

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน: ศึกษากรณีการกระทำรัฐประหาร
และหรือการกระทำอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการกระทำรัฐประหาร

LEGAL ISSUES OF THE HUMAN RIGHTS PROTECTION: A STUDY OF
THE COUP D'ETAT AND ANY OTHER ACTIONS RELATED
TO SUPPORTING THE COUP D'ETAT

วันชนก ยอดยิ่ง

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สำนักวิชานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

2567

©ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน: ศึกษากรณีการกระทำรัฐประหาร
และหรือการกระทำอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการกระทำรัฐประหาร

LEGAL ISSUES OF THE HUMAN RIGHTS PROTECTION: A STUDY OF
THE COUP D'ETAT AND ANY OTHER ACTIONS RELATED
TO SUPPORTING THE COUP D'ETAT

วันชนก ยอดยิ่ง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สำนักวิชานิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

2567

©ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

หน้าอนุมัติวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

วิทยานิพนธ์เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน: ศึกษากรณีการกระทำ
รัฐประหาร และหรือการกระทำอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการทำการรัฐประหาร
Legal Issues of the Human Rights Protection: A Study of the Coup D'etat
and Any Other Actions Related to Supporting the Coup D'etat

ผู้ประพันธ์ วันชนก ยอดยิ่ง

คณะกรรมการสอบ

ศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ น้อยฉิม	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยศพนธ์ นิตฺธิ์โรจน์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตามร คำไตรย์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกร วิทิตานนท์	กรรมการ

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ น้อยฉิม)

คณบดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุชิน กฤตลักษณ์วงศ์)

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบคุณมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์และการเผยแพร่ผลงานวิจัย และขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ น้อยฉิม ซึ่งกรุณามอบคำแนะนำ และความเห็นทางวิชาการที่มีค่าอย่างยิ่งในการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดี ตลอดจนการจัดหาเอกสารหนังสือต่างประเทศ “Modern Coups D’etat” เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

กราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประกอบด้วย ศาสตราจารย์ ดร. ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตามร คำไตรย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกร วิทิตานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยศพนธ์ นิติรุจิโรจน์ ที่กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ ผู้วิจัยรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่อาจารย์ทั้งห้าท่านได้ให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

กราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ณัฐดนัย นาจันทร์ ในฐานะอาจารย์ประจำสำนักวิชานิติศาสตร์ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำและช่วยสนับสนุนด้านข้อมูลเพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณครอบครัวยอดเยี่ยม – ชื่นไพบูลย์ รวมถึง คุณปกรัฐ ที่คอยเป็นกำลังใจและแรงผลักดันสำคัญให้แก่ผู้เขียนมาโดยตลอด จนสามารถก้าวผ่านอุปสรรคต่าง ๆ และมุ่งสู่ความสำเร็จได้อย่างมั่นคง และในท้ายที่สุด ผู้เขียนขอแสดงความขอบคุณอย่างสุดซึ้งต่อเพื่อน พี่ น้อง และกัลยาณมิตรทุกท่าน ที่คอยให้กำลังใจในเส้นทางแห่งการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนมีความหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมไม่มากนักน้อย โดยเฉพาะในด้านการศึกษาเนื้อหาและแนวทางในการพัฒนากฎหมายระหว่างประเทศด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความบกพร่องหรือผิดพลาดประการใดแล้ว ผู้เขียนขอน้อมรับความผิดพลาดนั้นไว้แต่เพียงผู้เดียว และขออภัยมา ณ โอกาสนี้

วันชนก ยอดยิ่ง

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน: ศึกษากรณี
การกระทำรัฐประหาร และหรือการกระทำอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับ
การสนับสนุนการทำการรัฐประหาร

ผู้ประพันธ์

วันชนก ยอดยิ่ง

หลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ น้อยฉิม

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้วัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำการรัฐประหาร พบว่า ในอดีตการรัฐประหารเป็นเพียงการยึดอำนาจรัฐจากรัฐบาล หรือเปลี่ยนตัวผู้นำเท่านั้น โครงสร้างการปกครองตลอดจนเศรษฐกิจสังคมยังคงเดิมหรืออาจแย่ลงกว่าเดิม และเป็นตัวการสำคัญอย่างยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันที่กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชน (สิทธิเสรีภาพและสิทธิทางการเมือง) อย่างร้ายแรงของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศและเป็นวงจรอุบาทว์ (ชั่วร้าย) ที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานและไม่มีท่าทีว่าจะสิ้นสุดลงแต่อย่างใดในอนาคตอันใกล้

จากการศึกษาพบว่า การละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลกอันเนื่องมาจากการทำการรัฐประหาร และหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการทำการรัฐประหารต่อประชาชนภายในประเทศทั่วโลกกว่า 106 ประเทศ นับตั้งแต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบัน (ค.ศ. 2024) ยาวนานถึง 79 ปี มีการทำการรัฐประหารมากถึง 599 ครั้ง (โดยเฉลี่ยประมาณ 7-8 ครั้งต่อปี) ที่แสดงให้เห็นถึงความร้ายแรงและผลกระทบต่าง ๆ จากการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนภายในประเทศที่เกิดจากการทำการรัฐประหารของกลุ่มบุคคล/บุคคลที่ทำการรัฐประหาร รวมถึงประเทศที่ให้การสนับสนุนหรือรับรองรัฐบาลที่มาจากการทำการรัฐประหารที่ถือเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การรัฐประหารประสบความสำเร็จ และพบว่า ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาสังคมโลกยังไม่คิดที่จะหาแนวทางและ/หรือมาตรการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อบังคับยับยั้งมิให้เกิดการทำการรัฐประหารขึ้นอีก

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางและมาตรการระดับระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือ (1) มาตรการเพื่อหยุดยั้งและป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงอันเนื่องมาจากการทำการรัฐประหารและ (2) กรณีห้ามการรับรองรัฐบาลที่มาจากการทำการรัฐประหาร เพื่อเป็นการคุ้มครองและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการทำการรัฐประหารและหรือ

การกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำรัฐประหารอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
ในอนาคต

คำสำคัญ: สิทธิมนุษยชน, รัฐประหาร, การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

Thesis Title	Legal Issues of the Human Rights Protection: A Study of the Coup D'état and Any Other Actions Related to Supporting the Coup D'état
Author	Wanchanok Yordying
Degree	Master of Laws
Advisor	Associate Professor Chukeat Noichim, Ph. D.

ABSTRACT

This thesis aims to examine the concepts theories and legal principles related to the protection of human rights in the context of military coups. Historically, coups d'état was seen merely as the seizure of state power from existing governments or changes in leadership, while political structures and socio-economic conditions often remained the same or deteriorated further. However, in contemporary global society, coups have become a major source of severe human rights violations particularly civil liberties and political rights against the majority of the population. Such actions have formed a persistent and destructive cycle of abuse that shows no signs of ending in the foreseeable future.

This study finds that, since the end of World War II up to 2024 (79 years) there have been at least 599 coups across more than 106 countries worldwide, averaging approximately 7–8 coups per year. These figures highlight the serious and widespread impact of human rights violations resulting from coups carried out by coup leaders and supported by states that recognize or assist governments installed through such unconstitutional means. The study reveals that the international community has yet to formulate or implement effective mechanisms or measures to prevent future coups and the associated human rights abuses.

In response to this persistent issue, the researcher proposes two international-level strategies: (1) measures to prevent and halt serious human rights violations resulting from military coups, and (2) the prohibition of recognizing governments

formed through coups. These recommendations aim to establish more effective and efficient mechanisms to protect human rights and deter future unconstitutional seizures of power.

Keywords: Human Rights, Coup d'état, Protection of Human Rights

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย	7
1.3 สมมติฐานของการศึกษาวิจัย	8
1.4 วิธีการวิจัย	8
1.5 ขอบเขตในการศึกษาวิจัย	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย	9
1.7 นิยามศัพท์	9
2 แนวความคิด ทฤษฎี และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหาร	13
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหาร	13
2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหาร	47
2.3 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหาร	51
3 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลกอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารและหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำรัฐประหารนับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน	89
3.1 สภาพปัญหาสำคัญทางข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างในการก่อรัฐประหารที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 – ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024))	94
3.2 สภาพปัญหาสำคัญทางกฎหมายในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024))	236
3.3 จำนวนการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลกจากการทำรัฐประหารและหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำรัฐประหาร (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024))	300

สารบัญ

บทที่	หน้า
3.4 สภาพปัญหาสำคัญที่เป็นสาเหตุหรือปัจจัยหลักเกี่ยวกับผู้ให้การสนับสนุน การทำรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก	322
4 สภาพปัญหาเกี่ยวกับสาเหตุหรือปัจจัยในการก่อรัฐประหารและการละเมิด สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย	350
4.1 สภาพปัญหาเกี่ยวกับสาเหตุหรือปัจจัยในการก่อรัฐประหารและการละเมิด สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย	350
4.2 ข้ออ้างในการกระทำรัฐประหารช่วงปี พ.ศ. 2476 ถึง พ.ศ. 2557 และ บทบาททางการเมืองของผู้นำในการกระทำรัฐประหารในประเทศไทย	353
4.3 การละเมิดสิทธิมนุษยชนจากเหตุการณ์การทำรัฐประหารในประเทศไทย	394
4.4 การนิรโทษกรรมการกระทำรัฐประหาร	405
4.5 สภาพปัญหาสำคัญที่เป็นสาเหตุหรือปัจจัยหลักเกี่ยวกับผู้ให้การสนับสนุน การทำรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย	423
4.6 การละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำ รัฐประหาร	446
5 วิเคราะห์หาแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน อันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุน การกระทำรัฐประหาร	453
5.1 วิเคราะห์สภาพปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำ รัฐประหารหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำรัฐประหาร ต่อการรัฐประหารนับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 – ปัจจุบัน ค.ศ. 2024	453
5.2 วิเคราะห์เพื่อหาแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิ มนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหาร	480
6 สรุปและเสนอแนะ	501
6.1 สรุป	501
6.2 ข้อเสนอแนะ	515

สารบัญ

บทที่	หน้า
รายการอ้างอิง	521
ภาคผนวก	562
ภาคผนวก ก องค์การและตราสารด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและภูมิภาค	562
ภาคผนวก ข ตารางแสดงประเทศที่ให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน	563
ภาคผนวก ค ตารางแสดงประเทศที่ให้การรับรองในตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหาร	565
ภาคผนวก ง ตารางแสดงสภาพปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลกอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารและหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำรัฐประหารนับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน	575
ภาคผนวก จ ตารางสรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับการอ้างเหตุผลการก่อรัฐประหาร	592
ภาคผนวก ฉ ตารางสภาพปัญหาสำคัญทางกฎหมายในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 – ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024))	604
ประวัติผู้ประพันธ์	640

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
3.1 ตารางรวบรวมความพยายามในการทำรัฐประหารในสังคมโลก	93
3.2 ตารางรวบรวมการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จในสังคมโลก	93
3.3 ตารางสรุป	94
3.4 จำนวนของการกระทำรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ในทวีปอเมริกาเหนือ นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024)	300
3.5 จำนวนของการกระทำรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ในทวีปอเมริกาใต้ นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 – ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024)	303
3.6 จำนวนของการกระทำรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ในทวีปเอเชีย นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024)	306
3.7 จำนวนของการกระทำรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ในทวีปแอฟริกา นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024)	312
3.8 จำนวนของการกระทำรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ในทวีปยุโรป นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945- ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024)	320
3.9 สรุปจำนวนการรับรองรัฐบาลจากการกระทำรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ในช่วงยุคสงครามเย็น	325
3.10 สรุปจำนวนการสนับสนุนเพื่อให้การทำรัฐประหารนั้นประสบความสำเร็จในช่วงยุคสงครามเย็น	329
3.11 สรุปจำนวนการสนับสนุนฝ่ายกบฏที่ทำรัฐประหารไม่ประสบความสำเร็จในช่วงยุคสงครามเย็น	334

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
3.12 สรุปจำนวนการสนับสนุนรัฐบาล (เดิม) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำรัฐประหารในช่วงยุคสงครามเย็น	337
3.13 สรุปจำนวนการให้การรับรองรัฐบาลจากการกระทำรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ในช่วงยุคหลังสงครามเย็น	342
3.14 สรุปจำนวนการสนับสนุนเพื่อให้การทำรัฐประหารนั้นประสบความสำเร็จในช่วงยุคหลังสงครามเย็น	344
3.15 สรุปจำนวนการสนับสนุนฝ่ายกบฏแต่ไม่ประสบความสำเร็จในช่วงยุคหลังสงครามเย็น	344
3.16 สรุปจำนวนการสนับสนุนรัฐบาล (เดิม) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำรัฐประหารในช่วงยุคหลังสงครามเย็น	347
4.1 บทบาททางการเมืองของพระยามโนปกรณนิติธาดา	356
4.2 บทบาททางการเมืองของพลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา	358
4.3 บทบาททางการเมืองของพลโท ผิน ชุณหะวัณ	360
4.4 บทบาททางการเมืองของพลโท ผิน ชุณหะวัณ (เพิ่มเติม)	362
4.5 บทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม	365
4.6 บทบาททางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์	369
4.7 บทบาททางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (เพิ่มเติม)	371
4.8 บทบาททางการเมืองของจอมพลถนอม กิตติขจร	374
4.9 บทบาททางการเมืองของพลเรือเอก สงัด ชลออยู่	378
4.10 บทบาททางการเมืองของพลเรือเอก สงัด ชลออยู่ (เพิ่มเติม)	382
4.11 บทบาททางการเมืองของพลเอก สุนทร คงสมพงษ์	384
4.12 บทบาททางการเมืองของพลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน	386
4.13 บทบาททางการเมืองของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา	388
4.14 สรุปการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหาร	394

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
4.15 ตารางการเปรียบเทียบอัตราค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) ระหว่างประเทศเกาหลีใต้และประเทศไทย	404
4.16 จำนวนมาตรการนิรโทษกรรมให้กับคณะผู้ก่อการรัฐประหารและผู้สนับสนุนในประเทศไทยซึ่งถือว่ากระทำความผิดอาญาต่อแผ่นดิน	412
4.17 จำนวนมาตรการนิรโทษกรรมให้กับคณะผู้ก่อการรัฐประหารและผู้สนับสนุนในประเทศไทยเพื่อใช้เป็น “สัญญา” ที่แสดงถึงอำนาจในการปกครองประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ	422
4.18 ผู้สนับสนุนการทำรัฐประหารที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี	425
4.19 รวบรวมสถาบันการศึกษาเครือข่ายของผู้นำการรัฐประหาร	444
5.1 สรุปข้อกล่าวอ้างเพื่อความชอบธรรมในการกระทำการรัฐประหาร	455
5.2 สรุปหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด	495
5.3 เปรียบเทียบระยะเวลาของการเกิดเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง (สู่การพัฒนาการเป็นหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด) 8 กรณี กับ การรัฐประหาร	500

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
4.1 วงจรอุปาทของการทำรัฐประหาร	351
4.2 เจ้าหน้าที่ควบคุมตัวนักศึกษาในเหตุการณ์ 6 ตุลา	448
4.3 เหตุสลายการชุมนุมประท้วงขับไล่ พล.อ. สุจินดา คราประยูร (พฤษภาทมิฬ)	449

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองเกิดการทำลายล้างชีวิต และศักดิ์ศรีของมนุษย์ชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งความพยายามที่จะทำลายกลุ่มชนต่าง ๆ ทำให้แต่ละประเทศนั้นต่างก็บอบช้ำจากการทำสงคราม ต่อมาจึงได้ตระหนักถึงหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีบทบัญญัติในระดับนานาชาติ เพื่อเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่จะนำไปสู่สันติภาพและความสงบสุขของโลก ในช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่สองได้มีการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติโดยบรรดาผู้นำของประเทศได้ร่วมลงนามในกฎบัตรสหประชาชาติ (The Charter of the United Nations) เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน ค.ศ. 1945 รวมถึงประกาศเป้าหมายหลักขององค์การสหประชาชาติอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม ค.ศ. 1945

การลงนามในกฎบัตรสหประชาชาติไม่ได้กล่าวถึงสิทธิมนุษยชนอย่างครอบคลุมมากนักทำให้แต่ละประเทศสมาชิกจึงต้องการที่จะปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ทางองค์การสหประชาชาติจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Committee on Human Rights)¹ ขึ้นเพื่อร่างกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชน ส่งผลให้เกิดปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 ปฏิญญาฯ ฉบับนี้ถือเป็นหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่ทั่วโลกให้การยอมรับในระดับสากล เพื่อเคารพสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และยังถือเป็นรากฐานที่สำคัญของกฎหมายจารีตระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญที่สุด² ซึ่งประเทศต่าง ๆ ต้องเคารพต่อหลักการสิทธิมนุษยชนที่ได้บัญญัติไว้ในปฏิญญาฯ ฉบับนี้

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกให้การยอมรับและเคารพปฏิญญาฯ ฉบับนี้ แต่ส่วนใหญ่พบว่าปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนยังคงเกิดขึ้น เช่น การค้าทาส การไม่เลือกปฏิบัติ

¹ United Nations, 'Universal Declaration of Human Rights' (Dag Hammarskjöld Library) <<https://research.un.org/en/docs/humanrights/undhr>> accessed 19 September 2022.

² Emmaline Soken-Huberty, 'What Are Human Rights Violations' (Human Rights Careers) <<https://www.humanrightscareers.com/issues/what-are-human-rights-violations/>> accessed 23 May 2022.

แม้กระทั่งการทำรัฐประหารถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง ซึ่งการทำรัฐประหาร คือ การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มคนที่ตั้งตัวเองเป็นรัฐบาลบริหารประเทศโดยเข้ายึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยและ/หรือกลุ่มคนหรือบุคคลใดที่ประสงค์อยากจะมีอำนาจในการปกครองประเทศที่ต้องการเข้ายึดอำนาจการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยมาอยู่ภายใต้อำนาจของตนหรือกลุ่มตนโดยการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทั้งนี้ พบว่าในปัจจุบันการกระทำรัฐประหาร (the Coup d'état) นั้นยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง และจากการศึกษาสถิติโดยรวมของการกระทำรัฐประหาร (the Coup d'état) ทั่วโลกนับจากภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงพบว่า มีความพยายามทำรัฐประหารในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกทั้งหมด 307 ครั้ง และมีการรัฐประหารที่ประสบผลสำเร็จ 292 ครั้ง รวมทั้งสิ้นแล้วเกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 599 ครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำรัฐประหารส่วนใหญ่เกิดขึ้นในประเทศทวีปแอฟริกาและเอเชีย³

โดยการกระทำรัฐประหาร (the Coup d'état) ในแต่ละครั้งนั้นก็เพื่อการโค่นล้มอำนาจการปกครองของรัฐบาลที่มาจากประชาธิปไตย (แม้บางครั้งก็เป็นการโค่นล้มอำนาจเผด็จการซึ่งเป็นส่วนน้อย) โดยเป็นการยึดอำนาจหรือถอดถอนรัฐบาลที่ชอบธรรมอย่างผิดกฎหมายด้วยวิธีการที่กระทันหันและรุนแรงโดยกลุ่มกบฏทหารหรือผู้สนับสนุน⁴ ทั้งนี้จะพบว่ากลุ่มทหารและผู้สนับสนุนที่ทำการรัฐประหารเป็นส่วนใหญ่ นั้นมักอ้างเหตุผลในการทำรัฐประหารว่ารัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งบริหารประเทศชาติผิดพลาดและทุจริตคอร์รัปชัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องบังคับให้รัฐบาลดังกล่าวพ้นจากอำนาจการบริหารประเทศ จึงต้องใช้กำลังบังคับให้ออกจากตำแหน่ง โดยประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญหรือประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ ภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งจะเห็นได้ว่าวิธีการทำรัฐประหารที่กล่าวดังนี้มีใช้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบในระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นได้ว่า

³ Spring news, 'Sudanese coup d'état 7 countries in 2021 with attempts to seize power People protested' (Spring news, 26 October 2021) <<https://www.springnews.co.th/news/817493>> accessed 19 September 2022. และ Khaosod Online, 'กองทัพบุร์กินาฟาโซ “ยึดอำนาจ” ประธานาธิบดีทหาร-หลังเพิ่งก่อรัฐประหารต้นปี 65' (Khaosod Online, 1 ตุลาคม 2565) <https://www.khaosod.co.th/around-the-world-news/news_7294723> สืบค้นเมื่อ 19 ตุลาคม 2565.

⁴ Robertson, David. The Routledge Dictionary and of Politics (3rd edn, Taylor and Francis 2004) 125.

“...Coup d'état describes the sudden and violent overthrow of a government, almost invariably by the military or with the help of the military...”

การรัฐประหารนั้นเป็นความเสื่อมทางการเมือง (Political Decay) แบบหนึ่ง⁵ และเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงในทางด้านสิทธิทางการเมืองต่อประชาชนทั้งหลายอีกด้วย

สำหรับตัวอย่างที่เกิดขึ้นจากการกระทำรัฐประหารที่ถือว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงในทางด้านสิทธิทางการเมืองต่อประชาชน เช่น ในทวีปแอฟริกา พบว่า ประเทศซูดานแม้จะได้กระทำการทำเข้าร่วมต่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 แต่ปรากฏว่า เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2564 ได้มีการกระทำรัฐประหารขึ้น⁶ โดยนายพล อับดุลฟัตตาห์ อัลบะรฮาน นำกองทัพเข้ายึดอำนาจรัฐบาลซูดาน เพื่อหวังจะยึดอำนาจรัฐบาลโดยไม่ฟังเสียงของประชาชน ขณะเดียวกันก็ได้มีกลุ่มผู้สนับสนุนประชาธิปไตยชาวซูดานออกมาเรียกร้อง เพื่อแสดงถึงการต่อต้านความพยายามก่อการรัฐประหาร แต่เจ้าหน้าที่กองกำลังความมั่นคงซูดานได้มีการใช้กำลังรุนแรงปราบปรามผู้ชุมนุมโดยการยิงแก๊สน้ำตาเข้าสลายการชุมนุม ขณะที่บรรดาผู้ประท้วงพยายามเคลื่อนขบวนเข้าใกล้ทำเนียบประธานาธิบดีในกรุงคาฮูม เมืองหลวงของประเทศเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2564 โดยการประท้วงครั้งนี้มีขึ้นเพื่อต่อต้านการปกครองของกองทัพ โดยคณะกรรมการกลางแพทย์ซูดานเปิดเผยว่ามีผู้ประท้วง 4 คนถูกกองกำลังความมั่นคงยิงเสียชีวิต อีกทั้งสัญญาณอินเทอร์เน็ตและสัญญาณโทรศัพท์มือถือภายในกรุงคาฮูมเกิดขัดข้องใช้การไม่ได้⁷ ซึ่งการกระทำรัฐประหารของนายพล อับดุลฟัตตาห์ อัลบะรฮานและกลุ่มผู้สนับสนุนนี้ถือเป็นการขัดต่อสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงในด้านสิทธิเสรีภาพทางแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและมีการใช้ความรุนแรงต่อประชาชน⁸ ขัดต่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ประเทศซูดานได้ให้สัตยาบันรับรอง เหตุการณ์รัฐประหารครั้งนี้ส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างมากเพราะนอกจากจะทำให้เกิดความตึงเครียดทางการเมืองแล้วนั้นยังทำให้เศรษฐกิจของซูดานก็ได้เผชิญกับวิกฤตรุนแรง โดยมีเงินเฟ้อสูงและขาดแคลนอาหาร เชื้อเพลิงและยารักษาโรค⁹ ดังนั้น จึงจะเห็นได้ว่าการรัฐประหารนั้นไม่เพียงแต่จะเป็น

⁵ รุสมินา เส้นดิหย๊ะ, ‘รัฐประหารหมายถึง’ <<https://sites.google.com/site/sentiyah603/rathprahar-hmay-thung>> สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2565.

⁶ องค์การสหประชาชาติ United Nations (UN), ‘ข้อมูลพื้นฐานของต่างประเทศ’ <<https://bit.ly/3te9JrO>> สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2565.

⁷ PPTV Online, ‘ชาวซูดาน เดินหน้าลงถนนที่กรุงคาฮูม ต่อต้านกองทัพ’ (PPTV36HD, 31 ธันวาคม 2564) <<https://www.pptvhd36.com/news/ต่างประเทศ/163612>> สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2565.

⁸ มติชนออนไลน์, ‘ซูดานลยุประท้วง ด้านกองทัพยึดอำนาจ-ใช้กำลังรุนแรงปราบผู้ชุมนุม’ (มติชนออนไลน์, 30 ตุลาคม 2564) <https://www.matichon.co.th/foreign/news_3018140> สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2564.

⁹ BBC NEWS, ‘รัฐประหารในซูดาน: เมื่อกองทัพไม่ยอมแบ่งปันอำนาจกับรัฐบาลพลเรือนอีกต่อไป’ (BBC NEWS, 27 ตุลาคม 2564) <<https://www.bbc.com/thai/international-59060690>> สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2565.

การละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนแล้วยังจะทำให้ประเทศย่ำแย่ลงทั้งเศรษฐกิจและระบอบทางการเมืองอย่างไม่เป็นธรรม

และในทวีปเอเชีย พบว่า ประเทศเมียนมาถือเป็นประเทศล่าสุดในภูมิภาคที่มีการกระทำรัฐประหารเกิดขึ้น โดยเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 พลเอกอาวุโส มิน อ่อง หล่าย ผู้บัญชาการทหารสูงสุดในขณะนั้น ได้การกระทำรัฐประหารรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน การกระทำรัฐประหารที่เกิดขึ้นครั้งนี้ของเมียนมาทำให้ได้รับเสียงประณามจากนานาชาติ พร้อมกับคำขู่ว่าจะตอบโต้ด้วยการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ¹⁰ เนื่องจากการรัฐประหารครั้งนี้ได้ซ้ำเติมปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำในประเทศเมียนมาให้ทรุดหนักลงกว่าเดิม¹¹ ส่งผลให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงและกระทบต่อประชาชนเมียนมาในด้านสิทธิเสรีภาพในการดำรงชีวิตเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เมื่อประชาชนได้ออกมาต่อต้านการรัฐประหารก็จะถูกนำไปดำเนินคดีอย่างไม่ชอบธรรม และเมื่อไม่นานมานี้ที่ผู้นำทหารเมียนมาสั่ง (โดยผ่านศาลทหาร) ประหารชีวิตนักเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตย 4 คน ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำการ "ก่อการร้าย" อย่างไรก็ตาม สหประชาชาติก็ประณามการประหารชีวิตครั้งนี้ว่าเป็นการกระทำที่ “เลวทรามต่ำช้า”¹²

ครั้งล่าสุด เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2565 เวลาประมาณ 20.40 นาฬิกา รัฐบาลทหารมิน อ่อง หล่าย ใช้อำนาจไปอย่างไม่ชอบธรรม โดยการนำเครื่องบินรบสามลำถล่มทางอากาศโดยทำการทิ้งระเบิดอย่างน้อย 4 ลูก ที่คอนเสิร์ตคฉิ่น เป็นคอนเสิร์ตเฉลิมฉลองวันครบรอบการก่อตั้งช่วงเวลากลางคืนที่มีพลเรือนเข้าร่วมมากถึง 300-500 คน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ระดับสูง ทหาร นักธุรกิจ นักดนตรีและประชาชนทั่วไป¹³ โดยรัฐบาลเผด็จการทหารเมียนมาทราบดีว่าการกระทำเช่นนี้จะทำให้เกิดการสูญเสียต่อชีวิตในระดับหายนะ แต่ก็ยังคงกระทำการลง จึงทำให้มีพลเรือนเสียชีวิตกว่า 80 ศพ

¹⁰ BBC NEWS, ‘รัฐประหารเมียนมา: ทำไมต้องทำตอนนี้ แล้วจะเกิดอะไรขึ้นต่อไป’ (BBC NEWS, 2 กุมภาพันธ์ 2564) <<https://www.bbc.com/thai/international-55885495>> สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2565.

¹¹ ไทยรัฐออนไลน์, ‘รัฐประหารพม่า ซ้ำเติมความยากจน กระทบการค้าลงทุนลามไปทั่วอาเซียน’ (ไทยรัฐออนไลน์, 9 กุมภาพันธ์ 2564) <<https://www.thairath.co.th/scoop/world/2028427>> สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2565.

¹² BBC NEWS, ‘รัฐประหารเมียนมา: การประหารชีวิตนักเคลื่อนไหวเพื่อ ปชต. คือ ผลงานล่าสุดของมิน อ่อง หล่าย’ (BBC NEWS, 26 กรกฎาคม 2565) <<https://www.bbc.com/thai/international-62301918>> สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2565.

¹³ Today writer, ‘เผด็จการเมียนมาโจมตีคอนเสิร์ตคฉิ่น ใช้เครื่องบิน 3 ลำถล่ม ตายพุ่ง 80 คน รุนแรงที่สุดนับตั้งแต่รัฐประหาร’ (Today writer, 25 ตุลาคม 2565) <<https://workpointtoday.com/myanmar-kachin-attack/>> สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2566.

บาดเจ็บมากกว่า 100 คน¹⁴ อีกทั้งยังส่งสกัดกั้นถนนไม่ให้นำตัวผู้ที่ได้รับบาดเจ็บไปรักษาที่โรงพยาบาล ทำให้ผู้บาดเจ็บจำนวนมากไม่สามารถเดินทางไปรักษาพยาบาลได้ ทางองค์การสหประชาชาติแถลงว่าการโจมตีในครั้งนี้เป็นการใช้กำลังเกินกว่าเหตุและอย่างไม่ได้สัดส่วนจากฝ่ายกองกำลังความมั่นคงต่อพลเรือนที่ปราศจากอาวุธนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถยอมรับได้¹⁵ ถือเป็นการกระทำที่โหดเหี้ยมไร้มนุษยธรรมอย่างถึงที่สุด

ทางด้านสถานทูตสหรัฐฯ, นอร์เวย์, สวิตเซอร์แลนด์, สหราชอาณาจักร และสหภาพยุโรป ต่างก็ออกแถลงการณ์ร่วมกันระบุว่าเหตุโจมตีที่เกิดขึ้นนี้แสดงให้เห็นว่าเผด็จการทหารพม่าละเลยพันธกรณีในการคุ้มครองพลเรือนและเคารพในหลักการและกฎหมายมนุษยธรรมนานาชาติ ในขณะที่รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนมีกำหนดหารือสถานการณ์เมียนมาที่จาร์กาตาร์ในวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2565 เพราะ พลเอก อาวุโส มินอ่อง หล่าย ไม่มีท่าทีที่จะสร้างความสงบสุขแก่ประชาชนเลยแม้แต่น้อย และยังคงใช้อำนาจเผด็จการอย่างไม่ชอบธรรมแก่ประชาชน¹⁶ อีกทั้งล่าสุดรัฐบาลทหารพม่าเดินทางจับกุมฝ่ายต่อต้านที่แสดงออกทางโซเชียลมีเดีย โดยอ้างว่าเป็นแหล่งของข้อมูลบิดเบือนที่ส่งผลทำลายเสถียรภาพและก่อความรุนแรงและจับกุมอย่างน้อย 200 รายถูกส่งตัวไปที่เรือนจำโอโบของมัณฑะเลย์ เมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2565¹⁷

ซึ่งจะเห็นได้ว่า แม้ประเทศเมียนมาได้ให้การรับรองกฎบัตรสหประชาชาติและกฎบัตรอาเซียน อีกทั้งยังได้เข้าร่วมเป็นภาคีปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและปฏิญญาอาเซียนที่กำหนดให้รัฐภาคีส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและเคารพในสิทธิมนุษยชนก็ตามแต่ก็พบว่าพลเอกอาวุโส มิน อ่อง หล่าย และกลุ่มผู้สนับสนุนภายในประเทศเมียนมายังคงกระทำ

¹⁴ ไทยรัฐออนไลน์, ‘พม่าแจ้งเหตุทิ้งระเบิด 80 ศพ’ (ไทยรัฐออนไลน์, 26 ตุลาคม 2565) <<https://www.thairath.co.th/news/foreign/2536173>> สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2565.

¹⁵ ประชาไท, ‘กองทัพพม่าทิ้งระเบิดใส่คอนเสิร์ต-ปิดกั้นพื้นที่เกิดเหตุในรัฐคะฉิ่น’ (ประชาไท, 26 ตุลาคม 2565) <<https://prachatai.com/journal/2022/10/101149>> สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2565.

¹⁶ มาร์ซูกี ดารุสมัน อดีตผู้แทนอิสระด้านการสืบหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพม่าของสหประชาชาติ (UN Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar) กล่าวว่า การโจมตีทางอากาศใส่ประชาชนนับเป็นการกระทำของเผด็จการทหารที่ชั่วช้าตาดาวและไร้มนุษยธรรมอย่างถึงที่สุด และนับเป็นเรื่องน่าเศร้าที่การกระทำเช่นนี้เป็นไปตามกลยุทธ์ผลาญภพ (scorched-earth) ของกองทัพเผด็จการพม่า ซึ่งเป็นกลยุทธ์แบบทำลายทุกอย่างที่จะเป็นประโยชน์กับฝ่ายตรงข้ามให้ราบโดยมีการนำมาใช้กับประชาชนในพม่ารวมถึงกับชาวคะฉิ่น ไม่ใช่แค่ในช่วงหลังรัฐประหารเท่านั้น แต่นำมาใช้เป็นเวลานานหลายสิบปีแล้ว.

¹⁷ ประชาไท, ‘รัฐบาลทหารพม่าพยายามแบน 'เฟซบุ๊ก-ยูทูบ' สร้างโซเชียลมีเดียใช้เอง’ (ประชาไท, 8 เมษายน 2566) <<https://prachatai.com/journal/2023/04/103572>> สืบค้นเมื่อ 11 เมษายน 2566.

การรัฐประหารที่ส่งผลกระทบต่ออันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างร้ายแรงต่อประชาชน และใช้อำนาจไปอย่างไม่เป็นธรรมอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงต่อประชาชนอันเนื่องมาจากความขัดแย้งระหว่างผู้ที่ได้มาซึ่งอำนาจตามหลักประชาธิปไตยและบุคคลและ/หรือกลุ่มบุคคล รวมถึงผู้สนับสนุนที่ต้องการเข้ายึดอำนาจโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (โดยการรัฐประหาร) ยังคงมีอยู่ ซึ่งผู้วิจัยได้เห็นถึงปัญหาอันใหญ่หลวงเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในโลกปัจจุบันเมื่อเกิดการรัฐประหารนั้นสังคมโลกยังไม่สามารถค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในปัจจุบัน เนื่องจากว่าทุกครั้งเมื่อเกิดการกระทำรัฐประหารจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดกลุ่มหนึ่ง ในรัฐใดรัฐหนึ่งนั้น พบว่า บุคคลหรือกลุ่มบุคคลรวมถึงผู้สนับสนุนที่ก่อการรัฐประหารจะใช้ทั้งกฎหมายภายในประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศมาบังคับใช้เพื่อให้ตัวเองได้ประโยชน์

โดยกฎหมายภายในประเทศ คือ รัฐธรรมนูญ เมื่อเกิดการกระทำรัฐประหารสำเร็จ รัฐธรรมนูญของรัฐนั้นจะถูกฉีกทิ้ง และผู้กระทำรัฐประหารสำเร็จก็เขียนรัฐธรรมนูญของตนเองขึ้นมาเพื่อนิรโทษกรรมให้กับกลุ่มของตนเอง โดยการให้กลุ่มคนชนชั้นปกครองซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในบ้านเมืองได้ให้การสนับสนุนและให้การรับรองคณะปฏิวัติรัฐประหาร (ด้วยความสมัครใจและหรือการถูกบังคับด้วยอำนาจ) ดังกล่าวเพื่อทำให้การปฏิวัติรัฐประหารนั้นมีความชอบธรรมและหลุดพ้นจากความรับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น แม้รัฐธรรมนูญฉบับเดิมที่ถูกฉีกทิ้งจะได้มีการบัญญัติว่าการกระทำรัฐประหารเป็นการกระทำที่มีความผิดตามกฎหมายก็ตาม

นอกจากนี้ โดยกฎหมายระหว่างประเทศนั้น กลุ่มผู้กระทำรัฐประหารก็ทำการพยายามให้มีการรับรองรัฐบาลและสืบทอดอำนาจของตนเอง

1. โดยภายหลังจากทำรัฐประหารสำเร็จ บุคคลและ/หรือกลุ่มบุคคลผู้กระทำรัฐประหารจะอาศัยหลักกฎหมายระหว่างประเทศ (หลักการว่าด้วยประสิทธิภาพของรัฐ (Doctrine of Effectiveness)¹⁸) ทำการควบคุมประเทศเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองและการปกครองตามที่กลุ่มตนได้มีการวางแผนเอาไว้แล้ว เพื่อกล่าวอ้างถึงอำนาจความชอบธรรมของตนหลังจากการกระทำรัฐประหาร เช่น กรณีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ของประเทศไทย หรือ พลเอก อาวุโส มินอ่อง ลาย ของประเทศเมียนมาร์ เป็นต้น และ

2. โดยภายหลังจากทำรัฐประหารสำเร็จ ก็จะมีการจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นภายในประเทศเพื่อใช้เป็นข้ออ้างเพื่อให้ได้รับการยอมรับในระดับระหว่างประเทศ ซึ่งถือได้ว่าการจัด

¹⁸ ชูเกียรติ น้อยฉิม, หนังสือคำอธิบายความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ (เล่ม 1, โครงการทุนสนับสนุนการจัดทำตำราและหนังสือสถาบันนิติกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มปป.).

ให้มีการเลือกตั้ง (ที่เป็นวิธีการหนึ่งตามกระบวนการของระบอบประชาธิปไตย) เป็นวิธีการพอกขาวให้กับกลุ่มผู้กระทำรัฐประหารที่ใช้เป็นเครื่องมือในการอ้างและสร้างความชอบธรรมขึ้นมาให้แก่กลุ่มของตนเอง ทั้งนี้ การเลือกตั้งดังกล่าวในความเป็นจริงจะเต็มไปด้วยกลโกงและไม่มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง¹⁹ เพราะว่าหลังจากที่บุคคลและ/หรือกลุ่มบุคคลผู้กระทำรัฐประหารนั้นมีความชอบธรรมและหลุดพ้นจากความรับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้นแล้วก็ใช้อำนาจไปในทางไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพทุกอย่างของฝ่ายผู้ที่ไม่เห็นต่างในทางการเมืองที่ถูกนำไปดำเนินคดีอย่างไม่ชอบธรรม ซึ่งรวมถึงสิทธิของประชาชนทั้งหลายที่ถูกละเมิด เช่น สิทธิเสรีภาพทางแสดงความคิดเห็นทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม สิทธิทางวัฒนธรรม และสิทธิในการเลือกตั้ง รวมถึงการเกิดปัญหาคอร์รัปชันอย่างมากมาย เป็นต้น

ดังนั้น จึงถือได้ว่าการกระทำรัฐประหารเป็นเหตุการณ์สำคัญอย่างยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันที่กระทำการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชน (สิทธิเสรีภาพและสิทธิทางการเมือง) อย่างร้ายแรงของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศและเป็นวงจรอุบาทว์ (ชั่วร้าย) ที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานและไม่มีท่าทีว่าจะสิ้นสุดลงแต่อย่างใดในอนาคตอันใกล้ ด้วยเหตุนี้ ควรที่จะได้มีการทำการศึกษาวิจัยเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหาร และหาแนวทางและมาตรการในทางระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารและหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการทำรัฐประหารอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหาร

1.2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลกอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารและหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการทำรัฐประหาร

1.2.3 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารและหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการทำรัฐประหาร

¹⁹ Khaosod Online, ‘บิ๊ก UN ชี้เลือกตั้งพม่าลวงโลก เตือนโลกเฝ้าระวังเผด็จการสีบอดอำนาจ’ (Khaosod Online, 22 กันยายน 2565) <https://www.khaosod.co.th/around-the-world-news/news_7280227> สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2565.

1.2.4 เพื่อหาแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารและหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการทำรัฐประหารอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.3 สมมติฐานของการศึกษาวิจัย

ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย ประเทศเมียนมา ฯลฯ ต่างประสบปัญหาจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงมาโดยตลอดจากการกระทำรัฐประหารและหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการทำรัฐประหารเพราะการรัฐประหารนั้น นอกจากจะเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของมนุษย์แล้วยังสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพและมาตรฐานของประเทศที่ตกต่ำลงไปด้วย โดยที่กลุ่มผู้ทำรัฐประหารไม่มีความรับผิดชอบใด ๆ ในทางระหว่างประเทศจากการละเมิดสิทธิมนุษยชน เนื่องจากการมีรัฐประหารแต่ละครั้งนั้น ภายหลังจากต่อมาบุคคลและ/หรือกลุ่มบุคคลผู้ทำรัฐประหารก็จะใช้ทั้งกฎหมายภายในประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศมาบังคับใช้เพื่อให้ตัวเองได้ประโยชน์ เช่น ทำการขอนิรโทษกรรมภายในประเทศให้กับตนเอง ให้มีการรับรองรัฐบาลและสืบทอดอำนาจของตนเองผ่านการเลือกตั้งที่ไม่ชอบธรรม จึงนับว่าเป็นวงจรอุบาทว์ของการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงมาโดยตลอด ดังนั้น ควรทำการศึกษาวิจัยเพื่อนำเอาแนวทางและมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus Cogens) มาปรับใช้กับการกระทำรัฐประหารที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง เพื่อเป็นการคุ้มครองและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหารและหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำรัฐประหารอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในอนาคต

1.4 วิธีการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารหนังสือ บทบัญญัติทางกฎหมาย บทความทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากรัฐประหารทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

1.5 ขอบเขตในการศึกษาวิจัย

การศึกษานี้จะทำการศึกษาถึงแนวคิดและทฤษฎีทางกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหารและหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำรัฐประหาร ศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยนำเอาอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 มาปรับใช้กับหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย

- 1.6.1 ทราบถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหาร
- 1.6.2 ทราบถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหาร
- 1.6.3 ทราบถึงปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารและหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำรัฐประหาร
- 1.6.4 ได้แนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารและหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำรัฐประหารอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

1.7 นิยามศัพท์

“การกระทำอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการทำรัฐประหาร” หมายถึง การกระทำก่อนการรัฐประหาร ขณะกระทำการรัฐประหาร และหลังการทำรัฐประหาร ล้วนเป็นการกระทำที่เป็นการแทรกแซงทางการเมืองทั้งสิ้น สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนามักประสบปัญหาการแทรกแซงทางการเมืองจากคณะทหารด้วยเหตุที่ว่ารัฐบาลไม่สามารถที่จะใช้อำนาจในการบริหารประเทศได้ เมื่อเกิดวิกฤติการณ์ตึงเครียดทางการเมือง ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม จึงมีผลให้คณะทหารซึ่งเป็นองค์กรในสังคมและระบบการเมืองที่มีกำลังอาวุธสามารถเข้าทำการแทรกแซงทางการเมืองได้อย่างแนบเนียนในไม่ช้าขึ้นตอน ได้แก่ การใช้อิทธิพลกดดันนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาล การชี้แจงว่าจะใช้กำลังของคณะทหาร ความพยายามเปลี่ยนตัวผู้บริหารบางคน นำไปสู่การยึดอำนาจและเปลี่ยนคณะรัฐบาลทั้งชุด สามารถแบ่งได้เป็นสามระยะ ดังต่อไปนี้

1. การกระทำก่อนการรัฐประหาร

รูปแบบแรกคือการที่คณะทหารใช้อิทธิพลกดดันนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาล อาทิ การกดดันในเรื่องของงบประมาณด้านการป้องกันประเทศ นโยบายต่างประเทศ และนโยบายความมั่นคง เป็นต้น ด้วยเหตุที่ว่าการใช้อิทธิพลเพื่อกดดันนโยบายและการตัดสินใจของรัฐบาลเป็นเรื่องที่คณะทหารสามารถกระทำได้อย่างชอบธรรม แต่หากวิธีการดังกล่าวส่งผลให้รัฐบาลยังคงตัดสินใจที่ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ร่วมของกองทัพ คณะทหารก็อาจใช้รูปแบบอื่นต่อไป

รูปแบบที่สองคือการขู่ว่าจะใช้กำลังของคณะทหาร สามารถกระทำได้หลากหลายวิธีในปัจจุบัน เช่น การสั่งเตรียมพร้อมกำลังทหาร การเคลื่อนย้ายกำลังรถถังและกองกำลังทหาร หรือการข่มขู่ด้วยคำพูด เป็นต้น

รูปแบบที่สามคือการนำมาสู่ความพยายามเปลี่ยนตัวผู้บริหารบางคน เพื่อเริ่มปฏิบัติในการกดดันคณะรัฐบาลต่อไป โดยการเสนอแนะ หรือกดดันหัวหน้าคณะรัฐบาลให้จัดรัฐมนตรีบางคนที่มีขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

2. ขณะกระทำการรัฐประหาร

แน่นอนว่าการรัฐประหารคือการยึดอำนาจและใช้กำลังเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลโดยฉับพลัน²⁰ การแทรกแซงด้วยการรัฐประหารหลายครั้งเป็นการหยุดยั้งการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของระบอบประชาธิปไตย²¹ ด้วยเหตุที่ว่าเมื่อเกิดการรัฐประหารแต่ละครั้ง กลุ่มผู้ก่อการรัฐประหารมักจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกติกาหลักของการปกครองประเทศอยู่เสมอ เพื่อบัญญัติถึงการนิรโทษกรรมให้แก่กลุ่มของตนให้พ้นความผิด ถือเป็นการแทรกแซงโดยวิธีทางนอกเหนือรัฐธรรมนูญและเป็นสิ่งที่ผิดอย่างร้ายแรง เพราะโดยปกติแล้วการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยก็จะเป็นการล้มเลิกบทบาทและอำนาจของสถาบันทางการเมืองที่เป็นตัวแทนของประชาชน²²

3. หลังการทำการรัฐประหาร

ภายหลังการรัฐประหารสำเร็จ กลุ่มผู้ก่อการรัฐประหารจะให้ผู้มีบทบาทหรืออำนาจทางการเมือง (ฝ่ายตุลาการหรือศาล) รับรองประกาศหรือออกคำสั่งให้การทำรัฐประหารของคณะรัฐประหารเป็นสิ่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ผลทางกฎหมายมิใช่เป็นเพียงการรับรองสิ่งที่เกิดขึ้นไปแล้ว ด้วยเหตุผลที่ว่าทหารยึดอำนาจไปแล้วย่อมเป็น “รัฐธำมณีปิตย” ดังนั้นศาลจำเป็นต้องรับรองการรัฐประหาร แต่ความจริงแล้วผลทางกฎหมายที่เกิดขึ้นจริงๆ สำคัญกว่านั้นคือเป็นการรับรอง

²⁰ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.

²¹ ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, ‘ดั่งดวงจรรัฐประหาร’ (2564) 1 วารสารมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 103-117, 107.

²² เพิ่งอ้าง.

การรัฐประหารที่จะมีในอนาคตต่อไป หรือ กลายเป็นว่าเป็นการอนุญาตให้มีการรัฐประหารได้อีกในอนาคต²³ อีกทั้งการทำรัฐประหารของคณะทหาร²⁴ ในแต่ละครั้งก็ได้ทำเพื่อแก้ไขปัญหาของชาติ หรือ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ส่วนรวมของกองทัพแต่ทำไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว หรือพรรคพวกเท่านั้น จึงทำให้การรัฐประหารถือเป็นวงจรอุบาทว์ที่ร้ายแรงอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

“การสนับสนุนการทำรัฐประหาร” หมายถึง การให้ความช่วยเหลือทั้งก่อนกระทำการรัฐประหาร ขณะกระทำการรัฐประหาร และหลังกระทำการรัฐประหาร ล้วนเป็นการสนับสนุน เพื่อให้มีการรัฐประหารทั้งสิ้นและถือเป็นความผิดทางกฎหมายอย่างร้ายแรง

“การกระทำรัฐประหาร” (the Coup d'état) หมายถึง การใช้กำลังเปลี่ยนแปลงและยึดอำนาจจากคณะรัฐบาลโดยฉับพลัน²⁵ แต่มิใช่การล้มล้างระบอบการปกครองหรือทั้งรัฐ²⁶

“การกระทำรัฐประหารสมัยใหม่” (the Modern Coup d'état) หมายถึง การใช้ทั้งกำลังเพื่อเปลี่ยนแปลงและยึดอำนาจจากคณะรัฐบาลโดยฉับพลันและใช้ทั้งกระบวนการทางกฎหมายและทางการเมือง รวมทั้ง กลุ่มผู้ให้การสนับสนุนเข้าจัดการกับกลุ่มประชาชนผู้ยึดมั่นในระบบประชาธิปไตยในทุกรูปแบบ เพื่อความยั่งยืนทางอำนาจของกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารในทางการเมืองและการปกครองของประเทศ แต่มิใช่การล้มล้างระบอบการปกครองหรือทั้งรัฐ

“การปฏิวัติ” (Revolution) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงระบอบการบริหารบ้านเมือง²⁷ เป็นการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองประเทศทั้งหมด อาทิ อุดมการณ์ทางการเมือง วัฒนธรรม วิถีชีวิต ระบบเศรษฐกิจ ความเชื่อทางศาสนา และระบบสังคมโดยรวม ถือเป็นการโค่นล้มทั้งระบบ

“การกบฏ” (Rebellion) หมายถึง คนที่สำเร็จหรือไม่สำเร็จก็ถือว่าเป็นกบฏ เพราะยึดอำนาจล้มล้างการปกครอง

“ผู้ให้การสนับสนุนการทำรัฐประหาร” หมายถึง รัฐ องค์การระหว่างประเทศ นิติบุคคล และหรือบุคคลธรรมดาที่ให้ความช่วยเหลือทั้งก่อนกระทำการรัฐประหาร ขณะกระทำการรัฐประหาร และ

²³ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, ‘รูปแบบการรับรองการกระทำรัฐประหาร 2490 – 2557’ (สำนักข่าวอิศรา, 28 มิถุนายน 2565) <<https://www.isranews.org/article/isranews-article/109968-isranews-67.html>> สืบค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2565.

²⁴ คณะทหารหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของคณะทหาร มิใช่เป็นองค์กรที่มีเอกภาพ แต่มีการแบ่งแยกแตกออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ หรือเป็นฝักฝ่ายแต่ละกลุ่มต่างก็มีผู้นำซึ่งแข่งขันกับกลุ่มอื่น ๆ จึงถือเป็นการทะเลาะทแยกันในส่วนของกลุ่มบุคคล หรือไม่พอใจส่วนบุคคลจึงได้ทำการรัฐประหาร.

²⁵ พจนานุกรม (เชิงอรรถ 20).

²⁶ Sanook, ‘รู้ก่อนแซร์ การปฏิวัติ กับ รัฐประหาร แตกต่างกันอย่างไร’ (Sanook, 22 พฤษภาคม 2557) <<https://www.sanook.com/news/1596605/>> สืบค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2565.

²⁷ พจนานุกรม (เชิงอรรถ 20).

หลังระทำการรัฐประหาร ล้วนเป็นการสนับสนุนเพื่อให้มีการรัฐประหารทั้งสิ้นและถือเป็นความผิดทางกฎหมายอย่างร้ายแรง

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎี และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำ รัฐประหาร

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหาร

2.1.1 วิวัฒนาการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

นับตั้งแต่มีการกำเนิดมนุษย์ขึ้นมาในโลกนี้มีเพียงแต่ธรรมชาติเท่านั้นที่อยู่ล้อมรอบมนุษย์ สิทธิตามธรรมชาติจึงเป็นสิ่งที่มิตัดตัวมาแต่กำเนิด มนุษย์จึงต่างต้องดิ้นรนเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอด ต่อมา เมื่อมนุษย์พัฒนาจากต่างฝ่ายต่างเอาตัวรอดมาเป็นการรวมกลุ่ม อยู่เป็นครอบครัว เป็นชนเผ่า เป็นรัฐ ตามลำดับ ความไม่เป็นธรรมก็เกิดขึ้นในระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวาย ความไม่สงบสุขจากการรัดเอาเปรียบ จนกระทั่งนำไปสู่ความรุนแรงอย่างป่าเถื่อนไม่มีมนุษยธรรม มนุษย์จึงตระหนักถึงความปลอดภัยจากการปกป้องคุ้มครอง²⁸ มนุษย์จึงได้พิจารณาถึงแนวความคิดเรื่องสิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนมาตั้งแต่เกิด ถือเป็นสิทธิที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติในตัวมนุษย์ จากความคิดที่ว่ามนุษย์ทั้งหลายเกิดมาเสมอภาคเท่าเทียมกันเป็นสิทธิที่ไม่อาจโอนให้แก่กันได้และจะล่วงละเมิดมิได้เช่นกัน²⁹ หากฝ่าฝืนก็เท่ากับเป็นการทำลายความเป็นมนุษย์ ทำลายธรรมชาติในตัวเอง ดังนั้น มนุษย์จึงไม่อาจสูญเสียสิทธิมนุษยชนได้ เพราะมนุษย์ไม่อาจยุติหรือสลัดซึ่งความเป็นมนุษย์ได้³⁰

ความคิดตามสิทธิตามธรรมชาติดังกล่าวจึงเป็นความคิดริเริ่มอันสำคัญยิ่งของสิทธิมนุษยชนที่ถูกพัฒนาเรื่อยมาโดยอาศัยพัฒนาการทางอารยธรรม ความเชื่อทางศาสนา ตลอดจนแนวคิดของนักปรัชญาในสมัยต่อ ๆ มาจนนำมาสู่กฎหมายธรรมชาติ³¹ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ยุคสมัยดังต่อไปนี้

²⁸ สมชาย ภาษี ประดิษฐ์, 'สิทธิมนุษยชน HUMAN RIGHTS LW 446' <<http://old-book.ru.ac.th/e-book/LW446%2847312%29/LW446.pdf>> สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2565.

²⁹ United Nations, 'WHAT ARE HUMAN RIGHTS' <<https://www.ohchr.org/en/what-are-human-rights>> accessed 15 September 2022.

³⁰ จริญ โฆษณานันท์, สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน ปรัชญา กฎหมายและความเป็นจริงทางสังคม (นิติธรรม 2545) 58.

³¹ หุตุต แสงอุทัย, *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 21, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2560).

1. วิวัฒนาการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในยุคโบราณ

ยุคโบราณแต่เดิมยึดถือหรือบาบิโลนไม่ได้มีความคิดในการยึดถือเหตุผล แต่ถืออำนาจเหนือธรรมชาติ โดยการอ้างอำนาจของผีสงฆ์หรือศาสดาเรียกว่าเป็นยุคก่อนปรัชญา (Pre-Philosophy Age)³² ต่อมาในยุคกรีกเริ่มมีวัฒนธรรมทางความคิดอันเป็นบ่อเกิดของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยการใช้หลักเหตุผลจนเป็นที่นับถือต่อมาว่าเป็นยุคแห่งการกำเนิดทางความคิดในด้านปรัชญานั้นคือกฎหมายและความยุติธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ปัญญามีเหตุผลและความยุติธรรม³³ และเชื่อว่าจักรวาลนี้มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน กฎเกณฑ์ของมนุษย์ในสังคมเป็นส่วนหนึ่งของกฎเกณฑ์ในจักรวาลที่มีระบบอย่างเป็นระเบียบ (Cosmos) สังคมของมนุษย์ย่อมมีกฎเกณฑ์ที่เป็นระเบียบเช่นกัน³⁴

โดยมีนักปราชญ์คนสำคัญคือ โซคราตีส (Socrates)³⁵ เพลโต (Plato)³⁶ และอริสโตเติล (Aristotle) ได้อธิบายถึงแนวความคิดในด้านกฎหมายและความยุติธรรม จนกระทั่ง สำนักสโตอิก นำไปพัฒนาต่อจนกลายเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งบุคคลสำคัญในการพัฒนาและอธิบายความยุติธรรมในเชิงด้านมนุษยธรรมที่เกี่ยวกับความเสมอภาคเท่าเทียมกันได้ดีที่สุดนั่นคืออริสโตเติล ตามอุดมคติทางการเมืองที่ดีหรือสังคมที่ดีในแง่แนวคิดของอริสโตเติลนั้นมีข้อแตกต่างกันในแง่คุณสมบัติ นิสัยใจคอ ศิลปวิทยาการ ความสามารถ และอาชีพ โดยรัฐควรที่จะหาวิธีการจัดให้บุคคลที่

³² ปรีดี เกษมทรัพย์, เอกสารประกอบการศึกษาวิชานิติปรัชญา ชั้นปริญญาตรี ภาคสอง: บทนำทางประวัติศาสตร์ (มิตราการพิมพ์ 2526) 71-73.

³³ เพิ่งอ้าง.

³⁴ สมยศ เชื้อไทย, นิติปรัชญา (พิมพ์ครั้งที่ 19, วิญญูชน 2559) 76.

³⁵ โซคราตีสได้อธิบายถึงกฎหมายและหลักความยุติธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจากหลักที่ว่า “Know Thyself” และ “Knowledge is Virtus” คือสอนว่าเราควรปฏิบัติตามกฎหมายเป็นจุดเริ่มต้นในการวางรากฐานของศีลธรรมอยู่ที่ธรรมชาติของมนุษย์ (Human Nature) หรือพื้นฐานจิตใจของคน และอาจกล่าวได้ว่าโซคราตีสเป็นผู้ริเริ่มทางให้กับแนวความคิดสำนักกฎหมายธรรมชาติ (Natural law) ในเวลาต่อมา ต่อมาเมื่อโซคราตีสถึงแก่ความตาย ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และมีปฏิวัติในทางความคิดและปรัชญาของชาวกรีก ซึ่งนำโดยนักปรัชญาเมธีคนสำคัญเช่น เพลโต (Plato) และ อริสโตเติล (Aristotle) ที่กล่าวถึงแนวคิดในด้านการปกครองด้วยระบบศีลธรรมและหลักความยุติธรรม ซึ่งต่อมาได้พัฒนาสู่การเป็นสำนักกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law).

³⁶ เพลโตเป็นศิษย์ของโซคราตีส และนับเป็นปราชญ์ที่เป็นที่รู้จักกันทั่วโลกทั้งในแง่ปรัชญาแนวคิดทางการเมือง ความยุติธรรมและกฎหมาย เพลโตได้เสนอแนวคิดทางการเมืองการปกครองที่ถูกต้องและเป็นธรรมต่อสังคมนั้นคือ “แนวคิดอุดมรัฐ” (Republic) หรือ Utopia ในอุดมรัฐที่ถือสติปัญญาเป็นใหญ่ โดยแบ่งตามความสามารถของแต่ละบุคคลออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ชนชั้นพลเมือง ชนชั้นพิทักษ์ และชนชั้นปกครอง เพื่อรักษาภาวะเยี่ยงแบบแผนของสังคมและชนชั้นปกครองจะต้องไม่เข้าไปพัวพันผลประโยชน์ส่วนตัวกับส่วนรัฐ เพราะจะทำให้การเมืองปั่นป่วนได้ ทางออกทางการเมืองนั้นจะต้องจัดแบ่งงานให้คนทำตามหน้าที่และตามความสามารถของแต่ละคน แต่ความคิดดังกล่าวนี้เป็นกรวางกรอบความสามารถของประชาชนภายในรัฐจนอาจกลายเป็นเผด็จการหรือคอมมิวนิสต์ได้.

แตกต่างกันเหล่านั้นได้อยู่ร่วมกันอย่างสันติและสงบสุข ถึงแม้ว่าอริสโตเติลจะเป็นลูกศิษย์ของเพลโต แต่อุดมคติทางการเมืองตามแนวความคิดของเพลโตนั้นทำให้สังคมเป็นเอกภาพ เมื่อแบ่งสังคมเป็นสามประการจะทำให้คนในกลุ่มนั้นเหมือนหรือเกือบเหมือนกันหมด จนไม่มีข้อแตกต่างอะไรกันเลยจนนำไปสู่สังคมในรูปแบบของคอมมิวนิสต์³⁷

อย่างไรก็ตาม อริสโตเติลได้แบ่งความยุติธรรมทั่วไปออกเป็นความยุติธรรมตามธรรมชาติ (Natural Justice) กับความยุติธรรมที่มนุษย์สมมติขึ้น (Conventional Justice)³⁸ โดยให้เหตุผลว่าความยุติธรรมตามกฎหมายธรรมชาติที่ไม่ได้เกิดขึ้นโดยเจตจำนงของบุคคลหนึ่งบุคคลใดแต่เป็นของที่มีอยู่โดยธรรมชาติของมัน เช่น ห้ามการฆ่า ห้ามทำร้ายกัน ห้ามลักทรัพย์ เป็นต้น และกฎหมายที่มนุษย์คิดบัญญัติขึ้นคือการออกกฎหมายที่แตกต่างออกไปตามแต่ลักษณะของแต่ละกลุ่มสังคม ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดยทั่ว ๆ ไปตามมาตรการที่มนุษย์ได้ตกลงกำหนดขึ้น เพื่อชี้ถูกผิดในเรื่องที่ไม่มีถูกไม่มีผิดเหมือนมนุษย์เป็นต้องการการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม (Social Being)³⁹ ก็ควรดำเนินชีวิตไปตามหลักเหตุผลหรือการปกครองโดยเหตุผลที่ถือกฎหมายเป็นใหญ่ (The Rule of Law)⁴⁰

คำว่าพลเมือง (Citizen) คือปัจเจกชนมิได้เป็นเพียงบุคคลซึ่งมีแค่หน้าที่และคอยปฏิบัติตามคำสั่ง แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังเป็น“พลเมือง” ที่มีสิทธิทางการเมืองด้วย แต่นครรัฐกรีกในยุคนั้นถือว่ามนุษย์ทุกคนมิได้มีฐานะเป็นพลเมือง เพราะทาสและคนต่างด้าวไม่มีสิทธิของพลเมือง⁴¹ ภายหลังซีเซโรถึงแก่กรรม สาธารณรัฐโรมันได้กลายเป็นจักรวรรดิโรมันที่รุ่งเรืองมากโดยเฉพาะในด้านความคิดทางกฎหมายและการปกครอง แต่เดิมนั้นกฎหมายโรมันถือว่าเป็นกฎหมายที่ใช้เฉพาะกับพลเมืองชาวโรมันเท่านั้นที่เรียกว่า (Jus civile)⁴² แต่เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นระหว่างชาวโรมันกับชาวต่างชาติก็จะมีปัญหาว่าจะเอากฎหมายใดมาใช้จึงจะเป็นธรรม การจะเอากฎหมายของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินย่อมไม่เป็นธรรมแก่อีกฝ่ายหนึ่ง นักกฎหมายโรมันจึงได้คิดหาหลักเกณฑ์ โดยอาศัยแนวความคิดของสำนักสโตอิกมาช่วยนั่นคือจากความเชื่อว่าการกฎหมายธรรมชาติ (Jus Naturale)⁴³ เป็นเหตุผลสอดคล้องกับหลักกฎหมายธรรมชาติมีผลใช้ได้ทั่วไปครอบคลุมทุกชาติ

³⁷ ปรีดี เกษมทรัพย์, นิติปรัชญา (พิมพ์ครั้งที่ 15, วิญญูชน 2560) 136.

³⁸ Nichomachean Ethics, Book V, 1134 b.

³⁹ Nichomachean Ethics, Book V, 1130 b.

⁴⁰ Politics, Book III, 1287a; Book IV, 1289 a.

⁴¹ ชาญชัย แสงศักดิ์, พัฒนาการของกฎหมายมหาชนในต่างประเทศและในประเทศไทย (วิญญูชน 2538) 26.

⁴² Jus civile mean Civil law. The system of law peculiar to one state or people. Inst 1, 2, 1. Particularly, In Roman law, the civil law of the Roman people, as distinguished from the jus.

⁴³ Jus Naturale mean The natural law, or law of nature; law, or legal principles, supposed to be discoverable by the light of nature or abstract reasoning, or to be taught by nature to all nations.

ทุกภาษา หลักกฎหมายที่เป็นที่ยอมรับตรงกันในหมู่ชนชาติต่าง ๆ จึงถือเป็นเกณฑ์สำหรับใช้ตัดสินข้อพิพาทระหว่างชาวโรมันกับชาวต่างชาติต่างภาษาได้ หลักกฎหมายที่เป็นที่ยอมรับกันในหมู่ชนชาติต่าง ๆ นี้เรียกว่า (Jus Gentium)⁴⁴ ซึ่งหมายถึงกฎหมายนานาชาติ ดังจะเห็นได้จากการกรณีเรื่องสถาบันทาสเป็นสถาบันที่ยอมรับกันในกฎหมายบ้านเมืองและกฎหมายธรรมนานาชาติและเป็นสิ่งที่ขัดต่อกฎหมายธรรมชาติตามหลักกฎหมายธรรมชาตินั้นมนุษย์ทุกคนย่อมเสมอภาคกัน และไม่อาจเป็นทรัพย์สินของมนุษย์ด้วยกันได้ ดังจะเห็นได้ว่าในสมัยกรีกได้เริ่มมีการนำความคิดเกี่ยวกับหลักมนุษยธรรมมาปรับใช้กับเรื่องทาสมากขึ้นเรื่อย ๆ ในเรื่องทาสนี้นับเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในทางประวัติศาสตร์ความคิดทางกฎหมายจนในที่สุดได้รับการพัฒนาให้มีการคุ้มครองในหลักการห้ามนำคนลงเป็นทาสในปัจจุบัน⁴⁵

ต่อมานักปราชญ์นามว่าซีเซโร (Cicero) หรือมีชื่อเต็มที่เรียกว่า มาร์คุส ทูลลิอุส ซีเซโร (Marcus Tullius Cicero)⁴⁶ ได้นำเอาความคิดของสำนักสโตอิกมาพัฒนาจนนำไปสู่ความคิดทางปรัชญาของตนเอง โดยพัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับกฎหมายขึ้น หรือที่เรียกว่า เหตุผลสากล (logos) ซึ่งจะก่อให้เกิดกฎเกณฑ์ชนิดหนึ่งขึ้นนั่นคือ กฎหมายนิรันดร์หรือกฎนิรันดร์ (Lex Aeterna) ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงย่อมเข้าถึงกฎหมายธรรมชาติได้โดยการใช้เหตุผล และเหตุผลนี้เองที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ⁴⁷ ซีเซโรมองว่ามนุษย์แต่ละคนกำเนิดมาโดยเสรีและเท่าเทียมกันมีเหตุผลติดตัวมาตามธรรมชาติ คนทุกคนจึงมีความสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจกฎหมายธรรมชาติจนอยู่ร่วมกันเป็นสังคม จนในที่สุดเกิดเป็นชุมชนทางการเมืองที่มีลักษณะเป็นรัฐ (Res Publica) ที่จำเป็นต้องมีอำนาจในการปกครองเพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งระเบียบและความคงอยู่ และผลประโยชน์ร่วมกันของประชาชนคือมาตรวัดสำหรับรัฐที่ถูกต้อง หากปราศจากอำนาจในการจัดการการปกครอง (Imperium) มนุษยชาติย่อมไม่อาจดำรงอยู่ได้

⁴⁴ Jus Gentium mean The law of nations. That law which natural reason has established among all men is equally observed among all nations, and is called the “law of nations,” as being the law which.

⁴⁵ สมยศ เชื้อไทย (เชิงอรรถ 34) 99.

⁴⁶ หลังจากที่ซีเซโรพ้นจากตำแหน่งกงสุล สถานการณ์การเมืองในอาณาจักรมันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก อำนาจของวุฒิสภาลดลงอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อนในช่วงหกสิบปีก่อนคริสต์ศักราช หลังจากมีการตั้งคณะผู้ปกครองสามคนคือ จูเลียส ซีซาร์, กเนอุส ปอมเปอุส มากนุส และมาร์คุส ลิซิเนียส ครั้นนั้นจูเลียส ซีซาร์กำลังเถลิงอำนาจเป็นผู้เผด็จการแห่งโรมัน โดยซีเซโรอยู่ในฝ่ายที่ต้องการให้อาณาจักรโรมันเป็นสาธารณรัฐที่นำโดยอภิชนยิ่งกว่าที่จะให้อำนาจทั้งปวงแห่งอาณาจักรตกไปอยู่ในมือของผู้ปกครองคนเดียว.

⁴⁷ จรัญ โฆษณานันท์ (เชิงอรรถ 30) 131.

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ในยุคโบราณสำนักหรือนักปราชญ์ที่มีความโดดเด่นเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คือ สำนักสโตอิก (Stoicism) โดยสำนักสโตอิกนี้ได้ก่อตั้งขึ้นที่นครรัฐเอเธนส์ประมาณปี 300 ก่อนคริสตกาลโดยได้นำความคิดของอริสโตเติลที่กล่าวถึง “คุณธรรมและความยุติธรรม” ในลักษณะของหลักแห่งความเสมอภาค และพัฒนาต่อในเรื่องของแนวความคิดว่าด้วยกฎหมายธรรมชาติด้านอุดมการณ์เชิงมนุษยธรรมที่ถือว่ามนุษย์ทุกคนอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน อันจะกล่าวได้ว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาโดยเสรีและเสมอภาคกันตามธรรมชาติ ไม่มีใครต้องเกิดมาเป็นทาส แต่อย่างไรก็ตามแม้ความคิดของสำนักสโตอิกไม่ก่อเหตุผลทางปฏิบัติมากนักในนครรัฐต่าง ๆ ของกรีกโบราณ แต่มีผลต่อมาในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในจักรวรรดิโรมันอันมีนักปราชญ์คนสำคัญนามว่า ซิเซโร (Cicero)⁴⁸

2. วิวัฒนาการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในยุคกลาง

เมื่อจักรวรรดิโรมันล่มสลายก็ย่างเข้าสู่ยุคกลางตอนต้นหรือเรียกว่า ยุคมืด (Dark Ages) ราวศตวรรษที่ 6-11 ส่วนยุคกลางตอนปลาย (Later Middle Ages) นับจากศตวรรษที่ 12-15 อำนาจการปกครองสิ้นสุดลงความเจริญรุ่งเรืองและความสงบสุขหรือเรียกว่าสันติสุขของโรมัน (Pax Romana) ย่อมสิ้นสุดลงไปด้วยอย่างอนาถบรรดาผู้มีกำลังอำนาจต่างตั้งตนเป็นใหญ่ทำให้ความสัมพันธ์ของคนในสังคมมีลักษณะเป็นนายกับบ่าวหรือหัวหน้ากับลูกน้องที่เรียกว่า “ระบบศักดินา” (Feudal System) รวมถึง คริสต์ศาสนาได้แผ่ขยายอิทธิพลเข้ามาจนในที่สุด จักรพรรดิคอนสแตนตินได้รับเอาคริสตศาสนาไว้เป็นศาสนาประจำชาติโรมัน “โรมันคาทอลิก” เพราะรากฐานความเชื่อในการนับถือผีสามเทวดา (Theism) มาตั้งแต่ยุคโบราณ บรรดาสรรพสิ่งทั้งปวงยอมอยู่ใต้คำบังคับบัญชาของพระเจ้าจึงนำมาซึ่งแนวคิดที่ว่าด้วยอำนาจสูงสุดเป็นของพระเจ้า (Supremacy of God)⁴⁹ และพระเจ้าเป็นผู้สร้างโลกและสร้างมนุษย์ขึ้นมา แต่เหตุที่โลกมนุษย์มีแต่ความชั่วร้ายเป็นเพราะมนุษย์ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพระเจ้าเป็นเจ้า พระองค์ได้ตั้งให้นักบุญปีเตอร์ (Saint Peter) เป็นผู้ตั้งศาสนจักรขึ้นมา โดยได้รับมอบหมายจากพระเจ้าให้คอยดูแลสัตว์โลกให้อยู่ในครรลองคลองธรรม และมอบอำนาจให้แก่พระสันตะปาปา (Pope) สืบต่อกันเรื่อยมา⁵⁰ โดยสืบต่อความคิดพรรณนาเกี่ยวกับกษัตริย์ที่ผิดคืออำนาจทั้งหมดเป็นของพระเจ้า กษัตริย์ทรงปกครองโดยอำนาจของพระเจ้าดังนั้นอำนาจของกษัตริย์จึงไม่มีขอบเขต และไม่ต้องรับผิดชอบต่อผู้ใดนอกจากพระเจ้า

⁴⁸ ปรีดี เกษมทรัพย์ (เชิงอรรถ 37) 143-146.

⁴⁹ อาจารย์สอง Satit UP, ‘เอกสารประกอบการเรียนนักปรัชญา’ <http://www.satit.up.ac.th/BBC07/AboutStudent/Document/Hist_MedievalAge/pdf/E_The_Philosophist.pdf> สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2566.

⁵⁰ อนันต์ อริยะชัยพาณิชย์, ‘หลักสิทธิมนุษยชน เรื่อง มุมมองหลักสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย’ (เอกสารวิชาการส่วนบุคคล หลักสูตรหลักนิพนธ์เพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 2 วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ 2557).

จากการศึกษาพบว่า ในยุคกลางนี้ สำนักหรือนักปราชญ์ที่มีความโดดเด่นเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คือ นักบุญ โทมัส อควินัส (Saint Thomas Aquinas) ถึงแม้ในยุคนี้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจะไม่ได้ได้รับการพัฒนามากนัก เนื่องจากในยุคนี้เชื่อว่ารัฐเป็นสถาบันทางสังคมที่ชั่วร้าย และประชาชนจึงหันมาเชื่อในพระเจ้า เพราะการที่ประชาชนถูกกดขี่ข่มเหงโดยกษัตริย์ที่ไร้คุณธรรม ทำให้มนุษย์เกิดความทุกข์จึงต้องให้พระเจ้าเป็นเจ้าต้องบำบัด ซึ่งถือเป็นความคิดที่ผิดจึงทำให้สิทธิมนุษยชนไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร จนกระทั่งช่วงยุคกลางตอนปลายหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้กลับมาพัฒนาอีกครั้งโดยนักบุญโรมัส อควินัส ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการผสมผสานคำสอนทางศาสนาคริสต์เข้ากับปรัชญาที่ได้นำเอาปรัชญาของเพลโต (Plato) และอริสโตเติล (Aristotle) มาปรับใช้กับคำสอนทางเทววิทยาของศาสนาคริสต์

โดยนักบุญโทมัส อควินัส ได้นำเอาความคิดเรื่องเหตุผลมาโยงให้มีสถานะสูงส่งขึ้นอีกครั้งหนึ่งในช่วงยุคกลางตอนปลาย หลังจากที่ได้ออกอยู่ภายใต้ความเชื่อแบบสมัยกลางตอนต้นที่ยกศรัทธาให้อยู่เหนือเหตุผลของมนุษย์กันมาหลายร้อยปี เซนต์โทมัสได้เชื่อมโยงความคิดทางปรัชญาของอริสโตเติลให้ประสานเข้าเป็นเนื้อเดียวกับความคิดของคริสเตียน โดยการยกย่องให้เหตุผลเป็นสิ่งที่สำคัญเพื่อวางแนวความคิดที่ไม่ถือว่ารัฐเป็นสถาบันทางสังคมที่ชั่วร้ายอีกต่อไป รัฐถือเป็นสถาบันทางสังคมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และสังคมจะต้องมีการปกครอง โดยการออกกฎหมายมาควบคุมและวางกฎเกณฑ์ความประพฤติของมนุษย์ภายใต้กรอบของหลักความยุติธรรมตามกฎหมายของพระเจ้าเป็นเจ้า ด้วยเหตุนี้ รัฐในฐานะเป็น ผู้ใช้อำนาจปกครอง จึงมีพันธกรณีที่จะต้องบัญญัติกฎหมายที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมมนุษย์เท่านั้น⁵¹ ส่วนศาสนจักรเป็นคนละส่วนกับอาณาจักร การปกครองรัฐและการใช้ชีวิตในรัฐต้องอาศัยระเบียบที่ตราในรัฐ นั่นคือ “กฎหมายของมนุษย์” (Human Law) ส่วนการดำรงชีวิตในศาสนจักรต้องอาศัยระเบียบปฏิบัติพิเศษดังที่เรียกว่า “กฎศักดิ์สิทธิ์” (Divine Law) ทั้งระเบียบหรือกฎหมายของศาสนจักรและอาณาจักรต้องอยู่ใต้กฎเกณฑ์เดียวกันซึ่งได้แก่ “กฎธรรมชาติ” (Natural Law) และ “กฎนิรันดร์” (Eternal Law)⁵²

3. วิวัฒนาการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในยุคสมัยใหม่

วิวัฒนาการเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในยุคสมัยใหม่ เกิดจากเหตุการณ์มหากฎบัตรแมกนาคาร์ตา เนื่องมาจากเกิดข้อขัดแย้งระหว่างพระสันตปาปาและพระเจ้าจอห์น (John) กษัตริย์แห่งอังกฤษใช้อำนาจในการปกครองอย่างไม่เป็นธรรมจนทำให้ประชาชนในประเทศได้รับความเดือดร้อน กระทั่งพวกขุนนางและนักบวชได้ลุกขึ้นต่อต้านและบังคับให้พระเจ้าจอห์นลงพระนามประกาศใช้กฎหมายฉบับหนึ่งคือ “The Great Charter” หรือ “มหากฎบัตรแมกนาคาร์ตา” (Magna Carta)

⁵¹ เฟิงอ้าง.

⁵² ปรีดี เกษมทรัพย์ (เชิงอรรถ 37) 173-178.

เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน ค.ศ. 1215 ซึ่งนับว่าเป็นเอกสารชิ้นแรกทางประวัติศาสตร์ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยมีบทบัญญัติรวมทั้งสิ้น 63 ข้อ⁵³ มหากฎบัตรได้รับการปรับปรุงแก้ไขมาโดยตลอดตั้งแต่ช่วงยุคกลางดำเนินต่อมาถึงช่วงแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 19⁵⁴ เมื่อมนุษย์เริ่มมีการใช้หลักเหตุผลเป็นปัจจัยในการค้นหาสัจธรรม หลักความคิดเรื่องอำนาจอธิปไตยมีความสำคัญขึ้น ทำให้คนเริ่มกล้าที่จะคิดวิพากษ์วิจารณ์สิ่งต่าง ๆ ด้วยเหตุผล กล้าที่จะโต้แย้งในสิ่งความเชื่อเก่าแก่ที่ตกทอดกันมา⁵⁵ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มหากฎบัตรกลายเป็นเอกสารทางกฎหมายที่มีความสำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์แห่งประชาธิปไตย⁵⁶

เหตุการณ์ดังกล่าวจึงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านสิทธิมนุษยชนอย่างมีนัยสำคัญนั้นคือการกำเนิดแนวคิด “เหตุผลของรัฐ” หรือหลักว่าด้วยนโยบายของรัฐย่อมอยู่เหนือสิ่งอื่นใด และถือกำเนิดความคิดกฎหมายธรรมชาติสมัยใหม่นำมาซึ่งแนวคิดอำนาจอธิปไตย โดยมีนักปราชญ์หลายท่านได้แก่ ฌอง โบแตง ฮิวโก โกรเชียส โทมัส ฮอบส์ (ช่วงแรก) จอห์น ล็อก มอนเตสกีเยอร์ ฌองฌัก รูสโซ และอิมมานูเอล คานต์ (ช่วงหลัง) แนวความคิดของนักปราชญ์ทั้งหลายได้เผยแพร่และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนทำให้ประชาชนได้เรียนรู้และตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดของคนจากยุคหนึ่งสู่อีกยุคหนึ่งอย่างรวดเร็วจนนำไปสู่หลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นรูปธรรม

จากการศึกษาพบว่า ยุคสมัยใหม่นักปราชญ์ที่มีความโดดเด่นเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คือ ฌองฌัก รูสโซ (Jean-Jacques Rousseau) ที่เสนอแนวความคิดการเข้าทำสัญญาประชาคมหรือเรียกว่าทฤษฎีสัญญาประชาคม เมื่อ “ทุกคนควรมีเสรีภาพและไม่ควรเป็นรัฐที่มีใครต้องยอมอยู่ภายใต้บังคับของใคร” เพื่อยืนยันถึงสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ และยืนยันถึงหลักการปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน นั่นคือสิทธิมนุษยชนที่ถูกพัฒนาเป็นหลักประชาธิปไตยในปัจจุบัน แนวความคิดดังกล่าวทำให้เกิดเหตุการณ์สำคัญที่มนุษย์ได้เริ่มตระหนักรู้และเรียกร้องถึงสิทธิของตนเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1679 ได้มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองต่อสิทธิและ

⁵³ Ramkhamhaeng University, ‘บทที่ 3 การต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน’ <<http://old-book.ru.ac.th/e-book/L/LW446%2851%29/LW446-3.pdf>> สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2565.

⁵⁴ นันทนา กปิลกาญจน์, ประวัติศาสตร์และอารยธรรมโลก ฉบับปรับปรุง (พิมพ์ครั้งที่ 6, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2542).

⁵⁵ เพราะแต่เดิมมนุษย์ให้การนับถือพระเจ้าที่ไม่มีตัวตนดังเช่นข้อความในพระคัมภีร์ที่กล่าวว่า “อำนาจที่ดำรงอยู่ในบ้านเมืองนั้นย่อมเป็นไปตามอภิเษกแต่งตั้งของพระเจ้า” หรือ “สิ่งใดที่พระราชาทรงโปรด สิ่งนั้นย่อมมีอำนาจของกฎหมาย”.

⁵⁶ นันทนา กปิลกาญจน์ (เชิงอรรถ 54).

เสรีภาพของประชาชนอีก คือ “The Act of Habeas Corpus”⁵⁷ และมีการประกาศใช้กฎหมาย “The English Bill of Rights” เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1689⁵⁸ เหตุการณ์สำคัญต่อมา คือ การประกาศอิสรภาพของอเมริกาอันสืบเนื่องมาจากการปกครองประเทศอาณานิคม คือ ประเทศอังกฤษกับดินแดนอาณานิคมของอังกฤษในทวีปอเมริกา มลรัฐอาณานิคมต่าง ๆ ได้มีการเคลื่อนไหวและชุมนุมกัน (First Continental Congress 1774) และกฎหมาย 13 ฉบับของอังกฤษที่ออกมานั้น ละเมิดสิทธิของประชาชนชาวอาณานิคมซึ่งเป็นพลเมืองอังกฤษจึงเกิดความขัดแย้งจนในที่สุดรัฐบาลอังกฤษ สั่งปิดเมืองท่าอาณานิคมทุกแห่ง การต่อสู้ขยายตัวรุนแรงมากขึ้นจนทั้ง 13 มลรัฐอาณานิคม ตัดสินใจแยกตัวออกจากประเทศอังกฤษ โดยได้มอบให้ Thomas Jefferson ยกร่างคำประกาศอิสรภาพ และได้ประกาศ The Declaration of Independence เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ. 1776 ในคำประกาศอิสรภาพได้ยืนยันถึงสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์ไว้อย่างชัดเจน⁵⁹ เมื่อพิจารณาถึงประเทศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกาแล้ว จะเห็นได้ว่าการกล่าวอ้างถึงทั้งทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ และแนวคิดแบบเสรีนิยม ของ จอห์น ล็อก กล่าวว่า รัฐบาลต้องมาจากความยินยอมของผู้อยู่ใต้ปกครอง และมีอยู่เพื่อคุ้มครองเสรีภาพของมนุษย์ในสังคมเท่านั้น ผู้ปกครองคนใดจะบังอาจล่วงละเมิดไม่ได้ ซึ่งหากมีการละเมิดสภาพบังคับก็คือสิทธิที่จะต่อต้านโดยประชาชนสามารถล้มล้างการปกครองได้ นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงรัฐบาลต้องมาจากความยินยอมของผู้อยู่ใต้ปกครองและมีอยู่เพื่อคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพของมนุษย์ในสังคมนั้นเท่านั้นและประการสุดท้ายแนวความคิดในเรื่องความเสมอภาคของปัจเจกชนทุกคนปรากฏอย่างชัดเจนในคำประกาศฉบับนี้⁶⁰ ภายหลังจากการประกาศอิสรภาพแล้ว มลรัฐต่าง ๆ พวกกันประกาศใช้รัฐธรรมนูญของตน เช่น มลรัฐเวอร์จิเนีย ประกาศในปี ค.ศ. 1776 มลรัฐแมสซาชูเซตส์ ประกาศในปี ค.ศ. 1780 เป็นต้น รัฐธรรมนูญเหล่านี้ต่างได้รับรองและคุ้มครองถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ด้วย

การจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาขึ้นและได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 17 กันยายน ค.ศ. 1787 ในอารัมภบทของรัฐธรรมนูญได้รับรองหลักการใน The Declaration of Independence

⁵⁷ สารสำคัญกล่าวคือ ถ้าบุคคลใดถูกจับกุม โดยเห็นว่าเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายผู้ถูกจับกุมหรือผู้มีส่วนได้เสียสามารถยื่นคำร้องขอโดยแสดงหลักฐานต่อศาลให้ทำการไต่สวน พิจารณาว่าการคุมขังดังกล่าวชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ได้และเมื่อศาลได้รับคำร้อง จะออกหมายเรียกที่มีชื่อว่า “Habeas Corpus ad Subjicidum เรียกผู้ที่จับกุม กักขังและผู้ที่ถูกจับกุมมาศาลเพื่อชี้แจงแสดงเหตุผลว่าการ จับกุมนั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ (วีระ โลจายะ 2532: 31).

⁵⁸ สมชาย กษติประดิษฐ์ (เชิงอรธ 28).

⁵⁹ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, *กฎหมายมหาชน เล่ม 1: วิวัฒนาการทางปรัชญาและลักษณะของกฎหมายมหาชนยุคต่าง ๆ* (พิมพ์ครั้งที่ 9, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2566) 50-80.

⁶⁰ เพิ่งอ้าง 60-61.

และแสดงวัตถุประสงค์ไว้ด้วยว่า “เราประชาชนแห่งสหรัฐเพื่อที่จะจัดตั้งสหภาพ ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อที่จะสถาปนาความยุติธรรม เพื่อที่จะประกันความสงบภายใน เพื่อที่จะทำให้ มั่นคงซึ่งเสรีภาพที่ได้รับมาแก่ตัวของเราเองและชนชั้นหลัง จึงได้บัญญัติและสถาปนารัฐธรรมนูญ ฉบับนี้ไว้สำหรับสหรัฐอเมริกา...”⁶¹ ซึ่งพอสรุปข้อความที่สำคัญ ดังเช่น การประกันเสรีภาพในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านศาสนา ด้านการพูด ด้านการโฆษณา ด้านการชุมนุมโดยสงบ และการยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ต่อรัฐบาล การตรวจค้นบุคคล เคหสถาน ทรัพย์สิน หรือเอกสารจะต้องมีหมายค้น จำกัดขอบเขตการใช้สิทธิมิให้ล่วงละเมิดต่อสิทธิของผู้อื่น เลิกการมีทาสและการบังคับใช้โดยไม่สมควร ยกเว้นเป็นการลงโทษตามกฎหมาย รวมถึงการให้ความเสมอภาคของประชาชนอเมริกัน ซึ่งแตกต่างกันในเรื่องเชื้อชาติ⁶² นอกจากนี้ยังมีฉบับที่ 13 (ค.ศ. 1885) เกี่ยวกับการเลิกทาส ฉบับที่ 14 (ค.ศ. 1888) เกี่ยวกับเงื่อนไขทางสิทธิของประชาชน และการขยายหลักประกันทางศาลภายใต้หลักที่ว่า “ทุกคนเท่าเทียมกันในการได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย” ส่วนการแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองมีดังต่อไปนี้คือ ฉบับที่ 15 (ค.ศ. 1870) เกี่ยวกับการห้ามปฏิเสธการใช้สิทธิเลือกตั้ง เนื่องจากผิวหรือฐานะความเป็นทาสในอดีต ฉบับที่ 19 (ค.ศ. 1920) เกี่ยวกับสิทธิเลือกตั้งของสตรีและฉบับที่สำคัญอีกฉบับหนึ่ง คือ ฉบับที่ 26 (ค.ศ. 1971) เกี่ยวกับการลดอายุของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง⁶³

4. วิวัฒนาการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในยุคปัจจุบัน

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 บรรดาผู้นำของประเทศสมาชิกทั้ง 50 ประเทศ ได้ร่วมลงนามในกฎบัตรสหประชาชาติ (The Charter of the United Nations) เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน ค.ศ. 1945 โดยประกาศเป้าหมายหลักขององค์การสหประชาชาติอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม ค.ศ. 1945 ว่า “เพื่อปกป้องคนรุ่นต่อไปจากภัยพิบัติของสงคราม และเพื่อยืนยันความศรัทธาในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ในศักดิ์ศรี และคุณค่าของมนุษย์ และในสิทธิอันเท่าเทียมกันของบุรุษและสตรี” ดังในมาตรา 1 ของกฎบัตรสหประชาชาติ ได้ระบุไว้ว่า จุดมุ่งหมายประการหนึ่ง ของสหประชาชาติ คือ “เพื่อบรรลุความร่วมมือระหว่างชาติ ในการส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการเคารพสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐาน สำหรับมนุษย์ทุกคน โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา” ด้วยเหตุที่กฎบัตรสหประชาชาติเป็นสนธิสัญญาจึงถือเป็นข้อผูกพันทางกฎหมายที่บรรดาสมาชิกจะต้องปฏิบัติตาม

⁶¹ มนตรี รูปสุวรรณ, *กฎหมายรัฐธรรมนูญ* (ภาควิชากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2538) 111.

⁶² นพนิติ สุริยะ, *สิทธิมนุษยชน* (วิญญูชน 2537) 44-45.

⁶³ มนตรี รูปสุวรรณ (เชิงอรรถ 61).

จากการศึกษาพบว่า ยุคปัจจุบัน ประชาคมโลกนำโดยองค์การสหประชาชาติได้ร่วมกันจัดทำ “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” (Universal Declaration of Human Rights) ขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักการในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระดับสากล ทั้งนี้ กลไกที่จะช่วยให้มีการจัดทำปฏิญญาฯ ฉบับนี้นั้นเกิดจากการที่องค์การสหประชาชาติจึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Committee on Human Rights) ขึ้น ใน ค.ศ. 1945 เพื่อทำการยกร่างกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ เกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชน โดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฉบับนี้ องค์การสหประชาชาติได้มีมติรับรอง เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948⁶⁴

2.1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่มีประวัติและแนวความคิดอยู่เบื้องหลัง แนวความคิดที่สำคัญคือกฎหมายธรรมชาติที่มีความสัมพันธ์กับสิทธิธรรมชาติ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เริ่มมาจากนักคิดในสมัยกรีกของกลุ่มนักคิดสโตอิก ซึ่งนำโดยปรัชญาเมธีคนสำคัญ คือ อริสโตเติล โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวความคิดของฮิวโก โกรเซียส (Hugo Grotius) ได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดของอริสโตเติลที่อธิบายว่าโลกคือจักรวาลซึ่งประกอบด้วยสภาวะธรรมชาติทั้งมวลมนุษย์เป็นเพียงส่วนหนึ่งของธรรมชาติ และสามารถเรียนรู้ในการควบคุมตนเองโดยการใช้เหตุผล ดังนั้นกฎหมายธรรมชาติจึงเป็นกฎหมายที่กำหนดว่าทุกสิ่งในโลกมีความเสมอภาคกัน⁶⁵ การที่ฮิวโก โกรเซียส ได้อธิบายข้างต้นนี้เพื่อเป็นรากฐานให้ความคิดกฎหมายธรรมชาติหลุดพ้นจากความเชื่อทางศาสนา⁶⁶

อย่างไรก็ตาม แนวความคิดของกลุ่มนักคิดสโตอิกที่มีความเกี่ยวข้องกับความคิดคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้นได้รับการพัฒนาเป็นอย่างมากในยุคสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักแห่งความเสมอภาคของมนุษย์ซึ่งทำให้นักปราชญ์หลายท่านได้นำไปพัฒนาแนวความคิดของตนเองที่เชื่อมโยงกับอำนาจอธิปไตยที่นำไปสู่การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นรูปธรรมในปัจจุบันนี้ ซึ่งได้แก่

1. แนวคิดของฌอง โบแดง (Jean Bodin, 1530-1596) เป็นนักทฤษฎีการเมืองที่ริเริ่มใช้คำว่า “อำนาจอธิปไตย” (sovereignty) ด้วยเหตุการณ์ประเทศฝรั่งเศสช่วงศตวรรษที่ 16 เกิดความขัดแย้งเรื่องความเชื่อทางศาสนานำไปสู่การฆ่าฟันระหว่างผู้ที่มีความเชื่อแตกต่างกัน (เหตุการณ์วันนักบุญบาร์โธโลมิว ค.ศ. 1572) ดังนั้น ฌอง โบแดง จึงเสนอแนวความคิดที่ว่าผู้ทรงอำนาจอธิปไตยควรเป็นขององค์อธิปัตย์ที่มีอำนาจสูงสุด อันเนื่องมาจากเหตุการณ์การฆ่าล้างกันเองในหมู่คน จึงต้อง

⁶⁴ มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, ‘ประวัติความเป็นมาของขบวนการสิทธิมนุษยชน’ (27 พฤษภาคม 2565) <<https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=32&chap=4&page=chap4.htm>> สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2565.

⁶⁵ ฉันทนา ไกรสถิตย์, ‘การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของประเทศไทย’ (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2543).

⁶⁶ สมยศ เชื้อไทย (เชิงอรรถ 34) 111.

มอบอำนาจสูงสุดให้แก่กษัตริย์ (องค์อธิปัตย์) เพื่อมีอำนาจในการสั่งห้ามปรามสันตะปาปาในการฆ่าล้างคนที่มีความคิดเห็นต่างทางศาสนา จากการศึกษาแนวคิดของฌอง โบแตงที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน พบว่า การให้อำนาจสูงสุดอยู่ที่องค์อธิปัตย์เพื่อปกป้องคุ้มครองราษฎรรักษาความสงบเรียบร้อยในขณะนั้น แต่อำนาจอธิปไตยดังกล่าวต้องถูกจำกัดโดยกฎหมายธรรมชาติ และต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับแห่งกฎหมายธรรมชาติ (Jus Naturale) กฎหมายนานาชาติ (Jus Gentium) และหลักที่ว่าสัญญาต้องเป็นสัญญา (Pacta Sunt Servanda)⁶⁷ เหตุเพราะโบแตงถือว่าหากกษัตริย์ตรากฎหมายขัดหรือแย้งต่อกฎหมายของพระเจ้าหรือกฎหมายธรรมชาติ กษัตริย์นั้นอาจกลายเป็นทรราชได้

2. แนวคิดของฮิวโก โกรเชียส (Hugo Grotius, 1583-1645) พยายามรื้อฟื้นแนวความคิดทางกฎหมายในสมัยโบราณมาอธิบายใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวความคิดของสำนักสโตอิก เพื่ออธิบายถึงเหตุผลที่ถูกต้อง (Right reason)⁶⁸ ในตัวมนุษย์หรือเรียกว่าสภาวะที่สอดคล้องกับธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมอย่างมีเหตุผลสิ่งใดขัดแย้งรบกวนความสงบในสังคมสิ่งนั้นย่อมไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรม (Appetitus Societatis)⁶⁹ จึงทำให้กฎหมายธรรมชาติมีลักษณะเป็นมโนทัศน์แบบโลกวิสัยหรือแบบฆราวาส (Secular Natural Law)⁷⁰ จากการศึกษาแนวคิดของฮิวโก โกรเชียสที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้น พบว่า หลักธรรมชาติแห่งเหตุผลนั้น คือการที่มนุษย์รู้จักดูแลพิทักษ์รักษาสังคม ประชาคม และส่วนรวม (Custodia Societatis) ได้แก่ การไม่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตน การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของตนเอง

3. แนวคิดของโทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes, 1588-1679) นักปราชญ์ชาวอังกฤษคนแรกที่ได้เสนอแนวความคิดของความชอบธรรมในการปกครองจากฐานของสัญญาที่เกี่ยวข้องกับอำนาจอธิปไตยนั้นคือการที่ราษฎรเข้ามาทำสัญญาเพื่อยอมสละสิทธิทั้งปวงอันตนมีอยู่ตามธรรมชาติให้แก่ผู้หนึ่งเป็นผู้ปกครองมีอำนาจเด็ดขาดสำหรับคอยควบคุมดูแลและบังคับตลอดจนลงโทษคนทั้ง

⁶⁷ ปรีดี เกษมทรัพย์ (เชิงอรรถ 37) 188-189.

⁶⁸ “Natural Law is a dictate of right reason which points out that an act, according as it is or not in conformity with rational nature, has in it a quality of moral baseness or moral necessity” (กฎหมายธรรมชาติคือบัญชาของเหตุผลอันถูกต้องที่ชี้ว่าการกระทำอันหนึ่งว่ามีความต่ำทรามทางศีลธรรม หรือมีความจำเป็นในทางศีลธรรมทั้งนี้โดยดูจากว่าคุณภาพของการกระทำนั้นเป็นไปตามธรรมชาติ หรือขัดแย้งกับธรรมชาติที่มีเหตุผลของมนุษย์).

⁶⁹ สมยศ เชื้อไทย (เชิงอรรถ 34) 111.

⁷⁰ จริญ โฆษณานันท์, สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน (ปรัชญา กฎหมาย และความเป็นจริงทางสังคม) (พิมพ์ครั้งที่ 2, นิติธรรม 2556) 109.

ปวงเพื่อรักษาความสงบอย่างเต็มที่ภายใต้สังคมที่สงบสุขและผู้ปกครองมีอำนาจสูงสุดเด็ดขาดคือ รัฐบาลปิตัยที่เป็นอำนาจสมบูรณ์เด็ดขาดเหนือราษฎร (ทฤษฎีสัญญาสวามิภักดิ์) เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ จากการศึกษาแนวคิดของโทมัส ฮอบส์ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้น พบว่า การรักษาความสงบของรัฐบาลปิตัยนั้นคือกฎหมายบ้านเมือง (Civil Laws) เพื่อควบคุมความยุติธรรม และอยู่ดีธรรม⁷¹ และเพื่อให้มนุษย์ทุกคนนั้นเสมอภาคกัน

4. แนวคิดของจอห์น ล็อก (John Locke, 1632-1704) อาศัยหลักเหตุผลตามธรรมชาติ วิพากษ์วิจารณ์การกระทำที่ไม่ชอบด้วยเหตุผลของผู้ใช้อำนาจปกครองในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่ถืออำนาจเด็ดขาดและใช้อำนาจล่วงล้ำสิทธิตามธรรมชาติของราษฎร จากการศึกษาแนวคิดของ จอห์น ล็อก ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้น พบว่า มีการยกหลักกฎหมายธรรมชาติขึ้น อ้างเป็นหลักต่อสู้ปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ สิทธิเสรีภาพและหลักความเสมอภาค หลักความมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน หลักความมีมนุษยธรรม อีกทั้ง ล็อกได้เสนอแนวความคิดที่จะป้องกันการที่รัฐใช้อำนาจเกินขอบเขตเอาไว้คือการถ่วงดุลอำนาจโดยแบ่งอำนาจเป็นส่วน ๆ และไม่ให้อำนาจ นี้อยู่ในมือของคนเพียงคนเดียวหรืออยู่ในมือของกลุ่มคนเพียงกลุ่มเดียว⁷²

5. แนวคิดของมองเตสกีเอร์ (Montesquieu, 1689-1755) ได้รับอิทธิพลทางความคิด จากแนวความคิดเรื่องการถ่วงดุลอำนาจในรัฐมาจากจอห์น ล็อก และได้พัฒนาจนเป็น “หลักประกัน แห่งเสรีภาพนั้นไม่ได้อยู่ที่การปกครองแบบประชาธิปไตย...แต่อยู่ที่รูปแบบรัฐบาลที่มีอำนาจจำกัด” เขามีความเห็นเช่นเดียวกับล็อกว่าหากผู้ใดมีอำนาจย่อมมีแนวโน้มจะใช้อำนาจไปในทางที่ไม่ชอบ ได้เสมอ จากการศึกษาแนวคิดของมองเตสกีเอร์ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้นพบว่า ได้ พัฒนาวិธีการแบ่งแยกองค์กรผู้ใช้อำนาจและถ่วงดุลอำนาจ (Checks and Balances) หรือเรียกว่า หลักการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Power) ขึ้นมาเพื่อปกป้องคุ้มครองราษฎรไม่ให้ผู้ใช้อำนาจ ใช้อำนาจนั้นไปโดยมิชอบ

6. แนวคิดของฌอง ชัค รูสโซ (Jean-Jacques Rousseau, 1712-1778) ได้อธิบายถึง การสัญญาประชาคมได้สมบูรณ์แบบที่สุุดนั้นคือการที่มนุษย์ตกลงทำสัญญากับคนทุกคนโดยไม่ต้องตกลงโอนสิทธิเสรีภาพของตนให้แก่ผู้ใดแต่ละคนต่างก็โอนสิทธิเสรีภาพให้แก่ส่วนรวม ผลลัพธ์ก็คือไม่มีใครต้องสูญเสียสิทธิและเสรีภาพของตนไปให้แก่ผู้ใด และผู้ใช้อำนาจปกครองนั้นแท้จริงก็คือบรรดาผู้อยู่ใต้ปกครองทั้งปวงนั่นเอง ยืนยันหลักการปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน การเสนอหลักการเช่นนี้ย่อมทำให้เห็นได้ว่ารัฐหรืออำนาจอธิปไตยที่มาจากประชาชนย่อมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับประชาชน จากการศึกษาแนวคิดของฌอง ชัค รูสโซที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิ

⁷¹ ปรีดี เกษมทรัพย์ (เชิงอรรถ 37) 214-216.

⁷² ปรีดี เกษมทรัพย์ (เชิงอรรถ 37) 224.

มนุษย์ชนนั้นพบว่าอิทธิพลทางความคิดในด้านสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคนั้นเป็นรูปธรรมมากที่สุดในช่วงศตวรรษที่ 18⁷³ จากแนวความคิดที่ว่า “ทุกคนควรมีเสรีภาพและไม่ควรเป็นรัฐที่มีใครต้องยอมอยู่ภายใต้บังคับของใคร” ดังนั้น องค์อธิปัตย์ที่รัฐโซหมายถึงคือองค์อธิปัตย์ที่ประกอบด้วยประชาชนของสังคมรัฐ จนนำไปสู่แนวคิดแบบประชาธิปไตย⁷⁴ และ

7. แนวความคิดของอิมมานูเอล คานท์ (Immunuel Kant, 1724-1804) ได้กล่าวถึงด้านเสรีภาพที่แตกต่างจากรัฐโซ โดยคานท์ได้ทำการแบ่งแยกเสรีภาพเชิงจริยธรรม (Ethical Freedom) ออกจากเสรีภาพเชิงกฎหมาย (Juridical Freedom)⁷⁵ ด้วยเหตุที่ว่า เสรีภาพเชิงจริยธรรมหรือศีลธรรมก็คือความมีเสรีภาพภายใต้กรอบของกฎแห่งศีลธรรม (Categorical Imperative) ส่วนเสรีภาพเชิงกฎหมาย คานท์หมายถึงความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคลที่ปลดปล่อยจากเจตจำนงและอำนาจควบคุมตามอำเภอใจของผู้อื่น เสรีภาพดังกล่าวถือเป็นสิทธิพื้นฐานโดยตัวของมันเองประกอบด้วยแนวคิดเรื่องความเสมอภาคเชิงแบบแผน โดยมีนัยว่ามนุษย์แต่ละคนล้วนมีความเป็นอิสระและเป็นนายเหนือตัวเขาเอง จากการศึกษาแนวคิดของอิมมานูเอล คานท์ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้นพบว่าคานท์มีความเชื่อมั่นต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่มีมาแต่กำเนิด (Inherent Dignity)⁷⁶ และเสนอถึงหลักการที่มนุษย์มีสภาพเป็นพลเมืองของโลก ไม่ใช่พลเมืองของรัฐใดรัฐหนึ่ง สิทธิของมนุษย์จึงเปลี่ยนแปลงจากสภาพของสิทธิมนุษยชนธรรมดาไปเป็นสิทธิร่วมกันของคนหลายชาติหลายภาษา จนนำไปสู่สากลนิยมหรือโลกนิยมจากปรัชญาสโตอิกโบราณ ต่อเนื่องมาจนมีผู้ยกย่องคานท์ว่าเป็นบิดาของความคิดเรื่ององค์การสหประชาชาติ⁷⁷

อิทธิพลทางแนวความคิดของทั้งรัฐโซและคานท์ ถือเป็นพัฒนาการของหลักการสิทธิมนุษยชนพื้นฐานสองประการ คือ เสรีภาพและความเสมอภาค ซึ่งปรากฏเป็นประเด็นถกเถียงทางการเมืองตั้งแต่ช่วง “ยุคแห่งภูมิปัญญา” (Enlightenment) ในศตวรรษที่ 18 โดยนักปรัชญาทั้งสองท่านต่างก็พิจารณาความหมายของปัจเจกบุคคลที่มีอิสระในแง่ของตัวตนเชิงอภิปรัชญาที่มีอิสระเสรี

⁷³ ไกรวิทย์ สุขวิน, ‘มอง ฌากส์ รูสโซ: ศิตกวีภายใต้คราบน้ำกปรัชญาการเมือง’ (2566) 2 วารสารดนตรีบ้านสมเด็จเจ้า 99-116, 102.

⁷⁴ ปรีดี เกษมทรัพย์ (เชิงอรรถ 37) 231.

⁷⁵ Edgar Bodenheimer, ‘Jurisprudence’ (1 9 8 1) <https://legislativeportal.gov.bd/sites/default/files/files/legislativeportal.gov.bd/page/fe00706d_6ba2_43fa_9687_8d666d6d2a2d/79.%20Jurisprudence%20The%20Philosophy%20and%20Method%20of%20the%20Law.pdf> accessed 27 May 2022.

⁷⁶ วันเพ็ญ บงกชสถิตย์, ชีวิตและความคิดของนักปรัชญา (เล่ม 2, มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 2535) 252.

⁷⁷ โยสโต่น กอร์ดอร์ (สายพิน ศุพุททมงคล ผู้แปล), โลกของโซฟี: เส้นทางจินตนาการสู่ประวัติศาสตร์ปรัชญา (คบไฟ 2561) 347.

(Independent Metaphysical Entity) อย่างไรก็ตาม สำหรับคานท์แล้วเสรีภาพของปัจเจกบุคคลอันแท้จริงหมายถึงสิทธิในการกำหนดตนเอง (Self-Determination) ของปัจเจกบุคคล ในขณะที่รัฐโซคัลบ่มองเสรีภาพในแง่การเชื่อฟังปฏิบัติตามคือเจตจำนงทั่วไปของประชาชนตามหลักสิทธิมนุษยชนที่ถือเป็นแนวความคิดสากลร่วมกันว่ามนุษย์ทุกคนในสังคมจะต้องเคารพซึ่งกันและปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียมกันเพื่อสร้างมาตรฐานในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม ไม่ว่าจะเป็นระดับประเทศหรือระดับภายในประเทศ⁷⁸

อย่างไรก็ตาม แนวความคิดของ ซอง ฌาคส์ รูสโซมีผลทำให้เกิดเหตุการณ์การปฏิวัติฝรั่งเศสด้วยคำว่า “เสรีภาพ เสมอภาพ ภราดรภาพสิทธิมนุษยชน” ซึ่งพัฒนามาจากนิติรัฐไปสู่สังคมนิยมจนกระทั่งนำไปสู่คำประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ปี ค.ศ. 1789 ที่ถือเป็นต้นแบบของการรับรองสิทธิมนุษยชนและมีอิทธิพลในการรับรองสิทธิเสรีภาพของประเทศต่าง ๆ ในสากลโลก เริ่มด้วยจากคำประกาศที่แสดงให้เห็นถึงแนวความคิด ทฤษฎีและหลักกฎหมายหลัก ๆ ในการรับรองสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ที่ได้รับการรับรองและปรากฏอยู่ในคำปรารภรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสปี ค.ศ. 1946 ได้ขยายไปถึงดินแดนที่อยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของฝรั่งเศสและประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ใช่อำนาจอธิปไตย แนวความคิดนี้ได้แพร่หลายไปในบรรดานักคิด นักการเมือง และประชาชน จนเกิดการต่อต้านและต่อสู้ในการใช้อำนาจปกครองเกินขอบเขต⁷⁹ ด้วยเหตุที่ว่าลักษณะการปกครองเศรษฐกิจและสังคมของฝรั่งเศส มิได้เป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน ระบบการปกครองที่ใช้อยู่หรือที่เรียกว่าระบบแบบเก่า (Ancien Regime) จึงเป็นการปกครองที่มีความสลับซับซ้อนและยุ่งเหยิงมาก ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าก่อให้เกิดปัญหาการบริหารบ้านเมือง ปัญหาในกระบวนการยุติธรรม ปัญหาเรื่องการจัดเก็บภาษีที่ไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ประกอบกันทำให้ประชาชนชาวฝรั่งเศสได้ลุกฮือก่อการปฏิวัติใหญ่ เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ. 1789 โดยเข้าทำลายคุก (Bastille) ที่กักขังนักโทษการเมือง และได้มีการจับกุมกษัตริย์ ราชีนี ขุนนาง มาประหารชีวิตเป็นจำนวนมาก ต่อมาเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม ค.ศ. 1789 สมัชชาแห่งชาติได้ประกาศใช้ “ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง” (Declaration des Droits de l'Homme et du Citoyen)⁸⁰ ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมืองเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่าเป็นเอกสารทางสิทธิมนุษยชนที่สำคัญที่มีการสนับสนุนในการต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชน

⁷⁸ เนตรนภา พุทธสุวรรณ, ‘การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปตามอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ. 1950’ (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต 2550).

⁷⁹ สมชาย กษิติประดิษฐ์ (เชิงอรรถ 28).

⁸⁰ สมชาย กษิติประดิษฐ์, สิทธิมนุษยชน (พิมพ์ครั้งที่ 5, มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2563) 224-229.

2.1.3 วิวัฒนาการเกี่ยวกับการทำรัฐประหาร

2.1.3.1 การกระทำปฏิวัติ

การปฏิวัติ (Revolution) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินคือ Revolution และ Revolve หมายถึง การเปลี่ยนแปลงระบอบการบริหารบ้านเมือง⁸¹ รวมถึงสังคมการเมืองที่เป็นอยู่เดิม โดยมีการเพิ่มจัดตั้งหรือสถาปนามาตรฐานของสังคมการเมืองในรูปแบบใหม่ขึ้น⁸² การปฏิวัติจึงถือเป็นการเปลี่ยนแปลงระบอบ (Regime) ในสังคมการเมือง อาทิ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทางการเมือง หรือ อุดมการณ์ทางการเมือง เป็นต้น การปฏิวัติจึงไม่ต่างจากการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางการเมือง (Political Paradigm)

จากการศึกษาวิวัฒนาการและประวัติความเป็นมาของการปฏิวัติจากหนังสือม้วนปาปิรุสโบราณพบว่า มีการบรรยายเหตุการณ์ปฏิวัติของชาวอียิปต์อันเป็นที่รู้จักครั้งแรกของโลก เมื่อศตวรรษที่ 22 ก่อนคริสตกาลฯ เมื่ออาณาจักรเก่าในอียิปต์ถูกปกครองโดยกษัตริย์องค์สุดท้ายที่ครองราชย์ยาวนาน (ฟาโรห์เพปีที่ 2, Pepi II) ปกครองด้วยความอยุติธรรมจึงทำให้เกิดจากปัญหาความอดอยากและระเบียบสังคมถูกล้มล้าง เมื่อประชาชนเริ่มตระหนักถึงความอยุติธรรมจึงได้บุกเข้าโจมตีและยึดทรัพย์สินในพระราชวังทำให้กษัตริย์ที่ครองราชย์ต้องหนีเข้ายึดครองและปกครองเป็นเวลากว่าร้อยปี จนกระทั่งฟาโรห์องค์ใหม่ได้สถาปนาราชวงศ์แรกของอาณาจักรกลาง⁸³

ต่อมาเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น การค้าอาวุธขยายปริมาณเพิ่มมากยิ่งขึ้นส่งผลให้ทหารราบติดอาวุธหนักเข้ามามีบทบาทอำนาจครอบงำพวกขุนนางกรีกเพื่อต้องการที่จะแทนที่ชนชั้นสูงให้กลายเป็นแกนกลางของกองทัพจึงทำให้เกิดความขัดแย้งอย่างเป็นระบบระหว่างกลุ่มชนชั้นสูงและกลุ่มที่ได้รับความนิยมต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจ ความขัดแย้งเหล่านี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอำนาจเป็นระยะ⁸⁴ จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในสถาบันของรัฐบาลจึงเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์

⁸¹ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.

⁸² J.E. Luebering, 'Revolution' (Encyclopaedia Britannica, 2025) <<https://www.britannica.com/topic/revolution-politics>> accessed 14 April 2025.

⁸³ "The King has been taken away by poor men": Alan H. Gardiner, The Admonitions of an Egyptian Sage from a Hieratic Papyrus in Leiden (Leipzig: J. C. Hinrichs'sche Buchhandlung, 1909).

⁸⁴ “ในทางปฏิบัติ นครรัฐของกรีกหลายแห่งได้ผ่านการปฏิวัติหลายครั้ง ประชาชนและกษัตริย์ที่แย่งชิงอำนาจกัน การปฏิวัติเหล่านี้มักเกิดขึ้นหลังสงคราม โดยเฉพาะเมื่อความล้มเหลวทางการทหารทำให้พรรครัฐบาลอ่อนแอ รูปแบบที่เห็นกันโดยทั่วไปคือ ชนชั้นสูงถูกโค่นล้มโดยผู้นำประชาชนที่กลายเป็นทรราช จากนั้นทรราชย์จะถูกโค่นล้มด้วยขบวนการมวลชนที่ก่อให้เกิดรัฐธรรมนูญที่เป็นทางการพยายามสร้างรูปแบบการปกครองที่สมดุลและยึดหลักกฎหมายมากขึ้น ทั้งรัฐธรรมนูญของโซเรนในกรุงเอเธนส์ และรัฐธรรมนูญลิกูของสปาร์ตา เป็นต้นแบบที่มีชื่อเสียงที่สุด โดยอาศัยการชุมนุมของพลเมืองชายเพื่อสร้างกฎหมาย”.

ตั้งแต่ประมาณ 700 ก่อนคริสต์ศักราชถึง 100 คริสต์ศักราชที่การปฏิวัติในสมัยนั้นถือเป็นเรื่องธรรมดา⁸⁵

เข้าสู่ยุคโรมันโบราณคำว่าปฏิวัติในภาษาโรมันใช้คำว่า “Res Novae” มีความหมายว่าการเปลี่ยนระบอบ (Change of Regime) อันมาจากการเปลี่ยนแปลงโดยการทำรัฐประหารหรือการปฏิวัติ เหตุเพราะในสมัยโรมันนั้นเข้าใจว่าการรัฐประหารคือการยึดอำนาจภายในวังเท่านั้น ส่วนการปฏิวัติคือการใช้กองกำลังจากภายนอกพระราชวังเข้ามาทำการล้มอำนาจรัฐลง⁸⁶ สมัยนั้นกรุงโรมถูกปกครองโดยกษัตริย์อิทรุสกันต่างชาติ (Foreign Etruscan Kings) ปลายศตวรรษที่หกก่อนคริสต์ศักราชเกิดเหตุการณ์ชาวโรมันลุกฮือปฏิวัติขับไล่กษัตริย์เพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นรูปแบบของสาธารณรัฐ ซึ่งบ่งชี้ว่าลักษณะการเมืองในตอนนั้นกลายเป็นเรื่องของสาธารณะไม่ใช่เรื่องส่วนตัวของกษัตริย์และขุนนาง

อย่างไรก็ตาม ภายหลังเมื่อสาธารณรัฐโรมันเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นรูปแบบของประชาธิปไตย จนกระทั่งเข้าสู่ช่วง 107-29 ปีก่อนคริสตกาล สาธารณรัฐโรมันเริ่มเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ระบอบเผด็จการทหาร โดยมีขุนพลได้รับตำแหน่งกงสุลเป็นผู้มีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวเหนือสภาซีเนทแห่งโรม อันนำมาซึ่งสงครามกลางเมืองระหว่างผู้ที่จะขึ้นเป็นใหญ่และมีอำนาจสูงสุด เช่น กรณิของแมริอุสและซัลลา ซึ่งซัลลาเป็นผู้ได้ชัยชนะ เขาดำรงตำแหน่งกงสุลจนปี 79 ก่อนคริสตกาลและเสียชีวิตลง ซึ่งหลังการตายของซัลลา บุคคลสำคัญผู้หนึ่งได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในด้านการเมืองของโรมัน คือ จูเลียส ซีซาร์⁸⁷ ที่โค่นล้มปอมเปย์ และ แครสซัส ได้สำเร็จจนในที่สุด จูเลียส ซีซาร์ ได้ประกาศสถาปนาตนเองเป็นผู้เผด็จการตลอดกาล (Dictator Perpetuo)⁸⁸ ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักการของสาธารณรัฐที่ไม่อาจยินยอมให้ผู้เผด็จการมีอำนาจผูกขาดตลอดการปกครอง ผู้นำจะต้องอยู่ในตำแหน่งตามระยะเวลาเท่าที่กำหนดเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ มาร์คุส ยูนิอุส บรูตัส (Marcus Junius Brutus) นักการเมืองโรมัน ผู้มีอุดมการณ์ต่างจากซีซาร์คนละชั่วได้ทำการลอบสังหารจูเลียส ซีซาร์ ได้

⁸⁵ Forrest and William George, *The Emergence of Greek Democracy* (McGraw-Hill 1979).

⁸⁶ ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ, *กำเนิดและความเป็นมาของการปฏิวัติ* (วิภาษา 2556) 57.

⁸⁷ ธนพนธ์ รงรอง, ‘จูเลียส ซีซาร์ (Julius Caesar)’ (With the old boy Blogger, 22 เมษายน 2554) <<http://withtheoldboy.blogspot.com/2011/04/julius-caesar.html>> สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2565.

⁸⁸ “ใน 44 ปีก่อนคริสตกาล ซีซาร์จึงกลายเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดเหนือโรมเพียงผู้เดียว เปรียบได้ดั่งกษัตริย์ ซึ่งซีซาร์เป็นที่นิยมของประชาชนในโรม แต่กลุ่มสมาชิกสภาซีเนทกลับไม่พอใจในการใช้อำนาจและตำแหน่งของเขา เนื่องจากตำแหน่งและการปกครองของซีซาร์นั้น เทียบกับการล้มระบอบสาธารณรัฐและสร้างระบบเผด็จการทหารขึ้นมาแทน”.

สำเร็จ การกระทำดังกล่าวคือการยึดอำนาจอย่างฉับพลันเพื่อเปลี่ยนแปลงเพียงตัวผู้นำเท่านั้น (การรัฐประหาร)⁸⁹

ภายหลังการสังหารซีซาร์ทำให้ประชาชนจำนวนมากไม่พอใจที่จึงเกิดการจับตัวคณะผู้ก่อการมาสำเร็จโทษ และเกิดการแย่งชิงอำนาจกันเองในหมู่ผู้ก่อการจนเกิดเป็นสงคราม และจบลงด้วยการล่มสลายของสาธารณรัฐโรมัน และเกิดเป็นจักรวรรดิโรมัน (Roman Empire)⁹⁰ ในเวลาต่อมา ออกตาเวียน หลานชายที่ซีซาร์รับเป็นบุตรบุญธรรมได้เข้ามามีอำนาจในทางการเมืองสูงสุดเหนือสภาซีเนทแห่งโรมเช่นเดียวกับซีซาร์ เนื่องจากใน 31 ปีก่อนคริสตกาล ออกตาเวียนสามารถผนวกอียิปต์เข้ากับโรมัน ทำให้โรมกลายเป็นเจ้าแห่งเมดิเตอร์เรเนียน และกำจัดการบริหารทางการเมืองอย่างมาร์ก แอนโทนี ลงได้ ซึ่งทำให้เวลาต่อมาในปี 27 ก่อนคริสตกาล เขาได้รับตำแหน่ง ออกัสตัส ที่หมายถึง สูงส่ง หรือ เป็นที่เคารพ อันถือเป็นเวลาของการเริ่มต้นของจักรวรรดิโรมันที่มีจักรพรรดิองค์แรก คือ ออกัสตัส ซีซาร์ ปกครอง ที่มาพร้อมกับศาสนาโรมันและพระเยซูคริสต์ได้รับการพิจารณามอบอำนาจอันสูงส่งแก่กษัตริย์เพื่อปกครองมนุษยชาติในฐานะผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน สิ่งนี้ทำให้กษัตริย์อยู่เหนือกฎหมายที่มนุษย์สร้างขึ้นและทำให้การกบฏต่อกษัตริย์ที่ถูกเจิมเป็นการกระทำนอกจิต ไม่ใช่แค่ความขัดแย้งทางการเมืองเท่านั้น ผลที่ตามมาคือผู้คนกลายเป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาแทนที่จะเป็นพลเมือง และการปฏิบัติก็ยุติลงเป็นเวลานานกว่าพันปี อย่างไรก็ตาม การปฏิวัตินั้นเกิดขึ้นตลอดประวัติศาสตร์มนุษยและแปรผันหลากหลายในแง่อุดมการณ์ รวมถึงแรงจูงใจที่ทำให้เกิดการปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนแปลงทางด้านสถาบันวัฒนธรรม เศรษฐกิจและสังคมทางการเมืองครั้งใหญ่ในแต่ละยุคแต่ละสมัย โดยมีนักคิดในแต่ละยุคให้การอธิบายถึงการปฏิวัติไว้ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิวัติในยุคโบราณ

การปฏิวัติในยุคโบราณไม่มีคำศัพท์คำว่า “ปฏิวัติ” หรือ Revolution ในนครรัฐกรีก (Polis) สมัยนั้นนักคิดชาวกรีกที่สำคัญนามว่าเพลโตและอริสโตเติลได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลว่า “Civil Strife” หมายถึงการกระทำที่กระเทือนต่อสังคม เป็นเพียงการสร้างควมวุ่นวายระคายเคืองแก่ผู้นำรัฐบาลเท่านั้นยังไม่ได้ถึงขั้นใช้กำลังโค่นล้ม⁹¹ เพลโตและอริสโตเติลกล่าวถึงสาเหตุของการปฏิวัติ คือ ความอยุติธรรมทางสังคม และมองว่าสังคมที่ดีคือสังคมที่

⁸⁹ Timeless History, ‘การตายของ จูเลียส ซีซาร์’ (8 ธันวาคม 2565) <<https://www.blockdit.com/posts/6391bde4a747729096540404>> สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2565.

⁹⁰ CHRISTOPHER KLEIN, ‘How Julius Caesar’s Assassination Triggered the Fall of the Roman Republic’ <https://www.history.com/news/julius-caesar-assassination-fall-roman-republic?fbclid=IwAR0ieR_S34qAwoRFN9zefXJA-22aY4pIVlpc65dK7aDvxRfwwEf1Hz2FcpA> accessed 26 December 2022.

⁹¹ Hannah Arendt, *On Revolution* (Penguin Books 1965) 21-56.

มีการปกครองโดยชนชั้นสูงที่ยึดถือคุณธรรม แต่เมื่อพวกขุนนางมุ่งไปที่เงินแทนที่จะเป็นคุณธรรม พวกเขาจะกลายเป็นพวกไร้ประสิทธิภาพ และจะถูกประชาชนโค่นล้มและสร้างระบอบประชาธิปไตย แต่ในทางกลับกันประชาธิปไตยมีแนวโน้มที่จะเสื่อมถอยลงเมื่อทุกคนแสวงหาผลประโยชน์ของตนเอง จนในที่สุดเมื่อสังคมเสื่อมโทรมจึงทำให้ทรราชย์ได้อำนาจได้ในที่สุด⁹²

2. แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิวัติในยุคกลาง

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิวัติในยุคกลางพบว่า แนวคิดไม่ได้รับการพัฒนาต่อจากเพลโตและอริสโตเติล เมื่อศาสนาคริสต์เข้ามาอิทธิพลต่อสังคมยุโรปในสมัยกลาง และปกครองระบบฟิวดัล อันมีพระมหากษัตริย์ปกครองแต่เพียงในนามอำนาจอยู่ที่พระเจ้า จนกระทั่งช่วงยุคกลางตอนปลายเมื่อศาสนจักรเสื่อมอำนาจลงทำให้กษัตริย์เริ่มเข้ามามีบทบาททางการเมือง และใช้อำนาจอย่างไม่ชอบธรรมต่อประชาชนจึงเกิดเหตุการณ์ที่ประชาชนลุกฮือขึ้นต่อต้านที่เรียกว่า เหตุการณ์ “มหากฎบัตรแมกนาคาร์ตา” (Magna Carta) ถือได้ว่าเป็นการปฏิวัตินำโดยประชาชนเพื่อเป็นประชาธิปไตยที่ประชาชนได้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยผ่านทางรัฐสภา และพลเมืองทุกคนมีความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย⁹³

3. แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิวัติในยุคสมัยใหม่

จอห์น มิลตัน (John Milton, 1608-1674) นักเขียนชาวอังกฤษได้อธิบายถึงการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงทางการเมืองสมัยใหม่คือสงครามกลางเมืองในอังกฤษ (1642-60) เป็นการต่อสู้ในนามของ “ประชาชน” อันมีผู้แทนคือรัฐสภา ส่วนอีกฝ่ายคือกษัตริย์ที่ถือสิทธิอำนาจเหนือประชาชนและทำตัวเป็นทรราชย์⁹⁴ เมื่อมนุษย์นั้นถูกสร้างมาในฉายาของพระเจ้า ดังนั้น “โดยธรรมชาติจึงเกิดมาเป็นเสรี” หากแต่กษัตริย์ทำตัวเป็นทรราชย์ ประชาชนจึงสามารถตัดสินได้ว่าพวกเขาควรเลือกรับหรือปฏิเสธกษัตริย์ เหตุเพราะประชาชนมีอิสรภาพหรือสิทธิของการเกิดมาเป็นเสรีชน จึงสามารถตระหนักได้ว่าการปกครองในแบบใดที่ถูกต้องและดีที่สุดสำหรับพวกเขา แนวคิดในการอ้างความชอบธรรมของการปฏิวัติและการลงโทษกษัตริย์ของ จอห์น มิลตันนั้นนำมาจากเหตุผลในทางทฤษฎีกฎหมายทางธรรมชาติและคำสอนในคัมภีร์ไบเบิล อันเป็นจุดเริ่มต้นของคำว่า ประชาสังคม จน

⁹² “วัฏจักรของรัฐธรรมนุญดังที่เพลโตให้คำศัพท์ไว้นั้นคือ metabole politeion and cycle of constitution คือการเปลี่ยนแปลงในรัฐบาล รูปแบบรัฐบาลว่าในที่สุดแล้วก็ไม่ใช่อะไรอื่น หากคือการหมุนเวียนไปตามวงจรของการใช้รัฐธรรมนูญแบบต่าง ๆ”.

⁹³ สมชัย สุวรรณบรรณ, ‘มหากฎบัตรแมกนาคาร์ตา: แดสดวรรรชของพัฒนาประชาธิปไตยของสหราชอาณาจักร’ (BBC NEWS, 6 มิถุนายน 2560) <<https://www.bbc.com/thai/international-40165903>> สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2566.

⁹⁴ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.

นำไปสู่จุดกำเนิดของสังคมการเมือง (Civil Society) และกลายมาเป็นทฤษฎีสัญญาประชาคมของจอห์น ล็อกและรุสโซ

เมื่อถึงจุดปลอดจากการครอบงำของความคิดทางศาสนา (Secularization) ทฤษฎีกฎทางธรรมชาติ (Natural Law) ก็จะแปรเปลี่ยนมาเป็นทฤษฎีสสิทธิทางธรรมชาติ (Natural Rights) จึงได้เกิดเหตุการณ์สำคัญที่เรียกว่า การปฏิวัติอันรุ่งโรจน์ (The Glorious Revolution 1688) ถือเป็นเส้นแบ่งระหว่างการปฏิวัติโบราณกับการปฏิวัติสมัยใหม่ และถือเป็นการใช้คำว่า “ปฏิวัติ” อย่างเป็นทางการครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของการปฏิวัติในยุโรปเป็นเหตุการณ์ที่ฝ่ายโปเตสแตนต์ในราชสำนักอังกฤษยึดอำนาจจากพระเจ้าเจมส์ที่ 2 และนำไปสู่การให้อำนาจแก่สภาผู้แทนเพื่อถ่วงดุลกับอำนาจกษัตริย์ โดยมีนักคิดชื่อจอห์น ล็อก ได้เขียนทฤษฎีการเมืองและสิทธิทางธรรมชาติในปี ค.ศ. 1689 เพื่อสนับสนุนการปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนแปลงระเบียบทางสังคม ถือเป็นพัฒนาการต่อมาทางการเมืองในยุคสมัยใหม่คือการสถาปนากฎบัตรว่าด้วยสิทธิ (Bill of Rights 1689)⁹⁵

1) การปฏิวัติอังกฤษ

การปฏิวัติในยุคสมัยใหม่เกิดขึ้นจากกฎหมายว่าด้วยสิทธิ (Bill of Rights)⁹⁶ ซึ่งรัฐสภาผ่านในปี ค.ศ. 1689 กฎหมายว่าด้วยสิทธิระบุให้รัฐสากำหนดกฎเกณฑ์สำหรับการสืบทอด

⁹⁵ ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ (เชิงอรรถ 86) 148-151.

⁹⁶ The English Bill of Rights (1689): “...for the vindicating and asserting their ancient rights and liberties declare:

- That the pretended power of suspending the laws or the execution of laws by regal authority without consent of Parliament is illegal;
- That the pretended power of dispensing with laws or the execution of laws by regal authority, as it hath been assumed and exercised of late, is illegal;
- That the commission for erecting the late Court of Commissioners for Ecclesiastical Causes, and all other commissions and courts of like nature, are illegal and pernicious;
- That levying money for or to the use of the Crown by pretence of prerogative, without grant of Parliament, for longer time, or in other manner than the same is or shall be granted, is illegal;
- That it is the right of the subjects to petition the king, and all commitments and prosecutions for such petitioning are illegal;
- That the raising or keeping a standing army within the kingdom in time of peace, unless it be with consent of Parliament, is against law;
- That the subjects which are Protestants may have arms for their defence suitable to their conditions and as allowed by law;

ราชบัลลังก์และกำหนดขอบเขตอำนาจของพระมหากษัตริย์ในกิจการภายในประเทศกล่าวคือเป็นการจำกัดอำนาจกษัตริย์ให้อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญครั้งแรกของโลก กับ เป็นการสถาปนาระบบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งแรกของโลก รวมทั้งบัญญัติถึงการห้ามเก็บภาษีโดยไม่ได้รับความยินยอมจากรัฐสภา ห้ามมิให้กษัตริย์รักษากองทัพที่ยืนหยัดโดยปราศจากความยินยอมดังกล่าว และให้สิทธิแก่พวกโปรเตสแตนต์ในการถืออาวุธ ร่างกฎหมายยังได้กำหนดสิทธิของรัฐสภา รวมถึงเสรีภาพในการพูดในรัฐสภาและข้อกำหนดในการจัดการเลือกตั้งรัฐสภาอย่างเสรีและสม่ำเสมอ และให้สิทธิแก่อาสาสมัครรวมทั้งคณะลูกขุนที่ถูกคุมขังอย่างถูกต้อง และการห้ามไม่ให้ประกันตัวมากเกินไปและกระทำการลงโทษโหดร้าย แสดงให้เห็นว่าสิทธิอันสูงส่งของกษัตริย์ถูกปฏิเสธอย่างชัดเจน ต่อมาถูกพัฒนาเป็นแกนหลักของการปฏิวัติที่จะเกิดขึ้นในอเมริกาและฝรั่งเศสในศตวรรษต่อมา

2) การปฏิวัติประชาธิปไตย

การปฏิวัติประชาธิปไตยนั้นมาจากการที่พระเจ้าจอร์จที่สามแห่งกรุงอังกฤษได้กระทำต่อชาวอาณานิคมอเมริกาอย่างไม่ยุติธรรมและไม่ชอบธรรม ทำให้โทมัส เจฟเฟอร์สัน ได้ทำการสร้างพื้นฐานความชอบธรรมให้แก่ชาวอเมริกา โดยการประกาศเอกราชและเสรีภาพจากการปกครองในการที่ไม่อยู่ภายใต้อำนาจรัฐอังกฤษอีกต่อไป การปฏิวัติไม่ใช่เพียงแค่เป็นการล้มและเปลี่ยนรัฐบาลใหม่เท่านั้น แต่เป็นการเปลี่ยนกระบวนการประกอบสร้างระบบการปกครองใหม่ทั้งในแง่ของสถาบันและเนื้อหาที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้⁹⁷

- That election of members of Parliament ought to be free;
- That the freedom of speech and debates or proceedings in Parliament ought not to be impeached or questioned in any court or place out of Parliament;
- That excessive bail ought not to be required, nor excessive fines imposed, nor cruel and unusual punishments inflicted;
- That jurors ought to be duly impanelled and returned, and jurors which pass upon men in trials for high treason ought to be freeholders;
- That all grants and promises of fines and forfeitures of particular persons before conviction are illegal and void;
- And that for redress of all grievances, and for the amending, strengthening and preserving of the laws, Parliaments ought to be held frequently. And they do claim, demand and insist upon all and singular the premises as their undoubted rights and liberties...”

⁹⁷ สมบัติ จันทรวงศ์, *มหาชนรัฐและประชาธิปไตย ความคิดทางการเมืองของอเมริกัน ค.ศ. 1776-1800* (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2529) 361.

3) การปฏิวัติใหญ่ฝรั่งเศส

บทสนทนาอันโด่งดังระหว่างกษัตริย์กับขุนนางผู้สง่าขาวที่เล่ากันว่าพระเจ้าหลุยส์ทรงอุทานว่า “นั่นคือการกบฏ” (C'est une revolte) และ ลีอังกูร์ต์แก้ให้ทันที่ว่า “ไม่ใช่พระเจ้าข้า นั่นคือการปฏิวัติ” (Non, Sire, c'est une revolution)⁹⁸ จึงจะเห็นได้ว่าหลักความคิดและมุมมองที่พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 มองถึงเหตุการณ์การลุกฮือของราษฎรคนชั้นต่ำผู้ไร้อำนาจก่อการจลาจลและสร้างความวุ่นวายก่อความไม่สงบให้แก่บ้านเมืองนั้นคือพวกกบฏ อันถือเป็นแนวคิดทางการเมืองที่มองการปฏิวัติแบบเก่า และมีความต้องการที่จะจัดการกับพวกกบฏ โดยการใช้อำนาจในฐานะของกษัตริย์เข้าปราบปรามให้สิ้นซาก

การปฏิวัติใหญ่ฝรั่งเศสจึงถือว่าเป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ที่สุดของมโนทัศน์ของการปฏิวัติที่เป็นแบบประชาธิปไตยมาจนถึงปัจจุบันไม่ว่าจะมีการปฏิวัติที่โค่นล้มระบอบเก่าและรัฐบาลเก่าอย่างหนักหน่วงรุนแรงแค่ไหนในหลายประเทศก็ตาม แต่การปฏิวัติใหญ่ฝรั่งเศสก็ยังคงตำแหน่งของความเป็นต้นแบบอันศักดิ์สิทธิ์ และที่สำคัญคือ การปฏิวัติใหญ่ฝรั่งเศส ถือเป็นต้นแบบการสร้างคามหมายที่เป็นสมัยใหม่ให้แก่คติการปฏิวัติคือการเปลี่ยนแปลงระบอบและโครงสร้างของอำนาจรัฐเก่าอย่างสิ้นเชิงเพราะการปฏิวัติสามารถบรรลุความสำเร็จในการสถาปนารัฐและอำนาจรัฐใหม่ของประชาชนขึ้นมาได้โดยนักคิดที่พัฒนารูปแบบทางการเมืองนั้นมีนามว่า ฌองฌาคส์ รูสโซ

ฌองฌาคส์ รูสโซนำเสนอโมทัศน์ว่าด้วย “เจตนารมณ์ทั่วไป” (General Will) เป็นการนำเสนอหลักการพื้นฐานอันสำคัญยิ่งของความคิดการเมืองลัทธิประชาธิปไตย นั่นคือความชอบธรรมของประชาชนปกครองตนเอง⁹⁹ รูสโซจึงเสนอให้ทุกคนเข้ามาทำสัญญาร่วมกันในสังคม ยกตัวเองและอำนาจทั้งหมดของตนให้แก่องคาพยพใหม่ (Body Politic) หรือสังคมการเมืองเพื่อหลีกเลี่ยงจุดอ่อนของการที่แต่ละคนมีกิเลสตัณหาและความละโมภอันนำไปสู่การแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคลโดยเฉพาะเมื่อมีอำนาจ โดยองค์อธิปัตย์เป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดแต่ผู้เดียว ดังนั้นประชาชนแต่ละคนจึงเป็นสมาชิกคนหนึ่งของเจตนารมณ์ทั่วไปนำเสนอหรือแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของปัจเจกบุคคลได้ และทุกคนต้องยอมรับและปฏิบัติตามโดยไม่มีเงื่อนไขข้อแม้ใด ๆ ทั้งสิ้น เป็นการทำให้ผลประโยชน์เฉพาะส่วนขึ้นต่อผลประโยชน์ส่วนรวม¹⁰⁰ เพื่อให้ราษฎรผู้ต่ำต้อยไร้การศึกษาสามารถขึ้นมาทำการปกครองและเป็นผู้สร้างรัฐที่แท้จริงได้ การยอมรับและยอมจำนนต่อ

⁹⁸ Hannah Arendt (n. 91) 47.

⁹⁹ Ethan Putterman, Rousseau, *Law and the sovereignty of the people* (Cambridge University Press 200).

¹⁰⁰ “กล่าวคือ การใช้กระบวนการนิติบัญญัติ การออกกฎหมายโดยประชาชนคือพื้นฐานอันสำคัญยิ่งของการมีเจตนารมณ์ทั่วไป กฎหมายนี้จึงต้องออกมาตามเจตนารมณ์ทั่วไป ไม่ใช่ออกมาตามความต้องการ ของปัจเจกบุคคล ด้วยสติปัญญารวมหมู่และผ่านการทำให้เป็นกฎหมายซึ่งมี วัตถุประสงค์เพื่อส่วนรวม”.

ตรรกะและเหตุผลของทฤษฎีเจตนารมณ์ทั่วไปนี้เองที่เป็นการบั่นทอนและทำลายความชอบธรรมของทฤษฎีเทวสิทธิของ กษัตริย์ (Divine Rights of Kings) ลงไปได้ในที่สุด¹⁰¹

นอกจากความคิดเรื่องเสรีภาพของประชาชนแล้ว พรรคฝ่ายที่ทำการปฏิวัติยังเชื่อมั่นว่าอำนาจของฝ่ายตนนั้นคืออำนาจที่ถูกต้องและสมบูรณ์ นำไปสู่การที่ฝ่ายปฏิวัติใช้อำนาจปกครองอย่างเด็ดขาดและรวมศูนย์ยิ่งกว่ารัฐบาลเก่าก่อนหน้านี้เสียอีก แม้ระบบปกครองจะยังไม่มีเสถียรภาพและมั่นคงก็ตาม เป็นผลมาจากความเชื่อว่ากระบวนการปฏิวัตินั้นคือกระบวนการอันถูกต้องและดำเนินไปอย่างแน่นอน เมื่อการปฏิวัติสร้างความสมบูรณ์ได้ การปฏิวัติก็ให้อำนาจแก่บุคคลในการทำสิ่งที่ไม่สมบูรณ์ที่ไม่เหมาะสมกับธรรมชาติใหม่ของการเปลี่ยนแปลงได้ด้วยเช่นกัน นี่คือการที่มาจากความคิดการเมืองของการปฏิวัติสมัยใหม่ไปสู่การกำจัดผู้นำการปฏิวัติด้วยกันที่มีความคิดและความเห็นแตกต่างกัน จนกระทั่งนำไปสู่การประหารชีวิตฝ่ายตรงข้ามและประชาชนทั้งหลายที่ถูกขึ้นว่าเป็นพวกปฏิปักษ์ปฏิวัติไปรวมแล้วกว่าหมื่นคน ธรรมเนียมดังกล่าวยังถูกส่งทอดไปยังการปฏิวัติรัสเซียสมัยสหภาพและการปฏิวัติสังคมนิยมจีนสมัยประธานเหมาเจ๋อตง และที่ถูกนำไปใช้อย่างสุดซึ้งอีก แบบได้แก่กรณีของเขมรแดงภายใต้พลพต ทั้งหมดล้วนเป็นผลทั้งทางตรงและทางอ้อมมาจากอิทธิพลของความคิดการปฏิวัติสมัยใหม่ที่ได้พัฒนามานับแต่การ ปฏิวัติใหญ่ฝรั่งเศส

อันทาร์ อเร็นดท์ นักปรัชญาสตรีผู้โด่งดังกล่าวว่าเนื้อหาสำคัญในพล็อต ของการปฏิวัติใหญ่ฝรั่งเศสก็คือ “เสรีภาพ” กล่าวคือ สี่ปีหลังการปฏิวัติใหญ่ฝรั่งเศส โรเบสปีแอร์ผู้นำของรัฐบาลปฏิวัติให้นิยามการปกครองของเขาว่าคือ “ลัทธิเผด็จ อำนาจของอิสรภาพ” (Despotism of Liberty) ในขณะที่กอร์ดอร์เซตกล่าวสรุปว่า “คำว่าแบบปฏิวัตินั้นสามารถนำไปเรียกได้เฉพาะในการปฏิวัติที่จุดหมายคือ เสรีภาพเท่านั้น” การปฏิวัติใหญ่ฝรั่งเศสเริ่มต้นสร้างยุคสมัยใหม่อย่างแท้จริงด้วยการก่อตั้งปฏิทินปฏิวัติเสียใหม่ และปีที่ประหารชีวิตพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 และพระนางแมรี อังตัวเนต รวมไปถึงสมาชิกในราชวงศ์ทั้งหมดด้วยข้อหาว่าเป็นพวกที่อยู่ใต้อำนาจและการประกาศสถาปนามหาชนรัฐ (Republic) ให้นับเป็นปีที่หนึ่งในความคิดของอเร็นดท์ ความหมายของการปฏิวัติสมัยใหม่ คือ การเข้าใจความหมายของเสรีภาพ¹⁰² เหตุเพราะคำประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 เมื่อปฏิวัติฝรั่งเศสไม่ได้ประกาศยืนยันถึงสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์เท่านั้น แต่ยังมีบทบัญญัติที่วางโครงสร้างการเมืองการปกครองในระบอบใหม่ หรือกรอบเบื้องต้นของรัฐธรรมนูญไว้

¹⁰¹ Bertrand Russell, A History of Western Philosophy (Simon and Schuster 1945).

¹⁰² ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ (เชิงอรธ 86) 160-166.

ด้วย ได้แก่ หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักอำนาจอธิปไตย และกฎหมาย คือ การแสดงออกซึ่งเจตจำนงร่วมกันถือเป็นการปกครองที่เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง¹⁰³

2.1.3.2 การทำรัฐประหาร

การทำรัฐประหารถือเป็นการโค่นล้มรัฐบาลที่มีอยู่อย่างฉับพลันและรุนแรงโดยกลุ่มบุคคลที่ต้องการอำนาจเพื่อควบคุมกองกำลังติดอาวุธตำรวจและองค์ประกอบทางทหารอื่น ๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบุคลากรชั้นนำของรัฐบาลอย่างกะทันหันและไม่เปลี่ยนแปลงนโยบายทางสังคมและเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานของประเทศ ซึ่งรัฐประหารที่เก่าแก่ที่สุดคือการรัฐประหารนโปเลียนที่โค่นล้มรัฐบาลโดเรคทอรีเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน ค.ศ. 1799 เนื่องจากหลังการปฏิวัติฝรั่งเศสส่งผลให้รัฐบาลโดเรคทอรีได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบเผด็จการ โดยอาศัยกองทัพเป็นกำลังสนับสนุน จนกระทั่งรัฐบาลโดเรคทอรีไม่เป็นที่ยอมรับในหมู่ประชาชนฝรั่งเศส จนก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้นจากทั้งฝ่ายอนุรักษ์นิยมและกลุ่มหัวรุนแรง

ด้วยเหตุนี้ ทำให้นโปเลียน ซีแยส และ ตาลเลอรัซ ได้วางแผนโค่นล้มรัฐบาลโดเรคทอรีและทำการบุกสภาเพื่อยึดอำนาจจากการทำรัฐประหารจนประสบความสำเร็จ ทำให้การปฏิวัติเพื่อล้มรัฐบาลโดเรคทอรีในครั้งนี้ถือเป็นการสิ้นสุดแห่งการปฏิวัติฝรั่งเศส¹⁰⁴ จนนำไปสู่การที่นโปเลียน โบนาปาร์ต ขึ้นมาเป็นประธานาธิบดีเพียงคนเดียวแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่สอง เป็นบุคคลแรกที่ประชาชนเลือกตั้งโดยตรงให้ดำรงตำแหน่งนี้ อยู่ในตำแหน่งระหว่าง ค.ศ. 1848–52 แต่รัฐธรรมนูญให้ดำรงตำแหน่งซ้ำ จึงยึดอำนาจรัฐบาลตนเองแล้วขึ้นเป็นจักรพรรดินามว่า นโปเลียนที่ 3 (ฝรั่งเศส: Napoleon III) แห่งจักรวรรดิฝรั่งเศสที่สอง อยู่ในตำแหน่งจักรพรรดิช่วง ค.ศ. 1852–1870

ดังนั้น จึงจะเห็นได้ว่าการรัฐประหารนั้นเกิดขึ้นเรื่อยมาในหลากหลายประเทศ (ละตินอเมริกาช่วงศตวรรษที่ 19 และ 20 และในแอฟริกา) ภายหลังจากประเทศต่าง ๆ ได้รับเอกราชในปี ค.ศ. 1960¹⁰⁵

1. แนวคิดเกี่ยวกับการทำรัฐประหาร

แนวคิดการทำรัฐประหารส่งผลให้เกิดการบังคับโค่นล้มรัฐบาล โดยการรัฐประหารแต่ละครั้งเกิดขึ้นเมื่อผู้นำเผด็จการคนใดคนหนึ่งหรือผู้นำกลุ่มเล็กๆ เข้ายึดครองรัฐบาลอย่างฉับพลันซึ่งผู้นำรัฐประหารมักอ้างว่า การกระทำของตนจำเป็นต่อการฟื้นฟูความสงบเรียบร้อย ยุติการคอร์รัปชันที่ทนไม่ได้ หรือหยุดยั้งการเสื่อมสลายทางเศรษฐกิจ และพวกเขาก็ก้าวลงจากตำแหน่งเมื่อภารกิจ

¹⁰³ ปิยนุตร์ แสงกนกกุล, 'ปฏิวัติฝรั่งเศส 1789: การจัดทำคำประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง' <<https://bit.ly/3ChvryD>> สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2566.

¹⁰⁴ Bernstein and Green, History of Civilization: Since 1648 (Littlefield Adams) 129-132.

¹⁰⁵ Britannica, 'coup d'état' <<https://www.britannica.com/topic/coup-detat>> accessed 27 May 2022.

เสร็จสิ้น ดังเช่น เหตุการณ์รัฐประหารในประเทศไทยครั้งเมื่อปี พ.ศ. 2549 และในประเทศไนเจอร์เมื่อปี พ.ศ. 2553 เป็นตัวอย่างที่ดีของหลักการที่กล่าวไว้ข้างต้น แต่ในทางกลับกันการรัฐประหารสามารถนำไปสู่การปฏิวัติที่มีประสิทธิภาพได้เมื่อผู้นำการรัฐประหารหรือผู้สนับสนุนการรัฐประหารครั้งนั้น ๆ ได้แสดงวิสัยทัศน์ในการปฏิรูปสังคมด้วยหลักการใหม่ของความยุติธรรมและมีระเบียบทางสังคมมากกว่าที่เคยเป็นอยู่อย่างความยุติธรรมจนประสบความสำเร็จ

2. รูปแบบของการทำรัฐประหาร

การรัฐประหาร (Coup d'état) มาจากคำในภาษาฝรั่งเศส แปลว่า รัฐล้มเหลวโดยการใช้กำลังเข้ายึดอำนาจและเปลี่ยนแปลงรัฐบาลอย่างเด็ดขาดฉับพลันจากผู้ปกครองรัฐหรือจากรัฐบาลชุดเดิม ซึ่งถือเป็นการกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมายและมาพร้อมความรุนแรงที่เกิดขึ้น¹⁰⁶ โดยการยึดอำนาวดังกล่าวเป็นเพียงการยึดอำนาจรัฐจากรัฐบาลเพื่อเปลี่ยนตัวผู้นำเท่านั้นและไม่มีจุดหมายที่จะเปลี่ยนระบบการปกครองไปใช้แบบอื่น¹⁰⁷ โครงสร้างการปกครองตลอดจนเศรษฐกิจสังคมยังคงเดิมหรืออาจแย่ลงกว่าเดิมภายหลังจากการยึดอำนาจสำเร็จแล้วจึงถือเป็นภาวะล้มเหลวของประเทศ¹⁰⁸ ซึ่งการรัฐประหารส่วนใหญ่เกิดขึ้นในประเทศที่รัฐบาลขาดความมั่นคงทางการเมืองและไม่มีระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง¹⁰⁹ จึงเป็นการแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับการปฏิวัติ (Revolution)¹¹⁰ ที่หมายถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างมากหรือโดยสิ้นเชิงที่ซึ่งการปฏิวัติถือเป็นการเปลี่ยนเพื่อพัฒนาระเบียบหรือระบอบการเมืองใหม่ให้ดีขึ้นกว่าเดิมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนเป็นพื้นฐาน¹¹¹

อย่างไรก็ตาม การรัฐประหารนั้นเริ่มมาจากโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เศรษฐกิจ การเมือง และกองทัพ เข้ามามีบทบาทสำคัญทางระบอบการเมืองในประเทศนั้น ดังเช่น ประเทศไทยเมื่อตอนเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 เป็นเหตุการณ์ที่กลุ่มชนชั้นกลางเข้ามาคุมอำนาจทาง

¹⁰⁶ Londo Dictionary-2014: sudden, decisive exercise of power whereby the existing government is subverted without the consent of the people; an unexpected measure of state, more or less violent; a stroke of policy.

¹⁰⁷ Rapoport, David C, Coup d' Etat: The View of the Man Firing Pistols Revolution (Routledge 1966) 55.

¹⁰⁸ Webster's New World Dictionary: Coup d'état - Stroke of State: the sudden forcible overthrow of a ruler, government, etc., sometimes with violence, by a small group of people already having some political or military authority.

¹⁰⁹ Malaparte, Curzio, and Saunders, Sylvia (Translator), *Coup d' Etat: The Technique of Revolution* (E. P. Dutton & Co., Inc 1932) 5.

¹¹⁰ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.

¹¹¹ วิสุทธิ์ โพธิ์แท่น, 'การปฏิวัติและสงครามปลดแอกประชาชน' (คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2515) 5.

การเมืองและเศรษฐกิจทำให้เกิดกลุ่มของนายทุน¹¹² เป็นผู้สนับสนุน และเป็นหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคการเมือง¹¹³ นอกจากพวกนายทุนแล้วนั้นยังมี ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุน เข้ามามีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ¹¹⁴ ในเชิงผลประโยชน์กับพรรคการเมืองรัฐ และกลุ่มทหาร¹¹⁵ ผลลัพธ์คือรัฐบาลมีอิสระในการกำหนดนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย¹¹⁶ จนก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำขึ้นในสังคม เพราะความสามารถและโอกาสของบุคคลที่แตกต่างกัน รวมไปถึงรายได้ที่แตกต่างกัน นำไปสู่ปัญหาการกระจายรายได้ระหว่างคนรวยกับคนจน¹¹⁷ ขึ้นในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม อีกทั้งทางด้านกองทัพจะได้รับผลประโยชน์ในด้านทุนอย่างไม่เป็นทางการหรือเรียกอีกอย่างว่าธุรกิจนอกระบบ (Semi-Legal Businesses) ไปจนถึงธุรกิจนอกกฎหมาย (Illegal Businesses) รวมทั้งประมาณ “ลับ” สำหรับวัตถุประสงค์เพื่อความปลอดภัยส่วนตัว การนำไปลงทุนในธุรกิจของทหารเอง รวมทั้งผลประโยชน์หรือโอกาสทางธุรกิจสำหรับผู้นำทหารระดับสูงที่จะได้รับทั้งก่อนและหลังเกษียณ การทำการทุจริตจากงบประมาณของรัฐ และผลประโยชน์ต่างตอบแทน¹¹⁸ สำหรับทุนที่ไม่เป็นทางการนี้กองทัพได้มาโดยใช้กำลังหรือคำสั่งในการบีบบังคับ (Coercion) เพื่อให้ได้มาถึงทรัพยากรหรือผลประโยชน์ที่ตนเองหรือพวกพ้องต้องการ¹¹⁹ ดังนั้น จึงจะเห็นได้ว่าเมื่อเกิดการรัฐประหารในแต่ละครั้งนั้น ประเทศเกิดความล้มเหลวและส่งผลกระทบทั้งทางด้านการเมืองและทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งนี้ จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า รูปแบบของการกระทำรัฐประหารนั้นมีอยู่ 2 รูปแบบหลัก คือ

1. การกระทำรัฐประหารแบบดั้งเดิม (Classic Coup de'etat) ที่ได้มีการกระทำรัฐประหารโดยอาศัยกองกำลังทหารและผู้ให้การสนับสนุน

¹¹² กลุ่มทุนประกอบด้วย (1) ภาคการเงิน (2) ภาคอุตสาหกรรม และ (3) ภาคบริการ.

¹¹³ ผุสดี จันทรเอี่ยม, ‘ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทุนกับนักการเมืองไทย ในช่วง พ.ศ. 2544 - พ.ศ. 2551’ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2552) 43-45.

¹¹⁴ อภิชาติ สถิตนิรามัย, *รัฐไทยกับการปฏิรูปเศรษฐกิจ* (ฟ้าเดียวกัน 2556) 164.

¹¹⁵ เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, ‘การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจไทย และการเมืองไทยในระบอบธนธิปไตย’ (2548) 2 วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ 93.

¹¹⁶ ผาสุก พงษ์ไพจิตร, *การต่อสู้ของทุนไทย 2* (มติชน 2549) 22.

¹¹⁷ Mosszy, ‘ระบบเศรษฐกิจ’ (2556) <<http://mosszyeuei.blogspot.com/>> สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2565.

¹¹⁸ เกลิงศักดิ์ เสนาคำ, ‘รัฐประหาร: อำนาจ แรงจูงใจ และโอกาส’ (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) สาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2561) 40.

¹¹⁹ Pual Chambers and Napisa Waitookiat, *KHAKI CAPITAL: The Political Economy of the Military in Southeast Asia* (NIAS Press 2017) 53-54.

โดยการกระทำรัฐประหารประเภทหรือรูปแบบนี้ จากการศึกษาภายหลัง สงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อปี ค.ศ. 1945 จนถึงปัจจุบัน ปี ค.ศ. 2024 เป็นระยะเวลาประมาณ 79 ปีนั้น มีการทำรัฐประหารในรูปแบบนี้มีจำนวนมากถึงประมาณ 599 ครั้ง (การทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวน 292 ครั้ง และ เป็นความพยายามกระทำรัฐประหารจำนวน 307 ครั้ง) ทั้งนี้ ยังสามารถที่จะแบ่งตามระดับของกำลังทหารที่ทำรัฐประหารนั้นมีอยู่ด้วยกัน 3¹²⁰ รูปแบบ ดังนี้ (1) รัฐประหารแบบเจาะ¹²¹ ที่นำโดยนายทหารชั้นประทวน นายทหารระดับล่าง หรือนายทหารหนุ่ม เพื่อยึดอำนาจจากรัฐบาลชุดเดิม และสร้างระบบบริหารราชการแบบใหม่ขึ้นมาแทนซึ่งมักถูกมองว่าเป็น การกบฏแบบเปิดเผย (2) รัฐประหารแบบคุ่มครอง¹²² นำโดยนายทหารอาวุโส เพื่อปรับปรุงระเบียบ ในสังคม กรณีที่เกิดความไร้ระเบียบและความรุนแรงทางการเมือง โดยอ้างว่ารัฐบาลพลเรือนไม่มี ประสิทธิภาพที่จะรักษาระเบียบส่วนรวมให้อยู่ในความสงบได้ รวมทั้งความพยายามที่จะกำจัดการฉ้อ ราษฎร์บังหลวงของรัฐบาลพลเรือน ซึ่งการรัฐประหารแบบนี้มักแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของ ผู้ก่อการรัฐประหาร และ (3) รัฐประหารแบบคัดค้าน¹²³ นำโดยนายทหารอาวุโส กรณีที่กองทัพ คัดค้านการเข้าร่วมขนานใหญ่ของประชาชน และการขับเคลื่อนทางสังคม ซึ่งอาจนำมาสู่การนอง เลือดและคณะรัฐประหารอาจจำต้องหลบหนีออกนอกประเทศ และ

2. การกระทำรัฐประหารแบบใหม่ (New Coup de'etat) ซึ่งรูปแบบการทำ รัฐประหารแบบนี้ถือว่าเป็นกรณีพิเศษที่แตกต่างจากการกระทำรัฐประหารแบบดั้งเดิม เนื่องจากผู้นำ ประเทศที่มาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีวาระการดำรงตำแหน่งตามที่รัฐธรรมนูญ สูงสุดกำหนดเกิดการลุ่มหลงในอำนาจปรับเปลี่ยนกฎหมายให้เอื้อต่อการดำรงอยู่ในตำแหน่งที่ ยาวนานขึ้นและไม่เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตยกำหนด โดยการกระทำรัฐประหารแบบนี้ไม่ได้ เกิดขึ้นบ่อยในสังคมโลก ซึ่งนาน ๆ จะเกิดขึ้นครั้งหนึ่งแต่ส่งผลกระทบอย่างมากต่อ (ความเชื่อมั่น ศรัทธาใน) ระบอบประชาธิปไตย เช่น กรณีการเกิดการกระทำรัฐประหารแบบใหม่ในประเทศ

¹²⁰ สมัญญา รัตนนนท์, 'การนิรโทษกรรมทางการเมืองในประวัติศาสตร์ร่วมสมัยของไทยหลัง พ.ศ. 2535' (วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการปกครอง) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2559) 25.

¹²¹ THE STANDARD TEAM, '1 เมษายน 2524-กบฏยังเติร์กพยายามรัฐประหารรัฐบาล พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์' (THE STANDARD, 1 1 เมษายน 2566) <<https://thestandard.co/onthisday01042524/>> สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2567.

¹²² สมลักษณ์ ส่งสัมพันธ์, '19 กันยา 2549: อดีตข้าราชการทำเนียบฯ เล่าเหตุการณ์ในนิวยอร์กเมื่อทักษิณรู้ว่าถูก รัฐประหาร' (BBC News ไทย, 18 กันยายน 2564) <<https://www.bbc.com/thai/58552609>> สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2567.

¹²³ "เช่น ความพยายามในการรัฐประหารเพื่อยึดอำนาจจากประธานาธิบดีเรเจป ไตยิป เออร์ดอัน (Recep Tayyip Erdoğan) ที่สาธารณรัฐตุรกีเมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2559".

ฟิลิปปินส์ โดยประธานาธิบดีเฟอร์ดินานด์ อี. มาร์กอส (Ferdinand E. Marcos) ที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีถึง 2 วาระ แล้วประธานาธิบดีมาร์กอสและผู้ให้การสนับสนุนเกิดการลุ่มหลงมัวเมาในอำนาจต้องการที่จะปรับเปลี่ยนกฎหมายให้อื้อต่อการดำรงอยู่ในอำนาจบริหารประเทศอย่างยาวนาน ทั้ง ๆ ที่ตามรัฐธรรมนูญปี ค.ศ. 1935 หมวด 5 มาตรา 7 ได้กำหนดว่า “ไม่มีบุคคลใดจะดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีติดต่อกันเกินแปดปี”¹²⁴ อย่างไรก็ตาม ได้ปรากฏเหตุการณ์ว่าก่อนที่ประธานาธิบดีมาร์กอส จะหมดวาระในการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีตามที่รัฐธรรมนูญดังกล่าวนี้ได้กำหนดไว้ ตัวเขาและผู้สนับสนุนได้ดำเนินการชิงประกาศกฎอัยการศึก (เพื่ออภัยอำนาจทางทหาร) เมื่อวันที่ 21 กันยายน ค.ศ. 1972¹²⁵ โดยได้กล่าวอ้างถึงการแทรกแซงทางการเมืองและเพื่อคืนความสงบเรียบร้อยให้กับสังคม อีกทั้งได้มีการประกาศรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวขึ้นมา เมื่อเดือนมกราคม ค.ศ. 1973¹²⁶ และกำหนดให้ประธานาธิบดีในขณะนั้นมีอำนาจบริหารประเทศอย่างเต็มรูปแบบจนกว่าจะมีการเรียกประชุมสภาแห่งชาติชั่วคราว ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ประธานาธิบดีมาร์กอสมีอำนาจเด็ดขาดสูงสุดและมีอำนาจที่ยาวนานขึ้นที่จะสามารถดำเนินการบริหารประเทศต่อไปได้อย่างไม่มีกำหนดในลักษณะเผด็จการที่แตกต่างจากระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ พบว่า ระยะเวลาการอยู่ในอำนาจบริหารประเทศต่อนับตั้งแต่การประกาศกฎอัยการศึกในปี ค.ศ. 1972 จนถึงปี ค.ศ. 1986 (ที่ประธานาธิบดีมาร์กอสถูกขับไล่ออกจากอำนาจ) เป็นระยะเวลาประมาณ 14 ปี และพบว่า ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ ประชาชนชาวฟิลิปปินส์ได้ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพอย่างร้ายแรงหลายด้านทำให้สิทธิพลเมืองและสิทธิมนุษยชนภายในประเทศฟิลิปปินส์ได้พังทลายลง เช่น

- 1) เกิดการละเมิดโดยการยกเลิกเสรีภาพของสื่อโดยการยึดและปิดหนังสือพิมพ์ นิตยสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ
- 2) การปฏิเสธสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนฟิลิปปินส์ในการเลือกตั้งผู้แทนของตนเองอย่างเสรีตามรัฐธรรมนูญของตนเอง
- 3) การถูกจำกัดเสรีภาพในการพูดและการแสดงความคิดเห็นโดยการจับกุมและคุมขังบุคคลที่คัดค้านรัฐบาล¹²⁷ เป็นต้น

¹²⁴ CONSTITUTION OF THE REPUBLIC OF THE PHILIPPINES 1935

¹²⁵ Proclamation No. 1081 (Sept. 21, 1972).

¹²⁶ Proclamation No. 1102 (Jan. 17, 1973).

¹²⁷ Wash. Post, Aug. 19, 1977, at C 6, col. 4.

เป็นเหตุให้ประชาชนราวกว่า 60,000 คน¹²⁸ ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวและถูกทรมานด้วยเหตุผลทางการเมือง¹²⁹ และหลายประเทศได้ตัดความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่ประเทศฟิลิปปินส์¹³⁰ ส่งผลให้ช่วงปลายทศวรรษ 1970 ได้เกิดความตึงเครียดทางการเมืองและสังคมในฟิลิปปินส์ยังคงทวีความรุนแรงขึ้น แม้ว่าประธานาธิบดีมาร์กอส ได้มีการประกาศแผนการปฏิรูปทางการเมืองและเศรษฐกิจหลายครั้ง¹³¹ แต่การดำเนินการกลับถูกมองว่าเป็นเพียงการสร้างภาพลักษณ์มากกว่าการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริง จนกระทั่งเกิด “การปฏิวัติพลังประชาชน” (People Power Revolution) ในปี ค.ศ. 1986 ซึ่งการปฏิวัติโดยประชาชนครั้งนี้นำไปสู่การสิ้นสุดของระบอบการปกครองแบบเผด็จการของประธานาธิบดีมาร์กอส และได้มีการฟื้นฟูประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนในประเทศฟิลิปปินส์ขึ้นจากการปฏิวัติพลังประชาชนครั้งนี้สร้างความประหลาดใจและสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเคลื่อนไหวต่อต้านเผด็จการทั่วโลก¹³² อย่างไรก็ตาม การฟื้นฟูประชาธิปไตยในประเทศฟิลิปปินส์ไม่ได้มาโดยง่ายซึ่งต้องผ่านช่วงเวลาที่ยากลำบากและท้าทายไปด้วยความพยายามและความมุ่งมั่นของประชาชน การเคารพสิทธิมนุษยชน ความยุติธรรม และประชาธิปไตยเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคมที่ยั่งยืนและมั่นคง และความมุ่งมั่นของชาวฟิลิปปินส์ในเรื่องเหล่านี้จะช่วยให้ประเทศก้าวหน้าและเข้มแข็งขึ้นในอนาคต¹³³

3. สาเหตุ ปัจจัย หรือแรงจูงใจในการก่อรัฐประหาร

การก่อรัฐประหารสืบเนื่องมาจากโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เศรษฐกิจ การเมือง และกองทัพ นั้นสั่นคลอน โดยเริ่มจากบทบาททางการเมืองของคณะทหารและกองทัพในสมัยใหม่เข้ามามีอำนาจ จนเกิดการแทรกแซงทางการเมือง อันเนื่องมาจากการมีอคติต่อนักการเมือง เนื่องมาจากการที่รัฐบาลมีการแทรกแซงกิจการภายในกองทัพ เช่น การแต่งตั้งโยกย้ายตำแหน่งสำคัญ

¹²⁸ The Decline of Democracy in the Philippines, supra note 44, at 32.

¹²⁹ Amnesty International, ‘Report of an Amnesty International Mission to the Republic of the Philippines’ (1976) 20-27.

¹³⁰ Executive Branch Position Paper on H.R. 7797 (Oct. 18, 1977) (on file at the New York Law School Law Review).

¹³¹ N.Y. Times, Feb. 2, 1978, at 10, col. 4.

¹³² Mark John Sanchez, ‘The People Power Revolution, Philippines 1986’ <<https://origins.osu.edu/milestones/people-power-revolution-philippines-1986>> accessed 19 September 2024.

¹³³ RICHARD P. CLAUD, ‘The decline of human rights in the republic of the Philippines: case study (1978) 1 New York Law School Law Review 201-224.

ของกองทัพ การตั้งงบประมาณ เป็นการขัดผลประโยชน์ของทางกองทัพ¹³⁴ รวมไปถึงความแตกแยกในกองทัพ เมื่อมีการแย่งชิงอำนาจในบทบาทและผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มทหารด้วยกันเอง¹³⁵

การนิยมนโยบายการเมืองที่ฝ่ายบริหารมีอำนาจมากและเสถียรภาพทางการเมืองสูง โดยเริ่มจากการเข้ายึดอำนาจและเข้าแทรกแซงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การใช้สิทธิพลกีดกันนโยบาย และการตัดสินใจของรัฐบาล การขู่ว่าจะใช้กำลัง และขั้นตอนสุดท้ายนั้นคือการเข้ายึดอำนาจและเปลี่ยนคณะรัฐบาลทั้งคณะ¹³⁶

นอกจากสาเหตุ ปัจจัย หรือแรงจูงใจของการทำรัฐประหารที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว เมื่อได้มองย้อนกลับไปถึงวัฒนธรรมอำนาจนิยมและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอัสระนิยมที่ผสมระบบอุปถัมภ์¹³⁷ รวมไปถึงการกล่าวอ้างถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่างๆของภาคประชาชน ก็ส่งผลให้เกิดการรัฐประหารได้เช่นกัน เนื่องจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่มีแต่การทุจริตและแสวงหาผลประโยชน์ของนักการเมืองร่วมกับนายทุนจากต้นตอของการได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนที่ยากจนและขาดการศึกษาในชนบทที่โดยการซื้อสิทธิขายเสียง จนนำไปสู่แรงจูงใจของกองทัพในการทำรัฐประหาร¹³⁸

ปัจจุบันมนุษย์เรียนรู้ถึงสิทธิและเสรีภาพกันมากยิ่งขึ้นในด้านการรักษาสหสิทธิ เสรีภาพสิทธิทางการเมือง ทำให้ปัจจุบันนี้มนุษย์จึงตระหนักได้ว่า การรัฐประหารถือเป็นเรื่องของ การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ขยายความรุนแรงมากยิ่งขึ้นในสังคมโลก และส่งผลกระทบต่อประชาชนภายในประเทศนั้น ๆ รวมไปถึงระบบการเมืองขาดความมั่นคงและความต่อเนื่องในด้านของกติกาของการปกครอง ทำให้เกิดการหยุดยั้งการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของระบบประชาธิปไตย เมื่อมีการรัฐประหารบ่อยครั้งนั้นจะทำให้รัฐธรรมนูญของประเทศจะขาดความศักดิ์สิทธิ์¹³⁹

¹³⁴ คึกฤทธิ์ เรกะลาภ, ‘การแทรกแซงทางการเมืองไทย: กรณีศึกษา รัฐประหาร 19 กันยายน 2549’ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2551).

¹³⁵ พิระวุฒิ สุวรรณประสิทธิ์, ‘การศึกษาปัจจัยที่เข้าแทรกแซงการเมืองไทยโดยการรัฐประหารของทหารไทยระหว่าง พ.ศ. 2500-2534’ (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2540).

¹³⁶ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, *ทหารกับการเมืองไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2, บริษัทวิศเคอรี่ เพาเวอร์พอยท์ จำกัด 2527) 418-419.

¹³⁷ ไชยะ เทพา, ‘การรัฐประหารในการเมืองไทย’ (ดุสิตนิพนธ์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2559).

¹³⁸ วิษณุ อาณารัตน์, ‘เหตุผล/ข้ออ้างในการทำรัฐประหาร 19 กันยายน 2549’ (ภาคินิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2556).

¹³⁹ ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (เชิงอรรถ 21).

2.1.3.3 ความหมายและความแตกต่างระหว่างการกระทำปฏิวัติและการทำรัฐประหาร

1. การปฏิวัติ (revolution)

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ซามูเอล อัดัมส์ (Samuel Adams, 1722-1803) ในฐานะที่เป็นบิดาแห่งการปฏิวัติ (A Father of the America Revolution) สมัยใหม่ ผู้ซึ่งเป็นวีรบุรุษที่อยู่เบื้องหลังการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่นำไปสู่การปฏิวัติอเมริกาที่ได้รับคำคณานามว่าเป็นคนที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการปฏิวัติที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก (The Man who had the greatest hand in the greatest revolution in the world)¹⁴⁰ โดยซามูเอล อัดัมส์ได้รับแรงจูงใจและนำเอาแนวความคิดของจอห์น ล็อก มาอธิบายถึงความยุติธรรมทางการเมืองเพื่อแก้ปัญหาด้านการเมืองที่ซับซ้อนให้ง่ายขึ้นสำหรับประชาชนทั่วไป และเพื่อโน้มน้าวใจชาวอาณานิคมอเมริกาว่าต้องการเอกราชและต่อต้านความอยุติธรรมของอังกฤษในอาณานิคม¹⁴¹ เพราะเห็นว่าคนที่มีศีลธรรมในอาณานิคมถูกกดขี่โดยรัฐบาลอังกฤษที่ทุจริตเผด็จการ¹⁴² จึงต้องมีการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองเกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาไม่ปรากฏว่า ซามูเอล อัดัมส์ ได้ให้คำนิยามคำว่า “การปฏิวัติ” (Revolution) ไว้อย่างชัดเจนแต่อย่างใด

สำหรับคำนิยาม (Definition) คำว่า “การปฏิวัติ” (Revolution) สมัยใหม่ จากการศึกษาพบว่าได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

Edward Luttwak ได้นิยามความหมาย “การปฏิวัติ” ไว้ว่า “การปฏิวัติหมายถึงการกระทำนี้เริ่มต้นไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด โดยมีเป้าหมายที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและการเมืองตลอดจนผู้นำการปกครอง”¹⁴³

Gustave Le Bon ได้นิยามความหมาย “การปฏิวัติ” ไว้ว่า “การปฏิวัติหมายถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหันทั้งหมดหรือการแปรเปลี่ยนอย่างเห็นได้ชัดอย่างฉับพลัน ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ ความคิดหรือหลักคำสอน”¹⁴⁴

ศาสตราจารย์ ดร.สมภพ โหตระกิตย์ ได้นิยามความหมาย “การปฏิวัติ” ไว้ว่า “การปฏิวัติหมายถึงการช่วงชิงอำนาจปกครองสูงสุด โดยอาศัยประชาชนส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดเป็น

¹⁴⁰ John K. Alexander, *Samuel Adams: The Life of an American Revolutionary* (Rowman & Littlefield 2011) ix.

¹⁴¹ William V. Wells, *The Life and Public Service of Samuel Adams* (vol. 2, Little, Brown, and Company 1865) 11-17.

¹⁴² Gary Scott Smith, *Samuel Adams: America's Puritan Revolutionary the Forgotten Founders on Religion and Public Life* ed. Daniel L. Dreisbach et al. (University of Notre Dame Press 2009) 42.

¹⁴³ Edward Luttwak, *Coup d'Etat* (Harvard University Press Cambridge, Massachusetts) 24.

¹⁴⁴ Gustave Le Bon, *The Psychology of Revolutions* (Batoche Books 2001) 25.

กำลังสนับสนุน และมีความมุ่งหมายที่จะจัดตั้งระเบียบทางการเมืองขึ้นใหม่ หรือเพื่อเปลี่ยนแปลงรูปการปกครองเสียใหม่”¹⁴⁵

Oxford Advanced Learner ได้นิยามความหมาย “การปฏิวัติ” ไว้ว่า “การปฏิวัติ หมายถึง ความพยายามของคนจำนวนมากในการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง”¹⁴⁶

พจนานุกรมกฎหมาย (Black's Law Dictionary 11st ed. 2019) ได้นิยามความหมายได้นิยามความหมาย “การปฏิวัติ” ไว้ว่า “การปฏิวัติ หมายถึงการโค่นล้มรัฐบาลในขณะนั้นเพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขั้นพื้นฐาน”¹⁴⁷

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ได้นิยามความหมาย “การปฏิวัติ” ไว้ว่า “การปฏิวัติหมายถึงการผันแปรเปลี่ยนหลักมูล การเปลี่ยนแปลงระบบหรือการเปลี่ยนแปลงระบอบการบริหารบ้านเมือง”

ตามความหมายของ “การปฏิวัติ” ดังที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า “การปฏิวัติ (Revolution) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสังคมการเมืองการปกครอง อุดมการณ์ทางการเมือง โดยการยกเลิกระบอบเดิมและใช้ระบอบการปกครองแบบใหม่ หรือเป็นการรื้อโครงสร้างเดิมและโค่นล้มทั้งระบบการเมือง เพื่อเปลี่ยนแปลงรากฐานของระบบที่มีอยู่ไม่ใช่เพียงแค่เปลี่ยนคณะผู้ปกครองหรือรัฐบาลเท่านั้น แต่ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ตามความต้องการของประชาชนภายในประเทศ ” เช่นเหตุการณ์การปฏิวัติอเมริกา (American Revolution) ค.ศ. 1776 เหตุการณ์การปฏิวัติฝรั่งเศส (French Revolution) ค.ศ. 1789 และเหตุการณ์การปฏิวัติสยาม พ.ศ.2475 (Siamese Revolution) เป็นต้น

2. การรัฐประหาร (Coup d'état)

เอ็มมานูเอล-โจเซฟ ซีเยส (Emmanuel-Joseph Sieyès, 1799) ผู้มีบทบาทสำคัญในการก่อรัฐประหารหลังจากการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง (ปฏิวัติฝรั่งเศส) ที่เก่าแก่ที่สุดโดยการสร้างแนวร่วมและบรรจุตำแหน่งสำคัญในกองทัพเพื่อวางแผนบุกสภายึดอำนาจรัฐบาลโดเรคทอรีที่ปกครองในระบอบเผด็จการจนทำให้ประชาชนฝรั่งเศสเดือดร้อนและไม่พอใจเป็นอย่างมาก จนกระทั่งปี ค.ศ.1799 แผนการยึดอำนาจเพื่อหนุนนำโนโปเลียน โบนาปาร์ตขึ้นสู่อำนาจสำเร็จ และจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นซึ่งประชาชนเป็นคนเลือกตั้งโดยตรง ช่วงปี ค.ศ. 1848-1852 และยึดอำนาจรัฐบาลตนเองแล้วขึ้นเป็นจักรพรรดินามว่า โนโปเลียนที่ 3 ช่วงปี ค.ศ. 1852-1870

¹⁴⁵ สมภพ โหตรเกียรติ, *คำสอนชั้นปริญญาตรีกฎหมายรัฐธรรมนูญ (ภาคหนึ่ง)* (เจียการพิมพ์ 2512).

¹⁴⁶ Oxford Advanced Learner's Dictionary, <<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/revolution>> accessed 19 September 2523.

¹⁴⁷ Black's Law Dictionary (11th ed. 2019), revolution.

สำหรับคำนิยาม (Definition) คำว่า “การรัฐประหาร” (Coup d'état) สมัยใหม่จากการศึกษาพบว่าได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ศาสตราจารย์ ดร. ติน ปรัชญพฤทธิ ได้นิยามความหมาย “การรัฐประหาร” ไว้ว่า “การรัฐประหารคือการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ฉับพลัน ซึ่งผู้มีอำนาจบังคับบัญชาล้มล้างรัฐบาลที่อยู่ในอำนาจโดยใช้กำลัง หากทำการไม่สำเร็จจะถูกเรียกว่า กบฏ จลาจล (Rebellion) ถ้าการยึดอำนาจนั้นสัมฤทธิ์ผลและเปลี่ยนเพียงรัฐบาล เรียกว่า รัฐประหาร”

ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้นิยามความหมาย “การรัฐประหาร” ไว้ว่า “การรัฐประหารคือ การใช้กำลังเข้ายึดอำนาจการปกครองอย่างฉับพลันจากรัฐบาลโดยไม่เป็นไปตามวิถีทางที่รัฐธรรมนูญกำหนด”

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ได้นิยามความหมาย “การรัฐประหาร” ไว้ว่า “การรัฐประหารคือการใช้กำลังเปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาลโดยฉับพลัน”

พจนานุกรมบริทานิกา คอนไซส์ (Britannica Concise Encyclopedia) ได้นิยามความหมาย “การรัฐประหาร” ไว้ว่า “การรัฐประหารคือการยุบเลิกรัฐโดยฉับพลัน (Stroke of State) การแทรกแซงทางการเมืองและทำการโค่นล้มรัฐบาลที่มีอยู่อย่างฉับพลันและรุนแรงโดยกลุ่มเล็กๆ”¹⁴⁸

พจนานุกรมกฎหมาย (Black's Law Dictionary) ได้นิยามความหมาย ได้ให้ความหมาย “การรัฐประหาร” ไว้ว่า “การรัฐประหารหมายถึงการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ฉับพลันผ่านการยึดอำนาจโดยใช้กำลังของผู้มีอำนาจบังคับบัญชาล้มล้างรัฐบาล ถือเป็นความพยายามที่ต้องการยึดอำนาจอย่างรวดเร็วและรุนแรง ถ้าหากยึดอำนาจสำเร็จจะเปลี่ยนเพียงรัฐบาลหรือผู้นำเท่านั้น”¹⁴⁹

พจนานุกรมการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (Oxford Dictionary of Politics and International Relations) ได้นิยามความหมาย “การรัฐประหาร” ไว้ว่า “การรัฐประหารหมายถึง การถอดถอนรัฐบาลอย่างฉับพลันและผิดกฎหมาย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นของกองทัพหรือบางส่วนที่เกิดความคับข้องใจในเรื่องของการส่งผลกระทบโดยตรงต่อกองทัพทำให้บ่อยครั้งที่การรัฐประหารถูกมองว่าเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการล้างการเปลี่ยนแปลงการปฏิวัติจากด้านล่างโดยการกำหนดมาตรการ “ปฏิรูป” จากเบื้องบน อย่างไรก็ตามการแทรกแซงทางทหารซ้ำแล้วซ้ำอีกแทบจะไม่มีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาสังคมและเศรษฐกิจในระยะยาว”¹⁵⁰

¹⁴⁸ Britannica (n. 105).

¹⁴⁹ Black's Law Dictionary (11th ed. 2019), coup d'état.

¹⁵⁰ “Coup d'état” A Concise Oxford Dictionary of Politics and International Relations. Oxford University Press.

ตามความหมาย “การรัฐประหาร” ตามที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า “การรัฐประหาร (Coup d’etat) หมายถึง การใช้ความรุนแรงทางการเมืองด้วยวิธีการนอกระบบกฎหมายเพื่อเข้ายึดอำนาจได้สำเร็จ โดยจะถือเป็นผู้ก่อการกบฏที่ยึดอำนาจได้สำเร็จ (หากไม่สำเร็จจะเรียกว่ากบฏเช่นเดียวกัน) และตั้งตัวเป็นรัฐธำธิปัตย์ที่ใช้อำนาจไปอย่างไม่ชอบธรรม โดยที่ระบอบการเมืองและการปกครองยังคงเดิม มีเพียงแต่ตัวผู้นำและคณะผู้นำเท่านั้นที่เปลี่ยนแปลงไป” อย่างไรก็ตาม พบว่าประเทศที่เกิดรัฐประหารยึดอำนาจสำเร็จมากที่สุด นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน ได้แก่ ประเทศโบลิเวีย ประเทศปารากวัย ประเทศเฮติ ประเทศไทย ฯลฯ¹⁵¹

จากการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างหรือความเหมือนของการกระทำปฏิวัติและการทำรัฐประหารพบว่า ความแตกต่างที่สำคัญของการกระทำปฏิวัติและการทำรัฐประหาร คือ การปฏิวัตินั้นคือการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างครั้งใหญ่ในสังคม หรือ “การเปลี่ยนแปลงทั้งระบอบการปกครองเพื่อให้ประเทศไม่ล้าสมัยและถูกพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง” เพื่อเกิดความพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง เป็นต้น แต่สำหรับการรัฐประหารนั้นเป็นเพียง “การยึดอำนาจหรือล้มล้างรัฐบาลเพื่อมุ่งหวังเพียงเปลี่ยนแปลงตัวผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจในการบริหารประเทศ (ในขณะนั้น) โดยไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงระบอบการเมืองการปกครอง” สำหรับความเหมือนของการกระทำปฏิวัติและการทำรัฐประหาร จากการศึกษพบว่าเป็นการยึดอำนาจการปกครองอย่างฉับพลันจากผู้มีอำนาจบังคับบัญชาเพื่อล้มล้างรัฐบาล เมื่อผู้ก่อการปฏิวัติหรือรัฐประหารสำเร็จจะอยู่ในฐานะเป็นรัฐธำธิปัตย์มีอำนาจวางกฎเกณฑ์การปกครองประเทศได้ตามที่ตนและกลุ่มของตนต้องการ¹⁵²

¹⁵¹ The standard, ‘ประเทศที่เกิดรัฐประหารยึดอำนาจสำเร็จมากที่สุด นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 (ปี ค.ศ. 1901 ถึงปัจจุบัน)’ <<https://thestandard.co/most-coup-detat-country-since-1901/>> สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566.

¹⁵² David Lane: 'The Orange Revolution: 'People's Revolution' or Revolutionary Coup?' (2008) The British Journal of Politics and International Relations (BJPIR) 525–549.

2.1.4 แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหาร

ในช่วงระยะเวลาระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้เกิดระบอบการปกครองแบบรวมอำนาจเบ็ดเสร็จ (Totalitarian Regimes) เมื่อ ค.ศ. 1920 เป็นระบบเผด็จการที่ต้องการควบคุมบุคคลทุกอย่างโดยอำนาจรัฐกระทำละเมิดสิทธิของบุคคลได้เสมอไม่ว่าจะเป็นการจองจำ การทรมานค่ายกักกัน ค่ายแรงงานแบบทาส ฆาตกรรม ทำให้ประเทศที่ปกครองด้วยระบบเผด็จการจึงจะไม่ยอมรับความเสมอภาคของมนุษย์ รัฐมีความสำคัญเหนือเสรีภาพส่วนบุคคล ประชาชนมีบทบาทเพียงการเชื่อฟังคำสั่งและปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของรัฐเท่านั้น ประชาชนไม่มีสิทธิขัดแย้งหรือวิจารณ์คำสั่งของผู้ปกครอง และประชาชนจะต้องอยู่ในระเบียบวินัยตามที่รัฐกำหนดให้ จึงกล่าวได้ว่าระบบการเมืองแบบเผด็จการแบบเบ็ดเสร็จนั้นเป็นการปกครองที่ให้อำนาจเด็ดขาดแก่ประชาชน¹⁵³

ระบอบการปกครองในลักษณะนี้ยังคงดำเนินต่อไปจนถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 ระบอบการปกครองดังกล่าว ได้มีการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงแก่ประชาชนภายในรัฐ ในขณะเดียวกันภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้เกิดการทำลายล้างชีวิตและศักดิ์ศรีของมนุษยชนอย่างกว้างขวางรวมทั้งความพยายามที่จะทำลายกลุ่มชนต่าง ๆ โดยผู้นำที่เป็นเผด็จการมักจะยกคำว่า “รัฐ” หรือ “ชาติ” มาเป็นข้ออ้างเสมอเมื่อจะใช้อำนาจเด็ดขาดกับประชาชน ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นว่าจำเป็นต้องมีบทบัญญัติในระดับนานาชาติเพื่อเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างทั่วถึง การเคารพสิทธิมนุษยชนจึงนับเป็นหนทางสำคัญที่จะนำไปสู่สันติภาพและความสงบสุขของโลก¹⁵⁴ จากการศึกษาพบว่าภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองได้มีการนำแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนสมัยโบราณด้านสิทธิตามธรรมชาติที่ ฮิวโก โกรเชียส (Hugo Grotius)¹⁵⁵ ได้อธิบายถึงหลักการแห่งเหตุผลตามธรรมชาติต่อจากอริสโตเติลกล่าวถึงสภาวะที่สอดคล้องกับธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมอย่างมีเหตุผล สิ่งใดขัดแย้งรบกวนความสงบในสังคมสิ่งนั้นย่อมไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรม¹⁵⁶ คือ

1. แนวความคิดจากลัทธิมนุษยนิยม (Humanism) จากคำนิยามดังกล่าวเราต้องเข้าใจในเชิงประวัติศาสตร์ว่า “Humanism” เป็นคำที่เกิดขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17-18 ซึ่งเป็นยุคแห่งการรู้แจ้ง (Enlightenment) ของยุโรป โดยใช้เรียกนักคิดกลุ่มหนึ่งในยุคสมัยนั้น แนวคิดที่เชื่อว่าคุณค่าในการดำรงอยู่ของมนุษย์ไม่ได้มาจากการค้นหาเจตจำนงของพระเจ้าและดำรงชีวิตในสอดคล้องกับ

¹⁵³ บ่านจอมยุทธ, ‘ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจลักษณะสำคัญของระบบเผด็จการเบ็ดเสร็จ’ <https://www.baanjommyut.com/library_4/politics/09_10.html> สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2565.

¹⁵⁴ เฟิงอั่ง 47.

¹⁵⁵ Hugo Grotius, *De Jure Belli Ac Pacis Libri Tres II* (Clarendon Press, Francis Kelsey trans., James B. Scott ed. 1925).

¹⁵⁶ สมยศ เชื้อไทย (เชิงอรธ 34).

เจตจำนงของพระองค์ แต่อยู่ที่การใช้เหตุผลอันเป็นศักยภาพของมนุษย์ในการค้นหาความจริงโดยตัวมนุษย์เองอันจะนำไปสู่การสร้างชีวิตและสังคมที่ดีของมนุษย์¹⁵⁷ แนวคิดที่เชื่อมั่นในศักดิ์ศรีและศักยภาพของความเป็นมนุษย์ในการแสวงหาความจริงนั้นเป็นแนวคิดที่มีมานานแล้วตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ โสกราตีส เพลโต อริสโตเติล¹⁵⁸ และ

2. แนวคิดอำนาจอธิปไตยของจอห์น ล็อก (John Locks) เป็นนักปรัชญา ชาวอังกฤษ ในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 17 แนวคิดของล็อกที่เกี่ยวกับ “ผู้ปกครองที่ได้รับการยอมรับจากผู้ใต้ปกครอง” และสิทธิธรรมชาติของมนุษย์ที่เขาอธิบายว่าประกอบไปด้วย ชีวิต เสรีภาพ และ ทรัพย์สิน นั้นมีอิทธิพลอย่างมากต่อพัฒนาการทางปรัชญาการเมือง แนวคิดของเขาเป็นพื้นฐาน ของกฎหมายและรัฐบาลอเมริกัน แนวคิดอำนาจอธิปไตยของจอห์น ล็อก ได้ให้ความสำคัญถึงหลักของสิทธิของมนุษย์มากยิ่งขึ้นเพื่อปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐาน สิทธิอันเท่าเทียมกันของมนุษย์ และสนับสนุนสันติภาพ¹⁵⁹ ซึ่งเป็นแนวคิดอำนาจอธิปไตยในยุคสมัยใหม่ที่มีการยืนยันถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมถึงแนวคิดการคุ้มครองจากการกระทำย่ำยีอำนาจและเผด็จการพัฒนาสู่การเป็นปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหาร

แนวความคิดจากลัทธิมนุษยนิยม (Humanism) จากคำนิยามดังกล่าวเราต้องเข้าใจในเชิงประวัติศาสตร์ว่า “Humanism” เป็นคำที่เกิดขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17-18 ซึ่งเป็นยุคแห่งการรู้แจ้ง (Enlightenment) ของยุโรป โดยใช้เรียกนักคิดกลุ่มหนึ่งในยุคสมัยนั้น แนวคิดที่เชื่อว่าคุณค่าในการดำรงอยู่ของมนุษย์ไม่ได้มาจากการค้นหาเจตจำนงของพระเจ้าและดำรงชีวิตในสวดคล้องกับเจตจำนงของพระองค์ แต่อยู่ที่การใช้เหตุผลอันเป็นศักยภาพของมนุษย์ในการค้นหาความจริงโดยตัวมนุษย์เองอันจะนำไปสู่การสร้างชีวิตและสังคมที่ดีของมนุษย์¹⁶⁰ แนวคิดที่เชื่อมั่นในศักดิ์ศรีและ

¹⁵⁷ บ้านจอมยุทธ, ‘การใช้เหตุผลแนวมนุษยนิยม’ <https://www.baanjomayut.com/library_2/extension-2/guidelines_for_the_rational_use_of_human_west/05.html> สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2565.

¹⁵⁸ “กล่าวไว้แล้วในหัวข้อวิวัฒนาการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในยุคโบราณ (กรีก-โรมัน)”.

¹⁵⁹ ศราวุฒิ ประทุมราช, บรรณาธิการสิทธิมนุษยชน: รวบรวมสนธิสัญญาสิทธิ มนุษยชนระหว่างประเทศที่สำคัญ (คณะกรรมการประสานงานองค์กร สิทธิมนุษยชน (กปส.) และมูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท (FES) 2544) 3-4.

¹⁶⁰ บ้านจอมยุทธ (เชิงอรรถ 157).

ศักยภาพของความเป็นมนุษย์ในการแสวงหาความจริงนั้นเป็นแนวคิดที่มีมานานแล้วตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ โสกราตีส เพลโต อริสโตเติล¹⁶¹ นั่นคือ

1. ทฤษฎีปัจเจกชนนิยม (Individualism) เป็นแนวคิดแบบมนุษยนิยมแบบหนึ่งที่มีมองว่าตัวบุคคลหนึ่งคนสำคัญเท่า ๆ กันอย่างเสมอภาค ไม่มีใครสูง ต่ำ ดีเลวไปกว่ากัน ความคิดเรื่องปัจเจกชนนิยมเกิดขึ้นในยุคกลางเชื่อมั่นในศักยภาพของความเป็นมนุษย์และเคารพเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง แนวคิดนี้เป็นรากฐานการปกครองแบบประชาธิปไตยเสรีนิยม¹⁶² และยังเป็นฐานคติแบบสิทธิมนุษยชนอีกด้วย¹⁶³ เป็นทฤษฎีที่ถือว่าสิทธิของบุคคลแต่ละคนเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญเพราะบทเรียนในอดีตที่เกิดการกดขี่ข่มเหงจากชนชั้นปกครอง จึงเกิดแนวความคิดว่าควรให้รัฐหรือผู้ปกครองเข้ามาเกี่ยวข้องโดยมีอำนาจที่จำกัด ดังนี้ ทำให้สิทธิธรรมชาติถูกกล่าวอ้างว่าเกิดขึ้นพร้อมกับการมีสภาพบุคคลและเห็นว่าสิทธิธรรมชาติอยู่ติดตัวกับมนุษย์ทุกคนและรัฐ หรือผู้ปกครองไม่ควรออกกฎหมายหรือระเบียบให้ขัดแย้งกับสิทธิที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนมาแต่กำเนิด¹⁶⁴ และ

ต่อมาทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้มีการพัฒนาเรื่อยมา และทางด้านสหภาพยุโรปก็เริ่มมีแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน โดยนักปราชญ์ชาวเบลเยียม นามว่า แฟรงค์ แวน ดูน (Frank van Dun) ได้สร้างรูปแบบของกฎธรรมชาติตามแนวคิดและจำกัดความของคำว่า สิทธิมนุษยชน (Human Rights) และ ฌองฌัก รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) เป็นผู้เสนอทฤษฎีสัญญาประชาคมที่สมบูรณ์และเป็นที่ยอมรับที่สุด โดยอาศัยหลักพื้นฐานจากกฎหมายธรรมชาติ ซึ่งสัญญาประชาคมที่ฌองฌัก รูสโซเสนอนั้นถือเป็นข้อตกลงระหว่างรัฐกับประชาชน โดยการที่รัฐเข้าทำสัญญาประชาคมกับประชาชนและสัญญาว่าจะทำหน้าที่รักษาความสงบและคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของทุกคน แต่เดิมที่สัญญาประชาคมได้ถูกกล่าวขึ้นโดย โทมัส ฮอบส์ และจอห์น ล็อก ทำให้เกิดการพัฒนาไปสู่ทฤษฎีสัญญาประชาคมที่มีความสมบูรณ์นำโดยฌองฌัก รูสโซ นั่นคือ

2. ทฤษฎีสัญญาประชาคม ตามแนวความคิดของฌองฌัก รูสโซ (Jean-Jacques Rousseau, 1712-1778) นั้นเห็นว่า ทุกคนต่างก็ไม่มีความปลอดภัย ไม่มีความมั่นคงในชีวิตและในเสรีภาพก็หมายความว่าทุกคนไม่มีหลักประกันที่แน่นอน เมื่อมนุษย์มีเสรีภาพตามธรรมชาติอย่างไม่จำกัด ทุกคนก็จะพยายามใช้เสรีภาพตามธรรมชาติของตนเองอย่างไร้ขอบเขตจนก่อให้เกิดความไม่

¹⁶¹ “กล่าวไว้แล้วในหัวข้อวิวัฒนาการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในยุคโบราณ (กรีก-โรมัน)”.

¹⁶² “ประชาธิปไตยเสรีนิยม หรือ ประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม (อังกฤษ: Liberal democracy) หรือเรียกว่า ประชาธิปไตยแบบตะวันตก เป็นทั้งคตินิยมทางการเมืองและระบอบการปกครองรูปแบบหนึ่ง ที่การปกครองแบบประชาธิปไตยแบบนี้มีผู้แทนจะดำเนินการได้หลักเสรีนิยม คือ การพิทักษ์สิทธิของปัจเจกบุคคล”

¹⁶³ โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, ‘ปัจเจกชนนิยม’ <https://www.matichon.co.th/columnists/news_1721548> สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2565.

¹⁶⁴ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, คำอธิบายกฎหมายมหาชน (เล่ม 1 พิมพ์ครั้งที่ 2, นิติธรรม 2537) 70.

มันคงในชีวิตของแต่ละคน จึงเป็นสถานการณ์ที่บังคับให้ทุกคนจำต้องมารวมตัวกันเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของทุกคนในประชาคมนั้นโดยการทำสัญญาประชาคมเพื่อเป็นหลักประกันว่ามนุษย์จะได้รับการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ดังที่รุสโซได้เขียนไว้ว่า “มนุษย์เกิดมามีเสรี แต่ทุกหนทุกแห่งเขาอยู่ในเครื่องพันธนาการ”¹⁶⁵ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ทุกคนต้องหันหน้าเข้าหากันทำข้อตกลงวางกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นขึ้นมา กฎเกณฑ์ดังกล่าวจึงเป็นกฎเกณฑ์ที่จำกัดการใช้เสรีภาพอย่างไรขอบเขตของทุกคน ดังนั้น เสรีภาพที่แท้จริงของรุสโซ้นั้นคือเสรีภาพที่เกิดขึ้นตามกฎเกณฑ์ของประชาคมนั้น ๆ ซึ่งเรียกว่าเสรีภาพในฐานะพลเมือง (Civil Liberty) สัญญาประชาคมของรุสโซจึงเป็นสัญญาเชิงศีลธรรม (Le Contrat Moral) อันเป็นข้อผูกพันสองประการด้วยกัน คือ ประการแรกเป็นข้อผูกพันกับตนเองและประการที่สองเป็นข้อผูกพันกับรัฐ¹⁶⁶

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีที่สำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหารในทางระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการรับรองรัฐบาลได้ถูกพัฒนาและกล่าวขึ้นเป็นครั้งแรกในโลกในปี ค.ศ. 1907 เกี่ยวกับทฤษฎีโทบาร์ (Tobar Doctrine) ซึ่งหลักการนี้ได้วางแนวทางสำคัญเกี่ยวกับการรับรองรัฐบาลไว้ และต่อมาในปี ค.ศ. 1930 ก็ได้เกิดทฤษฎีเอสตราดา (Estrada Doctrine) ขึ้นมาอีกซึ่งหลักการนี้ได้วางแนวทางสำคัญเกี่ยวกับการรับรองรัฐบาล เนื่องจากการรับรองรัฐบาลนั้นถือว่ามีความสำคัญต่อการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยกฎหมายระหว่างประเทศเองก็ไม่ได้กำหนดให้ต้องมีการรับรองรัฐบาลทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล เพราะการรับรองรัฐบาลเป็นการกระทำฝ่ายเดียวของรัฐในทางการเมืองระหว่างประเทศ¹⁶⁷ อย่างไรก็ตาม กรณีการรับรองรัฐบาลนี้จะทำให้เกิดปัญหาก็คือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลโดยการใช้ความรุนแรงจากการปฏิวัติหรือการทำรัฐประหารที่ไม่เป็นไปตามวิถีทางรัฐธรรมนูญของรัฐนั้น ไม่ได้หมายความว่ารัฐดังกล่าวจะมีสิทธิในทางกฎหมายระหว่างประเทศ¹⁶⁸ โดยในปัจจุบัน สังคมโลกมีแนวโน้มที่จะไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลที่มาจาก การยึดอำนาจโดยการทำรัฐประหารมากขึ้น เพราะการโค่นล้มรัฐบาลที่มาจาก

¹⁶⁵ จัง จากส์ รุสโซ, สัญญาประชาคม (แปลและเรียบเรียงโดย จินดา จินตนเสรี, ศรีพรการพิมพ์ 2522) 21.

¹⁶⁶ ปรีชา ช้างขวัญยืน, ปรัชญาแห่งอุดมการณ์ทางการเมือง (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2538) 136.

¹⁶⁷ Ian Brownlie, *Principles of International Law* (Oxford University Press 1979) 80.

¹⁶⁸ Jose Maria Ruda, *International Law: Achievements and Prospects: The Law of Friendly Relations Between States: Recognition of States and Governments in Mohammed Bedjaoui (ed.)*, (UNESCO and Dordrecht: Martinus Nijhoff 1991).

กระบวนการในทางประชาธิปไตยนั้นถือเป็นภัยคุกคามต่อสันติภาพความมั่นคงระหว่างประเทศ และเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง¹⁶⁹

1. ทฤษฎีโทบาร์ (Tobar Doctrine)

ทฤษฎีโทบาร์ (Tobar Doctrine) ได้รับการพัฒนามาจากหลักคำสอนโทบาร์ที่เผยแพร่โดย คาร์ลอส โทบาร์ (Carlos Tobar) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเอกวาดอร์ในขณะนั้น ในปี ค.ศ. 1907 เรียกอีกอย่างว่า “หลักคำสอนเรื่องการไม่ยอมรับ” หลักคำสอนของโทบาร์ระบุว่า “การยอมรับรัฐบาลควรได้รับก็ต่อเมื่อฝ่ายบริหารเข้ามามีอำนาจด้วยวิธีการประชาธิปไตยที่ชอบด้วยกฎหมาย” โดยไม่ได้ตัดสินจากการมีอำนาจควบคุมอย่างเด็ดขาด ซึ่งรัฐบาลที่เข้าสู่อำนาจด้วยวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือวิถีทางตามรัฐธรรมนูญไม่ควรได้รับการรับรอง

2. ทฤษฎีเอสตราดา (Estrada Doctrine)

ทฤษฎีเอสตราดา (Estrada Doctrine) เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1930 จากแนวความคิดของ Mr. Genaro Estrada รัฐมนตรีกระทรวงการระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกาที่ได้กล่าวถึงทฤษฎีนี้ว่า “รัฐบาลที่ควรได้รับการรับรองจะต้องมีอำนาจในการรักษาความสงบของประเทศได้อย่างแท้จริง โดยไม่คำนึงว่ารัฐบาลนั้นจะเข้าสู่อำนาจด้วยวิธีการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลภายในรัฐที่ได้รับการรับรองความเป็นรัฐแล้วเป็นกิจการภายในของรัฐนั้นจึงไม่ควรที่รัฐอื่นจะเข้าไปแทรกแซง” นโยบายนี้ตั้งอยู่บนหลักการไม่แทรกแซงและการตัดสินใจด้วยตนเองของทุกประเทศไม่อนุญาตให้รัฐประเมินความชอบธรรมของรัฐบาลของกันและกัน แต่อย่างไรก็ตาม หลักการดังกล่าวยังคงมีความคลุมเครืออยู่พอสมควร เนื่องจากทางของสหรัฐอเมริกาไม่ได้ให้คำอธิบายต่อทฤษฎีเอสตราดาอย่างชัดเจนเพียงพอทำให้มีความเห็นแบ่งออกเป็นสองฝายนั่นคือฝ่ายที่สนับสนุนหลักการนี้เห็นว่าควรที่จะยกเลิกไม่ต้องมีการรับรองรัฐบาลเสียเลย ส่วนอีกฝ่ายต้องการให้หลักการนี้รวมเอาวิธีการให้การรับรองโดยปริยายและหลักการควบคุมอย่างอิสระเข้าด้วยกัน กล่าวคือหากรัฐบาลอื่น ๆ หนึ่งเฉยไม่คัดค้านและยังคงดำเนินการความสัมพันธ์ทางการทูตตามปกติ จะถือได้ว่าเป็นการให้การรับรองรัฐบาลใหม่โดยปริยาย

¹⁶⁹ วันชนก ยอดยิ่ง และชูเกียรติ น้อยฉิม, ‘การรับรองรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหาร: กับการละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศตามสนธิสัญญาที่รัฐได้เข้าผูกพันเป็นภาคี’ (การประชุมวิชาการระดับชาติ “ธรรมศาสตร์ – นิติพัฒน์” ครั้งที่ 8) 182-206.

2.3 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหาร

2.3.1 หลักเกณฑ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

2.3.1.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Rights)

ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองสังคมโลกต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่โหดร้ายป่าเถื่อนต่อมวลมนุษยชาติ จึงทำให้องค์การสหประชาชาติได้ตระหนักถึงมนุษยธรรมของกฎหมายระหว่างประเทศและที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ สมัยที่ 3 ได้มีข้อมติที่ 217 A (III) รับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948¹⁷⁰ ปัจจุบันมีประเทศให้สัตยาบันลงนามทั้งสิ้น 197 ประเทศ (โดยผู้วิจัยได้รวบรวมรายชื่อประเทศที่รับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนไว้ในภาคผนวก) โดยรัฐที่ให้สัตยาบันทั้งหลายต้องเคารพถึงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน¹⁷¹ ดังนั้น สถานะทางกฎหมาย (Legal status) ของปฏิญญาฯ ฉบับนี้แม้ว่าจะไม่ถือว่าเป็นสนธิสัญญาระหว่างประเทศ แต่ก็ถูกจัดให้มีฐานะเป็นกฎหมายจารีตระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญที่ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะรัฐที่ให้สัตยาบันรับรองต้องเคารพต่อหลักการสิทธิมนุษยชนที่ได้ตราไว้ในปฏิญญาฯ ฉบับนี้ โดยปฏิญญาฯ ฉบับนี้เป็นพื้นฐานสำคัญของสนธิสัญญาหรือกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ อีกหลายฉบับ รวมทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น

ทั้งนี้ ปฏิญญาฯ ฉบับนี้ได้กำหนด 4 หลักการที่สำคัญ (ซึ่งประกอบด้วย 1. หลักความเสมอภาค การไม่เลือกปฏิบัติ สิทธิในชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงของบุคคล 2. หลักการคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมและกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม 3. หลักสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และ 4. หลักสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม) ไว้เพื่อรับรองสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ที่สำคัญ¹⁷² โดยผู้วิจัยจะศึกษาถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับการทำรัฐประหาร ดังนี้

¹⁷⁰ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ‘ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน’ <<http://lms.nhrc.or.th/ulib/document/Fulltext/F03988.pdf>> สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2565.

¹⁷¹ Preamble of Universal Declaration of Human Rights.

¹⁷² United Nations, ‘Universal Declaration of Human Rights’ <<https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>> accessed 20 September 2022.

1. หลักความเสมอภาค การไม่เลือกปฏิบัติ สิทธิในชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคง
ของบุคคล

หลักการเสมอภาค การไม่เลือกปฏิบัติ สิทธิในชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงของ
บุคคล เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางที่ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายสิทธิ
มนุษยชนระหว่างประเทศและเป็นรากฐานของสังคมประชาธิปไตยที่เคารพด้านสิทธิมนุษยชน
หลักการเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยปราศจากการแบ่งแยกบนพื้นฐาน
ของเชื้อชาติ เพศ ศาสนา ชาติพันธุ์ หรือสถานะทางสังคม¹⁷³

ข้อ 1 หลักความเสมอภาค (Right to Equality)

โดยหลักการนี้ได้พัฒนามาจากแนวความคิดของอริสโตเติล ที่กล่าวถึงความยุติธรรม
ในเชิงด้านมนุษยธรรมที่เสมอภาคเท่าเทียมกันและต้องได้รับการปฏิบัติที่เหมือนกัน ภายใต้
การคุ้มครองที่เท่าเทียมกันตามกฎหมาย¹⁷⁴ และเพื่อยืนยันว่า “มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระและ เสมอ
ภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิ ต่างในตนมีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยจิตวิญญาณ
แห่งภราดรภาพ” ดังนั้น จึงได้นำมาบัญญัติไว้ในข้อ 1¹⁷⁵ ของปฏิญญาฯ ฉบับนี้ซึ่งได้รับการยอมรับ
ไปทั่วโลกว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาอย่างเสรีและเสมอภาคในศักดิ์ศรีและสิทธิ และมนุษย์ทุกคนต้อง “พึง
ปฏิบัติต่อกันด้วยจิตวิญญาณแห่งภราดรภาพ” เนื่องจากมนุษย์ทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกับมนุษย์คน
อื่น ๆ และไม่มีมนุษย์คนใดที่จะได้รับการปฏิบัติน้อยกว่ามนุษย์คนอื่น

ข้อ 3 หลักความมั่นคงในชีวิตและเสรีภาพ (Right to Life, Liberty, Personal
Security)

โดยสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงของบุคคล ถือเป็นรากฐานสำคัญ
ในทางประเพณีทางกฎหมายและปรัชญามาอย่างยาวนาน โดยเริ่มจากกฎหมายสมัยโบราณ เช่น
ประมวลกฎหมายฮัมมูราบี กฎบัตรเม็กนาคาร์ตา (ค.ศ. 1215) กฎหมายว่าด้วยสิทธิของสหรัฐอเมริกา
(ค.ศ. 1791) และ ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของมนุษย์และพลเมืองของฝรั่งเศส (ค.ศ.1789)¹⁷⁶ และนำไปสู่

¹⁷³ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, ‘หลักความเสมอภาค’ <<http://www.public-law.net/publaw/view.aspx?id=657>> สืบค้นเมื่อ 31 ตุลาคม 2567.

¹⁷⁴ Perry, Michael J., ‘Constitutional Rights as Human Rights: Freedom of Speech, Equal Protection, and the Right of Privacy’ (2022) 4 Wake Forest Law Review 944-947.

¹⁷⁵ Article 1 of Universal Declaration of Human Rights 1948 “...All human beings are born free and equal in dignity and rights. They are endowed with reason and conscience and should act towards one another in a spirit of brotherhood...”

¹⁷⁶ Pinghua Sun, ‘Protection of the Right to Life by International Human Rights Law, (April 2022) Chinese Contributions to International Discourse of Human Rights 133-142.

การพัฒนาและรับรองไว้ในบทบัญญัติข้อ 3¹⁷⁷ ของปฏิญญาฯ ฉบับนี้เพื่อยืนยันว่า “ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งบุคคล” โดยการประกันสิทธิในความมั่นคงของบุคคลนั้นได้ถูกบัญญัติให้รัฐภาคีต้องดำเนินมาตรการที่เหมาะสมเพื่อตอบสนองต่อภัยคุกคามต่อชีวิตของบุคคลในสังคม และต้องคุ้มครองบุคคลจากภัยคุกคามต่อชีวิต รวมทั้ง รัฐควรป้องกันและแก้ไขโดยกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย และปกป้องประชากรจากการถูกกระทำละเมิด¹⁷⁸

ข้อ 5 หลักห้ามกระทำการทรมาน (Freedom from Torture and Degrading Treatment) โดยการห้ามกระทำการทรมานนั้นได้พัฒนามานับตั้งแต่ช่วงยุคยุโรปกลางตอนปลาย เพราะว่ามันช่วยให้เริ่มตระหนักรู้โดยการใช้หลักเหตุผลและศีลธรรมมากกว่าการใช้หลักจารีตความเชื่อในไสยศาสตร์ เนื่องจากในสมัยยุโรปกลางตอนต้นได้เริ่มมีการใช้วิธีการทรมาน (Trial by Ordeal) มาใช้ในการพิจารณาคดี¹⁷⁹ และทำให้มีคำรับสารภาพที่เกิดจากการทรมานฯ มากกว่าคำรับสารภาพที่มาจากความถูกต้องตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ดังนั้น เมื่อการห้ามกระทำการทรมานในการพิจารณาคดีได้ถูกลดความสำคัญลงแล้ว ต่อมาในการพิจารณาคดีจึงถูกแทนที่ด้วยการพัฒนาระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง นอกจากนี้ บทบัญญัติข้อ 5¹⁸⁰ ของปฏิญญาฯ ฉบับนี้เป็นไปเพื่อยืนยันว่า “บุคคลใดจะถูกกระทำการทรมานหรือ การปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีไม่ได้” ซึ่งหลักการห้ามกระทำการทรมาน (Prohibition of Torture) นี้ถือเป็นหลักการพื้นฐานของกฎหมายมนุษยธรรมในระดับสากลที่ถูกกำหนดไว้ว่าเป็นสิ่งที่ห้ามการทรมานโดยเด็ดขาดตามกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศอันเป็นกฎหมายสูงสุด¹⁸¹

¹⁷⁷ Article 3 of Universal Declaration of Human Rights 1948 “...Everyone has the right to life, liberty and security of person...”

¹⁷⁸ Environmenrights.org, ‘right to liberty and security of person’ <<https://environment-rights.org/rights/right-to-liberty-and-security-of-person/>> accessed 13 October 2024.

¹⁷⁹ J. Jeremy Wisniewski, *Understanding Torture* (Edinburgh University Press, 2010) 20.

¹⁸⁰ Article 5 of Universal Declaration of Human Rights 1948 “...No one shall be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment.”; G.A. Res. 217A (III), U.N. Doc A/810 at 71 (1948).

¹⁸¹ Seeking Reparation for Torture Survivors, ‘The Redress trust’ (January 2006), International commission of jurists 12-13.

2. หลักการคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมและกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

ข้อ 6 หลักการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย (Right to Recognition as a Person before the Law)

โดยสิทธิที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายถือได้ว่าเป็นสิทธิมนุษยชนสำคัญที่รับรองว่าทุกคนจะได้รับการยอมรับทางกฎหมายและมีความสามารถในการใช้สิทธิและหน้าที่ทางกฎหมาย ในทางประวัติศาสตร์ หลักการนี้ได้พัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการปฏิบัติที่กดขี่ เช่น การเป็นทาสและการบังคับให้ขายสาบสูญ ซึ่งบุคคลถูกปฏิเสธการเป็นบุคคลตามกฎหมาย สิ่งนี้ทำให้พวกเขาถูกแสวงหาประโยชน์และไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ แนวคิดนี้เป็นรากฐานในการปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และเพื่อให้อำนาจในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและความเสมอภาค อีกทั้ง สิทธิดังกล่าวนี้เป็นไปเพื่อป้องกันการทารุณกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งมีผู้คนหลายล้านคนถูกปฏิเสธการยอมรับทางกฎหมายทั้งในระดับสากลและในระดับภูมิภาคเพื่อสะท้อนถึงความสำคัญในการสนับสนุนความยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน¹⁸² และนำไปสู่การพัฒนาและรับรองไว้ในบทบัญญัติข้อ 6¹⁸³ ของปฏิญญาฯ ฉบับนี้เพื่อยืนยันว่า “ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับทุกแห่งหนว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย” ไม่ว่าพวกเขาจะเป็นพลเมืองหรือผู้อพยพ นักเรียนหรือนักท่องเที่ยว แรงงานหรือผู้ลี้ภัย หรือกลุ่มอื่นใดก็ตาม เพื่อประกันสิทธิมนุษยชนอย่างเฉพาะเจาะจงให้กับบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศโดยไม่มีสัญชาติ ปัจจุบันมีผู้อพยพระหว่างประเทศมากกว่า 250 ล้านคนทั่วโลก (รายงานการอพยพระหว่างประเทศของสหประชาชาติ ปี ค.ศ. 2017) จึงได้มีการรับรองโดยมติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ 40/144 เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม ค.ศ. 1985 ที่ให้คำนิยามของ "ชาวต่างชาติ" (alien) ที่ถูกต้องตามกฎหมาย และให้ทางรัฐมีข้อกำหนดทางกฎหมายและข้อบังคับของประเทศเกี่ยวกับชาวต่างชาติสามารถเข้าถึงได้โดยสาธารณชน¹⁸⁴

¹⁸² Cambridge University Press, The right to recognition as a person. <https://www.cambridge.org>, Global Justice Blog, UDHR@75: Recognition Before the Law. <https://www.globaljusticeblog.ed.ac.uk> and OHCHR, Universal Declaration of Human Rights at 70: Article 6. <https://www.ohchr.org> accessed 13 October 2024.

¹⁸³ Article 6 of Universal Declaration of Human Rights 1948 “...Everyone has the right to recognition everywhere as a person before the law...”

¹⁸⁴ Declaration on the human rights of individuals who are not nationals of the country in which they live (A/RES/40/144, 1985).

ข้อ 7 หลักความเสมอภาค (Right to Equality before the Law)

โดยสิทธิในความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายถือได้ว่า เป็นหลักการทางกฎหมายพื้นฐานที่ยืนยันว่าบุคคลทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของเชื้อชาติ เพศ สถานะทางสังคม หรือคุณลักษณะอื่น ๆ หลักการนี้ได้พัฒนาหลายศตวรรษ โดยหลักการนี้ถูกบัญญัติเป็นครั้งแรกในแมกนาคาร์ตา (ค.ศ. 1215) ซึ่งระบุว่ากษัตริย์เองก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเช่นกัน สิ่งนี้วางรากฐานสำหรับความเสมอภาคทางกฎหมายในอังกฤษ เพื่อแสดงให้เห็นว่า “ไม่มีใคร แม้แต่ผู้ปกครอง ที่จะอยู่เหนือกฎหมาย” อันเป็นพื้นฐานสำหรับระบบกฎหมายสมัยใหม่ที่สนับสนุนความเท่าเทียมและความยุติธรรมสำหรับพลเมืองทุกคน¹⁸⁵ และนำไปสู่การพัฒนาและรับรองไว้ในบทบัญญัติข้อ 7¹⁸⁶ ของปฏิญญาฯ ฉบับนี้เพื่อยืนยันว่า “ทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการเลือกปฏิบัติใด อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญานี้ และจากการยุยงให้มีการเลือกปฏิบัติดังกล่าว” ซึ่งบุคคลทุกคนมีความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายและมีสิทธิได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติ¹⁸⁷ ต่อมาในปี ค.ศ. 2016 คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้จัดตั้งตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญอิสระด้านการปกป้องจากความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของรสนิยมทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ (A/HRC/32/L.2/Rev.1)¹⁸⁸ ขึ้น โดยมีพื้นฐานมาจากหลักการในข้อ 7 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) ที่ระบุว่าทุกคนมีสิทธิที่จะใช้ชีวิตโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ และตระหนักว่าการกระทำการเลือกปฏิบัติมักเกิดขึ้นต่อบุคคล กลุ่มเฉพาะ หรือชุมชนที่แตกต่างจากบรรทัดฐานบางประการ

¹⁸⁵ Rule of Law Education Centre, Equality before the law. <https://www.ruleoflaw.org.au> accessed 13 October 2024.

¹⁸⁶ Article 7 of Universal Declaration of Human Rights 1948 “All are equal before the law and are entitled without any discrimination to equal protection of the law. All are entitled to equal protection against any discrimination in violation of this Declaration and against any incitement to such discrimination.”

¹⁸⁷ OHCHR (n. 189).

¹⁸⁸ Report of the Independent Expert on protection against violence and discrimination based on sexual orientation and gender identity (A/HRC/38/43, 2018).

ข้อ 8 หลักการคุ้มครองตามกฎหมาย (Right to Remedy by Competent Tribunal)

โดยหลักการคุ้มครองตามกฎหมายนั้นหมายถึงสิทธิในการได้รับการเยียวยาจากศาลที่มีอำนาจเป็นหลักการพื้นฐานที่รับรองให้บุคคลเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ยุติธรรมและเป็นกลางเพื่อแก้ไขข้อพิพาทและได้รับการชดเชยอย่างเหมาะสม ซึ่งสิทธินี้ได้เกิดขึ้นจากการพัฒนากรอบสิทธิมนุษยชนซึ่งมีรากฐานมาจากแนวคิดในยุคการรู้แจ้ง (Enlightenment) และได้รับการพัฒนาผ่านเอกสารทางกฎหมายสำคัญคือ มหากฎบัตร (Magna Carta) ในปี ค.ศ. 1215 ที่เริ่มนำแนวความคิดเรื่องกระบวนการยุติธรรมและได้พัฒนาขึ้นตามลำดับในช่วงประวัติศาสตร์ เช่น การรับรองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมที่เป็นธรรมในกฎหมายสิทธิของสหรัฐอเมริกา (U.S. Bill of Rights) ในปี ค.ศ. 1791 ที่เน้นถึงสิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีที่ยุติธรรมและการตรวจสอบทางกฎหมาย¹⁸⁹ ต่อมาช่วงภายหลังสงครามเย็นสิ้นสุดลง ทางประชาคมระหว่างประเทศได้รวมตัวกันอีกครั้งเพื่อยืนยันพันธสัญญาต่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) และได้รับการรับรองปฏิญญาเวียนนาและแผนปฏิบัติการ (Vienna Declaration and Programme of Action) ที่ถือว่าเป็นเอกสารที่ยึดหลักแนวคิดใหม่ที่ว่าสิทธิมนุษยชนนั้น “แบ่งแยกไม่ได้ พึ่งพาอาศัยกัน และเชื่อมโยงกัน” และต้องได้รับการปฏิบัติในระดับสากล¹⁹⁰ ทั้งนี้ ข้อ 8¹⁹¹ ของปฏิญญาฯ ฉบับนี้ได้บัญญัติเพื่อยืนยันว่า “ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอันมี ประสิทธิภาพจากศาลที่มีอำนาจแห่งรัฐต่อการกระทำอันล่วงละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน ซึ่งตนได้รับตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย” ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของความพยายามครั้งใหม่ในการเสริมสร้างและดำเนินการตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนที่สร้างขึ้นบนพื้นฐานปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน¹⁹²

ข้อ 9 หลักเสรีภาพจากการถูกจับกุมและเนรเทศโดยพลการ (Freedom from Arbitrary Arrest and Exile)

¹⁸⁹ United Nations General Assembly (n. 172).

¹⁹⁰ Vienna Declaration and Programme of Action (A/CONF.157/23, 1993).

¹⁹¹ Article 8 of Universal Declaration of Human Rights 1948 “...Everyone has the right to an effective remedy by the competent national tribunals for acts violating the fundamental rights granted him by the constitution or by law...”

¹⁹² United Nations Human Rights office of the high commissioner, ‘World Conference on Human Rights’ (Vienna, 1993) <<https://www.ohchr.org/en/about-us/history/vienna-declaration>> accessed 14 October 2024.

โดยหลักเสรีภาพจากการถูกจับกุมและเนรเทศโดยพลการเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อปกป้องบุคคลจากการถูกควบคุมตัวหรือเนรเทศโดยไม่มีเหตุผลทางกฎหมายที่ชอบธรรม ซึ่งสิทธินี้ได้พัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการใช้อำนาจในทางมิชอบของเจ้าหน้าที่ที่ควบคุมตัวบุคคลโดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรมหรือเหตุผลที่เป็นธรรม อย่างไรก็ตาม การวางรากฐานตามหลักการดังกล่าวที่แสดงให้เห็นได้ชัดคือมหากฎบัตร (Magna Carta) ปี ค.ศ. 1215 ที่ได้นำเอาหลักการนี้ผ่านการขั้นตอนทางกฎหมายก่อนที่จะควบคุมตัวบุคคล จึงเป็นการวางรากฐานเบื้องต้นของหลักการที่คุ้มครองสิทธิของบุคคลจากการถูกควบคุมตัวโดยมิชอบ (habeas corpus) เป็นหลักการทางกฎหมายที่ให้สิทธิแก่บุคคลที่ถูกควบคุมตัวหรือจับกุมขอให้ศาลตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการจับกุมนั้น เพื่อป้องกันการควบคุมตัวโดยมิชอบหรือขัดต่อกฎหมาย โดยหลักการนี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการปกป้องสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ที่จับกุมหรือควบคุมตัวบุคคลว่ามีเหตุผลเพียงพอและชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ซึ่งหลักการนี้ได้รับพัฒนาในกฎหมายสิทธิของสหรัฐอเมริกา (U.S. Bill of Rights) ปี ค.ศ. 1791 และปฏิญญาสิทธิแห่งมนุษยชนและพลเมืองของฝรั่งเศส (French Declaration of the Rights of Man and of the Citizen) ปี ค.ศ. 1789 ซึ่งทั้งสองฉบับเน้นว่าบุคคลไม่ควรถูกควบคุมตัวโดยไม่มีขั้นตอนทางกฎหมาย¹⁹³ ภายหลังจากความโหดร้ายของสงครามโลกครั้งที่สองทางประชาคมระหว่างประเทศได้จัดตั้งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) ขึ้นในปี ค.ศ. 1948 ไว้ในข้อ 9¹⁹⁴ โดยบทบัญญัตินี้เป็นไปเพื่อยืนยันว่า ของปฏิญญาระบุชัดเจนว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดถูกจับกุม ควบคุมตัว หรือเนรเทศโดยพลการ” ข้อกำหนดนี้สะท้อนถึงฉันทามติระดับโลกว่าบุคคลควรได้รับการคุ้มครองจากการควบคุมตัวหรือเนรเทศโดยไม่มีเหตุผลทางกฎหมาย

ข้อ 10 สิทธิในการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรมและเปิดเผยต่อสาธารณะ (Right to a Fair Public Hearing)

โดยสิทธิในการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรมและเปิดเผยต่อสาธารณะเป็นหลักการพื้นฐานที่รับรองให้บุคคลได้รับกระบวนการทางกฎหมายที่ยุติธรรมและโปร่งใสเมื่อเผชิญกับข้อกล่าวหาทางอาญาหรือการดำเนินคดีทางกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งสิทธินี้เกิดขึ้นจากความจำเป็นในการสร้างระบบยุติธรรมที่โปร่งใสและเป็นกลาง เนื่องจากกฎหมายโบราณการดำเนินคดีทางกฎหมายมีการตัดสินโดย

¹⁹³ United Nations General Assembly (n. 172).

¹⁹⁴ Article 9 of Universal Declaration of Human Rights 1948 “...No one shall be subjected to arbitrary arrest, detention or exile...”

ผลการ ต่อมาได้รับการพัฒนาผ่านเอกสารทางกฎหมายสำคัญคือ มหากฎบัตร (Magna Carta) ปี ค.ศ. 1215 ซึ่งได้นำความแนวคิดเรื่องสิทธิในการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมและการคุ้มครองจากการควบคุมตัวโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และถูกพัฒนาเรื่อยมาในยุคสมัยใหม่ โดยมีการรับรองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของสหรัฐอเมริกา (U.S. Bill of Rights) ปี ค.ศ. 1791 และปฏิญญาสิทธิแห่งมนุษยชนและพลเมืองของฝรั่งเศส (French Declaration of the Rights of Man and of the Citizen) ปี ค.ศ. 1789 เพื่อเป็นยืนยันว่าบุคคลมีสิทธิในการพิจารณาคดีอย่างเปิดเผยและโดยคณะตุลาการที่เป็นกลาง¹⁹⁵

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิทธิในการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมและเปิดเผยต่อสาธารณะได้รับการรับรองในระดับนานาชาติในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) ปี ค.ศ. 1948 ไว้ในข้อ 10¹⁹⁶ โดยบทบัญญัตินี้เป็นไปเพื่อยืนยันว่า “ทุกคนย่อมมีสิทธิในความเสมอภาคอย่างเต็มที่ในการได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมและเปิดเผยจากศาลที่อิสระและไม่ลำเอียงในการพิจารณากำหนดสิทธิและหน้าที่ของตนและข้อกล่าวหาอาญาใดต่อตน” เพื่อยืนยันอย่างชัดเจนว่าทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมโดยศาลที่เป็นอิสระ ไม่ลำเอียง และมีความเป็นกลาง ในกรณีที่ต้องเผชิญกับข้อหาทางกฎหมาย ยกเว้นบางกรณีที่จำเป็นเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของบุคคล หรือเพื่อปกป้องศีลธรรมและความสงบเรียบร้อยของสังคม นอกจากนี้ ยังหมายถึงสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรมในระหว่างกระบวนการพิจารณา และการมีโอกาสอย่างเต็มที่ในการนำเสนอข้อโต้แย้งหรือหลักฐานต่าง ซึ่งต่อมาทางสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้ยืนยันถึงสิทธิในการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรมและเปิดเผยต่อสาธารณะ จากการร่วมกันทำเอกสารสำคัญที่กล่าวถึงความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายในระดับนานาชาติ ซึ่งได้รับการรับรองร่วมกันในปี ค.ศ. 2012 โดยหลักการและแนวทางว่าด้วยการเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมายในระบบยุติธรรมทางอาญาภายใต้สภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (ECOSOC) ได้ยึดหลัก “ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบยุติธรรมทางอาญาที่เป็นธรรม มีมนุษยธรรม และมีประสิทธิภาพ” โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างการเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมายให้กับทุกคนใน

¹⁹⁵ United Nations General Assembly (n. 172).

¹⁹⁶ Article 10 of Universal Declaration of Human Rights 1948 “...Everyone is entitled in full equality to a fair and public hearing by an independent and impartial tribunal, in the determination of his rights and obligations and of any criminal charge against him...”

การสร้างมาตรฐานระดับสากลนี้ช่วยคุ้มครองสิทธิในการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรมและเปิดเผยต่อสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ โดยไม่คำนึงถึงภูมิหลังหรือสถานะทางการเงินของบุคคล¹⁹⁷

ข้อ 11 สิทธิที่จะถูกพิจารณาว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิด (Right to be Considered Innocent until Proven Guilty)

โดยหลักสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดนี้ ถือได้ว่าเป็นหลักการสำคัญในกระบวนการยุติธรรมที่มีรากฐานมายาวนานในประวัติศาสตร์กฎหมายของหลายประเทศทั่วโลก หลักการนี้มีความสำคัญในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ถูกกล่าวหาในกระบวนการยุติธรรม ที่มีต้นกำเนิดจากกฎหมายโรมันโบราณ (Roman Law) ซึ่งได้วางแนวคิดเบื้องต้นที่ว่า “แสดงความบริสุทธิ์ของตน” หรือ “การเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิด” แนวคิดนี้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อป้องกันการกล่าวหาที่ไม่เป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม และกฎบัตรแมกนาคาร์ตา (Magna Carta) ในอังกฤษที่ประกาศในปี ค.ศ. 1215 ได้วางรากฐานให้สิทธิพื้นฐานหลายประการ ซึ่งรวมถึงสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรมและการคุ้มครองจากการลงโทษที่ไม่เป็นธรรม นี่เป็นก้าวแรกสู่การพัฒนาหลักการที่ว่าบุคคลต้องได้รับการพิจารณาว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิด รวมทั้งการปฏิวัติฝรั่งเศส ที่หลักการนี้ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมืองของฝรั่งเศส ปี ค.ศ. 1789 (Declaration of the Rights of Man and of the Citizen) โดยสิทธิที่จะถูกพิจารณาว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดเป็นหลักการสำคัญของกระบวนการยุติธรรมที่รับรองว่าทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาจะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าผิดจริงหรือที่เรียกว่าการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์ (presumption of innocence) อันมีต้นกำเนิดจากกฎหมายโรมัน และได้รับการพัฒนาในกฎหมายของทางยุโรป โดยปรากฏครั้งแรกในปฏิญญาสิทธิแห่งมนุษยชนและพลเมืองของฝรั่งเศส (French Declaration of the Rights of Man and of the Citizen) ปี ค.ศ. 1789 ซึ่งระบุว่า

¹⁹⁷ United Nations Principles and Guidelines on Access to Legal Aid in Criminal Justice Systems (E/RES/2012/15, 2012).

“ทุกคนจะถูกสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ว่าเป็นผู้กระทำความผิด” ที่ประกาศภายหลังการปฏิวัติฝรั่งเศส¹⁹⁸ ซึ่งต่อมาบัญญัติข้อ 11¹⁹⁹ ของปฏิญญาฯ ฉบับนี้เป็นไปเพื่อยืนยันว่า

“(1) ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาคดีที่เปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันที่จำเป็นทั้งปวงสำหรับการต่อสู้คดี

(2) บุคคลใดจะถูกตัดสินว่ามีความผิดทางอาญาใด อันเนื่องจากการกระทำหรือละเว้นใดอันมิได้ถือว่าเป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายแห่งชาติหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่ได้กระทำการนั้นไม่ได้ และจะกำหนดโทษที่หนักกว่าที่บังคับใช้ในขณะที่ได้กระทำความผิดทางอาญานั้นไม่ได้”

สิทธิที่จะถูกพิจารณาว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิด โดยระบุว่าบุคคลทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญามีสิทธิที่จะถูกพิจารณาว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมายผ่านกระบวนการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม สิทธินี้เป็นหลักการสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหาตามหลักฐานที่เชื่อถือได้ และผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิที่จะปกป้องตนเองจากข้อกล่าวหา การบังคับใช้สิทธินี้ช่วยป้องกันการลงโทษหรือการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมต่อบุคคลที่ยังไม่ได้รับการพิสูจน์ความผิด เนื่องจากมีการกำหนดให้บุคคลทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม ซึ่ง

¹⁹⁸ Pennington, K. (2003). Innocent Until Proven Guilty: The Origins of a Legal Maxim. Catholic University of America, Columbus School of Law., Pumphrey Law. (2021). Innocent Until Proven Guilty: The History and Current Application of the Presumption of Innocence. And Cornell Law School. (2020). Presumption of Innocence.

¹⁹⁹ Article 11 of Universal Declaration of Human Rights 1948

“... (1) Everyone charged with a penal offence has The right to be presumed innocent until proved guilty according to law in a public trial at which he has had all the guarantees necessary for his defense.

(2) No one shall be held guilty of any penal offence on account of any act or omission which did not constitute a penal offence, under national or international law, at the time when it was committed. Nor shall a heavier penalty be imposed than the one that was applicable at the time the penal offence was committed...”

รวมถึงการคุ้มครองทางกฎหมายที่เพียงพอและสิทธิในการมีทนายความที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ทางวิชาชีพของตนได้อย่างเสรี เป็นอิสระ และมีประสิทธิภาพ²⁰⁰

(3) หลักสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Civil and Political Rights)

หลักสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่คุ้มครองเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของบุคคลในชีวิตทางการเมืองและสังคม สิทธิเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ซึ่งรัฐมีพันธะที่จะต้องรับรองและปกป้องเสรีภาพส่วนบุคคลและการมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตย โดยตัวอย่างของสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เช่น สิทธิในชีวิต เสรีภาพจากการทรมานและการปฏิบัติที่ไร้มนุษยธรรม สิทธิในเสรีภาพและความมั่นคงของบุคคล เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการเข้าถึงการพิจารณาตัวอย่างยุติธรรม สิทธิในการเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง²⁰¹ เป็นต้น

ข้อ 12 เสรีภาพจากการแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว บ้าน และการติดต่อสื่อสาร (Freedom from Interference with Privacy, Family, Home and Correspondence)

โดยหลักเสรีภาพจากการแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว บ้าน และการติดต่อสื่อสาร นั้น คุ้มครองบุคคลจากการบุกรุกโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการแทรกแซงที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยรัฐ หรือบุคคลอื่น ๆ ในชีวิตส่วนตัวของพวกเขา ซึ่งสิทธินี้พัฒนาขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการคุ้มครองเสรีภาพส่วนบุคคลที่กว้างขวางขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 18 แนวคิดเหล่านี้ได้รับการประมวลในรัฐธรรมนูญและเอกสารทางกฎหมายระดับชาติ เช่น กฎหมายสิทธิของสหรัฐอเมริกา (U.S. Bill of Rights) ปี ค.ศ. 1791 ซึ่งได้รวมถึงการคุ้มครองจากการค้นและยึดที่ไม่สมเหตุสมผล

ต่อมาภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง มีการผลักดันอย่างมากในการประมวลการคุ้มครองนี้ในระดับโลกผ่านปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) ปี ค.ศ. 1948 ได้บัญญัติ

²⁰⁰ หลักการพื้นฐานว่าด้วยบทบาทของทนายความ ได้รับการรับรองในปี ค.ศ. 1990 โดยมีมติเป็นเอกฉันท์ในการประชุมสหประชาชาติครั้งที่ 8 ว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่กรุงฮาวานา ประเทศคิวบา และต่อมาได้รับการรับรองโดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (A/RES/45/166) ในปีเดียวกัน การประชุมแนะนำให้มีการนำหลักการเหล่านี้ไปใช้เป็นเครื่องมือคุ้มครองทางกฎหมายทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค; Basic Principles on the Role of Lawyers, in: Report of the Committee on Crime Prevention and Control (E/1990/31-E/AC.57/1990/8, 1990).

²⁰¹ United Nations General Assembly (n. 172).

สิทธินี้ไว้ในข้อ 12²⁰² เพื่อยืนยันว่า “บุคคลใดจะถูกแทรกแซงตามอำเภอใจในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว ที่อยู่อาศัย หรือการสื่อสาร หรือจะถูกลบล้างเกียรติยศและชื่อเสียงไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายต่อการแทรกแซงสิทธิหรือการลบล้างดังกล่าวนี้” ทั้งในระดับนานาชาติและระดับภูมิภาค ความเป็นส่วนตัวได้รับการยอมรับอย่างชัดเจนว่าเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน สิทธิในความเป็นส่วนตัวถูกบัญญัติไว้ในข้อนี้²⁰³ ซึ่งสิทธิความเป็นส่วนตัวนี้ได้รับการคุ้มครองจากการเฝ้าระวังในบริบทใหม่ของการแพร่หลายของอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ที่หลากหลายทั่วโลก การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์มีความเสี่ยงต่อการเข้าถึงโดยไม่ได้รับอนุญาตจากหลายฝ่าย ซึ่งอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลที่ไม่เพียงแต่เป็นภัยต่อความเป็นส่วนตัว แต่ยังส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงออก การรวมกลุ่ม และการชุมนุม²⁰⁴

ข้อ 19 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและข้อมูลข่าวสาร (Freedom of Opinion and Information)

โดยเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่คุ้มครองสิทธิของบุคคลในการมีความคิดเห็น แสดงออก และเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ต้องกลัวการเซ็นเซอร์หรือการถูกข่มเหง ซึ่งสิทธินี้เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อระบอบเผด็จการและสถาบันศาสนาที่เข้มงวดซึ่งปิดกั้นความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วย ในศตวรรษที่ 17 และ 18 โดยมีนักปรัชญาอย่าง จอห์น มิลตัน และ จอห์น สจ๊วต มิลล์ ได้สนับสนุนเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างไม่มีการกดขี่ โดย มิลตันได้เขียนหนังสือ *Areopagitica* (ค.ศ. 1644) เพื่อต่อต้านการเซ็นเซอร์และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เสรี²⁰⁵ ในขณะที่ มิลล์ได้พัฒนาแนวคิดนี้ไว้ในหนังสือ *On Liberty* (ค.ศ. 1859) โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของเสรีภาพทางความคิดและการแสดงความคิดเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็น

²⁰² Article 12 of Universal Declaration of Human Rights 1948 “No one shall be subjected to arbitrary interference with his privacy, family, home or correspondence, nor to attacks upon his honour and reputation. Everyone has the right to the protection of the law against such interference or attacks.”

²⁰³ At both the international and regional levels, privacy is also unequivocally recognized as a fundamental human right. The right to privacy is enshrined by the Universal Declaration of Human Rights (art. 12); Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, Frank La Rue (A/HRC/23/40, 2013).

²⁰⁴ DAG HAMMARSKJOLD LIBRARY, ‘Universal Declaration of Human Rights (1948): 30 Articles-30 Documents: Exhibit for the 75th Anniversary’ <<https://shorturl.asia/xFpa9>> accessed 15 October 2024.

²⁰⁵ Milton, J. (1644). *Areopagitica*. Blackfriars.

ต่อความก้าวหน้าทางปัญญาและสังคม²⁰⁶ ต่อมาเข้าสู่ยุคแห่งการรู้แจ้ง (The Enlightenment) แนวคิดเรื่องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้รับความนิยมและส่งผลกระทบต่อขบวนการทางการเมืองที่พยายามสร้างสังคมประชาธิปไตย การปฏิวัติอเมริกาและฝรั่งเศสได้รวมเอาเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นสิทธิสำคัญผ่านกฎหมายสิทธิของสหรัฐอเมริกา (U.S. Bill of Rights) ปี ค.ศ. 1791 ที่บัญญัติถึงการคุ้มครองเสรีภาพในการพูด และปฏิญญาสิทธิแห่งมนุษยชนและพลเมืองของฝรั่งเศส (French Declaration of the Rights of Man and of the Citizen) ปี ค.ศ. 1789 ให้การรับรองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการสื่อสาร

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ประชาคมระหว่างประเทศได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการรับรองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการเข้าถึงข้อมูลในระดับโลก ไว้ในข้อ 19²⁰⁷ ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) ปี ค.ศ. 1948 เพื่อยืนยันว่า “ทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งความเห็นและการแสดงออก ทั้งนี้ สิทธินี้รวมถึงอิสรภาพที่จะถือเอาความเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง และที่จะแสวงหา รับ และส่งข้อมูลข่าวสารและข้อคิดผ่านสื่อใด และโดยไม่คำนึงถึงพรมแดน” เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นพื้นฐานสำคัญของการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การแสดงออกทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงการพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองผ่านการแสดงออกเพื่อสร้างความเข้าใจ และเพิ่มพูนความรู้ของสาธารณชน เมื่อสังคมสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลได้อย่างเสรี ความรู้นั้นก็เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม²⁰⁸ จากการศึกษาพบว่า ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ผู้คนจำนวน 6.2 พันล้านคนใน 78 ประเทศประสบกับการเสื่อมถอยของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ขณะที่เพียง 303 ล้านคนใน 18 ประเทศที่เห็นถึงการปรับปรุง²⁰⁹

ข้อ 20 สิทธิในการชุมนุมโดยสงบและการสมาคม (Right of Peaceful Assembly and Association)

โดยสิทธิในการชุมนุมโดยสงบและการสมาคมเป็นสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่ทำให้บุคคลสามารถรวมตัว พูดคุย และเรียกร้องผลประโยชน์ร่วมกันได้โดยไม่มีการแทรกแซงหรือการกดขี่

²⁰⁶ Mill, J. S. (1859). On liberty. John W. Parker and Son.

²⁰⁷ Article 19 of Universal Declaration of Human Rights 1948 “Everyone has the right to freedom of opinion and expression; this right includes freedom to hold opinions without interference and to seek, receive and impart information and ideas through any media and regardless of frontiers.”

²⁰⁸ Article 19, What is freedom of expression?, <<https://www.article19.org/what-is-freedom-of-expression/>> accessed 16 October 2024.

²⁰⁹ Article 19, The state of freedom of expression around the world 2024, <<https://www.globalexpressionreport.org/>> accessed 16 October 2024.

สิทธินี้เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์เพื่อตอบสนองต่อระบอบการปกครองที่เข้มงวดซึ่งจำกัดเสรีภาพในการชุมนุม เนื่องจากกลัวการแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกัน โดยสมัยกรีกโบราณนั้นการชุมนุมสาธารณะในรูปแบบของประชาธิปไตยกำหนดให้พลเมืองสามารถมีส่วนร่วมในชีวิตพลเมืองได้ แต่อย่างไรก็ตามต่อมาในสังคมสมัยโบราณส่วนใหญ่ การชุมนุมไม่ได้รับการอนุมัติจากรัฐ และถูกมองว่าเป็นภัยคุกคามและมักเผชิญกับบทลงโทษที่รุนแรง ต่อมาเข้าสู่ยุคแห่งการรู้แจ้ง (The Enlightenment) ได้ส่งเสริมแนวคิดเรื่องการชุมนุมและการสมาคมโดยสงบอย่างมาก โดยมีนักปรัชญาอย่าง จอห์น ล็อก และฌอง-ฌาคส์ รูสโซ ได้สนับสนุนสิทธิของบุคคลและแนวคิดสัญญาประชาคมที่สนับสนุนสิทธิของประชาชนในการรวมตัวเพื่อวัตถุประสงค์ร่วมกัน แนวคิดนี้มีอิทธิพลต่อขบวนการปฏิวัติหลายแห่ง โดยถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายสิทธิของสหรัฐอเมริกา (U.S. Bill of Rights) ปี ค.ศ. 1791 ได้ให้การคุ้มครอง “สิทธิของประชาชนในการชุมนุมโดยสงบ” ไว้อย่างชัดเจนในข้อแก้ไขเพิ่มเติมข้อที่หนึ่ง เช่นเดียวกับในปฏิญญาสิทธิแห่งมนุษยชนและพลเมืองของฝรั่งเศส (French Declaration of the Rights of Man and of the Citizen) ปี ค.ศ. 1789 ซึ่งได้ให้การรับรองเสรีภาพในการสมาคมและการชุมนุม ถือเป็นการตอกย้ำสิทธินี้ในสังคมประชาธิปไตยสมัยใหม่²¹⁰

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ความจำเป็นในการคุ้มครองสิทธิในการชุมนุมและการสมาคมโดยสงบในระดับสากลทำให้สิทธินี้ได้รับการบัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) ปี ค.ศ. 1948 ไว้ในข้อ 20²¹¹ เพื่อยืนยันว่า

“(1) ทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งการชุมนุมและการสมาคมโดยสันติ

(2) บุคคลใดไม่อาจถูกบังคับให้สังกัดสมาคมหนึ่งได้”

สิทธิในการชุมนุมโดยสงบและการสมาคมตามที่ได้บัญญัติไว้ในข้อนี้ได้ถูกนำไปพัฒนาต่อในด้านสิทธิในการชุมนุมโดยสงบเมื่อปี ค.ศ. 2010²¹² โดยทางสมัชชาแห่งสหประชาชาติได้ให้การรับรองถึงสิทธิการชุมนุม และยอมรับถึงการใช้อินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ เทคโนโลยี

²¹⁰ Locke, J., *Two Treatises of Government* (Cambridge University Press 1689) and Rousseau, J. J., *The Social Contract* (Penguin Classics 1968).

²¹¹ Article 20 of Universal Declaration of Human Rights 1948

“(1) Everyone has the right to freedom of peaceful assembly and association.

(2) No one may be compelled to belong to an association.”

²¹² UNITED NATIONS, ‘Report of the Special Rapporteur on the rights to freedom of peaceful assembly and of association, Maina Kiai’ <<https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FHR%2F20%2F27&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False>> accessed 16 October 2024.

สารสนเทศและการสื่อสารอื่น ๆ ที่จะเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการช่วยให้บุคคลสามารถจัดการชุมนุมโดยสงบ เพื่ออำนวยความสะดวกในการแสดงความเห็นทางการเมืองและการเคลื่อนไหวทางสังคม²¹³

ข้อ 21 สิทธิในการมีส่วนร่วมในรัฐบาลและการเลือกตั้งอย่างเสรี (Right to Participate in Government and in Free Elections)

โดยสิทธิในการมีส่วนร่วมในรัฐบาลและการเลือกตั้งอย่างเสรีเป็นรากฐานสำคัญของสังคมประชาธิปไตย ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีเสียงในเรื่องการบริหารและนโยบายที่มีผลกระทบต่อชีวิตของพวกเขา สิทธินี้มีรากฐานมาจากสมัยกรีกโบราณซึ่งมีการปฏิบัติการปกครองแบบประชาธิปไตยที่อนุญาตให้บางกลุ่ม (ชายที่เป็นพลเมือง) มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ แต่อย่างไรก็ตาม สังคมสมัยโบราณและช่วงสมัยยุคกลางส่วนใหญ่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองถูกจำกัดโดยชนชั้นทรัพย์สิน เพศ และสถานภาพทางสังคม สิทธิในการลงคะแนนเสียงและการมีอิทธิพลต่อรัฐบาลมักจะจำกัดให้กับกลุ่มชนชั้นสูงเท่านั้นทำให้อำมาตย์แห่งการรู้แจ้ง (The Enlightenment) ในศตวรรษที่ 17 และ 18 แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้รับการส่งเสริมมากขึ้น นักปรัชญาอย่าง จอห์น ล็อก และ ฌอง-ฌาคส์ รูสโซ แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลที่ชอบธรรมต้องได้รับความยินยอมจากประชาชน โดยผลงานของล็อกใน Two Treatises of Government (ค.ศ. 1689) และของรูสโซใน The Social Contract (ค.ศ. 1762) ได้วางรากฐานทางความคิดสำหรับประชาธิปไตยด้วยการสนับสนุนแนวคิดอธิปไตยของประชาชนและสิทธิของพลเมืองในการมีส่วนร่วมในรัฐบาลของตน จนกระทั่งเข้าสู่ช่วงยุคสมัยใหม่ การมีส่วนร่วมในรัฐบาลและการลงคะแนนเสียงในเลือกตั้งอย่างเสรีมีการเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมผ่านเหตุการณ์การปฏิวัติ เช่น การปฏิวัติอเมริกาและการปฏิวัติฝรั่งเศส รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาและกฎหมายสิทธิ (ค.ศ. 1787 1791) และปฏิญญาสิทธิแห่งมนุษยชนและพลเมืองของฝรั่งเศส (ค.ศ. 1789) ได้ยืนยันความสำคัญของการปกครองแบบตัวแทนและเสียงของประชาชน²¹⁴

ช่วงภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ประชาคมระหว่างประเทศได้ประมวลสิทธิในการมีส่วนร่วมในรัฐบาลและการเลือกตั้งอย่างเสรีไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) ปี ค.ศ. 1948 ไว้ในข้อ 21²¹⁵ เพื่อยืนยันว่า

²¹³ The rights to freedom of peaceful assembly and of association (A/HRC/RES/21/16, 2012)

²¹⁴ (n. 210).

²¹⁵ Article 21 of Universal Declaration of Human Rights 1948

“(1) Everyone has the right to take part in the government of his country, directly or through freely chosen representatives.

(2) Everyone has the right to equal access to public service in his country.

“(1) ทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตนโดยตรง หรือผ่านผู้แทน ซึ่งได้รับเลือกตั้งโดยอิสระ

(2) ทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าถึงบริการสาธารณะในประเทศตนโดยเสมอภาค

(3) เจตจำนงของประชาชนจะต้องเป็นพื้นฐานแห่งอำนาจการปกครอง ทั้งนี้ เจตจำนงนี้จะต้องแสดงออกทางการเลือกตั้งตามกำหนดเวลาและอย่างแท้จริง ซึ่งต้องเป็นการออกเสียงอย่างทั่วถึงและเสมอภาค และต้องเป็นการลงคะแนนลับ หรือวิธีการลงคะแนนโดยอิสระในทำนองเดียวกัน”

ทางสหประชาชาติมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้งนับตั้งแต่ทศวรรษ 1960 เมื่อสภาผู้ดูแลผลประโยชน์ได้ให้ความช่วยเหลือในการสังเกตการณ์และควบคุมการลงประชามติ การทำประชามติ และการเลือกตั้งประมาณ 30 ครั้งในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ทำให้ช่วงทศวรรษ 1980 สหประชาชาติได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้งหลากหลายรูปแบบ เช่น การจัดและดำเนินการเลือกตั้ง การควบคุมและกำกับเลือกตั้ง รวมถึงการตรวจสอบกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งประเทศสมาชิกให้ความสนใจกันเพิ่มมากยิ่งขึ้นจนนำไปสู่การที่สมัชชาแห่งสหประชาชาติได้เสนอข้อมติ 46/137 เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม ค.ศ. 1991 เพื่อรับรองว่า “ประชาคมระหว่างประเทศส่งเสริมประสิทธิภาพของหลักการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและแท้จริง”²¹⁶ เจตจำนงนี้จะต้องแสดงออกทางการเลือกตั้งตามกำหนดเวลาและอย่างแท้จริง ซึ่งต้องเป็นการออกเสียงอย่างทั่วถึงและเสมอภาค และต้องเป็นการลงคะแนนลับ หรือวิธีการลงคะแนนโดยอิสระในทำนองเดียวกัน

(4) หลักสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (Economic, Social, and Cultural Rights) เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี สิทธิกลุ่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชนสากล เช่น สิทธิในการทำงาน สิทธิในการศึกษา สิทธิในการมีสุขภาพที่ดี สิทธิในที่อยู่อาศัย สิทธิทางวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งสิทธิเหล่านี้มีความสำคัญต่อการสร้างสังคมที่มีความเท่าเทียมและยั่งยืน โดยเน้นให้ประชาชนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและบริการพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่ว่าพวกเขาจะอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือภูมิหลังทางสังคมใด

ข้อ 22 สิทธิในความมั่นคงทางสังคม (ประกันสังคม) (Right to Social Security)

โดยสิทธิในการได้รับความคุ้มครองทางสังคมเป็นสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่ช่วยให้บุคคลเข้าถึงการสนับสนุนทางการเงินและสังคมเมื่ออยู่ในช่วงที่ต้องการ เช่น วัยชรา การเจ็บป่วย

(3) The will of the people shall be the basis of the authority of government; this will shall be expressed in periodic and genuine elections which shall be by universal and equal suffrage and shall be held by secret vote or by equivalent free voting procedures.”

²¹⁶ Enhancing the Effectiveness of the Principle of Periodic and Genuine Elections (A/RES/46/137, 1991).

ความพิการ การว่างงาน หรือความรับผิดชอบในครอบครัว สิทธินี้ได้พัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมและการยอมรับบทบาทของรัฐในการคุ้มครองสวัสดิการของพลเมือง ระบบประกันสังคมที่เป็นรูปธรรมครั้งแรกสามารถย้อนไปได้ถึงปลายศตวรรษที่ 19 โดยประเทศเยอรมนีได้จัดตั้งระบบประกันสังคมอย่างเป็นทางการภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีออตโต ฟอน บิสมาร์ก ในทศวรรษ 1880 โดยระบบนี้มอบประกันสุขภาพ ประกันอุบัติเหตุ และเงินบำนาญให้กับแรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งกลายเป็นต้นแบบให้กับประเทศอื่น ๆ ซึ่งช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ได้เน้นย้ำถึงความจำเป็นของระบบประกันสังคมทั่วโลก สหรัฐอเมริกาได้ตอบสนองด้วยการออกกฎหมายประกันสังคม (Social Security Act) ในปี ค.ศ. 1935 ได้สร้างระบบเงินบำนาญและประกันการว่างงานแห่งชาติ ซึ่งถือเป็นรากฐานของโครงการสวัสดิการสมัยใหม่ แนวคิดนี้ได้รับความนิยมในระดับนานาชาติ โดยประเทศอื่น ๆ ได้จัดตั้งโครงการที่คล้ายกันเพื่อรับมือกับความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและความไม่เท่าเทียมทางสังคม

ต่อมาช่วงภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ประชาคมโลกได้ตระหนักถึงสิทธิในการได้รับความคุ้มครองทางสังคมว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อศักดิ์ศรีของมนุษย์ผ่านปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) ปี ค.ศ. 1948 ไว้ในข้อ 22 เพื่อยืนยันว่า “ทุกคนในฐานะสมาชิกของสังคม มีสิทธิในหลักประกันทางสังคม และย่อมมีสิทธิในการบรรลุสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อันจำเป็นยิ่งสำหรับศักดิ์ศรีของตน และการพัฒนาบุคลิกภาพของตนอย่างอิสระ ผ่านความพยายามของรัฐและความร่วมมือระหว่างประเทศ และตามการจัดการและทรัพยากรของแต่ละรัฐ”²¹⁷ เป็นสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่ได้รับการยอมรับในกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งรับรองว่าทุกคนมีสิทธิได้รับการคุ้มครองทางสังคมเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและความมั่นคงในชีวิตในทุกช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ไม่สามารถดำรงชีวิตด้วยตนเองได้ เช่น การว่างงาน การเจ็บป่วย ความพิการ การสูงอายุ หรือการสูญเสียผู้หารายได้หลักของครอบครัว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บุคคลสามารถเข้าถึงการคุ้มครองที่จำเป็นผ่านระบบประกันสังคมและบริการสังคมอื่น ๆ เช่น กองทุนบำนาญ เงินช่วยเหลือคนพิการ หรือเงินสงเคราะห์ต่าง ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลต้องเผชิญกับความยากจนและความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ปัจจุบัน สิทธิในความมั่นคงทางสังคมมีความสำคัญอย่างมากเนื่องจากทำให้ประชาชนทุกคนมีหลักประกันในการดำเนินชีวิตและการพัฒนาสังคมอย่างเท่าเทียม

²¹⁷ Article 22 of Universal Declaration of Human Rights 1948 “Everyone, as a member of society, has the right to social security and is entitled to realization, through national effort and international co-operation and in accordance with the organization and resources of each State, of the economic, social and cultural rights indispensable for his dignity and the free development of his personality”.

ซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นได้เน้นถึงสังคมและประชาชนเป็นศูนย์กลางในความต้องการพื้นฐานที่รวมถึงการเข้าถึงบริการทางสังคมด้วย²¹⁸

ทั้งนี้ สิทธิต่าง ๆ ที่สำคัญของมนุษย์ที่บัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ได้ถูกรับรองเพิ่มเติมไว้ในตราสารระหว่างประเทศทางด้านสิทธิมนุษยชนภายใต้สหประชาชาติอีก 9 ฉบับ²¹⁹ (ประกอบด้วย (1) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (3) อนุสัญญาว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (4) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (5) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (6) อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (7) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (8) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ และ (9) อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัว) ที่ได้กล่าวถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

²¹⁸ Report of the World Summit for Social Development, Copenhagen (A/CONF.166/9, 1995)

²¹⁹ ตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนรวมทั้งสิ้น 9 ฉบับ ได้แก่

1. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR)
2. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights หรือ ICESCR)
3. อนุสัญญาว่าด้วยการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women หรือ CEDAW)
4. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child หรือ CRC)
5. อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination หรือ CERD)
6. อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment หรือ CAT)
7. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities หรือ CRPD)
8. อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance หรือ CED)
9. อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัว (Convention on the Protection of the Rights of Migrants Workers and Member of their Families หรือ CMW)

จากการทำรัฐประหารนั้น ผู้วิจัยเลือกจะทำการศึกษาเฉพาะตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้นจำนวน 4 ฉบับ ดังนี้

2.3.1.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1976 (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองได้รับการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนภายใต้สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ โดยมีลักษณะเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันทางกฎหมายระหว่างประเทศ²²⁰ ซึ่งพันธสัญญาเปิดสำหรับการลงนามที่นิวยอร์กเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม ค.ศ. 1966 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1976 รวมทั้งสิ้น 31 ข้อ ปัจจุบันมีประเทศลงนามทั้งสิ้น 74 ประเทศ 173 คู่สัญญา²²¹ ทั้งนี้ กติกาฯ ฉบับนี้ได้กำหนดสิทธิที่สำคัญที่สอดคล้องกับหลักการตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948

2.3.1.3 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ. 1976 (International Convent on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เป็นสนธิสัญญาระดับพหุภาคีภายใต้สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ เพื่อมุ่งสู่การให้สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองแก่ปัจเจกบุคคลให้มีมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพออย่างต่อเนื่อง ซึ่งพันธสัญญาเปิดให้ลงนามที่นิวยอร์กเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม ค.ศ. 1966 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม ค.ศ. 1976 ปัจจุบันมีประเทศลงนามทั้งสิ้น 71 ประเทศ 171 คู่สัญญา รวมทั้งสิ้น 31 ข้อ²²² ทั้งนี้ กติกาฯ ฉบับนี้ได้กำหนดสิทธิที่สำคัญที่สอดคล้องกับหลักการตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948

2.3.1.4 อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ค.ศ. 1987 (Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment: CAT)

อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรีได้รับการรับรองโดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติมีการบัญญัติถึงการห้ามบุคคล

²²⁰ International Covenant on Civil and Political Rights, Article 2(2).

²²¹ United Nations, 'International Covenant on Civil and Political Rights' <<https://treaties.un.org/doc/Publication/MTDSG/Volume%20I/Chapter%20IV/IV-4.en.pdf>> accessed 7 October 2024.

²²² United Nations, 'International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights' <<https://treaties.un.org/doc/Publication/MTDSG/Volume%20I/Chapter%20IV/IV-3.en.pdf>> accessed 7 October 2024.

ตกอยู่ภายใต้การทรมานหรือการประทุษร้ายหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี²²³ ซึ่งพันธสัญญาเปิดสำหรับการลงนามที่นิวออร์leansเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม ค.ศ. 1966 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 26 มิถุนายน ค.ศ. 1987 รวมทั้งสิ้นมี 31 ข้อ รัฐภาคีลงนาม 173 รัฐ²²⁴ ปัจจุบันอนุสัญญานี้กลายเป็นที่ยอมรับตามหลักการของกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ

2.3.1.5 อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ค.ศ. 2010 (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance: CED)

อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับได้รับการรับรองโดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติถือเป็นสนธิสัญญาที่มีผลผูกพันในระดับสากลฉบับแรกที่กำหนดให้การบังคับให้หายสาบสูญเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและห้ามมิให้กระทำการบังคับให้หายสาบสูญ²²⁵ โดยมีการเปิดให้ลงนามเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2007 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม ค.ศ. 2010 การลงนามในอนุสัญญานี้มีทั้งสิ้น 98 รัฐและ 63 รัฐได้ให้สัตยาบันหรือปฏิบัติตามอนุสัญญานี้แล้ว²²⁶

2.3.2 หลักเกณฑ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหาร

จากการศึกษาหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหารทั้งหลายตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาและส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชน²²⁷ ที่สิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นเสาหลักที่สำคัญของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่เป็นหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนตามแนวความคิดสิทธิมนุษยชน (Human

²²³ “Having regard to article 5 of the Universal Declaration of Human Rights and article 7 of the International Covenant on Civil and Political Rights, both of which provide that no one shall be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment.”

²²⁴ Convention against Torture and Other Cruel, ‘Inhuman or Degrading Treatment or Punishment’ <<https://treaties.un.org/doc/Publication/MTDSG/Volume%20I/Chapter%20IV/IV-9.en.pdf>> accessed 7 October 2024.

²²⁵ International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance, Article 1.

²²⁶ United Nations General Assembly, Resolution adopted by the Human Rights Council “Enforced or involuntary disappearances” (A/HRC/RES/45/3).

²²⁷ Department of International Organizations, Ministry of Foreign Affairs, ‘Universal Declaration of Human Rights’ <<https://humanrights.mfa.go.th/th/humanrights/obligation/index.php>> accessed 20 September 2022.

Rights) และสิทธิธรรมชาติ (Natural Rights) ที่จะนำไปสู่สิทธิ เสรีภาพขั้นพื้นฐานที่ทุกคนพึงได้รับ อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม รวมถึงสิทธิธรรมชาติที่เป็นสิทธิติดตัวมาแต่กำเนิด โดยการจำแนกสิทธิ 5 ประเภท²²⁸ ได้แก่ สิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สิทธิทางสังคม และสิทธิทางวัฒนธรรม ซึ่งสิทธิดังกล่าวข้างต้นทั้ง 5 ประการสามารถอธิบายได้ถึงหลักการพื้นฐานที่สำคัญของสิทธิมนุษยชนมีทั้งหมด 4 ประการที่สอดคล้องผ่านการบัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) และกติการะหว่างประเทศที่มีผลบังคับทางกฎหมาย ขึ้น 2 ฉบับ ซึ่งหลักการพื้นฐานสำคัญของสิทธิมนุษยชนในรูปแบบกฎหมายของสนธิสัญญา ได้แก่

1. หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) ถือเป็นหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนที่ได้กำหนดถึงสิทธิและเสรีภาพที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด เช่น สิทธิในการกำหนดตนเอง (Right of Self-Determination) สิทธิในการมีชีวิตและความมั่นคงในการมีชีวิตอยู่ สิทธิในเนื้อตัวร่างกาย “คุณค่าของมนุษย์ที่มีอยู่ในตัวบุคคลทุกคน รัฐธรรมนูญได้ให้ความคุ้มครองซึ่งรัฐจะต้องปฏิบัติต่อประชาชน โดยถือว่าประชาชนเป็นมนุษย์คนหนึ่ง รัฐจะปฏิบัติต่อประชาชนเสมือนหนึ่งประชาชนไม่ใช่มนุษย์ไม่ได้ และจะปฏิบัติต่อคนเสมือนคนเป็นสัตว์สิ่งของไม่ได้”²²⁹ ตามพันธกรณีของรัฐภาคีที่รับรองจะเคารพและประกันสิทธิของบุคคล โดยหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้มีการบัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่ได้มีการบัญญัติไว้ในข้อ 1-6 และข้อ 13-17 และสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศทั้ง 2 ฉบับ

2. หลักความเสมอภาคและหลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Equality and Non-Discrimination) ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นหลักสำคัญในการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ที่แสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีอิสระที่จะกำหนดตนเองได้ตามเจตจำนงที่ตนประสงค์ สำหรับ

²²⁸ การครอบคลุมสิทธิ 5 ประเภท

(1) สิทธิพลเมือง หมายถึง สิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย รวมถึงความมั่นคงในชีวิตที่จะไม่ถูกทรมาน ทำร้าย หรือฆ่าในกระบวนการยุติธรรม สิทธิความเสมอภาค สิทธิที่จะได้รับการปกป้องจากการจับกุมหรือ คุมขังโดยมิชอบ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดี สิทธิในการได้รับสัญชาติ เสรีภาพตามความเชื่อทางศาสนา

(2) สิทธิทางการเมือง หมายถึง สิทธิตามการดำเนินวิถีชีวิตทางการเมืองในการเลือกตั้ง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดเห็นทางการเมือง เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ

(3) สิทธิทางเศรษฐกิจ หมายถึง สิทธิการได้เลือกงานอย่างอิสระ สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน

(4) สิทธิทางสังคม หมายถึง สิทธิได้รับการศึกษา สิทธิในการได้รับหลักประกันด้านสุขภาพ ความมั่นคงทางสังคม และ

(5) สิทธิทางวัฒนธรรม หมายถึง การมีเสรีภาพในการสื่อสาร การแต่งกายตามวัฒนธรรม การปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนา.

²²⁹ มานิตย์ จุมปา, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 (สำนักพิมพ์นิติธรรม 2541) 32.

สิทธิในความเสมอภาคเป็นการแสดงว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน²³⁰ และได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน (Fairness) ที่หมายถึง หลักความเสมอภาคที่เป็นสาระสำคัญของความเป็นมนุษย์ที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด และไม่อาจพรากไปได้ ซึ่งเป็นหลักการตามทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) ที่ติดตัวมาแต่กำเนิดนี้เป็นสิทธิที่ไม่สามารถจำหน่ายจ่ายโอนได้²³¹ โดยหลักความเสมอภาคและหลักการไม่เลือกปฏิบัติได้มีการบัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 7 และข้อ 22-24 และสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศทั้ง 2 ฉบับ

3. หลักการมีส่วนร่วม (Participation & Inclusion) ถือเป็นหลักการที่เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการขั้นตอนการพัฒนา การแก้ไขปัญหาและป้องกัน โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมวางแผน ตัดสินใจและปฏิบัติตามแผน ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ²³² ที่ถือเป็นการเพิ่มคุณภาพ ความน่าเชื่อถือ และความชอบธรรมในการช่วยให้ทราบถึงความห่วงกังวลของประชาชน ค่านิยมของสาธารณชนที่สำคัญในการสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงที่ยั่งยืน (Meaningful Public Participation)²³³ เพื่อได้รับประโยชน์จากสิทธิพลเมือง การเมือง และสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยหลักการมีส่วนร่วมได้มีการบัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 18-21 และข้อ 25-30 ที่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 25

4. หลักการตรวจสอบและการใช้นิติธรรม (Accountability & the Rule of Law) ถือเป็นหลักการปกครองประเทศโดยกฎหมาย เพื่อให้ประชาชนมีความเสมอภาคกัน ซึ่งกระบวนการเสริมสร้างหลักนิติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม และเพื่อปกป้องสิทธิพื้นฐานด้านการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ ตามระบอบประชาธิปไตยในการที่จะบริหารบ้านเมืองด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ซึ่ง

²³⁰ สำนักงานศาลปกครอง, *หลักความเสมอภาคและการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม* (ศูนย์ศึกษาคติปกครองสำนักวิจัยและวิชาการ) 4.

²³¹ สมยศ เชื้อไทย, *คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป* (เรือนแก้วการพิมพ์ 2535) 138.

²³² ฐานข้อมูลการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า, ‘การมีส่วนร่วม’ <<http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%B5%E0%B8%AA%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%A1>> สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2567.

²³³ กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กรมป่าไม้, ‘คู่มือการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม’ <<https://forestinfo.forest.go.th/Content/file/ParticipateManagementManual.pdf>> สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2567.

เป็นส่วนหนึ่งของระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล²³⁴ ซึ่งประกอบด้วย 7 หลักการคือ หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หลักความชอบธรรมด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครองความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา หลักความเป็นอิสระของ ผู้พิพากษาหลัก “ไม่มีความผิด และไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” และ หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ²³⁵ โดยหลักการตรวจสอบและการใช้นิติธรรมได้มีการบัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 8-12 และสอดคล้องกติการะหว่างประเทศทั้ง 2 ฉบับ

นอกจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) และกติการะหว่างประเทศที่มีผลบังคับทางกฎหมายขึ้น 2 ฉบับ ทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights) ที่สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานที่สำคัญของสิทธิมนุษยชนที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ก็ยังมีอนุสัญญา (Convention) ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนที่มีผลบังคับให้รัฐภาคีสมาชิกของอนุสัญญาต้องปฏิบัติตาม นั่นคืออนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment: CAT) โดยมีการคำนึงถึงข้อ 5 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และข้อ 7 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งทั้งสองฉบับต่างบัญญัติว่า ต้องมิให้บุคคลใดตกอยู่ภายใต้การทรมานหรือการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance: CED) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดให้การทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับเป็นฐานความผิดตามกฎหมายอาญา (เน้นการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ หรือการกระทำในนามเจ้าหน้าที่รัฐ) รำลึกถึงกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และตราสารระหว่างประเทศด้านกฎหมายสิทธิมนุษยชน กฎหมายมนุษยธรรมและกฎหมายอาญาระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รำลึกเช่นกันถึงปฏิญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ซึ่งได้รับการรับรองจากที่ประชุม

²³⁴ ณรงค์ เหล่าธรรมาภิบาล, ‘หลักนิติธรรม’ (เอกสารวิชาการส่วนบุคคลหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 1 วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ 2556) 1-17.

²³⁵ ถวิลวดี บุรีกุล, ‘หลักการเพื่อการบริหารรัฐกิจแนวใหม่’ (2546) วารสารสถาบันพระปกเกล้า.

สมัชชาสหประชาชาติ ตามข้อมติสมัชชาฯ ที่ 47/133 เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม ค.ศ. 1992²³⁶ ดังนั้น หลักการพื้นฐานที่สำคัญของสิทธิมนุษยชนมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาปฏินิยามสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน รวมถึงตราสารที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ดังนี้

จากการศึกษาพบว่า หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหารในระดับสากลที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้กำหนดถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามหลักการพื้นฐานทั่วไป แต่ไม่ได้มีการคุ้มครองประชาชนที่ถูกกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนจากกลุ่มบุคคล/กลุ่มผู้สนับสนุนที่กระทำรัฐประหารที่เกี่ยวกับบทบัญญัติโทษหรือการเยียวยาผู้ถูกละเมิดสิทธิจากการกระทำรัฐประหารหรือสนับสนุนการกระทำรัฐประหาร ดังนั้น จึงไม่สามารถที่จะนำเอากลุ่มคน/บุคคลที่ทำการรัฐประหาร รวมถึงผู้สนับสนุนนั้นมาลงโทษได้ นอกจากนี้ ยังพบว่า ศาลภายในประเทศนั้นมักจะอยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมบังคับบัญชาของรัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหารทั้งสิ้น²³⁷ ด้วยเหตุนี้ การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนภายในประเทศจึงเป็นปัญหาที่สังคมโลกต้องตระหนักเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหาร เพื่อที่จะสามารถนำเอาผู้กระทำความผิดและผู้สนับสนุนการกระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายได้

2.3.3 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหารระดับภูมิภาค

2.3.3.1 การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสหภาพยุโรป

1. กลไกทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสหภาพยุโรป

สหภาพยุโรปได้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นอย่างแน่วแน่ในการยกระดับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนผ่านกลไกทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในทวีปยุโรป โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างหลักนิติธรรม ประชาธิปไตย และการเคารพสิทธิมนุษยชนให้ฝังรากลึกในโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศสมาชิกอย่างยั่งยืน ดังนี้

1) อนุสัญญาแห่งยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (European Convention on Human Rights: ECHR) ขึ้นในปี ค.ศ. 1950 โดยสภายุโรปและดูแลโดยศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปในสตราสบูร์ก²³⁸ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 กันยายน ปี ค.ศ. 1953 มีวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติและส่งเสริมความเท่าเทียมกันของประชาชนรวมถึงการคุ้มครองสิทธิพลเมืองและสิทธิ

²³⁶ Preamble of Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment and International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance.

²³⁷ Tom Ginsburg and Tamir Moustafa, Rule by Law: The Politics of Courts in Authoritarian Regimes (Cambridge University Press 2008).

²³⁸ European Court of Human Rights, <<https://echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>> accessed 19 September 2022.

ทางการเมืองได้สร้างสิทธิในการร้องทุกข์ให้กับปัจเจกชนผ่านกระบวนการนำคดีมาเสนอต่อศาลสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ได้ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1952 โดยอนุสัญญาดังกล่าวได้เพิ่มเติมพิธีสาร (Protocol)²³⁹ เพื่อเข้ามาใช้บังคับกับอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ปัจจุบันมีพิธีสารทั้งสิ้น 14 ฉบับ²⁴⁰ เช่น พิธีสาร ฉบับที่ 6 ได้กล่าวถึง อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการเลิกทาสแห่งโทษประหารชีวิต เป็นต้น สหภาพยุโรปได้วางแนวสิทธิมนุษยชนตามหลักปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)²⁴¹ อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ยังเกิดความร่วมมือในการพัฒนาการเมืองระหว่างรัฐสมาชิกด้วยกันเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อการส่งเสริมและปกป้องสิทธิมนุษยชน

²³⁹ Protocol to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms Paris, 20.III.1952.

ARTICLE 1 - Protection of property

ARTICLE 2 - Right to education

ARTICLE 3 - Right to free elections

ARTICLE 4 - Territorial application

ARTICLE 5 - Relationship to the Convention

ARTICLE 6 - Signature and ratification

²⁴⁰ Protocol No.1 Adopted 20/03/1952 and entry in force 18/05/1954

Protocol No 2 Adopted 06/05/1963 and entry in force 21/09/1970

Protocol No.3 Adopted 06/05/1963 and entry in force 21/09/1970

Protocol No 4 Adopted 06/09/1963 and entry in force 02/09/1968

Protocol No.5 Adopted 20/03/1966 and entry in force 20/12/1971

Protocol No 6 Adopted 28/05/1983 and entry in force 01/03/1985

Protocol No.7 Adopted 22/11/1984 and entry in force 01/11/1988

Protocol No 8 Adopted 19/03/1985 and entry in force 01/01/1990

Protocol No 9 Adopted 06/11/1990 and entry in force 01/01/1994

Protocol No.11 Adopted 11/05/1994 and entry in force 01/11/1990

Protocol No 12 Adopted 04/11/2000 and entry in force 01/04/2005

Protocol No 13 Adopted 03/05/2002 and entry in force 01/07/2003

Protocol No 14 Adopted 13/05/2004 and entry in force 01/06/2010

²⁴¹ European Commission, *Furthering Human Rights and Democracy across the Globe* (Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities 2007) 6.

วิวัฒนาการการรวมตัวของสหภาพยุโรปมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องรวมทั้งในสนธิสัญญาแห่งสหภาพยุโรปหรือสนธิสัญญามาสทริคต์ซึ่งมีผลบังคับใช้ในเดือนพฤศจิกายนปี ค.ศ. 1993 ได้นำประเด็นสิทธิมนุษยชนบรรจุเข้าไว้ในวัตถุประสงค์ของนโยบายร่วมด้านการต่างประเทศและความมั่นคงของสหภาพยุโรป (Common Foreign and Security Policy: CFSP) ต่อมาในสนธิสัญญาอัมสเตอร์ดัมได้มีการประชุมร่วมกันของรัฐสมาชิกที่กรุงโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์กทำให้เกิดข้อตกลงร่วมกันที่เรียกว่า “Copenhagen Criteria” เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ในการรับสมาชิกใหม่ที่ต้องเคารพในหลักการตามมาตรา 6 และมาตรา 49 ของสนธิสัญญาอัมสเตอร์ดัมและแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อพลเมืองของรัฐรวมถึงการเคารพในสิทธิเสรีภาพและการให้ความคุ้มครองชนกลุ่มน้อยภายในรัฐ อีกทั้งสหภาพยุโรปได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับอัตลักษณ์แห่งยุโรปจากพื้นฐานทางการเมืองร่วมกันภายใต้หลักการของประชาธิปไตย²⁴² สำหรับเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนาเป็นเรื่องส่วนบุคคลโดยชูแนวคิด “เอกภาพในความหลากหลาย” (Unity in Diversity) แสดงให้เห็นถึงความมีเสรีภาพของบุคคลภายใต้หลักการเดียวกันและ

2) กฎบัตรสิทธิขั้นพื้นฐานของสหภาพยุโรป (Charter of Fundamental Rights) โดยในการประชุมผู้นำรัฐของสหภาพยุโรปในปี ค.ศ. 2000 ได้ประกาศร่างกฎบัตรสิทธิขั้นพื้นฐานของสหภาพยุโรป อันมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมเสรีภาพสำหรับพลเมืองของสหภาพยุโรปภายใต้เอกสารที่มีผลผูกพันทางกฎหมายฉบับเดียวมีผลบังคับใช้ในเดือนธันวาคมปี ค.ศ. 2009 พร้อมกับสนธิสัญญาลิสบอน²⁴³ และวัตถุประสงค์ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของกฎบัตรคือเพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชนภายในอาณาเขตของสหภาพยุโรป รวมถึงรวบรวมสิทธิหลายประการที่มีอยู่ในกฎบัตรได้กำหนดไว้ก่อนหน้านี้ ได้แก่ สนธิสัญญาสหภาพยุโรป อนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน คติของศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป และ รัฐธรรมนูญแห่งชาติ ให้เป็นกฎหมายที่ครอบคลุมถึงการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานให้กับพลเมืองแบ่งออกเป็น 6 หมวดประกอบไปด้วย หมวดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Dignity) หมวดเสรีภาพ (Freedoms) หมวดความเสมอภาค (Equality) หมวดภราดรภาพ (Solidarity) หมวดสิทธิของพลเมืองยุโรป (Citizen's rights) และหมวดสิทธิในกระบวนการยุติธรรม (Justice) ซึ่งกฎบัตรนี้จะมีสถานะทางกฎหมาย มีผลผูกพันต่อรัฐสมาชิกและพลเมืองของรัฐสมาชิก

²⁴² รลัทธิ สวงแก้ว, ‘สหภาพยุโรป: ชนกลุ่มน้อยกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์’ (2549) 1-2 วารสารยุโรปศึกษา 24.

²⁴³ Citizens Information, ‘Charter of Fundamental Rights’ <https://www.citizensinformation.ie/en/government_in_ireland/european_government/eu_law/charter_of_fundamental_rights.html> accessed 16 September 2022.

ทั้งหมด²⁴⁴ หากมีการกระทำละเมิดเกิดขึ้นทางคณะกรรมการการยุโรปส่งเรื่องต่อให้แก่ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป (CJEU)²⁴⁵

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสหภาพยุโรป

สำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาและดำเนินนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนของคณะมนตรีแห่งทวีปยุโรปคือ สำนักงานอำนวยการกิจการด้านสิทธิมนุษยชนและกฎหมาย (The Directorate General of Human Rights and Legal Affairs) รับผิดชอบในการดำเนินการที่เกี่ยวกับสนธิสัญญาและมาตรการติดตามตรวจสอบ รวมถึงกิจกรรมด้านการพัฒนาประเด็นสิทธิมนุษยชน เช่น การคุ้มครองสิทธิของพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางสังคมและเศรษฐกิจ หน่วยงานที่รับผิดชอบมี ดังนี้

1) คณะมนตรีสหภาพยุโรป (The Council of European Union)²⁴⁶ เป็นองค์กรสูงสุดในกระบวนการตัดสินใจของสหภาพยุโรป ประกอบด้วยรัฐมนตรีด้านต่าง ๆ ของประเทศสมาชิกตำแหน่งประธานคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปหรือประธานสหภาพยุโรป (Presidency) ทำหน้าที่ให้คำวินิจฉัยต่าง ๆ ภายในสหภาพยุโรป และอนุมัติกฎระเบียบต่าง ๆ ที่คณะกรรมการการยุโรปเสนอขึ้นมาและมีหน้าที่แก้ไขความขัดแย้งระหว่างประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรป²⁴⁷ สำหรับด้านสิทธิมนุษยชนมีบทบาทในการออกมติหรือแถลงการณ์จากที่ประชุมในนามของสหภาพยุโรปกรณีที่เป็นปัญหาต่าง ๆ เช่น การเลือกปฏิบัติ ปัญหาเรื่องเชื้อชาติ เรื่องชนกลุ่มน้อย หรือรูปแบบของการประณาม เมื่อมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นในประเทศที่ไม่ใช่สมาชิกของสหภาพยุโรป และความร่วมมือที่เกี่ยวกับการพัฒนาประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนร่วมกับรัฐสภาสหภาพยุโรป

2) คณะกรรมการการยุโรป (European Commission) มีบทบาทสำคัญด้านสิทธิมนุษยชนในความสัมพันธ์กับภายนอกโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านความร่วมมือระหว่างประเทศในความตกลงทางการค้าและความร่วมมือต่าง ๆ (Trade and Cooperation Agreement) กับประเทศที่สามได้บัญญัติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Human Rights Clause) ไว้ในความตกลงเหล่านั้นตลอดจน

²⁴⁴ ลีญา อุทัย, ‘นโยบายร่วมด้านการต่างประเทศของสหภาพยุโรปในประเด็นสิทธิมนุษยชนต่อประเทศที่สาม : กรณีศึกษาประเด็นสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยระหว่างปี ค.ศ. 2001-2007’ (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2552).

²⁴⁵ Court of Justice of the European Union (CJEU), ‘National courts of EU countries’ <https://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/en/> accessed 19 September 2022.

²⁴⁶ Treaty of London, <<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/001.htm>> accessed 19 September 2022.

²⁴⁷ นิติศักดิ์ ศรีศิริพงศ์, ‘แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนในยุโรปและผลกระทบต่อประเทศไทย’ (เอกสารถอดคำบรรยาย การสัมมนาความสัมพันธ์ไทย-ยุโรป ศูนย์ยุโรปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

การให้สิทธิพิเศษทางการค้าเพื่อเป็นการตอบแทนแก่ประเทศที่สามที่เคารพต่อมาตรฐานของสังคมและสิ่งแวดล้อม²⁴⁸

3) รัฐสภายุโรป (European Parliament) ถือเป็นเวทีสำคัญในการอภิปรายประเด็นทางด้านสิทธิมนุษยชน และยังได้มีการจัดพิมพ์เผยแพร่รายงานสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศอื่นๆ ที่ไม่ใช่รัฐสมาชิกของสหภาพยุโรป²⁴⁹ นอกจากนี้ ยังได้จัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะด้านสิทธิมนุษยชน เช่น คณะกรรมการการกักขังระหว่างประเทศ คณะกรรมการความร่วมมือในการพัฒนา เป็นต้น

4) ศาลยุติธรรมยุโรป (European Court of Justice: ECJ) ได้ก่อตั้งขึ้นจากสนธิสัญญาประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้า (European Coal and Steel Community : ECSC) ในปี ค.ศ. 1952 มีสำนักงานอยู่ที่ลักเซมเบิร์ก²⁵⁰ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กฎระเบียบของสหภาพยุโรปได้มีการตีความและนำไปใช้ในแนวทางเดียวกันระหว่างรัฐสมาชิกให้กฎหมายครอบคลุมต่อประชาชนอย่างเท่าเทียม ซึ่งศาลจะมีอำนาจในการวินิจฉัยในทางกฎหมายที่มีความขัดแย้งกันระหว่างรัฐสมาชิกระหว่างสถาบันของสหภาพยุโรปรวมถึงภาคธุรกิจและปัจเจกบุคคลด้วย การวินิจฉัยคดีของศาลยุติธรรมยุโรปจะใช้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นหลักทั่วไปในการพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในแต่ละรัฐสมาชิกหรือการตัดสินคดีความภายในรัฐสมาชิกที่บุคคลเห็นว่าขัดต่อกฎหมายของสหภาพยุโรปก็ได้รับสิทธิให้สามารถนำขึ้นร้องต่อศาลยุติธรรมยุโรปได้²⁵¹

5) ศาลยุโรปว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน (European Court of Human Rights) ได้ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1959 ที่เมืองสตราสบูร์ก ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของยุโรป (ECHR) เป็นกลไกสำหรับการดำเนินการให้รัฐภาคีปฏิบัติตามข้อกำหนดในสนธิสัญญา โดยประกอบด้วยจำนวนผู้พิพากษาตามจำนวนของรัฐสมาชิกในคณะมนตรีแห่งทวีปยุโรปและได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ซึ่งในขณะนี้มี 45 ประเทศ²⁵² แต่การดำเนินการของศาลจะเป็นไปโดยอิสระไม่ได้ถือเป็นตัวแทนของรัฐใดรัฐหนึ่งหน้าที่หลักของศาลคือการสร้างความมั่นใจว่ารัฐสมาชิกจะให้ความเคารพและเป็นหลักประกันตามที่ระบุในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เมื่อมีผู้ร้องว่ามีการกระทำของบุคคลหรือรัฐสมาชิกอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญา ศาลจะเป็นผู้ตัดสินซึ่งประเทศที่เกี่ยวข้องกับคดีจะอยู่ภายใต้ข้อบังคับที่

²⁴⁸ กมลินทร์ พินิจกุล, ‘บทบาทของสหภาพยุโรปในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในประเทศที่สาม: กรณีกลุ่มประเทศอาเซียน’ (2546) 2 วารสารยุโรปศึกษา 135.

²⁴⁹ EU Annual Report on Human Rights 1999, 6.

²⁵⁰ EUROPEAN UNION, <<http://www.europa.eu>> accessed 19 September 2022.

²⁵¹ Ibid.

²⁵² EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS, <<http://echr.coe.int>> accessed 19 September 2022.

จะต้องยอมปฏิบัติตาม ข้อสังเกตประการหนึ่ง จะเห็นได้ว่าในสหภาพยุโรปนั้นการใช้อำนาจทางตุลาการในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน จะมีศาลหลักอยู่ 2 แห่งที่ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ คือศาลยุติธรรมยุโรป (ECJ) ที่ถูกจัดตั้งขึ้นจากสนธิสัญญา ECSC และศาลแห่งยุโรปว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชนซึ่งเกิดขึ้นจากอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของยุโรป (ECHR)

6) องค์กรพัฒนาเอกชน (Non-Government Organization: NGO) ในด้านสิทธิมนุษยชนมีบทบาทสำคัญในเรื่องนี้เช่น องค์กรนิรโทษกรรมสากล (Amnesty International) ได้ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1961 เป็นองค์กรจับกระแสิทธิมนุษยชน (Human Rights Watch) เป็นต้น โดยมีสำนักงานสาขาอยู่ทั่วโลกมีเป้าหมายเพื่อรณรงค์ในการยุติการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้ทั่วโลกตระหนักและเคารพในสิทธิมนุษยชนโดยยึดหลักการของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หน้าที่หลักขององค์กรนิรโทษกรรมสากลการเรียกร้องให้รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ เคารพหลักสิทธิมนุษยชนและหลักนิติรัฐ รวมทั้งการเผยแพร่ประเด็นปัญหาทางด้านสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นต่อสาธารณชนและปฏิบัติการต่อต้านการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล การทำงานขององค์กรนิรโทษกรรมสากลจึงมีส่วนช่วยในการเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชน และเป็นผู้เสนอแนวทางในการแก้ปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนในรัฐที่มีกรณีปัญหาเกิดขึ้น รวมทั้งได้จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนออกเผยแพร่แก่สาธารณชน²⁵³

แม้ว่าในสหภาพยุโรปจะมีกลไกในการทำงานทางด้านสิทธิมนุษยชนโดยสถาบันต่าง ๆ แต่สถาบันหลักที่ดูแลเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนภายในสหภาพยุโรปนั้นยังคงเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของศาลและองค์กรอิสระในการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมาย²⁵⁴ สหภาพยุโรปได้มีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบและข้อตกลงที่มีสถานะเป็นกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นสิทธิมนุษยชนมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหารในสหภาพยุโรป

ทางสหภาพยุโรปได้มีการจัดตั้งคณะมนตรีแห่งยุโรป (The Council of Europe) ได้ก่อตั้งขึ้นในเดือนสิงหาคม ปี ค.ศ. 1949²⁵⁵ ถือเป็นองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของทวีปยุโรปที่เก่าแก่มากที่สุดสำหรับการทำหน้าที่ด้านการรักษาประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน โดยเป้าหมายของการจัดตั้งหลักคือการให้ความคุ้มครองหลักการสิทธิมนุษยชนในระบอบประชาธิปไตย เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความหลากหลายของยุโรป พร้อมทั้งหาทางออกร่วมกันในการแก้ปัญหาของยุโรป และสร้างเสถียรภาพความเป็นประชาธิปไตยในยุโรป

²⁵³ Amnesty International, <<http://www.amnesty.org>> accessed 19 September 2022.

²⁵⁴ Andrew Williams, *EU Human Rights Policies: A Study in Irony* (Oxford University Press 2004) 114.

²⁵⁵ Lammy Betten, *EU law and human rights* (New York 1998) 27.

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของยุโรป (European Convention on Human Rights) ในปี ค.ศ. 1950 และมีผลบังคับใช้ในเดือนกันยายนปี ค.ศ. 1953²⁵⁶ ถือได้ว่าคณะมนตรีแห่งยุโรปนั้นเป็นกลไกทั้งทางด้านการเมืองและมีจุดมุ่งหมายเพื่อประชาชนชาวยุโรปในการการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด²⁵⁷ โดยในบทบัญญัติของคณะมนตรีแห่งยุโรปได้ระบุถึงเป้าหมายเพื่อความก้าวหน้าทางสังคมและเศรษฐกิจของยุโรป²⁵⁸ ต่อมาได้นำไปสู่แนวคิดการจัดตั้งประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้าขึ้น โดยสมาชิกแรกเริ่มของคณะมนตรีแห่งทวีปยุโรป 6 ประเทศเข้าร่วม²⁵⁹ ลงนามในสนธิสัญญาจัดตั้งประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้าในปี ค.ศ. 1953 ถือเป็นจุดเริ่มต้นของสหภาพยุโรปในปัจจุบัน รวมถึงกฎบัตรแห่งสิทธิขั้นพื้นฐานของสหภาพยุโรปที่มีผลบังคับใช้ในเดือนธันวาคมปี ค.ศ. 2009 พร้อมกับสนธิสัญญา Lisbon อันมีวัตถุประสงค์ของกฎบัตรคือเพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชนภายในอาณาเขตของสหภาพยุโรป สิทธิหลายประการที่มีอยู่ในกฎบัตรได้กำหนดไว้ก่อนหน้านี้

สำนักงานอำนวยการกิจการด้านสิทธิมนุษยชนและกฎหมาย (The Directorate General of Human Rights and Legal Affairs) มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาและดำเนินนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนของคณะมนตรีแห่งทวีปยุโรป รวมถึงการพัฒนาด้านสิทธิมนุษยชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะมนตรีสหภาพยุโรป (The Council of European Union) คณะกรรมาธิการยุโรป (European Commission) รัฐสภายุโรป (European Parliament) ศาลยุติธรรมยุโรป (European Court of Justice: ECJ) ศาลยุโรปว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน (European Court of Human Rights)²⁶⁰ และองค์กรพัฒนาเอกชน (Non-Government Organization: NGO) เป็นองค์กรที่สำคัญในการจับกระแสสิทธิมนุษยชน (Human Rights Watch) เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่เริ่มขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อปี ค.ศ. 1988 และได้แพร่ขยายไปทั่วทุกภูมิภาคในเวลาต่อมา ซึ่ง จะทำการตรวจสอบการกระทำที่ถือว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการทารุณกรรม และกระตุ้นรัฐบาลที่มีอำนาจให้ยุติการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยความเชื่อพื้นฐานในหลักสิทธิมนุษยชนที่เป็นของทุกคน มีการออกนโยบายและการปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชน เช่น การผลักดันให้

²⁵⁶ Council of Europe, <www.coe.int> accessed 18 September 2022.

²⁵⁷ เนตรนภา พุทธสุวรรณ, การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนยุโรปตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ. 1950 (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2550) 43.

²⁵⁸ Ibid.

²⁵⁹ สมาชิก 6 ประเทศได้แก่ เบลเยียม ฝรั่งเศส อิตาลี ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ และเยอรมนี .

²⁶⁰ บริบทอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าวได้กล่าวไว้โดยละเอียดแล้วในหลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนระดับภูมิภาค.

สหภาพยุโรปใช้มาตรการในการดำเนินการตามนโยบายประเทศเพื่อนบ้านฝั่งตะวันออก (ENP Action Plan) อย่างเร่งด่วนต่อประเทศรัสเซียและประเทศจอร์เจีย²⁶¹

จากการศึกษาการพัฒนาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหารพบว่า ท่าทีของประชาคมยุโรปนั้นต่อต้านการรัฐประหารอย่างชัดเจน โดยได้มีการวางหลักการด้านการรับรองรัฐบาลขึ้น โดยรัฐบาลใหม่ที่จะได้รับการรับรองนั้นต้องเป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งตามวิถีประชาธิปไตยและต้องเคารพหลักนิติธรรม (Rule of Law) ในแนวทางปฏิบัติที่ชื่อว่า “The 1991 EC Guidelines on the Recognition of New States in Eastern Europe and the Soviet Union”²⁶² ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าทางสหภาพยุโรปได้ตระหนักถึงการกระทำรัฐประหารนั้นเป็นสิ่งที่ผิดอย่างร้ายแรงและไม่เป็นตามหลักประชาธิปไตยอย่างแท้จริง การที่สหภาพยุโรปได้วางหลักการเช่นนี้เพื่อแสดงถึงจุดยืนในกระบวนการรับรองรัฐ และเพื่อเคารพทบทวนญัตติของกฎบัตรสหประชาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับหลักนิติธรรม ประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชนถึงแม้ว่ายังมิได้รับการยอมรับเป็นการทั่วไปจากประชาคมระหว่างประเทศก็ตาม²⁶³

2.3.3.2 การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในอาเซียน

ทางทวีปเอเชียได้มีการนำเอาปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อันเป็นหลักสิทธิมนุษยชนสากลมาเป็นแม่แบบ เพื่อกำหนดหลักการสากลด้านสิทธิมนุษยชนที่เป็นสิทธิของทุกคนในทุกที่เพื่อที่จะคุ้มครองสิทธิมนุษยชน อีกทั้งองค์การสหประชาชาติได้จัดทำแผนสิทธิมนุษยชนเพื่อใช้เป็นคู่มือปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชน (Handbook on National Human Rights Plans of Action) ให้แก่ทางทวีปเอเชีย เพื่อนำไปปรับใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนให้เหมาะสมกับบริบทแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน²⁶⁴ โดยกำหนดให้รัฐทุกรัฐมีหน้าที่ในการปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคน²⁶⁵ ดังนั้น ปฏิญญาระดับภูมิภาคมีการเสริมสร้างพันธกรณีและพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนภายใต้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยมี (1) กลไกทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในอาเซียน และ (2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในอาเซียน ดังนี้

²⁶¹ HUMAN WATCH <<http://www.hrw.org>> accessed 18 September 2022.

²⁶² ชูเกียรติ น้อยฉิม (เชิงอรธ 18) 76.

²⁶³ Derecho Internacional Público, ‘Declaration on the ‘Guidelines on the Recognition of New States in Eastern Europe and in the Soviet Union’ <www.dipublico.org> accessed 18 September 2022

²⁶⁴ วุฒิ ลิปตพลลภ, ‘หลักสิทธิมนุษยชนกับประชาคมอาเซียน’ (เอกสารวิชาการส่วนบุคคลหลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 3 วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ) 2-15.

²⁶⁵ Amnesty international Thailand, ‘สิทธิมนุษยชนคืออะไร’ <<http://old.amnesty.or.th/our-work/human-rights-education/about>> สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2565.

1. กลไกทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอาเซียน

1) กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) นั้นเริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการในช่วงของการทำแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ ในปี ค.ศ. 2001²⁶⁶ ทำให้ต่อมาในปี ค.ศ. 2005-2008 ในที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนครั้งที่ 42 เมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2008 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระดับสูงด้านสิทธิมนุษยชนอาเซียนได้ร่างข้อกำหนดการอ้างอิงของคณะกรรมการสิทธิระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน²⁶⁷

2) ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Human Rights Declaration: AHRD) ถือเป็นเอกสารฉบับแรกที่มีการลงนามรับรองในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 21 เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน ค.ศ. 2012 ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา หลักการสำคัญของปฏิญญาดังกล่าวได้ดำเนินการไปตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กฎบัตรสหประชาชาติ แผนปฏิบัติการเวียนนาและตราสารว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เพื่อเป็นการรับรองสิทธิของประชาชนทุกคนในประเทศที่เป็นภาคี ได้แก่ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Civil and Political Rights) เช่น สิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพจากการเป็นทาส²⁶⁸ การถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายหรือต่ำช้า²⁶⁹ สิทธิในการได้รับสัญชาติ สิทธิที่จะไม่ถูกลงโทษซ้ำในความผิดอาญาเดียวกัน สิทธิในอิสรภาพทางความคิด มโนธรรมและศาสนา สิทธิในอิสรภาพแห่งความคิดเห็นและการแสดงออก²⁷⁰ เสรีภาพในการชุมนุมอย่างสันติ²⁷¹ เป็นต้น โดยพลเมืองทุกคนมีสิทธิลงคะแนนใน

²⁶⁶ Mun Patanotai, ‘Minister of Information and Communication Technology and Special Envoy of the Royal Thai Government, Chairman of ASEAN, to Welcome the Entry into Force of the ASEAN Charter’ (15 December 2008), online: ASEAN Secretariat <<http://www.aseansec.org/SFM-Thai-FM-Speech.pdf>> accessed 18 September 2022.

²⁶⁷ The ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights (AICHR), Structure, Work and History of the AICHR, <<https://aichr.org/about-aichr-2/>> 16 September 2022.

²⁶⁸ Section 13 “No person shall be held in servitude or slavery in any of its forms, or be subject to human smuggling or trafficking in persons, including for the purpose of trafficking in human organs.”

²⁶⁹ Section 14 “No person shall be subject to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment.”

²⁷⁰ Section 23 “Every person has the right to freedom of opinion and expression, including freedom to hold opinions without interference and to seek, receive and impart information, whether orally, in writing or through any other medium of that person’s choice.”

²⁷¹ Section 24 “Every person has the right to freedom of peaceful assembly.”

การเลือกตั้งตามกำหนดเวลาและอย่างแท้จริง²⁷² ตามกฎหมายของแต่ละประเทศและสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (Economic, Social and Cultural Rights) เช่น สิทธิในการก่อตั้งสหภาพแรงงาน²⁷³ สิทธิในการได้รับมาตรฐานการครองชีพของตนและครอบครัวที่เพียงพอ สิทธิในความมั่นคงทางสังคม ซึ่งรวมถึงประกันสังคม²⁷⁴ รัฐสมาชิกอาเซียนมีความมุ่งมั่นร่วมกันที่จะส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานซึ่งจะสามารถบรรลุได้ด้วยความร่วมมือระหว่างกันและความร่วมมือกับสถาบัน/องค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับชาติภูมิภาคภายใต้กฎบัตรอาเซียน²⁷⁵ รวมถึงการจัดตั้งปฏิญญาฉบับต่าง ๆ ได้แก่ ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (ASEAN Declaration Against Trafficking in Persons Particularly Women and Children: ACTIP) ปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรีในภูมิภาคอาเซียน (Declaration on the Elimination of Violence Against Women in the ASEAN Region) เป็นต้น

3) แผนงานเสาการเมืองและความมั่นคง (ASEAN Community: AC) โดยเสาหลักที่สำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนั้น คือ เสาหลักแรกได้กำหนดให้ประชาคมความมั่นคงทางการเมืองอาเซียน (ASEAN Political Security Community: APSC) เน้นย้ำถึงการให้ประเทศสมาชิกยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย ส่งเสริมสันติภาพและสภาพแวดล้อมที่ยุติธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเคารพกฎหมายและหลักการสำคัญต่าง ๆ เช่น การแก้ไขข้อพิพาทโดยสันติวิธีซึ่งมีเป้าหมายและลำดับความสำคัญในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องปรากฏอยู่ในเอกสาร ASEAN Political-Security Community Blueprint หรือ APSC Blueprint²⁷⁶ จึงถือเป็นเอกสารที่

²⁷² Section 25(2) “Every citizen has the right to vote in periodic and genuine elections, which should be by universal and equal suffrage and by secret ballot, guaranteeing the free expression of the will of the electors, in accordance with national law.”

²⁷³ Section 27(2) “Every person has the right to form trade unions and join the trade union of his or her choice for the protection of his or her interests, in accordance with national laws and regulations.”

²⁷⁴ Section 30(1) “Every person shall have the right to social security, including social insurance where available, which assists him or her to secure the means for a dignified and decent existence.”

²⁷⁵ COOPERATION IN THE PROMOTION AND PROTECTION OF HUMAN RIGHTS Section 39 “ASEAN Member States share a common interest in and commitment to the promotion and protection of human rights and fundamental freedoms which shall be achieved through, inter alia, cooperation with one another as well as with relevant national, regional and international institutions/organisations, in accordance with the ASEAN Charter.”

²⁷⁶ สำนักเลขาธิการอาเซียน, ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน <<https://bit.ly/3BQyNsA>> สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2565.

มุ่งการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลและตระหนักถึงศักยภาพและความสามารถของประเทศสมาชิกอาเซียน²⁷⁷ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านความร่วมมือในการพัฒนาทางเมือง เช่น จัดสัมมนาหรือการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับสถาบันประชาธิปไตยเพื่อส่งเสริมการยึดมั่นในหลักการของประชาธิปไตย²⁷⁸ อีกทั้งยังคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยมีการรวบรวมข้อมูลเรื่องกลไกด้านสิทธิมนุษยชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง และเสาหลักที่สาม ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC)²⁷⁹ มีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยมีแผนปฏิบัติการด้านสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ระบุอยู่ในแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ ซึ่งประกอบด้วย ความร่วมมือใน 6 ด้าน ได้แก่ การพัฒนามนุษย์ (Human Development) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection) สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building and ASEAN Identity) การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap)

4) สนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation : TAC) สนธิสัญญาได้กำหนดหลักการพื้นฐานของความร่วมมือ และการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกันของประเทศโดยประเทศสมาชิกอาเซียน 5 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย เมื่อปี ค.ศ. 1976 สนธิสัญญาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพของภูมิภาคโดยเน้นการระงับข้อพิพาทอย่างสันติ²⁸⁰ ถือเป็นสนธิสัญญาที่รวบรวมหลักการสากลของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและความร่วมมือฉันมิตรระหว่าง

²⁷⁷ กรมอาเซียน. (2553). แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน <http://www.mfa.go.th/asean/asean_web/media/Social_plan.pdf> สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2565.

²⁷⁸ ASEAN POLITICAL-SECURITY COMMUNITY BLUEPRINT <https://asean.org/wp-content/uploads/2021/03/APSC_BluePrint.pdf> accessed 19 September 2022.

²⁷⁹ ASEAN SOCIO-CULTURAL COMMUNITY (ASCC) <<https://asean.org/wp-content/uploads/2012/05/10-Fact-Sheet-on-ASEAN-Socio-Cultural-Community-ASCC.pdf>> accessed 19 September 2022.

²⁸⁰ เดือนธันวาคม ปี ค.ศ. 1987 ได้มีการแก้ไขสนธิสัญญาเพื่อเปิดทางให้ประเทศที่อยู่นอกภูมิภาค เอเชียตะวันออกเฉียงใต้สามารถเข้าร่วมเป็นภาคีได้ซึ่งช่วยเสริมสร้างโครงสร้างความมั่นคงและ สันติภาพให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น และเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 ราชอาณาจักรบาห์เรนและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้ลงนามเป็น อัครภาคี (High Contracting Party) สนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia : TAC) อย่างเป็นทางการในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 35.

ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้²⁸¹ โดยมีการกล่าวถึงการเคารพในเอกราช การมีอำนาจอธิปไตย ความเท่าเทียมกัน ความมั่นคงทางดินแดนและเอกลักษณ์แห่งชาติของทุกประเทศปราศจากการแทรกแซงจากภายนอก การโค่นล้มอธิปไตย หรือการบีบบังคับจากภายนอก การไม่แทรกแซงกิจการภายในซึ่งกันและกัน การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งหรือข้อพิพาทโดยสันติวิธี การยกเลิกการใช้การคุกคามและกองกำลัง และการมีความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพระหว่างกัน²⁸² และ

5) ปฏิญญากำหนดให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพและความเป็นกลาง (Zone of Peace, Freedom and Neutrality: ZOPFAN) มีวัตถุประสงค์ในการเคารพอธิปไตยและความสมบูรณ์ของอาณาเขตของรัฐ งดเว้นจากการคุกคามหรือการใช้กำลังการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศอย่างสันติ สิทธิที่เท่าเทียมกันและการตัดสินใจด้วยตนเองและการไม่แทรกแซงในกิจการของรัฐ²⁸³ ประกอบด้วย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ประเทศมาเลเซีย

²⁸¹ Association of Southeast Asian Nations, Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia (TAC), <<https://asean.org/our-communities/asean-political-security-community/outward-looking-community/treaty-of-amity-and-cooperation-in-southeast-asia-tac/>> accessed 18 September 2022.

²⁸² Treaty of Amity and Cooperation (Article 2): In their relations with one another, the High Contracting Parties shall be guided by the following fundamental principles:

- a. Mutual respect for the independence, sovereignty, equality, territorial integrity and national identity of all nations;
- b. The right of every State to lead its national existence free from external interference, subversion or coercion;
- c. Non-interference in the internal affairs of one another;
- d. Settlement of differences or disputes by peaceful means;
- e. Renunciation of the threat or use of force;
- f. Effective cooperation among themselves.

²⁸³ ZONE OF PEACE, FREEDOM AND NEUTRALITY DECLARATION Adopted by the Foreign Ministers at the Special ASEAN Foreign Ministers Meeting in Kuala Lumpur, Malaysia on 27 November 1971: “INSPIRED by the worthy aims and objectives of the United Nations, in particular by the principles of respect for the sovereignty and territorial integrity of all states, abstention from threat or use of force, peaceful settlement of international disputes, equal rights and self-determination and non-interference in affairs of States.” <https://image.mfa.go.th/mfa/0/OcXc7u4THG/migrate_directory/other-20130527-163245-351392.pdf> accessed 19 September 2022.

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในอาเซียน

1) คณะกรรมาธิการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights-AICHR) อย่างเป็นทางการในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 15 เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม ค.ศ. 2009 ต่อมาในปี ค.ศ. 2012 ได้มีการจัดทำร่างปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Human Rights Declaration: AHRD) ซึ่งถือได้ว่าเป็นก้าวสำคัญอีกครั้งหนึ่งของอาเซียนเพื่อก้าวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนที่มั่นคงต่อไป ในการกำหนดอำนาจและหน้าที่ไว้ตามเอกสารขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมาธิการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Terms of Reference of ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights : TOR)²⁸⁴ ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและสะท้อนถึงลักษณะเฉพาะของอาเซียนที่มีความแตกต่างในด้านการเมือง สังคมและวัฒนธรรม²⁸⁵

2) องค์กรสิทธิมนุษยชนอาเซียน (ASEAN Human Right Body: AHRB)²⁸⁶ เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสริมภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนโดยคำนึงถึงสิทธิและหน้าที่ของรัฐสมาชิกของอาเซียน ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าประชาคมอาเซียนได้ตระหนักถึงหลักสิทธิมนุษยชนจึงได้มีการจัดตั้งกลไกด้านสิทธิมนุษยชนและพยายามหาทางแก้ไขปัญหามิติมนุษยชนในภูมิภาคอย่างจริงจัง โดยในแต่ละประเทศภาคีได้นำปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอาเซียน (ASEAN Declaration on Human Rights) เป็นแม่แบบสำหรับการสร้างแผนงานและนโยบายเพื่อเสริมสร้างสิทธิมนุษยชนภายในประเทศจึงถือเป็นก้าวสำคัญที่ระบุไว้ในกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ที่นานาประเทศภาคีอาเซียนให้การรับรองและยอมรับ อีกทั้งยังได้จัดตั้งเสาหลักความมั่นคงทางการเมืองในแต่ละด้าน ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน²⁸⁷

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหารในอาเซียน

จากการศึกษาหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหารในทวีปเอเชียทางด้านทวีปเอเชียแล้วไม่พบว่ามีหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหารอย่างเป็นรูปธรรม มีแต่เพียงกฎบัตรอาเซียน และเสาหลักที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพื่อ

²⁸⁴ ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights, Article 5.2.

²⁸⁵ วุฒิ ลิขิตพลลภ (เชิงอรธ 264).

²⁸⁶ Termsak Chalermpanupap, 'Promoting and Protecting Human Rights in ASEAN' This article has been published in The Nation in two parts, on 18 and 19 December 2008.

²⁸⁷ กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ <<http://www.popterms.mahidol.ac.th/newsletter/showarticle.php?articleid=286>> สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2568.

ส่งเสริมการยึดมั่นในหลักการของประชาชาติไทย²⁸⁸ เท่านั้น โดยองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนภายนอก กลุ่มอาเซียนมีการพัฒนาความร่วมมือทางการเมืองและความมั่นคงของอาเซียนที่สำคัญ ได้แก่ (1) สนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (2) ปฏิญญากำหนดให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพเสรีภาพ และ ความเป็นกลาง และ (3) เสาหลักที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านสิทธิมนุษยชนคือเสาหลักที่สาม ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้ประชาคมอาเซียนเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

2.3.3.3 การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในแอฟริกา

1. กลไกทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในแอฟริกา

กฎบัตรแอฟริกาของมนุษยชนของประชาชนและสิทธิมนุษยชน หรือ กฎบัตรบันจูล (African Charter on Human and Peoples' Rights) กฎบัตรฉบับนี้ได้รับการรับรองเมื่อปี ค.ศ. 1981 ที่กรุงบันจูล ประเทศแกมเบีย และมีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ. 1986 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานภายใต้หน่วยงานขององค์การเอกภาพแห่งแอฟริกาที่ยึดตามหลักสหภาพยุโรป (อนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน)²⁸⁹

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในแอฟริกา

1) สหภาพแอฟริกา (Africa Union: AU) ที่เป็นองค์การระหว่างประเทศของทวีปแอฟริกา มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยคำนึงถึงกฎบัตรสหประชาชาติและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในการส่งเสริมสันติภาพ และปกป้องสิทธิมนุษยชนและสิทธิพลเมืองตามกฎบัตรแอฟริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานในทวีปแอฟริกา²⁹⁰

2) คณะกรรมาธิการแอฟริกันว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและประชาชน (The African Commission on Human and Peoples' Rights: ACHPR) มีหน้าที่พิจารณาข้อร้องเรียนของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับการละเมิดกฎบัตร รวมถึงการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน โดยการตั้งค่าการสื่อสารที่มีผลระหว่างรัฐและรัฐเพื่อรับข้อมูลโดยตรงเกี่ยวกับการละเมิด

²⁸⁸ ASEAN POLITICAL-SECURITY COMMUNITY BLUEPRINT, <https://asean.org/wp-content/uploads/2021/03/APSC_BluePrint.pdf> accessed 19 September 2022.

²⁸⁹ Organization of African Unity, 'African Charter on Human and Peoples Rights' <<https://au.int/en/treaties/african-charter-human-and-peoples-rights>> accessed 21 June 2025.

²⁹⁰ African Union, 'About the African Union' <<https://au.int/en/overview>> accessed 21 June 2025.

สิทธิมนุษยชน²⁹¹ แม้ว่าคณะกรรมการแอฟริกันว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและประชาชนจะอยู่ภายใต้หน่วยงานของรัฐบาลในภูมิภาค แต่ก็ยังไม่มีอำนาจและการบังคับใช้กฎหมายที่แท้จริง สิ่งนี้จะจบลงด้วยการร่างข้อเสนอเพื่อส่งสายการบังคับบัญชาไปยังสมาชิกประชาคมแห่งรัฐและรัฐบาลและพวกเขาจะดำเนินการตามนั้น²⁹²

3) ศาลแอฟริกันว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิของประชาชน (African Court on Human and Peoples' Rights : AFCHPR) มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาไต่สวนคดีและข้อพิพาทภายใต้กฎบัตรแอฟริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและประชาชน (African Charter on Human and Peoples' Rights) และพิธีสารที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (Protocol to the African Charter on Human and Peoples' Rights on the Establishment of an African Court on Human and Peoples Rights)²⁹³

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหารในแอฟริกา

จากการศึกษาหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหารในทวีปแอฟริกาแล้ว พบว่า ไม่ปรากฏหลักการหรือกลไกเฉพาะที่มุ่งเน้นไปที่การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสถานการณ์การรัฐประหารอย่างชัดเจนหรือเป็นระบบ แม้ทวีปแอฟริกาจะมีการจัดตั้งกลไกระดับภูมิภาคเพื่อส่งเสริมและปกป้องสิทธิมนุษยชน เช่น ศาลแอฟริกันว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิของประชาชน (African Court on Human and Peoples' Rights) และ คณะกรรมาธิการแอฟริกันว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิของประชาชน (African Commission on Human and Peoples' Rights) ก็ตาม

²⁹¹ Welch, Claude, Jr., 'The Organization of African Unity and the Promotion of Human Rights' (1991) 4 Journal of Modern African Studies.

²⁹² Odinkalu, S., 'The African Commission on Human and Peoples' Rights: The Development of its Non-State Communication Procedures' (August 1993) Human Rights Quarterly.

²⁹³ Africa Union, 'Information of Africa Union-AU' <<https://au.int/>> accessed 26 July 2023.

บทที่ 3

สภาพปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลกอันเนื่องมาจากการทำ รัฐประหารและหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำ รัฐประหารนับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน

ตามหลักที่กล่าวว่า “รัฐและรัฐบาลก่อตั้งขึ้นและดำรงอยู่ด้วยความยินยอมของประชาชนในรัฐผู้ซึ่งเป็นบ่อเกิดของอำนาจทั้งปวงในทางการเมือง” กล่าวคืออำนาจอธิปไตยมาจากเจตจำนงส่วนรวม²⁹⁴ ของประชาชนที่ซึ่งมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ²⁹⁵ เนื่องจากอำนาจอธิปไตยอันชอบธรรมของรัฐบาลนั้นมาจากความยินยอมของผู้ถูกปกครองที่ถือเป็นหลักการพื้นฐานสำคัญของประชาธิปไตย²⁹⁶ และประชาชนจึงต้องมีสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง เช่น การแสดงออกทางความคิดเห็นทางการเมือง การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ฯลฯ ซึ่งการทำรัฐประหารยึดอำนาจนั้นทำให้ประชาชนไม่สามารถใช้สิทธิทำการเลือกตั้งอย่างเสรีตามวาระหรือตามกำหนดที่ควรจะเป็น โดยการทำรัฐประหารนั้นเป็นการต่อต้านประชาธิปไตยโดยสิ้นเชิงและการรัฐประหารบางครั้งอาจกระทำโดยกองทัพที่ต้องการอำนาจ²⁹⁷ ในอดีตการรัฐประหารส่วนใหญ่กระทำโดยนายทหารที่หิวโหยอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทวีปอเมริกาใต้และทวีปแอฟริกาที่พยายามโค่นล้มระบอบการปกครองที่มีอยู่เพื่อต้องการรวบรวมอำนาจปกครองประเทศของตนอย่างไม่มีกำหนด²⁹⁸ ซึ่งประเทศที่ทำการรัฐประหารช่วงทศวรรษที่ผ่านมาส่วนใหญ่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย²⁹⁹ ที่เมื่อทำการยึดอำนาจสำเร็จแล้วในขั้นแรกจะมีการแต่งตั้งผู้นำรัฐบาลชั่วคราวขึ้นมาหรือมีการแต่งตั้งผู้นำ (นายกรัฐมนตรี หรือ ประธานาธิบดี) ขึ้นมาเองตามมติของกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหาร ดังนั้น จึงถือว่าได้ว่าผู้นำที่ขึ้นมาบริหารประเทศผ่านการยึดอำนาจนั้น เป็นผู้นำที่มาจากการกระทำขัดต่อวิถีทาง

²⁹⁴ Compare Maine, *Early History of Institutions* (1875) 349 and Willoughby, *Nature of the State* (1896) 185.

²⁹⁵ Garner, J., *Political Science and Government* (American book company 1935) 11.

²⁹⁶ ERRIAM, ‘History of the Theory of Sovereignty since Rousseau 1910’ (1920) 3 OPPENHEIM, “International Law” pt. I, ch. I.

²⁹⁷ Ozan O. Varol, ‘The Democratic Coup d’Etat’ (2012) 1 Harvard International Law Journal 292-296.

²⁹⁸ Jonathan M. Powell & Clayton L. Thyne, ‘Global Instances of Coups from 1950 to 2010: A New Dataset’ (2011) 2 Journal of Peace Research 249-259, 255.

²⁹⁹ Curtis Bell, ‘Coup d’Etat Democracy’ (2016) 9 Comparative Political Studies 168.

ในระบอบประชาธิปไตยอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากเป็นบุคคลที่ประชาชนทั้งประเทศไม่ได้เลือกเข้ามาบริหารประเทศผ่านการลงคะแนนเสียงอย่างชอบธรรม อีกทั้งยังเป็นเหตุให้ประชาชนภายในประเทศถูกละเมิดสิทธิการเลือกตั้งที่ควรจะได้ออกไปใช้สิทธิ และในภายหลังจึงได้มีการจัดการเลือกตั้ง (จอมปลอม) ขึ้นมาเพื่อให้ได้เป็นที่ยอมรับทั้งภายในประเทศและในระดับสากล ทั้งนี้พบว่าการรัฐประหารนั้นไม่สามารถเป็นประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง³⁰⁰

ทั้งนี้ ในการกระทำรัฐประหารนั้น จะพบว่ามีการรัฐประหารที่ชอบธรรมที่บริหารประเทศ ณ ขณะนั้น และ/หรือจะมีกลุ่มประชาชนที่ออกมารวมตัวกันเพื่อประท้วงต่อต้านการรัฐประหาร ที่ทำให้บุคคลหรือคณะบุคคลผู้กระทำรัฐประหารต้องเผชิญกับสถานการณ์ ดังต่อไปนี้

1. การพยายามกระทำรัฐประหาร

กรณีนี้เป็นช่วงระยะก่อนหรือขณะกำลังทำการรัฐประหารขึ้น ซึ่งบางครั้งการรัฐประหารดังกล่าวนี้ต้องล้มเหลวไปเนื่องจากพลังของประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับการยึดอำนาจที่ไม่เป็นธรรมหรือรัฐบาลที่ชอบธรรมที่บริหารประเทศ ณ ขณะนั้นมีประสิทธิภาพที่จะยับยั้งไม่ให้เกิดการรัฐประหารได้

2. การรัฐประหารที่สำเร็จ

กรณีนี้เป็นช่วงระยะเวลาหลังจากการกระทำรัฐประหารที่เกิดขึ้นหรือได้เกิดขึ้นสำเร็จไปแล้วนั้น กรณีพลังของประชาชนก็ไม่เพียงพอหรือรัฐบาลที่ชอบธรรมที่บริหารประเทศ ณ ขณะนั้นขาดประสิทธิภาพที่จะยับยั้งไม่ให้เกิดการรัฐประหารได้ ทำให้ประชาชนและฝ่ายรัฐบาลที่ชอบธรรมได้ต่อต้านการทำการรัฐประหารนั้นถูกจับกุม ถูกขัง ถูกตัดสินคดีอย่างไม่ชอบธรรม

จากการศึกษาวิจัยพบว่า Jonathan M Powell และ Clayton L Thyne ได้มีการรวบรวมสถิติการทำการรัฐประหารนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 ถึง ค.ศ. 2010 ซึ่งผลที่ได้รับจากสถิติดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า (1) ทั่วโลกมีความพยายามในการทำการรัฐประหารสูงถึง 230 ครั้ง ซึ่งคิดเป็น 50.3% และ (2) ทั่วโลกมีการทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จสูงถึง 227 ครั้ง ซึ่งคิดเป็น 49.7%³⁰¹ ซึ่งการทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามและที่ประสบความสำเร็จ) ดังกล่าวทำให้เกิดการปกครองในรูปแบบเผด็จการภายใต้กระบวนการประชาธิปไตย³⁰² ของกลุ่มบุคคลที่ทำการรัฐประหารยังคงมีอยู่ต่อไปโดยไม่มีวันหมดสิ้นไปจากโลกนี้ ส่งผลให้เกิดความล้มเหลวและบั่นทอนต่อการพัฒนาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างมั่นคงและยั่งยืนของโลก

³⁰⁰ Richard Albert, 'Democratic Revolutions' (2011) 2 Denver University Law Review.

³⁰¹ Jonathan M. Powell & Clayton L. Thyne (n. 298).

³⁰² George Derpanopoulos, Erica Frantz, Barbara Geddes, and Joseph Wright, 'Are Coups Good for Democracy?' (2016) Research & Politics.

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาโดยละเอียดเพิ่มเติมถึงเหตุการณ์ทำรัฐประหารทั่วโลก (ทั้งที่พยายามและที่ประสบความสำเร็จ) นับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 20 (ตั้งแต่ ค.ศ. 1901) เป็นต้นไป จนถึงปัจจุบัน (ค.ศ. 2023) เพื่อวิเคราะห์ถึงแนวโน้มที่เกี่ยวกับการกระทำรัฐประหารและหรือ การกระทำอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการทำรัฐประหารนั้นส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนของ ประชาชน ทั้งนี้ จะทำการศึกษาถึงสภาพปัญหาหรือปัจจัยหลักสำคัญที่เป็นสาเหตุในการก่อ รัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมของโลกในทวีปอเมริกาเหนือ ทวีปอเมริกาใต้ ทวีป เอเชีย ทวีปแอฟริกา และทวีปยุโรป ซึ่งจะศึกษาสภาพปัญหา 3 ประเด็นหลักที่สำคัญ ซึ่งประกอบด้วย:

1. สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร (ซึ่งเป็นสภาพปัญหาทางข้อเท็จจริงเนื่องจากมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อที่จะศึกษาถึงการใช้เหตุผล ต่าง ๆ ในการอ้างเพื่อสนับสนุนการกระทำรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามและที่ประสบความสำเร็จ) ของ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่กระทำการรัฐประหาร เช่น (1) การอ้างเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน (2) อ้างการบริหารงานของรัฐบาล (3) อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ (4) อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ (5) อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และ (6) อ้างเรื่องความมั่นคงของประเทศ รวมถึงข้ออ้างอื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยหลักใน การก่อรัฐประหารของแต่ละประเทศ)

2. การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นจากการกระทำรัฐประหาร (ซึ่งเป็นสภาพปัญหา ทางข้อกฎหมายเนื่องจากมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อที่จะศึกษาถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้น จากการกระทำรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามและที่ประสบความสำเร็จ) ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ กระทำการรัฐประหาร ซึ่งจะทำการศึกษาวิเคราะห์ทั้งหมด 7 กรณีที่ถือว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อ กฎหมายระหว่างประเทศทางด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งประกอบไปด้วย (1) การปิดกั้นสื่อมวลชน (2) ระเบียบกิจกรรมการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเรือน (3) ผลกระทบจากการก่อกวน จลาจล (4) การใช้กำลังต่อพลเรือน (5) การระงับกิจกรรมทางการเมือง (6) การลักพาตัว การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมือง และ (7) การยึดสถานที่สำคัญทางการเมือง) และ

3. จำนวนครั้งของการกระทำรัฐประหาร (ซึ่งเป็นสภาพปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อที่จะศึกษาถึงความถี่ในการกระทำรัฐประหารที่เกิดขึ้น (ทั้งที่ พยายามและที่ประสบความสำเร็จ) ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่กระทำการรัฐประหาร เพื่อแสดงให้เห็น การก่อรัฐประหารในอดีตที่เคยเกิดขึ้น ในปัจจุบันที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ และแนวโน้มของอนาคตที่ ยังคงมีความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง)

ทั้งนี้ จากการศึกษาวิจัยใน 5 ทวีป ได้แก่ ทวีปอเมริกาเหนือ³⁰³ ทวีปอเมริกาใต้ ทวีปเอเชีย ทวีปแอฟริกา และทวีปยุโรป ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1945 จนถึงปัจจุบัน พบว่า ได้มีการกระทำรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามและที่ประสบความสำเร็จ) ทั้งสิ้นจำนวน 106 ประเทศ (ทวีปอเมริกาเหนือจำนวน 9 ประเทศ ทวีปอเมริกาใต้จำนวน 11 ประเทศ ทวีปเอเชียจำนวน 28 ประเทศ ทวีปแอฟริกาจำนวน 45 ประเทศ และทวีปยุโรปจำนวน 13 ประเทศ) ทั้งนี้ มีการกระทำรัฐประหารจำนวน 599 ครั้ง โดยแบ่งออกเป็นความพยายามในการทำรัฐประหารจำนวน 307 ครั้ง และการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวน 292 ครั้ง³⁰⁴ ตามตารางดังต่อไปนี้

³⁰³ โดยทวีปอเมริกาใต้ทำการศึกษาแยกเป็น ทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้ เนื่องจากลักษณะทางการเมืองการปกครองที่แตกต่างกัน กล่าวคือ

(1) ทวีปอเมริกาใต้เป็นสังคมการเมืองการปกครองแบบกึ่งประชาธิปไตยกึ่งเผด็จการและความสัมพันธ์กันทางการเมืองระหว่างประเทศค่อนข้างดีเพราะมีวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ที่ต้องแยกตัวออกจากการเป็นเมืองขึ้นของชาวยุโรป แต่ก็ยังได้รับอิทธิพลรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยจากประเทศสหรัฐอเมริกาและจากประเทศในทวีปยุโรปทำให้เมื่อได้รับเอกราชแล้วจึงมีการปกครองแบบสาธารณรัฐ โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุข แต่การปกครองระบอบประชาธิปไตยมักไม่ค่อยมั่นคงจากการเกิดการปฏิวัติรัฐประหารบ่อยครั้งที่มาจากการกระทำของทหารจะเข้ามามีอำนาจในการปกครองจนคล้ายกับการปกครองเผด็จการแบบทหารหรือผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีมักจะเป็นทหารมาก่อน

(2) ทวีปอเมริกาเหนือเป็นการปกครองรูปแบบประชาธิปไตย ที่สามารถแบ่งออกเป็น 4 ระบบการปกครอง ได้แก่ ระบบประธานาธิบดีเป็นประมุขและฝ่ายบริหาร, ระบบรัฐสภา, ระบบประธานาธิบดีเป็นทั้งประมุขและฝ่ายบริหาร และการปกครองระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์

³⁰⁴ John J. Chin, Joseph Wright, and David B. Carter, HISTORICAL DICTIONARY OF MODERN COUP D'ETAT, (Rowman & Littlefield Publishers 2022).

ตารางที่ 3.1 ตารางรวบรวมความพยายามในการทำรัฐประหารในสังคมโลก

ATTEMPT	AMERICA NORTH	AMERICA SOUTH	ASIA	AFRICA	EUROPE
19xx-1947	0	4	4	0	2
1948-1958	8	25	11	1	2
1959-1969	7	19	22	18	4
1970-1980	2	9	9	28	3
1981-1990	11	6	11	19	1
1991-2000	1	7	8	23	2
2001-2010	0	1	2	14	0
2011-2020	0	1	1	10	1
2021-20xx	0	0	0	0	0
	29	72	78	113	15
TOTAL			307		

ตารางที่ 3.2 ตารางรวบรวมการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จในสังคมโลก

SUCCESS	AMERICA NORTH	AMERICA SOUTH	ASIA	AFRICA	EUROPE
19xx-1947	0	2	3	0	0
1948-1958	12	16	14	3	5
1959-1969	7	16	21	25	2
1970-1980	5	16	22	22	4
1981-1990	6	5	5	17	5
1991-2000	2	0	8	16	0
2001-2010	1	0	3	7	0
2011-2020	0	1	3	10	0
2021-20xx	0	0	1	7	0
	33	56	80	107	16
TOTAL			292		

ตารางที่ 3.3 ตารางสรุป

	อเมริกาเหนือ	อเมริกาใต้	เอเชีย	แอฟริกา	ยุโรป
จำนวนการทำรัฐประหาร	9	11	29	46	13
รัฐประหารทั้ง 5 ทวีป			106 ประเทศ		
ความพยายามทำ			307 ครั้ง		
รัฐประหาร					
รัฐประหารที่ประสบ			292 ครั้ง		
ความสำเร็จ					
ความพยายามรัฐประหาร	GUATEMALA	BOLIVIA	THAILAND	SUDAN	PORTUGAL
มากที่สุด	(10)	VENEZUELA	(12)	(8)	(7)
		(18)			
รัฐประหารที่ประสบ	GUATEMALA	ARGENTINA	THAILAND	BURKINA	HUNGARY
ความสำเร็จมากที่สุด	HAITI	(12)	(13)	FASO	(4)
	(8)			(9)	

โดยในบทนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาสภาพปัญหา 3 ประเด็นหลักที่สำคัญตามที่กล่าวมาข้างต้น ในการกระทำรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามและที่ประสบความสำเร็จ) ที่ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านต่าง ๆ อย่างร้ายแรง เพื่อแสดงให้เห็นถึงสภาพปัญหาระหว่างการทำรัฐประหารยึดอำนาจในแต่ละครั้งนั้นทำให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนภายในประเทศได้รับผลกระทบโดยตรงจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพียงกลุ่มเดียวที่ต้องการผลประโยชน์ส่วนตนผ่านการทำรัฐประหารและอ้างถึงความชอบธรรมของประเทศแต่กลับไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต่อประชาชนภายในประเทศที่ซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริง

3.1 สภาพปัญหาสำคัญทางข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างในการก่อรัฐประหารที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024))

สำหรับสาเหตุหลักสำคัญทางข้อเท็จจริงที่ใช้เป็นเหตุผลในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกนับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 จนถึงปัจจุบันนี้ จากการศึกษาวิจัย พบว่า มี 6 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้เป็นเหตุผลในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร ได้แก่ (1) อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน (2) อ้างการบริหารงานของรัฐบาล (3) อ้างวิกฤต

ทางการเมืองและเศรษฐกิจ (4) อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ (5) อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และ/หรือ (6) อ้างความมั่นคงของประเทศ เป็นต้น

1. ทวีปอเมริกาเหนือ

โดย 6 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้เป็นเหตุผลในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อก่อรัฐประหารที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมของทวีปอเมริกาเหนือ (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 – ปัจจุบัน) นั้น พบว่า บางสาเหตุไม่เคยใช้กล่าวอ้างในทวีปอเมริกาเหนือเพื่อใช้เป็นความชอบธรรมในการกระทำการรัฐประหารเลยก็มี ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การกล่าวอ้างมากที่สุด คือ การกล่าวอ้างถึงการบริหารงานของรัฐบาล จำนวน 50 ครั้ง ของทุกประเทศที่ทำการรัฐประหาร และ

2) การกล่าวอ้างบ่อย ๆ แต่ไม่มากที่สุด เช่น อ้างความมั่นคงของประเทศ จำนวน 11 ครั้ง อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์จำนวน 6 ครั้ง และ อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ จำนวน 5 ครั้ง ของประเทศที่ทำการรัฐประหาร

3) การกล่าวอ้างน้อยที่สุด คือ การกล่าวอ้างการทุจริตคอร์รัปชัน จำนวน 1 ครั้งของประเทศที่ทำการรัฐประหาร และ

4) ไม่พบข้อมูลการกล่าวอ้างเลย คือ อ้างเรื่องชาติพันธุ์

ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์การกล่าวอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) แบบเฉพาะเจาะจงในแต่ละประเทศที่อยู่ในทวีปอเมริกาเหนือ พบว่า

1) ประเทศคอสตาริกา (Costa Rica)³⁰⁵ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศคอสตาริกานั้น มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างถึงการบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างถึงความมั่นคงของประเทศ

³⁰⁵ สำหรับประเทศคอสตาริกา จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้งเท่านั้น ซึ่งการพยายามรัฐประหารทั้งนี้เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1949 และกองกำลังกบฏนี้ผู้นำโดยนายเอ็ดการ์ ดาร์โดนา (Edgard Cardano) พร้อมหน่วยทหารที่ภักดีต่อเขาได้พยายามจะเข้ายึดสนามบิน และปิดถนนด้วยรถแทรกเตอร์ขนาดใหญ่ แต่อย่างไรก็ตาม การรัฐประหารครั้งนี้ได้ล้มเหลวลงอันเนื่องมาจากการขาดแรงสนับสนุนจากภาคส่วนอื่น (Diaz-Arias, David, Ronny Viales Hurtado, and Juan Jose Marin Hernandez. Historical Dictionary of Costa Rica. 2nd ed. Historical Dictionaries of the Americas. Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2018.)

2) ประเทศคิวบา (Cuba)³⁰⁶ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง โดยการอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศคิวบานั้น มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

3) ประเทศโดมินิกัน (Dominican Republic)³⁰⁷ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

³⁰⁶ สำหรับประเทศคิวบา จากการศึกษา พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1952 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายฟุลเกนซิโอ บาติस्ता (Fulgencio Batista) ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายดามาสโซ โซโก (Captain Damaso Sogo) ได้ขับไล่ระบอบการปกครองของประธานาธิบดีคาร์ลอส ปรีโอ โซคอร์ราส (Carlos Prio Socorras) ทำให้สามารถยึดกองบัญชาการกองทัพได้สำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างถึงการบริหารงานของรัฐบาลและอ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และ

ในปี ค.ศ. 1957 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายซานโรมาโน โตเลโด (Lieutenant Jose San Roman Toledo) นายฮูลิโอ คามาโช (Julio Camacho) และนายมิเกล เมรีโน (Miguel Merino) รวมทั้งเจ้าหน้าที่กองทัพเรือและกะลาสีเรือจำนวนกว่า 100 นาย ได้ทำการยึดท่าเรือ ยึดสำนักงานใหญ่ของตำรวจทางทะเล และตำรวจแห่งชาติ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างถึงความมั่นคงของประเทศ; (Suchlicki, Jaime. "Historical Setting." In Cuba: A Country Study, edited by Rex A. Hudson, 4th ed., 1-88. Area Handbook Series. Washington, DC: Library of Congress, Federal Research Division, 2002.)

³⁰⁷ สำหรับประเทศโดมินิกัน จากการศึกษา พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 5 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1961 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มกบฏทั้งเจ็ดคนได้แก่ นายอมาโด การ์เซีย เกรร์โร (Amado Garcia Guerrero) นายเปโดร ลิวิโอ เซเดโน (Pedro Livio Cedenno) นายอันโตนิโอ เด ลา มาซา วาสเกซ (Antonio de la Maza Vasquez) นายฮัวสการ์ อันโตนิโอ เตเคด้า ปิเมนเทล (Huáscar Antonio Tejeda Pimentel), นายโรแบร์โต ปาสโตริซา (Roberto Pastoriza) นายลุยส์ ซัลวาดอร์ เอสเตรลลา ซาดาลฮา (Luis Salvador Estrella Sadalha) และ นายอันโตนิโอ อิมเบิร์ต บาร์เรรา (Antonio Imbert Barrera) ได้ทำการลอบสังหารนายราฟาเอล ตรูฆิลโล (Rafael Trujillo) ได้สำเร็จ แต่ไม่สามารถโค่นล้มระบอบการปกครองของเขาได้ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างถึงการบริหารงานของรัฐบาลและได้อ้างถึงเผด็จการคอมมิวนิสต์

ในปี ค.ศ. 1962 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ตาม) ประมาณ 5 ครั้ง โดยการอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศโดมินิกันนั้น มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

4) ประเทศเอลซัลวาดอร์ (El Salvador)³⁰⁸ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 16 มกราคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลตรีเปโดร โรดริเกซ เอชาวาร์เรีย (Major General Pedro Rodriguez Echavarria) ได้ทำการขับไล่ระบอบการปกครองของนายโฮอากิน บาลาเกอร์ (Joaquin Balaguer) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ การอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 18 มกราคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายทหารอากาศจำนวนหนึ่งที่สามารถโค่นล้มระบอบการปกครองพลตรีเปโดร โรดริเกซ เอชาวาร์เรีย (Major General Pedro Rodriguez Echavarria) รวมถึงขัดขวางระบอบการปกครองของนายโฮอากิน บาลาเกอร์ (Joaquin Balaguer) ไม่ให้กลับคืนสู่อำนาจ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ การอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1963 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลเอลีอัส เวสซิน วาย เวสซิน (General Elias Wessin y Wessin) ที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐมนตรีกระทรวงกองทัพของนายพลวิกเตอร์ เอลบี วินาส โรมัน (General Victor Elby Vinas Roman) ได้ขับไล่รัฐบาลที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยอย่างประธานาธิบดีฮวน บอสช (Juan Bosch) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ การอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 1965 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันโทฟรานซิสโก คามาโน เดโน (Lieutenant Colonel Francisco Caamano Deno) ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยทหารในซานโตโดมิงโก กองกำลังปืนใหญ่จากค่ายทหารลิเบอร์ตาด กองกำลังจากกองทัพเรือลาสคัลเดราส กองทัพอากาศและเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับชาติจนสามารถโค่นล้มระบอบการปกครองของทหารอย่างนายพลเอลีอัส เวสซิน วาย เวสซิน (General Elias Wessin y Wessin) และประธานาธิบดีพลเรือนอย่างนายโดนัลด์ รีด กาบราล (President Donald Reid Cabral) ได้สำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ การอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ ; (Roorda, Eric Paul. Historical Dictionary of the Dominican Republic. Historical Dictionaries of the Americas. Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2016.)

³⁰⁸ สำหรับประเทศเอลซัลวาดอร์ จากการศึกษา พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 6 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1948 นำโดยหน่วยทหารหลายหน่วยได้เข้าร่วมกองกำลังกบฏเพื่อเข้ายึดจุดยุทธศาสตร์ในซานซัลวาดอร์เพื่อโค่นล้มระบอบการปกครองของนายพลซัลวาดอร์ กัสตานาดา คาสโตร (General Salvador Castaneda) และแต่งตั้งนายออสการ์ โอโซริโอ (Oscar Osorio) เป็นผู้นำระบอบการปกครองคนใหม่ได้สำเร็จสำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1960 คณะรัฐประหารที่นำโดยพันเอกซีซาร์ ยานเนส อูเรียส (Cesar Yanes Urias) ได้ทำการโค่นผู้นำพรรคปฏิวัติแห่งการรวมชาติประชาธิปไตย (Revolutionary Part of Democratic Unification: PRUD) อย่างนายโฮเซ มาเรีย เลมุส (Jose Maria Lemus) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์

ในปี ค.ศ. 1961 นำโดยพันโทฮูลิโอ อัดัลแบร์โต ริเวรา (Lieutenant Colonel Julio Adalberto Rivera) ได้ขับไล่รัฐบาลเผด็จการทหารนักปฏิรูปของนายเซซาร์ ยานเนส อูเรียส (Cesar Yanes Urias) โดยการเข้ายึดอำนาจและขัดขวางการเลือกตั้งอย่างเสรีตามที่รัฐบาลทหารได้วางแผนไว้ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์

ในปี ค.ศ. 1972 นำโดยพันเอกเบนจามิน เมฆิอา (Colonel Benjamin Mejia) ที่ได้รับการสนับสนุนจากพันเอกมานูเอล เรเยส อัลวาราโด (Colonel Manel Reyes Alvarado) แต่ล้มเหลวในการโค่นล้มระบอบการปกครองของพรรคประนีประนอมแห่งชาติ (National Conciliation Party: PCN) ที่มีผู้นำคือนายฟิเดล ซานเชซ เอร์นันเดซ (Fidel Sanchez Hernandez) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1979 นำโดยกองกำลังกบฏได้ขับไล่ระบอบการปกครองรวมถึงผู้นำทางทหารอย่างนายพลคาร์ลอส ฮุมแบร์โต โรเมโร (General Carlos Humberto Romero) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 1980 นำโดยกองกำลังกบฏได้โค่นล้มผู้นำทางทหารพันเอกอดอล์ฟ มาฮาโน รามอส (Colonel Adolfo Majano Ramos) และแต่งตั้งพันเอกเจมี อับดุล กูตีเเรซ (Colonel Jaime Abdul Gutierrez) ขึ้นสู่อำนาจ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล; (Perez, Orlando J. Historical Dictionary of El Salvador. Historical Dictionaries of the Americas. Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2016.)

6 ครั้ง โดยการอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศเอลซัลวาดอร์มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก³⁰⁹ คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์

5) ประเทศเกรเนดา (Grenada)³¹⁰ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง โดยการอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศเกรเนดามีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 1 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

6) ประเทศกัวเตมาลา (Guatemala)³¹¹ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ

³⁰⁹ Perez, Orlando J. Historical Dictionary of El Salvador. Historical Dictionaries of the Americas. Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2016.

³¹⁰ สำหรับประเทศเกรเนดา จากการศึกษา พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1983 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มหัวรุนแรงที่มีนามว่า New Jewel Movement หรือ NJM ได้ขับไล่ระบอบการปกครองของนายมอริช บิชอป (Maurice Bishop) และได้แต่งตั้งรองนายกรัฐมนตรีเบอร์นาร์ด โคอาร์ด (Prime Minister Bernard Coard) เข้ามาบริหารประเทศแทน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลฮัสติน ออสติน (General Austin) ได้โค่นล้มระบอบการปกครองนามว่า New Jewel Movement or NJM ที่ปกครองโดยนายเบอร์นาร์ด โคอาร์ด (Bernard Coard) เนื่องจากความไม่พอใจในการบริหารงานของรัฐบาลส่งผลให้ระหว่างความพยายามที่จะทำการรัฐประหารนั้นสร้างความไม่สงบภายในประเทศเป็นอย่างมาก สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล; (Hein, Jorge. A Revolution Aborted: The Lessons of Grenada Pittsburgh, PA: University of Pittsburgh Press, 1990.)

³¹¹ สำหรับประเทศกัวเตมาลา จากการศึกษา พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 18 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1949 นำโดยนายพลอารานา (General Arana) ได้พยายามโค่นล้มอำนาจของประธานาธิบดีฮวน โฮเซ อเรวาโล (President Juan Jose Arevalo) แต่ไม่สำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1953 นำโดยนายฮวน คอร์ดวา เซอร์นา (Juan Cordova Cerna) รวมถึงผู้ให้การสนับสนุนอีกหลายคน ได้พยายามยึดอำนาจประธานาธิบดีจาโคโบ อาร์เบนซ์ กุซมาน (Jacobo Árbenz Guzmán) แต่ไม่สำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1954 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 4 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกคาร์ลอส เอ็นริเก ดิอาซ (Colonel Carlos Enrique Diaz) ได้ยึดอำนาจจากการขับไล่ประธานาธิบดีจาโคโบ อาร์เบนซ์ กุซมาน (Jacobo Árbenz Guzmán) เนื่องจากกลุ่มกบฏต้องให้เศรษฐกิจภายในประเทศทันสมัยมากยิ่งขึ้น สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกเอลเฟโก มอนซอน (Colonel Elfego Monzon) ขับไล่วาระบอบการปกครองของพันเอกคาร์ลอส เอ็นริเก ดิอาซ (Colonel Carlos Enrique Diaz) ทำให้เกิดการปะทะกันอย่างรุนแรง ภายหลังจากนั้นพันเอกมอนซอน (Monzón) จึงได้ทำข้อตกลงสันติภาพกับนายคาร์ลอส กัสติลโล อาร์มาส (Carlos Castillo Armas) เพื่อยุติสงครามกลางเมืองที่ยาวนานกว่าสองสัปดาห์ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1954 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายคาร์ลอส กัสติลโล อาร์มาส (Carlos Castillo Armas) ได้ทำการยึดอำนาจผ่านการควบคุมรัฐบาลเผด็จการทหารของพันเอกเอลเฟโก มอนซอน (Colonel Elfego Monzon) และจัดตั้งระบอบการปกครองทหารใหม่อย่างรวดเร็ว สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนักเรียนนายร้อยทหารที่มีความเกี่ยวข้องกับระบอบการปกครองเดิมของนายจาโคโบ อาร์เบนซ์ กุซมาน (Jacobo Árbenz Guzmán) ล้มเหลวในการขับไล่ระบอบการปกครองของประธานาธิบดีคาร์ลอส กัสติลโล อาร์มาส (Carlos Castillo Armas) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1955 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังทหารติดอาวุธหลายนายพยายามที่จะยึดฐานทัพอากาศเพื่อต่อการที่จะขับไล่วาระบอบการปกครองของนายคาร์ลอส กัสติลโล อาร์มาส (Carlos Castillo Armas) แต่ล้มเหลวลง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1957 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายออสการ์ เมนโดซา อาซัวร์เดีย (Oscar Mendoza Azurdia) ได้ทำการยึดอำนาจและขับไล่ประธานาธิบดีชัวคราวยังนายหลุยส์ อาร์ตูโร กอนซาเลซ โลเปซ (President Luis Arturo Gonzalez Lopez) และได้แต่งตั้งให้นายมิเกล อิติโกร์ส ฟูเอนเตส (Miguel Ydigoras

Fuentes) ขึ้นสู่อำนาจแทน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1960 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนักปฏิวัติฝ่ายซ้ายกว่าสิบคนติดอาวุธด้วยปืนกลพยายามเข้ายึดฐานทัพอากาศภายในเมืองโคบันเพื่อต้องการที่จะยึดอำนาจและโค่นล้มระบอบการปกครองของนายมิเกล ยิดิโกราส ฟูเอนเตส (Miguel Ydigoras Fuentes) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอาร์ตูโร ชุก เดล ซิต (Captain Arturo Chuc del) และนายราฟาเอล เซสซัน เปเรรา (Captain Rafael Sessan Pereira) พร้อมกับทหารติดอาวุธและรถถังมากกว่า 200 นายเดินทางไปยังฐานทัพอากาศปาเพื่อต้องการที่จะขับไล่ระบอบการปกครองของนายมิเกล ยิดิโกราส ฟูเอนเตส (Miguel Ydigoras Fuentes) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1962 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทัพอากาศที่ต้องการจะยึดอำนาจนายมิเกล ยิดิโกราส ฟูเอนเตส (Miguel Ydigoras Fuentes) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1963 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกเปร์ลตา อาซัวร์เดีย (Colonel Enrique Peralta Azurdia) ขับไล่ระบอบการปกครองแบบของนายมิเกล ยิดิโกราส ฟูเอนเตส (Miguel Ydigoras Fuentes) เนื่องจากเกิดความพยายามในการทำรัฐประหารหลายครั้งเป็นเหตุให้เกิดความแปลกแยกกับระบบคณาธิปไตยของประเทศและกองทัพ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1982 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายฟลอริโอส มอนต์ (Efraín Ríos Montt) พร้อมผู้สนับสนุน ได้แก่ พันเอกวิกเตอร์ มานูเอล อาร์เกตา วิลลาลตา (Colonel Víctor Manuel Argueta Villalta) พันโทมาริโอ เรเน เอ็นริเกซ (Lieutenant Colonel Mario René Enriquez) พันตรีแอนเจิล อาร์ตูโร ซานเชซ กูเดียล (Major Ángel Arturo Sánchez Gudiel) และนายมูโนซ (Captain Muñoz) ได้ทำการขับไล่ผู้นำทางทหารอย่างนายเฟอร์นันโด โรเมโอ ลูกัส การ์เซีย (Fernando Romeo Lucas García) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1983 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยผู้บัญชาการกองทหารรักษาการณ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทหารประจำและกองทัพอากาศได้ทำการขับไล่ผู้นำทางทหารอย่างนายเอเฟราอิน รีโอส มอนต์ (Efraín Ríos Montt) สถานีวิทยุทั่วประเทศออกอากาศเพลงทหารสลับกับการเรียกร้องความสงบเร่งให้มีข่าวลือว่า

18 ครั้ง โดยการอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศกัวเตมาลามียู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และการอ้างถึงความมั่นคงของประเทศ

7) ประเทศเฮติ (Haiti)³¹² พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 14 ครั้ง โดยการ

จะมีความพยายามรัฐประหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างน้อยได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลออสการ์ อุมแบร์โต เมฆียา บิกตอร์เรส (Óscar Humberto Mejía Victores) ได้ขับไล่ผู้นำทางทหารอย่างนายเอเฟรอิน ริโอส มอนต์ (Efraín Ríos Montt) เนื่องจากความพยายามในการทำรัฐประหารครั้งที่แล้วจึงได้เกิดการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จในครั้งนี้อย่างน้อยได้มีการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างน้อยได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1988 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏโค่นล้มระบอบทหารที่มีประธานาธิบดีวินิซิโอ เซเรโซ (President Vinicio Cerezo) แต่ล้มเหลวลง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างน้อยได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1989 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังทหารกบฏจำนวนกว่า 200 ถึง 300 นาย ได้เข้าล้อมปิดสถานที่ทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญหลายแห่งเพื่อต้องการที่จะโค่นล้มระบอบการปกครองทหารอย่างนายพลเฮคเตอร์ กามาโช โมราเลส (General Hector Gramajo Morales) หรือประธานาธิบดีวินิซิโอ เซเรโซ (President Vinicio Cerezo) แต่ท้ายที่สุดแล้วนั้นได้ล้มเหลวลง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างน้อยได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 1993 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายออตโต เปเรซ โมลินา (Otto Pérez Molina) และได้รับการสนับสนุนจากรองเสนาธิการอย่างนายมาริโอ เรเน่ เอ็นริเกซ (Mario René Enríquez) ร่วมกันขับไล่พลเรือนแนวหน้าของระบอบทหารที่นำโดยนายพลโฮเซ โดมิงโก การ์เซีย ซามาโยอา (General Jose Domingo Garcia Samayoa) แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างน้อยได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

โดยสรุป การอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศกัวเตมาลามียู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และการอ้างถึงความมั่นคงของประเทศ ตามลำดับ; (Berger, Susan Ann. "State and Agrarian Development: Guatemala (1931-1978)." PhD thesis, Columbia University, 1986.)

³¹² สำหรับประเทศเฮติ จากการศึกษา พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 14 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1946 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏ 1946 ได้โค่นล้มระบอบการปกครองของนายเอลี เลสคอต (Elie Lescot) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1950 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพอล มักลัวร์ (Paul Magloire) โค่นล้มประธานาธิบดีดูมาร์ซาส เอสติเม (President Dumarsais Estime) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1957 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 2 เมษายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายลีออน คานตาเว (Leon Cantave) ได้ขับไล่ผู้นำชั่วคราวอย่างนายฟร็องก์ ซิลแว็ง (Franck Sylvain) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลจัตวาลีออน คานตาเว (Leon Cantave) เสนาธิการทหารบกประสบความสำเร็จในการยุบสภารัฐบาลบริหาร (Conseil Exécutif Gouvernement: CEG) ซึ่งก่อตั้งมาเป็นเวลา 7 สัปดาห์ อย่างไรก็ตาม นายคานตาเวถูกบังคับให้มอบอำนาจให้กับนายดาเนียล ฟิญโนเล (Daniel Fignole) เข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีชั่วคราวในเวลาต่อมา สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเสนาธิการทหารบกอันโตนิโอ เคโบร (Antonio Kebreau) ขับไล่ผู้นำชั่วคราวอย่างนายแดเนียล ฟิญโนเล (Daniel Fignole) กองบัญชาการทหารสูงสุดให้เหตุผลในการทำรัฐประหารโดยอ้างถึงสถานะกองทัพที่อ่อนแอลง ซึ่งภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้มีการจัดตั้งรัฐบาลทหารขึ้น (Conseil Militaire de Gouvernement: CMG) เพื่อประกาศภาวะฉุกเฉิน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1970 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกอ็อกเทฟ คายาร์ด (Colonel Octave Cayard) ผู้บัญชาการ ล้มเหลวในการขับไล่ระบอบการปกครองของนายฟร็องซัวส์ ดูวาลิเยร์ (Francois Duvalier) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล เพื่อส่งผลให้เกิดประโยชน์แก่กลุ่มของตน

ในปี ค.ศ. 1986 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏได้ทำการโค่นล้มระบอบการปกครองของนายฟร็องซัวส์ ดูวาลิเยร์ (Francois Duvalier) เนื่องจากกองทหารได้เปิดฉากยิงและสังหารนักเรียนมัธยมปลายจำนวนหนึ่งที่เข้าร่วมจลาจลในเมืองโกนาอีฟส์จึงทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ต่อรัฐบาลอย่างหนัก ส่งผลให้คลื่นการประท้วงของชนชั้นล่างแพร่กระจายไปทั่วจังหวัดต่าง ๆ โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่โกนาอีฟส์และเบติต์-โกอา และในไม่ช้าก็ลุกลามไปทั่วประเทศพร้อมกับเรียกร้องให้ยุติการปกครองของนายดูวาลิเยร์และให้กองทัพเข้ายึดครอง สำหรับการอ้างถึง

เหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1988 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอก ฌอง-คล็อด ปอล (Colonel Jean-Claude Paul) ต้องการที่จะโค่นล้ม พลโท อองรี นัมฟี (Lieutenant General Henri Namphy) ออกจากตำแหน่งหัวหน้าระบอบการปกครองของทหารแต่ไม่เป็นผลสำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 17 กันยายน เนื่องจากทางกองทัพได้เกิดการแตกแยกเพื่อแย่งชิงตำแหน่งประธานาธิบดี จึงได้มีการยึดอำนาจโค่นล้มระบอบการปกครองของทหารที่นำโดยพลโทเฮนรี นัมฟี (Lieutenant General Henri Namphy) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1989 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 2 เมษายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่ระดับกลาง 4 นาย ได้แก่ พันโทลีออนซ์ ควาโล (Lieutenant Colonel Leonce Qualo) พันโทฮิมม์เลอร์ เรบู (Lieutenant Colonel Himmler Rebu) พันเอกฟิลิปป์ เบียมบี (Colonel Philippe Biamby) ผู้บัญชาการกองกำลังรักษาประธานาธิบดี และพันเอกกาย ฟร็องซัวส์ (Colonel Guy Francois) ต้องการจะยึดอำนาจโดยการขับไล่ผู้นำทหารอย่างพลโทพรอสเพอร์ อวาริล (General Prosper Avril) แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 5 เมษายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองพันเดสซาลีน (Dessalines) ซึ่งเป็นหน่วยทหารที่ใหญ่เป็นอันดับสองภายในประเทศเฮติตั้งอยู่ในจังหวัดซาสตร็อบร์โตแปรงซ์ ต้องการที่จะยึดอำนาจโดยการขับไล่ นายพลพรอสเพอร์ อวาริล (General Prosper Avril) ผู้นำทางทหาร แต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1990 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลตรีเฮราร์ด อับราฮัม (Major General Herard Abraham) รักษาการเสนาธิการทหารบก ได้โค่นล้มระบอบการปกครองของทหารที่นำโดยนายพลพรอสเพอร์ อวาริล (General Prosper Avril) หลังจากที่ยุทธการรัฐประหารหลายครั้งแต่ครั้งที่กลับยึดอำนาจได้สำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1991 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 6 มกราคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายโรเจอร์ ลาฟอนตองต์ (Roger Lafontant) อดีตผู้นำกลุ่มทอนตัน มาคูต (Tonton Macoute) ได้ทำการขับไล่รักษาการประธานาธิบดีเฮอร์ธา ปาสคาล-ทรูยอร์ด

อ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศเฮติมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 1 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

8) ประเทศฮอนดูรัส (Honduras)³¹³ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 8

(Ertha Pascal-Trouillot) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 30 กันยายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลราอูล เซดราส (General Raoul Cedras) ได้ทำการขับไล่ประธานาธิบดีฌ็อง-แบร์ตรองด์ อริสติด (President Jean-Bertrand Aristide) ภายหลังจากรอคิวติตจากความพยายามรัฐประหารครั้งก่อน แต่ก็มีมีการรัฐประหารอีกครั้งจนครั้งนี้ประสบความสำเร็จสำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

³¹³ สำหรับประเทศฮอนดูรัส จากการศึกษา พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 8 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1956 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายซานโตส โอซอร์โต ปาส (Santos Osorio Paz) พร้อมทั้งกองทหารราบจำนวน 400 นายและได้รับการสนับสนุนจากนักเคลื่อนไหวของพรรคเสรีนิยมฝ่ายค้าน (Liberty Party: PLH) และนักศึกษามหาวิทยาลัยจำนวนมากพยายามโค่นล้มระบอบเผด็จการของประธานาธิบดีฮูลิโอ โลซานโน ดิแอซ (President Julio Lozano Diaz) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทัพสถาบันการทหารได้ทำการโค่นล้มระบอบเผด็จการของนายฮูลิโอ โลซานโน ดิแอซ (Julio Lozano Diaz) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์

ในปี ค.ศ. 1959 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกอาร์มันโด เบลาสเกซ เซอร์ราโต (Colonel Armando Velasquez Cerrato) พยายามยึดอำนาจจากนายรามอน วิลเลตา โมราเลส (Ramon Villeda Morales) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1963 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกกองทัพอากาศออสวัลโด โลเปซ อาเรลลانو (Colonel Oswaldo Lopez Arellano) ได้เข้ายึดอำนาจนายรามอน วิลเลตา โมราเลส (Ramon Villeda Morales) และจัดตั้งระบอบการปกครองแบบทหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1972 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลออสวัลโด โลเปซ อาเรลลانو (General Oswaldo Lopez Arellano) ขับไล่นายรามอน เออร์เนสโต ครูซ (Ramon Ernesto Cruz) และจัดตั้งสถาบันระบอบการ

ครั้ง โดยการอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศฮอนดูรัสมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 สาเหตุหลัก คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

9) ประเทศปานามา (Panama)³¹⁴ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 8

ปกครองทางทหารขึ้นมาใหม่อีกครั้ง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1975 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกฮวน อัลแบร์โต เมลการ์ คาสโตร (Colonel Juan Alberto Melgar Castro) ได้เข้ายึดอำนาจผู้นำทางทหาร นายพล ออสวัลโด โลเปซ อาเรลลาโน (General Oswaldo Lopez Arellano) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1978 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลโปลิการ์โป ปาซ การ์เซีย (Policarpo Paz García) ขับไล่ผู้นำทางทหารอย่างนายฮวน อัลแบร์โต เมลการ์ คาสโตร (Colonel Juan Alberto Melgar Castro) เนื่องจากระบบการปกครองของทหารภายใต้การควบคุมของนายเมลการ์เผชิญกับข้อกล่าวหาเรื่องการทุจริต สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน และ

ในปี ค.ศ. 2009 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยทหารติดอาวุธกลุ่มหนึ่งได้บุกเข้าโจมตีทำเนียบประธานาธิบดีเพื่อขับไล่ประธานาธิบดีมานูเอล เซลายา (Manuel Zelaya) และรัฐบาลชั่วคราวเข้ายึดอำนาจที่นำโดยนายโรแบร์โต มิเชลเลตตี (Roberto Micheletti) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

³¹⁴ สำหรับประเทศปานามา จากการศึกษา พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 8 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1949 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติอย่างนายโจเซ อันโตนิโอ เรมอน (José Antonio Remón) ได้ทำการขับไล่รองประธานาธิบดีดาเนียล ชานิส (President Daniel Chanis) ที่เพิ่งจะสาบานตนเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีชั่วคราว และแต่งตั้งนายอาร์นูลโฟ อาเรียส (Arnulfo Arias) ขึ้นเป็นประธานาธิบดี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1951 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอัลซิเบียด อโรเซเมนา (Alcibiades Arosemena) พร้อมกลุ่มผู้สนับสนุนได้ทำการโค่นล้มระบอบการปกครองของนายอาร์นูลโฟ อาเรียส (Arnulfo Arias) ซึ่งนำไปสู่การจัดตั้งระบอบการปกครองเฉพาะกาล สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1968 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแห่งชาติและพันโทโอมาร์ ตอร์ริโอส (Colonel Omar Torrijos) ได้ทำการขับไล่ประธานาธิบดีอาร์นูลโฟ อาเรียส (President Arnulfo Arias) และจัดตั้งระบอบการปกครองภายใต้อำนาจของนายตอร์ริโอส สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่าง

ครั้ง โดยการอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศปานามาอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

2. ทวีปอเมริกาใต้

โดย 6 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้เป็นเหตุผลในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อก่อรัฐประหารที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมของทวีปอเมริกาใต้ (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 – ปัจจุบัน) นั้น พบว่า บางสาเหตุไม่เคยใช้กล่าวอ้างในทวีปอเมริกาใต้เพื่อใช้เป็นความชอบธรรมในการกระทำการรัฐประหารเลย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1969 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอก รามิโร ซิเฆรา (Colonel Ramiro Silvera) ได้พยายามทำรัฐประหารเข้ายึดอำนาจนายโอมาร์ ตอร์ริโอส (Omar Torrijos) แต่กลับล้มเหลวลง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1982 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันโทรูเบน ดาโรโอ ปาเรเดส (Lieutenant Colonel Ruben Dario Paredes) และพันเอกมานูเอล โนริเอกา (Colonel Manuel Noriega) ได้ทำการขับไล่ระบอบการปกครองทหารที่นำโดยผู้บัญชาการกองกำลังรักษาดินแดนแห่งชาติอย่างนายฟลอเรนซิโอ ฟลอเรส อาเกิลาร์ (Florencio Flores Aguilar) ผู้สืบทอดตำแหน่งต่อจากนายโอมาร์ ตอร์ริโอส (Omar Torrijos) และจัดตั้งระบอบการปกครองใหม่ที่มีแนวคิดที่แตกต่างออกไป สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1985 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกดิแอซ เอร์เรรา (Diaz Herrera) พร้อมกองทัพออกมาประท้วงขับไล่ผู้นำทางทหารอย่างนายมานูเอล โนริเอกา (Manuel Noriega) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1988 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกเลอนิดาส มาเซียส (Colonel Leonidas Macias) พยายามยึดอำนาจจากผู้บัญชาการทหารอย่างนายมานูเอล นอริเอกา (Manuel Noriega) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 1989 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันตรี มอยเซส จิโรลดี เวก้า (Moisés Giroldi Vega) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการช่วยนายโนริเอกาได้มีอำนาจจากการรัฐประหารที่ผ่านมาเกิดความไม่พอใจจึงได้พยายามยึดอำนาจผู้นำทางทหารอย่างนายมานูเอล นอริเอกา (Manuel Noriega) แต่กลับล้มเหลวลง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

1) การกล่าวอ้างมากที่สุด คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล จำนวน 124 ครั้ง ของทุกประเทศที่ทำการรัฐประหาร และ

2) การกล่าวอ้างบ่อย ๆ แต่ไม่มากที่สุด เช่น อ้างความมั่นคงของประเทศ จำนวน 30 ครั้ง อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ จำนวน 17 ครั้ง และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ จำนวน 14 ครั้ง ของประเทศที่ทำการรัฐประหาร

3) การกล่าวอ้างน้อยที่สุด คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน จำนวน 11 ครั้ง ของประเทศที่ทำการรัฐประหาร และ

4) ไม่พบข้อมูลการกล่าวอ้างเลย คือ อ้างเรื่องชาติพันธุ์

ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์การกล่าวอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) แบบเฉพาะเจาะจงในแต่ละประเทศที่อยู่ในทวีปอเมริกาใต้ พบว่า

1) ประเทศอาร์เจนตินา (Argentina)³¹⁵ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ

³¹⁵ สำหรับประเทศอาร์เจนตินา จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 26 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1951 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลเบนจามิน เมเนนเดซ (General Benjamin Menendez) นายพลอาร์ตูโร รอร์สัน (General Arturo Rawson) และ นายวิเซนเต เอ็ม. บาโรจา (Vicente M. Baroja) ผู้บัญชาการฐานทัพอากาศ พร้อมกองกำลังกบฏหลายนายได้ขับไล่ระบอบการปกครองของประธานาธิบดีฮวน เปรอน (Juan Perón) ขณะเดียวกันนั้น นายเปรอน (Perón) ได้ส่งกฎหมายให้สภาองเกรสประกาศภาวะการปิดล้อมและออกคำสั่งให้กองทัพบกทหารที่เข้าร่วมการก่อจลาจล นายพลแองเจิล โซลารี (General Angel Solari) ผู้บัญชาการกองทัพบกได้ระดมกองกำลังทหารที่ภักดีเข้าปราบปรามการก่อจลาจลครั้งนี้ได้ส่งผลให้การรัฐประหารนี้ไม่ประสบผลสำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน และอ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1955 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยรัฐมนตรีกองทัพเรือคือ นายอานิบัล โอลิเวรี (Anibal Olivieri) และผู้บัญชาการทหารเรืออย่างนายเบนจามิน การ์จูโล (Benjamin Gargiulo) ได้พยายามยึดอำนาจอีกครั้งหลังจากถูกปราบปรามความพยายามรัฐประหารครั้งก่อนในการขับไล่ระบอบการปกครองของนายฮวน เปรอน (Juan Perón) แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 20 กันยายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลเอดูอาร์โด โลนาร์ดี (Eduardo Lonardi) นายพลโลนาร์ดี (General Lonardi) นายพลเปโตร อี. อาร์มบูรู (General Pedro E. Aramburu) และพลเรือเอกไอแซค โรฮาส (Admiral Issac Rojas) ได้โค่นล้มระบอบการปกครองของนายฮวน เปรอน (Juan Perón) เนื่องจากความพยายามรัฐประหารครั้งก่อนได้เกิดความแตกแยกระหว่างนายเปรอนและกองทัพเพิ่มมากยิ่งขึ้นทำให้นายเปรอนเชื่อว่าจะต้องจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธ ทำให้สร้างความไม่พอใจแก่กองทัพเป็นอย่างมาก สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 3 เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลเปโตร อี. อาร์มบูรู (General Pedro E. Aramburu) ได้โค่นล้มระบอบการปกครองของนายพลเอดูอาร์โด โลนาร์ดี (General Lonardi) สืบเนื่องจากทางกลุ่มฝ่ายชาตินิยมและฝ่ายเสรีนิยมภายในกองทัพต่างแย่งชิงอิทธิพลกัน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1956 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏได้พยายามโค่นล้มระบอบการปกครองทางทหารที่นำโดยนายพลเปโตร อี. อาร์มบูรู (General Pedro E. Aramburu) แต่การรัฐประหารครั้งนี้ไม่เป็นผลสำเร็จสำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1959 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลเรือเอกอาร์ตูโร ออสซิรียโอ อารานา (Lieutenant General Arturo Ossorio Arana) พร้อมคณะรัฐมนตรีพยายามต่อต้านประธานาธิบดีนายพลเฮกเตอร์ โซลานัส ปาเชโก (General Hector Solanas Pacheco) หรือผู้นำพลเรือนอย่างนายอาร์ตูโร ฟรอนดิซี (Arturo Frondizi) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 4 กันยายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลคาร์ลอส โตรันโซ มอนเตโร (Toranzo Montero) ได้ทำการรัฐประหารผ่านการขับไล่ผู้นำทางทหาร นายพลเอลบิโอ คาร์ลอส อนายา (General Elbio Carlos Anaya) สืบเนื่องจากประธานาธิบดีฟรอนดิซี (Arturo Frondizi) ตัดสินใจหลีกเลี่ยงการนองเลือดจึงจำต้องคืนตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดให้กับนายพลคาร์ลอส โตรันโซ มอนเตโร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1960 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทัพกบฏได้พยายามโค่นล้มระบอบทหารของนายพลคาร์ลอส โตรันโซ มอนเตโร (General Carlos Toranzo Montero) หรือผู้นำพลเรือนอย่างนายอาร์ตูโร ฟรอนดิซี (Arturo Frondizi) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยผู้บงการปกครองทางทหารอย่างนายพลคาร์ลอส โตรันโซ มอนเตโร (General Carlos Toranzo Montero) ล้มเหลวในการขับไล่นายอาร์ตูโร ฟรอนดิซี (Arturo Frondizi) ผ่านข้อเรียกร้อง 3 ประการ ได้แก่ (1) มอบอำนาจให้นายอัลวาโร ซี. การ์เรต์เต (Alvaro C. Alsogaray) ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ (2) ขจัดอิทธิพลของอดีตรัฐมนตรีกระทรวงเศรษฐกิจนั้นคือนายเปโรนิสต์ โรเจอร์ ฟริเจรีโอ (Peronist Roger Frigerio) และ (3) แทนที่บุคคลที่หละหลวมหน้าที่ในการรับมือกับผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ในมหาวิทยาลัยและการก่อการร้ายของนายเปโรนิสต์ โรเจอร์ ฟริเจรีโอ เพื่อหวังว่านายโรดอลโฟ ลาร์เชอร์ (War Secretary Rodolfo Larcher) จะสนับสนุนกลุ่มกบฏแต่ก็ไม่เป็นเช่นนั้น และขาดการสนับสนุนจากหลายฝ่ายส่งผลให้แผนการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ไม่ประสบผลสำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายเปโรนิสต์ โรเจอร์ ฟริเจรีโอที่เกษียณอายุที่ได้รับการสนับสนุนจากพันโทฮูลิโอ บาร์เรโด (Lieutenant Colonel Julio Barredo) และอดีตนายพลจัตวา มิเกล เอ. อินญูเกซ (Ex-brigadier general Miguel A. Iniguez) รวมถึงกองกำลังทหารราบที่ 11 ได้โค่นล้มระบอบทหารของนายพลคาร์ลอส โตรันโซ มอนเตโร (General Carlos Toranzo Montero) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1961 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 23 มีนาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลโรเซนโด มาเรีย ฟรากา (General Rosendo Maria Fraga) ได้ทำการรัฐประหารขับไล่ผู้บงการปกครองทางทหารอย่างนายพลคาร์ลอส โตรันโซ มอนเตโร (General Carlos Toranzo Montero) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏที่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่เปโรนิสต์ได้พยายามโค่นล้มระบอบทหารของนายพลราอูล ปอจกี (General Raul Poggi) และพลเรือนแนวหน้า อาร์ตูโร ฟรอนดิซี (Arturo Frondizi) ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1962 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 5 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 29 มีนาคม เกิดการรัฐประหารนำโดยผู้บงการปกครองทางทหารอย่างนายพลราอูล ปอจกี (General Raul Poggi) ได้ทำการรัฐประหารขับไล่นายอาร์ตูโร ฟรอนดิซี (Arturo Frondizi) และทำการแต่งตั้งให้รองประธานาธิบดีโฮเซ มาเรีย กุยโด (Vice President Jose Maria Guido) เข้ามาบริหารประเทศแทน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 21 เมษายน เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลเอนริเก เราช (General Enrique Rauch) ได้ทำการรัฐประหารผ่านการขับไล่ผู้นำระบอบการปกครองอย่างนายพลราอูล ปอจกี (General Raul Poggi) และเรียกร้องให้นายพลฮวน เบาติस्ता โลซา (Juan Bautista Loza) เข้าดำรงตำแหน่งเป็นทั้งรัฐมนตรีกระทรวงสงครามและเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม เกิดการรัฐประหารนำโดยพลตรีเฟเดริโก โตรันโซ มอนเตโร (Major General Federico Toranzo Montero) ได้ทำการรัฐประหารผ่านการขับไล่ผู้นำของระบอบการปกครองทางทหารอย่างนายพลฮวน เบาติस्ता โลซา (General Juan Bautista Loza) เนื่องจากกลุ่มกบฏได้มีการประกาศเจตนารมณ์ที่จะจัดตั้งเผด็จการทหารตามระบอบประชาธิปไตย โดยการบังคับให้รัฐบาลแต่งตั้งให้เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดอย่างนายพลอาร์ตูโร ออสโซริโอ อารานา (General Arturo Ossorio Arana) เป็นรัฐมนตรีกระทรวงสงคราม สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล เพื่อหวังได้รับประโยชน์แก่กลุ่มของตน

ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 22 กันยายน เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทัพบกบฏที่ใช้นามว่าอาซูลเลสหรือบลูส์ที่ได้รับการสนับสนุนจากพลเอกโฮเซ ออกตาบิโอ คอร์เนโจ ซาราเวีย (General Jose Octavio Cornejo Saravia) รัฐมนตรีกระทรวงสงคราม ผู้บัญชาการทหารสูงสุดฮวน คาร์ลอส โลริโอ และพลเอกแบร์นาดีโน เอ็น. ลาบายรู (General Bernadino N. Labayru) เสนาธิการทหารบก ได้ทำการรัฐประหารผ่านการขับไล่ผู้นำโคโลราโด นายพลฮวน คาร์ลอส โลริโอ (General Juan Carlos Lorio) และผู้นำกองทัพเหนือระบอบทหารอย่างนายพลฮวน คาร์ลอส อองกาเนีย (General Juan Carlos Onganía) โดยการเข้าควบคุมกองทัพบกพร้อมกล่าวหาว่ากล่าวหานายพลทั้งสองพยายามก่อรัฐประหาร ทหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลจัตวาคาโย อันโตนิโอ อัลซินา (Brigadier Cayo Antonio Alsina) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการขับไล่ผู้นำทางทหารของระบอบการปกครองทหารอย่างนายพลฮวน คาร์ลอส อองกาเนีย (General Juan Carlos Onganía) นายโฮเซ มาเรีย กุยโด (Jose Maria Guido) และกลุ่มที่เรียกว่าอาซูล (Azules) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล เพื่อหวังได้รับประโยชน์แก่กลุ่มของตน

ในปี ค.ศ. 1963 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏที่สนับสนุนผู้นำโคโลราโด นายพลฮวน คาร์ลอส โลริโอ (General Juan Carlos Lorio) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการขับไล่ผู้นำระบอบการปกครองทหารอย่างนายพลฮวน คาร์ลอส อองกาเนีย (General Juan Carlos Onganía) และนายโฮเซ มาเรีย กุยโด (Jose Maria Guido) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1966 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลปาสควาล ปิสตารินี (General Pascual Pistarini) ได้เข้ากระทำการรัฐประหารผ่านการขับไล่ผู้นำระบอบทหารอย่างนายอาร์ตูโร อิลเลีย (Arturo Illia) และทำการแต่งตั้งพลเอกฮวน คาร์ลอส อองกาเนีย (General Juan Carlos Onganía) ดำรงตำแหน่งหัวหน้าระบอบการปกครองของทหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1970 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลโทเลฮานโดร ลานูสเช (Alejandro Lanusse) ได้เข้ากระทำการรัฐประหารผ่านการขับไล่พลเอก คาร์ลอส อองกาเนีย (Juan Carlos Onganía) และแต่งตั้งนายพลโรเบร์โต เอ็ม. เลวิงสตัน (Roberto M. Levingston) เป็นผู้นำระบอบการปกครองทหารคนใหม่ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจอ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1971 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 22 มีนาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลโทเลฮานโดร ลานูสเช (Alejandro Lanusse) ได้เข้ากระทำการรัฐประหารผ่านการขับไล่พลโทโรเบร์โต เอ็ม. เลวิงสตัน (General Roberto M. Levingston) ในฐานะผู้นำระบอบการปกครองของทหารที่ได้รับอำนาจจากการยึดอำนาจครั้งก่อน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันโทเฟอร์นันโด อามาเดโอ เด บัลดริช (Lieutenant Colonel Fernando Amadeo de Baldrich) และพันโทฟลอเรนติโน ดิอาซ โลซา (Lieutenant Colonel Florentino Diaz Loza) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการขับไล่ผู้นำทางทหาร พลโทเลฮานโดร ลานูสเช (Alejandro Lanusse) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1975 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลจัตวาเชซุส ออร์ลันโด คาเปल्लीนี (Jesús Orlando Capellini) แห่งกองทัพอากาศ พร้อมผู้สนับสนุนพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการขับไล่ภริยาของอดีตนายกรัฐมนตรีเสียชีวิตลงนั้นคือนางอิซาเบล มาร์ตินเนซ เด เปรอน (Isabel Martinez de Peron) เข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีต่อจากนายฮวน เปรอน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชั่น และอ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1976 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลฮอร์เก ราฟาเอล วิเดลา (Lieutenant General Jorge Rafael Videla) ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายพลวิเดลา กองทัพบก พลเรือเอกเอดูอาร์โด เอมีลิโอ มาสเซรา (Admiral Eduardo Emilio Massera) กองทัพเรือ และนายพลจัตวาออร์ลันโด รามอน อาโกติ (Brigadier General Orlando Ramon Agosti) กองทัพอากาศ ได้เข้ากระทำการรัฐประหารผ่านการขับไล่ นายอิซาเบล มาร์ตินเนซ เด

26 ครั้ง โดยการอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศอาร์เจนตินานั้น มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 5 สาเหตุหลัก คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

2) ประเทศโบลิเวีย (Bolivia)³¹⁶ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 30 ครั้ง

เปรอน (Isabel Martinez de Peron) นับเป็นการล่มสลายของระบอบประชาธิปไตยและนำไปสู่การสถาปนาระบอบการปกครองใหม่ทางทหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 1981 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกองทัพ ได้เข้ากระทำการรัฐประหารผ่านการขับไล่ นายพลโรแบร์โต เอดูอาร์โด วิโอลา (General Roberto Eduardo Viola) และนายพลโฮราซิโอ ลีเอนโด (Horacio Tomás Liendo) เมื่อยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นจึงได้ทำการแต่งตั้งให้นายพลเลโอโพลโด กัลติเอรี (General Leopoldo Galtieri) ผู้บัญชาการทหารบกเข้ามาบริหารประเทศต่อไป สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1982 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกองทัพ ได้เข้ากระทำการรัฐประหารผ่านการโค่นล้ม นายพลลีโอโพลโด กัลติเอรี (General Leopoldo Galtieri) ผู้นำทางทหาร และได้ทำการแต่งตั้งพลตรีอัลเฟรโด ออสการ์ แซงต์-ฌอง (Major General Alferdo Oscar Saint-Jean) เข้าบริหารประเทศชั่วคราว ซึ่งการรัฐประหารครั้งนี้ถือเป็นครั้งสุดท้ายในประวัติศาสตร์การรัฐประหารของประเทศอาร์เจนตินา อันเนื่องมาจากความพ่ายแพ้ข้อพิพาทหมู่เกาะฟอล์กแลนด์ทำให้ผู้นำกองทัพถูกกดดันอย่างรุนแรงและได้ประกาศลาออกอย่างเป็นทางการและประกาศถึงการเลือกตั้งทั่วไปจึงถือเป็นการหวนคืนของระบอบประชาธิปไตยภายในประเทศอาร์เจนตินา สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³¹⁶ สำหรับประเทศโบลิเวีย จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 30 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1946 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายกุเตียเรซ (Guillermo Gutiérrez) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการขับไล่ระบอบการปกครองของพรรคที่นำโดยนายกอลแบร์โต บียาร์โรเอล (Gualberto Villarroel) เพื่อต้องการที่จะให้การสนับสนุนจากขบวนการปฏิวัติแห่งชาติ (National Revolutionary Movement: MNR) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1949 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยขบวนการปฏิวัติแห่งชาติ (National Revolutionary Movement: MNR) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการโค่นอำนาจคณะอัยการโดยของนายมาแมร์โต อูร์ริโอลาโกเทีย (Mamerto Urriolagoitia) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1950 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพรรคสังคมนิยมฟาลังจ (Bolivian Socialist Falange: FSB) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการโค่นอำนาจคณะอัยการโดยของนายมาแมร์โต อูร์ริโอลาโกเทีย (Mamerto Urriolagoitia) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1951 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยประธานาธิบดีมาแมร์โต อูร์ริโอลาโกเทีย (Mamerto Urriolagoitia) ที่กำลังจะพ้นจากตำแหน่งแต่กลับมอบอำนาจให้กองทัพของนายพลอวิดโอ กีโรกา (General Ovidio Quiroga) หัวหน้ากองทัพและจัดตั้งระบอบการปกครองแบบทหารที่นำโดยนายพลฮูโก บัลลิเวียน (General Hago Ballivian) เนื่องจากต้องการที่สืบทอดอำนาจ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1952 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลอันโตนิโอ เซเลเม วาร์กัส (General Antomio Seleme Vargas) รัฐมนตรีว่าการสนับสนุนจากขบวนการปฏิวัติแห่งชาติ (MNR) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการโค่นล้มระบอบการปกครองของทหารอย่างนายพลฮูโก บัลลิเวียน (General Hago Ballivian) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1953 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 6 มกราคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกมิลตัน เดลฟิน กาดาลดี (Colonel Milton Delfin Cataldi) รองเสนาธิการกองทัพ และนายพลลุยส์ เปญาโลซา พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการโค่นอำนาจผู้นำขบวนการปฏิวัติแห่งชาติ (MNR) อย่างนายวิกเตอร์ ปาซ เอสเตนซอร์ (Victor Paz Estenssoro) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายฮูโก โทโร (Captain Hugo Toro) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการโค่นอำนาจระบอบการปกครองของขบวนการปฏิวัติแห่งชาติ (MNR) ที่นำโดยนายวิกเตอร์ ปาซ เอสเตนซอร์ (Victor Paz Estenssoro) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1958 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม นำโดยกองกำลังกบฏกลุ่มสังคมนิยมโบลิเวีย (Bolivian Socialist Falange: FSB) พยายามกระทำการรัฐประหารยึดอำนาจระบอบการปกครองของขบวนการปฏิวัติแห่งชาติ (MNR) ที่นำโดยนายเอร์นัน ซิเลส ซูอาโซ (Hernán Siles Zuazo) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่าย

กบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม นำโดยกองกำลังกบฏกลุ่มสังคมนิยมโบลิเวีย (Bolivian Socialist Falange: FSB) พยายามกระทำการรัฐประหารอีกครั้ง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ

ในปี ค.ศ. 1960 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองตำรวจแห่งชาติจากค่ายทหาร (Avelina Aliaga) ทางตอนเหนือของเมืองลาปาซที่ได้รับการสนับสนุนจากพันเอกแอร์โมเจนเนส ริโอส เลเดซมา (Colonel Hermogenes Rios Ledezma) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจกลุ่มผู้นำขบวนการปฏิวัติแห่งชาติ (MNR) อย่างนายเอร์นัน ซิเลส ซูอาโซ (Hernan Siles Zuazo) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1964 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองพลกบฏภายในเมืองโกชาบัมบากระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจขบวนการปฏิวัติแห่งชาติระบอบการปกครอง (MNR) ที่นำโดยนายวิกเตอร์ ปาซ เอสเตนซอร์ (Victor Paz Estenssoro) และได้ทำการแต่งตั้งนายเรเน บาร์ริเอนตอส (Rene Barrientos) และนายพลอัลเฟรโด โอวานโด แคนเดีย (General Alfredo Ovando Candia) เข้ามามีอำนาจบริหารประเทศ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1968 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลมาร์กอส วาสเกซ (General Marcos Vasquez) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจนายเรเน บาร์ริเอนตอส (Rene Barrientos) เนื่องจากต้องการที่จะยุติอำนาจทางการเมืองภายในกองทัพ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1969 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลอัลเฟรโด โอวานโด กันเดีย (General Alfredo Ovando Candia) ขับไล่นายลูอิส อาดอลโฟ ซิเลส ซาลีนัส (Luis Adolfo Siles Salinas) และจัดตั้งระบอบการปกครองแบบทหาร ภายหลังจากที่นายเรเน บาร์ริเอนตอส (Rene Barrientos) เสียชีวิตจากอุบัติเหตุเฮลิคอปเตอร์เป็นเหตุให้รองประธานาธิบดีซิล (President Siles) ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1970 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลโรเจลิโอ มิรันดา (General Rogelio Miranda) ได้กระทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จผ่านการเข้ายึดอำนาจผู้นำทหารอย่างนายอัลเฟรโด โอวานโด คานเดีย (Alfredo Ovando Candia) แต่ถูกขัดขวางไม่ให้เข้าควบคุมอำนาจบริหารประเทศ สำหรับการอ้างถึงเหตุ

แห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลฮวน โฮเซ่ ตอร์เรส (General Juan Jose Torres) ได้กระทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จผ่านการเข้ายึดอำนาจนายพลโรเกลิโอ มิรันดา (General Rogelio Miranda) เพื่อต้องการที่จะยึดอำนาจดังกล่าวไปเป็นของกลุ่มตนและเพื่อผลประโยชน์ เนื่องจากการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จครั้งก่อนผ่านมาเพียงแค่วันหนึ่งเท่านั้น สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1971 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 10 มกราคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลโรเกลิโอ มิรันดา (General Rogelio Miranda) และพันเอกฮูโก บันเซอร์ ซัวเรซ (Colonel Hugo Banzer Suarez) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจนายพลฮวน โฮเซ่ ตอร์เรส (General Juan Jose Torres) โดยอ้างว่ากระทำไปเพื่อป้องกันไม่ให้ประเทศโบลิเวียถูกปกครองและกลายเป็นประเทศลัทธิจักรวรรดินิยม สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกฮูโก บันเซอร์ ซัวเรซ (Colonel Hugo Banzer Suarez) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจผู้นำทางทหารอย่างนายพลฮวน โฮเซ่ ตอร์เรส (General Juan Jose Torres) เนื่องจากรัฐบาลได้ทำการตัดงบประมาณทางทหารเป็นเหตุให้เกิดจุดประกายการต่อต้านและมีการวางแผนรัฐประหารขึ้น สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1974 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันโท ราอูล โลเปซ เลย์ตัน (Lieutenant Colonel Raul Lopez Leyton) และพันตรี แกรี ปราโด ซัลมอน (Major Gary Prado Salmon) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจผู้นำทางทหารอย่างนายพลฮูโก บันเซอร์ ซัวเรซ (General Hugo Banzer Suarez) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลฮูลิโอ ปราโด ซัลมอน (General Julio Prado Salmon) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจนายพลฮูโก บันเซอร์ ซัวเรซ (General Hugo Banzer Suarez) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1978 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลฮวน เปเรดา อัสบุน (General Juan Pereda Asbun) ได้เกิดการกระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจผู้นำทางทหารอย่างนายพลฮูโก บันเซอร์

ซัวเรซ (Hugo Banzer Suarez) เนื่องจากการปกครองเริ่มมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันทำให้ภายในกองทัพเกิดความแตกแยก สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายเดวิด ปาติลลา อารานซิเบีย (David Padilla Arancibia) ได้เกิดการกระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจผู้นำทางทหารอย่างนายพลฮวน เปเรดา อัสบุน (General Juan Pereda Asbun) เพื่อขัดขวางการเลือกตั้ง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1979 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารกบฏที่ได้รับการสนับสนุนพันเอกวอลเตอร์ ซาลามา (Colonel Walter Salama) จากเมืองตริเนเตตพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจผู้นำระบอบการปกครองเฉพาะกาลของนายพลวอลเตอร์ เกวารา อาร์เซ (Walter Guevara Arez) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกอัลแบร์โต นาตัสช บุช (Colonel Alberto Natusch Busch) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจนายพลวอลเตอร์ เกวารา อาร์เซ (Walter Guevara Arze) เพื่อต้องการที่จะจัดตั้งระบอบทหารใหม่ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1980 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลหลุยส์ การ์เซีย เมซา (General Luis Garcia Meza) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจระบอบการปกครองชั่วคราวที่นำโดยนายลิเดีย เกยเลอร์ เตจาตา (Lidia Gueiler Tejada) เพื่อต้องการที่จะล้มล้างการเลือกตั้งประธานาธิบดี และจัดตั้งระบอบการปกครองแบบทหารของตน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1981 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 4 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม นำโดยผู้บัญชาการศูนย์สั่งการกองกำลังพิเศษ (Center for the Instruction of Special Troops: CITE) อย่างนายพันโทเอมิลิโอ ลานซา (Lieutenant Colonel Emilio Lanza) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจนายพลหลุยส์ การ์เซีย เมซา (General Luis Garcia Meza) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม นำโดยพันโทเอมิลิโอ ลานซา (Lieutenant Colonel Emilio Lanza) ได้พยายามทำรัฐประหารอีกครั้งเพื่อต้องการเข้ายึดอำนาจนายพลหลุยส์ การ์เซีย เมซา (General Luis Garcia Meza)

โดยการอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศโบลิเวียนั้น มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 5 สาเหตุหลัก คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตการณ์เมืองและเศรษฐกิจ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน นำโดยนายอาเญซ (Añez) และ นายคาโยจา (Cayoja) ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายวัลโด เบร์นัล (Waldo Bernal) ผู้บัญชาการกองทัพอากาศพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจนายพลหลุยส์ การ์เซีย เมซา (General Luis Garcia Meza) ผู้นำทางทหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม นำโดยกองกำลังกบฏที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บัญชาการกองทัพอากาศและผู้บัญชาการกองทัพอากาศเรืออย่างรองพลเรือเอกออสการ์ ปามโม (Vice Admiral Oscar Pammo) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจนายพลหลุยส์ การ์เซีย เมซา (General Luis Garcia Meza) และได้ทำการแต่งตั้งให้นายพลเซลโซ ตอร์เรลิโอ วิลลา (General Celso Torrelio Villa) เข้ามาใช้อำนาจแทน ภายหลังจึงได้มีการกำหนดการเลือกตั้งขึ้นเพื่อให้การจัดตั้งรัฐบาลภายหลังการรัฐประหารเกิดความชอบธรรม สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1984 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทัพบกที่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่นำโดยร้อยโทเซลซิโอ กัมโปส ปินโต (Lieutenant Celsio Campos Pinto) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจประธานาธิบดีเอร์นัน ซิเลส ซัวโซ (Hernán Siles Zuazo) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 2019 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยฝ่ายค้านที่ออกมาประท้วงตั้งข้อหาฉ้อโกงการเลือกตั้งทำให้ประธานาธิบดีเอโว โมราเลส (President Evo Morales) ต้องลี้ภัยไปยังประเทศเม็กซิโกเพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดสงครามกลางเมืองเป็นเหตุให้ภายในประเทศเกิดสุญญากาศทางอำนาจ ต่อมานายฌานีน อเญซ ชาเวซ (Jeanine Añez Chávez) จึงได้รับแต่งตั้งให้เป็นรักษาการประธานาธิบดีชั่วคราวและได้มีการกำหนดการเลือกตั้งใหม่ที่ได้รับชัยชนะโดยนายหลุยส์ อาร์เซ (Luis Arce) ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรีภายใต้การนำของนายเอโว โมราเลส (Evo Morales) แทน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

3) ประเทศบราซิล (Brazil)³¹⁷ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 7 ครั้ง

³¹⁷ สำหรับประเทศบราซิล จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 7 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1955 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลเฮนริเก เตเซรา ลอตต์ (General Henrique Teixeira Lott) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจประธานาธิบดีรักษาการอย่างนายคาร์ลอส โกอิมบรา ดา ลูซ (Carlos Coimbra da Luz) ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระบอบประชาธิปไตย ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้มีการแต่งตั้งนายเนรู รามอส (Neru Ramos) เข้ามาบริหารประเทศแทน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลเฮนริเก เตเซรา ลอตต์ (General Henrique Teixeira Lott) ได้กระทำการรัฐประหารจากการขัดขวางไม่ให้ประธานาธิบดีโจอาว คาเฟ ฟิลีโอ (João Café Filho) กลับมาดำรงตำแหน่งแทนประธานาธิบดี จนท้ายที่สุดแล้วนั้นได้มีการแต่งตั้งให้นายจูลเซลีโน คูบิตเชค (Juscelino Kubitschek) เข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดี โดยสหภาพประชาธิปไตยแห่งชาติ (The Democratic National Union: UDN) สมาพันธ์ราษฎรได้กล่าวว่าการที่ประธานาธิบดีรักษาการเนรู เด โอลิเวรา รามอส (Neru Ramos) กระทำแบบนี้ถือเป็นการก่อกวนที่กระทำผิดกฎหมาย สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1956 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่กองทัพอากาศอย่างพันตรีฮาโรโด โกอิมบรา เวโลโซ (Major Haroldo Coimbra Veloso) และร้อยเอกโฮเซ ชาเวส ลาเมรา (Captain Jose Chaves Lameirao) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจนายจูลเซลีโน คูบิตเชค (Juscelino Kubitschek) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1959 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันโทฮาโรโด เวโลโซ (Lieutenant Colonel Haroldo Veloso) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจนายจูลเซลีโน คูบิตเชค (Juscelino Kubitschek) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน และอ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1961 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจประธานาธิบดีเจา กูลาร์ต (João Goulart) ที่ได้รับเลือกตามระบอบประชาธิปไตยและกำลังจะขึ้นสู่ตำแหน่งประธานาธิบดี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1964 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายปาสคาล รานิเอรี มาซซิลลี (Pascoal Ranieri Mazzilli) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจประธานาธิบดีเจา กูลาร์ต (João Goulart) การรัฐประหารครั้งนี้ถือ

โดยการอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศบราซิลนั้น มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 สาเหตุหลัก คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

4) ประเทศชิลี (Chile)³¹⁸ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง โดยการอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศชิลีนี้นั้น มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์

5) ประเทศโคลอมเบีย (Colombia)³¹⁹ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 3

เป็นการเริ่มต้นการปกครองของทหารภายในประเทศบราซิล สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และ

ในปี ค.ศ. 1969 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มทหารกบฏได้กระทำการรัฐประหารผ่านการขัดขวางไม่ให้รองประธานาธิบดีเปโดร อเลixo (Pedro Aleixo) สืบทอดตำแหน่งต่อจากประธานาธิบดีอาร์ตูร์ ดา คอสตา เอ ซิลวา (President Artur da Costa e Silva) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

³¹⁸ สำหรับประเทศชิลี จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1973 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน นำโดยผู้บัญชาการของกองทหารรักษาการณ์อย่างพันโทโรแบร์โต ซูเปอร์ออนเฟรย์ (Roberto Souper Onfray) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการเข้ายึดอำนาจประธานาธิบดีซัลวาดอร์ อัลเลนเด (Salvador Allende) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 11 กันยายน นำโดยนายพลเอากุสโต ปิโนเชต์ (General Augusto Pinochet) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีซัลวาดอร์ อัลเลนเด (President Salvador Allende) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์

³¹⁹ สำหรับประเทศโคลอมเบีย จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 3 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1953 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏที่ได้รับการสนับสนุนจากอดีตประธานาธิบดีมาเรียโน ออสปิโน เปเรซ (Mariano Ospina Perez) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการขัดขวางไม่ให้นายเลาเรอานโกเมซ (Laureano Gomez) กลับเข้ามาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีเนื่องมาจากนายเลาเรอานโกเมซ พยายาม

ครั้ง โดยการอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศโคลอมเบียนี้มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์

6) ประเทศเอกวาดอร์ (Ecuador)³²⁰ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ

ถอดถอนผู้บัญชาการทหาร พลโทกุสตาโว โรฆาส ปินิลลา (Lieutenant General Gustavo Rojas Pinilla) และได้มีการจัดตั้งระบอบการปกครองแบบทหารขึ้น สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1957 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏที่ต่อมาได้มีการจัดตั้งรัฐบาลเผด็จการทหารขึ้นซึ่งประกอบด้วย พลตรีเดโอกราเซียส ฟอนเซกา (General Deogracias Fonseca) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ, พลเรือตรีรูเบน เปียตราฮิตา (Ruben Piedrahita) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงโยธาธิการ, พลจัตวาราฟาเอล นาบาส ปาร์โด (Brigadier General Rafael Navas Pardo) ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และนายพลจัตวา หลุยส์ อี. ออร์โดเนซ (Brigadier General Luis E. Ordonez) หัวหน้าหน่วยข่าวกรองได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายทหารกุสตาโว โรฆาส ปินิลลา (Lieutenant General Gustavo Rojas Pinilla) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 1958 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกเฮอร์นันโด โฟเรโร (Colonel Hernando Forero) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำทหารกาเบรียล ปาริส กอร์ดิลโล (Gabriel Paris Gordillo) เพื่อต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองให้กลับไปสู่การปกครองโดยพลเรือนผ่านการเลือกตั้ง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์

³²⁰ สำหรับประเทศเอกวาดอร์ จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 14 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1947 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม นำโดยนายคาร์ลอส มานเชโน กาซาส (Carlos Mancheno Cajas) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายโฮเซ มาเรีย เวลาสโก อิบาร์รา (Jose Maria Velasco Ibarra) เนื่องจากเกิดความเห็นที่แตกต่างทางการเมืองขึ้น สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 3 กันยายน นำโดยพันเอกแองเจิล บาเกโร ดาวิลลา (Colonel Angel Baquero Davila) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำเผด็จการทหารคนใหม่อย่างนายคาร์ลอส มานเชโน (Carlos Mancheno) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ใน

การกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์

ในปี ค.ศ. 1949 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารที่จงรักภักดีต่ออดีตเผด็จการนายคาร์ลอส มานเชโน (ex-dictator Carlos Mancheno) รวมถึงนายอาเบล มาโนซัลวาส (Captain Abel Manosalvas) และนายฮูลิโอ เฮอร์มัน (Julio German) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีกาโล ฟลาซา ลาสโซ (Galo Plaza Lasso) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1950 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารกบฏที่ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มพลังประชาชน (Concentration of Popular Forces: CFP) ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายคาร์ลอส เกวารา โมเรโน (Carlos Guevara Moreno) รัฐมนตรีมหาดไทยภายใต้ นายโฮเซ มาเรีย เวลาสโก อิบาร์รา (Jose Maria Velasco Ibarra) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีกาโล ฟลาซา ลาสโซ (Galo Plaza Lasso) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1954 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันโทฮอร์เก้ เอเชเวเเรีย (Jorge Echeverría) พร้อมกลุ่มผู้สนับสนุนพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีโฮเซ มาเรีย เวลาสโก อิบาร์รา (Jose Maria Velasco Ibarra) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1956 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกอุมแบร์โต การ์เซส (Colonel Humberto Garces) ผู้นำกองทัปกบฏพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีโฮเซ มาเรีย เวลาสโก อิบาร์รา (President Jose Maria Velasco Ibarra) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1961 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันตรีฮอร์เก้ วาลดีวิโซ (Jorge Valdivieso) ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายพลอัลเฟรโด เดล ปอโซ ลากอส (General Alfredo del Pozo Lagos) ผู้บัญชาการทหารบก และนายพลวิกเตอร์ ออเลสเทีย (Victor Aulestia) หัวหน้าเสนานิการทั่วไปพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีโฮเซ มาเรีย เวลาสโก อิบาร์รา (President Jose Maria Velasco Ibarra) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1963 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยบัญชาการทหารสูงสุด ได้แก่ พันเอกคาร์ลอส อาร์เรกี (Carlos Arregui) ผู้บัญชาการกองทัพบก นายพลวิกเตอร์ ออเลสเทีย (Victor Aulestia) พันเอกยูโดโร นารันโจ (Eudoro Naranjo) ภายใต้ระเบียบแห่งชาติใหม่ (Nuevo Orden Nacional: NON) นายรามอน คาสโตร จิฆอน (Ramon Castro Jijon) พันเอกกาเบรรา (Colonel Luis Cabrera Sevilla) และพันโทไฟรเล (Lieutenant Colonel Guillermo Freile Posso) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดี คาร์ลอส ฮูลิโอ อาโรเซเมนา มอนรอย (President Carlos Julio Arosemena Monroy) และจัดตั้งระบอบการปกครองแบบทหารที่

นำโดยนายรามอน คาสโตร จิฆอน (Ramon Castro Jijon) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1966 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลเตลโม วาร์กัส (General Telmo Vargas) ได้เข้าสนับสนุนผู้ประท้วงได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบทหารของพลเรือตรี รามอน คาสโตร จิฆอน (Admiral Ramon Castro Jijon) ซึ่งนำไปสู่การสถาปนาระบอบการปกครองชั่วคราวที่นำโดยนายเคลเมนเต เยโรวี อินดาบูรู (Clemente Yerovi Indaburu) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์

ในปี ค.ศ. 1972 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยผู้บัญชาการทหารบก นายพลกิลเยร์โม โรดริเกซ ลารา (General Guillermo Rodriguez Lara) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายโฮเซ มาเรีย เวลาสโก อิบาร์รา (Jose Maria Velasco Ibarra) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1975 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลราอูล กอนซาเลส อัลเวียร์ (General Raul Gonzales Alvear) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำกองทัพอย่างนายพลกิลเยร์โม โรดริเกซ ลารา (General Guillermo Rodriguez Lara) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1976 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยผู้บัญชาการกองทัพอากาศพลเรือเอกอัลเฟรโด โปเบดา เบร์บาโน (Alfredo Poveda Burbano) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายพลกิลเลร์โม โรดริเกซ ลารา (General Guillermo Rodriguez Lara) ผู้นำทางทหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1986 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีลีออน เฟเบรส กอร์เตโร (President Leon Febres Cordero) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน และอ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 2000 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอก ลูซิโอ กูติเเเรซ (Lucio Gutierrez) และพันเอก เฟาสโต โคโบ (Colonel Fausto Cobo) ผู้บัญชาการสถาบันการทหารพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีจามิล มาฮวาด (President Jamil Mahuad) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

14 ครั้ง โดยการอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศเอกวาดอร์นั้นมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 5 สาเหตุหลัก คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตการณ์เมืองและเศรษฐกิจ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

7) ประเทศปารากวัย (Paraguay)³²¹ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ

³²¹ สำหรับประเทศปารากวัย จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 12 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1947 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 7 มีนาคม ได้เกิดการกระทำรัฐประหารนำโดยกลุ่มกองทัพบก (Febreristas Party) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายฮิโนโอ โมรีนิโก (Higinio Morinigo) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 26 เมษายน ได้เกิดการกระทำรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏที่ได้รับการสนับสนุนจากพันเอกเฟเดริโก เวสแมน สมิธ (Colonel Federico Wesman Smith) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายฮิโนโอ โมรีนิโก (Higinio Morinigo) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1948 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน ได้เกิดการกระทำรัฐประหารนำโดยกลุ่มที่มีนามว่า “guionistas” ที่ได้รับการสนับสนุนจากพันเอกเอนริเก ซิเมเนซ (Colonel Enrique Jimenez) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจการปกครองของนายฮิโนโอ โมรีนิโก (Higinio Morinigo) และได้ทำการแต่งตั้งให้นายฮวน มานูเอล ฟรุโตส (Juan Manuel Frutos) เข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีชั่วคราว สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม ได้เกิดการกระทำรัฐประหารนำโดยพันเอกคาร์ลอส มอนตานาโร (Colonel Carlos Montanaro) ผู้อำนวยการสถาบันการทหาร และนายอัลเฟรโด สโตรสเนอร์ (Alfredo Stroessner) ผู้นำหน่วยปืนใหญ่พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำเผด็จการอย่างนายฮวน นาตาลิซิโอ กอนซาเลซ (Juan Natalicio Gonzalez) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์

ในปี ค.ศ. 1949 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 30 มกราคม ได้เกิดการกระทำรัฐประหารนำโดยพรรคโคโลราโดไม่ต้องการให้นายฮวน นาตาลิซิโอ กอนซาเลซ (Juan Natalicio Gonzalez) ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีจึงได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจแต่ยังคงรักษาการปกครองของพรรคโคโลราโดภายใต้การนำของนายไรมุนโด โรลอน (Raimundo Rolon) ที่ภายหลังได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีชั่วคราวแทน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายไรมุนโด โรลอน (General Raimundo Rolon) ภายในพรรคเช่นเดียวกันกับครั้งก่อน แต่ครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากนายเอปิฟานีโอ เมนเดซ ฟลิตัส (Epifanio Méndez Fleitas) และฟิเนกอัลเฟรโด สโตรเอสเนอร์ (Alfredo Stroessner) ภายใต้การนำของนายเฟลิเป โมลาส โลเปซ (Filipe Molas Lopez) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 10 กันยายน ได้กระทำการรัฐประหารนำโดยพรรคเดโมแครติกโกได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายเฟลิเป โมลาส โลเปซ (Filipe Molas Lopez) แต่ยังคงรักษาการปกครองของพรรคโคโลราโดภายใต้การนำของนายเฟเดริโก ชาเวซ (Federico Chavez) โดยทางทางสภาองเกรสมิติดีเป็นเอกฉันท์ให้ดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีชั่วคราว สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1954 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลอัลเฟรโด สโตรเอสเนอร์ (Alfredo Stroessner) ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายโรเบิร์ต แอล. เปตตีต์ (Robert L. Petit) กองทัพเรือได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของพรรคโคโลราโดที่นำโดยนายเฟเดริโก ชาเวซ (Federico Chavez) และแต่งตั้งให้นายโทมัส โรเมโร เปเรรา (Tomás Romero Pereira) ดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีชั่วคราว สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1955 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารม้ากบฏที่อาศัยอยู่ในเมืองกัมบูกรันเดพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำเผด็จการอย่างนายอัลเฟรโด สโตรเอสเนอร์ (Alfredo Stroessner) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์

ในปี ค.ศ. 1989 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอันเดรส โรดริเกซ (Andres Rodriguez) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายพลอัลเฟรโด สโตรเอสเนอร์ (Alfredo Stroessner) โดยการอ้างว่าเพื่อต้องการที่จะปกป้องศักดิ์ศรีและเกียรติยศของกองทัพ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

12 ครั้ง โดยสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศปารากวัยนั้นมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

8) ประเทศเปรู (Peru)³²² พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 11 ครั้ง โดย

ในปี ค.ศ. 1996 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลลิโน เซซาร์ โอเบียโด (Lino César Oviedo) ได้พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีฮวน คาร์ลอส วาสโมซี (Juan Carlos Wasmosy) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 2000 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังทหารและตำรวจที่ก่อกบฏและภักดีต่อนายพลลิโน เซซาร์ โอเบียโด (Lino César Oviedo) รวมถึงอดีตผู้บัญชาการทหารบกซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดี หลุยส์ อังเกล กอนซาเลซ มัคชี (President Luis Angel Gonzalez Macchi) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

³²² สำหรับประเทศเปรู จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 11 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1948 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีโฮเซ่ บุสตามันเต (President Jose Bustamante) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายทหารเรือพรรค (APRA) ภายใต้คำสั่งของผู้บัญชาการนายปาร์โด (Commander Pardo) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีโฮเซ่ บุสตามันเต (President Jose Bustamante) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลมานูเอล เอ. โอเดรีย (General Manuel A. Odria) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีโฮเซ่ บุสตามันเต (President Jose Bustamante) ภายหลังจากพรรค Popular American Revolutionary Party (APRA) ซึ่งก่อกบฏทางเรือที่ Callao-see PERU 1948 ครั้งก่อนแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1954 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลจัตวาเอร์เนสโต ราเอส (Brigadier General Ernesto Raez) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายพลมานูเอล เอ. โอเดรีย (General Manuel

A. Odria) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1956 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลจัตมา มาร์เซียล เมรีโน เปเรย์รา (Marcial Merino Pereira) หัวหน้ากองกำลังป่าไม้พร้อมผู้สนับสนุนจำนวนมากพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของทหารที่นำโดยนายพลมานูเอล เอ. โอเดรีย ที่ได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีในการเลือกตั้งที่ไม่เสรี (เนื่องจากเขาเป็นผู้สมัครเพียงคนเดียว) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1962 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลริคาร์โด เปเรซ โกดอย (General Ricardo Perez Godoy) ที่ได้รับการสนับสนุนจากพันเอกกอนซาโล บรีเซนโน (Colonel Gonzalo Briceno) พลตรีคาร์โล เปเรซ โกดอย ประธานหน่วยบัญชาการร่วม พร้อมสมาชิกรัฐบาลทหารคนอื่น ๆ ได้แก่ พล.ต.นิโคลัส ลินด์ลีย์ (Major General Nicolas Lindley) ผู้บัญชาการทหารบก, พลเรือเอกฟรานซิสโก ตอร์เรส มาตอส (Francisco Torres Matos) ผู้บัญชาการกองทัพอากาศ และพลตรีเปโดร วาร์กัส ปราดา (Major General Pedro Vargas Prada) ผู้บัญชาการกองทัพอากาศได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจการเลือกตั้งประธานาธิบดีอย่างนายมานูเอล ปราโด อูการ์เตเช (Manuel Prado Ugarteche) ที่ได้รับเลือกผ่านการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1963 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยสมาชิกรัฐบาลทหารกบฏได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายพลริคาร์โด เปเรซ โกดอย (Pérez Godoy) ผู้นำเผด็จการทหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1968 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลฆวน เวลาสโก อัลวาราดอ (General Juan Velasco Alvarado) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีเฟอร์นันโด เบลาอุนเด (President Fernando Belaunde) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตการณ์เมืองและเศรษฐกิจ

ในปี ค.ศ. 1975 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลฟรานซิสโก โมราเลส เบร์มูเดซ (General Francisco Morales Bermudez) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำทางทหารอย่างนายพลฆวน เวลาสโก อัลวาราดอ (General Juan Velasco Alvarado) ที่ต้องการจะปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยมากยิ่งขึ้นและกำจัดคณาธิปไตย รวมถึงส่งเสริมระบบทุนนิยมของรัฐให้มีประสิทธิภาพ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1992 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มทหารกบฏภายใต้คำสั่งของพันตรีฮูโก ออร์เมโน (Major Hugo Ormeno) รองผู้บัญชาการกองพันตำรวจทหารซึ่งมีหน้าที่ดูแลพระราชวังพยายามกระทำการรัฐประหารผ่าน

สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศเปรูนั้นมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 สาเหตุหลัก คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตการณ์เมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

9) ประเทศซูรินาม (Suriname)³²³ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 3 ครั้ง โดยสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศซู

การยึดอำนาจนายอัลแบร์โต ฟุจิโมริ (Alberto Fujimori) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 2000 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันโทโอลันตา มอยเซ ฮูมาลา ทัสโซ (Lieutenant Colonel Ollanta Moises Humala Tasso) ผู้บัญชาการปืนใหญ่พร้อมกลุ่มสนับสนุนพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายอัลแบร์โต ฟุจิโมริ (Alberto Fujimori) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน และอ้างการบริหารงานของรัฐบาล

³²³ สำหรับประเทศซูรินาม จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 3 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1980 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายเดซี บูเตอร์เซ (Desi Bouterse) กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งอย่างนายกรัชมุนตรีเฮนค์ อาร์รอน (Henck Arron) เพื่อต้องการที่เปลี่ยนแปลงสภาพสังคมการเมืองแบบปฏิติจิได้ทำการเข้ายึดค่ายทหารหลายแห่ง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตการณ์เมืองและเศรษฐกิจ

ในปี ค.ศ. 1982 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยจ่าสิบเอกวิลเฟรด ฮอร์เกอร์ (Sergeant Major Wilfred Hawker) และร้อยโทซูรินเดร แรมโบคัส (Lieutenant Surindre Rambocus) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจสภาทหารแห่งชาติ (Nationale Militaire Raad: NMR) ภายใต้การนำของนายเดซี บูเตอร์เซ (Desi Bouterse) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 1990 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยผู้บัญชาการกองทัพอากาศอย่างนายอิวาน กรานูสต์ (Ivan Graanoogst) ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายเดซี บูเตอร์เซ (Desi Bouterse) กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลพลเรือนอย่างประธานาธิบดีรามเซวัก ชังการ์ (Ramsewak Shankar) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

รินามนั้นมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 สาเหตุหลัก คือ อ่างการบริหารงานของรัฐบาล อ่างวิกฤตการณ์การเมือง และเศรษฐกิจ อ่างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ่างความมั่นคงของประเทศ

10) ประเทศอุรุกวัย (Uruguay)³²⁴ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง โดยอ่างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ่างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศอุรุกวัยนั้นมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 1 สาเหตุหลัก คือ อ่างการบริหารงานของรัฐบาล

11) ประเทศเวเนซุเอลา (Venezuela)³²⁵ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ

³²⁴ สำหรับประเทศอุรุกวัย จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1973 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยรัฐมนตรีมหาดไทย พันเอกเนสเตอร์ โบลันตินี (Néstor Bolentini) และรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม นายวอลเตอร์ ราเวนนา (Walter Ravenna) ที่ได้รับการสนับสนุนจากคณะผู้บังคับบัญชา (Junta de Comandantes en Jefe) คณะทหารของผู้บัญชาการทหารบิบบังคับให้นายฮวน มาเรีย บอร์ดาเบอรี่ (Juan María Bordaberry) ยุติการปกครองระบอบประชาธิปไตยและสถาปนาระบอบการปกครองของทหารขึ้นมาแทน สำหรับการอ่างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ่าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ่างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ่างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 1974 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มกบฏหัวรุนแรงภายในกองทัพบกกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจพลโท ฮูโก คีอัสเป โปสส์ (Lieutenant General Hugo Chiappe Posse) ออกจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก และได้ทำการแต่งตั้งให้นายพลฮูลิโอ ซีซาร์ วาโดรา (General Julio Cesar Vadora) ขึ้นดำรงตำแหน่งหัวหน้าระบอบการปกครองทหาร สำหรับการอ่างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ่าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ่างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ่างการบริหารงานของรัฐบาล

³²⁵ สำหรับประเทศเวเนซุเอลา จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 20 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1946 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 16 กันยายน เกิดการกระทำการรัฐประหารนำโดยจำสับเอกที่โอดอลินโด โมเรต พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองชั่วคราวที่นำโดยโรมูโล เบตันคอร์ต (Romulo Betancourt) สำหรับการอ่างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ่าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ่างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ่างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม เกิดการกระทำการรัฐประหารนำโดยนายทหารระดับล่างของสหภาพทหารรักชาติ (the Patriotic Military Union: UPM) ที่ได้รับการสนับสนุนจากพันตรีคาร์ลอส มัลโดนาโด เปญา (Major Carlos Maldonado Pena) รองผู้ตรวจการกองทัพอากาศ พันโทฮวน เปเรซ ซิเมเนซ (Lieutenant Colonel Juan Perez Jimenez) พันตรีฮูลิโอ ซีซาร์ วาร์กัส (Major Julio Cesar Vargas) พร้อมผู้สนับสนุน

คนอื่น ๆ พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองชั่วคราวที่นำโดยนายโรมูโล เบตันคอร์ต (Romulo Betancourt) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1947 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารรักษากฎหมายที่อยู่ในเปอร์โตริโกและทาจิกา ภายใต้คำสั่งของพันตรีเอลิอาซาร์ นินอ (Major Eleazar Nino) ร่วมกับนายพลโฮเซ อันโตนิโอ กอนซาเลซ (General Jose Antonio Gonzalez) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายโรมูโล เบตันคอร์ต (Romulo Gallegos) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1948 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหมอย่างนายคาร์ลอส เดลกาโด ชาลโบต์ (Minister of Defense Carlos Delgado Chalbaud) พันเอกมาร์กอส เปเรซ จิเมเนซ (General Marcos Perez Jimenez) เสนาธิการทหารบก และพันเอกลุยส์ เฟลิเป โลเวรา ปาเอซ (Colonel Luis Felipe Llovera Paez) กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีโรมูโล กัลเลกอส (Romulo Gallegos) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1952 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏภายใต้การนำของนายวิลเฟรด โอมานา (Captain Wilfred Omana) และร้อยโทเฮคเตอร์ นาวาร์โร ตอร์เรส (Lieutenant Hector Navarro Torres) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของทหารที่นำโดยนายพลมาร์กอส เปเรซ จิเมเนซ (General Marcos Perez Jimenez) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1958 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 4 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 1 มกราคม เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังทางอากาศกบฏภายใต้การนำของพันตรีลุยส์ อีเวนซิโอ คาร์ริลโล (Major Luis Evencio Carrillo) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของทหารที่นำโดยนายพลมาร์กอส เปเรซ จิเมเนซ (General Marcos Perez Jimenez) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 23 มกราคม เกิดการรัฐประหารนำโดยนายโวล์ฟกัง ลาราราบาล (Wolfgang Larrazabal) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบทหารที่นำโดยนายพลมาร์กอส เปเรซ จิเมเนซ (General Marcos Perez Jimenez) และมอบอำนาจให้กับแนวร่วมรักชาติ (Junta Patriótica: JP) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลฆesus มาเรีย คาสโตร เลออน (General Jesus Maria Castro) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายขุนตา เด โกเบียร์โน (Junta de Gobierno)

เพื่อต้องการที่จะฟื้นฟูการปกครองของทหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 7 กันยายน เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่ระดับกลางที่ได้รับการสนับสนุนจากพันโทฮวน เด ดิโอส มงกาตา วิดัล (Lieutenant Colonel Juan de Dios Moncada Vidal) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลทหารที่นำโดยพลเรือตรีโวล์ฟกัง ลาราราบาล (Wolfgang Larrazabal) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์

ในปี ค.ศ. 1960 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 20 เมษายน เกิดการรัฐประหารนำโดยอดีตนายพล เจซุส มาเรีย คาสโตร เลออน (ex-general Jesus Maria Castro Leon) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดี โรมูโล เบตันกูร์ต (Rómulo Betancourt) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 12 กันยายน เกิดการรัฐประหารนำโดยร้อยโทเอ็กซ์ิโอะ เด เจซุส ซัลดิเวีย (Exio de Jesus Saldivia) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดี โรมูโล เบตันกูร์ต (Rómulo Betancourt) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์

ในปี ค.ศ. 1961 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ เกิดการรัฐประหารนำโดยพันตรีเตรเซียโก คอนเตราส (Major Teresio Contreras) และพันโทเอดิโต โซเซ รามิเรซ (Lieutenant Colonel Edito Jose Ramirez) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดี โรมูโล เบตันกูร์ต (President Romulo Betancourt) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน เกิดการรัฐประหารนำโดยพันโทมาร์ติน ปาราดา (Lieutenant Colonel Martin Parada) นักบินกองทัพอากาศ นายมาร์กอส เปเรซ จิเมเนซ (General Marcos Perez Jimenez) และอดีตพันโทออสการ์ ทามาโย ซัวเรซ (Lieutenant Colonel Oscar Tamayo Suarez) หัวหน้าหน่วยรักษาดินแดน พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดี โรมูโล เบตันกูร์ต (President Rómulo Betancourt) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1962 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม เกิดการรัฐประหารนำโดยกัปตันเรืออย่างนายเจซุส โมลินา วิลเลกัส (Jesús Molina Villegas) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีโรมูโล เบตันกูร์ต (President Rómulo Betancourt) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2

สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่กบฏรุ่นเยาว์ฝ่ายซ้ายพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดี โรมูโล เบตันคอร์ต (President Rómulo Betancourt) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1966 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันโทเคลเมนเต ปาเชโก โอโชอา (Clemente Pacheco Ochoa) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดี ราอูล เลโอนี (President Raul Leoni) หลังจากการสืบทอดตำแหน่งประธานาธิบดีต่อจากประธานาธิบดี โรมูโล เบตันคอร์ต (President Rómulo Betancourt) เพื่อพยายามหาทางคืนตำแหน่งอดีตผู้นำเผด็จการมาร์กอส เปเรซ ซิเมเนซ (Marcos Pérez Jiménez) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1992 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ เกิดการรัฐประหารนำโดยนายฮูโก ชาเวซ (Hugo Chavez) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีคาร์ลอส อันเดรส เปเรซ (President Carlos Andres Perez) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มกบฏที่ได้รับการสนับสนุนจากพันโทฮูโก ชาเวซ (Hugo Chavez) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดี คาร์ลอส อันเดรส เปเรซ (President Carlos Andres Perez) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 2002 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยดร. เปโดร คาร์โมนา (Dr. Pedro Carmona) ประธานสมาคมธุรกิจเวเนซุเอลา และนายคาร์ลอส ออร์เตกา ประธาน CTV สหภาพแรงงาน ร่วมมือกันวางแผนรัฐประหาร พยายามยึดอำนาจประธานาธิบดีฮูโก ชาเวซ (President Hugo Chavez) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 2019 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจโค่นล้มระบอบเผด็จการที่นำโดยนายนิโคลาส มาดูโร (Nicolas Maduro) ผู้สืบทอดตำแหน่งของนายฮูโก ชาเวซ (Hugo Chavez) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล; (ANDREW KING, Venezuela 2002: The coup heard around the world, 16 February 2024. <https://peoplesworld.org/article/venezuela-2002-the-coup-heard-around-the-world/>)

20 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศเวเนซุเอลานั้นมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 5 สาเหตุหลัก คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตการณ์เมืองและเศรษฐกิจ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

3. ทวีปเอเชีย

โดย 6 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้เป็นเหตุผลในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อก่อรัฐประหารที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมของทวีปเอเชีย (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 – ปัจจุบัน) นั้น พบว่า บางสาเหตุไม่เคยใช้กล่าวอ้างในทวีปเอเชียเพื่อใช้เป็นความชอบธรรมในการกระทำการรัฐประหารเลย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) การกล่าวอ้างมากที่สุด คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาลจำนวน 113 ครั้ง
- 2) การกล่าวอ้างบ่อย ๆ แต่ไม่มากที่สุด คือ อ้างความมั่นคงของประเทศจำนวน 94 ครั้ง อ้างวิกฤตการณ์เมืองและเศรษฐกิจจำนวน 22 ครั้ง อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์จำนวน 11 ครั้ง และอ้างการทุจริตคอร์รัปชันจำนวน 10 ครั้ง

- 3) การกล่าวอ้างน้อยที่สุด คือ อ้างเรื่องชาติพันธุ์จำนวน 3 ครั้ง

ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์การกล่าวอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) แบบเฉพาะเจาะจงในแต่ละประเทศที่อยู่ในทวีปเอเชีย พบว่า

- 1) ประเทศอัฟกานิสถาน (Afghanistan)³²⁶ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ

³²⁶ สำหรับประเทศอัฟกานิสถาน จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 5 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1953 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลมุฮัมมัด เดาด์ ข่าน (General Muhammad Daud Khan) ซึ่งขณะนั้นเป็นผู้บัญชาการกองกำลังกลาง และรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหมได้สืบทอดอำนาจต่อนายกรัฐมนตรีชาห์ มาห์มุด กาสี (Prime Minister Shah Mahmud Ghazi) ได้ทำการลาออกไปเนื่องจากปัญหาด้านสุขภาพ ซึ่งแท้จริงนั้นเป็นการปิดบังการต่อสู้แย่งชิงอำนาจภายในราชวงศ์สถาบันกษัตริย์ภายใต้การปกครองของนายซาฮิร ชาห์ (Zahir Shah) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างถึงความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1973 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังทหารกบฏภายใต้คำสั่งของนายมุฮัมมัด เดาด์ ข่าน (General Muhammad Daud Khan) ที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บัญชาการกองทัพอากาศ และบุคคลสำคัญทางทหารอื่น ๆ กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีโมฮัมหมัด มูซา ซาฟิค (Prime

5 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศอัฟกานิสถานมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างถึงความมั่นคงของประเทศ

2) ประเทศอาร์เมเนีย (Armenia)³²⁷ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2

Minister Mohammad Musa Shafiq) กษัตริย์ซาฮิร ชาห์ (King Zahir Shah) และสถาบันกษัตริย์อัฟกานิสถาน ส่งผลให้การปกครองภายใต้ระบอบกษัตริย์ที่ควบคุมโดยสหพันธ์ชนเผ่าดูร์รานียาวนานถึง 226 ปีสิ้นสุดลง แต่ยังคงรักษาอำนาจการปกครองของชาวปาซตูนไว้ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างถึงความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1978 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่กบฏภายในกองทัพอากาศและกองทัพบกภายใต้คำสั่งของนายพลอับดุล กาดิร (General Abdul Qadir) และพันตรีโมฮัมหมัด อัสลาม วาตันจาร (Major Mohammad Aslam Watanjar) สืบเนื่องจากการลอบสังหารนายอาลี อักบาร์ ไคบาร์ (Ali Akbar Khaibar) ผู้นำกลุ่มพรรคประชาธิปไตยประชาชนอัฟกานิสถานแห่งมาร์กซิสต์ (PDPA) เมื่อวันที่ 17 เมษายน ก่อให้เกิดการประท้วงต่อต้านรัฐบาลเป็นอย่างมาก เป็นเหตุให้เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายมุฮัมหมัด เดาด ข่าน (General Muhammad Daud Khan) และจัดตั้งพรรคประชาธิปไตยประชาชนอัฟกานิสถานแห่งมาร์กซิสต์ (the Marxist People's Democratic Party of Afghanistan: PDPA) ขึ้นสู่อำนาจ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างถึงความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1979 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายฮาฟิซุลลอฮ์ อามิน (Hafizullah Amin) ภายใต้พรรคประชาธิปไตยประชาชนอัฟกานิสถานแห่งมาร์กซิสต์ (the Marxist People's Democratic Party of Afghanistan: PDPA) เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายนูร์ มุฮัมหมัด ตารากิ (Nur Muhammad Taraki) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างถึงความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 1990 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยหน่วยข่าวกรองระหว่างบริการของปากีสถาน (Pakistani Inter-Services Intelligence: ISI) ได้ช่วยให้นายเฮกมัตยาร์ (Hekmatyar) และรัฐมนตรีกลาโหมของอัฟกานิสถานอย่างนายชานาวาซ ทานัย (Shanawaz Tanai) พยายามกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของพรรคประชาธิปไตยประชาชนอัฟกานิสถานแห่งมาร์กซิสต์ (the Marxist People's Democratic Party of Afghanistan: PDPA) ที่นำโดยนายโมฮัมหมัด นาญิบุลเลาะห์ (Mohammad Najibullah) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

³²⁷ สำหรับประเทศอาร์เมเนีย จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศอาร์เมเนีย มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

3) ประเทศอาเซอร์ไบจาน (Azerbaijan)³²⁸ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ

ในปี ค.ศ. 1998 ได้เกิดการรัฐประหารอันเนื่องมาจากแรงกดดันของทางนานาชาติด้านการให้สัมปทานแก่ประเทศอาเซอร์ไบจานเหนือดินแดนพิพาทนาโกรโน-คาราบัคห์ (Nagorno-Karabakh) ทำให้ทางประธานาธิบดีเปโตรเซียนตกลงที่จะถอนกำลังทหารในสาธารณรัฐอาร์เมเนียและตัดสินใจลาออกเพราะหากยังคงดำรงตำแหน่งต่อไปอาจทำให้เกิดความไม่มั่นคงขึ้นภายในรัฐได้จึงเกิดการกดดันระบอบการปกครองของนายเลออน แตร์-เปโตรเซียน (Levon Ter-Petrosyan) และมอบอำนาจให้แก่นายกรัฐมนตรีโรเบิร์ต โคชาเรียน (Prime Minister Robert Kocharian) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 2018 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังทหารเพิกเฉยต่อคำสั่งทำให้ระบอบการปกครองของนายเซอร์จ ชาร์กส์ยาน (Serzh Sargsyan) ไม่เป็นที่นิยมและได้มีการมอบอำนาจให้แก่ยานิโคล ปาชินยาน (Nikol Pashinyan) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

³²⁸ สำหรับประเทศอาเซอร์ไบจาน จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 4 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1992 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอายาซ มูทาลิบอฟ (Ayaz Mutalibov) พยายามกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายยาคุบ มาเมดอฟ (Yagub Mamedov) ที่เข้ามารับตำแหน่งรักษาการประธานาธิบดีแทน แต่อย่างไรก็ตาม นายมูทาลิบอฟ ผู้นำการรัฐประหารมีอำนาจได้เพียงวันเดียวก็ถูกต่อต้านโดยแนวร่วมประชาชนในวันรุ่งขึ้น สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอิซา กัมบาร์ (Isa Gambar) ที่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มผู้สนับสนุนจำนวน 20,000 คนและกองกำลังทหารชาตินิยมของนายอิสเคนเดอร์ ฮามิดอฟ (Iskender Hamidov) เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายอายาซ มูทาลิบอฟ (Ayaz Mutalibov) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1994 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏที่ได้รับการสนับสนุนจากนายกรัฐมนตรีอย่างนายสุรัต ฮูเซย์นอฟ (Prime Minister Surat Huseynov) และประเทศรัสเซีย พยายามกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายเฮย์ดาร์ อาลีเยฟ (Heydar Aliyev) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อ

4 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศอาเซอร์ไบจานมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

4) ประเทศบังกลาเทศ (Bangladesh)³²⁹ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 8

รัฐประหารในครั้งนี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 1995 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกอฟชาน จาวาโดฟ (Rovshan Javadov) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายเฮย์ดาร์ อาลีเยฟ (Heydar Aliyev) โดยการลอบสังหารประธานาธิบดีแต่ไม่ประสบความสำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³²⁹ สำหรับประเทศบังกลาเทศ จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 8 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1975 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองพันทหารกบฏกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายทหารที่ลอบสังหารนายชีค มุจิบูร์ ราห์มาน (Sheikh Mujibur Rahman) และจัดตั้งระบอบการปกครองทหารที่นำโดยนายคอนดาเกอร์ มุชซัก อาห์เม็ด (Khondaker Mushtaq Ahmed) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลคาเลด โมซาร์ราฟ (Brigadier General Khaled Mosharraf) ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายพลจัตวาคาเลด โมซาร์ราฟ (General Khaled Mosharraf) ผู้จงรักภักดีต่อนายชีค มุจิบูร์ ราห์มาน (Sheikh Mujibur Rahman) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายคอนดาเกอร์ มุชซัก อาห์เม็ด (Khondaker Mushtaq Ahmed) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน ได้เกิดการรัฐประหารหรือเรียกว่าการปฏิวัติเซปอย (Sepoy) นำโดยพลตรีเซียร์ เราะห์มาน (Ziaur Rahman) ได้โค่นล้มระบอบทหารการสังหารนายพลจัตวาคาเลด โมซาร์ราฟ (General Khaled Mosharraf) และแต่งตั้งให้ตนเป็นผู้มีอำนาจภายใต้ระบอบการปกครอง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1977 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มนายทหารชั้นประทวนและทหารจากกองทัพอากาศกบฏที่ได้รับการสนับสนุนจากพลตรีมุฮัมหมัด อาบูล มานซูร์ อาห์เม็ด (Major General Muhammad Abul Manzur

ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศบังกลาเทศมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

Ahmed) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองที่นำโดยนายเซียร์ เราะห์มาน (Ziaur Rahman) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1981 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มกบฏที่ได้รับการสนับสนุนจากนายมุฮัมมัด อาบูล มันซूर (Major General Muhammad Abul Manzur) ประสบความสำเร็จในการลอบสังหารนายเซียร์ เราะห์มาน (Ziaur Rahman) ทำให้รองประธานาธิบดีอับดูล ซัตตาร์ (Vice President Abdus Sattar) ได้เลื่อนตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีแทน ท้ายที่สุดแล้วนั้นการรัฐประหารครั้งนี้ได้ล้มเหลวลงทำให้นายมันซूरผู้นำการรัฐประหารได้ถูกสังหารเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการพัวพันกับนายทหารระดับสูงคนอื่น ๆ และเพื่อไม่ให้เกิดความพยายามในการทำรัฐประหารในภายภาคหน้าต่อไป สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1982 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลโท เอช. เอ็ม. เออร์ชาด (Lieutenant General H. M. Ershad) เสนาธิการทหารบกกระบอบการปกครองของประธานาธิบดีอับดูล ซัตตาร์ (Abdus Sattar) ที่มาจากการเลือกตั้ง และได้ทำการจัดตั้งระบอบการปกครองใหม่ที่ และมอบอำนาจให้ผู้พิพากษาศาลฎีกา นายเอ. เอฟ. เอ็ม. อาห์สะนุดดิน ชาว์คูรี (A. F. M. Ahsanuddin Chowdhury) ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีชั่วคราวก่อน แต่ต่อมาก็ได้แต่งตั้งให้ตนเองขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีอย่างเป็นทางการ ซึ่งการรัฐประหารครั้งนี้ถือเป็นการยุติสถาบันประชาธิปไตยจนนำไปสู่การประท้วงครั้งใหญ่ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1996 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายนาซิม (Lieutenant General Abu Saleh Mohammad Nasim) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลรักษาการของนายโมฮัมหมัด ฮาบีบูร์ ราห์มาน (Mohammad Habibur Rahman) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 2007 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลรักษาการที่นำโดยนายยาจูดดิน อาห์เหม็ด (Iajuddin Ahmed) นับเป็นการล่มสลายของระบอบประชาธิปไตยและเป็นการถือกำเนิดระบอบเผด็จการชุดใหม่ที่นำโดยนายโมเ็น อาห์เหม็ด (Moeen Ahmed) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

5) ประเทศกัมพูชา (Cambodia)³³⁰ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 4 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศกัมพูชามีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

6) ประเทศไซปรัส (Cyprus)³³¹ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง

³³⁰ สำหรับประเทศกัมพูชา จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 4 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1970 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าชายสิริมาตะก (Prince Sirik Matak) และพลเอกลอน นอล (General Lon Nol) ได้วางแผนการโค่นล้มสถาบันกษัตริย์พระนโรดม สีหนุ (Norodom Sihanouk) เนื่องจากผู้ทำรัฐประหารต้องการที่จะยุติระบอบกษัตริย์อย่างเป็นทางการและเปลี่ยนชื่อประเทศเป็นสาธารณรัฐเขมร เป็นเหตุให้นายลอน นอล มีฐานะเป็นประมุขแห่งรัฐ และนายเซิน จ็อก แทง (Son Ngoc Thanh) ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีสำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1978 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายโซ ฟิม (So Phim) กระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์กัมพูชา (Communist Party of Kampuchea: CPK) ของนายพล พต (Pol Pot) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1994 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มกบฏพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำเผด็จการ ฮุน เซน (Hun Sen) หรือนายกรัฐมนตรีร่วมอย่างนายนโรดม รณฤทธิ์ (Co-Prime Minister Norodom Ranariddh) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 1997 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏที่ได้รับการสนับสนุนจากนายกรัฐมนตรีร่วมอย่างนายนโรดม รณฤทธิ์ (Co-Prime Minister Norodom Ranariddh) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบเผด็จการของนายฮุน เซน (Hun Sen) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³³¹ สำหรับประเทศไซปรัส จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง ดังนี้

โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศไซปรัสมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 1 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

7) ประเทศอินโดนีเซีย (Indonesia)³³² พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 3 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารใน

ในปี ค.ศ. 1974 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่ชาวกรีกและองค์การแห่งชาติ (Cypriot Fighters B (Ethniki Organosis Kyprion Agoniston B, EOKA B) ที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลทหารฝ่ายขวาในกรีซ ภายใต้การนำของนายดิมิทริออส อีโออันนิดิส (Dimitrius Ioannidis) กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายมาการิโอสที่สาม (Makarios III) ชั่วคราว เพื่อทำการแต่งตั้งให้เอโอเก้า หรือ นายนิคอส แซมป์สัน (EOKA, Nicos Sampson) เข้ารับตำแหน่งบริหารประเทศแทน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

³³² สำหรับประเทศอินโดนีเซีย จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 3 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1958 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มกบฏเปอร์เมสตาและพรรคปฏิวัติแห่งชาติอินโดนีเซีย (the Revolutionary Government of the Indonesian Republic: PRRI) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองที่นำโดยนายซูการ์โน (Sukarno) รวมถึงนายชาฟรุดดิน ปราวีรานการา (Sjafruddin Prawiranegara) ที่ได้รับเลือกให้เป็นนายกรัฐมนตรี พร้อมกับนายซิมโบลอน (Simbolon) ได้รับแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศและรัฐมนตรีมหาดไทย สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1965 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารกบฏนำโดยร้อยโทดูล อาร์ฟ (Lieutenant Dul Arief) ที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย (Partai Komunis Indonesia: PKI) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายซูการ์โน (Sukarno) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 1966 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายซูฮาร์โต (Suharto) กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองที่นำโดยนายซูการ์โน (Sukarno) พร้อมผู้สนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย (Partai Komunis Indonesia: PKI) ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นทำให้สภาที่ปรึกษาประชาชนเฉพาะกาล (the Provisional People's Consultative Assembly: MPRS) ได้ถอดนายซูการ์โนออกจากตำแหน่งประธานาธิบดีอย่างเป็นทางการ และแต่งตั้งนายซูฮาร์โตขึ้นดำรงตำแหน่งรักษาการประธานาธิบดี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ประเทศอินโดนีเซียมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ่างการบริหารงานของรัฐบาล และอ่างความมั่นคงของประเทศ

8) ประเทศอิหร่าน (Iran)³³³ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง โดยอ่างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ่างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศอิหร่านมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ่างการบริหารงานของรัฐบาล อ่างวิกฤตการณ์เมืองและเศรษฐกิจ และอ่างความมั่นคงของประเทศ

9) ประเทศอิรัก (Iraq)³³⁴ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 12 ครั้ง โดยอ่าง

³³³ สำหรับประเทศอิหร่าน จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1958 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายกรัฐมนตรี โมฮัมหมัด มอสเดคห์ (Prime Minister Mohammad Mossadegh) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบกษัตริย์ภายใต้การนำของนายชาห์ โมฮัมหมัด เรซา ปาห์ลาวี (Shah Mohammad Reza Pahlavi) ซึ่งนำไปสู่การรวมอำนาจในฐานะกษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญ สำหรับการอ่างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ่าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ่างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ่างการทุจริตคอร์รัปชัน อ่างการบริหารงานของรัฐบาล อ่างวิกฤตการณ์เมืองและเศรษฐกิจ และอ่างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1980 ได้เกิดการรัฐประหารเนื่องจากนายชาห์ โมฮัมหมัด เรซา ปาห์ลาวี (Shah Mohammad Reza Pahlavi) ถูกบังคับให้ลงจากอำนาจอันเป็นผลมาจากการปฏิวัติอิหร่านจึงเกิดการรัฐประหารที่นำโดยพันเอกมุฮัมหมัด บาگیر บานี อามิรี (Colonel Muhammad Baqir Bani Amiri) และพันเอกอตาอูลเลาะห์ อาห์มาดี (Colonel Ataullah Ahmadi) เจ้าหน้าที่ข่าวกรองของกองทัพบก ซึ่งได้รับการสนับสนุนโดยอดีตนายกรัฐมนตรีชาปูร์ บัคเทียร์ (Shapour Bakhtiar) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบเผด็จการที่นำโดยนายแกรนด์อายาตุลลอห์ รุฮอลลาห์ โคไมนี (Grand Ayatollah Ruhollah Khomeini) สำหรับการอ่างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ่าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ่างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ่างวิกฤตการณ์เมืองและเศรษฐกิจ และอ่างความมั่นคงของประเทศ

³³⁴ สำหรับประเทศอิรัก จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 12 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1958 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลอัब्ดุล-คาริม กาสิม (Abd al-Karim Qasim) และพันเอกอัब्ดุล-ซาลาม อารีฟ (Abd al-Salam Arif) ได้ทำการรัฐประหารเพื่อโค่นล้มระบอบกษัตริย์ฮัชไมต์ (Hashemite monarchy) อย่างเจ้าชายอัब्ดุล-อิลลาห์ (Abdal-liah) และกษัตริย์ฟิซาลที่ 2 (King Faisal II) สำหรับการอ่างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ่าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ่างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ่างวิกฤตการณ์เมืองและเศรษฐกิจ และอ่างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1959 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 7 มีนาคม ได้เกิดกระทำการรัฐประหารนำโดยพันเอก अबด์ อัล-วาฮาบ เซาวาฟ (Colonel Abd Al-Wahhab Shawwaf) ภายในเมืองโมซุล พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนาย अबด์ อัล-คาริม กาสิม (Abd al-Karim Qasim) เนื่องจากนายกรัฐมนตรีกาสิมไม่เห็นด้วยกับการเข้าร่วมกับสหสาธารณรัฐอาหรับ (United Arab Republic: UAR) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม ได้เกิดกระทำการรัฐประหารนำโดยพรรคบาช (Partisans of the Baath Party) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนาย अबด์ อัล-คาริม กาสิม (Abd al-Karim Qasim) หนึ่งในผู้ที่น่าจะเป็นมือสังหารนายซัดดัม ฮุสเซน (Sadaam Hussein) วัย 22 ปี ซึ่งเขานั้นเป็นผู้มีชื่อเสียงโด่งดังระดับชาติเป็นเหตุให้เกิดความแค้นระหว่างกันโดยมีผู้นำพรรคบาชมีความมุ่งมั่นที่จะสังหารนาย กาสิม สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1963 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ ได้เกิดการรัฐประหารหรือเรียกว่า การปฏิวัติรอมฎอน (Ramadan Revolution) นำโดยแนวร่วมของเจ้าหน้าที่ชาตินิยมอาหรับและพรรคบาช (Baathist) กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนาย अबด์ อัล-คาริม กาสิม (Abd al-Karim Qasim) และทำการแต่งตั้งพันเอก अबด์ อัล-ซาลาม อารีฟ (Abd al-Salam Arif) ขึ้นเป็นประธานาธิบดี และ นายอาเหม็ด ฮัสซัน อัล-บาคาร์ (Ahmed Hassan al-Bakr) ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่พรรคคอมมิวนิสต์พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนาย अबด์ อัล-ซาลาม อารีฟ (Abd al-Salam Arif) ภายหลังการยึดอำนาจครั้งก่อนได้มีการปราบปรามคอมมิวนิสต์ครั้งใหญ่ภายในกองทัพ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยผู้สนับสนุนนายอาลี ซาลิห์ อัล-ซาดิ (Ali Salih al-Saadi) ที่ถูกขับออกจากตำแหน่งเลขาธิการกองบัญชาการพรรคบาช (Baath) ทำให้นาย अबด์ อัล-ซาลาม อารีฟ (Abd al-Salam Arif) ได้เข้าควบคุมระบอบการปกครอง อีกทั้ง นายอัล-บักร์ (Ahmed Hassan al-Bakr) ถูกเลื่อนตำแหน่งเป็นรองประธานาธิบดี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1965 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายกรัฐมนตรีนายใหม่ พันเอกอารีฟ अबด์ อัล-ราชซาค (Colonel Arif Abd al-Razzaq) ที่ได้รับการสนับสนุนจากพลจัตวา มุฮัมหมัด มาจิต (Brigadier Muhammad Majid) หัวหน้าฝ่ายปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ทั่วไป และพันเอก อีร์ฟาน วัจดี (Colonel Irfan Wajdi) ผู้อำนวยการ

สถาบันการทหาร พยายามกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายอับด์ อัล-ซาลาม อารีฟ (Abd al-Salam Arif) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1966 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยอดีตนายรัฐมนตรี อารีฟ อับด์ อัล-เราะซซาค (Arif Abd al-Razzaq) พยายามกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายอับด์ อัล-เราะห์มาน อารีฟ (Abd al-Rahman Arif) เนื่องจากนายอับด์อัล-ซาลาม อารีฟ (Abd al-Salam Arif) ได้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุเฮลิคอปเตอร์ตก เป็นเหตุให้พลตรี อับด์ อัล-เราะห์มาน อารีฟ น้องชายของเขาขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี จึงเป็นสาเหตุที่เกิดการรัฐประหารขึ้นอีกครั้ง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1968 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยแนวร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่พรรคบาธ (Baathist) และเจ้าหน้าที่นอกพรรค ได้แก่ นายซาอุน ไกดัน (Saadun Ghaidan) นายอัล-บักร์ (Baathist al-Bakr), นายซาลิห์ มาห์ดี อัมมาซ (Salih Mahdi Ammash) และ นายฮาร์ดาน อัล-ติคริตี (Hardan al-Tikriti) กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายอับด์ อัล-เราะห์มาน อารีฟ (Abd al-Rahman Arif) ทำให้นายอัล-บักร์ (Ahmed Hassan al-Bakr) ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำของระบอบบาธ (Baathist) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1970 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มผู้ก่อกบฏต่อนายอับด์ อัล-เราะห์มาน อารีฟ (Abd al-Rahman Arif) นั่นคือ พันเอกซาลาห์ มาห์ดี ซามาร์ไร (Colonel Salah Mahdi Samarri) และพล.ต.อับดุล กานี อัล-ราวี (Major General Abdul Ghani al-Rawi) ที่เกษียณอายุแล้วพยายามกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของพรรคบาธที่นำโดยนายอัล-บักร์ (Ahmed Hassan al-Bakr) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1973 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกนาเซม คัสซาร์ (Colonel Nazem Kazzer) พร้อมด้วยกลุ่มหัวรุนแรงประชาชนนิยมพยายามกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของพรรคบาธของนายอัล-บักร์ (Ahmed Hassan al-Bakr) โดยมีกรวางแผนการลอบสังหารแต่ไม่สำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 1995 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยหน่วยรักษากฎหมายของพรรครีพับลิกันที่ได้รับการสนับสนุนจากพลจัตวา เฮอร์กิ อีสมาอิล อัล-ดูไลมี (Major General al-Dulaimi) พยายามกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายซัดดัม ฮุสเซน (Saddam Hussein) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศอียิปต์อยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

10) ประเทศลาว (Lao)³³⁵ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 6 ครั้ง

³³⁵ สำหรับประเทศลาว จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 6 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1959 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลเอก ภูมี โนสะวัน (General Phoumi Nosavan) เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายภูย สันนีโค่น (Phoui Sananikone) และได้รับการสนับสนุนจาก CIA ของสหรัฐอเมริกาและนายคอง เลอ (Kong Le) ท้ายที่สุดแล้วนั้น นายโนสะวันจึงประกาศชัยชนะและทูลกษัตริย์ให้ทรงแต่งตั้งให้นายคูประสิทธิ์ อับเฮ (Kouprasith Abhay) เป็นหัวหน้ารัฐบาลเฉพาะกาล สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1960 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายคอง เลอ (Kong Le) เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของพลเอก ภูมี โนสะวัน (Phoumi Nosavan) และจัดตั้งระบอบการปกครองที่นำโดยนายสุวรรณ ภูมา (Souvanna Phouma) ท้ายที่สุดแล้วนั้น ทางสมัชชาแห่งชาติลงมติเป็นเอกฉันท์ในการอนุมัติให้คณะรัฐมนตรีชุดใหม่ และได้มีการแต่งตั้งให้นายสุวรรณ ภูมา ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 10 กันยายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลเอก ภูมี โนสะวัน (Phoumi Nosavan) ที่ได้รับการสนับสนุนจากกองกำลังทหารพยายามกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบเผด็จการของนายสุวรรณ ภูมา (Souvanna Phouma) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม ได้เกิดการรัฐประหารเนื่องจากความพยายามรัฐประหารครั้งก่อนทำให้เกิดสงครามกลางเมืองขึ้น และทางฝ่ายกลุ่มทหารฝ่ายขวาของนายโนสะวัน (ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาอย่างเปิดเผย) เป็นเหตุให้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองกำลังของนายคูประสิทธิ์ อับเฮ (Kouprasith Abhay) กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจกองกำลังทหารของนายคอง เลอ (Kong Le) และโค่นล้มระบอบการปกครองเพื่อจัดตั้งระบอบการปกครองใหม่โดยมีนายภูมี โนสะวัน (Phoumi Nosavan) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศลาวมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

11) ประเทศเลบานอน (Lebanon)³³⁶ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำการรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศเลบานอนมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 1 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

12) ประเทศมัลดีฟส์ (Maldives)³³⁷ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำการรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1

ในปี ค.ศ. 1964 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลตำรวจเอก สีโห ลันภูธากุล (Police general Siho Lanphouthakoul) และนายพลคูประสิทธิ์ อับเฮย์ (Kouprasith Abhay) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลผสมของนายสุวรรณา ภูมา (Souvanna Phouma) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นักเขียนได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 1965 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลภูมี โนสะวัน (Phoumi Nosavan) และนายพลสีโห ลันภูธากุล (General Siho Lanphouthakoul) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลของนายสุวรรณา ภูมา (Souvanna Phouma) แต่การรัฐประหารล้มลงเพราะขาดการสนับสนุน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นักเขียนได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

³³⁶ สำหรับประเทศเลบานอน จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำการรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1961 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่รุ่นเยาว์ของพรรคชาตินิยมสังคมนิสต์เรีย (Syrian Social Nationalist Party: SSNP) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายฟูอัด เชฮับ (Fuad Chehab) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นักเขียนได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 1976 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลจัตวา อาซิช อัล-อาห์ดับ (Brigadier Aziz al-Ahazb) ถือเป็นการรัฐประหารทางโทรทัศน์พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีสุไลมาน ฟรานจีเยห์ (President Suleiman Franjeh) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นักเขียนได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

³³⁷ สำหรับประเทศมัลดีฟส์ จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำการรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง ดังนี้

ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศมัลดีฟส์มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 1 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

13) ประเทศมองโกเลีย (Mongolia)³³⁸ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศมองโกเลียมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างการบริหารงานของรัฐบาล

14) ประเทศเมียนมา (Myanmar)³³⁹ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 7

ในปี ค.ศ. 2012 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายเมามูน อับดุล กายูม (Maumoon Abdul Gayoom) ที่เป็นพันธมิตรกับรองประธานาธิบดี โมฮัมเหม็ด วาฮีด (Vice President Mohammed Waheed) เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีโมฮาเหม็ด นาซีด (President Mohamed Nasheed) ที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย โดยการบีบบังคับให้ประธานาธิบดีโมฮาเหม็ด นาซีด สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

³³⁸ สำหรับประเทศมองโกเลีย จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1964 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏเกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจพรรคปฏิวัติประชาชนมองโกเลีย (Mongolian People's Revolutionary Party: MPRP) ที่มีนายกรัฐมนตรียัม จากิน เซเดนบาล (Yumjaagiin Tsedenbal) เป็นผู้นำอยู่ ณ ขณะนั้น สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน และอ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 1984 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายจัมบิน บัตมอนค์ (Jambyn Batmönkh) และสมาชิกกบฏคนอื่น ๆ เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจเลขาธิการพรรคปฏิวัติประชาชนมองโกเลีย (Mongolian People's Revolutionary Party: MPRP) อย่างนายยัมจากิน เซเดนบาล (Yumjaagiin Tsedenbal) และมอบอำนาจให้แก่ นายจัมบิน บัตมอนค์ (Jambyn Batmönkh) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

³³⁹ สำหรับประเทศเมียนมา จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 7 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1948 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายกรัฐมนตรีอู นู (Prime Minister U Nu) ผู้นำกลุ่มสันนิบาตเสรีภาพประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ (the Anti-Fascist People's Freedom League: AFPFL) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มี

การอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1949 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังทหารกบฏภายใต้คำสั่งของพันเอกมิน หม่อง (Colonel Min Maung) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายกรัฐมนตรีอู นู (Prime Minister U Nu) ของกลุ่มสันนิบาตเสรีภาพประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ (the Anti-Fascist People's Freedom League: AFPFL) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1958 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทัพกบฏเกิดการกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายกรัฐมนตรีอู นู (Prime Minister U Nu) และได้แต่งตั้งนายพลเนวิน (General Ne Win) ขึ้นสู่อำนาจ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1962 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลเน วิน (General Ne Win) เกิดการกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยอย่างนายอู นู (U Nu) ที่ได้รับชัยชนะมากกว่า 150 ที่นั่งจาก 250 ที่นั่งในการเลือกตั้งรัฐสภาครั้งใหม่ โดยสามารถเอาชนะกลุ่มสันนิบาตเสรีภาพประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ (the Anti-Fascist People's Freedom League: AFPFL) ได้ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1988 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏเกิดการกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของทหารที่นำโดยนายหม่อง หม่อง (Maung Maung) และจัดตั้งระบอบการปกครองใหม่ภายใต้ร่มธงของสภาฟื้นฟูกฎหมายและความสงบเรียบร้อยแห่งรัฐ (State Law and Order Restoration Council: SLORC) ซึ่งนำโดยซอ หม่อง (Saw Maung) ท่ามกลางการประท้วงครั้งใหญ่หรือเรียกว่า "ฤดูร้อนแห่งประชาธิปไตย" เป็นเหตุให้นายเน วิน (General Ne Win) ลาออกจากตำแหน่งประธานพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า (Burma Socialist Program Party: BSPP) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1992 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายตัน ฉ่วย (General Than Shwe) เกิดการกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายพลซอว์ หม่อง (General Saw Maung) และเข้ามาดำรงตำแหน่งประธานสภาฟื้นฟูกฎหมายและความสงบเรียบร้อยแห่งรัฐ (State Law and Order Restoration Council: SLORC) เนื่องจากพลเอกซอว์ หม่อง เริ่มมีอาการเจ็บป่วยที่เกิดจากโรคเบาหวานที่กำลังขึ้นจึงตกลงยอมมอบตำแหน่งราชการทั้งหมด ยกเว้นตำแหน่งประธานและนายกรัฐมนตรีของสภาฟื้นฟูกฎหมายและความสงบเรียบร้อยแห่งรัฐ (SLORC) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศเมียนมามีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 5 สาเหตุหลัก คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

15) ประเทศเนปาล (Nepal)³⁴⁰ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศเนปาลมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 1 สาเหตุหลัก คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

16) ประเทศโอมาน (Oman)³⁴¹ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง

ในปี ค.ศ. 2021 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลมิน ออง หล่าย (General Min Aung Hlaing) เกิดการกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลพลเรือนแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตยที่ได้รับเลือกอย่างประธานาธิบดี วิน มยิน (President Win Myint) และที่ปรึกษาแห่งรัฐ อองซาน ซูจี (Aung San Suu Kyi) โดยภายหลังจากนั้นถูกควบคุมตัวในขณะที่กองทัพมาจัดตั้งรัฐบาลเผด็จการทหารโดยตรงอีกครั้ง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นับว่ามี 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁴⁰ สำหรับประเทศเนปาล จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 2002 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกษัตริย์กยาเนนดรา (King Gyanendra) ได้เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยที่นำโดยนายกรัฐมนตรีเชอร์ บาฮาดูร์ เดบา (Prime Minister Sher Bahadur) และจัดตั้งระบอบสถาบันกษัตริย์ขึ้น ภายหลังจากจึงได้มีการกษัตริย์ทรงแต่งตั้งให้อดีตนายกรัฐมนตรีโลเคนดรา บาฮาดูร์ ชานด์ (Prime Minister Lokendra Bahadur Chand) ผู้นำพรรคการเมืองท่านหนึ่งที่สนับสนุนระบอบกษัตริย์เข้ามาบริหารประเทศต่อไป สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นับว่ามี 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁴¹ สำหรับประเทศโอมาน จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1970 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยชนเผ่ากบฏที่มีนามว่า Dhofari ที่ได้รับการสนับสนุนจากแนวร่วมประชาชนเพื่อการปลดปล่อยอ่าวอาหรับที่ถูกยึดครอง (Popular Front for the Liberation of the Occupied Arab Gulf: PFLOAG) และแนวร่วมประชาธิปไตยแห่งชาติเพื่อการปลดปล่อยโอมานและอ่าวอาหรับ (National Democratic Front for the Liberation of Oman and the Arab Gulf: NDFLOAG) ผู้บัญชาการกรมทหารทะเลทราย (Desert Regiment: DR) ของกองทัพสุลต่าน (Sultan's Armed Forces: SAF) ภายใต้อำนาจของพลจัตวาจอห์น เกรแฮม (Brigadier John Graham) ผู้บัญชาการหน่วยกองทัพบก (SAF) ออกคำสั่งแก่ผู้พันเท็ดดี้

โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศโอมานมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมือง และเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

17) ประเทศปากีสถาน (Pakistan)³⁴² พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 5

เทิร์นล (Lieutenant Colonel Teddy Turnell) ได้เกิดการกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจสุลต่าน ซาอิด บิน ไตมูร์ (Sultan Said bin Taimur) และแต่งตั้งบุตรชายของเขาย่างนายกอบูส บิน ซาอิด อัล ซาอิด (Qaboosbin Said Al Said) ในระหว่างการปกครองอันยาวนานของเขา สุลต่าน ซาอิด บิน ไตมูร์ ถูกหลายคนมองว่าเป็นอุปสรรคต่อความทันสมัยของประเทศ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นักเขียนได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁴² สำหรับประเทศปากีสถาน จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 5 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1958 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลยัย ข่าน (General Ayub Khan) ได้เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจคณะธิปไตย (Oligarchy) ที่มีนายอิสคานเดอร์ มิร์ซา (Iskander Mirza) เป็นรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหมได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานาธิบดีภายใต้รัฐธรรมนูญ และได้ทำการแต่งตั้งนายเซอร์ เฟอร์ซ ข่าน นูน (Sir Feroz Khan Noon) ให้เป็นนายกรัฐมนตรี ส่วนนายพลยัย ข่าน (General Ayub Khan) ได้ทำการแต่งตั้งตนเองเป็นประธานาธิบดี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นักเขียนได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1969 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลยาห์ยา ข่าน (General Yahya Khan) ได้เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายยัย ข่าน (Ayub Khan) โดยยอมมอบอำนาจให้กับนายยาห์ยา ข่าน ซึ่งตามกฎหมายแล้วนั้นประธานสภาแห่งชาติอย่างนายอับดุล จับบาร์ ข่าน (Abdul Jabbar Khan) ควรดำรงตำแหน่งรักษาการประธานาธิบดี และให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายใน 90 วัน เหตุนี้จึงทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับของฝ่ายค้าน ซึ่งพรรคฝ่ายค้านได้จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการเพื่อประชาธิปไตย (Democratic Action Committee: DAC) ซึ่งนำไปสู่การระดมกำลังต่อต้านรัฐบาลที่เพิ่มขึ้น สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นักเขียนได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1971 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยผู้บัญชาการทหารระดับสูงได้เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองทหารที่นำโดยนายพลยาห์ยา ข่าน (General Yahya Khan) และมอบอำนาจให้กับนายซุลฟิการ์ อาลี บุตโต (Zulfikar Ali Bhutto) ผู้นำพรรคประชาชนปากีสถาน (Pakistan People's Party: PPP) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นักเขียนได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศปากีสถานมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

18) ประเทศฟิลิปปินส์ (Philippines)³⁴³ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ

ในปี ค.ศ. 1977 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลโมฮัมหมัด เซีย อุล-ฮัก (General Mohammad Zia ul-Haq) ได้เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของพรรคประชาชนปากีสถาน (Pakistan People's Party: PPP) ที่นำโดยนายซุลฟิการ์ อาลี บุตโต (Zulfikar Ali Bhutto) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 1999 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลเปอร์เวซ มุซาร์ราฟ (General Pervez Musharraf) ได้เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยอย่างนายนาวัซ ชารีฟ (Nawaz Sharif) ภายหลังจากที่นายนาวัซ ชารีฟ กลับมามีอำนาจในฐานะนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหลังจากการเลือกตั้งเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งได้มีการยกเลิกสภากลาโหมและความมั่นคงแห่งชาติที่ประธานาธิบดีฟารูก เลการี (President Farooq Leghari) ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อให้กองทัพมีสิทธิประโยชน์และมีอำนาจบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายระดับสูงอย่างเป็นทางการภายในประเทศ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁴³ สำหรับประเทศฟิลิปปินส์ จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 10 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1986 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ ได้เกิดกระทำการรัฐประหารนำโดยกองกำลังขบวนการปฏิรูปกองทัพ (RAM) ที่นำโดยรัฐมนตรีกลาโหม ฮวน ปอนเซ เอนริเล (Minister Juan Ponce Enrile) ได้เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจขบวนการปฏิรูปกองทัพ (Reform the Armed Forces Movement: RAM) ได้โค่นล้มระบอบการปกครองของนายเฟอร์ดินันด์ มาร์กอส (Ferdinand Marcos) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม ได้เกิดกระทำการรัฐประหารนำโดยรองประธานาธิบดีอาร์ตูโร โตเลนติโน (Arturo Tolentino) ผู้สมัครชิงตำแหน่งรองประธานาธิบดีของนายเฟอร์ดินันด์ มาร์กอส (Ferdinand Marcos) ที่ได้รับการสนับสนุนจากพลจัตวาเจมี เอเชเวร์เรีย (Brigadier General Jaime Echeverria) และพันโทโรลันโด อาบาติลลา (Lieutenant Colonel Rolando Abadilla) พยายามกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีโคราซอน อากีโน (President Corazon Aquino) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1987 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 27 มกราคม ได้เกิดการรัฐประหารหรือเรียกว่า เหตุการณ์ GMA-7 เมืองเกซอนซิตี นำโดยกองกำลังทหารกบฏที่สนับสนุนนายเฟอร์ดินันด์ มาร์กอส (Ferdinand Marcos) รวมถึงนายพลจัตวาโฮเซ มาเรีย ซูเมล (Jose Maria Zumel), นายเปโดร บัลบานเโร (Pedro Balbanero), นายเจมี เอเชเวอร์เรีย (Jaime Echeverria) และ นายโทมัส ดัมพิต (Tomas Dumpit) ส่วนพันเอกโรลันด์ อบาติลล่า (Rolando Abadilla), นายออสการ์ คานลาส (Oscar Canlas) และพันตรีเรย์นัลโด คาบาอาตัน (Major Reynaldo Cabauatan) เป็นผู้นำของกลุ่มภราดรภาพทหารที่ถูกไล่ออกจากโรงเรียน (Guardians Brotherhood) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีโคราซอน อากิโน (President Corazon Aquino) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 18 เมษายน ได้เกิดการรัฐประหารหรือที่เรียกว่าเหตุการณ์ว่า "วันเสาร์ทมิฬ" หรือ "การประท้วงของทหารเกณฑ์" นำโดยกองกำลังกบฏร่วมกับตำรวจ รวมถึงอดีตเจ้าสิบเอก โตโต เด กุซมาน (ex-sergeant Toto de Guzman) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีโคราซอน อากิโน (President Corazon Aquino) เพื่อหวังที่จะสถาปนารัฐบาลทหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยขบวนการปฏิรูปกองทัพ (the Reform the Armed Forces Movement: RAM) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีโคราซอน อากิโน (President Corazon Aquino) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1989 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีโคราซอน อากิโน (President Corazon Aquino) ภายหลังจากความพยายามรัฐประหารที่ล้มเหลวครั้งก่อน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1990 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกอเล็กซานเดอร์ โนเบิล (Colonel Alexander Noble) รองผู้บัญชาการหน่วยรักษาการณ์ประธานาธิบดีได้ก่อกบฏผ่านการสร้างพันธมิตรกับขบวนการเพื่ออิสระมินดาเนา (the Movement for an Independent Mindanao: MIM) ที่นำโดยนายรูเบน คานอย (Reuben Canoy) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีโคราซอน อากิโน (President Corazon Aquino) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

10 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศฟิลิปปินส์มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

19) ประเทศกาตาร์ (Qatar)³⁴⁴ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง

ในปี ค.ศ. 2001 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยรองประธานาธิบดี กลอเรีย มาคาปากัล อาร์โรโย (Vice President Gloria Macapagal Arroyo) ได้เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีโจเซฟ เอสตราดา (President Joseph Estrada) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 2003 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยร้อยโททริลลานเนส (Trillanes) พยายามกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดี กลอเรีย มาคาปากัล อาร์โรโย (President Gloria Macapagal Arroyo) เพื่อเรียกร้องให้มีการปฏิรูประบบตุลาการ ทหาร และตำรวจ รวมถึงค่าจ้างที่ดีขึ้นและเป็นธรรมมากขึ้น สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 2007 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังทหารกบฏภายใต้คำสั่งของนายพลจัตวานา นิลิม (Brigadier General Dalino Lim) และอดีตนาวาโทอันโตนิโอ ทริลลานเนส (Lieutenant Antonio Trillanes) ผู้นำกลุ่มกบฏโอเคอูด พยายามกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดี กลอเรีย มาคาปากัล อาร์โรโย (President Gloria Macapagal Arroyo) แต่อย่างไรก็ตาม นายพลทหารระดับสูงยังคงสนับสนุนประธานาธิบดีอาร์โรโยอยู่ ส่วนทางกองทัพก็เพิกเฉยต่อการเรียกร้องของกลุ่มกบฏที่หวังให้แปรพักตร์ การก่อรัฐประหารครั้งนี้จึงไม่ประสบความสำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

³⁴⁴ สำหรับประเทศกาตาร์ จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1972 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายซิค คาลิฟา บิน ฮาหมัด อัลธานี (Sheikh Khalifa bin Hamad Al Thani) เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายซิค อาหมัด บิน อาลี อัลธานี (Sheikh Ahmad bin Ali Al Thani) แต่ยังคงรักษาการปกครองของตระกูลอัลธานีไว้ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1995 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลตรีฮาหมัด บิน คาลิฟา อัลธานี (Major General Hamad bin Khalifa Al Thani) เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจบิดาของเขาคือนายซิคคาลิฟา บิน ฮาหมัด อัลธานี (Sheikh Hamad bin Khalifa Al Thani) แต่ยังคงรักษาการปกครองของตระกูลอัลธานีไว้ สำหรับ

โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศกาดาร์มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 1 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

20) ประเทศเวียดนาม (Republic of Vietnam)³⁴⁵ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็

การอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

³⁴⁵ สำหรับประเทศเวียดนาม จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 6 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1960 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกดวง วัน ดง (Duong Van Dong) และ นายเหงียน วัน ดี (Nguyen Van Thi) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายโง ดินห์ เดียม (Ngo Dinh Diem) กลุ่มก่อการรัฐประหารได้ให้คำมั่นสัญญาว่าจะจัดตั้งรัฐบาลใหม่และจะเข้าฟื้นฟูเสรีภาพของสื่อมวลชนและการชุมนุม จัดการเลือกตั้งใหม่ และแทนที่รัฐสภาภายใต้รัฐธรรมนูญมากขึ้นแต่ไม่เป็นผลสำเร็จสำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1963 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกเหงียน วัน เทียว (Colonel Nguyen Van Thieu) ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายเตียง วัน มิงห์ (Duong Van Minh) เจ้าหน้าที่เจียง หง็อก ลัค (Truong Ngoc Luc) นายเหงียน กิม ฮวง เกียง (Nguyen Kim Huong Giang) และหน่วยนาวิกโยธินและทางอากาศ เกิดการกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายโง ดินห์ เดียม (Ngo Dinh Diem) และจัดตั้งระบอบการปกครองทางทหารที่นำโดยเตียง วัน มิงห์ (Duong Van Minh) อย่างไรก็ตาม การรัฐประหารไม่ได้นำไปสู่เสถียรภาพทางการเมืองจนนำไปสู่การเกิดการทำรัฐประหารอีกครั้ง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1964 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 30 มกราคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลโท เหงียน คานห์ (Major General Nguyen Khanh) ที่ได้รับการสนับสนุนจากเหงียนชานห์ธี (Nguyen Chanh Thi) เหงียนวันเถียว (Nguyen Van Thieu) เหงียนกาว กี (Nguyen Cao Ky) และนายทหารระดับกลางคนอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนั้นการรัฐประหารครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา ผ่านการยึดอำนาจนายพลเตียง วัน มิงห์ (Duong Van Minh) ผู้นำทางทหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 13 กันยายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลจัตวา ลัม วัน พัท (Brigadier Generals Lam Van Phat) และนายเตียง วัน ด็อก (Duong Van Doc) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำทหาร พลโท เหงียน คานห์ (Major General Nguyen Khanh) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อ

ตาม) ประมาณ 6 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศเวียดนามมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

21) ประเทศซาอุดีอาระเบีย (Saudi Arabia)³⁴⁶ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศซาอุดีอาระเบียมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 1 สาเหตุหลัก คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

รัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1965 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอก ฟาม หรือก เถา (Colonel Pham Ngoc Thao) และพลเอก ลัม วัน พัท (Brigadier Generals Lam Van Phat) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำทหาร พลโท เหงียน คานห์ (Nguyen Khanh) ด้วยกลอุบายและการติดพันเจ้าหน้าที่ของกองทัพอากาศสหรัฐอเมริกา แมกซ์เวลล์ เทย์เลอร์ (Maxwell Taylor) ซึ่งเคยเป็นคนกดดันให้นายพลคานห์ลาออกตั้งแต่เดือนธันวาคม อันเป็นแรงผลักดันสำคัญ สำหรับความพยายามรัฐประหารครั้งนี้ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยสภากองทัพ (Armed Forces Council: AFC) ถอดยศพันเอก ฟาม หรือก เถา (Colonel Pham Ngoc Thao) และนายพลลัม วัน พัท (General Lam Van Phat) เกิดการกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจเหงียน คานห์ (Nguyen Khanh) ออกจากตำแหน่งผู้นำระบอบการปกครองของทหารอีกด้วย โดยมีนายเหงียนกาว กี (Nguyen Cao Ky) ขึ้นเป็นผู้นำเหนือระบอบการปกครองของทหาร สำหรับความพยายามรัฐประหารครั้งนี้ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁴⁶ สำหรับประเทศซาอุดีอาระเบีย จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1964 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยการถอดถอนกษัตริย์ซาอุด บิน अबดุลอาซิซ อัล ซาอุด (King Saud bin Abdulaziz Al Sand) และมอบตำแหน่งให้แก่กษัตริย์กุฎราซุมาร์ไฟซาล บิน अबดุลอาซิซ (Crown Prince Faisal bin Abdulaziz) เนื่องจากกษัตริย์ซาอุดไม่ได้ใช้อำนาจบริหารมาเกือบหนึ่งปีและได้เสด็จกลับมายังประเทศซาอุดีอาระเบียหลังจากรักษาตัวที่ยุโรปและต่อมามงกุฎราชกุมารไฟซาล (Faisal) ได้ขึ้นเป็นกษัตริย์ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

22) ประเทศเกาหลีใต้ (South Korea)³⁴⁷ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 4 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศเกาหลีใต้มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁴⁷ สำหรับประเทศเกาหลีใต้ จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 4 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1948 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารที่สนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายชินมัน รี (Syngman Rhee) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1961 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลตรีปาร์ค ชุงฮี (Major General Park Chung-hee) เป็นผู้บัญชาการฐานด้านโลจิสติกส์ภายในเมืองปูซานที่ได้รับการสนับสนุนจากพลตรียี ชูอิล (Major General Yi Chu-il) เสนธิการกองทัพที่ 2 พลตรีคิม ตงฮา (Major General Kim Tong-ha) ผู้บัญชาการนาวิกโยธิน พันโท คิม ชองชอล (Lieutenant Colonel Kim Chong-chol) ผู้บัญชาการกองพันทหารปืนใหญ่ และพันโทคิม จองพิล (Lieutenant Colonel Kim Jong-pil) แห่งหน่วยข่าวกรองกองทัพบกเริ่มวางแผนรัฐประหารต่อต้านรัฐบาลของประธานาธิบดีซิงมัน รี (President Syngman Rhee) และนายกรัฐมนตรีชาง มยอน (Prime Minister Chang Myon) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 1979 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลตรีชุน ดู-ฮวาน (Major General Chun Do-hwan) ที่ได้รับการสนับสนุนจากพลโทโรห์ แทวู พลตรีชุน (Major General Chun) เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำทหาร นายพลชุง ซึง-ฮวา (General Chung Seung-hwa) หลังจากการลอบสังหารประธานาธิบดีปาร์ค ชุง-ฮี (President Park Chung-hee) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 2024 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยประธานาธิบดียุน ซอกยอล ได้ประกาศกฎอัยการศึก (Emergency martial Law) เพื่อปกป้องเกาหลีใต้จากภัยคุกคามที่เกิดจากกองกำลังเกาหลีเหนือ และได้กล่าวหาพรรคฝ่ายค้านหลักว่าเข้าข้างเกาหลีเหนือและมีความเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลต่าง ๆ โดยแท้ที่จริงแล้วตัวประธานาธิบดียุน ซอกยอลมีคะแนนความนิยมตกต่ำอย่างต่อเนื่องจากผลงานการบริหารประเทศ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

23) ประเทศซีเรีย (Syria)³⁴⁸ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 15 ครั้ง

³⁴⁸ สำหรับประเทศซีเรีย จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 15 ครั้ง ดังนี้

- ในปี ค.ศ. 1949 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายฮุสนี อัล-ซอิม (Husni al-Zaim) เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายชุกรี อัล-กูวาลิ (Shukri al-Quwatli) นายชาอิมประกาศคณะรัฐมนตรีโดยมีตนเองเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และมีนายฮุสนี บาราซี (Husni Barazi) และนายจัตวาอับลเลาะห์ อัตฟา (Brigadier Abdallah Atfa) เป็นผู้สนับสนุน ทั้งนี้พบว่า ทางสหรัฐ ฯ ได้ออกมายอมรับระบอบการปกครองของนายชาอิมอีกด้วย สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายซามิ อัล-ฮินนาวิ (Sami al-Hinnawi) บัญชาการกองพลน้อยที่ 1 ตามแนวชายแดนอิสราเอล พรรคชาตินิยมสังคมนิยมซีเรีย (the Syrian Social Nationalist Party: SSNP) เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของทหารที่นำโดยนายฮุสนี อัล-ซอิม (Husni al-Zaim) เนื่องจากระบอบการปกครองของนายชาอิมเริ่มถูกประณามมากขึ้น สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอดีบ ชิซกลี (Adib Shishakli) ที่ได้รับการสนับสนุนโดยนายพลจัตวาซามิ อัล-ฮินนาวิ (Sami al-Hinnawi) พร้อมมอบอำนาจให้กับคณะรัฐมนตรีพลเรือนที่นำโดยประธานาธิบดีฮาซิม อัล-อาตาซี (President Hashim al-Atassi) ผ่านการเลือกตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญภายหลังการรัฐประหารสำเร็จแล้วนั้นทำให้ผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จนี้ได้แก่ พันโทชิซกลี (Lieutenant Colonel Shishakli) ได้รับแต่งตั้งให้เป็นรองเสนาธิการ ขณะที่พันเอกมาห์มูด อันวาร์ บันนูด (Colonel Mahmoud Anwar Bannoud) ขึ้นเป็นผู้บัญชาการกองทัพอากาศเป็นทางการ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1951 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอดีบ ชิซกลี (Adib Shishakli) ได้เปลี่ยนการปกครองทางทหารโดยตรง เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายกรัฐมนตรีมารูฟ อัล-ดอวาลิบี (Maarouf al-Dawalibi) และบังคับให้ประธานาธิบดีฮาซิม อัล-อาตาซี (President Hashim al-Atassi) ลาออกจากตำแหน่ง และได้มีการเสนอชื่อบุคคลนั้นคือ นายฮามิด เอล-คุดจา (Hamid el-Khoudja) ให้เป็นนายกรัฐมนตรี

รวมถึงพันเอกฟอว์ซี เซลู (Colonel Fawzi Selu) ได้รับแต่งตั้งให้มียอำนาจนิติบัญญัติและผู้บริหารเต็มรูปแบบในฐานะประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีกลาโหม ซึ่งแท้จริงแล้วนั้น พันเอกฟอว์ซี เซลู เป็นเพียงหุ่นเชิดภายใต้คำสั่งของนายอดีบ ชิซกลี และระบอบการปกครองทางทหารใหม่ได้รับการยอมรับอย่างรวดเร็วจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกาและทางฝ่ายประเทศตะวันตก สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่าย

กบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1954 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายมาห์มุด เซาวัต (Mahmud Shawkhat) พันโทอูมาร์ กัดบานี (Lieutenant Colonel Umar Qabbani) ผู้บัญชาการกองทหาร และนายมามุน कुซบาร์ (Maamun Kuzbari) ประธานสภาผู้แทนราษฎรประกาศตนเป็นรักษาการประธานาธิบดี ยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายอดิบ ชิชักลี (Adib Shishakli) และแต่งตั้งนายฮาซิม อัล-อาตาสี (Hashim al-Atassi) ขึ้นเป็นประธานาธิบดีอีกครั้ง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1962 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 28 มีนาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกอับด์ อัล-คาริม อัล-นาห์ลาวี (Colonel Abd al-Karim al Nahlawi) เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลของนายนาซิม อัล-กุดซี (Nazim al-Qudsi) และนายมาอารูฟ อัล-ดawalibi (Maarouf al-Dawalibi) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 31 มีนาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มสหภาพหัวรุนแรงที่นำโดยพันเอก จาซิม อัลวาน (Colonel Jasim Alwan) พยายามกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบทหารที่เพิ่งก่อตั้งที่นำโดยนายอับด์ อัล-คาริม อัล-นาห์ลาวี (Colonel Abd al-Karim al Nahlawi) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 1 เมษายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลตรีอับด์ อัล-คาริม ซาห์ อัล-ดิน (Major General Abd al-Karim Zahr al-Din) เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจกลุ่มรัฐประหารของนายอับด์ อัล-คาริม อัล-นาห์ลาวี (Abd al-Karim al-Nahlawi) และนายจาซิม อัลวาน (Jasim Alwan) ทำให้พลตรีอับด์ อัล-คาริม ซาห์ อัล-ดิน กลายเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1963 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 13 มกราคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่รุ่นเยาว์และผู้สนับสนุนที่ถูกเนรเทศของอดีตพันเอก อับด์ อัล-คาริม อัล-นาห์ลาวี (Abd al-Karim al-Nahlawi) พยายามกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบทหารทางอ้อมที่นำโดยนายอับด์ อัล-คาริม ซาห์ อัล-ดิน (Major General Abd al-Karim Zahr al-Din) อย่างไรก็ตาม การทำรัฐประหารครั้งนี้ที่มีการวางแผนผิดพลาด รวมถึงไม่ได้รับการสนับสนุนจากกองทัพจึงได้ล้มเหลวลง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 8 มีนาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยแนวร่วมพรรคบาธ (Baath) และเจ้าหน้าที่อาวุธภายใต้คำสั่งของนายพลจัตวา จามิล ฟายัด (Brigadier Jamil Fayad) ผู้บัญชาการเขตตามัสกัสได้ร่วมสนับสนุนการรัฐประหาร เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบทหารทางอ้อมที่ได้รับการสนับสนุนจากนายอับด์ อัล-คาริมซาห์ อัล-ดิน (Major General Abd al-Karim Zahr al-Din) และแต่งตั้งนายซาลาห์ อัล-ดิน อัล-บิตาร์ (Salah al-Din al-Bitar) ทำให้พลโทลุย อัล-อาตาสซี (Lu'ay al-Atassi) ได้ดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่นัสซิสต์ (Nasserist) ภายใต้การนำของพันโทจาซิม อัลวาน (Lieutenant Colonel Jasim Alwan) ซึ่งเป็นกลุ่มนัสเซอร์ซิสต์หัวรุนแรงที่ได้รับการสนับสนุนจากนายอับเดล ฮามิด ซาราจ (Abdel Hamid Sarraj) รองประธาน นายยუსซุฟ มุซซาเฮม (Yussuf Muzzahem) รัฐมนตรีกระทรวงกิจการศาสนาระหว่างสหภาพ นายโมฮัมหมัด จาร์ราห์ (Mohammed Jarrah) รองหัวหน้าฝ่ายความมั่นคงระหว่างสหภาพแรงงาน และนายอัคราม ซาฟาดี (Akram Safadi) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบเผด็จการที่นำโดยพลโทลุย อัล-อาตาสซี (Lu'ay al-Atassi) ซึ่งพลโทลุย อัล-อาตาสซี ลาออกเพื่อประท้วงการประหารชีวิตของผู้นำรัฐประหารนัสซิสต์ แต่มีนายพลอามิน อัล-ฮาฟิซ (General Amin al-Hafiz) สืบทอดอำนาจต่อ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1966 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มพรรคบาธ เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายพลอามิน อัล-ฮาฟิซ (General Amin al-Hafiz) ประธานาธิบดีพรรคบาธทำให้พลตรีซาลาห์ จาดิด (Major General Salah Jadid) กลายเป็นผู้แข็งแกร่งของระบอบการปกครองแบบนีโอบาธ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 8 กันยายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกซาลิม ฮาตุม (Colonel Salim Hatum) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบนีโอบาธที่นำโดยพลตรีซาลาห์ จาดิด (Major General Salah Jadid) และนายฮาเฟซ อัล-อัสซาด (Hafez al-Assad) ที่ได้กล่าวหาตนว่าเป็นผู้กระทำการรัฐประหารอย่างนองเลือดครั้งก่อน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1970 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายฮาเฟซ อัล-อัสซาด (Hafez al-Assad) เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำนีโอบาธ ซาลาห์ จาดิด (Major General Salah Jadid) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศ ซิเรียมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

24) ประเทศทาจิกิสถาน (Tajikistan)³⁴⁹ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 3 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศทาจิกิสถานมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

25) ประเทศตุรกี (Turkey)³⁵⁰ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 6 ครั้ง

ในปี ค.ศ. 1984 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายริฟาต อัล-อัสซาด (Rifaat al-Assad) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายฮาเฟซ อัล-อัสซาด (Hafez al-Assad) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

³⁴⁹ สำหรับประเทศทาจิกิสถาน จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 3 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1991 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏเกิดการกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายกัตรีดิน แอสโลนอฟ (Qadriddin Aslonov) และแต่งตั้งนายราห์มอน นาบีเยฟ (Rahmon Nabiyev) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1992 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายราห์มอน นาบีเยฟ (Rahmon Nabiyev) อีกทั้ง ประธานชาฟราลี เคนจาเยฟ (Safarali Kenjaev) ถูกบังคับให้ลาออก สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 7 กันยายน เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มกบฏเกิดการกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายราห์มอน นาบีเยฟ (Rahmon Nabiyev) และแต่งตั้งนายอักบาร์โซ อิสคานดาร์อฟ (Akbarsho Iskandarov) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁵⁰ สำหรับประเทศตุรกี จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 6 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1960 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่ระดับกลางเกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของพรรคที่นำโดยนายอัดนาน เมนเดเรส (Adnan Menderes) พร้อมจับกุมประธานาธิบดีเซลาล บายาร์ (Celâl Bayar) และจัดตั้งคณะทหารที่นำโดยนายพลเซมัล กูร์เซล (General Cemal Gursel) ผู้นำการทำการรัฐประหารขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีกลาโหม และผู้บัญชาการทหารสูงสุด บริหารประเทศต่อไป สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1962 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนักเรียนนายร้อยวิทยาลัยสงคราม (War college) พยายามกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายอิสเมต อีโนนู (Ismet Inonu) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1963 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนักเรียนนายร้อยวิทยาลัยสงคราม (War college) ที่นำโดยนายทาลัต อัยเดมีร์ (Talat Aydemir) พยายามกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายอิสเมต อีโนนู (Ismet Inonu) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1971 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยหัวหน้ากองทัพบกเกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายกรัฐมนตรีสุไลมาน เดมีเรล (Prime Minister Suleyman Demirel) โดยให้นายกรัฐมนตรีเดมีเรลได้ยื่นคำลาออกต่อประธานาธิบดีเซฟเดต ชูเนย์ (President Cevdet Sunay) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1980 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลเคนัน เอฟเรน (General Kenan Evren) และผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกองทัพคนอื่น ๆ เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายกรัฐมนตรีสุไลมาน เดมีเรล (Prime Minister Suleyman Demirel) ที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 2016 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏพยายามกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลพรรค (AKP) ภายใต้การนำของนายเรเซป ไทยีป แอร์โดอัน (Recep Tayyip Erdoğan) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศตุรกีมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

26) ประเทศเยเมนเหนือ (North Yemen or the Yemen Arab Republic of Yemen)³⁵¹ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่

³⁵¹ สำหรับประเทศเยเมนเหนือ จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำการรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 8 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1948 ได้เกิดการรัฐประหารเนื่องจากนายซิด อาลี นาซีร์ อัล-การ์ดัย (Sheikh Ali Nasir al-Qardai) ได้ลอบสังหารอิหม่ามยะห์ยา (Yahya) นายกรัฐมนตรีอดี้อับดุลลาห์ อัล-อัมรี (Qadi Abdullah al-Amri) หลานชายของอิหม่ามนำโดยกลุ่มเยเมนเสรีกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจบางส่วนจากสถาบันกษัตริย์ฮามิด อัล-ดิน (Hamid al-Din monarchy) ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1955 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าชายชัยฟ์ อัล-อิสลาม อับดุลลาห์ (Prince Sayf al-Islam Abdullah) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายอิหม่าม อาหมัด บิน ยะห์ยา ฮามิด อัล-ดิน (Imam Ahmad bin Yahya Hamid a-Din) ซึ่งแผนการนี้นายอะหมัด นูมาน (Ahmad Numan) ได้ทรยศต่อแผนการรัฐประหารเป็นเหตุให้ความล้มเหลวของการรัฐประหารนำไปสู่การสืบทอดตำแหน่งของนายอัล-บาดร์ (al-Badr) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1962 ได้เกิดปฏิวัติรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่รุ่นเยาว์ได้โค่นล้มสถาบันกษัตริย์ที่นำโดยอิหม่ามมูฮัมหมัด อัล-บาดร์ (Imam Muhammad al-Bade) และแต่งตั้งนายอับดุลลาห์ อัล-ซัลลาล (Abdullah al-Sallal) เป็นประธานาธิบดีของสาธารณรัฐอาหรับเยเมน โดยสหสาธารณรัฐอาหรับ (United Arab Republic: UAR) กลายเป็นประเทศอาหรับแห่งแรกที่รับรองรัฐบาลสาธารณรัฐที่นำโดยกองทัพ อัล-ซัลลาล ภายใต้ระบอบการปกครองหลังรัฐประหารในฐานะประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และหัวหน้าสภาบัญชาการปฏิวัติ

ในปี ค.ศ. 1967 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่ชาตินิยมได้ทำการโค่นล้มระบอบการปกครองหุ่นเชิดกองทัพชาวอียิปต์ที่นำโดยอับดุลลอฮ์ อัล-ซัลลาล (Abdullah al-Sallal) ทำให้ตำแหน่งประธานาธิบดีถูกส่งต่อไปยังอับดุลเราะห์มาน อัล-อิรยานี (Abdul Rahman al-Iryani) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1968 ได้เกิดการรัฐประหารหรือเรียกว่าการกบฏฆานานำโดยกลุ่มกบฏพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของอับดุล ราห์มาน อัล-อิรยานี (Abdul Rahman al-Iryani) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้าง

ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 8 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศเยเมนเหนือมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

27) ประเทศเยเมนใต้ (South Yemen or Yemen People's Republic)³⁵² พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จใน

ความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างเรื่องของชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1974 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกอิบราฮิม อัลฮัมดี (Ibrahim al-Hamdi) กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของอับดุล เราะห์มาน อัล-อิรยานี (Abdul Rahman al-Iryani) เนื่องจากประธานาธิบดีอัล-อิรยานีมีสุขภาพไม่ดี กลุ่มการเมืองและชนเผ่าที่เป็นคู่แข่งกันจึงเริ่มมีการบาดหมางและปะทะกันด้วยอาวุธ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1978 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกอับดุลลาห์ อับดุลอาลิม (Colonel Abdullah Abd al-Alim) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของทหารที่นำโดยพันเอกอาหมัด อัล-กัชมี (Colonel Ahmad al-Ghashmi) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยผู้สนับสนุนชาฟีอี (Shafii) ของนายอิบราฮิม อัล-ฮัมดี (Ibrahim al-Hamdi) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองส่วนบุคคลที่นำโดยนายอาลี อับดุลลาห์ ซาลิห์ (Ali Abdullah Salih) ไม่นานหลังจากการปราบกบฏทางทหารได้ นายอาหมัด อัล-กัชมี (Ahmad al-Ghashmi) ถูกลอบสังหารขณะพบกับชุดจากเยเมนใต้ ทำให้นายซาลิห์เข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีในเดือนกรกฎาคมจึงทำให้พยายามทำการรัฐประหารขึ้น สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁵² สำหรับประเทศเยเมนใต้ จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 4 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1969 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยแนวร่วมแห่งชาติ (National Liberation Front: NF) เกิดการกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำฝ่ายขวาย่างนายคาห์ตัน อัล-ชาบี (Qahtan al-Shaabi) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้าง

การทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 4 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศเยเมนได้มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

4. ทวีปแอฟริกา

โดย 6 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้เป็นเหตุผลในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อก่อรัฐประหารที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมของทวีปแอฟริกา (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน) นั้น พบว่า บางสาเหตุไม่เคยใช้กล่าวอ้างในทวีปแอฟริกาเพื่อใช้เป็นความชอบธรรมในการกระทำการรัฐประหารเลย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1978 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอับดุล ฟัตตาค์ อิสมาอิล (Abdul Fattah Ismail) เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติ (National Liberation Front: NLF) อย่างนายซาลิม รูบาย อาลี (Salim Rubay Ali) ทั้งนี้พบว่า มีการแทรกแซงของสหภาพโซเวียตและที่ปรึกษาคิวบา จำนวนกว่า 600 คนช่วยเหลือกองกำลังของนายอิสมาอิล ท้ายที่สุดแล้วนั้น ก็ยึดอำนาจสำเร็จและมีการจัดตั้งสภาประธานาธิบดีใหม่จำนวน 5 คน โดยนายอาลี นาซีร์ มุฮัมหมัด (Ali Nasir Muhammad) ได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานาธิบดีชั่วคราว สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1980 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏเกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีอับดุล ฟัตตาค์ อิสมาอิล (Abdul Fattah Ismail) ผู้นำพรรคสังคมนิยมเยเมน (Yemeni Socialist Party: YSP) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 1986 ได้เกิดการรัฐประหารก่อให้เกิดสงครามกลางเมืองช่วงสั้น ๆ ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ของพรรคสังคมนิยมเยเมน (Yemeni Socialist Party: YSP) และประธานาธิบดีอาลี นาซีร์ มุฮัมหมัด (Ali Nasir Muhammad) ซึ่งนายอาลี ซาเล็ม อัล-เบดห์ (Ali Salem al-Beidh) เข้ารับตำแหน่งเลขาธิการทั่วไป รวมถึงคณะกรรมการกลางได้แต่งตั้งรัฐบาลใหม่ โดยให้นายอาลี ซาเล็ม อัล-เบดห์ (Ali Salem al-Beidh) เป็นเลขาธิการทั่วไป, นายฮายดาร์ อัล-ออตตัส (Haydar al-Attas) กลายเป็นประธานของรัฐบาลและประมุขแห่งรัฐ, นายซาลิห์ ซาลิม มุฮัมหมัด (Salih Salim Muhammad) กลายเป็นรองเลขาธิการ และ นายยาสิน ซัด นูมาน (Yasin Said Numan) กลายเป็นนายกรัฐมนตรี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

1) การกล่าวอ้างมากที่สุด คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาลจำนวน 190 ครั้งของทุกประเทศที่ทำการรัฐประหาร

2) การกล่าวอ้างบ่อย ๆ แต่ไม่มากที่สุด คือ อ้างความมั่นคงของประเทศจำนวน 121 ครั้ง อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจจำนวน 40 ครั้ง อ้างการทุจริตคอร์รัปชันจำนวน 25 ครั้ง อ้างเรื่องชาติพันธุ์จำนวน 18 ครั้ง

3) การกล่าวอ้างน้อยที่สุด คือ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์จำนวน 13 ครั้ง

ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์การกล่าวอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) แบบเฉพาะเจาะจงในแต่ละประเทศที่อยู่ในทวีปแอฟริกา พบว่า

1) ประเทศแอลจีเรีย (Algeria)³⁵³ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 6

³⁵³ สำหรับประเทศแอลจีเรีย จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 6 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1962 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายเบญยูเซฟ เบนเคด้า (Benyoucef Ben Khedda) เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายอาห์เหม็ด เบลล์ เบลลา (Ahmed Ben Bella) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1963 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายโฮซิน เอต อาห์เหม็ด (Hocine Ait Ahmed) และกองทัพกลุ่มกองกำลังสังคมนิยมเบอเบอ (Berber-dominated) และ แนวหน้าของกองกำลังสังคมนิยม (The Front of Socialist Forces: FFS) ซึ่งมี พันเอกโมฮันด์ อุ เอล-ฮัจ (Mohand Ou el-Hadj) ดำรงตำแหน่ง วิลายา III และเป็นผู้บัญชาการกองทัพอคาบิล (Kabyle army) เป็นผู้สนับสนุน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1965 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทัพภายในระบอบการปกครองแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติ (FLN) พร้อมกับกองกำลังที่นำโดยพันเอกทาฮาร์ ซบิรี (Tahar Zbiri) และนายบูเมเดียน (Houari Boumedienne) เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายอาห์เหม็ด เบลล์ เบลลา (Ahmed Ben Bella) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1967 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกทาฮาร์ ซบิรี (Tahar Zbiri) พร้อมพันธมิตรกับผู้นำบัญชาการวิลายาสายเก่าและกลุ่มที่เหลื่ออยู่ของกองทัพปลดปล่อยแห่งชาติ (ALN) และ กองทัพอูจด้า (Oujda) เกิดความพยายามทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายบูเมเดียน (Houari Boumedienne) เนื่องจากนายบูเมเดียนได้ประกาศลงในพระราชกฤษฎีกาเพื่อปลดพันเอกทาฮาร์ ซบิรี ออกจากตำแหน่งในฐานะเสนาธิการกองทัพ การปลด

ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศแอลจีเรียมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

2) ประเทศแองโกลา (Angola)³⁵⁴ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1

ครั้งนี้ทำให้เกิดวิกฤตทวีความรุนแรง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1992 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยทหารกบฏภายใต้กลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติ (National Liberation Front: FLN) เกิดการกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลของกลุ่มอิสลามิสต์ หรือกลุ่มแนวหน้าแห่งอิสลาม (The Islamic Salvation Front: FIS) ได้อ้างถึงความไม่ปกติในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อเดือน ธันวาคม ค.ศ.1991 โดยมีนายเบนเจดิด (Chadi Benjedid) ได้ถูกแต่งตั้งให้เป็นประธานาธิบดี และความไม่มั่นคงทางการเมือง ซึ่งเหตุการณ์ยึดอำนาจดังกล่าวมีผลทำให้ผลการเลือกตั้งเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 1991 นั้นตกเป็นโมฆะ และทำให้ประเทศแอลจีเรียถูกรอชิงโดยกองทัพอีกครั้ง โดยมีการแต่งตั้ง นายซิด อาเหม็ด โกซาลิ (Sid Ahmed Ghazali) ให้ขึ้นมาเป็นประธานาธิบดี (หุ่นเชิด) แทนและเป็นหัวหน้าคณะมนตรีความมั่นคงสูง (High Security Council: HSC) พร้อมคณะผู้บริหารทั้งหมด ซึ่งผู้นำกองทัพในขณะนั้นคือ นายโมฮาเหม็ด บูเดียฟ (Mohamed Boudiaf) ทหารจากกลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติ (National Liberation Front: FLN) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 2019 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลอาเหม็ด ไกด์ ซาลาห์ (Ahmed Gaïd Salah) เสนาธิการกองทัพของแอลจีเรียและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมได้แสดงเจตนาถึงการสนับสนุนกลุ่มผู้ประท้วงและได้ยื่นข้อเสนอเพื่อเรียกร้องให้สภารัฐธรรมนูญพิจารณาคุณสมบัติของประธานาธิบดี เนื่องจากนายพลอาเหม็ด ไกด์ ซาลาห์ เห็นว่านายแอลจีเรีย อับเดอซิซ บูเตฟลิกา (Abdelaziz Bouteflika) ไม่เหมาะที่จะปกครองประเทศเพราะขาดความสามารถ ภายใต้ข้อเสนอนี้ทำให้ประธานวุฒิสภา นายอับเดลคาเดอร์ เบนซาลาห์ (Abdelkader Bensalah) จะกลายเป็นผู้นำชั่วคราวเพื่อรอการเลือกตั้งใหม่ เมื่อวันที่ 31 มีนาคม ค.ศ. 2019 สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

³⁵⁴ สำหรับประเทศแองโกลา จากการศึกษาค้นคว้าพบว่าได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1977 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มผู้คัดค้านขบวนการประชาชนเพื่อการปลดปล่อยแองโกลา (Popular Movement for the Liberation of Angola: MPLA) ภายใต้คำสั่งของอดีตรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย นายนิโต อัลเวส (Nito Alves) และอดีตผู้บังคับการการเมืองของกองทัพ นายโจเซ (เซ) ฟาน ดูเนม (Jose (Zé) Van Dunem) นายเจค็อบ คาเอตาโน (Jacob Caetano) รวมถึง นายนิโต อัลเวส (Nito Alves)

ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศแองโกลามีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

3) ประเทศเบนิน (Benin)³⁵⁵ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 9 ครั้ง

และนายโซเซ (เซ) ฟาน ดูเนม พยายามทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจกองพลติดอาวุธของประชาชนปลดปล่อยแองโกลาที่เก้า (The Ninth Brigade of the People's Armed Forces of Liberation of Angola: FAPLA) ภายใต้การนำของนายอาโกสตินโย เนโต (Agostinho Neto) ประธานาธิบดีแห่งแองโกลาภายหลังการได้รับเอกราชจากโปรตุเกสเพียงสองปี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁵⁵ สำหรับประเทศเบนิน จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 9 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1963 ได้เกิดการรัฐประหาร ซึ่งชนวนการเกิดรัฐประหารนั้นเกิดจากการสังหารนายแดเนียล ดอสซุ (Daniel Dossou) สมาชิกของกลุ่มติดอาวุธที่กรุงปอร์โต-โนโวตามคำสั่งของนายคริสตอฟ โบฮิกิ (Christophe Bohiki) สมาชิกรัฐสภาจากพรรค Dahomeyan Unity Party (PDU) โดยสมัชชาแห่งชาติ (National assembly) ปฏิเสธที่จะรับการพิจารณาตัดสินจึงเกิดการรัฐประหารนำโดยรองประธานาธิบดีมิแกน อภิธิ (Sourou-Migan Apithy), นายจัสติน อาโฮมาเดเก (Justin Ahomadégbé) นักการเมืองฝ่ายค้านที่ได้รับการปล่อยตัวจากคุกในปี ค.ศ. 1962 และผู้บัญชาการกองกำลังติดอาวุธระดับสูงสองคน ได้แก่ พันเอกคริสตอฟ โซโกล (Colonel Christophe Soglo) เสนาธิการทหารบกและพันโทฟิลิป อาโฮ (Lieutenant Colonel Philippe) ได้ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีฮูเบิร์ต มากา (President Hubert Maga) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1965 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน ได้เกิดการรัฐประหารที่เกิดจากความขัดแย้งภายหลังจากการยึดอำนาจสำเร็จครั้งก่อนระหว่างพันเอกคริสตอฟ โซโกล (Colonel Christophe Soglo) นายซูรู-มิแกน อาพิธิ (Sourou-Migan Apithy) และ นายจัสติน อาโฮมาเดเก (Justin Ahomadégbé) ต่างก็ให้อำนาจตามรัฐธรรมนูญแยกกัน ด้วยเหตุนี้ นายจัสติน อาโฮมาเดเก ได้เข้าพิจารณาตัดสิน (Démocratique Dahoméen: PDD) รวบรวมแรงสนับสนุนในการผลักดันการลงมติทางกฎหมายเรียกร้องให้นายซูรู-มิแกน อาพิธิ ลาออก เพื่อให้นายจัสติน อาโฮมาเดเก ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นประธานาธิบดีชั่วคราวทำให้พันเอกคริสตอฟ โซโกล (Colonel Christophe Soglo) นั้นไม่พอใจที่สายการบังคับบัญชาของกองทัพถูกมองข้ามไป จึงได้สั่งปลดทั้งประธานาธิบดีอภิธิและนายกรัฐมนตรี นายจัสติน อาโฮมาเดเก ผ่านการรัฐประหารที่นองเลือด (In blood less coup) รวมถึงมีการระงับรัฐธรรมนูญและได้แต่งตั้งนายทาฮิโร คอนกาคุ (Tahirou congacou) เป็นประธานาธิบดีที่มาจากสมัชชาแห่งชาติเพื่อจัดตั้งรัฐบาลเฉพาะกาลขึ้นใหม่ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่

ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกคริสตอฟ โซโกล (Colonel Christophe Soglo) อีกครั้ง จากการยึดอำนาจของนายทายีโร คอนกาคุ (Tahirou congacou) ที่ตนนั้นได้แต่งตั้งขึ้นจากการรัฐประหารครั้งก่อน เนื่องจากเกิดความขัดแย้งทางการเมืองอย่างต่อเนื่องทำให้นายทายีโร คอนกาคุ นั้นไม่สามารถควบคุมสถานการณ์การเมืองได้ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1967 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันตรีมอริส คูอันเดเต้ (Maurice Kouandété) และนายมาตีเยอ เคราคู (Mathieu Kérékou) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจพันเอกคริสตอฟ โซโกล (Christophe Soglo) เนื่องจากไม่สามารถรับมือกับปัญหาของประเทศได้ ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จได้มีการแต่งตั้งนายคูอันเดเต้ (Kouandété) เป็นนายกรัฐมนตรี และแต่งตั้งให้พันเอกตรอกอัลฟงส์ (Alphonse Alley) เป็นประธานาธิบดี การรัฐประหารครั้งนี้ถือเป็นการรัฐประหารชาติพันธุ์ที่ลดบทบาทให้ผู้พลัดถิ่นกลุ่มชาติพันธุ์ทางใต้ให้เป็นกลุ่มชาติพันธุ์อาวูโส (South erners: Fon) และให้กลุ่มชาติพันธุ์ทางเหนือขึ้นมาใช้อำนาจแทน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1969 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม ได้เกิดการรัฐประหาร ซึ่งชนวนนั้นเริ่มจากการที่รัฐบาลได้มีการสั่งห้ามไม่ให้มีการลงสมัครรับเลือกตั้งของผู้นำทั้งสามคนที่ถูกเนรเทศ (ได้แก่ นายฮูเบิร์ต มากา (Hubert Maga), นายซูรู-มิแกน อาพิธิ (Sourou-Migan Apithy) และนายจัสติน อาโฮมาเดเก (Justin Ahomadégbé) รวมถึงรัฐมนตรีของพวกเขา ทำให้ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ.1968 ผลการเลือกตั้งเป็นโมฆะ เหตุการณ์ดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการแย่งชิงอำนาจภายในกองทัพระหว่างนายคูอันเดเต้ (Kouandété) และพันเอกอัลฟงส์ (Alphonse Alley) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำระบอบทหารของพันตรีคูอันเดเต้ (Maurice Kouandété) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยคณะกรรมการทหารทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจพันเอกคูอันเดเต้ (Maurice Kouandété) และ ประธานาธิบดีเอมิล เดอร์ลิน ซินซู (Émile Derlin Zinsou) เป็นรัฐประหารทางชาติพันธุ์ที่ทำลายกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเหนือและคืนอำนาจแก่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวใต้ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1972 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศ เบนินมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 5 สาเหตุหลัก คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

4) ประเทศบูร์กินาฟาโซ (Burkina Faso)³⁵⁶ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม)

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกพอล-เอมิล เดอ ซูซา (Paul-Émile de Souza) พยายามที่จะทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายมากา (Hubert Maga), นายอภี (Sourou-Migan Apithy) และ นายจัสติน อาโฮมาเดเก (Justin Ahomadégbé) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหาร ในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม ได้เกิดการรัฐประหารเนื่องจากประธานาธิบดีอิวเบิร์ต มากา ได้มอบตำแหน่งประธานสภาประธานาธิบดีให้แก่นายอาโฮมาเดเก (Justin Ahomadégbé) เป็นผู้สืบทอดตำแหน่งทางการเมือง แต่ประธานาธิบดีอาโฮมาเดเกได้ใช้อำนาจไปในทางที่ผิดจึงได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันตรีมาตีเยอ เคราคู (Mathieu Kérékou) รองเสนาธิการกองทัพอากาศเหนือที่ได้รับการสนับสนุนจากร้อยเอกยานเวียร์ คอดโจ อัสซอกบา (Janvier Codjo Assogba) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 1975 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยร้อยเอกยานเวียร์ คอดโจ อัสซอกบา (Janvier Codjo Assogba) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงข้าราชการพลเรือนและแรงงานกล่าวหาว่าประธานาธิบดีเคเรคูกระทำรับสินบนจากนายแบร์ดิน บาบลิบา บอร์นา (Babliba Borna) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁵⁶ สำหรับประเทศบูร์กินาฟาโซ จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 10 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1966 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันโทซังกูเล ลามิซานา (Lieutenant Colonel Sangoule Lamizana) ได้ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายมอริช ยามะโอโก (Maurice Yameogo) เนื่องจากรัฐบาลเผชิญกับปัญหาทางการเงินที่ยืดเยื้อมายาวนานทำให้การรัฐประหารครั้งนี้ทำให้รัฐธรรมนูญนั้นถูกระงับ และพันโทซังกูเล ลามิซานา (Lieutenant Colonel Sangoule Lamizana) ได้รับการแต่งตั้งเป็นประมุขแห่งรัฐเพื่อรักษาการ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1980 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกเซย์ เซอร์โบ (Saye Zerbo) ที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บัญชาการกองทัพบกโดยพันโทเฟลิซ ติเยมตาร์บูม (Lieutenant Colonel Felix Tiemtarboum) รัฐมนตรีกระทรวงเยาวชนและการกีฬา นายบาร์เธเลมี กอมบาสเร (Barthelemy Kombasre), นายมามาตู ซานโฟ

(Mamadou Sanfo) และพันโทบาเด็มบีเอน เนเซียง (Lieutenant Colonel Badembie Nezien) ผ่านการก่อตั้ง คณะกรรมการกอบกู้ทหารเพื่อความก้าวหน้าของชาติ (Comité Militaire de Redressement pour le Progrès National: CMRPN) เพื่อร่วมกันทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายซังกูเล ลามิซาน่า (Sangoulé Lamizana) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้าง ความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และ อ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1982 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกกาเบรียล โยเรียน โซเม (Colonel Gabriel Yorian Some) อดีตรัฐมนตรีกลาโหมและเสนาธิการกองทัพ นายโธมัส ซันการา (Captain Thomas Sankara) นายแบลส กงเปาเอร์ (Captain Blaise Compaore) นายอ็องรี ซองโก (Captain Henri Zongo) และพันตรีฌอง-บัปติสต์ ลิงกานี (Major Jean-Baptiste) ร่วมกันทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจพันเอกเซย์ เซอร์โบ (Colonel Saye Zerbo) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1983 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกกาเบรียล โยเรียน โซเม (Colonel Gabriel Yorian Some) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายรัฐมนตรีโธมัส ซันการา (Thomas Sankara) และผู้สนับสนุนประธานาธิบดี ฌ็อง-บัปติสต์ อุเอดราโอโก (Jean-Baptiste Ouedraogo) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายแบลส กงเปาเอร์ (Blaise Compaore) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจพันเอกกาเบรียล โยเรียน โซเม (Colonel Gabriel Yorian Some) และนายพลพลเรือน ฌ็อง-บัปติสต์ อุเอดราโอโก (Jean-Baptiste Ouedraogo) และมอบอำนาจให้กับอดีตนายกรัฐมนตรีนโธมัส ซันการา (Thomas Sankara) บริหารประเทศ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1987 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายแบลส กงเปาเอร์ (Blaise Compaore) เกิดการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายโธมัส ซันการา (Thomas Sankara) เนื่องจากภายหลังการรัฐประหารครั้งก่อนได้ปฏิรูปเศรษฐกิจล้มเหลว สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 2014 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลเอกฮอนอเร นาเบเร่ ตราโอเร่ (Honoré Nabéré Traoré) เสนาธิการกองทัพ ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายพล ตราโอเร่ (Traoré) และพันโทไอแซค ซิดา (Issac Zida) รัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายแบลส กงเปาเอร์ (Blaise Compaore) ผู้บัญชาการทหารบก อันเนื่องมาจากการประท้วงครั้งใหญ่ได้ปะทุขึ้นภายในเมืองหลวงของวากาตูกูเพื่อเรียกร้องให้ประธานาธิบดีกงเปาเอร์ จำกัดวาระที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งในปีหน้า โดยผู้ประท้วงได้จุดไฟเผาอาคารรัฐสภาและบุกเข้าโจมตีสถานีโทรทัศน์ของรัฐ และเผาบ้านญาติและผู้ช่วยของประธานาธิบดีเป็นเหตุให้ประธานาธิบดีประกาศกฎอัยการศึก พร้อมประกาศยุบรัฐบาล ซึ่ง

ประมาณ 10 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศบูร์กินาฟาโซมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

5) ประเทศบูรุนดี (Burundi)³⁵⁷ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 11 ครั้ง

ต่อมานายมิเชล คาฟานโด (Michel Kafando) ได้เข้าดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีรัฐบาลเฉพาะกาล และพันโท ไอแซค ซิดา ได้เข้าดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้น่าจะยกย่องได้ มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 2015 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มกองกำลังพิทักษ์ประธานาธิบดี (Presidential Security Regiment: RSP) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีชั่วคราวนั้นคือนาย มิเชล คาฟานโด (Michel Kafando) หรือนายกรัฐมนตรี ไอแซค ซิดา (Issac Zida) ทั้งนี้พบว่า ประชาคมเศรษฐกิจแห่งรัฐแอฟริกาตะวันตก (ECOWAS) เรียกร้องให้มีการฟื้นฟูรัฐบาลเฉพาะกาล สหภาพแอฟริกา (AU) ระบุการเป็นสมาชิกของประเทศบูร์กินาฟาโซ และประกาศคว่ำบาตรผู้นำรัฐประหาร เป็นเหตุให้วันที่ 24 กันยายน ค.ศ. 2015 นายคาฟานโดได้ฟื้นฟูอำนาจ ภายใต้ข้อตกลงของประชาคมเศรษฐกิจแห่งรัฐแอฟริกาตะวันตก สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้น่าจะยกย่องได้ มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 2022 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 23-24 มกราคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันโท พอล-องรี ดามิบา (Paul-Henri Damiba) เกิดการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีรอช มาร์ก กาโบเร (Roch Marc Christian Kaboré) ที่ดำรงตำแหน่งมาเป็นเวลากว่า 2 สมัยรวมแล้ว 6 ปี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้น่าจะยกย่องได้ มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 30 กันยายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยร้อยเอก อิบราฮิม ทราโอเร (Ibrahim Traore) เกิดการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีพอล-องรี ดามิบา (Paul-Henri Damiba) ทั้งนี้พบว่า ทางกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจแห่งรัฐแอฟริกาตะวันตก (The Economic Community of West African States: ECOWAS) ต้องการให้ทุกประเทศในภูมิภาคนี้เข้าสูการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้เร็วที่สุด โดยกลุ่มประชาคมฯ ได้ทำการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจในประเทศบูร์กินาฟาโซตั้งแต่การรัฐประหารครั้งก่อนเมื่อต้นปี พร้อมเรียกร้องให้ประเทศบูร์กินาฟาโซคืนสู่ระบอบประชาธิปไตยภายใน 2 ปี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้น่าจะยกย่องได้ มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁵⁷ สำหรับประเทศบูรุนดี จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 11 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1965 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่ฮูตู (Hutu officers) ภายใต้การนำของนายมิเชล มิคอมเบโรมี (Michel Micombero) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการโค่นล้มสถาบันกษัตริย์ทุตซี (Mwami Mwambutsa IV) นั่นคือ กษัตริย์วามี อัมบุดซาที่ 4 เพื่อต้องการที่จะยกเลิกสถาบันกษัตริย์ เนื่องจากเนื่องจากสหภาพเพื่อความก้าวหน้าแห่งชาติ (The Union for National Progress: UPRONA) ซึ่งเป็นพรรคนิยมที่แบ่งแยกเชื้อชาติภายใต้การนำของเจ้าชายหลุยส์ รวากาโซเร (Prince Louis Rwagasore) โดยได้รับการสนับสนุนจากทั้งชาวทุตซีและชาวฮูตูที่ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม เจ้าชายรวากาโซเรถูกลอบสังหารทำให้เกิดการแย่งชิงอำนาจระหว่างกลุ่มชนกลุ่มน้อยชาวฮูตูและชนกลุ่มน้อยชาวทุตซี ซึ่งภายหลังการเลือกตั้งนั้นชาวฮูตูได้รับเสียงข้างมากและกษัตริย์ได้ทรงปฏิเสธการเลือกของรัฐบาลให้เป็นนายกรัฐมนตรี และทรงแต่งตั้งให้นายเลโอโปลด์ บิฮูมูกานี หรือ นายบิฮา (Leopold Bihumugani: Biha) บริหารประเทศเป็นเหตุให้ชาวฮูตูเกิดความไม่พอใจ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1966 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายนาตาเร วี (Ntare V) และนายมิเชล มิคอมเบโร (Michel Micombero) เกิดการรัฐประหารผ่านการโค่นล้มกษัตริย์วามี อัมบุดซาที่ 4 (Mwami Mwambutsa IV) เนื่องจากกษัตริย์วามี อัมบุดซาที่ 4 ต้องเดินทางเข้ารับการรักษาดัวที่ยุโรปจึงมอบอำนาจให้นายอัมบุดสะ พระราชโอรสชาร์ล เอ็นดิเซเย (Charles Ndizeye) วัย 21 ปีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งพระเจ้าชาลส์ทรงเพิกถอนรัฐธรรมนูญ ปลดรัฐบาล และประกาศตัวว่าเป็นกษัตริย์วามี นาตาเรที่ 5 โดยต่อมาได้ทำการแต่งตั้งให้นายมิเชล มิคอมเบโร (Michel Micombero) เป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีกลาโหม อย่างไรก็ตาม ได้เกิดการต่อสู้แย่งชิงอำนาจเกิดขึ้น ซึ่งนายนาตาเร วี (Ntare V) เองก็ไม่ต้องการเป็นหุ่นเชิด สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1976 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันโทฌอง-บัปติสต์ บัก-อาซา (Jean-Baptiste Bagaza) เกิดการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำเผด็จการอย่างประธานาธิบดีมิเชล มิคอมเบโร (Michel Micombero) โดยพันโท ฌอมส์ เอ็นดาเบเมเย (Lieutenant Colonel Thomas Ndbemeye) ถ่ายทอดประกาศจากทางกองทัพว่า กลุ่มนักการเมืองนั้นใช้อำนาจตำแหน่งทางการเมืองของตนเพื่อให้ได้มาซึ่งความมั่งคั่งส่วนตัว ซึ่งพันโทฌอง-บัปติสต์ บัก-อาซา ได้ยุบพรรคการเมืองคือ สหภาพเพื่อความก้าวหน้าแห่งชาติ (The Union for National Progress: UPRONA) และแต่งตั้งตนเองขึ้นเป็นประธานาธิบดีและเป็นหัวหน้าสภาปฏิวัติสูงสุดชุดใหม่ซึ่งประกอบด้วยนายทหารทุตซีจำนวน 30 นาย พร้อมแต่งตั้งให้พันโท เอดูอาร์ด เอ็นซัมบิมานา (Lieutenant Colonel Edouard Nzambimana) ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1987 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันตรีปีแอร์ บูโยยา (Major Pierre Buyoya) เกิดการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบสหภาพเพื่อความก้าวหน้าแห่งชาติ (UPRONA) ภายใต้การนำของพันโทฌอง-บัปติสต์ บัก-อาซา (Jean-Baptiste Bagaza) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มี

การอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตการณ์เมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1992 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารทุตซีจากค่ายมุชินดาภายใต้การสนับสนุนของนายไซเปรียน มบอนิมปา (Cyprien Mbonimpa) อดีตสมาชิกคณะรัฐมนตรี นายโลร์รองต์ เอ็นดาบาเนซ (Laurent Ndabaneze) อดีตผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานความมั่นคงแห่งชาติ นายอิซิโดเร เนียโบยา (Isidore Nyaboya) อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงโยธาธิการ และนายชาร์ลส คาซัตซา (Charles Kazatsa) อดีตรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำทางทหารพันตรีปิแอร์ บูโยยา (Major Pierre Buyoya) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1993 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่ชาวทุตซีพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำทางทหารปิแอร์ บูโยยา (Major Pierre Buyoya) หรือขัดขวางการเข้ารับตำแหน่งของนายเมลช็อร์ นดาดาย (Meichior Ndadaye) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยชาวทุตซีพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายซิลวี คินีจิ (Sylvie Kinigi) เป็นเหตุให้ชาวทุตซีกลุ่มหนึ่งได้วางแผนที่จะโค่นล้มรัฐบาลประชาธิปไตยและฟื้นฟูอำนาจให้แก่ชาวทุตซี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1996 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายปิแอร์ บูโยยา (Pierre Buyoya) เกิดการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีฮูตู นายซิลเวสเตอร์ ดิบันตุงญา (Sylvestre Ntibantunganya) ซึ่งเป็นการรัฐประหารทางชาติพันธุ์ และมอบอำนาจให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวทุตซี ระหว่างพรรคแนวร่วมประชาธิปไตยในบรุนดี (Front for Democracy in Burundi: FRODEBU) และสหภาพความก้าวหน้าแห่งชาติ (UPRONA) พร้อมแต่งตั้งนายบูโยยาเป็นประธานาธิบดีและนายปาสคาล-เฟอร์มิน นดิมารา (Pascal-Firmin Ndimara) เป็นนายกรัฐมนตรี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 2001 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 18 เมษายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยประธานาธิบดีฮูตู นายซิลเวสเตอร์ ดิบันตุงญา (Sylvestre Ntibantunganya) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำเผด็จการนายปิแอร์ บูโยยา (Pierre Buyoya) เนื่องจากเกิดสงครามกลางเมืองจากคำมั่นสัญญาว่าจะมีการแบ่งอำนาจทางชาติพันธุ์เพื่อยุติสงครามกลางเมืองเป็นเหตุให้ชาวฮูตูหลายคนแสดงถึงความไม่พอใจ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารใน

โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศ บุรุนดีมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

6) ประเทศแคเมอรูน (Cameroon)³⁵⁸ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศแคเมอรูนมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

7) ประเทศแอฟริกากลาง (Central African Republic)³⁵⁹ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม)

ครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่และนักเรียนนายร้อยพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำเผด็จการนายปิแอร์ บูโยยา (Pierre Buyoya) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 2015 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลตำรวจโกเดอฝรอยด์ นียอมบारे (Major General Godegroid Niyombare) อดีตหัวหน้าหน่วยข่าวกรองและายพลซีริลล์ นดาอีรุคียะ (Cyrille Ndayirukiye) อดีตรัฐมนตรีกลาโหม พร้อมกองทัพกบฏพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจพรรคของนายปิแอร์ อังกูรุนซิชะ (Pierre Nkurunziza) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁵⁸ สำหรับประเทศแคเมอรูน จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1984 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกอิบราฮิม ซาเลห์ (Colonel Ibrahim Saleh) ผู้บัญชาการฝ่ายเหนือของหน่วยพิทักษ์พิทักษ์กันพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีปอล บียา (Paul Biya) ได้ตั้งนโยบายการจำกัดกลุ่มชาติพันธุ์ พร้อมขับไล่นายกรัฐมนตรีที่เป็นมุสลิมเพื่อทำลายฐานอำนาจของอดีตประธานาธิบดีอามาโด อาหิดโจ (Ahmadou Ahidjo) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁵⁹ สำหรับประเทศแอฟริกากลาง จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 8 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1966 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกฌ็อง-เบดัล บอกาซา (Jean-Bedel Bokassa) ร้อยเอกอเล็กซานเดร บันซา (Alexandre Banza) ผู้บัญชาการทหารในเขตชานเมืองทางตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้นำฌอง โคลด์ มันทาบา (Jean Claude Mandaba) นายออกุสต์ เอ็มบงโก (Auguste M'Bongo) และพันโททิมอธี มาเลนโดมา (Timothée Malendoma) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีเดวิด แดคโค (David Dacko) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1976 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันโทฟิเดล โอบรู (lieutenant Fidel Obrou) นาย มาร์ติน เมย์ (Martin Meya) และพันโทซาทาว (Zatao) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดี ฌ็อง-เบดัล บอกาซา (Jean-Bedel Bokassa) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของ รัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1981 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอังเดร โคลิงบา (Andre Kolingba) ที่ได้รับการ สนับสนุนจากนายคริสตอฟ เกรลอมเบ (Christophe Grelombé) หัวหน้ากองกำลังทหารแห่งชาติ (Gendarmerie Nationale) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจ ภายหลังจากที่ประเทศฝรั่งเศสได้โค่นล้มอำนาจของพันเอกฌ็อง-เบดัล บอกาซา (Jean-Bedel Bokassa) และมอบอำนาจให้แก่ นายเดวิด แดคโค (David Dacko) ในเดือน กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1979 จึงทำให้เกิดการต่อต้านการปกครองของเขาเพิ่มมากขึ้น จนท้ายที่สุดได้เกิดการรัฐประหารที่ ประสบความสำเร็จขึ้น และได้มีการก่อตั้งคณะกรรมการทหารเพื่อให้นายอังเดร โคลิงบา (Andre Kolingba) เป็น ประธานเพื่อการกอบกู้ชาติ (Military Committee for National Recovery: CMRN) แต่ต่อมาก็ได้มอบอำนาจการ บริหารให้แก่หัวหน้าหน่วยอารักขาประธานาธิบดีอย่างพันโทฌอง-โคลด แมนชั่น (Jean-Claude Manton) ซึ่งเป็น เจ้าหน้าที่หน่วยสืบราชการลับของฝรั่งเศส โดยมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมกลุ่มชาติพันธุ์ทางใต้ (Yakoma) ภายใต้อำนาจ และกองกำลังติดอาวุธ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลัก สำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความ มั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1982 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลฟรองซัวส์ โบซิเซ (Colonel François Bozizé) ซึ่งขณะนั้นเป็นรัฐมนตรีกระทรวงข่าวสารและสหายคนสำคัญของอดีตนายกรัฐมนตรีอ็องฌ์-เฟลิกซ์ ปาตาเซ (Ange-Félix Patassé) นายพลอัลฟองส์ เอ็มไบคูอา (General Alphonse Mbaikoua) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการ ยึดอำนาจนายอังเดร โคลิงบา (Andre Kolingba) แต่ไม่ประสบผลสำเร็จทำให้ผู้ก่อการรัฐประหารหลบหนี แต่ อย่างไรก็ตาม ประธานาธิบดีโคลิงบาได้ใช้อำนาจต่อคณะกรรมการทหารเพื่อการชดใช้แห่งชาติ (CMRN) อัน เนื่องมาจากความโกรธแค้นที่ไม่สามารถจับกุมผู้นำการรัฐประหารได้พร้อมทั้งส่งนายพลสองคน (Yakoma) ออก เดินทางเพื่อไปภูมิภาคบ้านเกิดของผู้วางแผนก่อการรัฐประหารทำให้หมู่บ้านหลายแห่งรอบเมืองปาอัว บ้านเกิดของ นายอ็องฌ์-เฟลิกซ์ ปาตาเซถูกเผาทำลาย รวมทั้งหมู่บ้านมาร์คด้า (Markounda) เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ผู้คนจำนวน หลายร้อยคนถูกสังหารหมู่ ซึ่งนำไปสู่ความเกลียดชังที่ยาวนานของกลุ่มชาติพันธุ์ในเวลาต่อมา สำหรับการอ้างถึงเหตุ แห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อ กระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1996 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 18 เมษายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีปาตาเซ (Ange-Félix Patassé) เนื่องจากเกิดความไม่พอใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่ค้างชำระ และการลดอำนาจบทบาทของกองทัพเมื่อเทียบกับการปกครองภายใต้ระบอบของอดีตประธานาธิบดีโคลิงบา (André Kolingba) แต่อย่างไรก็ตาม การก่อกบฏครั้งนี้ได้สิ้นสุดลงหลังจากได้มีการตกลงว่าจะจ่ายค่าจ้างย้อนหลัง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทัพทหารกบฏครั้งที่สองทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีปาตาเซ (Ange-Félix Patassé) แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ต่อมาจึงได้มีการแต่งตั้งนายฌอง-ปอล โงแปงเด (Jean-Paul Ngoupandé) เป็นนายกรัฐมนตรีของรัฐบาลเอกภาพแห่งชาติเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกบฏขึ้นอีก สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารที่จงรักภักดีต่อร้อยเอกอานีเซต เซาเลต์ (Captain Anicet Saulet) พร้อมกลุ่มกบฏ (กลุ่มเดิมที่เคยก่อกบฏสองครั้งก่อนหน้านี้) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีปาตาเซ (Ange-Félix Patassé) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวยาคอมา (Yakoma) รวมถึงจำสับเอกคริสเตียน เกอเร็ต (Sergeant Christian Gueret) เพื่อเรียกร้องให้มีการเจรจาปล่อยตัวร้อยเอกอานีเซต เซาเลต์ อดีตผู้นำกองทัพ และเรียกร้องให้ประธานาธิบดีปาตาเซ (Ange-Félix Patassé) ลาออก เป็นผลให้เกิดการจลาจลภายในประเทศ จนกระทั่งเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม ค.ศ. 1996 ทางหัวหน้ากลุ่มกบฏอย่างร้อยเอกอานีเซต เซาเลต์ได้ตกลงเจรจาไกล่เกลี่ยกับประมุขแห่งรัฐบูร์กินาฟาโซ กาบอง มาลี และชาด ถึงข้อตกลงการหยุดยิงชั่วคราว ทั้งนี้ พบว่าการไกล่เกลี่ยดังกล่าวได้มีการลงนามในข้อตกลงบังกี (Bangui) อย่างเป็นทางการเพื่อยุติการกบฏทางทหารในปี ค.ศ. 1996 เป็นผลให้มีการจัดตั้งรัฐบาลเอกภาพแห่งชาติ (The Inter-African Commission to Monitor the Implementation of the Bangui Accords: MISAB) ขึ้นเมื่อวันที่ 30 มกราคม ค.ศ. 1997 คณะกรรมการระหว่างแอฟริกาได้ติดตามดำเนินการตามข้อตกลงบังกีที่ถูกสร้างขึ้นแต่ไม่ได้เกิดสันติภาพขึ้นแต่อย่างใด สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศและ

ในปี ค.ศ. 2001 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังแอฟริกากลาง (FACA) ภายใต้การนำของอดีตผู้นำเผด็จการนายอังเดร โคลิงบา (Kolingba) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีปาตาเซ (Ange-Félix Patassé) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ตาม) ประมาณ 8 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศแอฟริกากลางมียุ่ด้วยกันทั้งหมด 4 สาเหตุหลัก คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

8) ประเทศชาด (Republic of Chad)³⁶⁰ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 9

³⁶⁰ สำหรับประเทศชาด จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 9 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1975 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลเฟลิซซ์ มัลลุ่ม (General Felix Malloum) พันโทติมโธลัม (Lieutenant Dimtoloum) นำหน่วยกบฏจากเมืองโบโคโร (Bokoro) เคลื่อนทัพไปยังเมืองหลวงซึ่งนายอาลี ดาบีโอ (Ali Dabio) และพันตรีคามิลล์ กูร์เวนัค (Major Camille Gourvenac) หน่วยสืบราชการลับชาวฝรั่งเศสต่างก็สนับสนุนการรัฐประหารยึดอำนาจระบอบการปกครองของพรรคก้าวหน้าชาเดียน (Chadian Progressive Party: PPT) ของนายฟรองซัวส์ ทอมบัลบาย (Francois Tombalbaye) ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จนั้นได้มีการประกาศการแต่งตั้งนายพลเฟลิซซ์ มัลลุ่ม (General Felix Malloum) เป็นประธานและหัวหน้ารัฐบาลเพื่อบริหารประเทศต่อไป สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1977 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยหน่วยคอมมานโดนามว่า Nomad Guard พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายพลเฟลิซซ์ มัลลุ่ม (General Felix Malloum) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1979 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทัพอากาศเหนือ (Armed Forces of the North: FAN) ที่นำโดยนายฮิสแซน ฮาเบร (Hissene Habre) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของทหารของนายพลเฟลิซซ์ มัลลุ่ม (General Felix Malloum) เนื่องจากรัฐบาลและทหารมีการแบ่งขั้วกันมากขึ้นระหว่างประธานาธิบดี (ชาวใต้) และนายกรัฐมนตรีนี (ชาวมุสลิม) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1980 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังทางเหนือภายใต้การนำของนายฮิสแซน ฮาเบร (Hissene Habre) ซึ่งกองกำลังกบฏนามว่า FROLINAT พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลเฉพาะกาลแห่งเอกภาพแห่งชาติ (Transitional Government of National Unity: GUNT) ของนายกูคูนี อุเอดเด (Goukouni Oueddei) นำไปสู่ชนวนสงครามกลางเมืองอีกครั้ง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1991 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยทหารกองทัพบกพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายไอดีริส เดบี (Idriss Deby) เนื่องจากความไม่พอใจที่จะมีการยกเลิกตำแหน่งรองประธานาธิบดีจึงได้

ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศชาดมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

วางแผนก่อการรัฐประหารครั้งนี้ขึ้น สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1992 ขบวนการก่อรัฐประหารนั้นเริ่มจากการที่นายโจเซฟ เบฮิดี (Joseph Behidi) รองประธานสันนิบาตสิทธิมนุษยชนชาดและชาวใต้ถูกสังหารจึงได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายมอยส์ เคตต์ (Moïse Ketté) และคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อสันติภาพและประชาธิปไตย (Comité de Sursaut National pour la Paix et la Démocratie: CSNPD) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายไอดริส เดบี (Idriss Deby) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 2004 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกเบชีร์ ฮักการ์ (Colonel Bechir Hagger) เจ้าหน้าที่เมืองซากาวาที่เคยถูกเนรเทศมาหลายปีพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายไอดริส เดบี (Idriss Deby) โดยได้รับการสนับสนุนจากทหารกบฏจำนวนกว่า 300 นาย รวมถึงหน่วยพิทักษ์ประธานาธิบดี (Force d'Intervention Rapide: FIR) ก็มีส่วนเกี่ยวข้องเช่นเดียวกันแต่ถูกจับกุมเสียก่อนจะเริ่มแผนการรัฐประหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 2006 ได้เกิดการรัฐประหารภายหลังจากความพยายามรัฐประหารเมื่อครั้งก่อนจำนวนหลายครั้งนั้นทำให้กลุ่มกบฏมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและเริ่มประสานงานระหว่างกันและด้วยการได้รับการสนับสนุนจากประเทศชูดานทำให้นายมามัท นูร์ อับเดลเคริม (Mahamat Nour Abdelkerim) ได้ก่อตั้งกลุ่มกบฏกลุ่มใหม่ที่เรียกว่าการชุมนุมเพื่อประชาธิปไตยและเสรีภาพ (Rassemblement pour la Démocratie et les Libertés: RDL) รวมถึง กลุ่มกบฏหลักอีกสองกลุ่ม ได้แก่ การชุมนุมของกองกำลังประชาธิปไตย (Rassemblement des Forces Démocratiques: RAFD) และการชุมนุมเพื่อความยุติธรรม (Rassemblement pour la Justice: RPJ) เพื่อเริ่มการโจมตียึดอำนาจนายไอดริส เดบี (Idriss Deby) ซึ่งเหตุการณ์ความพยายามรัฐประหารครั้งนี้ถือว่าเป็นเหตุการณ์ที่รุนแรงเป็นอย่างมาก เพราะมีผู้เสียชีวิตจำนวนมากถึง 350 รายในการสู้รบ และประเทศชาดได้ทำการยุติความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศชูดานและขู่ที่จะขับไล่ผู้ลี้ภัยชาวชูดาน 200,000 คนอีกด้วย สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 2021 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายมามาน เดบี (Mahamat Deby) ได้จัดตั้งสภาทหารเฉพาะกาล ภายหลังจากที่นายไอดริส เดบี (Idriss Deby) ถูกสังหารระหว่างการสู้รบกับกลุ่มกบฏแนวหน้าเพื่อการเปลี่ยนแปลงและความสามัคคีในชาด (Front for Change and Concord in Chad: FACT) และได้ทำการแต่งตั้งให้นายอัลเบิร์ต ปาอิมิ ปาดาคเก เป็นนายกรัฐมนตรีชั่วคราว สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

9) ประเทศคอโมโรส (Comoros)³⁶¹ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 8

³⁶¹ สำหรับประเทศคอโมโรส จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 8 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1985 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังรักษาการณกบฏภายใต้การนำของนายมุสตาฟา ซาอิด ชีค (Mustapha Said Cheikh) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีอาเหม็ด อับดุลเลาะห์ (President Ahmed Abdallah) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกะทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1987 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังรักษาการณกบฏพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีอาเหม็ด อับดุลเลาะห์ (President Ahmed Abdallah) โดยมีจุดประสงค์ที่จะยึดอาวุธแล้วโจมตีค่ายทหารกันดานีและโมเอโกล์เมืองโมโรนีเมืองหลวง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกะทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1991 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยประธานศาลฎีกา อิบราฮิม อาเหม็ด ฮาลิดี (Ibrahim Ahmed Halidi) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดี ซาอิด โมฮัมหมัด โจฮาร์ (President said Mohammed Djohar) ที่ได้ประกาศให้ประธานาธิบดีโจฮาร์เป็นบุคคลไร้ความสามารถเนื่องจากปัญหาด้านสุขภาพ เป็นเหตุให้ประเทศคอโมโรสช่วงนั้นเข้าสู่สงครามกลางเมือง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกะทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1992 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 26 กันยายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏติดอาวุธที่ภักดีต่ออดีตประธานาธิบดีอาห์เหม็ด อับดุลลาห์ (President Ahmed Abdallah) ภายใต้การนำของร้อยโทอับเดอเรมาน (Lieutenant Abderemane) นายอัยยูบาคอมโบ (Ayoub Combo) อดีตสมาชิกของหน่วยพิทักษ์ประธานาธิบดีพร้อมผู้สนับสนุน พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดี ซาอิด โมฮัมหมัด โจฮาร์ (President said Mohammed Djohar) ภายหลังจากที่ประธานาธิบดีได้เดินทางไปเยือนที่กรุงปารีสทำให้ทางฝ่ายกบฏได้ใช้จังหวะนี้ในการยึดอำนาจผ่านการประกาศทางวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติว่ากองทัพได้ยึดอำนาจพร้อมอ้างว่าทำไปเพื่อประกันความมั่นคงของรัฐและเพื่อให้ประชาธิปไตยที่แท้จริงเกิดขึ้น สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกะทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏคอโมโรส (Comorian Defense Force: CDF) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดี ซาอิด โมฮัมหมัด โจฮาร์ (President said Mohammed Djohar) เนื่องจากความพยายามรัฐประหารครั้งก่อนได้มีการทำข้อตกลงเกี่ยวกับปล่อยตัวนักโทษที่ถูกควบคุมตัวแต่ก็ไม่ได้ปฏิบัติตามเช่นที่ได้กล่าวไว้จึงทำให้เกิดการก่อจลาจลการแหกคุกเกิดขึ้น

ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศคอโมโรสมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน และอ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1995 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยทหารรับจ้างชาวฝรั่งเศสและกองทัพบกแห่งคอโมโรสจำนวนมากภายใต้การนำของนายบ็อบ เดนาร์ (Bob Denard) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดี ซาอิด โมฮัมเหม็ด โจฮาร์ (President said Mohammed Djohar) ทั้งนี้พบว่า สหภาพยุโรป (EU) ได้ประณามการรัฐประหารที่เกิดขึ้น ส่วนสหรัฐอเมริกาและประเทศฝรั่งเศสต่างระงับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ เป็นเหตุให้นายกรัฐมนตรี เอล-ยาซรูตู (Prime Minister el-Yachrouf) ประกาศตัวเป็นประธานาธิบดีชั่วคราว โดยสถาปนารัฐบาลแห่งเอกภาพแห่งชาติเพื่อรอการเลือกตั้งประธานาธิบดี ส่วนนายโจฮาร์ได้ลี้ภัยผ่านการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรแห่งเอกภาพแอฟริกา (Organization of African Unity: OAU) กลับไปยังประเทศคอโมโรส ภายหลังจากนั้นได้มีการเลือกตั้งขึ้นให้นาย โมฮาเหม็ด ทากี (Mohamed Taki) ภายใต้สหภาพแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตยในคอโมโรส (National Union for Democracy in the Comoros: UNDC) ขณะการเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน และอ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1999 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกอาซาลิ อัซซูมานิ (Colonel Azali Assoumani) ผู้บัญชาการกองทัพบกทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีชั่วคราว ทัดจิดีน เบน ซาอิด มาสซาวาน (President Tadjidine Ben Said Massounde) เพื่อจัดตั้งระบอบการปกครองของทหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 2000 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอับเดอเรมาน อาเหม็ด อับดุลเลาะห์ (Captain Abderemane Ahmed Abdallah) บุตรชายของอดีตประธานาธิบดีอาห์เหม็ด อับดุลลาห์ (President Ahmed Abdallah) นายซาอิด ฮามาดี (Said Hamadi) อดีตรัฐมนตรีการคลัง พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำทหาร อาซาลิ อัซซูมานิ (Azali Assoumani) แต่ไม่ประสบผลสำเร็จแม้ว่าทางองค์การเอกภาพแอฟริกา (Organization of African Unity: OAU) เรียกร้องให้ทางประเทศคอโมโรสปฏิบัติตามคำตัดสินใจของการประชุมสุดยอดแอลเจียร์ในปี ค.ศ. 1999 ที่ต้องการให้คืนการปกครองให้แก่พลเรือนก่อนการประชุมสุดยอดครั้งถัดไปแต่กลับไม่เป็นไปตามที่ได้กำหนดไว้ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

10) ประเทศโกตดิวัวร์ (Cote d'Ivoire or Ivory Coast)³⁶² พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำ

³⁶² สำหรับประเทศโกตดิวัวร์ จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 5 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1999 ได้เกิดการรัฐประหาร ซึ่งชนวนการเกิดรัฐประหารนั้นเริ่มตั้งแต่วันที่ 22 ธันวาคม ค.ศ. 1999 นำโดยเจ้าหน้าที่ชั้นสัญญาบัตรนอก (six non-commissioned officers: NCOs) จำนวน 6 นายของกองกำลังทหารผ่านศึก (Rapid Intervention Force) จากภารกิจระยะยาวกว่าหนึ่งปีสู่การเป็นผู้แทนสหประชาชาติไปยังสาธารณรัฐอัฟริกากลาง (Mission to the Central African Republic: MINURCA) ซึ่งก่อตั้งขึ้นในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1998 ที่ค่ายทหารในเมืองอาคูเอโด (Akouédo) ทางตะวันออกเฉียงเหนือของเมืองอาบีจานก่อการกบฏขึ้นเพื่อแสวงหาสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในกองทัพ โดยผู้ก่อกบฏยังเรียกร้องให้ปล่อยตัวผู้นำฝ่ายค้านของพรรคริพับลิกัน (Rally of the Republicans: RDR) นั่นก็คือนายอลาสซาน วอตทารา (Alassane Ouattara) แต่ประธานาธิบดีอองรี โคนัน เบดีเอ (Henri Konan Bedie) ก็ยังคงเพิกเฉยต่อข้อเรียกร้องของผู้ก่อการกบฏเป็นเหตุให้การกบฏดังกล่าวนั้นก็ได้พัฒนาไปสู่การทำการรัฐประหารอย่างเต็มรูปแบบ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 2000 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 18 กันยายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารที่กบฏที่ภักดีต่อนายอลาสซาน วอตทารา (Alassane Ouattara) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีโรเบิร์ต เกอี (Robert Guei) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายโรเบิร์ต เกอี (Robert Guei) เนื่องจากนายพลเกอีต้องการจะยึดอำนาจเพื่อให้ตนเองได้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีต่อจึงได้ทำการสั่งยุบคณะกรรมการการเลือกตั้ง และประกาศตนเป็นผู้มีอำนาจต่อผ่านการออกอากาศทางโทรทัศน์ระดับชาติ ประกาศภาวะฉุกเฉิน พร้อมประกาศการเคอร์ฟิวเป็นเหตุให้นายโลเรนต์ กักโบ (Laurent Gbagbo) ผู้สมัครจากแนวร่วมประชาชนไอวอรี (FPI) อ้างถึงผลการเลือกตั้งและเรียกร้องให้ออกมาเดินขบวนตามท้องถนนเพื่อประท้วงการเลือกตั้ง ซึ่งพลเรือนที่ไม่มีอาวุธหลายพันคนออกมาเดินขบวนตามถนนเพื่อประท้วงการโจรกรรมการเลือกตั้งของนายพลเกอีอย่างสงบ แต่กองทหารที่ภักดีนำโดยจำสับเอกโบกา ยากิ (Boka Yapi) ได้สั่งยิงกระสุนปืนใส่ฝูงชนทำให้คร่าชีวิตผู้คนไปเกือบ 300 คน จนท้ายที่สุดแล้วนั้นเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม ค.ศ. 2000 ศาลฎีกาได้ประกาศให้นายกักโบเป็นผู้ชนะการเลือกตั้งในตำแหน่งประธานาธิบดีโดยได้รับการสนับสนุนจากกองกำลังความมั่นคง แต่ในขณะเดียวกันนั้น นาย อลาสซาน วอตทารา (Alassane Ouattara) ที่เคยถูกขัดขวางไม่ให้ลงสมัครรับเลือกตั้งได้ทำการเรียกร้องให้มีการเลือกตั้งใหม่ ซึ่งนายกักโบ (Gbagbo) กล่าวว่าจะไม่มีการจัดการเลือกตั้งใหม่ทำให้นายโคฟี อันนัน (UN secretary general Kofi Annan) เลขาธิการสหประชาชาติได้ออกมาเรียกร้องให้มีการเลือกตั้งใหม่เพื่อป้องกันความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นต่อไป แต่นายกักโบนั้นได้เพิกเฉยและได้ทำการแต่งตั้งนายปาสคาล ออฟฟี เอ็นเกสซาน เป็นนายกรัฐมนตรี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้

รัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 5 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศโกตดิวัวร์มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

11) ประเทศคองโก (Republic of the Congo)³⁶³ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม)

ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 2001 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารที่ภักดีต่อนายอลาสซาน อูตตารา (Alassane Ouattara) และนายคูลิบาลี (Coulibaly) รวมถึงกลุ่มผู้สนับสนุนที่อยู่ภายในพรรคการเมืองของพรรครีพับลิกัน (Rally of Republicans: RDR) และทหารรับจ้างจากประเทศบูร์กินาฟาโซ พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายโลร์องต์ กบักโบ (Laurent Gbagbo) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 2002 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารกบฏภายใต้การนำของนายอลาสซาน อูตตารา (Alassane Ouattara) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายโลร์องต์ กบักโบ (Laurent Gbagbo) เนื่องจากอดีตประธานาธิบดีนายเกอ (Robert Guei) ได้ถูกลอบสังหารระหว่างการพยายามทำการรัฐประหาร ภายหลังการก่อรัฐประหารหลายต่อหลายครั้งที่ผ่านมาทำให้ประธานาธิบดีโลร์องต์ กบักโบ ได้กวาดล้างชาวเหนือในกองทัพ ตำรวจ และ ระบบราชการ อีกทั้งยังวางแผนที่จะถอนกองกำลังทหารสองกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มที่ทำการกบฏ (zinzins และ bahéfoué) ทหารเหล่านี้จึงได้วางแผนก่อกบฏอย่างรวดเร็วโดยเจ้าหน้าที่กบฏจากกองกำลังทางตอนเหนือที่เคยถูกให้ไล่ออกเพื่อเรียกร้องให้มีอำนาจที่สามารถกลับคืนสู่กองทัพและทำการจัดการเลือกตั้งใหม่ ซึ่งท้ายที่สุดแล้วนั้นความพยายามรัฐประหารครั้งนี้จึงแปรเปลี่ยนเป็นสงครามกลางเมืองเต็มรูปแบบอย่างเต็มรูปแบบ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁶³ สำหรับประเทศคองโก จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 9 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1963 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอัลฟองส์ มาสซัมบา-เดบัต (Alphonse Massamba-Debat) ซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้องของนายเดวิด เมานซาคา (David Mountsaka) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายฟูลแบร์ต ยูลู (Fulbert Youlou) ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จได้มีการมอบอำนาจให้กับกงสีแห่งชาติเดอลาเรโวลูชัน (Conseil National de la Revolution: CNR) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1966 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายมาเรียน งวูบี (Captain Marien Ngouabi) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจขบวนการปฏิวัติแห่งชาติ (the National Revolutionary

Movement: MNR) ที่นำโดยนายอัลฟองส์ มัสซัมบา-เดบัต (Alphonse Massamba-Debat) ซึ่งเป็นพรรคกฎหมายเพียงพรรคเดียวที่เป็นผู้ชนะ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างถูกกฎหมายได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1968 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายมาเรียน งัวบี (Captain Marien Ngouabi) พร้อมกลุ่มหัวรุนแรงฝ่ายซ้ายในขบวนการปฏิวัติแห่งชาติ (the National Revolutionary Movement: MNR) และกองกำลังติดอาวุธ (the Jeunesse: JMNR) ให้การสนับสนุนในความพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายอัลฟองส์ มัสซัมบา-เดบัต (Alphonse Massamba-Debat) แต่การก่อกบฏครั้งนี้ได้ยุติลงเนื่องจากมีข้อตกลงให้ร้อยโทออกัสติน ปอยเน็ตต์ (Augustin Poignet) ดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีชั่วคราว และแต่งตั้งให้นายงัวบี (Ngouabi) เป็นผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งต่อมานายมัสซัมบา-เดบัต ได้ทำการยืนยันให้นายงัวบี เป็นผู้บัญชาการกองทัพอากาศใหม่เพื่อให้ตนเองได้กลับเข้ามาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีอีกครั้งแต่อำนาจกลับถูกทำลายและลดน้อยถอยลง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างถูกกฎหมายได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 4 กันยายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายมาเรียน งัวบี (Captain Marien Ngouabi) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลอัลฟองส์ มัสซัมบา-เดบัต (Alphonse Massamba-Debat) เนื่องจากอำนาจของประธานาธิบดีมัสซัมบา-เดบัต ถูกจำกัดจึงทำให้ในท้ายที่สุดแล้วนั้นได้ถูกบังคับให้ลาออก และได้ทำการแต่งตั้งให้นายราอูล (Raoul) เป็นประธานาธิบดี ส่วนนายฌาค ฌอมบี้ (Jacques Yhomby) กลายเป็นผู้บัญชาการพลร่ม และ นายนอร์เบิร์ต ซีก้า (Norbert Tsika) หัวหน้ากองทหารรักษาการณ์ ได้รับการเลื่อนยศสำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างถูกกฎหมายได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1970 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยร้อยโทปิแอร์ คิกังกา (Pierre Kikanga) ที่ได้รับการสนับสนุนจากพันตรีเฟลิกซ์ มูซาบากานี (Major Felix Mouzabakani) รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของพรรคแรงงานคองโก (the Congolese Party of Labor: PCT) ที่นำโดยนายมาเรียน งัวบี (Ngouabi) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างถูกกฎหมายได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1972 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยร้อยโทอังเก เดียวารา (Ange Diawara) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำพรรคแรงงานคองโก (the Congolese Party of Labor: PCT) นั่นคือร้อยโทอังเจ เดียวารา และนายลารี-บากองโก (Lari Bakongo) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างถูกกฎหมายได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1977 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยอดีตผู้นำกองทัพ บาร์เธเลมี กิกาดิดิ (Captain Barthelemy Kikadidi) ได้ทำการสังหารนายมาเรียน งัวบี (Ngouabi) ได้สำเร็จ แต่ไม่สามารถโค่นล้มระบอบพรรค

ประมาณ 9 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศคองโกมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

12) ประเทศประชาธิปไตยคองโก (Democratic Republic of the Congo)³⁶⁴ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จ

แรงงานคองโก (PCT) ได้จึงได้มีการแต่งตั้งให้พันเอกโจอาคิม ยอมบี-โอปังกโก (Colonel Joachim Yhombi-Opango) ดำรงตำแหน่งเป็นประมุขแห่งรัฐทหารคนใหม่ พร้อมสัญญาว่าจะสานต่อนโยบายของนายจัวบีเพื่อบริหารประเทศต่อไป สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1979 ได้เกิดการรัฐประหารผ่านการให้ประธานาธิบดีโจอาคิม ยอมบี-โอปังกโก (Joachim Yhombi-Opango) ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีของคณะกรรมการทหารพรรค (Comité Militaire du Parti: CMP) ของพรรคแรงงานคองโก (PCT) โดยมีการบังคับให้ออกจากตำแหน่งผู้นำระบอบการปกครองของพรรคแรงงานคองโก (PCT) และแต่งตั้งรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม พันเอกเดนิส ซัสซุ-เอ็นเกสโซ (Denis Sassou-Nguesso) เป็นประธานาธิบดี ภายหลังจากการลอบสังหารนายจัวบี (Marien Ngouabi) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 1992 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารที่จงรักภักดีต่ออดีตเผด็จการอย่างนายเดนิส ซัสซุ-เอ็นเกสโซ (Denis Sassou-Nguesso) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายอังเดร มิลองโก (Andre Milongo) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ ³⁶⁴ สำหรับประเทศประชาธิปไตยคองโก จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 5 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1960 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายโจเซฟ-เดซีเร โมบูตู (Joseph-Desire Mobutu) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย นั่นคือนายปาทริช ลูมัมบา (Patrice Lumumba) เพียงไม่กี่เดือนหลังจากได้รับเอกราชเป็นเหตุให้เกิดวิกฤตคองโกที่ถือเป็นการเกิดสงครามกลางเมืองที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปี ค.ศ. 1965 สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1963 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารที่ภักดีต่อสภาปลดปล่อยแห่งชาติ (Lumumbist Conseil National de Libération: CNL) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดี โจเซฟ คาชวูบุ (Joseph-Desire Mobutu) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 5 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศประชาธิปไตยคองโกมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

13) ประเทศจิบูตี (Republic of Djibouti)³⁶⁵ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศจิบูตีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 1 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1967 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารกบฏภายใต้กลุ่มกาทังกัน (Katangan) และทหารรับจ้างของนายฌอง สแควรมม์ (Jean Schramme) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายโจเซฟ-เดซีเร โมบูตู (Joseph-Desire Mobutu) แต่ไม่สำเร็จเป็นเหตุให้กลุ่มกบฏได้หลบหนีข้ามพรมแดนไปยังประเทศรวันดา สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1992 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยทหารกบฏของกองพลพลร่มที่ 31 พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายโจเซฟ-เดซีเร โมบูตู (Joseph-Desire Mobutu) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 2004 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยทหารรักษาการณ์ของประธานาธิบดีจำนวนหลายสิบคนภายใต้การบังคับบัญชาของพันตรีเอริก เลงเก (Major Eric Lenge) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำโจเซฟ คาบิลา (Joseph Kabila) ซึ่งการรัฐประหารครั้งนี้เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากสงครามกลางเมืองที่ยาวนานกว่า 5 ปี ซึ่งคร่าชีวิตผู้คนไปแล้วกว่า 3 ล้านคน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁶⁵ สำหรับประเทศจิบูตี จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 2000 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลยาซิน ยาเบห์ (General Yacin Yabeh Gaab) อดีตผู้บัญชาการตำรวจพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีอิสมาอีล โอมาร์ กูเอลเลห์ (President Ismail Omar Guelleh) ซึ่งชนวนการก่อกบฏนั้นเนื่องจากนายพลยาเบห์ได้ถูกไล่ออกจากตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจอย่างไม่เป็นธรรมทำให้มีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาที่รวมถึงนายกูเลห์ (Guelleh) และนายยาซิน (Yacin) ที่เคยเป็นเพื่อนร่วมโรงเรียนมาก่อนจึงได้ร่วมกันก่อความไม่สงบขึ้น สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

14) ประเทศอาหรับอียิปต์ (Arab Republic of Egypt)³⁶⁶ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำ

³⁶⁶ สำหรับประเทศอาหรับอียิปต์ จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 8 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1952 ได้เกิดการรัฐประหารโดยการโค่นล้มสถาบันกษัตริย์ฟารูก (Farouk) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจเพื่อจัดตั้งระบอบการปกครองแบบทหารที่นำโดยนายกาamal อับเดล นัสเซอร์ (Gamal Abdel Nasser) พร้อมกับกลุ่มผู้สนับสนุนได้แก่ พันตรีอับดุลอัล-มุนอิม อับดุลราฮูฟ (Major Abd al-Mun'im Abd al-Ra'uf) ผู้นำฮาซัน อิบราฮิม (Captain Hasan Ibrahim) ผู้นำคาลิด มุฮิ อัล-ดิน (Captain Khalid Muhi al-Din) พันตรีคามาล อัล-ดิน ฮูเซน (Major Kamal al-Din Husayn) พันตรีอับดุลลาตีฟ บักห์ดาดี (Major Abd al-Latif Baghdadi) พันตรีอับเดล ฮาคิม อาเมอร์ (Major Abdel Hakim Amer) พันตรีซาลาห์ ซาลิม (Major Salah Salim) ผู้พันกาamal ซาลิม (Lieutenant Colonel Gamal Salim) นายพลอาห์เหม็ด นาภิ (General Mohamed Naguib) นายอันวาร์ ซาดัต (Anwar Sadat) นายอาห์มัด ชอว์กี (Ahmad Shawqi) และพันโทยูซุฟ มันวูร์ ซิดดิค (Yusuf Mansur Siddiq) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างกว้างได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของสถาบันกษัตริย์ฟารูก เพื่อต้องการที่จะปฏิวัติประเทศให้ประเทศอียิปต์นั้นเป็นสาธารณรัฐ

ในปี ค.ศ. 1954 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ เนื่องจากเกิดการปฏิวัติครั้งก่อนทำให้ประเทศอียิปต์นั้นเป็นสาธารณรัฐโดยสภาบัญชาการการปฏิวัติ (Revolutionary Command Council: RCC) ได้ทำการแต่งตั้งให้นายพลโมฮาเหม็ด นาภิ เป็นประธานาธิบดีคนแรกและนายกรัฐมนตรี สำหรับสมาชิกสภาบัญชาการการปฏิวัติ (RCC) ที่มีนายอับเดล ฮาคิม อาเมอร์ (Abdel Hakim Amer) เป็นเสนาธิการทหารบก นายนัสเซอร์ (Nasser) เป็นรองนายกรัฐมนตรีและเข้ารับตำแหน่งกระทรวงมหาดไทย และนายอับดุลลาตีฟ อัลบักห์ดาดี (Abd al-Latif al-Baghdadi) เข้ามารับตำแหน่งกระทรวงกลาโหม แต่อย่างไรก็ตาม ต่อมาเกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายกาamal อับเดล นัสเซอร์ (Gamal Abdel Nasser) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายพลโมฮาเหม็ด นาภิ (General Mohamed Naguib) แต่ไม่ประสบความสำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างกว้างได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 29 มีนาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายกาamal อับเดล นัสเซอร์ (Gamal Abdel Nasser) ซึ่งเป็นการรัฐประหารอีกครั้ง แต่ครั้งนี้นั้นยึดอำนาจนายพลโมฮาเหม็ด นาภิ (General Mohamed Naguib) ได้สำเร็จ เนื่องจากนายพลโมฮาเหม็ด นาภิกล่าวว่าคินอำนาจการปกครองกลับคืนสู่พลเรือนผ่านการเลือกตั้งอย่างเสรี อย่างไรก็ตาม ปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไขและไม่มีสัญญาณว่าจะคืนอำนาจให้กับพลเรือนแต่อย่างใด จนท้ายที่สุดแล้วนั้น ภายหลังการยึดอำนาจทำให้นายนาภิถูกลดตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีหุ่นเชิดโดยไร้อำนาจอย่างแท้จริง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างกว้างได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1967 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกองทัพพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำเผด็จการนาย กามาล อับเดล นัสเซอร์ (Gamel Abdel Nasser) แต่เนื่องจากสมาชิกภายในกองทัพ ได้แก่ พลเรือเอกสุไลมาน เอซซัต (Soleiman Ezzat) กองทัพเรือ นายพลโมฮาเหม็ด เซดกี มาห์มูด (Mohamed Sedky Mahmoud) กองทัพอากาศ และนายพลอับเดล โมห์ซิน มูร์ตาเกี (Abdel Mohsin Murtagi) กองกำลังภาคพื้นดินยังคงให้การสนับสนุนนายอัสเซอร์ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นักกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1974 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยองค์กรปลดปล่อยอิสลาม (Munazzamat al-Tahrir al-Islami) หรือ เยาวชนของมุฮัมหมัด (Shabab Muhammad) ก่อตั้งโดย ดร. คอลีห์ อับดุลเลาะห์ สิริยา (Salih Abdullah Siriyya) จบในระดับปริญญาเอกด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์และเป็นวิทยากร รวมถึงนักเรียนนายร้อยหลายคนจากวิทยาลัยเทคนิคการทหาร (Military Technical College: MTC) ในเมืองเฮลิโอโพลิสมุขมุกบฏรุ่นเยาว์จำนวนมากกว่า 100 คน ที่เรียกว่า Military Academy Group รวมตัวกันพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบเผด็จการของนายอันวาร์ ซาตต์ (Anwar Sadat) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นักกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1981 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่กลุ่มอิสลามิสต์ (Islamist Junior) ภายใต้การนำของจ่าสิบเอกฮุสเซน อับบาส มุฮัมหมัด (Sergeant Hussein Abbas Mihammad) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีอันวาร์ ซาตต์ (Anwar Sadat) เนื่องจากเกิดการลอบสังหารเกิดขึ้นทำให้นายอันวาร์ ซาตต์ เสียชีวิต แต่การรัฐประหารครั้งนี้กลับล้มเหลวในการสร้างกลุ่มกบฏที่สามารถล้มล้างระบอบการปกครองของรองประธานาธิบดี ฮอสนี มุบารัค (vice president Hosni Mubarak) โดยการทำการรัฐประหารนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงการปฏิวัติอิสลามทั่วประเทศ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นักกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 2011 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลโมฮาเหม็ด ฮุสเซน ตันทาวี (General Mohamed Hussein Tantawi) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบเผด็จการของนายฮอสนี มุบารัค (Hosni Mubarak) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นักกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 2013 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีโมฮาเหม็ด มอร์ซี (President Mohamed Morsi) เนื่องจากภายหลังจากการเลือกตั้งนั้นได้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มภราดรภาพมุสลิมและกลุ่มเสรีนิยมประชาธิปไตยทำให้ทางกองทัพกบฏทำการขับไล่ นายมอร์ซี พร้อมระงับรัฐธรรมนูญ และจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวที่นำโดยนายอัดลี มันซูร์ (Adly Mansour) ซึ่งการกระทำรัฐประหารครั้งนี้ได้ถูกประณามโดยประธานาธิบดีบารัค โอบามา แห่งสหรัฐอเมริกาที่ได้เรียกเหตุการณ์นี้ว่าเป็นการทำรัฐประหารทำให้ทางสหรัฐฯ ตัดเงินช่วยเหลือ พร้อมเรียกร้องให้กลับคืนสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย

รัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 8 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศอาหรับอียิปต์มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

15) ประเทศอิเควทอเรียลกินี (Equatorial Guinea)³⁶⁷ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็

โดยเร็ว อีกทั้งยังพบว่าทางสหภาพแอฟริกา (The African Union: AU) ระบุการเป็นสมาชิกของอียิปต์อย่างรวดเร็ว ทำให้สาธารณรัฐอียิปต์จัดการเลือกตั้งในเวลาต่อมา สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁶⁷ สำหรับประเทศอิเควทอเรียลกินี จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1969 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยรัฐมนตรีต่างประเทศ นาย เอ็นดองโก มิโยเน (Foreign Minister Ndongo Myone) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายฟรานซิสโก มาเซียส เอ็นเกมา (Francisco Macías Nguema) ขบวนการก่อความไม่สงบครั้งนี้เริ่มตั้งแต่วันที่ 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1969 เมื่อกองทหารรักษาดินแดนได้เข้าไปในสถานกงสุลสเปนในเมืองบิลตา และได้ทำการฉีกธงชาติสเปนเพื่อยึดข้อพิพาททางการทูต โดยประธานาธิบดีมาเซียสได้กล่าวหาว่าประเทศสเปนได้ระดมกำลังทหารบนเกาะเพื่อจะนำมาแทนที่กองทหารกินี (Guinean troops) ภายหลังจากสาธารณรัฐอิเควทอเรียลกินีได้รับเอกราช เป็นเหตุให้ประธานาธิบดีมาเซียสได้ร้องขอให้ทหารรักษาพระองค์ของประเทศสเปนยังคงอยู่เนื่องจากเกิดเหตุการณ์ภาวะฉุกเฉินระดับชาติ และได้ร้องขอให้สหประชาชาติส่งเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพจำนวน 150 คน โดยอ้างว่าชาวแอฟริกันสองคนได้รับบาดเจ็บสาหัสจากเจ้าหน้าที่พลเรือนของสเปนทำให้ช่วงต้นเดือนมีนาคมได้มีการต่อต้านชาวสเปนนั้นได้รุนแรงเกิดขึ้นทำให้ต้องอพยพชาวสเปนมากกว่า 800 คน จนกระทั่งวันพุธที่ 5 มีนาคม ค.ศ. 1969 ท่ามกลางบรรยากาศวิกฤตขั้นรุนแรงทำให้รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศนายอดานาซิโอ เอ็นดองโก มิโยเน (Atanasio Ndongo Miyone) ได้พยายามก่อการรัฐประหารขึ้นจนเกิดการปะทะกัน ณ เมืองบาดา (Bata) แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 1979 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันโทเตโอโดโร โอเปียง เอ็นเกมา เอ็มบาโซโก (Lieutenant Colonel Teodoro Obiang Nguema Mbasogo) รัฐมนตรีกระทรวงกลาโหมทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายฟรานซิสโก มาเซียส เอ็นเกมา (Francisco Macías Nguema) ซึ่งการทำรัฐประหารครั้งนี้ถือเป็นการรัฐประหารยึดอำนาจอย่างนองเลือดที่ได้รับการสนับสนุนจากประเทศโมร็อกโกและประเทศสเปน (รัฐบาลสเปนได้ขนส่งเสบียงและความช่วยเหลือทางอากาศ รวมถึงอาหาร ยา แพทย์ทหาร ที่ปรึกษาตำรวจ นักการทูต และแม้แต่ช่างไฟฟ้า) ให้แก่กองทัพกบฏ ภายหลังจากการยึดอำนาจทำให้พันโทเตโอโดโร โอเปียง เอ็นเกมา เอ็มบาโซโกได้รับแต่งตั้งเป็นประธานาธิบดีและเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดของกองกำลังพิทักษ์ชาติ ส่วนพันโท เม (Lieutenant Colonel Maye) กลายเป็นรองประธานาธิบดี กรรมการการต่างประเทศ และกองบัญชาการทหารสูงสุดสภา

ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศเคอเวทอเรียลกีนีมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

16) ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเอธิโอเปีย (Federal Democratic Republic of Ethiopia)³⁶⁸ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหาร

(SMC) พร้อมคณะนายทหารที่ถือเป็นองค์กรทางการเมืองที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการบริหารปกครองประเทศและบริหารประเทศล้มเหลวที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน อีกทั้งยังพบว่า ไม่มีความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁶⁸ สำหรับประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเอธิโอเปีย จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 4 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1960 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารรักษาพระองค์และนายพลจัตวาเมจิสตู นีวเวย์ (Brigadier general Mengistu Neway) ที่ได้รับการสนับสนุนจากพลตรีมูเกตา บูลิ (Major General Mulugeta Buli) อดีตผู้บัญชาการทหารองครักษ์ เสนาธิการของกษัตริย์ พลจัตวาซีเก ดิบู (Brigadier Tsigué Dibou) หัวหน้าตำรวจ พันโทเวิร์คดีเนห์ เกเบเฮยู (Lieutenant Colonel Workineh Gebeheyu) หัวหน้าหน่วยรักษาความปลอดภัย และนายเกตาชีว เบเคเล่ (Getachew Bekelé) รักษาการรัฐมนตรีกรมนาวิโยอิน พยายามทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจจกษัตริย์ไฮเล เซลซซี (Haile Selassie) ที่ 1 ซึ่งชนวนการเกิดรัฐประหารนั้นเกิดจากความต้องการที่จะปรับปรุงเศรษฐกิจและสังคมให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น รวมถึงการปฏิรูปที่ดินและความต้องการที่จะล่มสลายคริสตจักรออร์ทอดอกซ์ในเอธิโอเปีย แต่อย่างไรก็ตาม นักศึกษาภายในเมืองแอดดิสอาบาบาจัดการประท้วงต่อต้านการรัฐประหารครั้งใหญ่และเผยแพร่แถลงการณ์วิพากษ์วิจารณ์การกระทำดังกล่าวจึงทำให้การรัฐประหารไม่ได้รับการสนับสนุนจากมวลชนในวงกว้าง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ

ในปี ค.ศ. 1974 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มเดิร์ก (Derg) ภายใต้การนำของพันตรีเมจิสตู ฮัลเลมารีอัม (Mengistu Haile Mariam) และพันตรีอัทนาฟู อบาเต (Atnafu Abate) ทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจกษัตริย์ไฮเล เซลซซี (Haile Selassie) ซึ่งชนวนการเกิดรัฐประหารนั้นเกิดจากความต้องการภายในกองทัพที่ต้องการที่จะมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจึงได้ทำการยึดอำนาจในนามของสภาบริหารทหารเฉพาะกาล (Provisional Military Administrative Council: PMAC) พร้อมระงับรัฐธรรมนูญและเลื่อนขั้นผู้บัญชาการทหาร ได้แก่ พลโทอามาน มิกาเอล อันดอม (Aman Mikael Andom) เป็นประธานแห่งสภาบริหารทหารเฉพาะกาล รวมถึงเป็นประมุขแห่งรัฐและประธานคณะรัฐมนตรี และดำเนินการปฏิรูปที่ดินและโครงการจัดสรรปันส่วนครั้งใหญ่ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรม

และ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 4 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเอธิโอเปียมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

17) ประเทศกาบอง (Gabon)³⁶⁹ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 3 ครั้ง

เพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1977 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกเมจิสตู ฮัลเล มาริยาม (Mengistu Haile Mariam) ทำรัฐประหารเพื่อต้องการที่จะแย่งชิงอำนาจการขึ้นเป็นผู้นำภายในสภาบริหารทหารชั่วคราว (Provisional Military Administrative Council: PMAC) ระหว่างพันเอกเมจิสตู ฮัลเล มาริยาม (Mengistu Haile Mariam) และนายพลจัตวาทาฟารี เบนติ (Brigadier Tafari Benti) ทำให้เกิดการก่อกวนทั้งภายในและภายนอกพระราชวังมีการยิงปืนต่อสู้กันอย่างหนักเป็นเวลาประมาณครึ่งชั่วโมง เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก และ

ในปี ค.ศ. 1989 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มกบฏได้เข้าร่วมกับกองกำลังแนวร่วมประชาธิปไตยประชาชนปฏิวัติแห่งเอธิโอเปีย (Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front: EPRDF) พร้อมด้วยพลตรีเมอริต เมนเกซา (Merid Mengesha) เสนาธิการกองทัพ นายพลอัมฮา เดस्ता (Amha Desta) ผู้บัญชาการกองทัพอากาศ นายพลเดมิสซี บุลโต (Demissie Bulto) ผู้บัญชาการกองทัพบก และนายพลเทสฟาเย โวลด์ (Tesfaye Wolde) หัวหน้าฝ่ายความมั่นคงพยายามทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจพันเอกเมจิสตู ฮัลเล มาริยาม (Mengistu Haile Mariam) แต่อย่างไรก็ตาม นายพลเทสฟาเย โวลด์ ได้หักหลังแผนการทำการรัฐประหารดังกล่าวทำให้ พลตรีเนกัสซี (Major General Negussie) และพลตรีอัมฮา เดस्ता (Major General Desta) ถูกสังหารในการสู้รบในเมืองหลวงและเจ้าหน้าที่คนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจึงยอมจำนน ส่วนพันเอกเมจิสตู ฮัลเล มาริยาม ได้แต่งตั้งผู้บัญชาการกองทัพบกใหม่ นั่นคือ พันโทแอดดิส เทดลา (Lieutenant General Addis Tedla) เป็นทั้งรองนายกรัฐมนตรีและสมาชิกโปลิตบูโร (Marxist Workers' Party of Ethiopia) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁶⁹ สำหรับประเทศกาบอง จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 3 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1964 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารที่ภักดีต่อฝ่ายค้าน (Gabonese Democratic and Social Union: UDSG) ภายใต้การนำของนายโยบาเม่ (Aubame) นาวาตรีวาเลร์ เอสโซเน่ (Valère Essone) และนายฌาคส์ มอมโบ (Jacques Mombo) พันโทดาเนียล เอ็มเบเน (Lieutenant Daniel Mbene) สมาชิกคณะกรรมการ และพันโทดาเนียล เอ็นโบ เอดู (Lieutenant Daniel Nbo Edou) พยายามทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีกาเบรียล เลออน เอ็มบา (Gabriel Léon M'ba) พร้อมกลุ่มผู้สนับสนุนที่ภายหลังการยึด

อำนาจได้มีการจัดตั้งรัฐบาลเฉพาะกาล 10 นาย ได้แก่ นายโอบามะ (Aubame) พร้อมคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ ได้แก่ นายพอล กอนด์จูต (Paul Gondjoud) ประธานสภาเศรษฐกิจ นายฌอง-มาร์ค เอโค (Jean-Marc Ekoh) นักการเมือง (UDSG) นายยูแอมเน อาโมโก (Eugène Amogho) นายฟิลิปเป่ เอ็นดง เอ็นดุตูเม (Philippe Ndong Ndoutoume) นายเอลอย แชมเบรียร์ (Eloi Chambrier) และนายฟิลิปป์ โมรี (Philippe Mory) เนื่องจากประธานาธิบดีได้เรียกร้องให้มีการเลือกตั้งใหม่เพื่อปรับเปลี่ยนมาตรการลดจำนวนที่นั่งจาก 67 เหลือ 47 คน ด้วยเหตุนี้ทำให้นายโอบามะ (Aubame) ซึ่งเป็นผู้นำฝ่ายค้าน (Gabonese Democratic and Social Union: UDSG) คว่ำบาตรเพื่อประท้วง แต่อย่างไรก็ตาม บัญชาการกองทหารฝรั่งเศสได้ส่งสัญญาณเตือนและส่งกองทหารรักษาการณ์ฝรั่งเศสท้องถิ่นจำนวน 150 นายดำเนินการยึดคืนสถานีวิจัยและทำเนียบประธานาธิบดี ในที่สุดแล้วนั้น พวกกบฏได้ยอมจำนน

ในปี ค.ศ. 2019 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏภายใต้การนำของพันโทโอเบียง ออนโด เคลลี (Lieutenant Obiang Ondo Kelly) รองผู้บัญชาการหน่วยพิทักษ์สาธารณรัฐและนายฌอง พิง (Jean Ping) เป็นผู้นำการทำการรัฐประหารพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของพรรคประชาธิปไตยกาบอง (Gabonese Democratic Party: PDG) ของประธานาธิบดีอาลี บองโก (President Ali Bongo) ผ่านการออกแถลงการณ์ว่าขบวนการกบฏผู้รักชาติของกองกำลังป้องกันและความมั่นคงแห่งกาบอง (Patriotic Youth Movement of the Defense and Security Forces of Gabon: MPJ-FDS) ได้เข้ายึดอำนาจ และได้จัดตั้ง “สภาฟื้นฟูแห่งชาติ” (National Restoration Council) เพื่อฟื้นฟูประชาธิปไตยภายในประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม การรัฐประหารก็พังทลายลงเพราะขาดการสนับสนุนจากพลเรือนหรือกองทัพในวงกว้างทำให้ฝ่ายกบฏไม่สามารถควบคุมกองกำลังไว้ได้ อีกทั้งยังพบว่า โฆษกกระทรวงการต่างประเทศประกอบด้วยประเทศฝรั่งเศสอันมีนายอันโตนิโอ กูเตอร์เรส (António Guterres) เลขาธิการสหประชาชาติ และหัวหน้าสหภาพแอฟริกา (African Union: AU) นายมุซา หมด มะหะหมัด (Moussa Faid Mahamat) ต่างประณามความพยายามก่อรัฐประหารในครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ได้มีการส่งกองกำลังทหารฝรั่งเศสจำนวน 900 นาย และทางสหรัฐอเมริกาได้ส่งทหารอเมริกันจำนวน 80 นายตามคำสั่งของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ เพื่อคุ้มกันพลเมืองชาวอเมริกันและหน่วยงานทางการทูตอีกด้วย ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าทั้งสองประเทศนั้นได้ต่อต้านการทำการรัฐประหารครั้งนี้เป็นอย่างมาก สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 2023 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายทหารระดับสูงทำการรัฐประหารผ่านการล้มผลการเลือกตั้งประธานาธิบดีเพียงประมาณ 1 ชั่วโมง หลังจากคณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.) ประกาศว่าประธานาธิบดีอาลี บองโก (President Ali Bongo) คว่ำชัยเลือกตั้งประธานาธิบดีอีกครั้ง ทั้งนี้พบว่า ขณะที่บรรดาพรรคฝ่ายค้านประณามการได้มาซึ่งชัยชนะในการเลือกตั้งของประธานาธิบดีอาลี บองโก ครั้งนี้ว่าเป็นการโกงการเลือกตั้ง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศกาบองมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างบริหารงานของรัฐบาลและอ้างความมั่นคงของประเทศ

18) ประเทศแกมเบีย (Republic of The Gambia)³⁷⁰ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็

³⁷⁰ สำหรับประเทศแกมเบีย จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 4 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1981 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายแซมบา ซายัง (Kukoi Samba Sanyang) สมาชิกของพรรคปฏิวัติสังคมนิยมมาร์กซิสต์แกมเบีย (Marxist Gambia Socialist Revolutionary Party: GSRP) พยายามทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของพรรคประชาชนก้าวหน้า (People's Progressive Party: PPP) ของประธานาธิบดีดาวดา จาวาระ (Dawda Jawara) ขบวนการเกิดการรัฐประหารนั้นเนื่องมาจากประธานาธิบดีได้ทราบถึงแผนการที่ผิดกฎหมายของพรรคปฏิวัติสังคมนิยมมาร์กซิสต์แกมเบีย (Marxist Gambia Socialist Revolutionary Party: GSRP) และพรรคฝ่ายซ้ายในขบวนการเพื่อความยุติธรรมของแอฟริกา (Movement for Justice in Africa: MOJA-Gambia) ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1980 จึงได้ออกคำสั่งปลดรองผู้บัญชาการกองกำลังภาคสนามนายอุสมาน โบจัง (Usman Bojang) ซึ่งถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมในแผนการดังกล่าวร่วมกับนายแซมบา ซายัง (Kukoi Samba Sanyang) สมาชิกของพรรคปฏิวัติสังคมนิยมมาร์กซิสต์แกมเบีย และนายปัพ เจตสิก สีนอกเซ (Pap Cheyassin Secka) ทนายความหัวรุนแรงจึงได้พยายามทำการรัฐประหารครั้งนี้ขึ้น สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1994 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทัพแห่งชาติแกมเบีย (The Gambia National Army: GNA) ภายใต้การนำของนายยะห์ยา จัมเมห์ (Yahya Jammeh) ทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบเผด็จการที่นำโดยประธานาธิบดีจาวาระ (Dawda Jawara) เนื่องจากผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกองทัพแห่งชาติแกมเบียได้เกิดความไม่พอใจประกอบกับความคับข้องใจในเรื่องของค่าจ้าง สภาพความเป็นอยู่ และรัฐบาลมีการทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาลเป็นแรงจูงใจสำคัญในการก่อรัฐประหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันโทบาสิรุ ซาลี (Lieutenant Basiru Barrow) ผู้บัญชาการกองพันทหารราบที่ 1 ของกองทัพแห่งชาติแกมเบีย (The Gambia National Army: GNA) พยายามทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจพันโทยะห์ยา จัมเมห์ (Lieutenant Yahya Jammeh) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 2014 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มพลเรือนที่วางแผนก่อรัฐประหารภายใต้การนำของอดีตพันโทลามิน ซานเนห์ (Lieutenant colonel Lamin Sanneh) ที่ถูกปลดจากกองทัพแห่งชาติแกมเบีย (The

ตาม) ประมาณ 4 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศแกมเบียอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

19) ประเทศกานา (Republic of Ghana)³⁷¹ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม)

Gambia National Army: GNA) พร้อมกลุ่มผู้สนับสนุน ได้แก่ นายเชอร์โน เอ็ม. เนีย (Cherno M. Njie) นักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ นายปาฟา (Papa Faal) หลานชายของอดีตประธานาธิบดีจาวาระ นายแบงค์กา มานเนห์ (Banka Manneh) นักเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชน นายนจาจา แจน (Njaga Jagne) กัปตันกองทัพอากาศที่เกษียณแล้ว นายอัลฮากี จาจา ไนอัส (Alhagie Jaja Nyass) อดีตทหารกองทัพบกแห่งชาติแกมเบีย และนายอัลฮากี ซาอิดี บาร์โรว์ (Alhagie Saidy Barrow) ทหารผ่านศึกของสหรัฐ ฯ (US National Guard) ได้ร่วมกันวางแผนพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายยะห์ยา จัมเมห์ (Lieutenant Yahya Jammeh) เพื่อดำเนินการที่จะเรียกร้องให้มีการฟื้นฟูประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

³⁷¹ สำหรับประเทศกานา จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 10 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1966 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลโจเซฟ อาเธอร์ อังคราห์ (General Joseph Arthur Ankrah) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจพรรคคนสัญญาพรรคประชาชน (the Convention People's Party: CPP) ของนายควาเม อังกูมาห์ (Kwame Nkrumah) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน และอ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1967 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่กบฏพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของทหารที่นำโดยพลตรีโจเซฟ อาเธอร์ อังคราห์ (General Joseph Arthur Ankrah) เนื่องจากผู้บัญชาการกองทัพบกเกิดความไม่พอใจที่สมาชิกเผด็จการทหารบางคนได้รับการเลื่อนตำแหน่งอย่างรวดเร็วจึงได้ระดมพลและได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลทหารชุดใหม่ที่น่าโดยพันโทอัสซาสซี (Lieutenant Colonel Assassie) แห่งกองพันพลร่มกานา (Ghana Parachute Battalion) ได้แก่ พันตรีเอส.เอ็ม. อาซานเต้ (Major S. M. Asante) จากกองทหารราบกานา และพันตรี อาร์อาร์ อาชาอับ (Major R. R. Achaab) ผู้บัญชาการกรมทหาร แต่อย่างไรก็ตาม การทำรัฐประหารล้มเหลวส่วนหนึ่งเนื่องจากขาดการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ระดับสูงสำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1969 ภายหลังการเสียชีวิตของนายพลโคโตกา (General Kotoka) ส่งผลให้ภายในรัฐบาลได้แบ่งประธานสภาปลดปล่อยแห่งชาติ (NLC) ออกไปแต่ละฝ่ายจึงทำให้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลอัสวาซี อาฟริฟา (General Akwasi Afrifa) ส่งผลให้พลตรีโจเซฟ อาเธอร์ อังคราห์ (Major General Joseph Arthur Ankrah) ลาออกเนื่องจากถูกกล่าวหาว่ามีการติดสินบนเกิดขึ้นภายในรัฐบาล สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อ

รัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1972 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันโทอิกเนเชียส คูตู อาเชียม ปอง (Lieutenant Colonel Ignatius Kutu Acheampong) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายโคฟี บูเซีย (Kofi Busia) เนื่องจากรัฐบาลได้ลดค่าเงินลง 48 เปอร์เซ็นต์พร้อมปฏิเสธข้อเรียกร้องทางการเงินของกองทัพกลายเป็นสาเหตุหลักของความไม่สงบภายในทางทหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1978 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลโทเฟรเดอริก ดับเบิลยู. เค. อาคุฟโฟ (Lieutenant General Frederick W. K. Akuffo) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำกองทัพอียากเนเชียส คูตู อาเชียมปอง (military leader Igatius Kutu Acheampong) เนื่องจากประเทศเกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้นรุนแรงและการขาดแคลนสินค้าโภคภัณฑ์ขั้นพื้นฐานทำให้การรัฐประหารมีจุดมุ่งหมายเพื่อฟื้นฟูชื่อเสียงที่เสื่อมโทรมของกองทัพ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1979 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยร้อยโทกานบิน เจอร์รี รอร์ลิงส์ (Lieutenant Jerry Rawlings) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำทางทหาร พลโท เฟรเดอริก ดับเบิลยู. เค. อาคุฟโฟ (Lieutenant General Frederick W. K. Akuffo) ได้กล่าวหารัฐบาลว่าได้มีมีการขโมยเงินสาธารณะจำนวนมากที่กระหโดยอดีตพลเอกอิกเนเชียส คูตู อาเชียมปอง (Igatus Kutu Acheampong) อดีตประธานสภาทหารสูงสุดจึงได้พยายามก่อการรัฐประหารขึ้นแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยร้อยโทกานบิน เจอร์รี รอร์ลิงส์ (Lieutenant Jerry Rawlings) พร้อมกลุ่มผู้สนับสนุนอีกสองกลุ่มได้แก่ ขบวนการแอฟริกาเสรี (Free Africa Movement) หรือสโมสรเจ้าหน้าที่รุ่นเยาว์ (Young Officers' Club) ซึ่งเป็นกลุ่มฝ่ายซ้าย นำโดย ผู้นำโคโจ โบอาเย-จัน (Kojo Boakye-Djan) อดีตเจ้าหน้าที่ร่วมกับขบวนการเสรีแอฟริกาเป็นพันธมิตรกับขบวนการพลเรือนว่าด้วยกิจการแห่งชาติ (the civilian Movement on National Affairs: MONAS) และกลุ่มทหารเกณฑ์ที่นำโดยสิบโทปีเตอร์ ตาซิริ (Corporal Peter Tasiri) ผู้นำทางทหาร พลโท เฟรเดอริก ดับเบิลยู. เค. อาคุฟโฟ (Lieutenant General Frederick W. K. Akuffo) อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนของผู้นำเฮนรี สมิธ (Captain Henry Smith) กองกำลังกบฏจึงสามารถเปิดคลังอาวุธของกองพันทหารราบที่ 1 ได้และสู้รบอย่างดุเดือดทำให้การรัฐประหารครั้งนี้ถือเป็นการรัฐประหารที่นองเลือดที่สุดในประวัติศาสตร์ของประเทศกานา ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จได้มีการจัดตั้งสภาปฏิวัติกองทัพบ (An Armed Forces Revolutionary Council: AFRC) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อ

ประมาณ 10 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศกานามีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 สาเหตุหลัก คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

20) ประเทศกินี (Guinea)³⁷² พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 5 ครั้ง

รัฐประหารในครั้งนี้นี้อย่างน้อยได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1981 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายเจอร์รี รอร์ลิงส์ (Jerry Rawlings) ได้รับการสนับสนุนกลุ่มทหารสามกลุ่ม ได้แก่ สภาปฏิวัติกองทัพ (AFRC) กลุ่ม “Ewe” และกลุ่มที่สามเป็นพันธมิตรระหว่างสมาชิกเยาวชนภาคเหนือของขบวนการนักศึกษาและทหารภาคเหนือ ร่วมกันทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายฮิลลา ลิมันน์ (Hilla Liman) เนื่องจากกลุ่มกบฏต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ภายหลังการยึดอำนาจได้มีการจัดตั้งสภาป้องกันประเทศเฉพาะกาล (A Provisional National Defense Council: PNDC) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้อย่างน้อยได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1982 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยทหารกบฏพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายเจอร์รี รอร์ลิงส์ (Jerry Rawlings) ซึ่งเป็นการรัฐประหารผ่านการแถลงการณ์ว่านายอะคะตะ-พอร์ (Akata-Pore) เป็นประมุขแห่งรัฐและกล่าวโดยเท็จอีกว่านายรอร์ลิงส์ และนายซิกาดา (Tsikata) ได้หนีออกนอกประเทศแล้ว อย่างไรก็ตาม การประกาศดังกล่าวทำให้เกิดความตื่นตระหนกในหมู่ประชาชนชาวอักกราจำนวนมาก ทำให้นายรอร์ลิงส์ (Jerry Rawlings) ได้ปรากฏตัวต่อสาธารณะพร้อมกับนายอะคะตะ-พอร์ เพื่อกล่าวว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเพียงความเข้าใจผิดเท่านั้น และ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏภายใต้การนำของนายอะคะตะ-พอร์ (Akata-Pore) ฮาลิดู กิว่าห์ (Halidu Gyiwah) กองทหารที่ภักดีต่อนายนู-เมนซาห์ นั่นคือ นายเคนเนธ โครห์ (Kenneth Korah) และจ่าสิบเอกอับดุล มาลิก (Sergeant Abdul Malik) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายเจอร์รี รอร์ลิงส์ (Jerry Rawlings) เนื่องจากการลาออกของนายนู-เมนซาห์มีเจตนาพยายามก่อให้เกิดวิกฤตทางการเมือง ซึ่งในขณะนั้นนายรอร์ลิงส์จะออกนอกประเทศเพื่อเข้าร่วมการประชุมสุดยอดขององค์กรความสามัคคีแห่งแอฟริกา (Organization of American Unity: OAU) ในเมืองตริโปลีจึงได้มีการพยายามรัฐประหารอย่างจริงจังจากภายในกองทัพแต่การรัฐประหารครั้งนี้ไม่ประสบผลสำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้อย่างน้อยได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁷² สำหรับประเทศกินี จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 5 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1984 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกลันซานา คอนเต (Lansana Conte) และนายเดียร์รา ตราโอเร (Diarra Traore) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบเผด็จการที่นำโดยประธานาธิบดีลันซานา เบวอกี (President Landana Beavogui) เนื่องจากนายเซคู ตูเร ผู้นำเผด็จการได้เสียชีวิตระหว่างการผ่าตัดหัวใจในโรงพยาบาลแห่งหนึ่งในเมืองคลีฟแลนด์ รัฐโอไฮโอ เป็นเหตุให้นายกรัฐมนตรีเบวอกี ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีชั่วคราวจนกว่าจะมีการเลือกตั้งใหม่ภายใน 45 วันตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดแต่ก็เกิดการทำการรัฐประหารขึ้นและมีการจัดตั้งคณะกรรมการทหารเพื่อการแก้ไขระดับชาติ (Comité Militaire de Redressement National: CMRN) พร้อมให้คำมั่นสัญญาว่าจะฟื้นฟูเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเมืองโดยมีเจ้าหน้าที่จำนวน 25 นาย รวมทั้งเจ้าหน้าที่อาวุโสของกองทัพเกือบทั้งหมดส่งผลให้พันเอกคอนเต ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นประมุขแห่งรัฐ และพันเอกเดียร์รา ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งการรัฐประหารครั้งนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจทางชาติพันธุ์และนำไปสู่การก่อการรัฐประหารครั้งต่อไป สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1985 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยหน่วยตำรวจที่จงรักภักดีต่ออดีตนายกรัฐมนตรีเดียร์รา ตราโอเร (Diarra Traore) ที่ได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกคณะรัฐมนตรีจำนวนหนึ่ง ได้แก่ นายอาห์มาดู คูยาเต้ (Ahmadou Kouyate) รัฐมนตรีกระทรวงความมั่นคง ผู้นำแลนซีน เกอิต้า (Lancine Kéita) ผู้นำมามาดี บาโย (Mamadi Bayo) รัฐมนตรี ผู้นำโมฮาเหม็ด ซาโก (Mohamed Sako) อดีตรัฐมนตรีอุตสาหกรรม ผู้นำคาบาสซัน เกอิต้า (Kabassan Kéita) อดีตรัฐมนตรีกระทรวงพลังงาน และพันตรี สิดี เกอิต้า (Captain Kabassan Keita) อดีตรัฐมนตรีกระทรวงอุดมศึกษา ร่วมกันพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจลันซานา คอนเต (Lansana Conte) เนื่องจากการต่อสู้แย่งชิงอำนาจกันขึ้นระหว่างประธานาธิบดีคอนเต และนายกรัฐมนตรีเดียร์รา ซึ่งปกครองในระบอบการปกครองของคณะกรรมการทหารแห่งชาติ (Military Committee of National Rectification: CMRN) ทำให้นายเดียร์ราใช้โอกาสในขณะที่หลังจากที่ประธานาธิบดีคอนเตออกจากประเทศเพื่อไปเป็นประธานการประชุมผู้นำแอฟริกาในประเทศโตโกสำหรับประชาคมเศรษฐกิจของรัฐแอฟริกาตะวันตก แต่อย่างไรก็ตาม ประธานาธิบดีคอนเตได้รับการสนับสนุนจากประเทศฝรั่งเศสจึงได้ทำการขัดขวางการรัฐประหาร กำหนดเคอร์ฟิว และดำเนินการตรวจค้นแบบบ้านต่อหลังในเมืองหลวงเพื่อตามหานายเดียร์รา ซึ่งทำให้นายฟูลานี อูสมาน โซว์ (Fulani Ousmane Sow) และผู้สมรู้ร่วมคิดถูกจับและประหารชีวิตโดยไม่มีการพิจารณาคดี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1996 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังทหารกบฏพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจลันซานา คอนเต (Lansana Conte) เนื่องจากเกิดข้อพิพาทเรื่องค่าจ้างทำให้กองกำลังกบฏเกิดความไม่พอใจและได้เรียกร้องให้ขับไล่รัฐมนตรีกลาโหมส่วนพันเอกอับดูราห์มานะ ดีอัลโล (Colonel Abdourahmane Diallo) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างเรื่องชาติพันธุ์

โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศกินีมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

21) ประเทศกินี-บิสเซา (The Republic of Guinea-Bissau)³⁷³ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำ

ในปี ค.ศ. 2008 เนื่องจากประธานาธิบดีลานซานา คอนเต (President Lansana Conte) ได้ถึงแก่กรรมเป็นเหตุให้ทางนายทหารระดับกลางอย่างนายมุสซา ดาดิส กามารา (Captain Moussa Dadis Camara) ได้ทำการยึดอำนาจสำเร็จ พร้อมทั้งผู้สนับสนุนได้แก่นายอาบูบาคาร์ ซอมปาเร (General Aboubacar Sompore) พร้อมทั้งกลุ่มก่อการกบฏได้ทำการจัดตั้งระบอบการปกครองภายใต้สภาแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (National Council for Democracy and Development: CNDD) ส่วนนายคาบิเน โคมาระ (Kabine Komara) ได้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 2021 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกมาดัต ดูมบัวย่า (Mamady Doumbouya) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งอย่างนายอัลฟา กงเด (Alpha Condé) ทั้งนี้พบว่า การทำรัฐประหารครั้งนี้ถูกประณามในระดับสากลเกือบทั่วโลกเพื่อเรียกร้องให้ยุติการรัฐประหาร แต่ก็ไม่สามารถกดดันได้เป็นเหตุให้เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 2021 นายมาดัต ดูมบัวย่า (Mamady Doumbouya) ได้สาบานตนเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีชั่วคราวเพื่อบริหารประเทศต่อไป สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁷³ สำหรับประเทศกินี-บิสเซา จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 7 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1980 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันตรีเจา แบร์นาร์โด วีเอร์รา (João Bernardo Vieira) ที่ได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้ากลุ่มกองทัพอปฏิวัติประชาชน (Forças Armadas Revolucionárias do Povo : FARP) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจพรรคแอฟริกันเพื่ออิสรภาพของกินีและเคปเวิร์ด (Guinea and Cape Verde: PAIGC) ที่นำโดยประธานาธิบดีคนแรกของประเทศนั้นคือนายหลุยส์ กาบราล (Luís Cabral) ซึ่งการรัฐประหารครั้งนี้เพื่อหวังจะโค่นล้มประธานาธิบดีกาบราลและสถาบันของรัฐทั้งหมด โดยผู้ก่อรัฐประหารส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ป่าสนดาและปาเปลที่ได้ก่อตั้งสภาปฏิวัติ (Conselho da Revolução) ขึ้นเพื่อเป็นองค์กรปกครองสูงสุด ภายหลังการยึดอำนาจภายใต้ระบอบการปกครองใหม่ได้มีการขับไล่ชาวเคปเวิร์ดออกจากรัฐบาลและกองทัพอันเนื่องมาจากรัฐประหารครั้งนี้ถูกขนานนามว่า “รัฐประหารขาว” เนื่องจากภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นเกิดสถานการณ์การขาดแคลนอาหารอย่างรุนแรงไปทั่วประเทศกินี-บิสเซา สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1998 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลอังสุมานี มาเน (Ansumane Mané) พร้อมกองกำลังกบฏในนามคณะทหารเพื่อความมั่นคงของประชาธิปไตย สันติภาพ และความยุติธรรม (Junta Militar para a Consolidação de Democracia, Paz e Justiça: JM) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายเจ้า แบร์นาร์โด วิเอรา (João Bernardo Vieira) เพื่อเรียกร้องให้ประธานาธิบดีวิเอราลาออกและจัดการเลือกตั้งที่เสรีและยุติธรรม เนื่องจากประธานาธิบดีวิเอราได้แต่งตั้งนายพลจัตวาอันซุมานี มาเน ดำรงตำแหน่งหัวหน้าเจ้าหน้าที่ปราบปราม ซึ่งเป็นตำแหน่งบัญชาการสูงสุดเหนือกองทัพบกปฏิวัติประชาชน (Forças Armadas Revolucionárias do Povo: FARP) แต่นายพลมาเนถูกกล่าวหาถึงการละเลยการควบคุมการค้าอาวุธที่ดำเนินมายาวนานให้กับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบแบ่งแยกดินแดน (Mouvement des Forces Démocratiques de la Casamance: MFDC) ทางตอนใต้ของประเทศเซเนกัล แต่นายพลมาเนได้ปฏิเสธข้อกล่าวหาดังกล่าวจึงได้เริ่มมีการสอบสวนกันโดยคณะกรรมการสอบสวน แต่ยังไม่ทันได้สอบสวนนั้นนายอังสุมานี มาเนก็ถูกไล่ออกจากกองทัพบกปฏิวัติประชาชน (FARP) อย่างกะทันหันเสียก่อนทำให้เกิดความไม่พอใจขึ้นและพยายามทำการรัฐประหารขึ้นที่นำไปสู่สงครามกลางเมืองที่กินเวลาไปมากกว่า 11 เดือน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 2003 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลเวอร์ริสซิโม คอร์เรอา ซีบรา (General Verissimo Correia Seabra) หัวหน้าเจ้าหน้าที่ฝ่ายกลาโหมที่ได้รับการสนับสนุนจากและนายโฮเซ ซาโมรา (José Zamora Induta) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายกุมบา ยาลา (Kumba Yala) ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีเมื่อเดือนมกราคม อย่างไรก็ตาม การรัฐประหารครั้งนี้ได้ถูกประณามและเกิดแรงกดดันจากนานาชาติเพื่อบีบให้นายซีบราไม่ได้เข้ารับชิงตำแหน่งประธานาธิบดี ท้ายที่สุดแล้วนั้น ได้มีการเสนอให้มีการเลือกตั้งรัฐสภาภายในหกเดือนและการแต่งตั้งให้นายเฮนริเก้ เปเรรา โรซา (Henrique Pereira Rosa) ดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีชั่วคราว จนกระทั่งมีการเลือกตั้งเกิดขึ้นทำให้พรรคแอฟริกาเพื่ออิสรภาพกินีและเคปเวิร์ด (Guinea and Cape Verde: PAIGC) ชนะการเลือกตั้งครั้งนี้โดยมีผู้นำคือนายคาร์ลอส โกเมส จูเนียร์ (Carlos Gomes Junior) ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม ค.ศ. 2004 สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 2005 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยอดีตประธานาธิบดีกุมบา ยาลา (Kumba Yala) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายเฮนริเก้ เปเรรา โรซา (Henrique Pereira Rosa) เนื่องจากนายพลเวอร์ริสซิโม คอร์เรอา ซีบรา (General Verissimo Correia Seabra) ได้ถูกสังหารระหว่างการทำกบฏทำให้กลุ่มผู้สนับสนุนอดีตประธานาธิบดีกุมบา ยาลา ได้ออกมาประท้วงพร้อมอ้างว่านายยาลายังคงเป็นประธานาธิบดีโดยชอบด้วยกฎหมาย และไม่จำเป็นต้องมีการเลือกตั้งประธานาธิบดีใหม่ จนกระทั่งวันที่ 25 พฤษภาคม ค.ศ. 2005 นายยาลาพร้อมด้วยทหารกบฏพยายามเข้ายึดครองห้องทำงานของประธานาธิบดี แต่ไม่สำเร็จเนื่องจากพลเอกนาหวาย (General Na Waie) ยืนคำขาดบังคับให้กลุ่มกบฏนั้นออกจากอาคารทำให้นายยาลาตกลงที่จะยอมจำนน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

รัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 7 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศกินี-บิสเซามีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

22) ประเทศเคนยา (Republic of Kenya)³⁷⁴ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม)

ในปี ค.ศ. 2008 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยหลานชายของนายกุมบา ยาลา อย่างนายอเล็กซานเดอร์ ชามา ยาลา (Kumba Yala) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีเจา แบร์นาร์โด วิเอร่า (João Bernardo Vieira) แต่ไม่ประสบผลสำเร็จท่ามกลางการต่อสู้แย่งชิงอำนาจที่เพิ่มมากขึ้นระหว่างผู้บัญชาการทหารและประธานาธิบดี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 2012 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 12 เมษายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายมามาดู ตูเร คูรุม่า (Mamadou Ture Kuruma) และนายพลอันโตนิโอ อินไฮ (General Antonio Injai) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายไรมุนโด เปเรรา (interim president Raimundo Pereira) ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้มีการจัดตั้งรัฐบาลเฉพาะกาลโดยมีนายมานูเอล เซรีโฟ ญามาโดโจ (Manuel Serifo Nhamadjo) ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีชั่วคราวและนายรุย ดูอาร์เต เด บาร์รอส ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีชั่วคราวแทน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏภายใต้คำสั่งของร้อยเอกปันเฮา เอ็นชามา (Captain Pansau N'Tchama) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายพลอันโตนิโอ อินไฮ (General Antonio Injai) โดยมีนายมานูเอล เซรีโฟ นามัดโจ (Manuel Serifo Nhamadjo) เป็นแนวหน้าพลเรือน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นี้นี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

³⁷⁴ สำหรับประเทศเคนยา จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1982 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่กบฏแห่งกองทัพอากาศเคนยา (Kenyan Air Force: KAF) ที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทหารที่ฐานทัพอากาศหลักสามแห่ง (Nanyuki, Embakasi และ Eastleigh) ภายใต้นายเฮเซคียาห์ โอชูกา (Hezekiah Ochuka) นายทหารอากาศอาวุโส และนายครา โอเตโย โอคูมู (Sergeant Pancra Oteyo Okumu) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจพรรคของสหภาพแห่งชาติแอฟริกาของเคนยา (Kenya African National Union: KANU) ของนายแดเนียล อาราป มอย (Daniel Arap Moi) ซึ่งต่อมานายเฮเซคียาห์ โอชูกา และนายครา โอเตโย โอคูมู ถูกส่งตัวกลับประเทศเคนยา พร้อมถูกศาลทหารตัดสิน ประหารชีวิตและทหารที่มีส่วนสนับสนุนการทำการรัฐประหารครั้งนี้ได้ถูกจำคุกเกือบทั้งหมด สำหรับการ

ประมาณ 1 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศเคนยามีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ

23) ประเทศราชอาณาจักรเลโซโท (Kingdom of Lesotho)³⁷⁵ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำ

อ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ

³⁷⁵ สำหรับประเทศราชอาณาจักรเลโซโท จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 4 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1986 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจพรรคชาติ (Basotho National Party: BNP) ของนายเลอบัว โจนาธาน (Lebua Jonathan) ขบวนการก่อรัฐประหารคือการที่นายกรัฐมนตรีโจนาธานกำหนดคำสั่งห้ามทางเศรษฐกิจของแอฟริกาใต้ ซึ่งเป็นผลมาจากการผู้ลี้ภัยในสภาแห่งชาติแอฟริกัน (African National Congress refugees) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1991 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายทหารกบฏชั้นผู้น้อยทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจพลตรีจัสติน เมตซิง เลคฮันยา (Major General Justin Metsing Lekhanya) ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้มีการแต่งตั้งพันเอกฟิโซอานา รามาเอมา (Colonel Phisoana Ramaema) ในตำแหน่งหัวหน้าสภาทหารฝ่ายปกครอง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน

ในปี ค.ศ. 1994 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกษัตริย์เลตซีที่ 3 (King Letsie III) ที่ได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองฝ่ายค้านจากพรรคชาติ (Basotho National Party: BNP) และ พรรคเสรีภาพ (Maramatlou Freedom Party: MFP) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยรัฐบาลพรรคคองเกรส (Basotho Congress Party: BCP) อย่างนายกรัฐมนตรีนตส์ โมเคห์เล (Ntsu Mokhehle) โดยมีเป้าหมายเพื่อฟื้นฟูบิดาให้กลับมาเป็นอำนาจ (Moshoeshe II) การรัฐประหารครั้งนี้ประสบความสำเร็จในระยะสั้น แต่ในระยะยาวอาจถูกมองว่าล้มเหลวเนื่องจากการกระทำของกษัตริย์ทำให้ทาง สหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกาได้ขู่ว่าจะทำการตัดความช่วยเหลือเป็นเหตุให้ผู้ก่อการรัฐประหารรวมถึงหน่วยตำรวจ (Police Mobile Unit: PMU) ได้ถูกนิรโทษกรรมภายหลังการรัฐประหารล้มเหลว ส่วนรัฐบาล (BCP) ได้ใช้มาตรการเพื่อส่งเสริมการควบคุมพลเรือนของกองทัพและจัดตั้งกระทรวงกลาโหมต่อไป สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 2014 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยรองนายกรัฐมนตรีโมเทตโจ เม็ตซิง (Mothetjoa Metsing) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายกรัฐมนตรีทอม ทาเบญ (Tom Thabane) เนื่องจากรองนายกรัฐมนตรีโมเทตโจ เม็ตซิง (Mothetjoa Metsing) พยายามที่จะนำอดีตนายกรัฐมนตรีปะกาลิธา โมสิลี

รัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 4 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศราชอาณาจักรเลโซโทมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

24) ประเทศไลบีเรีย (Liberia)³⁷⁶ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศไลบีเรียมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างเรื่องชาติพันธุ์

25) ประเทศสังคมนิยมประชาชนอาหรับลิเบีย (The Great Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya)³⁷⁷ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการ

(Pakalitha Mosisili) กลับมามีอำนาจแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

³⁷⁶ สำหรับประเทศไลบีเรีย จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1980 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยจ่าสิบเอกซามูเอล โด (Master Sergeant Samuel Doe) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของพรรค (True Whig Party: TWP) ของนายวิลเลียม โทลเบิร์ต (William Tolbert) ซึ่งชนวนการเกิดรัฐประหารนั้นเกิดจากความคับข้องใจทางเศรษฐกิจของทางกลุ่มชาติพันธุ์ต่อการปกครองของรัฐบาล (TWP) ด้วยเหตุนี้ การรัฐประหารจึงถูกวางแผนโดยนายทหารเกณฑ์ภายในกองทัพไลบีเรีย (Armed Forces of Liberia: AFL) วางแผนก่อการรัฐประหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างเรื่องชาติพันธุ์

³⁷⁷ สำหรับประเทศสังคมนิยมประชาชนอาหรับลิเบีย จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 6 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1969 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยหัวหน้ามุฮัมมาร์ กัดดาฟี (Captain Muammar Qaddafi)) ทำการรัฐประหารโค่นล้มสถาบันกษัตริย์ไอดริสที่ 1 (Idris I) ในขณะที่กษัตริย์ไอดริสอยู่ในประเทศตุรกี เพื่อรับการรักษายาบาลได้เกิดการจลาจลระหว่างกองกำลังป้องกัน (Cyrenaican Defense Forces: CYDEF) และกองกำลังป้องกันตรีโปลิตาเนียน (Tripolitanian Defense Forces: TRIDEF) ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จได้มีการแต่งตั้งนายมาห์มูท สุลัยมาน อัล-มักราบิ (Mahmuh Sulayman al-Maghrabi) เป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อบริหารประเทศต่อไปในฐานะผู้สนับสนุนการยึดอำนาจผ่านการทำรัฐประหารครั้งนี้

ในปี ค.ศ. 1980 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันตรีเซย์เยด ไอดริส เซฮาอิ (Major Seyyed Idris Shehaibi) ผู้บัญชาการกองทหารภาคตะวันออกพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองแบบบุคคลนิยมของนายมุฮัมมาร์ กัดดาฟี (Muammar Quaddafi) ภายในเมืองโตบรูค (Tobruk) สำหรับการอ้างถึง

เหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1993 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารกบฏ (Zawiya) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองแบบบุคคลนิยมที่ของนายมุอัมมาร์ กัดดาฟี (Muammar Qaddafi) เนื่องจากเหตุการณ์ประท้วงที่ไม่ได้รับค่าจ้างเป็นเวลาหลายเดือน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 2013 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มติดอาวุธอิสลามิสต์ที่จงรักภักดีต่อคู่แข่งในสภาแห่งชาติ (General National Congress: GNC) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองชั่วคราวของนายกรัฐมนตรี อาลี ไชดาน (Prime Minister Ali Zeidan) เนื่องจากสภาเปลี่ยนผ่านแห่งชาติ (National Transition Council: NTC) ได้มอบอำนาจให้กับรัฐสภาแห่งชาติ (GNC) ให้มีการนำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มาบังคับใช้และเลือกรัฐบาลใหม่ ด้วยเหตุนี้ ทำให้นายไชดานได้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2012 และนายนูรี อาบูซาห์เมน (Nouri Abusahmain) ได้เข้ารับตำแหน่งต่อจากนายโมฮาเหม็ด อัล-มาการีอาฟ (Mohamed al-Magariaf) ในตำแหน่งประธานสภาแห่งชาติเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2013 แต่ภายหลังจากนั้นระบอบการปกครองเฉพาะกาลถูกแบ่งแยกระหว่างกลุ่มเสรีนิยมและกลุ่มปฏิวัติ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 2014 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลตรีคาลิฟา ฮาฟตาร์ (Major General Khalifa Haftar) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจสมัชชาแห่งชาติ (General National Congress: GNC) ของนูรี อาบูซาห์เมน (Nouri Abusahmain) เนื่องจากความไม่พอใจในการบริหารงานของรัฐบาลสมัชชาแห่งชาติ (GNC) ที่นายอันซาร์ อัล-ชาเรีย (Sharia) และกลุ่มอิสลามิสต์อื่น ๆ ยึดครองเบงกาซี (Benghazi) อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งได้ยุติลงภายหลังมีการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร (House of Representatives: HR) อีกทั้งสหประชาชาติและประชาคมระหว่างประเทศส่วนใหญ่ยอมรับว่าสภาผู้แทนราษฎร (HR) เป็นรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมาย สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 2016 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายคาลิฟา อัล-กาวิล (Khalifa al-Ghawil) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาล (Warlord regime) นั่นคือรัฐบาลแห่งข้อตกลงแห่งชาติ (Government of National Accord: GNA) ของนายฟาเยซ อัล-ซาร์ราจ (Fayez al-Sarraj) เพื่อต้องการให้นำระบอบการปกครองของนายกัดดาฟีกลับคืนมา ภายหลังจากความพยายามในการทำรัฐประหารครั้งที่แล้วนั้นสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาชนอาหรับลิเบียได้เข้าสู่สงครามกลางเมืองของรัฐบาลกอบกู้แห่งชาติ (National Salvation Government: NSG) ที่นำโดยนายคาลิฟา อัล-กาวิล (Khalifa al-Ghawil) ประจำอยู่ในกรุงตริโปลี (Tripoli) และสภาผู้แทนราษฎร (House of Representatives: HR) ซึ่งตั้งอยู่ในเมืองโทบรุค (Tobruk) ทางตะวันออกได้รับการสนับสนุนจากกองทัพแห่งชาติลิเบีย (Libyan Political Agreement: LPA) ผ่านข้อตกลงจัดตั้งรัฐบาลเอกภาพแห่งข้อตกลงแห่งชาติ (GNA) เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 2015 ทำให้นายฟาเยซ อัล-ซาร์ราจ (Fayez al-Sarraj) ได้รับการดำรง

รัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 6 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศสังคมนิยม ประชาชนอาหรับลิเบียมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

26) ประเทศมาดากัสการ์ (Madagascar)³⁷⁸ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม)

ตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีภายใต้ข้อตกลงดังกล่าว แต่บางกลุ่มได้ปฏิเสธที่จะยอมรับอำนาจของรัฐบาลเอกภาพแห่งชาติ (GNA) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁷⁸ สำหรับประเทศมาดากัสการ์ จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 4 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1975 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มของพันเอกเบรชาร์ด ราซโณาริสัน (Brechard Rajaonarison) นั่นคือกลุ่มที่มีชื่อว่า “Groupe Mobile de la Police: GMP” ที่ได้รับการสนับสนุนจากพันตรีอิสตาส (Major Istasse) เพื่อต้องการให้มีการเลือกตั้งใหม่ผ่านความพยายามทำรัฐประหารยึดอำนาจพันเอกริชาร์ด รัตสิมันดราวา (Richard Ratsimandrava) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 2006 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลแอนเดรียนาฟิดิโซอา (Andrianafidisoa) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีมาเร ราวาโลมานา (Mare Ravalomanana) เนื่องจากการถูกลบชื่อในการเลือกตั้งจากการตัดสินใจของศาลรัฐธรรมนูญระดับสูงจึงเป็นชนวนการก่อกบฏ โดยอ้างว่าเพื่อการเลือกตั้งเสรีอย่างแท้จริงแทนที่จะถูกโกงการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม กองกำลังกบฏที่สนับสนุนนายพลฟิดิโซอาถูกจับกุมทำให้ต่อมานายมาเร ราวาโลมานา (Mare Ravalomanana) ได้ชนะการเลือกตั้งครั้งใหม่ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 2009 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอันดรี ราโจลินา (Andry Rajoelina) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีมาเร ราวาโลมานา (Mare Ravalomanana) เพื่อต้องการที่จะแต่งตั้งนายอันดรี ราโจลินา (Andry Rajoelina) ดำรงตำแหน่งแทนเป็นประธานาธิบดีชั่วคราว ภายหลังการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จรัฐประหารสำเร็จข้างต้น ท่าทีของสหภาพแอฟริกา (African Union: AU) ได้ระงับความช่วยเหลือแก่สาธารณรัฐมาดากัสการ์ (Madagascar) เพียงแค่สามวัน แต่อย่างไรก็ตามประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเป็นผู้บริจาคเงินช่วยเหลือรายใหญ่ที่สุดของมาดากัสการ์ได้ประณามการรัฐประหารในครั้งนี้ อีกทั้งยังพบว่า สหรัฐอเมริกา ตัดขาดช่วยเหลือและในขณะเดียวกันนั้นชุมชนการพัฒนาแห่งแอฟริกาตอนใต้ (South African Development Community: SADC) ระงับการเป็นสมาชิกของประเทศมาดากัสการ์เพื่อเรียกร้องให้นายราโจเอลินาลาออกจาก

ประมาณ 4 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศมาดากัสการ์มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาลและอ้างความมั่นคงของประเทศ

27) ประเทศมาลี (Mali)³⁷⁹ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 6 ครั้ง

ตำแหน่งเนื่องจากการรัฐประหารถือว่าเป็นการล่มสลายของระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 2010 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกชาร์ลส์ อันเดรียนาโซวีน (Charles Andrianasoavina) และนายพล โนเอล ราโกโตนันทรสนะ (Noël Rakotonandrasana) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองแบบปัจเจกชนของนายอันดรี ราโจลินา (Andry Rajoelina) เนื่องจากมีการลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในการเปลี่ยนแปลงให้ประธานาธิบดีมีอายุขึ้นต่ำจาก 40 ปีเหลือ 35 ปีเพื่อให้ นายอันดรี ราโจลินาสามารถลงสมัครเลือกตั้งได้อีกครั้งจึงมีการวางแผนรัฐประหารขึ้น ซึ่งนายกรัฐมนตรีอัลเบิร์ต คามิลล์ (Prime Minister Albert Camille) ได้ปฏิเสธข้อเรียกร้องรัฐประหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁷⁹ สำหรับประเทศมาลี จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 6 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1968 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยร้อยโทมุสซา ตราโอเร (Moussa Traore) ที่ได้รับการสนับสนุนจากกองผู้บัญชาการนายดิอาคิเต (Yoro Diakité) นายกัซซาร์ลส์ แซมบา ซิสโซโก (Charles Samba Cissoko) ร้อยโทติเอโกโร บากาโยโก (Tiecoro Bagayoko) นายบาบา ดิยาร์รา (Baba Diarra) นายมามาตู ซิสโซโก (Mamadou Cissoko) และนายฟิลิฟฟิง ซิสโซโก (Filifing Cissoko) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายโมดิโบ เกอิตา (Modibo Keita) ประธานาธิบดีคนแรกของมาลีนับตั้งแต่ได้รับเอกราชในปี ค.ศ. 1960 เนื่องจากเศรษฐกิจของสาธารณรัฐมาลีได้ตกต่ำลงทำให้ประธานาธิบดีเกอิตาต้องพยายามกำหนดมาตรการเข้มงวดโดยการปฏิวัติวัฒนธรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจจากลัทธิเหมาอิดส์ ซึ่งเป็นการเพิ่มอำนาจให้กับกลุ่มหัวรุนแรงและขยายกองกำลังอาสาสมัครเยาวชนของพรรคจากเพียงไม่กี่ร้อยคนเป็น 1,500 คนเพื่อการถ่วงดุลกองทัพซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นเหตุให้ความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพพลเรือนและกองทัพทหารตึงเครียด ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นร้อยโทมุสซา ตราโอเร (Traore) ได้ประกาศจัดตั้งคณะกรรมการทหารปลดปล่อยแห่งชาติ (Comité Militaire de Libération Nationale: CMLN) โดยมีร้อยโทมุสซา ตราโอเร เป็นประธาน นายดิอาคิเต (Yoro Diakité) เป็นรองประธานคนแรก และนายบาบา ดิยาร์รา (Baba Diarra) เป็นรองประธานคนที่สอง และให้คำมั่นสัญญาว่าจะคืนสู่การปกครองโดยพลเรือนโดยเร็วเพื่อให้ประเทศมีความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงแต่ก็ไม่เป็นเช่นนั้น สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1991 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอมาตู ตูมานี ตูเร่ (Amadou Toumani Touré) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายมุสซา ตราโอเร่ (Moussa Traoré) เนื่องจากระบอบการปกครองได้รับแรงกดดันให้มีการปรับเปลี่ยนประเทศให้เป็นประชาธิปไตยภายใต้สหภาพประชาธิปไตยประชาชนมาลี (Democratic Union of Malian People: UDPM) ทำให้เกิดแรงกดดันจากขบวนการประชาธิปไตยที่ขยายตัวขึ้นผ่านการจัดตั้งองค์กร 3 องค์กร ได้แก่ สมาคมนักเรียนแห่งมาลี (Association of Students and Pupils of Mali: AEEM) ที่นำโดยนายอูร์มาร์ มาริโก (Ourmar Mariko) พันธมิตรเพื่อประชาธิปไตยในประเทศมาลี (Alliance for Democracy in Mali: ADEMA) ที่นำโดยนายอับดุล ดิอัลโล (Abdul Diallo) และคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (National Committee for Democratic Initiative: CNID) ที่นำโดยนายเมนากา ทอ (Mountaga Tall) อย่างไรก็ตาม เมื่อนายมุสซา ตราโอเร่ (Moussa Traoré) มีอำนาจอยู่นั้นสั่งปราบปรามสมาคมนักเรียนแห่งมาลี (AEEM) เป็นเหตุให้นายอมาตู ตูมานี ตูเร่พร้อมกองกำลังกบฏได้ยึดอำนาจและประกาศจัดตั้งรัฐบาลเผด็จการชุดใหม่นั้นคือสภามานฉันทแห่งชาติ (Conseil de Réconciliation Nationale: CRN) ซึ่งให้คำมั่นว่าจะเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบอบประชาธิปไตยอย่างรวดเร็ว สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 2012 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 22 มีนาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอมาตู ซานโก (Amadou Sanogo) และสมาชิกคณะกรรมการแห่งชาติเพื่อการฟื้นฟูประชาธิปไตยและการฟื้นฟูรัฐ (Comité National pour le Redressement de la Démocratie et la Restauration de l'Etat: CNRDRE) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีอมาตู ตูมานี ตูเร่ (Amadou Toumani Touré) ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นกองกำลังทหารกบฏกล่าวว่าการทำรัฐประหารครั้งนี้มีความจำเป็น เนื่องจากรัฐบาลไร้ความสามารถในการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายในระดับสากล แต่อย่างไรก็ตาม พบว่า การรัฐประหารถูกประณามในระดับสากล กล่าวคือ ทางสหภาพแอฟริกา (AU) ได้ระงับการเป็นสมาชิกสาธารณรัฐมาลีชั่วคราว ธนาคารโลกระงับการให้ทุน สหภาพยุโรปตัดความช่วยเหลือบางส่วน สหรัฐอเมริกาเชื่อว่าบาตรักด้วย และในขณะเดียวกันนั้นทางประชาคมเศรษฐกิจแห่งรัฐแอฟริกาตะวันตก (ECOWAS) ได้ประณามการรัฐประหารและระบุว่าจะปิดพรมแดนประเทศเว้นแต่รัฐบาลทหารจะฟื้นฟูการปกครองของพลเรือนได้อย่างรวดเร็วเป็นเหตุให้ช่วงต้นเดือนเมษายนประชาคมเศรษฐกิจแห่งรัฐแอฟริกาตะวันตก (ECOWAS) ได้บังคับใช้มาตรการคว่ำบาตรทำให้ทางรัฐบาลทหารตกลงที่จะลงจากตำแหน่งอย่างเป็นทางการเพื่อแลกกับการออกนิรโทษกรรมและมอบอำนาจอย่างเป็นทางการให้กับรัฐบาลรักษาการพลเรือนดำเนินการต่อไป สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 30 เมษายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกอาบีดิน กวินโด (Colonel Abidine Guindo) พร้อมกองกำลังกบฏพยายามโค่นล้มกองทหาร (Green beret) ที่จงรักภักดีต่อระบอบการปกครองของนายซานโก รมผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายอมาตู ซานโก (Amadou Sanogo) แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่

โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศมาลีมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 สาเหตุหลัก คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

28) ประเทศอิสลามมอริเตเนีย (Mauritania)³⁸⁰ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม)

ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 2020 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายมาห์มูด ดิกโก (Mahmoud Dicko) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายอิบราฮิม บูบาคาร์ เกอิตา (Ibrahim Boubacar Keita) ซึ่งกองกำลังกบฏได้ทำการได้จับกุมประธานาธิบดีเกอิตาและนายกรัฐมนตรีบูบู ชิสเซ่ ทำให้ทางประชาคมเศรษฐกิจของรัฐแอฟริกาตะวันตก (ECOWAS) สหภาพแอฟริกา (AU) สหประชาชาติ ได้แก่ สหรัฐอเมริกาและประเทศฝรั่งเศส ต่างประณามการกระทำดังกล่าวและเรียกร้องให้ปล่อยตัวประธานาธิบดีเกอิตาแต่ไม่เป็นผลทำให้ต่อมาเมื่อเช้าวันพุธที่ 19 สิงหาคม ค.ศ. 2020 แกนนำรัฐประหารประกาศตนเป็นคณะกรรมการเพื่อความรอดของประชาชนแห่งชาติ (National Committee for the Salvation of People: CNSP) พร้อมยุบสภาแห่งชาติและประกาศเคอร์ฟิวระดับชาติทำให้สหภาพแอฟริการะงับการเป็นสมาชิกสาธารณรัฐมาลี (ECOWAS) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 2021 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยรองประธานาธิบดีชั่วคราว นายอัสซิมิ โกอิตา (Assimi Goita) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีชั่วคราว อิบราฮิม บาร์ เอ็นดอว์ (Ibrahim Bah Ndaw) ทำให้ทางประชาคมเศรษฐกิจของรัฐแอฟริกาตะวันตก (ECOWAS) และสหภาพแอฟริกา (AU) ระงับการเป็นสมาชิกของประเศมาลี อีกทั้งยังพบว่า สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และประเทศฝรั่งเศส ได้ออกมาประณามการกระทำดังกล่าว พร้อมระงับความช่วยเหลือทางทหาร อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางความไม่พอใจทั้งจากภายในประเทศและในระดับสากลที่ถูกประณามจากนานาชาติก็ยังไม่เป็นผลให้นายอัสซิมิ โกอิตา (Assimi Goita) คืนอำนาจและก็ยังคงเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีชั่วคราวเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน ค.ศ. 2021 และได้ทำการแต่งตั้งให้นายโซเกล โคกัลลา ไมก้า (Choguel Kokalla Maiga) นักการเมืองฝ่ายค้านเป็นนายกรัฐมนตรี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁸⁰ สำหรับประเทศอิสลามมอริเตเนีย จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 6 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1978 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกมุสตาฟา อุลด์ ซาเลก (Colonel Mustafa Ould Salek) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีม็อกตาร์ อุลด์ แดดดาห์ (Moktar Ould Daddah) เนื่องจากพลเรือนชาวแบล็กมัวร์ทางตอนใต้ (Black Moor civilians) ไม่พอใจในเรื่องของการจ่ายภาษีเพื่อสนับสนุนสงครามระหว่างอาหรับทางตอนเหนือ จนในที่สุดชาวชาตินิยมของพรรคประชาชนมอริเตเนีย (Mauritanian

People's Party: PPPM) ซึ่งเป็นพรรคกฎหมายเพียงฝ่ายเดียวที่คัดค้านสงครามตั้งแต่ปี ค.ศ. 1961 เป็นเหตุให้ประธานาธิบดีม็อกตาร์ อุลต์ แดดดาห์ กลัวว่าจะเกิดการรัฐประหารขึ้นจึงได้แต่งตั้งพันเอก อุลต์ ซาเลก (Colonel Mustafa Ould Salek) ผู้บัญชาการเขตทหารที่ 3 ดำรงตำแหน่งเสนาธิการกองทัพบก แต่ทั้งนี้ พบว่าพันเอก อุลต์ ซาเลก เป็นบุคคลสำคัญในการวางแผนก่อรัฐประหารเองเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม ค.ศ. 1978 ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกอบกู้ชาติ (Comité Militaire de Redressement National: CMRN) และประกาศจัดตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่เพื่อแสวงหาหนทางสู่ข้อตกลงสันติภาพที่ชาวโมร็อกโกต้องการสำหรับการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1979 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันโท อาห์เหม็ด อุลต์ บูชีฟ (Lieutenant Colonel Ahmed Ould Boucief) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายมุสตาฟา อุลต์ ซาเลก (Colonel Mustafa Ould Salek) เนื่องจากความมั่นใจที่จะปลดคณะกรรมการกอบกู้ชาติและข้อสัญญาที่จะพึงพาทหารของประเทศโมร็อกโกล้มเหลวทำให้ประเทศฝรั่งเศสไม่สามารถเชื่อมั่นนายมุสตาฟา อุลต์ ซาเลก และสมาชิกในรัฐบาลคนอื่น ๆ (Comité Militaire de Redressement National: CMRN) จนกระทั่งวันที่ 6 เมษายน ค.ศ. 1979 นายมุสตาฟา อุลต์ ซาเลก ถูกบังคับให้ลาออกและแต่งตั้งพันโท อุลต์ บูชีฟ เป็นนายกรัฐมนตรี พร้อมเปลี่ยนชื่อเป็นคณะกรรมการทหารแห่งชาติ (Comité Militaire de Salut National: CMSN) ในการบริหารประเทศ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1984 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายมาอูยา อุลต์ ทายา (Maaouya Ould Taya) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลของนายโมฮาเหม็ด คูนา อุลต์ ไฮดัลลา (Mohamed Khouna Ould Haidalla) เนื่องจากการเกิดรัฐประหารครั้งก่อนได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการทหารแห่งชาติ (Comité Militaire de Salut National: CMSN) บริหารประเทศเป็นเหตุให้มีการรับรองรัฐบาลพลัดถิ่น³⁸⁰ นั่นคือสาธารณรัฐประชาธิปไตยอาหรับซาราวิ (Sahrawi Arab Democratic Republic: SADR) ทำให้สร้างความไม่พอใจแก่สมาชิกคณะกรรมการทหารแห่งชาติเป็นอย่างมาก อีกทั้ง ยังมีคำสั่งปลดและปลดหลายตำแหน่ง ได้แก่ ลตตำแหน่งนายมาอูยา อุลต์ ทายา จากระดานนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีกลาโหมลงเป็นเสนาธิการทหารบก และพันโทแอนน์ อาห์มาดู บาบาลี (Lieutenant Colonel Anne Ahmadou Babaly) ถูกปลดออกจากคณะรัฐมนตรีเป็นเหตุให้สร้างความโกรธเคืองที่นำไปสู่การเข้ายึดอำนาจอย่างสงบและถอดถอนนายโมฮาเหม็ด คูนา อุลต์ ไฮดัลลา พร้อมฟื้นฟูสมดุลงานการเมือง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 2003 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มเจ้าหน้าที่ทหารกบฏรวมตัวกัน ได้แก่ กองพลติดอาวุธ กองทัพอากาศ หน่วยทหารราบ และนักเคลื่อนไหวชาวอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อดีตผู้นำชาเลห์ อุลต์ ฮาแนนา (Saleh Ould Hanenna) เป็นผู้ก่อรัฐประหาร นายทหารกองทัพบก อับเดอร่าห์มาเน อุลต์ มินิ (Abderahmane Ould Mini) และนายโมฮาเหม็ด อุลต์ ชิกนา (Mohamed Ould Cheikna) ผู้บัญชาการฝูงบินทางอากาศ ซึ่งทั้งหมดนั้นเป็นเจ้าหน้าที่กบฏที่ถูกไล่ออกจากกองทัพ พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจ

ประมาณ 6 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศอิสลามมอริเตเนียมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

นายมาอูยา อุลด์ ทายา (Maaouya Ould Taya) แต่อย่างไรก็ตาม พันเอกโมฮาเหม็ด อุลด์ อับเดลาซิช (Colonel Mohamed Ould Abdelaziz) ผู้บัญชาการกองทหารของกองพันความมั่นคงของประธานาธิบดี (Bataillon de la Securite Presidentielle: BASEP) สามารถเอาชนะการจลาจลได้ภายใน 36 ชั่วโมง เป็นเหตุให้ผู้นำรัฐประหารหลบเลี่ยงการจับกุมและหลบหนีไปยังประเทศบูร์กินาฟาโซและประเทศไอวอรีโคสต์ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างถูกต้องได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 2005 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายเอลี อุลด์ โมฮาเหม็ด วาลล์ (Ely Ould Mohamed Vall) ที่ได้รับการสนับสนุนจากพันเอกโมฮาเหม็ด อุลด์ อับเดลาซิช (Colonel Mohamed Ould Abdelaziz) ผู้บัญชาการของกองพันความมั่นคงของประธานาธิบดี (Bataillon de la Sécurité Présidentielle: BASEP) รวมถึงพันเอกอับเดอรัห์มานะ อุลด์ บูบาคาร์ (Colonel Abderrahmane Ould Boubacar) รองผู้บัญชาการทหารบก พันเอก โมฮาเหม็ด อุลด์ (Colonel Mohamed Ould), โมฮาเหม็ด ซนาเกี (Mohamed Znagui) ผู้บัญชาการเขตทหารสำคัญของนูแอกชอต (Privotal Nouakchott military) และพันเอกโมฮาเหม็ด อุลด์ เอลกาซอานี (Colonel Mohamed Ould el-Gazouani) หัวหน้าหน่วยข่าวกรองทางทหารทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายมาอูยา อุลด์ ทายา (Maaouya Ould Taya) ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จได้มีการจัดตั้งสภาทหารเพื่อความยุติธรรมและประชาธิปไตยที่มีนามว่า “Conseil Militaire pour la Justice et la Démocratie or CMJD” ก่อนที่จะจัดการเลือกตั้งอย่างเสรีขึ้น ซึ่งพรรคเดโมแครตและพรรครีพับลิกันทางสังคม (The Democratic and Social Republican Party: PRDS) โดยมีนายซิดิ อุลด์ ชีค อับเดลลาฮี (Sidi Ould Cheikh Abdellahi) ชนะการเลือกตั้งและบริหารประเทศเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาคมระหว่างประเทศ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างถูกต้องได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 2008 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกโมฮาเหม็ด อุลด์ อับเดลาซิช (Colonel Mohamed Ould Abdelaziz) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยนั้นคือนายซิดิ อุลด์ ชีค อับเดลลาฮี (Sidi Ould Cheikh Abdellahi) ทั้งนี้ พบว่ารัฐบาลทหารได้แต่งตั้งนายมูลายะ อุลด์ มุฮัมหมัด ลากดาฟ (Moulaye Ould Muhammad Laghdaf) อดีตเอกอัครราชทูตประจำเบลเยียมเป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อบริหารประเทศก่อนได้มีการจัดการเลือกตั้งขึ้นอีกครั้ง ซึ่งการรัฐประหารครั้งนี้ถูกประณามในระดับนานาชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สหประชาชาติ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป (EU) สหภาพแอฟริกา (AU) แอฟริกาใต้ และประเทศไนจีเรีย สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างถูกต้องได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

29) ประเทศโมร็อกโก (Morocco)³⁸¹ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศโมร็อกโกมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 สาเหตุหลัก คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

30) ประเทศโมซัมบิก (Mozambique)³⁸² พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศโมซัมบิกมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 1 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

31) ประเทศไนเจอร์ (Niger)³⁸³ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 7 ครั้ง

³⁸² สำหรับประเทศโมซัมบิก จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1975 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติ (National Liberation Front: FRELIMO) ของนายซาโมรา มาเชล (Samora Machel) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

³⁸³ สำหรับประเทศไนเจอร์ จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 7 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1963 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารที่จงรักภักดีต่อผู้นำฮัสซัน เอ. ดิอัลโล (Captain Hassan A. Diallo) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของพรรคก้าวหน้าไนจีเรีย (Nigerian Progressive Party: PPN) ของนายฮามานี ดิโอริ (Hamani Diori) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1974 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันโทเซย์นี คูทซ์เซ (Seyni Kountche) เสนาธิการกองทัพทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของพรรคไนจีเรียก้าวหน้า (Nigerian Progressive Party: PPN) ของนายฮามานี ดิโอริ (Hamani Diori) ประธานาธิบดีคนแรกของประเทศ เนื่องจากทางกองทัพนั้นไม่พอใจที่ถูกใช้งานที่ไม่ใช่งานทางทหาร เช่น การผลิตทางการเกษตร และงานทางการเมืองที่เก็บภาษีจากประชาชนอย่างหนักทุกขุทรมานมานานภายใต้ระบอบการปกครองที่ไม่เป็นธรรม สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของประเทศ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1976 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏเฮาซาและทูอาเร็ก (Hausa and Tuareg) ภายใต้การนำของพันตรีบาเยร์ มุสซา (Major Bayere Moussa) ผู้นำซิดี โมฮาเหม็ด (Sidi Mohamed) อดีตเจ้าหน้าที่กระทรวงกลาโหม และนายอาห์เหม็ด มุดดูร์ (Ahmed Mouddour) อดีตหัวหน้าสหพันธ์แรงงานแห่งชาติในเจอร์ และสหภาพแรงงานแห่งชาติในเจอร์ โดยเจ้าหน้าที่ลิเบียจัดหาอาวุธให้กับผู้วางแผนรัฐประหารจากการลักลอบเข้ามาผ่านทางกระเป๋าทหารของลิเบีย และขับเคลื่อนโดยรถบรรทุกของบริษัท (Copro-Niger) ตามคำสั่งของนายอาห์เหม็ด มุดดูร์ ซึ่งนายมูอัมมาร์ กัดดาฟี (Muammar Qaddafi) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของทหารของนายเซย์นี คูทซ์เซ (Seyni Kountche) เนื่องจากอดีตสมาชิกคณะรัฐมนตรีจำนวนหนึ่งไม่พอใจกลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกกีดกันยังคงดำรงตำแหน่งทหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างเรื่องชาติพันธุ์

ในปี ค.ศ. 1983 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏภายใต้การนำของร้อยโทอมาดู โอมาโร (Amadou Oumarou) ได้แก่ ร้อยโทอิเดริสซา อมาดู (Lieutenant Idrissa Amadou) ผู้บัญชาการหน่วยรักษาการณ์ของประธานาธิบดี และพันตรีอมาดู เซย์ดู (Major Amadou Seydou) ผู้บัญชาการกองทหารรักษาการณ์นิอาเม (Niamey garrison) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำทหารเซย์นี คูทซ์เซ (Seyni Kountche) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1996 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอิบราฮิม บาเร ไมนัสซารา (Ibrahim Bare Mainassara) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายมหาแมน อูสมาน (Mahamane Ousmane) ประธานาธิบดีคนแรกที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยของสาธารณรัฐในเจอร์เพื่อต้องการที่จะให้นายเจอร์มา-ซองไฮ เก่า (Djerma-Songhai) เนื่องจากแนวร่วมฝ่ายค้านในขบวนการแห่งชาติเพื่อสังคมการพัฒนา (Mouvement National pour la Société de Développement: MNSD) ภายใต้ธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยและสังคม (Démocratique et Sociale) และแต่งตั้งนาย ฮามา อมาดู (Hama Amadou) เป็นนายกรัฐมนตรี อย่างไรก็ตามการรัฐประหารครั้งนี้ถูกประณามทันทีในระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทางสหรัฐอเมริกาและประเทศฝรั่งเศสได้ระงับความช่วยเหลือ แต่นายอิบราฮิม บาเร ไมนัสซารา ยังคงยืนกรานที่จะอยู่ในการเลือกตั้งประธานาธิบดีในเดือนสิงหาคมเพื่อใช้ช่วงเวลาในการยึดอำนาจให้กับตนเอง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1999 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายดาวดา มาลัม วันเก (Daouda Malam Wanké) ผู้บัญชาการกองกำลังรักษาการณ์ของประธานาธิบดีที่เคยช่วยก่อรัฐประหารครั้งก่อนทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายอิบราฮิม บาเร ไมนัสซารา (Ibrahim Bare Mainassara) โดยการลอบสังหารประธานาธิบดีขณะที่กำลังเตรียมขึ้นเครื่องบินที่สนามบินทหารในเมืองนีอาเมจนเสียชีวิต ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นทำให้นายดาวดา มาลัม วันเก (Daouda Malam Wanké) ได้ถูกแต่งตั้งให้เป็นประมุขแห่งรัฐและมอบหมายให้สภาแห่งชาติ (Conseil de Réconciliation Nationale: CRN) ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารใน

โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศไนเจอร์มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 5 สาเหตุหลัก คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริงานของประเทศ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

32) ประเทศไนจีเรีย (Nigeria)³⁸⁴ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 7 ครั้ง

ครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 2010 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายซาลู จิโบ (Salon Djibo) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายมามาดู ทันดจา (Mamadou Tandja) ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้มีการจัดตั้งคณะทหารชุดใหม่นั้นคือสภาเพื่อการฟื้นฟูประชาธิปไตยสูงสุด (Conseil Supérieur pour la Restauration de la Démocratie: CSRD) และได้แต่งตั้งให้นายมามาดู ดันดา (Mahamadou Danda) เป็นผู้นำรัฐบาลรักษาการที่เป็นพลเรือน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

³⁸⁴ สำหรับประเทศไนจีเรีย จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 7 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1966 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 15 มกราคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลจอห์นสัน อากิยิ-อิรอนซี (General Johnson Aguiyi-Ironsi) ที่ได้รับการสนับสนุนจากพันตรีเอ็มมานูเอล อีเฟอจนา พันตรีดอน โอคาฟอร์ (Major Don Okafor) และนายอ็อกบอนนายา โอจิ (เปียฟริน) (Captain Ogbonnaya Oji) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายกรัฐมนตรีอาบูบาคาร์ ตาฟาว่า บาเลวา (Prime Minister Abubakar Tafawa Balewa) ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้มีการจัดตั้งรัฐบาลทหารกลาง (Federal Military Government: FMG) เพื่อต้องการที่จะฟื้นฟูกฎหมายและความสงบเรียบร้อย ทำลายระบบอุปถัมภ์ทางการเมือง และปรับเปลี่ยนระบบการเมืองสำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน และอ้างบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลยาคุบู โกวอน (General Yakubu Gowon) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบทหารที่ปกครองของชาวอิโโบ (Igbodominated) ที่นำโดยนายพลจอห์นสัน อากิยิ-อิรอนซี (General Johnson Aguiyi-Ironsi) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1975 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกโจ นันเวน การ์บา (Colonel Joe Nanven Garba) และนายพลโอลูเซกุน โอบาซันโจ (General Olusegun Obasanjo) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายพลยาคุบู โกวอน (Yakubu Gowon) ผู้นำทางทหาร เพื่อต้องการที่จะแต่งตั้งนายพลมูร์ตالا โมฮัมหมัด (Murtala Mohammed) เข้ามาแทนที่ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศไนจีเรียมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 สาเหตุหลัก คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างบริหารงานของรัฐบาลอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์

33) ประเทศรวันดา (Rwanda)³⁸⁵ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2

ในปี ค.ศ. 1976 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันโทบุคา ชูกา ดิมกา (Lieutenant Colonel Buka Suka Dimka) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายพลมูร์ตาลา โมฮัมเหม็ด (General Murtala Mohammed) ผู้นำทางทหารโดยการลอบสังหารแต่ล้มเหลวในการยึดอำนาจ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1983 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายมุฮัมหมัด บุฮารี (Muhammadu Buhari) ที่ได้รับการสนับสนุนจากพลโทอาลียู โมฮัมเหม็ด (Lieutenant General Aliyu Mohammed) ผู้อำนวยการหน่วยข่าวกรองทางทหารทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีเชอู ซาการี (President Shehu Shagari) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน และอ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1985 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอิบราฮิม บาบังกิดา (Ibrahim Babangida) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายพลมุฮัมหมัด บุฮารี (Muhammadu Buhari) ผู้นำทางทหาร ภายหลังการทำรัฐประหารสำเร็จแล้วนั้นผู้ทำรัฐประหารเปลี่ยนชื่อรัฐบาลทหารเป็นสภาปกครองกองทัพ (the Armed Forces Ruling Council: AFRC) โดยนายبابังกิดาได้เข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดี พลโทโดมกัต บาห์ลี (Lieutenant General Domkat Bali) เป็นรัฐมนตรีกลาโหมได้ขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะเสนาธิการร่วม สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และ

ในปี ค.ศ. 1990 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏภายใต้การนำของพันตรีกิเดียน หงวอซอร์ โอกา (Gideon Ngwozor Oka) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายอิบราฮิม บาบังกิดา (Ibrahim Babangida) โดยกลุ่มกบฏประณามการทุจริตของรัฐบาลและต้องการที่จะการถอดถอนผู้นำทางภาคใต้สองคน ได้แก่ รัฐมนตรีกลาโหม พันโทโดมกัต บาห์ลี (Lieutenant Colonel Domkat Bali) และรัฐมนตรีมหาดไทยอย่างนายจอห์น ซากายี (John Shagayi) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์

³⁸⁵ สำหรับประเทศรวันดา จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1973 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลตรีจูเวนัล ฮับยาริมานา (Juvenal Habyarimana) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของพรรคปาร์เมฮูตู (Parmehutu party regime) ของนายเกรกัวร์ กายิบันดา (Grégoire Kayibanda) ขบวนการเกิดรัฐประหารนั้นเนื่องจากประธานาธิบดีเกรกัวร์ กายี

ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศรวันดามีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างเรื่องชาติพันธุ์

34) ประเทศประชาธิปไตยเซาตูเมและปรินซิปี (Sao Tome and Principe)³⁸⁶ พบว่าได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จ

บันดา ให้การสนับสนุนแต่กับกลุ่มชนชั้นสูงภายใต้ระบอบการปกครองทางตอนใต้ แต่ไม่ได้ให้การสนับสนุนทางตอนเหนือทำให้พรรคเพื่อการปลดปล่อยฮูตัส (Party for the Emancipation of Hutus) ของชาวตอนเหนือเกิดความไม่พอใจเป็นเหตุให้หัวหน้าหน่วยข่าวกรองวางแผนก่อความไม่สงบทางชาติพันธุ์เพื่อแสดงให้เห็นว่าประธานาธิบดีกายีบันดาไม่สามารถรักษาการควบคุมได้และเพื่อสร้างสถานการณ์ในการแทรกแซงทางทหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างเรื่องชาติพันธุ์ และ

ในปี ค.ศ. 1994 ได้เกิดการรัฐประหารยึดอำนาจผ่านการสังหารผู้นำทางทหารนั้นคือนายจูเวนาล ฮับยาริมานา (Juvénal Habyarimana) ที่สืบทอดตำแหน่งต่อนายธีโอดอร์ ซินดิคูบวาโบ (Théodore Sindikubwabo) ที่ได้ทำการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวทุตซีราว 800,000 คนร่วมกับกลุ่มหัวรุนแรงชาวฮูตู (Hutu-dominated regime) เนื่องจากนับตั้งแต่เดือนตุลาคม ค.ศ. 1990 แนวร่วมรักชาติรวันดา (Rwanda Patriotic Front: RPF) ที่เป็นกลุ่มกบฏทุตซีนำโดยนายพอล คากาเม (Paul Kagame) ได้ก่อกบฏต่อต้านระบอบการปกครองที่ปกครองโดยชาวฮูตู แต่สิ้นสุดด้วยการลงนามข้อตกลงสันติภาพในสนธิสัญญาอารูชา (Arusha accords) จนกระทั่ง เมื่อวันที่ 6 เมษายน ค.ศ. 1994 ประธานาธิบดีฮับยาริมานา (Juvénal Habyarimana) ถูกสังหารบนเครื่องบินอย่างไม่เป็นธรรมพร้อมกับประธานาธิบดีซีเปรียน เอ็นทายามิรา (President Cyprien Ntaryamira) แห่งประเทศบุรุนดี ขณะเดินทางกลับจากการเจรจาสันติภาพ ภายหลังเหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้กองกำลังติดอาวุธกึ่งทหารของชาวฮูตูทำลายล้างนักการเมืองที่อาจเข้ามามีอำนาจ และขัดขวางการสืบทอดรัฐธรรมนูญ ซึ่งเมื่อเช้าวันที่ 7 เมษายน ค.ศ. 1994 นายกรัฐมนตรี อากาเธ อูวิลิงยีมานา (Prime Minister Agathe Uwilingiyimana) ได้ขอลี้ภัยในบ้านของเจ้าหน้าที่สหประชาชาติคนหนึ่ง ด้วยเหตุที่ ผู้นำฝ่ายค้านรวมถึงรัฐมนตรีจำนวน 3 คน และประธานรัฐสภาถูกลักพาตัวไป และต่อมาได้แต่งตั้งนายธีโอดอร์ ซินดิคูบวาโบ (Theodore Sindikubwabo) ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีชั่วคราว ซึ่งต่อมาในปี ค.ศ. 2012 การสอบสวนของประเทศฝรั่งเศสต่อเหตุการณ์ครั้งนี้ได้เข้ายื่นหลักฐานว่ามีสิ่งหนึ่งที่เครื่องบินตกนั้นต้องบุคคลที่มาจากค่ายคานอมเบ (Kanombe) ซึ่งเป็นค่ายทหารของหน่วยรักษาการณ์ของประธานาธิบดี ทั้งนี้ จึงทำให้ผู้พิพากษาชาวฝรั่งเศสนั้นคือ นายฌอง-หลุยส์ บรูเกียเร (Jean-Louis Bruguiere) ได้ตั้งข้อสังเกตสองประการคือ (1) นายพอล คากาเมและกลุ่มกบฏ (RPF) มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ครั้งนี้ และ (2) กลุ่มหัวรุนแรงชาวฮูตูมีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อป้องกันกระบวนการสันติภาพ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างเรื่องชาติพันธุ์

³⁸⁶ สำหรับประเทศประชาธิปไตยเซาตูเมและปรินซิปี จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1995 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยร้อยโทมานูเอล ควินตัส เด อัลเมดา (Lieutenants Manuel Quintas de Almeida) และนายเฟอร์นันโด โซซา ปอนเตส (Fernando Sousa Pontes) พยายามทำ

ในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศประชาธิปไตยเขาตูเมและปรินซิปีมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน และอ้างบริหารงานของรัฐบาล

35) ประเทศเซเนกัล (Senegal)³⁸⁷ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1

การรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งก็คือนายกรัฐมนตรีคาร์ลอส กราซา (Prime Minister Carlos Graca) และประธานาธิบดี มิเกล โตรวอดาดา (President Miguel Trovoadada) อย่างไรก็ตาม ประชาคมระหว่างประเทศได้ออกมาประณามการกระทำรัฐประหารครั้งนี้ เช่น องค์การสหประชาชาติแห่งทวีปประเทศในแอฟริกา ได้แก่ ประเทศแองโกลา ประเทศเคปเวิร์ด ประเทศกินี-บิสเซา ประเทศโมซัมบิก และประเทศกาบอง ส่วนในระดับสากล ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศโปรตุเกส สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป ต่างก็เรียกร้องให้คืนความสงบเรียบร้อยและเสถียรภาพตามรัฐธรรมนูญเป็นเหตุให้กองทัพจึงระงับเป้าหมายในการจัดตั้งรัฐบาลทหารเพื่อความรอดแห่งชาติ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน และอ้างบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 2003 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันตรีเฟอร์นันโด เปเรย์รา (Major Fernando Pereira) หัวหน้าวิทยาลัยฝึกทหารบกพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยของนายกรัฐมนตรีนั้นคือ นายมาเรีย ดาส เนเวส (Prime Minister Maria das Neves) และประธานาธิบดีฟราดีเก เด เมเนเซส (President Fradique de Menezes) ซึ่งได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยเพื่อต้องการที่จะจัดตั้งคณะกรรมการทหาร (Military Junta) และให้คำมั่นสัญญาว่ารัฐบาลทหารจะปกครองจนกว่าจะมีการเลือกตั้งโดยเสรีหรือจัดตั้งรัฐบาลเอกภาพแห่งชาติ อย่างไรก็ตาม ทางประชาคมระหว่างประเทศได้ออกมาประณามการรัฐประหาร ได้แก่ สหภาพแอฟริกา (AU) และประเทศโปรตุเกส ซึ่งประธานาธิบดีแห่งแองโกลาได้ออกมาประณามการรัฐประหารและจัดการประชุมฉุกเฉินของคณะรัฐมนตรีโดยทันทีเพื่อหารือเกี่ยวกับการแทรกแซงทางทหารพร้อมปรึกษาหารือกับประธานาธิบดีโอลูเซกุน โอบาซันโจ แห่งประเทศไนจีเรีย และนายโจอาควิม ชิสซาโน ประธานาธิบดีแห่งประเทศโมซัมบิก ซึ่งประธานาธิบดีโอบาซันโจ เรียกร้องให้ผู้นำรัฐประหารคืนอำนาจให้กับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา สหประชาชาติ และสหภาพยุโรป วิพากษ์วิจารณ์การรัฐประหารอย่างรุนแรงเช่นกัน จนท้ายที่สุดแล้วนั้นผู้ทำการรัฐประหารนั้นยอมถอยและคืนอำนาจเพื่อแลกกับการได้รับการนิรโทษกรรม สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน และอ้างบริหารงานของรัฐบาล

³⁸⁷ สำหรับประเทศเซเนกัล จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1962 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายกรัฐมนตรีมาดัว เดีย (Premier Mamadou Dia) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดี ลีโอโปลด์ เซงกอร์ (President Leopold Senghor) ภายหลังจากได้รับเอกราชจากฝรั่งเศสในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1960 รัฐบาลเซเนกัลโปรเกรสซีฟยูเนียน (Senegalese

ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศเซเนกัลมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

36) ประเทศเซเชลส์ (Seychelles)³⁸⁸ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศเซเชลส์มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

37) ประเทศเซียร์ราลีโอน (Sierra Leone)³⁸⁹ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม)

Progressive Union: UPS) ได้เผชิญปัญหาเกี่ยวกับการเมืองนั้นคือการแข่งขันระหว่างผู้นำทั้งสองคือประธานาธิบดีลีโอโพลด์ เซงกอร์ และนายกรัฐมนตรีมามาดู ดืออา ชายทั้งสองปะทะกันเรื่องนโยบายเศรษฐกิจ ในขณะที่ประธานาธิบดีนั้นขึ้นขอเบิกการเอกชน แต่นายกรัฐมนตรีมามาดู เดีย ต้องการให้มีสหกรณ์เพิ่มมากขึ้นหลังจากที่เขาไปเยือนสหภาพโซเวียตและกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ในฤดูร้อนปี ค.ศ. 1961 ความขัดแย้งดังกล่าวได้ปะทุขึ้นในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1962 สิ้นสุดลงด้วยความพยายามรัฐประหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁸⁸ สำหรับประเทศเซเชลส์ จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1977 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทัพทหารเซเชลส์ (Seychelles People's United Party: SPUP) ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีอัลเบิร์ต เรเน่ (Albert Rene) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจประธานาธิบดีคนแรกนั้นคือนายเจมส์ มานซัม (James Mancham) ภายหลังจากได้รับเอกราช อีกทั้งยังพบว่า เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน ค.ศ.1977 สหราชอาณาจักรได้ยอมรับระบอบการปกครองใหม่นี้อีกด้วย สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁸⁹ สำหรับประเทศเซียร์ราลีโอน จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 7 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1967 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 21 มีนาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลจัตวาเดวิด ลันซานา (Brigadier David Lansana) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายกรัฐมนตรี เซียกา สตีเวนส์ (Prime Minister Siaka Stevens) ภายใไม่กี่ชั่วโมงหลังจากการเข้ารับตำแหน่ง นายลันซานาเป็นพันธมิตรกับฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่าของพรรคผู้ดำรงตำแหน่งเดิม และร่วมมือกับชนชั้นสูงผู้ดำรงตำแหน่งในการก่อรัฐประหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่ง

การก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจและอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 23 มีนาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายทหารชั้นต้นที่นำโดยพันตรีชาร์ลส เบลค (Major Charles Blake) พันตรีแซนดี้ จูมู (Major Sandy Jumu) และพันตรีบี.เจ. ไค-แซมบา (Major B.J. Kai-Samba) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายพลจัตวาเดวิด ลันซานา (Brigadier David Lansana) ผู้นำการรัฐประหารเมื่อสองวันที่แล้ว ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จนั้นได้ทำการแต่งตั้งนายแอนดรูว์ จูซอน-สมิธ (Andrew Juxon-Smith) เป็นหัวหน้าระบอบการปกครองของทหาร และได้ทำการจัดตั้งสภาปฏิรูปแห่งชาติ (National Reformation Council: NRC)

ในปี ค.ศ. 1968 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายทหารชั้นประทวนอย่างนายจอห์น อามาตู บังกูรา (John Amadu Bangura) ที่ได้รับการสนับสนุนจากพันโทแอนดรูว์ จูซอน-สมิธ (Andrew Juxon-Smith) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของทหารที่นำโดยพันโทแอนดรูว์ จูซอน-สมิธ (Andrew Juxon-Smith) เนื่องจากนายแพทริก คอนเทห์ (Patrick Conteh) ได้ประกาศต่อคนทั้งประเทศว่า “เมื่อสภาปฏิรูปแห่งชาติ (National Reformation Council: NRC) ขึ้นสู่อำนาจนั้นแทบไม่ได้ตระหนักเลยว่าคนที่เราเลือกมาบริหารประเทศนั้นทุจริตและเห็นแก่ตัว เป้าหมายของเราคือการกลับคืนสู่การปกครองโดยพลเรือน” สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน และอ้างบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1971 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกจอห์น บังกูรา (Colonel John Bangura) ผู้บัญชาการกองทัพอากาศที่ได้รับการสนับสนุนจากพันตรีฟาลาวา จาวาระ (Major Falawa Jawara) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของพรรคสภาประชาชน (All People's Congress: APC) ที่นำโดยนายเซียกา สตีเวนส์ (Siaka Stevens) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1992 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายวาเลนไทน์ สเตรสเซอร์ (Valentine Strasser) ทหารกบฏวัย 27 ปีที่เคยต่อสู้กับกลุ่มกบฏแนวร่วมปฏิวัติ (Revolutionary United Front: RUF) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของพรรคที่นำโดยนายโจเซฟ ไชดู โมโมห์ (Joseph Saidu Momoh) ซึ่งภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้มีการจัดตั้งสภาปกครองชั่วคราวแห่งชาติ (National Provisional Ruling Council: NPRC) ซึ่งสมาชิกเพียงคนเดียวที่ได้รับการระบุชื่อนั้นคือ พันโท ยาร์ยา คานู (Lieutenant Colonel Kanu) แต่หลังจากนั้นได้มีการแย่งอำนาจภายในระหว่างกันทำให้กลุ่มกบฏได้ทำการจับกุมพันโทยาร์ยา คานู และแต่งตั้งนายสเตรสเซอร์เป็นหัวหน้าคณะรัฐบาลทหารแทน ซึ่งการรัฐประหารครั้งนี้ได้บ่อนทำลายข้อเรียกร้องของประชาชนต่อระบบการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยทำให้ทางสภาปกครองชั่วคราวแห่งชาติ (NPRC) ได้จัดตั้งสภาสูงสุดแห่งรัฐ (Supreme Council of State: SCS) ซึ่งประกอบด้วยนายทหารระดับต้นและสภาเลขาธิการแห่งรัฐ (Council of Secretaries of State: CSS) โดยมีพลเรือนเข้าร่วมนั้นคือนายจอห์น เบนจามิน (John Benjamin) เพื่อนพลเรือนรุ่นเยาว์ของนายสเตรสเซอร์ (Strasser) เป็นผู้นำสภาเลขาธิการแห่งรัฐ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการ

ประมาณ 7 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศเซียร์ราลีโอนมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 สาเหตุหลัก คือ อ้างการการทุจริต

ก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1996 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลจัตวาจูเลียส มาาดา ไบโอ (Brigadier Julius Maada Bio) หัวหน้าฝ่ายกลาโหมทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจภายในวังเพื่อขับไล่ผู้นำรัฐบาลเผด็จการทหารอย่างนายวาเลนไทน์ สเตรสเซอร์ (Valentine Strasser) โดยให้เหตุผลในการทำรัฐประหารว่านายสเตรสเซอร์ไม่เห็นด้วยกับการกลับไปสู่การเมืองแบบการเลือกตั้ง ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นกลุ่มกบฏได้มีการให้คำมั่นสัญญาว่าจะมีการเลือกตั้งที่กำหนดไว้ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1996 ทำให้ทางคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ได้รับการสาบานตนเข้ารับตำแหน่ง และนายจอห์น คาริมู (John Karimu) รัฐมนตรีกระทรวงการคลังเป็นผู้สมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดีของพรรคเอกภาพแห่งชาติ (the National Unity Party) นายไบโอเรียกประชุมรัฐธรรมนูญอีกครั้งในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1996 ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวที่หลายคนมองว่ามีเจตนาที่จะขัดขวางการเลือกตั้งทำให้บรรดาผู้แทนในการประชุมเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ปฏิเสธอย่างท่วมท้นต่อการเลื่อนการเลือกตั้งเป็นเหตุให้ต่อมามีการเดินขบวนประท้วงตามท้องถนนเพื่อสนับสนุนการกลับคืนสู่ประชาธิปไตย จนท้ายที่สุดแล้วนั้นทางกองทัพยอมจำนนและจัดให้มีการเลือกตั้งอย่างถูกต้องภายในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1996 และนำไปสู่รัฐบาลที่นำโดยนายอาหมัด เตจัน กับบาคี โฟเดย์ สันโคห์ (Ahmad Tejan Kabbah Foday Sankoh) ลงนามในข้อตกลงสันติภาพกับรัฐบาลพลเรือน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และ

ในปี ค.ศ. 1997 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายจอห์นนี่ พอล โครโมมา (Johny Paul Koroma) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายอาหมัด เตจัน กับบาคี (Ahmad Tejan Kabbah) ภายหลังจากการกลับคืนสู่การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในเดือนมีนาคมปี ค.ศ. 1996 ความเห็นชอบและความนิยมของประธานาธิบดีกับบาคีนั้นได้ถูกลดลงเนื่องจากมีการทุจริตคอร์รัปชันภายในรัฐบาล และความตึงเครียดทางชาติพันธุ์ภายในกองทัพมีส่วนทำให้เกิดการวางแผนรัฐประหาร ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้แต่งตั้งให้นายจอห์นนี่ พอล โครโมมาเป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติทหารชุดใหม่ (the Armed Forces Revolutionary Council: AFRC) ส่วนนายโฟเดย์ สันโคห์ (Foday Sankoh) ผู้นำแนวร่วมปฏิวัติ (Revolutionary United Front: RUF) ซึ่งขณะนั้นถูกคุมขังในประเทศไนจีเรียตั้งแต่เดือนมีนาคมถูกควบคุมตัวด้วยข้อหาใช้อาวุธได้ร่วมการสนับสนุนการทำการรัฐประหารดังกล่าวทำให้ได้รับแต่งตั้งให้เป็นรองประธานคณะปฏิวัติทหารชุดใหม่ (AFRC) ซึ่งการรัฐประหารครั้งนี้ถูกประณามโดยองค์การเอกภาพแอฟริกา (Organization of African Unity: OAU) และทางสหประชาชาติทำให้เกิดการคว่ำบาตรระหว่างประเทศจากประชาคมเศรษฐกิจแห่งรัฐแอฟริกาตะวันตก (the Economic Community of West African States: ECOWAS) อย่างไรก็ตาม การแทรกแซงทางทหารจากภายนอกครั้งนี้ทำให้คณะปฏิวัติทหารชุดใหม่ (AFRC) ยุติลงและทำให้นายกับบาคีกลับคืนสู่อำนาจในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1998 สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการการทุจริตคอร์รัปชัน อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ

คอร์รัปชัน อ่างการบริหารงานของรัฐบาล อ่างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ่างเผด็จการคอมมิวนิสต์

38) ประเทศโซมาเลีย (Somalia)³⁹⁰ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง โดยอ่างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ่างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศโซมาเลียมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ่างการบริหารงานของรัฐบาล อ่างการการทุจริตคอร์รัปชัน และความมั่นคงของประเทศ

39) ประเทศซูดาน (Sudan)³⁹¹ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 16 ครั้ง

³⁹⁰ สำหรับประเทศโซมาเลีย จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1969 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายเซียด บาร์ (Siad Barre) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายกรัฐมนตรีโมฮาเหม็ด อิบราฮิม เอ็กัล (Mohamed Ibrahim Egal) เนื่องจากการทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาลทำให้นายพลโมฮัมหมัด อับชีร์ (Mohamed Abshir) ผู้บัญชาการตำรวจได้ลาออกเพื่อประท้วง ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้มีการจัดตั้งสภาปฏิวัติสูงสุด (Supreme Revolutionary Council: SRC) ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 25 คน ที่รวมถึง พลตรีเซียด บาร์ นายจามา อาลี คอ์เชล (Jama Ali Korshel) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ซึ่งถือเป็นการบริหารประเทศโดยรัฐบาลทหารอย่างเต็มรูปแบบ พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีพลเรือนสังกัดสภาปฏิวัติสูงสุด (SRC) และแต่งตั้งพลตรีจามา อาลี คอ์เชล (Korshel) เป็นรัฐมนตรีมหาดไทย นายเซียด บาร์ (Siad Barre) เป็นประธานาธิบดี ประธานสภาเลขาธิการแห่งรัฐ (Council of the Secretaries of State: CSS) และผู้บัญชาการทหารสูงสุดแห่งกองทัพ สำหรับการอ่างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ่าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ่างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ่างการการทุจริตคอร์รัปชัน อ่างการบริหารงานของรัฐบาล และความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 1978 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกอับดุลลาห์ (Colonel Abdullah) และนายยูซุฟ อาห์เหม็ด (Yusuf Ahmed) สมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มเมเจอร์ทีน (Majerteen) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายเซียด บาร์ (Siad Barre) แต่เนื่องด้วยผู้ทำรัฐประหารหลายคนได้เริ่มแปรพักตร์ไปยังประเทศเคนยา รวมถึงพันเอกอับดุลลาห์ โดยต่อมานายยูซุฟ อาห์เหม็ด (Yusuf Ahmed) สมาชิกของสำนักงานความมั่นคงแห่งชาติ (The National Security Services: NSS) ได้ถูกจำคุกและพวกอีกประมาณ 100 คน สำหรับการอ่างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ่าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ่างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ่างการบริหารงานของรัฐบาล

³⁹¹ สำหรับประเทศซูดาน จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 16 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1958 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลโทอิบราฮิม อับบูต (Lieutenant General Ibrahim Abboud) ซึ่งมีเจ้าหน้าที่สำคัญผู้อยู่เบื้องหลัง ได้แก่ พลตรีอาหมัด อับดุลวาฮาบ (Major General Ahmad Abd

al-Wahhab) รัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม และพลจัตวาฮัสซัน บาซีร์ นาเซอร์ (Brigadier Hassan Bashir Nasr) ร่วมกันทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายกรัฐมนตรีอับดุลเลาะห์ คาลิล (Prime Minister Abdallah Khalil) ภายหลังการเลือกตั้งรัฐสภาเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1958 พรรคอุมมา (Umma Party) ของนายอับดุลเลาะห์ คา ลิล (Prime Minister Abdallah Khalil) ได้ครองที่นั่งได้หลายที่นั่งร่วมจัดตั้งรัฐบาลผสมร่วมกับพรรคประชาธิปไตย ประชาชนชาติอาหรับ (People's Democratic Party: PDP) และพรรคสหภาพแห่งชาติฝ่ายค้าน (The opposition National Unionist Party: NUP) แต่ไม่สามารถดำเนินการตามรัฐธรรมนูญที่เสนอมาได้อย่างมี ประสิทธิภาพทำให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจที่ทวีความรุนแรงขึ้น ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้มีการแต่งตั้ง สมาชิกสภาสูงสุดแห่งกองทัพ (Supreme Council of the Armed Forces: SCAF) จำนวนทั้งสิ้น 13 คน สำหรับการ อ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้าง ความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตทางการเมืองและ เศรษฐกิจ

ในปี ค.ศ. 1959 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่กบฏโรงเรียนทหารราบกองทัพบกภายใต้การ นำของพันโท อาลี ฮามิด (Colonel Ali Hamid) ศาสตราจารย์ในโรงเรียนทหารราบที่ได้รับการสนับสนุนจากนาย อับเดล ฮามิด อับเดลมาจิด (Abdel Hamid Abdelmajid) และร้อยโทโมฮัมเหม็ด มาห์จูป ออสมาน (Lieutenant Mohammed Mahjoub Osman) ร่วมกันพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของพล โทอิบราฮิม อับบุด (Lieutenant General Ibrahim Abboud) โดยอ้างว่าต้องการที่จะกอบกู้ชื่อเสียงของกองทัพ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้าง ความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1964 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยคาร์ฟูมได้มีการทำปฏิวัติเพื่อ เปลี่ยนแปลงระบบการปกครองผ่านการรัฐประหารโค่นล้มระบอบการปกครองของพลโทอิบราฮิม อับบุด (Lieutenant General Ibrahim Abboud) นำไปสู่การจัดตั้งระบอบการปกครองชั่วคราวโดยมีนายเซอร์ อัล-คาติม อัล-คาลิฟา (Sirr Al-Khatim al-Khalifa) ได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีชั่วคราว สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการ ก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการ รัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1966 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารกบฏชาวซูดานฝ่ายซ้ายประมาณ 300 นาย ภายใต้การนำของพันโทคาลิด ฮุสเซน ออสมาน (Lieutenant Khalid Husayn Osman) ที่ได้รับการสนับสนุนจาก นายจาฟาร์ นิเมรี (Jaafar Nimeiri), นายมุสตาฟา อัล-อิบาดี (Mustafa al-Ibadi) นายอัล-ราซิด นูรี-ดี-ดิน (al-Rashid) นายอุทมาน มุฮัมหมัด ฮุสเซน (Uthman Muhammad Husain) และนายบาบาคาร์ อาหมัด อิสมาอิล (Babakr Ahmad Ismail) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายกรัฐมนตรีซาดิก อัล-มาห์ดี (Prime Minister Sadiq al-Mahdi) ซึ่งปกครองของรัฐสภาได้รับการฟื้นฟูผ่านการเลือกตั้งทำให้พรรคอุมมา (Umma Party) และพรรคสหภาพแห่งชาติ (National Unionist Party: NUP) ได้จัดตั้งรัฐบาลผสมซึ่งนำโดยนายมุฮัมหมัด อาหมัด มาห์กูบ (Muhammad Ahmad Mahgoub) และนายซาดิก อัล-มาห์ดี ได้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี สำหรับการ อ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้าง ความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1969 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายจาฟาร์ นิเมรี (Jaafar Nineiri) พันตรีคาลิด ฮัสซัน อับบาส (Major Khalid Hassan Abbas) พันตรีอาบู อัล-กาซิม มุฮัมหมัด อิบราฮิม (Major Abu al-Qasim Muhammad Ibrahim) พันตรีมามูน อาวัด (Major Mamoun Awad) พันตรีฟารูก ฮามาดัลเลาะห์ (Major Farouk Hamadallah) และพันตรีเซน อัล-อับดิน อับดุลกอดีร์ (Major Zain al-Abdin Abd al-Qadir) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายกรัฐมนตรีมุฮัมหมัด อาหมัด มาห์กูบ (Prime Minister Muhammad Ahmad Mahgoub) ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้มีการแต่งตั้งตนเองนั้นคือนายจาฟาร์ นิเมรี (Jaafar Nineiri) ตั้งตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1969 และเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดในปี ค.ศ. 1970 สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1971 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกฮาซิม อัล-อตัตา (Colonel Hashem al-Atta) เพื่อสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ซูดาน (Sudanese Communist Party: SCP) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองคณะกรรมาธิการบัญชาการปฏิวัติ (Revolutionary Command Council: RCC) ของนายจาฟาร์ นิเมรี (Jaafar Nineiri) เนื่องจากเกิดความไม่พอใจที่มีคำสั่งให้สมาชิกผู้ก่อตั้งคณะกรรมาธิการบัญชาการปฏิวัติ (RCC) อย่างพันโทอาบู บักร อัล-นุร์ (Lieutenant Colonel Abu Bakr al-Nur) พันตรีฮาซิม อัล-อตัตา (Major Hashem al-Atta) และพันตรีฟารูก ฮามาดัลเลาะห์ (Major Farouk Hamadallah) ลาออก แต่อย่างไรก็ตาม การรัฐประหารครั้งนี้ไม่ประสบผลสำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1975 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายทหารกองทัพอาร์ฟูรี (Darfuri Army) ที่ได้รับการสนับสนุนจากแนวร่วมแห่งชาติซูดาน (Sudanese National Front) นายซาดิก อัล-มะห์ดี (Sadiq al-Mahdi) และพันโทฮัสซัน ฮุสเซน ออสมาน (Lieutenant Colonel Hassan Hussein Osman) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายจาฟาร์ นิเมรี (Jaafar Nineiri) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1977 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยอดีตกองกำลังอันย่า (Anya Nya) ที่ได้รับการสนับสนุนจากจ่าสิบเอกพอล โซกิ (Sergeant Paul Soki) และนายฟิลิป อับบาส กาบูช (Philip Abbas Ghaboush) ร่วมกันพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายจาฟาร์ นิเมรี (Jaafar Nineiri) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1983 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกจอร์จ การ์รัง (John Garang) และพันตรีเกราบินโน ควนยีน โบล (Kerubino Kuanyin Bol) และนายวิลเลียม นยวน บานนี (William Nyuon Bany) ร่วมกันพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายจาฟาร์ นิเมรี (Jaafar Nineiri) เนื่องจากนายจาฟาร์ นิเมรี ได้ส่งย้ายกองทหารหลายกองที่ทำหน้าที่รักษาการณ์ทำให้กองทหารเหล่านั้นเกิดความไม่พอใจในสภาพความเป็นอยู่เป็นเหตุให้นายการ์รัง (Garang) ได้ก่อตั้งขบวนการปลดปล่อยประชาชนซูดาน (Sudan

People's Liberation Movement: SPLM) อย่างเป็นทางการและร่างแถลงการณ์ก่อกบฏ โดยมีพันตรีเกร์บิน ควนยีน โบล (Kerubino Kuanyin Bol) เป็นผู้ให้การสนับสนุนแผนการ และนายวิลเลียม นยวน บานนี (William Nyuon Bany) เข้าร่วมการจลาจลพร้อมยุบรัฐบาลส่วนภูมิภาคทางตอนใต้และแบ่งทางใต้ออกเป็นสามภูมิภาค การกระทำเช่นนี้ยิ่งก่อให้เกิดความแตกแยกขึ้นอย่างหนัก จนทำให้กองกำลังทหารกบฏ (SPLM) ได้แปรพักตร์ไปยัง กองทัพปลดปล่อยประชาชนซูดาน (Sudan People's Liberation Army: SPLA) อันมีพันเอกจอห์น การารัง (John Garang) ดำรงตำแหน่งประธานและผู้นำขบวนการทหารสูงสุดเข้ามาครอบงำการเมืองทางตอนใต้ต่อไปอีกสอง ทศวรรษ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการ กล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1985 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 6 เมษายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอับเดล เราะห์มาน ซูวาร์ อัล-ดาฮับ (Abdel Rahman Suwar al-Dahab) และกลุ่มพลเรือนทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครอง ของนายจาฟาร์ นิเมรี (Jaafar Nineiri) เนื่องจากเศรษฐกิจถดถอย ค่าเงินอ่อนลงและขาดแคลนอาหารอย่างหนัก เป็นเหตุให้พลเมืองที่ทำงานการรถไฟในเมืองอัดบาราเริ่มออกมาประท้วงบนท้องถนนอย่างต่อเนื่อง หลังจากที่ รัฐบาลนิเมรีประกาศขึ้นราคาน้ำมัน ขนมันปิ้ง และน้ำตาล อีกทั้งยังพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยอิสลามอมเดอร์มาน (Omdurman Islamic University) ได้ร่วมกันเดินขบวนเพื่อต่อต้านรัฐบาล และบานปลายไปสู่การลุกฮือทั่ว ประเทศ ซึ่งการประท้วงครั้งนี้ถือเป็นการประท้วงครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของประเทศซูดาน จนท้ายที่สุดแล้ว นั้นได้ออกกฎบัตรพันธมิตรเพื่อความรอดแห่งชาติ (Charter of the Alliance for National Salvation) เพื่อ เรียกร้องให้มีการเปลี่ยนผ่านตามระบอบประชาธิปไตยและมีการจัดตั้งสภาทหารเฉพาะกาล (Transitional Military Council: TMC) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 25 กันยายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายฟิลิป กาบูซ (Philip Ghaboush) นักการเมืองชาวนูบาพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจสภาทหารเฉพาะกาล (Transitional Military Council: TMC) ของนายอับเดล เราะห์มาน ซูวาร์ อัล-ดาฮับ (Abdel Rahman Suwar al-Dahab) ภายหลังจาก การรัฐประหารที่ผ่านมาเพียงห้าเดือน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1989 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายโอมาร์ อัล-บาชีร์ (Omar al-Bashir) ทำการ รัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลของนายซาดิก อัล-มาห์ดี (Sadiq al-Mahdi) เนื่องจากเกิดความไม่สงบภายใน กองทัพหลังจากการปกครองที่ไม่มั่นคงเป็นเวลาสามปีภายใต้รัฐบาลผสมของนายซาดิก อัล-มาห์ดี ที่มาจากพรรค อุมมา (Umma Party) จึงได้มีการตกลงเจรจาสันติภาพกับขบวนการปลดปล่อยประชาชนซูดาน (Sudan People's Liberation Movement: SPLM) เพื่อต้องการที่จะสงบศึกกับกลุ่มกบฏ (SPLM) แต่ในขณะเดียวกันนั้นความอด อยากก็โหมกระพือทำให้การเจรจาไม่เป็นผลจึงได้มีการก่อรัฐประหารขึ้น ภายหลังจากยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้มี การจัดตั้งสภาบัญชาการการปฏิวัติการกอบกู้แห่งชาติ (National Salvation Revolutionary Command Council: NSRCC) และได้เปลี่ยนชื่อเป็นสภาบัญชาการการปฏิวัติ (Revolutionary Command Council: RCC) ประกอบด้วยนายทหารจำนวน 15 คนที่ไม่มีประสบการณ์ทางการเมือง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหาร

ในครั้งนี้นัฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงทางการเมือง

ในปี ค.ศ. 1990 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลตรีอับดุล กาดิรี อัล-คาดารู (Abdul kadir al-Kadaru) อดีตหัวหน้ากองทหารปืนใหญ่ และพลจัตวากองทัพอากาศที่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มกบฏทางใต้ของ กองทัพปลดปล่อยประชาชนซูดาน (Sudanese People's Liberation Army: SPLA) พยายามระบอบการปกครองของนายโอมาร์ อัล-บาชีร์ (Omar al-Bashir) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นัฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1999 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยประธานาธิบดีโอมาร์ อัล-บาชีร์ (Omar al-Bashir) ทำการรัฐประหารรัฐบาลตนเองเพื่อต้องการที่จะขับไล่ นายฮัสซัน อัล-ตุราบี (Hassan al-Turabi) รัฐสภาออก เนื่องจากทั้งสองนั้นต่างแข่งขันกันเพื่อชิงอิทธิพลอำนาจทางการเมือง โดยนายบาชีร์ได้ทำการสั่งยุบสภาบัญชาการการปฏิวัติ (Revolutionary Command Council: RCC) และสภาแห่งชาติ (The National Congress: NC) อีกทั้งยังพบว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้ตัดสินว่าการกระทำรัฐประหารและการประกาศภาวะฉุกเฉินนั้นถูกต้องตามหลักกฎหมายของประเทศอีกด้วย สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นัฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 2019 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลอาวุโสพร้อมกองกำลังกบฏทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของประธานาธิบดีโอมาร์ อัล-บาชีร์ (Omar al-Bashir) เนื่องจากเกิดการประท้วงครั้งใหญ่ในเมืองอัตบารา (Atbara) เพื่อต่อต้านการขึ้นราคาน้ำมันเนื่องมาจากเศรษฐกิจที่ถดถอยมานานหลายปี รวมถึงสมาคมวิชาชีพซูดาน (Sudanese Professional's Association: SPA) ได้ลุกฮือประท้วงกระจายอย่างรวดเร็วไปทั่วประเทศและกลายเป็นประเด็นทางการเมืองที่เพิ่มมากขึ้นเพื่อเรียกร้องให้ประธานาธิบดีโอมาร์ อัล-บาชีร์ ลาออก ทั้งนี้ พบว่าการรัฐประหารครั้งนี้ถูกคณะมนตรีสันติภาพและความมั่นคงแห่งสหภาพแอฟริกา (African Union Peace and Security Council) ออกมาประณามการรัฐประหารแต่ไม่เป็นผลทำให้ประเทศซูดานกลายเป็นระบอบการปกครองโดยทหารที่ยึดอำนาจการปกครองในรูปแบบเผด็จการ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นัฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ

ในปี ค.ศ. 2021 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพล.อ. โมฮาเหม็ด ฮัมดัน ดากาโล หรือที่รู้จักในชื่อ เฮเมตตี ผู้บัญชาการกองกำลังกึ่งทหาร Rapid Support Forces (RSF) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของประธานาธิบดีพล.อ. อับเดล ฟัตตาห์ อัล-บวร์ฮัน ซึ่งมีการปะทะกันตามจุดยุทธศาสตร์สำคัญทั่วเมืองหลวงส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตแล้วอย่างน้อย 56 คน และบาดเจ็บนับร้อย สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้นัฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศ
ซูดานมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตทาง
การเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

40) ประเทศสวาซิแลนด์ (Swaziland)³⁹² พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1
ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารใน
ประเทศสวาซิแลนด์มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 1 สาเหตุหลัก คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

41) ประเทศโตโก (Togo)³⁹³ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายาม
กระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง

³⁹² สำหรับประเทศสวาซิแลนด์ จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการ
รัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1983 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยผู้สนับสนุนเจ้าชายมฟานาซิบิลี ดลามินี (Prince
Bhekimpi Dlamini) รัฐมนตรีมหาดไทยที่ได้รับความนิยมและทรงอำนาจขับไล่สมเด็จพระราชินีผู้สำเร็จราชการ
แทนเซลีเว ชองเว (Dzeliwe Shongwe) เพื่อต้องการที่จะแต่งตั้งนตฟอมบี (Ntfombi) แทนพระองค์ ซึ่งมีการกล่าว
ว่าการรัฐประหารครั้งนี้เกิดขึ้นจากการที่ไม่เคยมีการประกาศให้จัดการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1983
สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้าง
ความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁹³ สำหรับประเทศโตโก จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหาร
และ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1963 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยอดีตนายกพลเอก เอเตียน เอยาเดมา (Etienne
Eyadema) และจำลีเบอเอ็มนานูเอล บ็อดเยลเล (Master Sergeant Emmanuel Bodjelle) ที่ได้รับสนับสนุน
จากเสนานิการพันตรีเคลแบร์ ดาดโจ (Major Kleber Dadjo) ได้มีการมอบอาวุธ ส่วนนายแอนโทนี มีตชี (Antoine
Meatchi) อดีตรัฐมนตรีกระทรวงเกษตร ร่วมกันทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจโค่นล้มระบอบการปกครอง
และลอบสังหารประธานาธิบดีซิลวานัส โอลิมปิโอ (President Sylvanus Olympio) ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จ
แล้วนั้นผู้บัญชาการรัฐประหารนายบ็อดเยลเลได้เลื่อนตำแหน่งตนเองเป็นพันเอก ส่วนนายเอเตียน เอยาเดมา ได้รับ
การเลื่อนตำแหน่งเป็นพันตรี พร้อมทั้งแต่งตั้งนายนิโคลัส กรูนิทซกี (Nicloas Grunitzky) เป็นประธานาธิบดีแทน
เพื่อบริหารประเทศต่อไป สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลัก
สำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 2005 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายโฟเร กนัสซิงเบ (Faure Gnassingbé) ทำการ
รัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายนาสซิงเบ เอยาเดมา (Gnassingbé Eyadéma) เนื่องจาก
ภายหลังจากการเลือกตั้งประธานาธิบดีนาสซิงเบ เอยาเดมา ก็ได้ทำการทาบทามให้ลูกชายของตนนั้นเป็นผู้สืบทอด
ตำแหน่ง โดยมีจุดมุ่งหมายให้ภายในสิ้นปี ค.ศ. 2005 ให้นายโฟเร กนัสซิงเบ ได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานรัฐสภา
แต่การกระทำเช่นนี้เป็นการขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ เนื่องจากประธานรัฐสภา

โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศโตโกมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 1 สาเหตุหลัก คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

42) ประเทศตูนิเซีย (Tunisia)³⁹⁴ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง

ควรได้รับเลือกผ่านการเลือกตั้งแต่การแต่งตั้งครั้งนี้ถูกอ้างว่ามีความจำเป็นเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์ทางอำนาจแต่สั่งให้ทหารปิดล้อมแดนโตโกเพื่อป้องกันไม่ให้นายนาชาบา (Natchaba) กลับมาโหวตเลือกตั้งเพื่อบริหารประเทศอีกครั้ง การกระทำดังกล่าวถือเป็นการกระทำรัฐประหารยึดอำนาจเพื่อดุลอำนาจของกลุ่มตนไว้ ซึ่งถูกประณามโดยสหภาพแอฟริกา (African Union: AU) ประเทศฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา และประชาคมเศรษฐกิจของรัฐแอฟริกาตะวันตก (Economic Community of West African States: ECOWAS) ที่ได้มีการประกาศถึงการคว่ำบาตร ภายใต้แรงกดดันทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างต่อเนื่องทำให้นายโฟเร กนัสซิงเบ (Faure Gnassingbé) ตกลงที่จะจัดการเลือกตั้งภายใน 60 วัน แต่จะไม่ยอมลงจากตำแหน่งประธานาธิบดีชั่วคราวทำให้ประชาคมเศรษฐกิจของรัฐแอฟริกาตะวันตกได้ออกมาตรการคว่ำบาตรหนักขึ้นอีกทำให้นายโฟเร กนัสซิงเบ ยอมจำนนบางส่วนและตกลงที่จะลาออกจากตำแหน่งระหว่างรอการเลือกตั้งใหม่ อย่างไรก็ตาม แทนที่จะให้นายนาชาบา (Natchaba) กลับเข้ามาเป็นประธานาธิบดีชั่วคราวแต่กลับไม่เป็นเช่นนั้น จนกระทั่งภายหลังการเลือกตั้งนายโฟเร กนัสซิงเบ ก็ได้ชนะการเลือกตั้งและได้รับแต่งตั้งภายใต้กระบวนการตามรัฐธรรมนูญ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁹⁴ สำหรับประเทศตูนิเซีย จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1987 ได้เกิดการรัฐประหารหรือเรียกว่ารัฐประหารทางการแพทย์ (The medical coup) นำโดยนายซีน เอล อาบีดิน เบน อาลี (Zine El Abidine Ben Ali) ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายโมฮาเหม็ด ซายาห์ (Mohammed Sayah) และมานซูร์ สคีรี (Mansour Skhiri) ร่วมทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายฮาบิบ บูร์กิบา (Habib Bourguiba) ผู้นำทางเผด็จการ โดยการสั่งให้ทีมแพทย์เจ็ดคนลงนามในใบรับรองแพทย์ว่านายบูร์กิบานั้นเป็นบุคคลไร้ความสามารถและไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งประธานาธิบดีได้อีกต่อไป แต่อย่างไรก็ตามการออกใบรับรองแพทย์ดังกล่าวนั้นไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีการตรวจสอบสุขภาพจริง สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 2011 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยหน่วยกบฏได้เข้าร่วมกับแนวหน้าแห่งชาติ หรือหน่วยพิชิตดินแดนแห่งชาติ (National Vanguard or Unité Spéciale-Garde Nationale: USGN) นำโดยนายอาราบี อัล-อะฮาล (Arabi al-Ahal) และ กลุ่มการแทรกแซง (Fast Intervention Brigades: BNIR) นำโดยพันเอกซูเฮร์ เอล อุเอฟี (Zouheir El Ouefi) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบเผด็จการของนายซีน เอล อาบีดิน เบน อาลี (Zine El Abidine Ben Ali) ขบวนการเกิดรัฐประหารนั้นมาจากการที่นายมุฮัมหมัด บูอาซซีซี (Muhammad Bouazizi) พ่อค้าอาหารชาวตูนิเซียได้เผาตัวเองเพื่อประท้วงความอยุติธรรม โดยภายหลังจากที่เขาเสียชีวิตลงการประท้วงได้ประทุขึ้นลุกลามไปทั่วประเทศจนยึดอำนาจสำเร็จทำให้นายโมฮัมเหม็ด คานนูซี (Prime Minister

โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศตูนิเซียมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

43) ประเทศยูกันดา (Uganda)³⁹⁵ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 9

Mohammed Ghannushi) ได้อ้างสิทธิ์ในการดำรงตำแหน่งรักษาการแทนประธานาธิบดี แต่อย่างก็ตาม ในวันรุ่งขึ้นนั้นนายฟูอัด เมบาซา (Fouad Mebazaa) ประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้เข้ามารับหน้าที่ระบอบการปกครองชั่วคราวแทน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁹⁵ สำหรับประเทศยูกันดา จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 9 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1971 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลอิดี อามิน (Idi Amin) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองที่นำโดยนายมิลตัน โอโบเท (Milton Obote) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1974 ได้เกิดการรัฐประหารจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 23 มีนาคม ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารที่จงรักภักดีต่อนายพลจัตวาชาร์ลส์ อาร์รูเบ (Brigadier General Charles Arrube) ภายใต้กองทหารลูกบารา (Lugbara) และพันเอกเอลี (Colonel Eli) ภายใต้กองกำลังกบฏ (Kakwa) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองที่นำโดยนายอิดี อามิน (Idi Amin) โดยการบุกเข้าเรือนจำเพื่อทำการปล่อยตัวนายพลจัตวา อาร์รูเบ (Brigadier Arrube) และทำการยึดสถานที่สำคัญหลายแห่ง แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อช่วงเช้ามืดของวันอาทิตย์ที่ 25 มีนาคม ค.ศ. 1974 ด้วยความมั่นใจในชัยชนะ นายพลจัตวาชาร์ลส์ อาร์รูเบ จึงได้ทำการเฉลิมฉลองความสำเร็จก่อนเวลาอันควรด้วยงานเลี้ยงเต้นรำที่บ้านของเขา ซึ่งทำให้เขาถูกทหารที่ภักดีเข้าจับกุม และถูกยิงเสียชีวิตในทันที และเมื่อนายพลจัตวาชาร์ลส์ อาร์รูเบ ได้เสียชีวิตลงการรัฐประหารจึงได้ล่มสลายไป สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารลูกบาราพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองที่นำโดยนายอิดี อามิน (Idi Amin) ภายหลังจากความพยายามรัฐประหารเมื่อเดือนมีนาคมที่ผ่านมาเพียงแปดเดือนเท่านั้นทางกองทัพยังคงโกรธเคืองและไม่พอใจต่อนายอามินที่ยังคงกวาดล้างเจ้าหน้าที่ระดับสูงของลูกบารา รวมถึงหลายหน่วยไม่ได้รับค่าตอบแทนเป็นเวลาหลายเดือนและการแบ่งสรรปันส่วนด้านอาหารจนนำไปสู่ความรุนแรงภายในกองทัพในเมืองโทโรโรเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน ค.ศ. 1974 กองบินทางอากาศของประเทศยูกันดาหลายร้อยคนถูกทิ้งร้างเพื่อประท้วงเรื่องค่าจ้างและอาหารระหว่างวันที่ 8 ถึงวันที่ 27 พฤศจิกายน ค.ศ. 1974 ที่เจ้าหน้าที่ลูกบาราได้ก่อกบฏต่อนายอามินเป็นครั้งที่สองความไม่สงบเริ่มต้น

ที่ค่ายทหารมาบูยา (Mbuya) ในเมืองกัมปาลา และลูกกลามไปยังหน่วยทหารหลายแห่งทั่วประเทศแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างถูกต้องได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1976 ได้เกิดการรัฐประหารที่ถือเป็นการก่อกบฏที่ลูกกลามจนกลายเป็นความพยายามก่อรัฐประหารภายในประเทศยูกันดานำโดยนายทหารอาวุโสที่นั่นคือนายอาลี โทวิลลี (Colonel Ali Towilli) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองที่นำโดยนายอิดี อามิน (Idi Amin) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างถูกต้องได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ

ในปี ค.ศ. 1977 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันตรีแพทริก คิมูเนะ (Major Patrick Kimune) เจ้าหน้าที่กองทัพอากาศที่ได้รับการฝึกจากสหภาพโซเวียตเริ่มวางแผนปฏิบัติการมาฟตามินีกิพร้อมทหารกบฏที่มาจากขบวนการปลดปล่อยยูกันดา (Uganda Liberation Movement) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าคริสเตียนบาگانดาและบาโซกา (Christian Baganga and Basoga tribes) วางแผนก่อรัฐประหารโดยพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองที่นำโดยนายอิดี อามิน (Idi Amin) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างถูกต้องได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ

ในปี ค.ศ. 1979 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยสภาที่ปรึกษาแห่งชาติ (National Consultative Council: NCC) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายยูซุฟ ลูเล (Yusuf Lule) ผู้นำคนแรกของรัฐบาลเฉพาะกาลที่เข้ายึดอำนาจหลังจากแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติยูกันดา (Uganda National Liberation Front: UNLF) และนายอิดี อามิน (Idi Amin) จนเกิดการประท้วงต่อต้านการรัฐประหารแต่ก็ถูกปราบปรามทำให้ผู้ประท้วงอย่างน้อย 2 คนถูกสังหารและบาดเจ็บ 50 คน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างถูกต้องได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1980 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายเปาโล มูว์งกา (Paulo Muwanga) นายเดวิด โอยิต โอจอก (David Oyite Ojok) และนายโยเวรี มูเซเวนี (Yoweri Museveni) ร่วมกันทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายก็อดฟรีย์ บิโนซา Godfrey Binaisa) ผู้นำคนที่สองของรัฐบาลแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติยูกันดา (Uganda National Liberation Front: UNLF) เฉพาะกาลที่เข้ายึดอำนาจนายอิดี อามินที่ผ่านมา ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประธานาธิบดีซึ่งประกอบด้วย นายวาชา-ออลวอล (Wacha Olwol) นายโปลีคาร์ป เนียมูชนโซ (Polycarp Nyamuchoncho) และนายเซาโล มูโซเก (Saulo Musoke) บริหารประเทศต่อไป สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างถูกต้องได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1985 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองส่วนบุคคลที่นำโดยนายมิลตัน โอโบเต (Milton Obote) ซึ่งการรัฐประหารครั้งนี้ถือเป็นการรัฐประหารทางชาติพันธุ์ระหว่างชาวเหนือ ได้แก่ นายลังกิ (Langi) นายอโซลี (Acholi) และ นายเทโซ (Teso) และชาวตะวันตกเฉียงใต้ ได้แก่ นายอังเคิล (Ankole) นายบันโยโร (Banyoro) นายโทโร (Toro) และนายบันยารวันดา (Banyarwanda) รวมถึงนายโยเวรี มูเซเวนี (Yoweri Museveni) และกองทัพต่อต้านแห่งชาติ (National

ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศยูกันดามีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

44) ประเทศแซมเบีย (Zambia)³⁹⁶ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศแซมเบียมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ

Resistance Army: NRA) เนื่องจากนายเดวิด โอยิต โอจก (David Oyite Ojok) ถูกสังหารทำให้เกิดความแตกแยกภายในกองทัพทางชาติพันธุ์เพิ่มมากขึ้นจนนำไปสู่การรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จและทำการแต่งตั้งนายพลติโต โอเกลโล (Barjilio Olara Okello) เป็นประธานสภาทหารและประธานาธิบดีชุดใหม่บริหารประเทศต่อไป สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างเรื่องชาติพันธุ์ และ

ในปี ค.ศ. 1988 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกรมทหารปืนใหญ่ที่ 19 และกองพันทหารราบที่ 8 พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำโยเวรี มูเซเวนี (Yoweri Museveni) เนื่องจากเกิดข้อเรียกร้องต่าง ๆ ที่ผู้นำไม่สามารถทำได้กองกำลังกบฏจึงได้ก่อการรัฐประหารและเข้าปะทะกับกองกำลังภักดี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

³⁹⁶ สำหรับประเทศแซมเบีย จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1990 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยร้อยโทมวัมบา ลูเชมเบ (Lieutenant Mwamba Luchembe) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบเผด็จการของนายเคนเนธ คาอุนดา (Keneth Kaunda) เนื่องจากการจลาจลเรื่องราคาอาหาร ซึ่งประธานาธิบดีกล่าวว่าการก่อรัฐประหารนั้นไม่ได้ช่วยอะไร นอกจากทำให้เกิดการรัฐประหารครั้งอื่น ๆ ขึ้นอีก พร้อมกับปราบปรามกลุ่มก่อการรัฐประหารได้สำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และ

ในปี ค.ศ. 1997 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนักการเมืองฝ่ายค้านหลายคนในฐานะผู้ต้องสงสัยและผู้สมรู้ร่วมคิด รวมถึงคนบตี มุนกอมบา (Dean Mungomba) ผู้สมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดีพยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบเผด็จการของนายเฟรเดอริก ชิลูบา (Frederick Chiluba) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

45) ประเทศซิมบับเว (Zimbabwe)³⁹⁷ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศซิมบับเวมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 1 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

5. ทวีปยุโรป

โดย 6 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้เป็นเหตุผลในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อก่อรัฐประหารที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมของทวีปยุโรป (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 – ปัจจุบัน) นั้น พบว่า บางสาเหตุไม่เคยใช้กล่าวอ้างในทวีปยุโรปเพื่อใช้เป็นความชอบธรรมในการกระทำการรัฐประหารเลย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

³⁹⁷ สำหรับประเทศซิมบับเว จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1982 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยอดีตกองกำลังกองทัพปฏิวัติประชาชนซิมบับเว (Zimbabwe People's Revolutionary Army: ZIPRA) ที่จงรักภักดีต่อสหภาพซิมบับเวแห่งสหภาพแอฟริกันรักชาติ (Zimbabwe African Patriotic Union: ZAPU) ของนายโจชัว เ็นโกโม (Joshua Nkomo) พยายามทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของแนวร่วมรักชาติแห่งสหภาพแอฟริกาแห่งซิมบับเว (Zimbabwe Africa National Union: Patriotic Front: ZANU-PF) นำโดยนายโรเบิร์ต มูกาเบ (Robert Mugabe) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 2017 ได้เกิดการรัฐประหารผ่านการยังคับให้ลาออกและยึดอำนาจนายโรเบิร์ต มูกาเบ (Robert Mugabe) ผู้นำเผด็จการ เนื่องจากในขณะนั้นได้มีกลุ่มที่เป็นคู่แข่งกัน 2 ฝ่ายในระบอบการปกครองของแนวร่วมสหภาพแห่งชาติซิมบับเวแอฟริกา-รักชาติ (ZANU-PF) ที่พยายามแย่งชิงตำแหน่งประธานาธิบดีที่ดำรงตำแหน่งมายาวนานอย่างนายโรเบิร์ต มูกาเบ (Robert Mugabe) ที่มีอายุ 93 ปีและอยู่ในอำนาจอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 ฝ่ายหนึ่งนั้นคือนายมังกากวา (Mnangagwa) รองประธานาธิบดี ฝ่ายที่สองนำโดยเกรซ มูกาเบ (Grace Mugabe) บุตรสาวของนายโรเบิร์ต มูกาเบ อายุ 52 ปี อีกทั้งนายมังกากวา ถูกไล่ออกจากตำแหน่งรองประธานเมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน ค.ศ. 2017ทำให้นายเปเลเซล่า เอ็มโฟโก (Pelekezela Mphoko) ในฐานะรองประธานาธิบดีคนเดียวที่เหลืออยู่จึงควรได้เป็นประธานาธิบดีในกรณีที่ตำแหน่งว่างลง โดยพรศัณเวลา 90 วันในการเสนอชื่อประธานาธิบดีชั่วคราวเป็นเหตุให้ทางแกนนำฝ่ายค้านเพื่อการเปลี่ยนแปลงประชาธิปไตย (MDC) ซึ่งทางฝ่ายค้านได้ออกมาประณามรัฐบาลทหารและการจัดกำลังทหารที่จุดตรวจบนถนนเพื่อใช้ในการข่มขู่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยผลรวมของการเลือกตั้งนั้นแสดงให้เห็นว่านายมังกากวาเอาชนะผู้สมัครฝ่ายค้านเพื่อการเปลี่ยนแปลงประชาธิปไตย (MDC) นั่นคือนายเนลสัน ชามิซา (Nelson Chamisa) ทั้งนี้ ผู้สังเกตการณ์นานาชาติตะวันตกจำนวนมากกล่าวว่าการเลือกตั้งครั้งนี้ไม่ยุติธรรมเนื่องจากมีการข่มขู่และการฉ้อโกงของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและทางกองทัพได้เข้าปราบปรามการประท้วงการเลือกตั้งอย่างรุนแรง

1) การกล่าวอ้างมากที่สุด คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาลจำนวน 27 ครั้งของทุกประเทศที่ทำการรัฐประหาร

2) การกล่าวอ้างบ่อย ๆ แต่ไม่มากที่สุด คือ อ้างความมั่นคงของประเทศจำนวน 14 ครั้ง อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจจำนวน 6 ครั้งและอ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์จำนวน 2 ครั้ง

3) การกล่าวอ้างน้อยที่สุด คือ อ้างเรื่องชาติพันธุ์จำนวน 1 ครั้ง

4) ไม่พบข้อมูลการกล่าวอ้างเลย คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน

ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์การกล่าวอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) แบบเฉพาะเจาะจงในแต่ละประเทศที่อยู่ในทวีปยุโรป พบว่า

1) ประเทศแอลเบเนีย (Albania)³⁹⁸ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศแอลเบเนียมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

2) ประเทศบัลแกเรีย (Bulgaria)³⁹⁹ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1

³⁹⁸ สำหรับประเทศแอลเบเนีย จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1998 ได้เกิดประท้วงเนื่องจากการสังหารผู้นำของพรรคนั้นคือ นายอเซ็ม ฮัดเจรี (Azem Hadjeri) เมื่อวันที่ 12 กันยายน ค.ศ.1998 เป็นเหตุให้พรรคพรรคประชาธิปไตยเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีลาออกเพื่อจัดตั้งรัฐบาลเฉพาะกาลและพยายามยึดอำนาจพรรครัฐบาลของนายกรัฐมนตรีฟาโตส นาโน (Prime Minister Fatos Nano) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

³⁹⁹ สำหรับประเทศบัลแกเรีย จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1989 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยสมาชิกโปลิตบูโร (Politburo members) คนสำคัญคนอื่น ๆ รวมถึง นายกรัฐมนตรี จอร์จี อตานาซอฟ (Prime Minister Georgi Atanasov), นายสแตนโก โทโดรอฟ (Stanko Todorov) ประธานสมัชชาแห่งชาติ และนายพลโดบริ จูรอฟ (General Dobri Dzhurov) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมที่ต้องการที่จะขับไล่เลขาธิการคนแรกของพรรคคอมมิวนิสต์บัลแกเรีย (Bulgarian Communist Party: BCP) นั่นคือนายโทดอร์ ซิฟคอฟ (Todor Zhivkov) และแต่งตั้งนายเปตาร์ มลาเดนอฟ (Petar Mladenov) แทน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าว

ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศบัลแกเรียมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 3 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

3) ประเทศเชโกสโลวาเกีย (Czechoslovakia)⁴⁰⁰ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศเชโกสโลวาเกีย มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ

4) ประเทศฝรั่งเศส (France)⁴⁰¹ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง

อ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

⁴⁰⁰ สำหรับประเทศเชโกสโลวาเกีย จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1948 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนักสหภาพแรงงานที่สนับสนุนคอมมิวนิสต์หลายพันคน ออกมาประท้วงพร้อมกับทหารอาสาสมัครติดอาวุธหลายพันคนได้เดินขบวนในกรุงปรากกระทำการรัฐประหารเพื่อต้องการแต่งตั้งรัฐบาลคอมมิวนิสต์ชุดใหม่ ผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลของนายเอ็ดวาร์ด เบเนส (Edvard Benes) และจัดตั้งระบอบการปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์ (Communist Party regime) ที่นำโดยนายเคลเมนต์ ก็อตต์วัลด์ (Klement Gottwald) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 1968 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายโอดา ซิก (Ota sik) สมาชิกคณะกรรมการกลาง และ นายโจเซฟ สมารคอฟสกี (Josef Smrkovsky) ได้ต่อต้านด้านนโยบายการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจและการเมือง กระทำการรัฐประหารบีบให้นายอันโตนิโน โนวอตนี่ (Antonin Novotny) ลาออกจากตำแหน่งในพรรคคอมมิวนิสต์เชโกสโลวัก (Czechoslovak Communist Party: KSC) และแต่งตั้งให้นายอเล็กซานเดอร์ ดูบเชก (Alexander Dubcek) เข้ามาแทน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ

⁴⁰¹ สำหรับประเทศฝรั่งเศส จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1958 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยผู้บัญชาการฝรั่งเศสที่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มหัวรุนแรง (Algérie Française lobby) เพื่อต้องการที่จะจัดตั้งระบอบการปกครองทางทหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลอาณานิคม แต่การรุกรานภายในประเทศฝรั่งเศสได้ส่งผลกระทบต่อขั้วเรียกร้องให้นายชาร์ลส์ เดอ โกล (Charles de Gaulle) ที่ได้รับเชิญให้เป็นประธานาธิบดีคนแรกของสาธารณรัฐที่ห้าในประเทศแอลจีเรีย สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่ง

โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศฝรั่งเศสมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 1 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

5) ประเทศเยอรมนีตะวันออก (East Germany)⁴⁰² พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศเยอรมนีตะวันออก มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ

6) ประเทศกรีซ (Greece)⁴⁰³ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 4 ครั้ง

การก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างน้อยได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 1961 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยบัญชาการฝรั่งเศสที่ได้รับการสนับสนุนจากนายฌอง-ฌาค ซูซินี (Jean-Jacques Susini) และนายปีแอร์ ลาเกลยาร์ด (Pierre Lagailarde) ประสบความสำเร็จในการโค่นล้มรัฐบาลอาณานิคมในช่วงสั้น ๆ ผ่านความพยายามรัฐประหารยึดอำนาจแต่ล้มเหลวในการโค่นล้มนายชาร์ลส์ เดอ โกล (Charles de Gaulle) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างน้อยได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

⁴⁰² สำหรับประเทศเยอรมนีตะวันออก (East Germany) จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1961 ได้เกิดการรัฐประหารผ่านการบังคับให้ผู้นำคอมมิวนิสต์อย่างนายวอลเตอร์ อุลบริชท์ (Walter Ulbricht) ลาออกด้วยเหตุผลที่ว่ามีอาการป่วย ซึ่งในความเป็นจริงแล้วนั้นไม่ได้มีความสามารถตามที่ถูกกล่าวหาแต่อย่างใด แต่จะต้องยอมรับการเปลี่ยนผ่านผ่านการยึดอำนาจและสนับสนุนนายอีริช โฮเนกเกอร์ (Erich Honecker) เข้ามาดำรงตำแหน่งแทน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างน้อยได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ

ในปี ค.ศ. 1989 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายวิลลี สต็อป (Willi Stoph) ประธานคณะรัฐมนตรีได้เสนอให้มีการถอดถอนผู้นำคอมมิวนิสต์อย่างนายอีริช โฮเนกเกอร์ (Erich Honecker) และสนับสนุนนายเอโกน เครนซ์ (Egon Krenz) เข้ามาดำรงตำแหน่งแทน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างน้อยได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ

⁴⁰³ สำหรับประเทศกรีซ (Greece) จากการศึกษพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 4 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1951 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่ชาวกรีซ (Holy Bond of Greek Officers: IDEA) ที่ต้องการจะจัดตั้งระบอบเผด็จการภายใต้จอมพลอเล็กซานเดอร์ ปาปาโกส (Field Marshal Alexander

โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศกรีซมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 2 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

Papagos) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายกรัฐมนตรี โซโฟกลิส เวนิเซลอส (Sofoklis Venizelos) แต่อย่างไรก็ตาม นายปาปาโกสได้ปฏิเสธความเป็นผู้นำรัฐประหารเนื่องจากทางสหรัฐฯ และชนชั้นการเมืองชาวกรีซไม่สนับสนุนรัฐประหาร รวมถึงสถานทูตสหรัฐฯ ด้วย สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1967 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 21 เมษายน เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่ชาวกรีซ (Holy Bond of Greek Officers: IDEA) กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายกรัฐมนตรีปานาจิโอติส คานะโลโปลอส (Panagiotis Kanellopoulos) เพื่อโค่นล้มหรือระงับระบอบประชาธิปไตย ซึ่งในขณะนั้นนายคอนสแตนตินอส โกลเลียส (Konstantinos Kollias) หัวหน้าคณะทหาร พยายามต่อต้านรัฐประหารแต่ไม่สำเร็จ ส่วนทางกษัตริย์คอนสแตนตินที่ 2 ทรงปฏิเสธการต่อต้านเนื่องจากเกรงว่าจะนำไปสู่การนองเลือด สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม เกิดการรัฐประหารนำโดยนายกรัชมุนตรีคอนสแตนตินอส โกลเลียส (Konstantinos Kollias) และกษัตริย์คอนสแตนตินที่ 2 พยายามกระทำการรัฐประหารเพื่อต้องการโค่นล้มระบอบการปกครองของทหารของพันเอกจอร์จิออส ปาปาโดปูลอส (Georgios Papadopoulos) และต้องการที่จะฟื้นฟูกษัตริย์คอนสแตนตินที่ 2 ให้ขึ้นสู่อำนาจแต่ไม่เป็นผลสำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 1973 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลจัตวาดีมิทริออส อีโออันนิดีส (Brigadier General Dimitrios Ioannidis) หัวหน้าตำรวจทหารได้ทำการกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำกองทัพอย่างนายจอร์จิออส ปาปาโดปูลอส (Georgios Papadopoulos) ที่ได้รับการสถาปนาเป็นประธานาธิบดี และนายสไปรอส มาร์เคซินิส นักการเมืองได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้มีการแต่งตั้งให้พลโทไฟดอน กิซิกิส (Lieutenant General Phaidon Gizikis) เป็นประธานาธิบดีคนใหม่ และแต่งตั้งให้นายอดามานิดิออส อันดรูทซอปูลอส (Adamanidios Androustopoulos) ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีเป็นเหตุให้เกิดการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยเกิดขึ้น โดยรัฐบาลทหารได้ประกาศว่าจะปกครองผ่านพระราชกฤษฎีกาอย่างไม่มีกำหนด และปฏิเสธที่จะกำหนดการเลือกตั้งอย่างเปิดเผยต่อสาธารณะทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์การทำการรัฐประหารครั้งนี้เป็นอย่างมาก สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

7) ประเทศฮังการี (Hungary)⁴⁰⁴ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 4 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศ

⁴⁰⁴ สำหรับประเทศฮังการี (Hungary) จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 4 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1956 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม เกิดการรัฐประหารนำโดยคณะกรรมการกลาง (Hungarian Workers' Party: HWP) ได้ลงนามอนุมัติการลาออกของนายมาติยาส ราโกซี (Mátyás Rákosi) เลขาธิการพรรคแรงงานฮังการี (Hungarian Workers' Party: HWP) เนื่องจากปัญหาสุขภาพและแต่งตั้งรองนายกรัฐมนตรีอย่างนายเออร์โน เกโร (Ernő Gerő) แต่อย่างไรก็ตาม การลาออกของนายราโกซีก็ไม่ได้ทำให้ประเทศนั้นพัฒนาขึ้นแต่อย่างใด กลับทำให้แย่งและมีการแก่งแย่งอำนาจในเวลาต่อ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม ท่ามกลางการประท้วงต่อต้านพรรคแรงงานฮังการี (HWP) ที่ได้ทำการแต่งตั้งนายเออร์โน เกโร (Ernő Gerő) จึงได้มีการเกิดรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจเกิดขึ้น และได้ทำการแต่งตั้งให้นายยาโนส กาดาร์ (János Kádár) เนื่องจากนายเกโรนั้นไม่สามารถควบคุมวิกฤตการณ์ทางการเมืองภายในประเทศฮังการีได้ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 3 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอิมเร นาจี (Imre Nagy) พยายามทำรัฐประหารเพื่อโค่นล้มพรรคแรงงานฮังการี (Hungarian Workers' Party: HWP) อันมีนายยาโนส กาดาร์ (János Kádár) เป็นหัวหน้าระบอบการปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์ โดยมีการเน้นย้ำถึงเอกราชของชาติและอธิปไตยภายในประเทศฮังการีผ่านการปราศรัยต่อฝูงชน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ในปี ค.ศ. 1988 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายกรัฐมนตรี คาโรลี กรอสซ์ (Prime Minister Karoly Grosz) และนายอิมเร พอซเกย์ (Imre Pozsgay) ผู้นำการปฏิรูปการเมืองและเศรษฐกิจได้ทำการปลดนายยาโนส กาดาร์ (János Kádár) พร้อมคณะอีก 36 คน โดยต่อมาได้กำหนดให้นายกาดาร์ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี แต่ไร้ซึ่งอำนาจบริหารประเทศ และต่อมาได้ทำการแต่งตั้งให้นายกรัฐมนตรี คาโรลี กรอสซ์ (Prime Minister Karoly Grosz) เข้ามาดำรงตำแหน่งแทน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ

ยังการมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 สาเหตุหลัก คือ อ่างการบริหารงานของรัฐบาล อ่างวิกฤตทางการเมือง และเศรษฐกิจ อ่างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ่างความมั่นคงของประเทศ

8) ประเทศมอนเตเนโกร (Montenegro)⁴⁰⁵ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง โดยอ่างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ่างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศมอนเตเนโกรมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 1 สาเหตุหลัก คือ อ่างความมั่นคงของประเทศ

9) ประเทศโปแลนด์ (Poland)⁴⁰⁶ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง โดยอ่างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ่างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศโปแลนด์มีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 1 สาเหตุหลัก คือ อ่างการบริหารงานของรัฐบาล

10) ประเทศโปรตุเกส (Portugal)⁴⁰⁷ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 9

⁴⁰⁵ สำหรับประเทศมอนเตเนโกร (Montenegro) จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 2016 ซึ่งประเทศมอนเตเนโกรปกครองตามระบอบประชาธิปไตยแบบการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการมาโดยตลอด แต่อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งที่ผ่านมาช่วงสิบปีแรกของการได้รับเอกราชนั้นประเทศได้มีพรรคที่บริหารประเทศอยู่เพียงพรรคเดียวนั้นคือพรรคประชาธิปไตยแห่งสังคมนิยม (Democratic Party of Socialists) ซึ่งเป็นอดีตคอมมิวนิสต์ ได้พยายามทำการรัฐประหาร โดยนายกรัฐมนตรี มิโล ดยูกอานอวิช (Prime Minister Milo Djukanovic) ภายใต้อ่างอ้างว่ารัฐบาลของเขาได้ทำลายแผนการรัฐประหารที่ประเทศรัสเซียจัดทำขึ้นได้สำเร็จก่อนเกิดการรัฐประหาร สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ่างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ่างความมั่นคงของประเทศที่เกิดจากการแทรกแซงจากภายนอก

⁴⁰⁶ สำหรับประเทศโปแลนด์ (Poland) จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 2 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1948 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏที่ได้รับการสนับสนุนจากสหภาพโซเวียต ระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจเลขาธิการพรรคแรงงานโปแลนด์ (Polish Worker's Party: PPR) อย่างนาย วลาดิสลาฟ โกมุлка (Wladyslaw Gomulka) และแต่งตั้งประธานาธิบดีโบเลสลาฟ บิรุต (President Boleslaw Bierut) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้อย่างได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ่างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ่างการบริหารงานของรัฐบาล

⁴⁰⁷ สำหรับประเทศโปรตุเกส (Portugal) จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 9 ครั้ง ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1946 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยร้อยโทเฟอร์นันโด เควยโรกา (Lieutenant Fernando Queiroga) ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายพลนอร์ตัน เดอ มาตอส (General Norton de Matos) ขณะนั้นเป็นผู้นำ

ของขบวนการเอกภาพต่อต้านฟาสซิสต์แห่งชาติ (MUNAF) พยายามกระทำการรัฐหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองเอสตาโดโนโว (Estado Novo) ภายใต้ผู้นำอันโตนิโอ เด โอลิเวรา ซาลาซาร์ (Antonio de Oliveira Salazar) เพื่อต้องการที่จะจัดตั้งระบอบทหารชั่วคราวและจัดให้มีการเลือกตั้งอย่างเสรี สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1947 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายทหารชั้นประทวนที่ได้รับการสนับสนุนจากนายแอร์มินิโอ ดา ปาลมา อินาซิโอ (Hermínio da Palma Inácio) นายพลโฮเซ มาร์เกส โกดินโฮ (General Jose Marques Godinho) และพลเรือเอกโฮเซ เมนเดส กาเบซาดาส (General Jose Mendes Cabecadas) เพื่อต้องการที่จะจัดตั้งรัฐบาลทหารเพื่อการปลดปล่อยแห่งชาติพยายามกระทำการรัฐหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองเอสตาโดโนโว (Estado Novo) ภายใต้ผู้นำอันโตนิโอ เด โอลิเวรา ซาลาซาร์ (Antonio de Oliveira Salazar) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1961 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลจูลิโอ โบเทลโญ โมนิซ (General Julio Botelho Moniz) พยายามกระทำการรัฐหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำอันโตนิโอ เด โอลิเวรา ซาลาซาร์ (Antonio de Oliveira Salazar) โดยที่ประชุมสภากลาโหมสูงสุดมีกำหนดโดยมีวัตถุประสงค์ในการลงมติไม่ไว้วางใจนายอันโตนิโอ เด โอลิเวรา ซาลาซาร์ ตามแผนการของนายพลลูอีส ดา กามารา ปินา (Luís da Câmara Pina) เสนอวิธีการกองทัพบกต้องการที่ถอดออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่นายซาลาซาร์นั้นได้ทราบถึงแผนการดังกล่าวทำให้ออกคำสั่งให้นายโมนิซออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม เป็นเหตุให้ความพยายามรัฐประหารถูกขัดขวางและไม่ประสบความสำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ในปี ค.ศ. 1962 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายวาเรลา โกเมส (Captain Varela Gomes) นายออสการ์ ยูเจนีโอ เฟลิเป (Captain Oscar Eugenio Felipe) เจ้าหน้าที่รุ่นเยาว์ที่มีความเกี่ยวข้องกับอดีตนายพลอุมแบร์โต เดลกาโด (General Humberto Delgado) ที่เคยถูกเนรเทศ รวมถึงกลุ่มผู้สมรู้ร่วมคิดทางทหารและกลุ่มกบฏพยายามกระทำการรัฐหารผ่านการยึดอำนาจนายอันโตนิโอ เด โอลิเวรา ซาลาซาร์ (Antonio de Oliveira Salazar) เนื่องจากนายพลอุมแบร์โต เดลกาโด ได้พ่ายแพ้ในการเลือกตั้งประธานาธิบดีจึงได้พยายามอย่างหนักในการวางแผนเพื่อการปฏิวัติในการประชุม (Juntas Patrioticas) เพื่อโค่นล้มระบอบการปกครองของนายซาลาซาร์ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1974 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 16 มีนาคม เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏที่นำโดยนายทหารชั้นต้นของกรมทหารราบที่ 5 ในเมืองคัลดาส ดา เรนฮา ซึ่งอยู่ห่างจากกรุงลิสบอนไปทางเหนือประมาณ 50 ไมล์ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยอื่น ๆ ระหว่างการก่อรัฐประหารพยายามกระทำการรัฐหารผ่านการยึดอำนาจนายมาร์เซลโล คา

เอตาโน (Marcello Caetano) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 25 เมษายน เกิดการรัฐประหารนำโดยขบวนการกองทัพ (Armed Forces Movement: MFA) ภายใต้พันตรีโอเตโล ซาไรวา เดอ คาร์วัลโญ (Otelio Saraiva de Carvalho) ได้จัดชวนให้เกิดการปฏิวัติคาร์เนชั่น (Carnation Revolution) เพื่อล้มล้างระบอบเผด็จการผ่านการโค่นล้มระบอบการปกครองของนายเอสตาโด โนวา ของนายมาร์เซลโล คาเอตาโน (Marcello Caetano) ซึ่งนำไปสู่การจัดตั้งระบอบการปกครองชั่วคราวที่นำโดยนายพลอันโตนิโอ เด สปิโนลา (General Antonio de Spínola) ได้ทำการจัดตั้งคณะกรรมการกู้ชาติ (Junta de Salvação Nacional or National Salvation Junta: JSN) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 4 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 30 กันยายน เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่ของขบวนการกองทัพ (Armed Forces Movement: MFA) ภายหลังการปฏิวัติดอกคาร์เนชั่นเกิดการต่อสู้แย่งชิงอำนาจอย่างดุเดือดทำให้ภายในกองทัพได้เกิดการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายพลอันโตนิโอ เด สปิโนลา (General Antonio de Spínola) และได้ทำการแต่งตั้งนายฟรานซิสโก ดา คอสต้า โกเมส (Francisco da Costa Gomes) ขึ้นเป็นประธานาธิบดีแทน สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ในปี ค.ศ. 1975 ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 11 มีนาคม เกิดการรัฐประหารนำโดยผู้สนับสนุนนายพลอันโตนิโอ เด สปิโนลา (General Antonio de Spínola) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจรัฐบาลเฉพาะกาลฝ่ายซ้ายภายใต้การนำของประธานาธิบดีฟรานซิสโก ดา คอสต้า โกเมส (Francisco da Costa Gomes) แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ ซึ่งภายหลังจึงได้มีการยกเลิกระบอบการปกครองแบบรัฐบาลทหารเพื่อความรอดแห่งชาติ และหันไปตั้งองค์กรปกครองสูงสุดชุดใหม่ นั่นคือสภาการปฏิวัติจนกระทั่งเข้าสู่เส้นทางตามระบบสังคมนิยม สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ และ

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายซ้ายหัวรุนแรงพยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายพลฟรานซิสโก ดา คอสต้า โกเมส (Francisco da Costa Gomes) ผู้นำชั่วคราว ภายหลังการล้มเหลวจากการยึดอำนาจก่อนทำให้ทางเจ้าหน้าที่ทหารฝ่ายซ้ายได้ทำการเข้าควบคุมรัฐบาลรวมถึงนายมาริโอ ซัวเรส (Mário Soares) ได้ลาออกจากรัฐบาลเพื่อประท้วงจนนำไปสู่การต่อต้านในหมู่กลุ่มขบวนการกองทัพ (MFA) แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 2 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และอ้างความมั่นคงของประเทศ

ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศโปรตุเกสมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 4 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และอ้างความมั่นคงของประเทศ

11) ประเทศโรมาเนีย (Romania)⁴⁰⁸ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศโรมาเนียมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 1 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

12) ประเทศรัสเซีย (Russia)⁴⁰⁹ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศรัสเซียมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 1 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

13) ประเทศสเปน (Spain)⁴¹⁰ พบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง

⁴⁰⁸ สำหรับประเทศโรมาเนีย จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง

ในปี ค.ศ. 1989 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอ็อน อิลีเอสคู (Ion Iliescu) ที่ได้รับการช่วยเหลือจากนายพลกองทัพอย่างนายนิโคเล มิลิตารู (Nicolae Militaru) ภายใต้แนวร่วมกู้ชาติ (National Salvation Front: FSN) ได้กระทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจนายนิโคเล เซาเชสคู (Nicolae Ceaușescu) ซึ่งภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จนายนิโคเล เซาเชสคู ถูกประหารชีวิต สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

⁴⁰⁹ สำหรับประเทศรัสเซีย จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง

ในปี ค.ศ. 1993 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยสมาชิกเวียตสูงที่สุดที่นำโดยประธานาธิบดี คาสบูลาตอฟ (Ruslan Khasbulatov) ได้ยื่นฟ้องต่อประธานาธิบดีบอริส เยลต์ซิน (Boris Yeltsin) และประกาศให้รองประธานาธิบดีอเล็กซานเดอร์ รุตสคอย (Alexander Rutskoy) ได้รับการแต่งตั้งเป็นรักษาการประธานาธิบดี เนื่องจากประธานาธิบดีเยลต์ซินเรียกร้องให้มีการเลือกตั้งรัฐสภาและยุบสภานิติบัญญัติจึงทำให้เกิดความไม่พอใจเป็นอย่างมาก สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

⁴¹⁰ สำหรับประเทศสเปน จากการศึกษาพบว่า ได้เกิดกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ประมาณ 1 ครั้ง

โดยอ้างสาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารในประเทศ สเปนมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 1 สาเหตุหลัก คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล

ทั้งนี้ จากการศึกษาวิจัยสภาพปัญหาสำคัญที่เป็นสาเหตุหรือปัจจัยหลักในการก่อ รัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในทวีปอเมริกาเหนือ ทวีปอเมริกาใต้ ทวีปเอเชีย ทวีป แอฟริกา และ ทวีปยุโรป สามารถดูสรุปในรูปแบบตารางสรุปผลการศึกษาได้ในภาคผนวก

3.2 สภาพปัญหาสำคัญทางกฎหมายในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำ รัฐประหารที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024))

จากการศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากการทำรัฐประหารของ ประเทศที่อยู่ในทวีปอเมริกาเหนือ ทวีปอเมริกาใต้ ทวีปเอเชีย ทวีปแอฟริกา และ ทวีปยุโรป ทั้ง 106 ประเทศ (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน) นั้น พบว่า มีสถานการณ์จากการกระทำการรัฐประหารที่เป็น การละเมิดสิทธิมนุษยชนตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 กติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ค.ศ. 1966 กติกา ระหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) ค.ศ. 1966 อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้าน การทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ค.ศ. 1984 และ อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (CED) ค.ศ. 2010 ทั้งหมด 7 กรณีด้วยกัน ซึ่งประกอบไปด้วย (1) การปิดกั้นสื่อมวลชน (2) ระงับกิจกรรม

ในปี ค.ศ. 1981 ได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มกบฏที่นามว่าเตเจราโซ (Tejerazo หรือ 23-F) ภายใต้คำสั่งของพันโทอันโตนิโอ เตเจโร โมลินา (Lieutenant Colonel Antonio Tejero Molina) นายคาลโว-โซ เทโล (Leopoldo Calvo-Sotelo) สมาชิกของสหภาพศูนย์ประชาธิปไตย (Union of the Democratic Center: UCD) เจ้าหน้าที่ฝ่ายขวาได้ฉวยโอกาสความวุ่นวายจากการเปลี่ยนผ่านการสืบทอดอำนาจนายกรัฐมนตรีเร่งแผนการ รัฐประหารเพื่อหวังว่าจะสกัดกั้นรัฐบาลใหม่ และสถาปนาระบอบกษัตริย์ภายใต้เผด็จการทหารจึงพยายามกระทำ การรัฐหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของนายเลโอโปลโด คาลโว-โซเทโล (Leopoldo Calvo-Sotelo) ในฐานะผู้สืบทอดตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอดอล์ฟ ซัวเรซ กอนซาเลซ (Prime Minister Adolfo Suarez Gonzalez) สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ฝ่ายกบฏได้มีการอ้าง 1 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้ใน การกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร คือ อ้างการบริหารงานของรัฐบาล.

การแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเรือน (3) ผลกระทบจากการก่อจลาจล (4) การใช้กำลังต่อพลเรือน (5) การระงับกิจกรรมทางการเมือง (6) การลักพาตัว การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมือง และ (7) การยึดสถานที่สำคัญทางการเมือง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1 ทวีปอเมริกาเหนือ

สภาพปัญหาสำคัญทางข้อกฎหมายที่ใช้กล่าวอ้างเป็นสาเหตุในการก่อรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมของทวีปอเมริกาเหนือมีดังนี้

1. การปิดกั้นสื่อมวลชน พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 2 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศปานามา เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม ค.ศ. 1968⁴¹¹ และ (2) ประเทศกัวเตมาลา เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน ค.ศ. 1983⁴¹²

2. การระงับกิจกรรมการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเรือน พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 1 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ ประเทศเอลซัลวาดอร์ เมื่อวันที่ 25 มกราคม ค.ศ. 1961⁴¹³

⁴¹¹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีอาร์นัลโฟ อาเรียส (President Arnulfo Arias) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยพันโทโอมาร์ ตอร์ริโอส (Colonel Omar Torrijos) ทั้งนี้ เหตุการณ์ที่มีการปิดกั้นสื่อมวลชนของกลุ่มกบฏนั้น คือ กลุ่มกบฏได้ทำการเข้ายึดครองสถานีวิทยุและทำการระงับสื่อทางหนังสือพิมพ์และวิทยุทุกช่องทาง ซึ่งมีผลทำให้การทำการรัฐประหารครั้งนี้ของกลุ่มกบฏนั้นประสบความสำเร็จในการทำการรัฐประหาร; (Caumartin, Corinne. “’depoliticisation’ in the Reform of the Panamanian Security Apparatus.” *Journal of Latin America Studies* 39, no. 1 (2007): 107-132.).

⁴¹² ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายเอฟราอีน ริโอส มอนต์ (Efraín Ríos Montt) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยผู้บัญชาการกองทหารรักษาการณ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทหารประจำและกองทัพอากาศ ทั้งนี้ เหตุการณ์ที่มีการปิดกั้นสื่อมวลชนของกลุ่มกบฏนั้น คือ กลุ่มกบฏให้รายการข่าววิทยุจำนวนกว่า 120 รายการถูกระงับการเผยแพร่; (Villagran de Leon, Francisco. “Thwarting the Guatemalan Coup.” *Journal of Democracy* 4, no. 4 (1993): 117-124.).

⁴¹³ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายเซซาร์ ยานเนส อูเรียส (Cesar Yanes Urias) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยพันโทฮูลิโอ อัดัลแบร์โต ริเวรา (Lieutenant Colonel Julio Adalberto Rivera) ทั้งนี้ เหตุการณ์ที่มีการระงับกิจกรรมการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเรือนของกลุ่มกบฏนั้นคือกลุ่มกบฏทางทหารนั้นได้ประกาศกฎอัยการศึก ประกาศเคอร์ฟิว และปราบปรามการประท้วงต่อต้านรัฐประหารอย่างไร้ความปราณี ซึ่งมีผลทำให้การทำการรัฐประหารครั้งนี้ของกลุ่มกบฏทหารนี้ประสบความสำเร็จในการทำการรัฐประหาร

3. ผลกระทบจากการก่อจลาจล พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 3 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศกัวเตมาลาได้เกิดผลกระทบจากการก่อจลาจลจำนวน 2 ครั้ง⁴¹⁴ และ (2) ประเทศฮอนดูรัส เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1963⁴¹⁵

⁴¹⁴ ก. เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม ค.ศ. 1949 ที่ประเทศกัวเตมาลา ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดี ฮวน โฮเซ อาเรวาโล (President Juan Jose Arevalo) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยนายพลอารานา (General Arana) ทั้งนี้ เหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบจากการก่อจลาจลของกลุ่มกบฏนั้น คือ เกิดเหตุการณ์ทั้งระเบิดและสร้างความเสียหายให้กับฐานทัพอากาศหลายแห่งทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตาม การรัฐประหารครั้งนี้ไม่ประสบความสำเร็จ

ข. เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม ค.ศ. 1960 ที่ประเทศกัวเตมาลา ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายมิเกล อิดิโกรัส ฟูเอนเตส (Miguel Ydigoras Fuentes) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยนักปฏิวัติฝ่ายซ้ายกว่าสิบคนติดอาวุธ ทั้งนี้ เหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบจากการก่อจลาจลของกลุ่มกบฏนั้น คือ เกิดเหตุการณ์ที่โรงพยาบาลหนึ่งแห่งภายในเมืองหลวงถูกกลุ่มกบฏวางระเบิดส่งผลให้เกิดความไม่สงบอย่างรุนแรงภายในประเทศ; (Trefzger, Douglas W. “? De Guatemala a Guate-Peor? Guatemalan Military Interventionism, 1944-1970.” *Armed Forces & Society* 28, no. 1 (2001): 77-97.)

⁴¹⁵ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายรามอน วิลเลตา โมราเลส (Ramon Villeda Morales) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยพันเอกกองทัพอากาศออสวัลโด โลเปซ อาเรลลانو (Colonel Oswaldo Lopez Arellano) ทั้งนี้ เหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบจากการก่อจลาจลของกลุ่มกบฏนั้น คือ เกิดการโจมตีอย่างดุเดือด อีกทั้งยังพบว่า เครื่องบินของกองทัพอากาศบกได้ทั้งระเบิดลงฐานที่มั่นทางทหารเพียงแห่งเดียวในซานตาบาร์บาราและซานตาโรซา ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมากจึงถือเป็นการรัฐประหารที่รุนแรงที่สุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ทำให้เกิดการประณามจากนานาชาติถึงขั้นที่ทางสหรัฐ ฯ ได้ทำลายความสัมพันธ์ทางการทูตและถอนกำลังให้ความช่วยเหลือ แต่อย่างไรก็ตาม การทำรัฐประหารครั้งนี้ของกลุ่มกบฏทหารนั้นประสบความสำเร็จ; (Haggerty, Richard A. “Historical Setting.” In *El Salvador: A Country Study*, edited by Richard A. Haggerty, 2nd ed., 1-47. Area Handbook Series. Washington, DC: Library of Congress, Federal Research Division, 1990.).

4. การใช้กำลังต่อพลเรือน พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 2 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศเฮติ เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน ค.ศ. 1957⁴¹⁶ และ (2) ประเทศปานามา เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม ค.ศ. 1968⁴¹⁷

5. การระงับกิจกรรมทางการเมือง พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 4 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศกัวเตมาลาเกิดการระงับกิจกรรมทางการเมืองจำนวน 2 ครั้ง⁴¹⁸ (2) ประเทศเอลซัลวาดอร์

⁴¹⁶ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายแดเนียล ฟิญโญเล (Daniel Fignole) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยเสนาริการทหารบกอันโตนิโอ เคโบร (Antonio Kebreau) ทั้งนี้ เหตุการณ์การใช้กำลังต่อพลเรือน ของกลุ่มกบฏนั้น คือ มีการเข้าปราบปรามการประท้วงต่อต้านรัฐประหารทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีผลทำให้การทำรัฐประหารครั้งนี้ของกลุ่มกบฏทหารนี้ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหาร; (Bellegarde-Smith, Patrick. "Dynastic Dictatorship: The Duvalier Years, 1957-1986." In *Haitian History: New Perspectives*, edited by Alyssa Goldstein Sepinwall, 273-284. New York: Routledge, 2013.)

⁴¹⁷ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีอาร์นูลโฟ อาเรียส (President Arnulfo Arias) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแห่งชาติและพันโทโอมาร์ ตอร์ริโอส (Colonel Omar Torrijos) ทั้งนี้ เหตุการณ์การใช้กำลังต่อพลเรือน ของกลุ่มกบฏนั้น คือการเข้าปราบปรามผู้ประท้วงต่อต้านรัฐประหารที่ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยและนักเรียนมัธยมปลายทำให้มีผู้เสียชีวิตและพลเรือนได้รับบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีผลทำให้การทำรัฐประหารครั้งนี้ของกลุ่มกบฏทหารนี้ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหาร; (Koster, Richard M., and Guillermo Sanchez. *In the Time of the Tyrants: Panama, 1968-1990*. New York: Norton, 1990.)

⁴¹⁸ ก. เมื่อวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1982 ที่ประเทศกัวเตมาลา ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายเฟอร์นันโด โรเมโอ ลูกัส การ์เซีย (Fernando Romeo Lucas Garcia) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยนายพลริโอส มอนต์ (Ríos Montt) พร้อมผู้สนับสนุนได้แก่ พันเอกวิกเตอร์ มานูเอล อาร์เกตตา วิลลาลตา (Colonel Victor Manuel Argueta Villalta) พันโทมาริโอ เรเน เอ็นริเกซ (Lieutenant Colonel Mario Rene Enriquez) พันตรีแองเจลิ อาร์ตูโร ซานเชซ กูเดียล (Major Angel Arturo Sanchez Gudiel) และนายมนูซ (Captain Munoz) ทั้งนี้ เหตุการณ์การระงับกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มกบฏนั้น คือ มีการระงับกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งมีผลทำให้การทำรัฐประหารครั้งนี้ของกลุ่มกบฏทหารนี้ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหาร
ข. เมื่อปี ค.ศ. 1954 การรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จถึงสามครั้งภายในปีเดียว ทั้งนี้ เหตุการณ์การระงับกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มกบฏนั้น คือ การที่ประชาชนไม่ได้ใช้สิทธิเลือกตั้งผู้นำบริหารประเทศตามระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงเนื่องจากเกิดการรัฐประหารติดต่อกันอย่างต่อเนื่องทำให้ไม่มีช่องว่างให้มีการเลือกตั้งเกิดขึ้นภายในประเทศ ซึ่งมีผลทำให้การทำรัฐประหารทั้งสามครั้งนี้ของกลุ่มกบฏทหารนี้ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหาร; (Demarest, Geoffrey. "The Guatemalan Coup of 23 March 1982." *Small Wars and Insurgencies* 13, no. 3 (2002): 145-162.)

เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม ค.ศ. 1979⁴¹⁹ และ (3) ประเทศฮอนดูรัส เกิดการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จทุก ๆ สามปี ได้แก่ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1972 ค.ศ. 1975 และ ค.ศ. 1978⁴²⁰

6. การลักพาตัว การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมือง พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 6 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศคิวบา เมื่อวันที่ 10 มีนาคม ค.ศ. 1952⁴²¹ (2) ประเทศ

⁴¹⁹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของผู้นำทางทหารอย่างนายพลคาร์ลอส อุมแบร์โต โรเมโร (General Carlos Humberto Romero) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยกองกำลังกบฏ ทั้งนี้ เหตุการณ์การระงับกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มกบฏนั้น คือ การทำรัฐประหารส่งผลให้ประชาชนไม่ได้ใช้สิทธิเลือกตั้งผู้นำบริหารประเทศตามระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ซึ่งมีผลทำให้การทำรัฐประหารครั้งนี้ของกลุ่มกบฏทหารนี้ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหาร; (Keogh, Dermot. “The Myth of the Liberal Coup: The United States and the 15 October 1979 Coup in El Salvador.” *Millennium* 13, no. 2 (1984): 153-183.)

⁴²⁰ ทั้งนี้ เหตุการณ์การระงับกิจกรรมทางการเมือง ของกลุ่มกบฏนั้น คือ การที่เกิดเหตุการณ์การทำรัฐประหารอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ประชาชนไม่ได้ใช้สิทธิเลือกตั้งผู้นำบริหารประเทศตามระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ซึ่งมีผลทำให้การทำรัฐประหารทั้งสามครั้งนี้ของกลุ่มกบฏทหารนี้ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหาร; (Sieder, Rachel. “Honduras: The Politics of Exception and Military Reformism (1972-1978).” *Journal of Latin American Studies* 27, no. 1 (1995): 99-127.)

⁴²¹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีคาร์ลอส ปรีโอ โซคอร์ราส (Carlos Prío Socarras) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยนายฟุลเกนซิโอ บาติस्ता (Fulgencio Batista) และได้รับการสนับสนุนจากนายดามาโซ โซโก (Captain Damaso Sogo) ทั้งนี้ เหตุการณ์การลักพาตัว การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมืองของกลุ่มกบฏนั้น คือ ทางกองทัพบกได้เข้าจับกุมผู้บังคับกองทหารรักษาการณ์ ซึ่งมีผลทำให้การทำรัฐประหารครั้งนี้ของกลุ่มกบฏทหารนี้ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหาร; (Ameringer, Charles D. “The Autentico Party and the Political Opposition in Cuba, 1952-57.” *Hispanic American Historical Review*, 1985, 327-351.)

โดมินิกันจำนวน 2 ครั้ง⁴²² (3) ประเทศเอลซัลวาดอร์จำนวน 2 ครั้ง⁴²³ และ (4) ประเทศเฮติ เมื่อวันที่ 17 กันยายน ค.ศ. 1988⁴²⁴

⁴²² ก. เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม ค.ศ. 1961 ที่ประเทศโดมินิกัน ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายราฟาเอล ทรูฆิลโล (Rafael Trujillo) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยกลุ่มกบฏทั้งเจ็ดคนได้แก่ นายอมาโด การ์เซีย เกรร์เรโร (Amado Garcia Guerrero) นายเปโดร ลิวีโอ เซเดโน (Pedro Livio Cedenno) นายอันโตนิโอ เด ลา มา ซา วาสเกซ (Antonio de la Maza Vasquez) นายอัสการ์ อันโตนิโอ เตเคด้า ปิเมนเทล (Huáscar Antonio Tejeda Pimentel), นายโรแบร์โต ปาสโตริซา (Roberto Pastoriza) นายหลุยส์ ซัลวาดอร์ เอสเตรลลา ซาดาลฮา (Luis Salvador Estrella Sadalha) และ นายอันโตนิโอ อิมเบิร์ต บาร์เรรา (Antonio Imbert Barrera) ทั้งนี้ เหตุการณ์การลักพาตัว การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมืองของกลุ่มกบฏนั้น คือ การสังหารนาย ราฟาเอล ทรูฆิลโล (Rafael Trujillo) บุคคลสำคัญทางการเมืองจนเสียชีวิต แต่อย่างไรก็ตาม การรัฐประหารครั้งนี้ ไม่ประสบความสำเร็จ.

ข. เมื่อวันที่ 25 เมษายน ค.ศ. 1965 ที่ประเทศโดมินิกัน ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายราฟาเอล ทรูฆิลโล (Rafael Trujillo) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยกลุ่มกบฏทั้งเจ็ดคนได้แก่ นายอมาโด การ์เซีย เกรร์เรโร (Amado Garcia Guerrero), นายเปโดร ลิวีโอ เซเดโน (Pedro Livio Cedenno), นายอันโตนิโอ เด ลา มา ซา วาสเกซ (Antonio de la Maza Vasquez), นายอัสการ์ อันโตนิโอ เตเคด้า ปิเมนเทล (Huáscar Antonio Tejeda Pimentel), นายโรแบร์โต ปาสโตริซา (Roberto Pastoriza), นายหลุยส์ ซัลวาดอร์ เอสเตรลลา ซาดาลฮา (Luis Salvador Estrella Sadalha) และ นายอันโตนิโอ อิมเบิร์ต บาร์เรรา (Antonio Imbert Barrera) ทั้งนี้ เหตุการณ์การลักพาตัว การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมืองของกลุ่มกบฏนั้น คือ มีการเข้าจับกุม ประธานาธิบดีโดนัลด์ รีด กาบรอล (President Donald Reid Cabral) ซึ่งมีผลทำให้การทำรัฐประหารครั้งนี้ของกลุ่มกบฏทหารนี้ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหาร; (Diederich, Bernard. Trujillo: The Death of the Dictator. Maplewood, NJ: Waterfront Press, 1990.)

⁴²³ ก. เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ. 1948 ที่ประเทศเอลซัลวาดอร์ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายพลซัลวาดอร์ กัสตานาดา คาสโตร (General Salvador Castaneda) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยหน่วยทหารหลายหน่วยได้เข้าร่วมกองกำลังกบฏ ทั้งนี้ เหตุการณ์การลักพาตัว การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมืองของกลุ่มกบฏนั้น คือ กองกำลังกบฏที่ต้องการยึดอำนาจนั้นได้เข้าจับกุมผู้นำบุคคลสำคัญทางการเมืองอย่าง นายกัสตานาดา คาสโตร เพื่อทำการรัฐประหารไม่เป็นไปตามวิถีทางของรัฐธรรมนูญ โดยมีการบังคับให้ ประธานาธิบดีลาออกจากตำแหน่ง ซึ่งมีผลทำให้การทำรัฐประหารครั้งนี้ของกลุ่มกบฏทหารนี้ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหาร

ข. เมื่อวันที่ 25 มีนาคม ค.ศ. 1972 ที่ประเทศเอลซัลวาดอร์ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพรรคประนีประนอมแห่งชาติ (National Conciliation Party: PCN) ที่มีผู้นำคือนายฟิเดล ซานเชซ เอร์นันเดซ (Fidel Sanchez Hernandez) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยพันเอกเบนจามิน เมฆิอา (Colonel Benjamin Mejia) ที่ได้รับการสนับสนุนจากพันเอกมานูเอล เรเยส อัลวาราดอ (Colonel Manel Reyes Alvarado) ทั้งนี้ เหตุการณ์การลักพาตัว การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมืองของกลุ่มกบฏนั้น คือ กบฏได้เข้าจับกุมนายฟิเดล ซานเชซ เอร์นันเดซ (Fidel Sanchez Hernandez) พร้อมลูกสาววัย 17 ปีเป็นตัวประกันนานกว่า 12 ชั่วโมง แต่อย่างไร

7. การยึดสถานที่สำคัญทางการเมือง พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 10 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศคอซตาริกา เมื่อวันที่ 2 เมษายน ค.ศ. 1949⁴²⁵ (2) ประเทศคิวบา เมื่อวันที่ 10 มีนาคม ค.ศ. 1952⁴²⁶ (3) ประเทศเอลซัลวาดอร์ เกิดการยึดสถานที่สำคัญทางการเมืองจำนวน 2 ครั้ง⁴²⁷ (4) ประเทศ

ก็ตาม การรัฐประหารครั้งนี้ไม่ประสบความสำเร็จ; (Needler, Martin C. "El Salvador: The Military and Politics." *Armed Forces & Society* 17, no.4 (1991): 569-588. <http://doi.org/10.1177/0095327X9101700404>.)

⁴²⁴ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพลโทเฮนรี นัมฟี (Lieutenant General Henri Namphy) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยกองทัพได้เกิดการแตกแยกเพื่อแย่งชิงตำแหน่งประธานาธิบดี ทั้งนี้ เหตุการณ์การลักพาตัว การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมืองของกลุ่มกบฏนั้น คือ กลุ่มกบฏได้มีการสังหารนักบุญฌอง บอสโก (St. Jean Bosco) ซึ่งมีผลทำให้การทำรัฐประหารครั้งนี้ของกลุ่มกบฏทหารนี้ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหาร; (Dumay, Emmanuel. *The Era of Military Coups d'Etat: Haiti, 1986-1991*. Bloomington, IN: Xlibris Corporation, 2011.)

⁴²⁵ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของฆวนาโฆเซ เฟร์เรร์ (José Figueres Ferrer) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยนายเอ็ดการ์โด คาร์โดนา (Eduardo Cardona) พร้อมหน่วยทหารที่ภักดีต่อเขา ทั้งนี้ เหตุการณ์ยึดสถานที่สำคัญทางการเมืองของกลุ่มกบฏนั้น คือ การเข้ายึดสนามบินเป็นเวลานาน รวมถึงค่ายทหารเบลลาวิสตา (Bella Vista) ที่ซานโฮเซ และมีการปิดถนนด้วยรถแทรกเตอร์ขนาดใหญ่สร้างความปั่นป่วนให้แก่พลเรือนภายในประเทศเป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการรัฐประหารครั้งนี้ขาดการสนับสนุน จึงทำรัฐประหารไม่ประสบความสำเร็จ; (Hoivik, Tord, and Solveig Aas. "Demilitarization in Costa Rica: A Farewell to Arms?" *Journal of Peace Research* 18, no. 4 (1981): 333-350.)

⁴²⁶ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีคาร์ลอส ปรีโอ โซคอร์ราส (Carlos Prío Socarras) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยนายฟุลเจนซิโอ บาติस्ता (Fulgencio Batista) และได้รับการสนับสนุนจากนายดามาสโซ โซโก (Captain Damasgo Sogo) ทั้งนี้ เหตุการณ์ยึดสถานที่สำคัญทางการเมืองของกลุ่มกบฏนั้น คือ กองทัพกบฏได้ทำการเข้ายึดศูนย์กระจายสัญญาณวิทยุ สนามบินและสำนักงานใหญ่ของสมาพันธ์แรงงานคิวบา ซึ่งมีผลทำให้การทำรัฐประหารครั้งนี้ของกลุ่มกบฏทหารนี้ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหาร; (Bonachea, Ramon L., and Marta San Martin. *Cuban Insurrection: 1952-1959*. Transaction, 1974.)

⁴²⁷ ก. เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ. 1948 ที่ประเทศเอลซัลวาดอร์ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายพลซัลวาดอร์ กัสตานาดา คาสโตร (General Salvador Castaneda) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยหน่วยทหารหลายหน่วยได้เข้าร่วมกองกำลังกบฏ ทั้งนี้ เหตุการณ์ยึดสถานที่สำคัญทางการเมืองของกลุ่มกบฏนั้น คือ กองกำลังกบฏที่ต้องการยึดอำนาจนั้นได้เข้ายึดจุดยุทธศาสตร์ที่ซานซัลวาดอร์ ซึ่งมีผลทำให้การทำรัฐประหารครั้งนี้ของกลุ่มกบฏทหารนี้ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหาร

ข. เมื่อวันที่ 25 มีนาคม ค.ศ. 1972 ที่ประเทศเอลซัลวาดอร์ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพรรคประนีประนอมแห่งชาติ (National Conciliation Party: PCN) ที่มีผู้นำคือนายฟิเดล ซานเชซ เอร์นันเดซ (Fidel Sanchez Hernandez) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยพันเอกเบนจามิน เมฆิอา (Colonel Benjamin Mejia) ที่ได้รับการสนับสนุนจากพันเอกมานูเอล เรเยส อัลวาราดอ (Colonel Manel Reyes Alvarado) ทั้งนี้ เหตุการณ์ยึด

เกรเนดา เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม ค.ศ. 1983 เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ และ เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม ค.ศ. 1983⁴²⁸ (5) ประเทศกัวเตมาลา เกิดการยึดสถานที่สำคัญทางการเมืองจำนวน 3 ครั้ง⁴²⁹

สถานที่สำคัญทางการเมืองของกลุ่มกบฏนั้น คือ กองกำลังกบฏได้ทำการเข้ายึดทำเนียบประธานาธิบดี แต่อย่างไรก็ตาม การรัฐประหารครั้งนี้ไม่ประสบความสำเร็จ; (Walter, Knut, and Philip J. Williams. "The Military and Democratization in El Salvador." *Journal of Interamerican Studies and World Affairs* 35, no. 1 (1993): 39-88.)

⁴²⁸ เกิดความพยายามรัฐประหารเพื่อทวงคืนอำนาจ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายมอริช บิชอป (Maurice Bishop) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยกลุ่มหัวรุนแรงที่มีนามว่า New Jewel Movement หรือ NJM ทั้งนี้ เหตุการณ์ยึดสถานที่สำคัญทางการเมืองของกลุ่มกบฏนั้น คือ เกิดการรัฐประหารถึงสองครั้งภายในปีเดียว โดยสร้างความไม่สงบภายในประเทศจากการที่เกิดเหตุการณ์ปิดสนามบินเป็นเวลาหลายชั่วโมง แต่อย่างไรก็ตาม การรัฐประหารครั้งที่สองนั้นไม่ประสบความสำเร็จ; (Williams, Gary. "Prelude to an Intervention: Grenada 1983." *Journal of Latin American Studies* 29, no. 1 (1997): 131-169. <https://doi.org/10.1017/S0022216X9600466X>.)

⁴²⁹ ก. เมื่อวันที่ 30 มีนาคม ค.ศ. 1963 ที่ประเทศกัวเตมาลา ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายมิเกล อิดิโกรัส ฟูเอนเตส (Miguel Ydigoras Fuentes) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยพันเอกเปร์ลตา อาซัวร์เดีย (Colonel Enrique Peralta Azurdia) ทั้งนี้ เหตุการณ์ยึดสถานที่สำคัญทางการเมืองของกลุ่มกบฏนั้น คือ กองทัพได้เข้าล้อมรอบทำเนียบประธานาธิบดีพร้อมยื่นคำขาดให้ประธานาธิบดีลาออกเพื่อเปิดทางให้รัฐบาลทหาร ซึ่งมีผลทำให้การทำรัฐประหารครั้งนี้ของกลุ่มกบฏทหารนี้ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหาร

ข. เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน ค.ศ. 1983 ที่ประเทศกัวเตมาลา ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายเอฟราอิม ริโอส มอนต์ (Efraim Rios Montt) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยผู้บัญชาการกองทหารรักษาการณ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทหารประจำและกองทัพอากาศ ทั้งนี้ เหตุการณ์ยึดสถานที่สำคัญทางการเมืองของกลุ่มกบฏนั้น คือ กองทัพกบฏได้เคลื่อนทัพรอบ ๆ ทำเนียบประธานาธิบดี ตั้งแต่เวลา 6.00 น. ถึง 9.00 น. อีกทั้งทางสถานีวิทยุทั่วประเทศได้ออกอากาศเพลงทหารสลับกับการเรียกร้องความสงบเร่งให้มิชวาลัวจะมีการทำรัฐประหารเกิดขึ้นแต่ก็ไม่เป็นผลสำเร็จ

ค. เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม ค.ศ. 1989 ที่ประเทศกัวเตมาลา ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายพลเฮคเตอร์ กามาโฮ โมราเลส (General Hector Gramajo Morales) หรือประธานาธิบดีวินิซิโอ เซเรโซ (President Vinicio Cerezo) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยกองกำลังทหารกบฏจำนวนกว่า 200 ถึง 300 นาย ทั้งนี้ เหตุการณ์ยึดสถานที่สำคัญทางการเมืองของกลุ่มกบฏนั้น คือ ผู้นำกบฏนำกองกำลังทหารปิดสถานที่สำคัญ เช่น สถานีวิทยุแห่งชาติและสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อข่มขู่กองกำลังของรัฐบาล แต่อย่างไรก็ตาม การรัฐประหารครั้งนี้ไม่ประสบความสำเร็จ; (Penyak, Lee. "Rios Montt and Guatemala's Military: The Politics of Puppetry." *Revista de Historia de America*, no. 108 (July-December 1989): 131-147.)

(6) ประเทศฮอนดูรัส เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม ค.ศ. 1959⁴³⁰ และ (7) ประเทศปานามา เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม ค.ศ. 1968⁴³¹

3.2.2 ทวีปอเมริกาใต้

สภาพปัญหาสำคัญทางข้อกฎหมายที่ใช้กล่าวอ้างเป็นสาเหตุในการก่อรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมของทวีปอเมริกาใต้นั้น มีดังนี้

⁴³⁰ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายรามอน วิลเลดา โมราเลส (Ramon Villeda Morales) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยพันเอกอาร์มันโด เบลาสเกซ เซอร์ราโต (Colonel Armando Velasquez Cerrato) ทั้งนี้ เหตุการณ์ยึดสถานที่สำคัญทางการเมืองของกลุ่มกบฏนั้น คือ กลุ่มกบฏได้เข้ายึดอาคารสื่อสารของรัฐบาลและโรงไฟฟ้าในท้องถิ่นแต่ความพยายามที่จะยึดค่ายทหารและทำเนียบประธานาธิบดีกลับล้มเหลวส่งผลให้ความมพยายามรัฐประหารได้ล้มเหลวลง แต่อย่างไรก็ตาม การรัฐประหารครั้งนี้ไม่ประสบความสำเร็จ; (Legler, Thomas. “Learning the Hard Way: Defending Democracy in Honduras.” *International Journal* 65, no. 3 (2010): 601-618.)

⁴³¹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีอาร์นุลโฟ อาเรียส (President Arnulfo Arias) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแห่งชาติและพันโทโอมาร์ ตอร์ริโอส (Colonel Omar Torrijos) ทั้งนี้ เหตุการณ์ยึดสถานที่สำคัญทางการเมืองของกลุ่มกบฏนั้น คือ กลุ่มกบฏได้เข้ายึดครองสถานีวิทยุภายในเมืองหลวงพร้อมเข้าล้อมทำเนียบประธานาธิบดีจนสำเร็จ ซึ่งมีผลทำให้การทำรัฐประหารครั้งนี้ของกลุ่มกบฏทหารนี้ ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหาร; (Meditz, Sandra W., and Dennis M. Hanratty, eds. *Panama: A Country Study*. 4th ed. Area Handbooks Series. Washington, DC: Library of Congress, 1989.)

1. การปิดกั้นสื่อมวลชน พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 3 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศอาร์เจนตินา เมื่อวันที่ 28 กันยายน ค.ศ. 1951⁴³² (2) ประเทศโบลิเวีย เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน ค.ศ. 1979⁴³³ และ (3) ประเทศเปรู เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม ค.ศ. 1975⁴³⁴

2. ระงับกิจกรรมการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเรือน พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 1 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ ประเทศโบลิเวีย เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน ค.ศ. 1979⁴³⁵

3. ผลกระทบจากการก่อกบฏ พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 13 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศอาร์เจนตินา เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน ค.ศ. 1955⁴³⁶ (2) ประเทศโบลิเวียได้เกิดผลกระทบจาก

⁴³² ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีฮวน เปรอน (Juan Perón) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลเบนจามิน เมเนนเดซ (General Benjamin Menendez) นายพลอาร์ตูโร รอร์สัน (General Arturo Rawson) และ นายวิเซนเต้ เอ็ม. บาโรจา (Vicente M. Baroja) ผู้บัญชาการฐานทัพอากาศ พร้อมกองกำลังกบฏหลายนาย พยายามรัฐประหารต่อต้านประชาธิปไตย หลังจากข่าวการก่อกบฏเกิดขึ้น สมาชิกแรงงานทั่วไปเรียกร้องให้มีการนัดหยุดงานและประท้วงต่อต้านรัฐประหารทำให้ระหว่างความพยายามที่จะยึดอำนาจนั้นได้มีคำสั่งให้สื่อมวลชนถูกปิดกั้น; (Norden, Deborah Lee. *Military Rebellion in Argentina: Between Coups and Consolidation*. Lincoln: University of Nebraska Press, 1996.)

⁴³³ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกาล วอลเตอร์ เกวารา อาร์เซ (Walter Guevara Arze) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกอัลแบร์โต นาตัสช บุช (Colonel Alberto Natusch Busch) พยายามรัฐประหารผู้ประท้วงต่อต้านรัฐประหารเริ่มรวมตัวกันในตัวเมืองลาปาซ ขณะเดียวกันกลุ่มกบฏได้พยายามที่จะยึดอำนาจผ่านการจัดตั้งคณะรัฐมนตรีชาตินิยมฝ่ายซ้าย และสั่งพักงานสภาองเกรสเพื่อบังคับใช้การเซ็นเซอร์สื่อมวลชนอีกด้วย; (Klein, Herbert S. *A Concise History of Bolivia*. New York: Cambridge University Press, 2011.)

⁴³⁴ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายพลฮวน เวลาสโก อัลวาราดอ (General Juan Velasco Alvarado) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลฟรานซิสโก โมราเลส เบอร์มูเดซ (General Francisco Morales Bermudez) เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ เป็นการทำการรัฐประหารรัฐบาลที่มาจากการทำการรัฐประหารเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1968 ที่อยู่ในอำนาจอย่างยาวนานถึง 7 ปีและใช้อำนาจอย่างไม่ชอบธรรมผ่านการปราบปรามสื่อมวลชนผู้เห็นต่าง

⁴³⁵ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกาล วอลเตอร์ เกวารา อาร์เซ (Walter Guevara Arze) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกอัลแบร์โต นาตัสช บุช (Colonel Alberto Natusch Busch) พยายามรัฐประหารขึ้นทำให้ผู้ประท้วงต่อต้านรัฐประหารรวมตัวกันที่เมืองลาปาซส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตหลายร้อยคนหรือที่รู้จักในเหตุการณ์ที่มีชื่อว่า การสังหารหมู่ในวันออลเซนต์ (Masacre de Todos Santos: All Saints); (Lehoucq, Fabrice. "Bolivia's Citizen Revolt." *Journal of Democracy* 31, no.3 (2020): 130-144.)

⁴³⁶ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายฮวน เปรอน (Juan Perón) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยรัฐมนตรีกองทัพเรือคือ นายอานิบัล โอลิเวรี (Aníbal Olivieri) และผู้บัญชาการทหารเรืออย่างนายเบนจามิน การ์ฆูลิ (Benjamin Gargiulo) พยายามทำการรัฐประหารต่อต้านประชาธิปไตย กองกำลังกบฏก่อการจลาจลทำให้พล

การก่อจลาจลจำนวน 3 ครั้ง⁴³⁷ (3) ประเทศชิลี เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน ค.ศ. 1973⁴³⁸ (4) ประเทศเอกวาดอร์ เมื่อวันที่ 13 มีนาคม ค.ศ. 1986⁴³⁹ (5) ประเทศปารากวัยได้เกิดผลกระทบจากการก่อ

เรือนภายในประเทศส่วนใหญ่เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก; (Goldwert, Marvin. *Democracy, Militarism, and Nationalism in Argentina, 1930-1966: An Interpretation*. Austin: University of Texas Press, 2014.)

⁴³⁷ก. เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน ค.ศ. 1946 ที่ประเทศโบลิเวีย ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกอลแบร์โต บียาร์โรเอล (Gualberto Villarroel) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายกุเทียเรซ (Guillermo Gutiérrez) พยายามทำการรัฐประหารกองกำลังกบฏทำการยึดเครื่องบินและทิ้งระเบิดอาคารสถานีวิทยุและอาคารเทศบาลในเมืองลาปาซทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก

ข. เมื่อวันที่ 19 มีนาคม ค.ศ. 1960 ที่ประเทศโบลิเวีย ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของกลุ่มผู้นำขบวนการปฏิวัติแห่งชาติ (MNR) อย่างนายเอร์นัน ซิเลส ซูอาโซ (Hernan Siles Zuazo) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองตำรวจแห่งชาติจากค่ายทหาร (Avelina Aliaga) ทางตอนเหนือของเมืองลาปาซที่ได้รับการสนับสนุนจากพันเอกแอร์โมเจนเนส ริโอส เลเดซมา (Colonel Hermogenes Rios Ledezma) เกิดความพยายามในการทำการรัฐประหารนำโดยกองตำรวจแห่งชาติจากค่ายทหารกบฏ (Avelina Aliaga) ทางตอนเหนือของเมืองลาปาซที่พยายามทำการรัฐประหารยึดอำนาจได้ทำการลู่ล่อจลาจลการสู้รบยาวนานกว่าห้าชั่วโมงส่งผลให้เกิดความไม่สงบขึ้นภายในประเทศ

ค. เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม ค.ศ. 1971 ที่ประเทศโบลิเวีย ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของผู้นำทางทหารอย่างนายพลฮวน โฮเซ ตอร์เรส (General Juan Jose Torres) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกฮูโก บันเซอร์ ซูเวซ (Colonel Hugo Banzer Suarez) เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งระหว่างการรัฐประหารนั้นได้มีการก่อจลาจลขึ้นส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 98 รายและบาดเจ็บหลายร้อยคน; (Hudson, Rex A, *National Security. In Bolivia: A Country Study*, edited by Rex A. Hudson and Dennis Michael Hanratty, 3rd ed., 219-278.)

⁴³⁸ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีซัลวาดอร์ อัลเลนเด (Salvador Allende) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยผู้บัญชาการของกองทหารรักษาการณ์อย่างพันโทโรแบร์โต ซูเปอร์ ออนเฟรย์ (Roberto Souper Onfray) พยายามทำการรัฐประหาร ทำให้เกิดการยิงต่อสู้ด้วยปืนอย่างดุเดือดในใจกลางเมืองหลวงทำให้มีผู้เสียชีวิต 22 ราย

⁴³⁹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีลิออน เฟเบรส กอร์เตโร (President Leon Febres Cordero) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองกำลังกบฏพยายามทำการรัฐประหารต่อต้านประชาธิปไตยทหารกบฏจำนวน 2,000 นายได้นำรถถังและปืนใหญ่บุกเข้าโจมตีฐานทัพอากาศทำให้เกิดความไม่สงบขึ้นภายในประเทศเป็นเวลานาน; (Rudolph, James D. "Ecuador: Historical Setting." In *Ecuador: A Country Study*, edited by Dennis M. Hanratty, 3rd ed., 1-50.)

จลาจลจำนวน 3 ครั้ง⁴⁴⁰ (6) ประเทศเปรู เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1968⁴⁴¹ และ (7) ประเทศเวเนซุเอลาได้เกิดผลกระทบจากการก่อจลาจลจำนวน 3 ครั้ง⁴⁴²

⁴⁴⁰ก. เมื่อวันที่ 7 มีนาคม ค.ศ. 1947 ที่ประเทศปารากวัย ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายฮิโกโมริโนโก (Higinio Morinigo) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกลุ่มกองทัพกบฏ (Febreristas Party) พยายามทำการรัฐประหารโดยกองกำลังกบฏได้บุกเข้าโจมตีส่งผลให้ประเทศตกอยู่ในสภาวะสงครามกลางเมืองยาวนานถึงห้าเดือน

ข. เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 1948 ที่ประเทศปารากวัย ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของผู้นำเผด็จการอย่างนายฮวน นาตาลิซิโอ กอนซาเลซ (Juan Natalicio Gonzalez) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกคาร์ลอส มอนตานาโร (Colonel Carlos Montanaro) ผู้อำนวยการสถาบันการทหาร และนายอัลเฟรโด สโตรสเนอร์ (Alfredo Stroessner) ผู้นำหน่วยปืนใหญ่เกิดความพยายามในการทำการรัฐประหารทำให้เกิดการต่อต้านการทำรัฐประหารที่สำนักงานใหญ่ตำรวจเป็นเวลานานกว่าหกชั่วโมงและมีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 25 คน (ส่วนใหญ่เป็นตำรวจผู้จงรักภักดี และนักเรียนนายร้อยโรงเรียนทหาร) ในเหตุการณ์ก่อจลาจลครั้งนี้

ค. เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม ค.ศ. 1954 ที่ประเทศปารากวัย ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพรรคโคโลราโดที่นำโดยนายเฟเดริโก ชาเวซ (Federico Chavez) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลฆวนอัลเฟรโด สโตรสเนอร์ (Alfredo Stroessner) ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายโรเบิร์ต แอล. เปตตี (Robert L. Petit) กองทัพเรือ เกิดการทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จส่งผลให้เกิดการต่อต้านอย่างรุนแรงทำให้มีผู้เสียชีวิตเกือบ 50 ราย รวมถึงหัวหน้าตำรวจผู้ภักดีนามว่า นายโรเบิร์ต แอล. เปตตี (Robert L. Petit); (Valenzuela, Arturo. "Paraguay: The Coup That Didn't Happen." *Journal of Democracy* 8, no. 1 (1997): 43-55.)

⁴⁴¹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีเฟอร์นันโด เบลาอุนเด (President Fernando Belaunde) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลฆวน เวลาสโก อัลวาราดอ (General Juan Velasco Alvarado) เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จส่งผลให้กลุ่มนักศึกษาที่ออกมาประท้วงต่อต้านการทำรัฐประหารนั้นถูกสังหารและอีกจำนวน 300 คนนั้นถูกจับกุมในระหว่างการทำการรัฐประหาร

⁴⁴² ก. เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1958 ที่ประเทศเวเนซุเอลา ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายพลมาร์กอส เปเรซ ซิเมเนซ (General Marcos Perez Jimenez) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองกำลังทางอากาศกบฏภายใต้การนำของพันตรีหลุยส์ อีเวนซิโอ คาร์ริลโล พยายามทำการรัฐประหารโดยกลุ่มกบฏได้บินก่อวินาศกรรมการกัก 50 ไมล์ไปทางทิศตะวันออก และกราดยิงทำเนียบประธานาธิบดี กระทรวงกลาโหม ฯลฯ สร้างความเสียหายและความไม่สงบภายในประเทศเป็นอย่างมาก

ข. เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1992 ที่ประเทศเวเนซุเอลา ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดี คาร์ลอส อันเดรส เปเรซ (President Carlos Andres Perez) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันโทฮูโก ชาเวซ (Hugo Chavez) ความพยายามทำการรัฐประหารสร้างความไม่สงบภายในประเทศเป็นอย่างมาก

ค. เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน ค.ศ. 1992 ที่ประเทศเวเนซุเอลา ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดี คาร์ลอส อันเดรส เปเรซ (President Carlos Andres Perez) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันโทฮูโก ชาเวซ (Hugo Chavez) ความพยายามทำการรัฐประหารสร้างความไม่สงบภายในประเทศเป็นอย่างมาก; (Martin,

4. การใช้กำลังต่อพลเรือน พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 2 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศโบลิเวีย เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม ค.ศ. 1950⁴⁴³ และ (2) ประเทศเอกวาดอร์ เมื่อวันที่ 1 กันยายน ค.ศ. 1975⁴⁴⁴

5. การระงับกิจกรรมทางการเมือง พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 10 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศอาร์เจนตินา เมื่อวันที่ 24 มีนาคม ค.ศ. 1976⁴⁴⁵ (2) ประเทศโบลิเวียได้เกิดการระงับ

Heather. "Coup-Proofing and Beyond: The Regime-Survival Strategies of Hugo Chavez." *Latin American Policy* 8, no. 2 (2017): 249-262.)

⁴⁴³ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายมาเมอร์โต อูร์ริโอลาโกิตียา (Mamerto Urriolagoitia) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพรรคสังคมนิยมฟาแลงจ์ (Bolivian Socialist Falange: FSB) พยายามทำการรัฐประหาร ได้ทำการยึดและก่อการจลาจลที่หมู่บ้านแถบชายแดนจนกระทั่งกองทหารผู้ภักดีได้ทำการยึดหมู่บ้านชายแดนคืนส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต 260 ราย และบาดเจ็บ 800 ราย

⁴⁴⁴ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของผู้นำกองทัพอย่างนายพลกิเยร์โม โรดริเกซ ลารา (General Guillermo Rodriguez Lara) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลราอูล กอนซาเลส อัลเวียร์ (General Raul Gonzales Alvear) เกิดความพยายามในการสับเปลี่ยนรัฐประหาร กองกำลังกบฏหลายร้อยนายพร้อมอาวุธและรถถังจำนวน 10 คัน เข้ายึดทำเนียบประธานาธิบดีในกีโตและได้สังหารพลเรือนมากถึงร้อยคน; (Corkill, David. "The politics of Military Government in Ecuador: The Rodriguez-Lara Regime, 1972-1976." *Bulletin of the Society for Latin American Studies*, no. 26 (1977): 44-62.)

⁴⁴⁵ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอิซาเบล มาร์ติเนซ เด เปรอน (Isabel Martinez de Peron) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลฮอร์เก ราฟาเอล วิเดลา (Lieutenant General Jorge Rafael Videla) ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายพลวิเดลา กองทัพบก พลเรือเอกเอดูอาร์โด เอมีลิโอ มาสเชรา (Admiral Eduardo Emilio Massera) กองทัพเรือ และนายพลจัตวาออร์ลันโด รามอน อาโกติ (Brigadier General Orlando Ramon Agosti) กองทัพอากาศ เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ กองทัพต่าง ๆ ที่ยึดอำนาจสำเร็จนั้นได้ประกาศระงับกิจกรรมของพรรคการเมือง รวมถึงห้ามกิจกรรมของสหภาพแรงงาน; (Robbion, Antonius, *Political Violence and Trauma in Argentina*, Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2005.)

กิจกรรมทางการเมืองจำนวน 2 ครั้ง⁴⁴⁶ (3) ประเทศบราซิล เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม ค.ศ. 1969⁴⁴⁷ (4) ประเทศชิลีเมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 1973⁴⁴⁸ (5) ประเทศเอกวาดอร์ เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ ค.ศ.

⁴⁴⁶ ก. เมื่อวันที่ 26 กันยายน ค.ศ. 1969 ที่ประเทศโบลิเวีย ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายลูอิส อาดอลโฟ ซิเลส ซาลีนัส (Luis Adolfo Siles Salines) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลอัลเฟรโด โอวานโด กันเตีย (General Alferdo Ovando Candia) เกิดการรัฐประหารเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองที่ประสบความสำเร็จและได้มีการประกาศยกเลิกการเลือกตั้ง

ข. เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1974 ที่ประเทศโบลิเวีย ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายพลอูโก บันเซอร์ ซัวเรซ (General Hugo Banzer Suarez) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลฮูลิโอ ปราโด ซัลมอน (General Julio Prado Salmon) เกิดความพยายามในการทำรัฐประหารที่ต้องการจะยึดอำนาจจากผู้ทำรัฐประหารคนก่อนนั้นคือพันเอกฮูลิโอ บันเซอร์ ซัวเรซ (Colonel Hugo Banzer Suarez) ที่รัฐประหารไปเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม ค.ศ. 1971 แต่ไม่ประสบความสำเร็จทำให้นายซัวเรซประกาศเลื่อนการเลือกตั้งไม่มีกำหนดและจะปกครองต่อไปแบบไม่มีข้ออ้างทางประชาธิปไตย

⁴⁴⁷ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของรองประธานาธิบดีเปโดร อเลixo (Pedro Aleixo) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกลุ่มทหารกบฏเกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ ทำให้ระบอบการปกครองโดยทหารดำเนินต่อไปอีกยาวนานกว่า 16 ปี ส่งผลให้ประเทศไม่ได้มีการจัดการเลือกตั้งและประชาชนไม่ได้ออกมาใช้สิทธิเลือกผู้นำมาบริหารประเทศอย่างชอบธรรม; (Dulles, John Watson Foster. Unrest in Brazil: Political-Military Crisis, 1955-1964. Austin: University of Texas Press, 1970.)

⁴⁴⁸ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีซัลวาดอร์ อัลเลนเด (President Salvador Allende) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลเอากุสโต ปิโนเชต์ (General Augusto Pinochet) เกิดการรัฐประหารต่อต้านประชาธิปไตยที่ประสบความสำเร็จส่งผลให้ระบอบการปกครองของทหารกลุ่มที่ยึดอำนาจสำเร็จนั้นคงอยู่ในอำนาจอย่างยาวนานกว่าครึ่งทศวรรษ; (Bizzarro, Salvatore. Historical Dictionary of Chile. 4th ed. Lanham, MD: Rowman&Littlefield, 2017.)

1972⁴⁴⁹ (6) ประเทศปารากวัย เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม ค.ศ. 1954⁴⁵⁰ (7) ประเทศเปรู จำนวน 2 ครั้ง⁴⁵¹ และ (8) ประเทศซูรินาม เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1980⁴⁵²

⁴⁴⁹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายโฮเซ มาเรีย เวลาสโก อิบาร์รา (Jose Maria Velasco Ibarra) ได้บริหารประเทศอยู่ และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยผู้บัญชาการทหารบก นายพลกิเยร์โม โรดริเกซ ลารา (General Guillermo Rodriguez Lara) เกิดการรัฐประหารการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองที่ประสบความสำเร็จ โดยทางรัฐบาลทหารที่ยึดอำนาจสำเร็จได้มีการระงับการเลือกตั้งทั่วไปที่กำหนดไว้; (Isaacs, Anita. *Military Rule and Transition in Ecuador, 1972-1992*. London: MacMillan, 1993.)

⁴⁵⁰ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพรรคโคโลราโดที่นำโดยนายเฟเดริโก ชาเวซ (Federico Chavez) ได้บริหารประเทศอยู่ และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลจัตวาอัลเฟรโด สโตรเอสเนอร์ (Alfredo Stroessner) ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายโรเบิร์ต แอล. เปตตีต์ (Robert L. Petit) กองทัพเรือ เกิดการทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ ส่งผลให้ผู้นำรัฐประหารคงอยู่ในอำนาจอย่างยาวนานกว่า 35 ปีก่อนจะถูกรัฐประหารล้มล้างอำนาจเมื่อปี ค.ศ. 1989; (Mora, Frank O., and Jerry Wilson Cooney. *Paraguay and the United States: Distant Allies*. Athens: University of Georgia Press, 2010.)

⁴⁵¹ ก. เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม ค.ศ. 1948 ที่ประเทศเปรู ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีโฮเซ บุสตามันเต (President Jose Bustamante) ได้บริหารประเทศอยู่ และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลมานูเอล เอ. โอเดรีย (General Manuel A. Odria) เกิดการรัฐประหารต่อต้านประชาธิปไตยที่ประสบความสำเร็จส่งผลให้เกิดการสถาปนาระบอบเผด็จการยาวนานถึงแปดปี

ข. เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม ค.ศ. 1962 ที่ประเทศเปรู ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีอย่างนายมานูเอล ปราโด อูการ์เตเช (Manuel Prado Ugarteche) ได้บริหารประเทศอยู่ และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลริคาร์โด เปเรซ โกดอย (General Ricardo Perez Godoy) ที่ได้รับการสนับสนุนจากพันเอกกอนซาโล บริเซนโญ (Colonel Gonzalo Briceno) พลตรีริคาร์โด เปเรซ โกดอย ประธานหน่วยบัญชาการร่วม พร้อมสมาชิกรัฐบาลทหารคนอื่น ๆ ได้แก่ พล.ต.นิโคลัส ลินด์ลีย์ (Major General Nicolas Lindley) ผู้บัญชาการทหารบก พลเรือเอกฟรานซิสโก ตอร์เรส มาตอส (Francisco Torres Matos) ผู้บัญชาการกองทัพอากาศ และพลตรีเปโดร วาร์กัส ปราดา (Major General Pedro Vargas Prada) ผู้บัญชาการกองทัพอากาศ เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จทำให้มีการประกาศยกเลิกการเลือกตั้ง; (Astriz, Carlos A. "A Postmodern of the Institution Military Regime in Peru." In *Military Disengagement from Politics*, edited by Constantine Panos Danopoulos, 171-196.)

⁴⁵² ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีนอร์แมน อาร์รอน (Henck Arron) ได้บริหารประเทศอยู่ และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายเดซี บูเตอร์เซ (Desi Bouterse) เกิดการทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ ทำให้มีการประกาศเลื่อนการเลือกตั้งที่ถูกกำหนดไว้และได้มีการแต่งตั้งบุคคลอื่น (ที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน) มาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเพื่อบริหารประเทศต่อไป; (Janssen, Roger. In *Search of a Path: An Analysis of the Foreign Policy of Suriname from 1975-1991*. Leiden: KITLV Press, 2011.)

6. การลักพาตัว การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมือง พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 8 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศอาร์เจนตินา เมื่อวันที่ 29 มีนาคม ค.ศ. 1962⁴⁵³ (2) ประเทศชิลี เมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 1973⁴⁵⁴ (3) ประเทศโบลิเวีย จำนวน 2 ครั้ง⁴⁵⁵ (4) ประเทศ

⁴⁵³ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอาร์ตูโร ฟรอนดิซี (Arturo Frondizi) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยผู้บงการบอบการปกครองทางทหารอย่างนายพลราอูล ปอจกี (General Raul Poggi) เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จทำให้กองกำลังทหารบกได้เข้าล้อมทำเนียบประธานาธิบดีเพื่อเข้าทำการจับกุมประธานาธิบดีฟรอนดิซี (Arturo Frondizi); (Koffman, Bennett Eugene. *The Argentine Military in Politics, 1961-1964*. Madison: University of Wisconsin Press, 1965.)

⁴⁵⁴ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีซัลวาดอร์ อัลเลนเด (President Salvador Allende) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลเอากุสโต ปิโนเชต์ (General Augusto Pinochet) เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จทำให้เกิดเหตุจลาจลอย่างร้ายแรงเป็นเหตุให้ประธานาธิบดีอาเลนเดได้เสียชีวิต; (Remmer, Karen L. *Neopatrimonialism: The Politics of Military Rule in Chile, 1973-1987*. *Comparative Politics* 21, no.2 (1989), 149-170.)

⁴⁵⁵ ก. เมื่อวันที่ 10 มกราคม ค.ศ. 1971 ที่ประเทศโบลิเวีย ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายพลฮวน โยเซ ตอร์เรส (General Juan Jose Torres) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลโรเจลิโอ มิรันดา (General Rogelio Miranda) และพันเอกฮูโก บันเซอร์ ซัวเรซ (Colonel Hugo Banzer Suarez) เกิดความพยายามทำรัฐประหารเพื่อเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองนำโดยกองทหารบกได้เข้าควบคุมกองบัญชาการกองทัพในเมืองลาปาซ และจับนายพลหลุยส์ เรเก เตราน (Luis Reque Terán) ผู้บัญชาการทหารบกและเจ้าหน้าที่ระดับสูงคนอื่น ๆ เป็นตัวประกัน

ข. เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1984 ประเทศโบลิเวีย ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีเอร์นัน ซิเลส ซัวโซ (Hernán Siles Zuazo) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยร้อยโทเซลซิโอ กัมโปส ปินโต (Lieutenant Celsio Campos Pinto) พยายามทำการรัฐประหารต่อต้านประชาธิปไตย โดยกลุ่มกบฏได้ทำการเข้าไปในทำเนียบประธานาธิบดีและลักพาตัวประธานาธิบดีซิเลสและควบคุมตัวเขาไว้เป็นเวลานานกว่า 10 ชั่วโมง; (Wagner, Maria Luise. "Historical Setting." In *Bolivia: A Country Study*, edited by Rex A. Hudson and Dennis Michael Hanratty, 3rd ed., 1-48. Area Handbook. Washington, DC: Library of Congress, 1991.)

โคลอมเบีย เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม ค.ศ. 1958⁴⁵⁶ (5) ประเทศเอกวาดอร์ เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม ค.ศ. 1950⁴⁵⁷ และ (6) ประเทศเวเนซุเอลา จำนวน 2 ครั้ง⁴⁵⁸

⁴⁵⁶ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของผู้นำทหารกาเบรียล ปาวิส กอร์ดิลโล (Gabriel Paris Gordillo) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกเฮอร์นันโด โฟเรโร (Colonel Hernando Forero) พยายามทำการรัฐประหารลักพาตัวบุคคลสำคัญภายในรัฐบาลขึ้น ได้แก่ พลตรีปารีส กอร์ดิลโล (Paris Gordillo) ประธานาธิบดีรัฐบาลทหาร พลตรีเดโอกราเซียส ฟอนเซกา (Deogracias Fonseca) นายพลจัตวาราฟาเอล นาบาส ปาร์โด (Rafael Navas Pardo) และนายพลจัตวาหลุยส์ ออร์โดเญซ (Luis Ordoñez); (Bushnell, David. "Historical Setting." In Colombia: A Country Study, edited by Rex A. Hudson, 5th ed., 1-66. Area Handbook Series. Washington, DC: Library of Congress, Federal Research Division, 1995.)

⁴⁵⁷ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีกาลาโซ พลาซา ลาสโซ (Galo Plaza Lasso) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทหารกบฏที่ได้นำตัวกันเป็นกลุ่มพลังประชาชน (Concentration of Popular Forces: CFP) ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายคาร์ลอส เกวารา โมเรโน (Carlos Guevara Moreno) รัฐมนตรีมหาดไทยภายใต้ นายโฮเซ มาเรีย เวลาสโก อิบาร์รา (Jose Maria Velasco Ibarra) พยายามทำการรัฐประหารต่อต้านประชาธิปไตยได้มีการจับกุมพันโทฮอร์เก มัลโดนาโด (Lieutenant Colonel Jorge Maldonado) ผู้บัญชาการกองทหารรักษาการณ์; (Fitch, John Samuel. The Military Coup d'etat as a Political Process: Ecuador, 1948-1966. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press, 1977.)

⁴⁵⁸ ก. เมื่อวันที่ 16 กันยายน ค.ศ. 1946 ที่ประเทศเวเนซุเอลา ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายโรมูโล เบตันคอร์ต (Romulo Betancourt) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยจ่าสิบเอกทีโอโดลินโด โมเรต (Sergeant Moret) พยายามทำการรัฐประหารโดยผู้นำรัฐประหารได้สังหารอันโดนิโอ ดาวิลลา เซลิส (Antonio Davila Celis) กัปตันองครักษ์และผู้บังคับกองพันทหารม้า

ข. เมื่อวันที่ 7 กันยายน ค.ศ. 1958 ที่ประเทศเวเนซุเอลา ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพลเรือตรีว็อล์ฟกัง ลารราซาล (Rear Admiral Wolfgang Larrazabal) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยเจ้าหน้าที่ระดับกลางที่ได้รับการสนับสนุนจากพันโทฮวน เด ดิโอส มงกาดา วิดาล (Lieutenant Colonel Juan de Dios Moncada Vidal) พยายามทำการรัฐประหาร ซึ่งพันตรีเปโดร ดีแอซ ปาเรเดส และพันตรีอัลแบร์โต นูญเซ ซาลาส ปฏิเสธที่จะเข้าร่วมรัฐประหารทำให้ถูกกลุ่มกบฏเข้าจับกุม

7. การยึดสถานที่สำคัญทางการเมือง พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 24 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศอาร์เจนตินา จำนวน 4 ครั้ง⁴⁵⁹ (2) ประเทศโบลิเวีย จำนวน 4 ครั้ง⁴⁶⁰ (3) ประเทศ

⁴⁵⁹ ก. เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน ค.ศ. 1956 ที่ประเทศอาร์เจนตินา ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายพลเปโดร อี. อาร์มบูรู (General Pedro E. Aramburu) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองกำลังกบฏ เมื่อกองกำลังกบฏพยายามที่จะเข้ายึดที่ฐานตั้งทางยุทธศาสตร์และสถานีวิจัยบางแห่งเพื่อออกอากาศเรียกร้องถึงความต้องการต่าง ๆ แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ

ข. เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน ค.ศ. 1960 ที่ประเทศอาร์เจนตินา ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายพลคาร์ลอส โตรันโซ มอนเตโร (General Carlos Toranzo Montero) หรือผู้นำพลเรือนอย่างนายอาร์ตูโร ฟรอนดิซี (Arturo Frondizi) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทัพกบฏ กลุ่มกบฏยึดสำนักงานใหญ่ตำรวจและสถานีวิจัยเพื่อเรียกร้องให้กองทหารรักษาการณ์อื่น ๆ เข้าร่วมแผนการโค่นล้มรัฐบาลแต่ไม่เป็นผลสำเร็จ

ค. เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม ค.ศ. 1961 ที่ประเทศอาร์เจนตินา ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายพลราอูล ปอจกี (General Raul Poggi) และพลเรือนแนวหน้า อาร์ตูโร ฟรอนดิซี (Arturo Frondizi) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองกำลังกบฏที่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่เปโรนิสต์ กองกำลังกบฏได้เข้ายึดอาคารกลางตัวเมืองบัวโนสไอเรสเพื่อเข้าควบคุมสถานีวิจัยของรัฐบาลพร้อมออกอากาศเทปแถลงการณ์ที่ต้องการยึดอำนาจเป็นเวลา 53 นาทีเพื่อเรียกร้องให้ประชาชนเข้าร่วมแผนการด้วยแต่ไม่เป็นผล

ง. เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม ค.ศ. 1971 ที่ประเทศอาร์เจนตินา ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของผู้นำทางทหาร พลโทอเลสซานโดร ลานูสเซ (Alejandro Lanusse) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันโทเฟอร์นันโด อามาเดโอ เด บัลดริช (Lieutenant Colonel Fernando Amadeo de Baldrich) และพันโทฟลอเรนติโน ดิอาซ โลซา (Lieutenant Colonel Florentino Diaz Loza) กองทหารกบฏประมาณ 1,200 นายได้เข้ายึดครองเมืองต่าง ๆ และได้ออกอากาศทางวิทยุเพื่อเรียกร้องให้หน่วยทหารอื่น ๆ ช่วยเหลือแผนการยึดอำนาจแต่ไม่สำเร็จ; (Potash, Robert A. "Argentina." In *The Military in Latin American Sociopolitical Evolution: Four Case Studies*, edited by Lyle N. McAlister, Anthony P. Maingot, and Robert A. Potash, 85-126.)

⁴⁶⁰ ก. เมื่อวันที่ 11 เมษายน ค.ศ. 1952 ที่ประเทศโบลิเวีย ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายพลฮูโก บัลลิเวียน (General Hago Ballivian) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลอันโตนิโอ เซเลเม วาร์กัส (General Antomio Seleme Vargas) รัฐมนตรีที่ได้รับการสนับสนุนจากขบวนการปฏิวัติแห่งชาติ (MNR) เกิดการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จโดยกองกำลังเผด็จการได้เข้ายึดสถานีวิจัยเพื่อประกาศว่าทางกองทัพได้เข้าควบคุมแล้ว ซึ่งการทำรัฐประหารครั้งนี้จึงเป็นการกระทำที่รวดเร็วและได้มีการวางแผนมาอย่างดีแต่ผลที่ตามมาคือการนองเลือดที่ทำให้ผู้คนหลายร้อยหรือหลายพันคนถูกสังหารระหว่างการรัฐประหาร

ข. เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน ค.ศ. 1974 ที่ประเทศโบลิเวีย ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายพลฮูโก บันเซอร์ ซัวเรซ (General Hugo Banzer Suarez) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันโท ราอูล โลเปซ เลย์ตัน (Lieutenant Colonel Raul Lopez Leyton) และพันตรี แกรี ปราโด ซัลมอน (Major Gary Prado Salmon) พยายามทำการรัฐประหารนำโดยกองทหารหุ้มเกราะทาราปากา (Tarapaca) ได้เข้ายึดทำเนียบประธานาธิบดีในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ และออกวิทยุแถลงการณ์เรียกร้องความต้องการของตนแต่ไม่เป็นผล

บราซิล เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน ค.ศ. 1955⁴⁶¹ (4) ประเทศโคลอมเบียได้เกิดการเข้ายึดสถานที่สำคัญทางการเมืองจำนวน 2 ครั้ง⁴⁶² (5) ประเทศเอกวาดอร์ ได้เกิดการเข้ายึดสถานที่สำคัญทางการเมืองจำนวน 2 ครั้ง⁴⁶³ (6) ประเทศเปรูได้เกิดการเข้ายึดสถานที่สำคัญทางการเมืองจำนวน 4

ค. เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม ค.ศ. 1979 ที่ประเทศโบลิเวีย ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายวอลเตอร์ เกวารา อาร์เซ (Walter Guevara Arez) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทหารกบฏที่ได้รับการสนับสนุนพันเอกวอลเตอร์ ซาลามา (Colonel Walter Salama) จากเมืองตริเนแดดพยายามทำการรัฐประหารโดยกองทหารของกองพลกบฏได้เข้ายึดสถานีวิทยและสถานที่ทางยุทธศาสตร์อื่น ๆ ในเมืองตริเนแดดเพียงต้องการทราบถึงปฏิกริยาตอบโต้ของกองทัพเท่านั้น แต่การก่อกำลั้วสร้างความปั่นป่วนและความไม่สงบภายในประเทศอย่างมาก

ง. เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1980 ที่ประเทศโบลิเวีย ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายลิเดีย เกยเลอร์ เตจาตา (Lidia Gueiler Tejada) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลหลุยส์ การ์เซีย เมซา (General Luis Garcia Meza) เกิดการทำการรัฐประหารโดยทำการยึดฐานที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ได้แก่ กระทรวงของรัฐบาลมหาวิทยาลัย สำนักงานหนังสือพิมพ์ สถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์.

⁴⁶¹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีโจอาว คาเฟ ฟิเลโอ (João Café Filho) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลเฮนริเก เตเซรา ลอตต์ (General Henrique Teixeira Lott) เกิดการทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ กองทัพกบฏได้เข้าปิดล้อมทำเนียบประธานาธิบดีและสถานที่ทางยุทธศาสตร์อื่น ๆ.

⁴⁶² ก. เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน ค.ศ. 1953 ที่ประเทศโคลอมเบีย ซึ่งขณะนั้นเป็นการรัฐประหารเพื่อขัดขวางไม่ให้นายเลาเรอาโน โกเมซ (Laureano Gomez) กลับเข้ามาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีจึงเกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองกำลังกบฏที่ได้รับการสนับสนุนจากอดีตประธานาธิบดีมาเรียโน ออสปิโน เปเรซ (Mariano Ospina Perez) เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จโดยกองกำลังทหารกบฏได้นำรถถังจำนวน 10 คันเคลื่อนเข้าสู่เมืองหลวงเพื่อเข้าล้อมทำเนียบประธานาธิบดี

ข. เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม ค.ศ. 1958 ที่ประเทศโคลอมเบีย ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายเลาเรอาโน โกเมซ (Laureano Gomez) กำลังจะกลับเข้ามาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดย เกิดความพยายามในการทำการรัฐประหารโดยกองกำลังทหารกบฏเข้ายึดสถานีวิทยโบโกตาแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ; (Hartlyn, Jonathan. "Military Governments and the Transition to Civilian Rule: The Colombian Experience of 1957-1958." *Journal of Interamerican Studies and World Affairs* 26, no. 2 (1984): 245-281.)

⁴⁶³ ก. เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม ค.ศ. 1950 ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีกาโล พลาซา ลาสโซ (Galo Plaza Lasso) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทหารกบฏที่ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มพลังประชาชน (Concentration of Popular Forces: CFP) ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายคาร์ลอส เกวารา โมเรโน (Carlos Guevara Moreno) รัฐมนตรีมหาดไทยภายใต้ นายโฮเซ มาเรีย เวลาสโก อิบาร์รา (Jose Maria Velasco Ibarra) พยายามทำการรัฐประหารต่อต้านประชาธิปไตย โดยได้มีการเข้ายึดการควบคุมสถานีวิทย เครือข่ายโทรศัพท์ และสนามบินกวยากิล

ข. เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม ค.ศ. 1954 ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีโฮเซ มาเรีย เวลาสโก อิบาร์รา (Jose Maria Velasco Ibarra) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันโทฮอร์เก เอเชเวเเรีย (Jorge Echeverria) พร้อมกลุ่มผู้สนับสนุน พยายามทำการรัฐประหารต่อต้านประชาธิปไตย กองกำลังกบฏได้เข้ายึดศูนย์การสื่อสารที่สำคัญที่เมืองกีโตเพื่อหวังที่จะก่อรัฐประหารแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ.

ครั้ง⁴⁶⁴ (7) ประเทศซูรินาม จำนวน 2 ครั้ง⁴⁶⁵ (8) ประเทศอูรุกวัย เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน ค.ศ. 1973⁴⁶⁶ และ (9) ประเทศเวเนซุเอลาได้ยึดสถานที่สำคัญทางการเมืองจำนวน 3 ครั้ง⁴⁶⁷

⁴⁶⁴ ก. เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1948 ที่ประเทศเปรู ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีโฮเซ บุสตามันเต (President Jose Bustamante) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายทหารเรือพรรค (APRA) ภายใต้คำสั่งของผู้บัญชาการนายปาร์โด (Commander Pardo) พยายามทำการรัฐประหารต่อต้านประชาธิปไตยโดยกองกำลังกบฏได้พยายามเข้ายึดคลังอาวุธทหารเรือ

ข. เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม ค.ศ. 1948 ที่ประเทศเปรู ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีโฮเซ บุสตามันเต (President Jose Bustamante) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลมานูเอล เอ. โอเดรีย (General Manuel A. Odria) เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จโดยกองกำลังกบฏได้พยายามเข้ายึดสถานีวิจัย

ค. เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม ค.ศ. 1954 ที่ประเทศเปรู ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายพลมานูเอล เอ. โอเดรีย (General Manuel A. Odria) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลจัตวาเออร์เนสโต ราเอส (Brigadier General Ernesto Raez) พยายามทำการรัฐประหารโดยกองกำลังกบฏเข้ายึดสถานีวิจัยแห่งชาติที่ซานมิเกล

ง. เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1968 ที่ประเทศเปรู ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีเฟอร์นันโด เบลาอุนเด (President Fernando Belaunde) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลฆวน เวลาสโก อัลวาราด (General Juan Velasco Alvarado) เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จโดยทางกองทัพกบฏได้เข้าควบคุมสถานีวิจัย; (Graham, Carol. "Government and Politics." In Peru: A Country Study, edited by Rex A. Hudson, 4th ed., 208-258. Area Handbook Series. Washington, DC: Library of Congress, 1993. <http://www.loc.gov/item/93019676>.)

⁴⁶⁵ ก. เมื่อวันที่ 11 มีนาคม ค.ศ. 1982 ที่ประเทศซูรินาม ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของสภาทหารแห่งชาติ (Nationale Military Council: NMR) ภายใต้การนำของนายเดซี บูเตอร์เซ (Desi Bouterse) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยจ่าสิบเอกวิลเฟรด ฮอว์เกอร์ (Sergeant Major Wilfred Hawker) และร้อยโทซูรินเดร แรมโบคัส (Lieutenant Surindre Rambocus) พยายามทำการรัฐประหารนำโดยอดีตทหารที่เคยถูกเนรเทศยึดสถานีวิจัยของรัฐบาลได้ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ รวมถึงอาคารสำคัญอื่น ๆ ในเมืองหลวงปารามาริโบ เพื่อประกาศว่าได้ทำการยึดอำนาจและเข้าควบคุมแล้ว

ข. เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม ค.ศ. 1990 ที่ประเทศซูรินาม ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีรามเซวัก ชังการ (Ramsewak Shankar) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยผู้บัญชาการกองทัพอัยนายอีวาน กรานูสต์ (Ivan Graanoogst) ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายเดซี บูเตอร์เซ (Desi Bouterse) เกิดการทำการรัฐประหารโดยทหารกบฏได้เข้ายึดสถานีวิจัยแห่งชาติ และได้ประกาศยึดอำนาจ; (Brana-Shute, Gary. "Back to the Barracks? Five Years 'Revo' in Suriname." Journal of the Interamerican Studies and World Affairs 28, no. 1 (1986): 93-122.)

⁴⁶⁶ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายฆวน มาเรีย บอร์ดาเบอรี่ (Juan María Bordaberry) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยรัฐมนตรีมหาดไทย พันเอกเนสเตอร์ โบลินตินี (Néstor Bolentini) และรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม นายวอลเตอร์ ราเวนนา (Walter Ravenna) ที่ได้รับการสนับสนุนจากคณะผู้บังคับบัญชา (Junta de Comandantes en Jefe) คณะทหารของผู้บัญชาการทหารเกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จโดยกอง

3.2.3 ทวีปเอเชีย

สภาพปัญหาสำคัญทางข้อกฎหมายที่ใช้กล่าวอ้างเป็นสาเหตุในการก่อรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมของทวีปเอเชียนั้น มีดังนี้

1. การปิดกั้นสื่อมวลชน พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 2 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศไซปรัส เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม ค.ศ. 1974⁴⁶⁸ และ (2) ประเทศอิรัก เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน ค.ศ. 1995⁴⁶⁹

2. ระงับกิจกรรมการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเรือน พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 3 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศเมียนมา เมื่อวันที่ 18 กันยายน ค.ศ. 1988⁴⁷⁰ (2) ประเทศทาจิกิสถาน จำนวน 2 ครั้ง⁴⁷¹

กำลังทหารบกบฏได้เข้าล้อมเพื่อยึดครองอาคารรัฐสภาและทำการลาดตระเวนระวางตัวเมืองมอนเตวิเดโอ; (Gonzalez, Luis E. "Political Structures and the Prospects for Democracy in Uruguay." PhD thesis, Yale University, 1988.)

⁴⁶⁷ Haggerty, Richard A., "National Security." In *Venezuela: A Country Study*, edited by Richard A. Haggerty (4th ed., 175-212, Area Handbook Series, Library of Congress, Federal Research Division, 1993).

⁴⁶⁸ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายมาการิโอสที่ 3 ที่สาม (Makarios III) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยเจ้าหน้าที่ชาวกรีกและองค์กรแห่งชาติ (Cypriot Fighters B (Ethniki Organosis Kyprion Agoniston B, EOKA B) เพื่อจัดตั้งนายเอโอเก้า หรือ นายนิคอส แซมป์สัน (EOKA, Nicos Sampson) เข้ารับตำแหน่งผ่านการที่กองกำลังบกบฏได้เข้ายึดระบบกระจายเสียง และปิดการสื่อสารระหว่างประเทศ.

⁴⁶⁹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายซัดดัม ฮุสเซน (Saddam Hussein) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพลจัตวา เฮอร์กิ อิสมาอิล อัล-ดูไลมี (Major General al-Dulaimi) หน่วยรักษาการณ์ของพรรครีพับลิกันได้ก่อการกบฏโดยโจมตีเครื่องส่งวิทยุของรัฐบาลในอาบูหริบที่อยู่ห่างจากกรุงแบกแดดไปทางตะวันตก 12 ไมล์ แต่ถูกหน่วยพิทักษ์ของพรรครีพับลิกันที่จงรักภักดีปราบปรามสำเร็จ.

⁴⁷⁰ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายหม่อง หม่อง (Maung Maung) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพลโทตาน ฉ่วย (General Than Shwe) และผู้สนับสนุนที่ได้จัดตั้งระบอบการปกครองใหม่ภายใต้ร่มธงของสภาฟื้นฟูกฎหมายและความสงบเรียบร้อยแห่งรัฐ (State Law and Order Restoration Council: SLORC) ซึ่งนำโดยนายซอ หม่อง (Saw Maung) ทำให้ประชาชนภายในประเทศเกิดความไม่พอใจเป็นอย่างมากทำให้ทางกองกำลังบกบฏได้ประกาศห้ามการชุมนุมบนท้องถนนเพื่อประท้วงรัฐประหาร แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ประท้วงฝ่าฝืนคำสั่งจนนำไปสู่การปราบปรามและการปะทะกันอย่างรุนแรง.

⁴⁷¹ ก. เมื่อวันที่ 23 กันยายน ค.ศ. 1991 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีกอห์ฮอร์ มาห์คามอฟ (President Qahhor Mahkamov) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายราห์มอน นาบีเยฟ (Rahmon Nabiyev) โดยภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้มีการสถานการณ์ฉุกเฉินและกักขังการศึกษามหาวิทยาลัยและห้ามการชุมนุมในที่สาธารณะทั้งหมด

3. ผลกระทบจากการก่อจลาจล พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 3 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1958⁴⁷² (2) ประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม ค.ศ. 1990⁴⁷³ และ (3) ประเทศเกาหลีใต้ เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม ค.ศ. 1948⁴⁷⁴

4. การใช้กำลังต่อพลเรือน พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 2 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศลาว เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม ค.ศ. 1960⁴⁷⁵ และ (2) ประเทศเมียนมา เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2021⁴⁷⁶

ข. เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม ค.ศ. 1992 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายราห์มอน นาบีเยฟ (Rahmon Nabiyev) ผู้นำการรัฐประหารที่ยึดอำนาจได้สำเร็จครั้งก่อนได้บริหารประเทศทำให้มีการออกคำสั่งระงับเสรีภาพของพลเมือง

⁴⁷² ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายซูการ์โน (Sukarno) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยรัฐบาลปฏิวัติแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (the Revolutionary Government of the Indonesian Republic: PRRI) ได้เข้าปิดล้อมทางเศรษฐกิจในช่วงสั้น ๆ ของเกาะสุมาตรา พร้อมทั้งกองทัพได้ดำเนินการอย่างเด็ดขาด ด้วยเหตุนี้ความพยายามรัฐประหารครั้งนี้จึงได้ล้มเหลวไปและมีผู้เสียชีวิตอย่างน้อยจำนวน 30,000 คน เนื่องจากการก่อกบฏครั้งนี้ถือเป็นความแตกแยกที่ประเทศนั้นถูกครอบงำทั้งด้านศาสนา และอุดมการณ์.

⁴⁷³ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีโคราซอน อากิโน (President Corazon Aquino) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกอเล็กซานเดอร์ โนเบิล (Colonel Alexander Noble) รองผู้บัญชาการหน่วยรักษาการณ์ประธานาธิบดีของประธานาธิบดีพร้อมกองกำลังกบฏได้โจมตีเมืองอิลิแกนและยึดเฮลิคอปเตอร์ของกองทัพอากาศ.

⁴⁷⁴ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายซินมัน รี (Syngman Rhee) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทหารที่สนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ที่ต้องการยึดอำนาจของรัฐบาลในการรวมเกาหลีใต้และเกาหลีเหนือเข้าด้วยกันภายใต้การควบคุมของคอมมิวนิสต์ ผู้ประท้วงบางส่วนให้คำมั่นว่าจะจงรักภักดีต่อนายคิม อิลซุง เดิมชื่อว่าคิม ซอง จู (Kim Song-Ju) กลุ่มฝูงชนทำลายบ้านเรือนและอาคารสาธารณะหลายร้อยหลัง หนังสือพิมพ์กบฏฉบับหนึ่งเรียกร้องให้กองกำลังสหรัฐฯ ออกจากเกาหลี และสนับสนุนการจัดสรรที่ดิน การกวาดล้างเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และรวมเกาหลีเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งการกระทำดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความไม่สงบภายในประเทศเป็นอย่างมาก.

⁴⁷⁵ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายคอง เลอ (Kong Le) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองกำลังกบฏภายใต้คำสั่งของนายคูประสิทธิ์ อภัย (Kouprasith Abhay) และได้รับการสนับสนุนจากนายภูมี โนสะวัน (Phoumi Nosavan) เกิดการรัฐประหารส่งผลให้เกิดสงครามกลางเมืองขึ้นกองกำลังฝ่ายขวาเข้าควบคุมเมืองหลวงทำให้มีพลเรือนบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังพบว่า สถานการณ์ความเสียหายภายในเมืองมากกว่าครึ่งถูกทำลาย และประชากรส่วนใหญ่ได้หลบหนีจากสงครามดังกล่าว.

⁴⁷⁶ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพลเรือนแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตยที่ได้รับเลือกอย่างประธานาธิบดีวิน มยิน (President Win Myint) และที่ปรึกษาแห่งรัฐ อองซาน ซูจี (Aung San Suu Kyi) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลมิน ออง หล่าย (General Min Aung Hlaing) ได้ใช้อำนาจอย่างไม่ชอบธรรมผ่านการ

5. การระงับกิจกรรมทางการเมือง พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 2 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศอาเซอร์ไบจาน เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม ค.ศ. 1992⁴⁷⁷ และ (2) ประเทศบังกลาเทศ เมื่อวันที่ 11 มกราคม ค.ศ. 2007⁴⁷⁸

6. การลักพาตัว การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมือง พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 21 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศอัฟกานิสถาน เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1973⁴⁷⁹ (2) ประเทศอาเซอร์ไบจาน เมื่อวันที่ 13 มีนาคม ค.ศ. 1995⁴⁸⁰ (3) ประเทศบังกลาเทศ จำนวน 2

สั่งให้กองทัพอากาศใช้เครื่องบิน 3 ลำทิ้งระเบิดใส่ประชาชนที่เข้าร่วมงานคอนเสิร์ตละตินทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังพบว่า ทางเผด็จการเมียนมาได้มีคำสั่งปิดกั้นไม่ให้ทางโรงพยาบาลเข้ารับประชาชนที่บาดเจ็บสาหัสอีกด้วย.

⁴⁷⁷ ซึ่งทำให้นายอายาซ มูทาลิบอฟ (Ayaz Mutalibov) กลับคืนสู่อำนาจเพียงหนึ่งวันก่อนที่จะถูกต่อต้านการทำรัฐประหารได้ทำการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน กำหนดการเคอร์ฟิว ห้ามการประท้วงและยกเลิกการเลือกตั้งที่กำหนด.

⁴⁷⁸ การล่มสลายของรัฐบาลรักษาการที่นำโดยนายยาจูดดิน อาห์เหม็ด (Iajuddin Ahmed) ภายหลังพรรคชาตินิยมบังกลาเทศ (Bangladesh Nationalist Party: BNP) ได้ชนะการเลือกตั้งซึ่งนำโดยนายคาเลดา เซีย (Khaleda Zia) นับเป็นการล่มสลายของระบอบประชาธิปไตยและการถือกำเนิดของระบอบเผด็จการชุดใหม่ซึ่งนำโดยนายโมฮีน อาห์เหม็ด (Moeen Ahmed) ได้ประกาศสภาวะฉุกเฉิน ระงับสิทธิขั้นพื้นฐานบางประการ กำหนดเคอร์ฟิว ระงับกิจกรรมทางการเมือง เหตุการณ์นี้เรียกว่า "1/11" ทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ยาวนานกว่า 15 ปี สิ้นสุดลง.

⁴⁷⁹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีโมฮัมหมัด มูซา ชาฟีก (Prime Minister Mohammad Musa Shafiq) กษัตริย์ซาฮิร ชาห์ (King Zahir Shah) และสถาบันกษัตริย์อัฟกานิสถานได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทหารกบฏภายใต้คำสั่งของนายมุฮัมหมัด เดาด์ ข่าน (General Muhammad Daud Khan) ได้เข้าจับกุมกองบัญชาการตำรวจสมาชิกราชวงศ์และเจ้าหน้าที่ รวมถึงนายพลที่กษัตริย์ไว้วางใจถูกจำคุกระหว่างรัฐประหารและถูกทรมานในเวลาต่อมา.

⁴⁸⁰ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายเฮย์ดาร์ อาลียอฟ (Heydar Aliyev) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกรอฟซาน จาวาดอฟ (Rovshan Javadov) พยายามกระทำการรัฐประหารผ่านการพยายามวางแผนลอบสังหารประธานาธิบดีอาลียอฟแต่ล้มเหลวลง.

ครั้ง⁴⁸¹ (4) ประเทศอิหร่าน เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม ค.ศ. 1953⁴⁸² (5) ประเทศอิรัก จำนวน 3 ครั้ง⁴⁸³ (6) ประเทศเมียนมา เมื่อวันที่ 2 มีนาคม ค.ศ. 1962⁴⁸⁴ (7) ประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม

⁴⁸¹ ก. เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1974 เกิดการรัฐประหารซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายชีค มุจิบูร์ ราชห์มาน (Sheikh Mujibur Rahman) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายคอนดาเกอร์ มุซตก อาห์เม็ด (Khondaker Mushtaq Ahmed) และได้ทำการสังหารนายมุจิบูร์

ข. เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม ค.ศ. 1981 เกิดการรัฐประหารซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายเซียร์ เราะห์มาน (Ziaur Rahman) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นทำให้นายเซียร์ เราะห์มาน (Ziaur Rahman) ถูกลอบสังหาร

⁴⁸² ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของระบอบกษัตริย์ภายใต้การนำของนายชาห์ โมฮัมหมัด เรซา ปาห์ลาวี (Shah Mohammad Reza Pahlavi) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยผู้สนับสนุนนายกรัฐมนตรี โมฮัมหมัด มอสเดคห์ (Prime Minister Mohammad Mossadegh) เป็นเหตุให้นักเคลื่อนไหวทางการเมืองหลายร้อยคนถูกจับกุม.

⁴⁸³ ก. เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ. 1958 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นเป็นระบอบกษัตริย์ฮัชไมต์ (Hashemite monarchy) อย่างเจ้าชายอับด์ อัล-อิลาลห์ (Abdal-liah) และกษัตริย์ฟิซาลที่ 2 (King Faisal II) รวมถึงนายอัล-ซาอิด (Al-Said) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลอับด์อัล-คาริม กาซิม (Abd al-Karim Qasim) และพันเอกอับด์ อัล-ซาลาม อารีฟ (Abd al-Salam Arif) ทำให้เจ้าชายอับด์ อัล-อิลาลห์ ถูกสังหารที่พระราชวัง ศพถูกฝังชนลากไปตามถนนในกรุงแบกแดด และแขวนไว้หน้ากระทรวงกลาโหม ส่วนนายบุรี อัล-ซาอิด ถูกสังหารขณะพยายามหลบหนี

ข. เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1963 เกิดการรัฐประหาร หรือเรียกว่าการปฏิวัติรอมฎอน (Ramadan Revolution) ซึ่งขณะนั้นเป็นรัฐบาลของนายอับด์ อัล-คาริม กาซิม (Abd al-Karim Qasim) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกอับด์ อัล-ซาลาม อารีฟ (Abd al-Salam Arif) และนายอาห์เม็ด ฮัสซัน อัล-บาการ์ (Ahmed Hassan al-Bakr) ทหารบกบุกเข้าไปในบ้านของนายพลจัตวาจาลาล อัล-อัสกาตี (Brigadier Jalal al-Awqati) ผู้บัญชาการกองทัพอากาศคอมมิวนิสต์ และสังหารเขาต่อหน้าลูก ๆ ของเขา

ค. เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม ค.ศ. 1963 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นเป็นรัฐบาลของนายอับด์ อัล-ซาลาม อารีฟ (Abd al-Salam Arif) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยเจ้าหน้าที่พรรคคอมมิวนิสต์พยายามทำรัฐประหารโดยการเข้าจับกุมผู้นำคนสำคัญนั้นคือ นายอาลี ซาลิห์ อัล-ซาดี (Ali Salih al-Saadi) เลขาธิการกองบัญชาการ และนายทาลิบ เอล-ชิบิบ (Talib El-Shibib) รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศตลอดจนผู้บังคับบัญชาทั้งหมดและกองกำลังพิทักษ์ชาติ.

⁴⁸⁴ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีอู (Prime Minister U Nu) ได้รับชัยชนะมากกว่า 150 ที่นั่งจาก 250 ที่นั่งในการเลือกตั้งรัฐสภาครั้งใหม่ โดยสามารถเอาชนะกลุ่มสันนิบาตเสรีภาพประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ (the Anti-Fascist People's Freedom League: AFPFL) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลเนวิน (General Ne Win) ขับไล่ผู้นำที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยได้เข้าจับกุมผู้นำทางการเมืองพลเรือนคนสำคัญทั้งหมด รวมถึงสมาชิกตุลาการ การรัฐประหารทำให้มีผู้เสียชีวิตหนึ่งราย คือนายเซา ไม ไทเก (Sao Shwe Thaik) ลูกชายของอดีตประธานาธิบดี เซา ไม ไทเก (Sao Mye Thaik) ถูกสังหารจากการปะทะกับกองทัพ.

ค.ศ. 1989⁴⁸⁵ (8) ประเทศเวียดนาม เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน ค.ศ. 1963⁴⁸⁶ (9) ประเทศซาอุดีอาระเบีย เมื่อวันที่ 26 มีนาคม ค.ศ. 1964⁴⁸⁷ (10) ประเทศเกาหลีใต้ เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม ค.ศ. 1979⁴⁸⁸ (11) ประเทศซีเรีย จำนวน 2 ครั้ง⁴⁸⁹ (12) ประเทศทาจิกิสถาน เมื่อวันที่ 7 กันยายน

⁴⁸⁵ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีโคราซอน อากินโน (President Corazon Aquino) ได้บริหารประเทศอยู่ และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มกบฏพยายามสังหารผู้นำทางทหารอย่างนายรามอน มอนตาโน (Ramon Montano).

⁴⁸⁶ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายโง่ ดินห์ เดียม (Ngo Dinh Diem) ได้บริหารประเทศอยู่ และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกเหงียน วัน เทียว (Colonel Nguyen Van Theiu) ที่ได้รับการสนับสนุนจากนายเตียง วัน มิงห์ (Duong Van Minh) เจ้าหน้าที่เจื่อง หง็อก ลัค (Truong Ngoc Luc) นายเหงียน กิม ฮวง เกียง (Nguyen Kim Huong Giang) และหน่วยนาวิกโยธินและทางอากาศได้เข้าล้อมการประชุมของนายพลและเจ้าหน้าที่สำคัญส่วนใหญ่ และเสนอทางเลือกให้พวกเขาเข้าร่วมรัฐประหาร ส่วนกลุ่มที่ปฏิเสธเข้าร่วมรัฐประหารนั้นจะถูกคุมขังด้วยอาวุธ ส่วนนายโง่ ดินห์ เดียม และ นายโง่ ดินห์ ญู (Ngo Dinh Nhu) น้องชายของเขาถูกจับกุมและสังหาร อีกทั้งยังพบว่า ได้มีการลอบสังหารผู้บัญชาการกองทัพอากาศอย่างนายโฮ่ ตัน เกวียน (Ho Tan Quyen) ด้วยความกังวลว่าเขาจะระดมกองกำลังมากขึ้นเพื่อต่อต้านการรัฐประหาร.

⁴⁸⁷ ซึ่งขณะนั้นกษัตริย์ซาอุด์ บิน अबดุลอาซิซ อัล ซาอุด (King Saud bin Abdulaziz Al Sand) ได้บริหารประเทศอยู่ และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยมกุฎราชกุมารไฟซาล บิน अबดุลอาซิซ (Crown Prince Faisal bin Abdulaziz) ได้เข้าจับกุมกษัตริย์ซาอุด์ บิน अबดุลอาซิซ อัล ซาอุดและกักไว้บริเวณในบ้าน ไม่นานหลังจากนั้นราชวงศ์ทั้งหลายประกาศสวามิภักดิ์ต่อมกุฎราชกุมารไฟซาล (Faisal) กษัตริย์ซาอุด์ก็ถูกปลดออกจากตำแหน่งทั้งหมด และต่อมามกุฎราชกุมารไฟซาล (Faisal) ได้ขึ้นเป็นกษัตริย์.

⁴⁸⁸ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของผู้นำทหาร นายพลชุง ซึง-ฮวา (General Chung Seung-hwa) หลังจากการลอบสังหารประธานาธิบดีปาร์ค ชุง-ฮี (President Park Chung-hee) ได้บริหารประเทศอยู่ และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลตรีชุน ดู-ฮวาน (Major General Chun Do-hwan) พร้อมกองพลกบฏภายใต้การนำของพลโทโร่ แทวู พลตรีชุน (Major General Chun) กองทหารกบฏภายใต้คำสั่งของนายชุนได้เข้าจับกุมนายพลชุง ซึงฮวา รวมถึง นายพลอาวุโสอีกอย่างน้อยหกคนที่เชื่อว่ากองกำลังที่จงรักภักดีต่อนายพลชุงก็ถูกจับกุมเช่นกัน ได้แก่ พลโทลี คอนยอง (Lieutenant General Lee Kon-yong) ผู้บัญชาการกองทัพบกที่ 3 พลโทมน ฮองกู (Lieutenant General Mun Hong-gu) หัวหน้าเสนานิการของเสนานิการร่วม นายพลชอน จูวอน (General Chon Ju-won) เสนานิการทหารบกพลจัตวาคิม จินกี (Brigadier General Kim Jin-ki) เสนานิการกองทัพบก และพลตรีชาง แทฮวาน (Major General Chang Tae-hwan) ผู้บัญชาการทหารรักษาการณ์กรุงโซล ส่วนพล.ต.ชง พยองจู (Major General Chong Pyong-ju) ซึ่งเป็นผู้บัญชาการกองกำลังพิเศษได้รับบาดเจ็บ เมื่อเขาปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามคำสั่งของนายชุน โดยมีรายงานว่า พล.ต.ฮา โซกอน (Major General Ha So-Kon) ผู้บัญชาการกองบัญชาการกองทัพบกถูกยิงที่ศีรษะ ซึ่งการรัฐประหารครั้งนี้ได้มีการอ้างว่ามีความจำเป็นเพื่อให้แน่ใจว่ามีการสอบสวนการลอบสังหารประธานาธิบดีพัคผู้ล่วงลับอย่างมีประสิทธิภาพ.

⁴⁸⁹ก. เมื่อวันที่ 30 มีนาคม ค.ศ. 1949 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายชุกรี อัล-ควาตลี (Shukri al-Quwatli) ได้บริหารประเทศอยู่ และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายฮุสนี อัล-ซาวิม (Husni al-Zaim) สั่งให้

ค.ศ. 1992⁴⁹⁰ (13) ประเทศตุรกี จำนวน 2 ครั้ง⁴⁹¹ (14) ประเทศเยเมนเหนือ จำนวน 2 ครั้ง⁴⁹² และ (15) ประเทศเยเมนใต้ เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ. 1969⁴⁹³

กองบัญชาการกบฏเข้าจับกุมประธานาธิบดีกัวดาลตีที่โรงพยาบาลต่อมาเวลา 04.45 น. ได้มีการแถลงการณ์ผ่านทางวิทยุกระจายเสียงประกาศว่าทางกองทัพกบฏได้เข้ายึดอำนาจชั่วคราว

ข. เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน ค.ศ. 1970 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของผู้นำนีโอบาซ ซาลาห์ จาดิด (Major General Salah Jadid) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายฮาเฟซ อัล-อัสซาด (Hafez al-Assad) ได้เคลื่อนกองทัพกบฏส่งไปทั่วทั้งตามัสกัสและได้เข้าจับกุมประธานาธิบดีและนายกรัฐมนตรีนูเรดดิน อัล-อาตาซี (President and prime minister Nureddin al-Atassi) เพื่อกักขังไว้บริเวณอยู่ภายในบ้าน.

⁴⁹⁰ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายราห์มอน นาบีเยฟ (Rahmon Nabiyev) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอักบาร์โซ อิสคานดาร์อฟ (Akbarsho Iskandarov) ได้บุกเข้าโจมตีทำเนียบประธานาธิบดีในเมืองดูชานเบ (Dushanbe) เพื่อจับตัวประกันได้ 35 คน รวมทั้งรองนายกรัฐมนตรี ตุกบอย กาฟารอฟ (Prime Ministers Tukhboy Gafarov) และนายจัมเชด คาริมอฟ (Jamshed Karimov) ที่ปรึกษาทางทหารของประธานาธิบดี โคลโบโบ ชาริปอฟ (Kholbobo Sharipov) และนายกเทศมนตรีของเมืองดูชานเบ.

⁴⁹¹ ก. เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม ค.ศ. 1960 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอัดนัน เมนเดเรส (Adnan Menderes) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่ระดับกลางอย่างนายพลเชมัล กูร์เซล (General Cemal Gursel) ผู้นำการทำการรัฐประหารเข้าจับกุมประธานาธิบดีเซลาล บายาร์ (Celal Bayar) นายกรัฐมนตรีเมนเดเรส (Menderes) และเจ้าหน้าที่อีกเป็นจำนวนมาก

ข. เมื่อวันที่ 12 กันยายน ค.ศ. 1980 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีซูไลมาน เดมิเรล (Prime Minister Suleyman Demirel) ที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลเคนัน เอฟเรน (General Kenan Evren) และผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกองทัพคนอื่น ๆ ได้จับกุมผู้คนเป็นจำนวนมาก รวมถึงผู้นำทางการเมือง สหภาพแรงงานหลายร้อยคน และผู้นำของพรรคการเมืองด้วย.

⁴⁹² ก. เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1948 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของสถาบันกษัตริย์ฮามิด อัล-ดิน (Hamid al-Din monarchy) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยมกุฎราชกุมารอาหมัด บิน ยะห์ยา ฮามิด อัล-ดิน (Crown Prince Ahmad bin Yahya Hamid al-Din) และโดยนายชีค อาลี นาซีร์ อัล-การ์ดัย (Sheikh Ali Nasir al-Qardai) ได้ลอบสังหารอิหม่ามยะห์ยา (Yahya) นายกรัฐมนตรีกอดี अबดุลลาห์ อัล-อัมรี (Qadi Abdullah al-Amri) หลานชายของอิหม่าม และสหายอีกสองคนของเขาในรถของพวกเขา

ข. เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม ค.ศ. 1978 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพันเอกอาหมัด อัล-กัชมี (Colonel Ahmad al-Ghashmi) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอก अबดุลลาห์ อัล-อัมรี (Colonel Abdullah Abd al-Alim) ได้ลอบสังหารนายอิบราฮิม อัล-ฮัมดี (Ibrahim al-Hamdi) ผู้นำการรัฐประหารครั้งก่อน.

⁴⁹³ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของผู้นำฝ่ายขวาวอย่างนายคาร์ทัน อัล-ชาบี (Qahtan al-Shaabi) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏที่ได้รับการสนับสนุนโดยฝ่ายซ้ายของแนวร่วมแห่งชาติ (National Liberation) Front: NF) ได้กักขังนายคาร์ทัน อัล-ชาบี บริเวณภายในบ้านจนกระทั่งเขาเสียชีวิตด้วยอาการหัวใจวาย

7. การยึดสถานที่สำคัญทางการเมือง พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 40 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศอัฟกานิสถาน จำนวน 2 ครั้ง⁴⁹⁴ (2) ประเทศอาเซอร์ไบจาน จำนวน 2 ครั้ง⁴⁹⁵ (3) ประเทศบังกลาเทศ จำนวน 2 ครั้ง⁴⁹⁶ (4) ประเทศกัมพูชา เมื่อวันที่ 18 มีนาคม ค.ศ. 1970⁴⁹⁷ (5) ประเทศไซปรัส เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม ค.ศ. 1974⁴⁹⁸ (6) ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม

⁴⁹⁴ ก. เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1973 เกิดการรัฐประหารซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีโมฮัมหมัด มุซา ชาฟิค (Prime Minister Mohammad Musa Shafiq) กษัตริย์ซาฮิร ชาห์ (King Zahir Shah) และสถาบันกษัตริย์ อัฟกานิสถานได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทหารกบฏภายใต้คำสั่งของนายมุฮัมหมัด เดาด์ ข่าน (General Muhammad Daud Khan) เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จเข้ายึดพื้นที่ทาง ยุทธศาสตร์ภายในเมืองกรุงคาบูล รวมทั้งสถานีวิทยุ สนามบิน พระราชวัง และสถานที่พักของรัฐมนตรี

ข. เมื่อวันที่ 27 เมษายน ค.ศ. 1978 เกิดการรัฐประหารซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายมุฮัมหมัด เดาด์ ข่าน (General Muhammad Daud Khan) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยเจ้าหน้าที่กบฏภายในกองทัพอากาศ และกองทัพบกเกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จเข้ายึดฐานทัพอากาศที่สนามบินนานาชาติกรุงคาบูล

⁴⁹⁵ ก. เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม ค.ศ. 1992 เกิดการรัฐประหารซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอายาซ มุทาลิบอฟ (Ayaz Mutalibov) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกลุ่มผู้สนับสนุนจำนวน 20,000 คนและกองกำลังทหารชาตินิยมภายใต้คำสั่งของนายอิสเคนเดอร์ ฮามิดอฟ (Iskender Hamidov) ได้ปิดล้อมอาคารสำคัญในเมืองบาเข้ายึดอาคารรัฐสภาที่และยังได้เข้าไปในทำเนียบประธานาธิบดี

ข. เมื่อวันที่ 13 มีนาคม ค.ศ. 1995 เกิดการรัฐประหารซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายเฮย์ดาร์ อาลียอฟ (Heydar Aliyev) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกรอฟชาน จาวาดอฟ (Rovshan Javadov) พยายามกระทำการ รัฐประหารผ่านการเข้ายึดสถานีตำรวจในเขตชานเมืองบากูเพื่อเรียกร้องให้นายอาลียอฟและสมาชิกรัฐสภา ลาออก

⁴⁹⁶ ก. เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1974 เกิดการรัฐประหารซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายชีค มุจิบูร์ ราห์มาน (Sheikh Mujibur Rahman) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายคอนดาเกอร์ มุชแทก อาห์เม็ด (Khondaker Mushtaq Ahmed) เข้ายึดสถานีวิทยุภายในกรุงธากา

ข. เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม ค.ศ. 1977 เกิดการรัฐประหารซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายเซียร์ เราะห์มาน (Ziaur Rahman) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกลุ่มกบฏเข้ายึดสถานีวิทยุบังกลาเทศเป็นเวลาสั้น ๆ พร้อม ออกอากาศทางวิทยุและเรียกตนเองว่า “กองทัพประชาชน”

⁴⁹⁷ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของสถาบันกษัตริย์พระนโรดม สีหนุ (Norodom Sihanouk) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิด การรัฐประหารขึ้นนำโดยเจ้าชายสิริมาตัก (Prince Sirik Matak) และพลเอกลอน นล (General Lon Nol) ได้เข้า ถูกควบคุมสถานที่สำคัญภายในกรุงพนมเปญ เช่น สนามบิน และสถานีวิทยุ

⁴⁹⁸ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายมาการิโอสที่ 3 ที่สาม (Makarios III) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหาร ขึ้นนำโดยเจ้าหน้าที่ชาวกรีกและองค์กรแห่งชาติ (Cypriot Fighters B (Ethniki Organosis Kypriou Agoniston B, EOKA B) เพื่อจัดตั้งนายเอโอเก้า หรือ นายนิคอส แซมป์สัน (EOKA, Nicos Sampson) เข้ารับตำแหน่งผ่านการ เข้าล้อมทำเนียบประธานาธิบดีด้วยรถถังจำนวน 10 คัน และบังคับให้นายมาการิโอสที่ 3 หลบหนี จึงเกิดการต่อต้าน ของผู้รักดินนำไปสู่การต่อสู้กับรถถัง ปืนกล และวัตถุระเบิดในเมืองหลวงนิโคเซีย พร้อมเข้าปิดสนามบินภายในนิโค เซีย

ค.ศ. 1965⁴⁹⁹ (7) ประเทศอิรัก จำนวน 4 ครั้ง⁵⁰⁰ (8) ประเทศลาว เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 1959⁵⁰¹ (9) ประเทศเลบานอน เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 1961⁵⁰² (10) ประเทศเมียนมา จำนวน 3

⁴⁹⁹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายซูการ์โน (Sukarno) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกลุ่มเกสตาปู (the Gestapu) ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากพรรคคอมมิวนิสต์อินโดนีเซีย (Partai Komunis Indonesia: PKI) ได้เข้ายึดสถานีวิทยุการตำรวจและสถานที่ทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญ.

⁵⁰⁰ ก. เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ. 1958 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นระบอบกษัตริย์ฮัชไมต์ (Hashemite monarchy) อย่างเจ้าชายอับด์ อัล-อิลาห์ (Abdal-liah) และกษัตริย์ฟิซาลที่ 2 (King Faisal II) รวมถึงนายอัล-ซาอิด (Al-Said) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลอับด์อัล-คาริม กาสิม (Abd al-Karim Qasim) และพันเอกอับด์ อัล-ซาลาม อารีฟ (Abd al-Salam Arif) เข้าสู่กรุงแบกแดดและยึดครองพื้นที่ทางยุทธศาสตร์ รวมถึงกระทรวงกลาโหม พระราชวัง ที่พักอาศัยของนายอัล-ซาอิด (Al-Said) สถานีวิทยุ และอาคารโทรเลข

ข. เมื่อวันที่ 15 กันยายน ค.ศ. 1965 ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอับด์ อัล-ซาลาม อารีฟ (Abd al-Salam Arif) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายกรัชมุนตรีคนใหม่ พันเอกอารีฟ อับด์ อัล-ราชซาค (Colonel Arif Abd al-Razzaq) พยายามทำรัฐประหารเข้ายึดสถานีวิทยุเพื่อประกาศการโค่นล้มนายกรัชมุนตรีแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ

ค. เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1966 ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอับด์ อัล-เราะห์มาน อารีฟ (Abd al Rahman Arif) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยอดีตนายกรัชมุนตรี อารีฟ อับด์ อัล-ราชซาค (Arif Abd al-Razzaq) พยายามทำรัฐประหารเข้ายึดสถานีวิทยุแห่งหนึ่งในกรุงแบกแดดเพื่อออกรายการวิทยุสองรายการในบ่ายวันนั้นเพื่อต่อต้านระบอบนายอับด์ อัล-เราะห์มาน อารีฟครั้งแรกที่ประกาศจัดตั้งสภาปฏิวัติ โดยครั้งที่สองประกาศว่าสภามองว่าสภาพของชาวอิรักและการรัฐประหารครั้งนี้ไม่ประสบผลสำเร็จ

ง. เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1968 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอับด์ อัล-เราะห์มาน อารีฟ (Abd al Rahman Arif) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยแนวร่วมระหว่างเจ้าหน้าที่พรรคบาธ (Baathist) นายซาอูน ไกดัน (Saadun Ghaidan) เจ้าหน้าที่อย่างนายอัล-บักร์ (Baathist al-Bakr), นายซาลิห์ มาห์ดี อัมมาช (Salih Mahdi Ammash) และ นายฮาร์ดาน อัล-ติคริตี (Hardan al-Tikriti) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นายอัล-บักร์ (Ahmed Hassan al-Bakr) ที่เมื่อรัฐประหารสำเร็จแล้วนั้นได้ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำของระบอบบาธ (Baathist) และเป็นหัวหน้าสภาบัญชาการการปฏิวัติ (the Revolutionary Command Council: RCC) ได้ระดมกองทหารรถถังเพื่อเข้ายึดสถานีวิทยุหลัก ซึ่งมีการต่อต้านเพียงเล็กน้อย พร้อมมีการประกาศการทำรัฐประหารเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองใหม่

⁵⁰¹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายภูย สนนันนิโคน (Phoui Sananikone) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลเอก ภูมี โนสะวัน (General Phoumi Nosavan) โดยกองทัพบุกเข้าควบคุมสถานีวิทยุและยึดอาคารรัฐบาลอื่น ๆ

⁵⁰² ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายฟูอัด เชฮับ (Fuad Chehab) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่รุ่นเยาว์ของพรรคชาตินิยมสังคมนิสต์ซีเรีย (Syrian Social Nationalist Party: SSNP) เข้ายึดครองกระทรวงกลาโหมและยึดครองจุดยุทธศาสตร์ภายในเมืองหลวง

ครั้ง⁵⁰³ (11) ประเทศฟิลิปปินส์ จำนวน 4 ครั้ง⁵⁰⁴ (12) ประเทศเวียดนาม จำนวน 2 ครั้ง⁵⁰⁵ (13) ประเทศซาอุดีอาระเบีย เมื่อวันที่ 26 มีนาคม ค.ศ. 1964⁵⁰⁶ (14) ประเทศเกาหลีใต้ จำนวน 2 ครั้ง⁵⁰⁷

⁵⁰³ ก. เมื่อวันที่ 27 มกราคม ค.ศ. 1949 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลกลุ่มสันนิบาตเสรีภาพประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ (the Anti-Fascist People's Freedom League: AFPFL) ของนายกรัฐมนตรีอู นู (Prime Minister U Nu) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองทหารกบฏภายใต้คำสั่งของพันเอกมิน หม่อง (Colonel Min Maung) เข้ายึดเมืองสำคัญในเขตยุทธศาสตร์ที่ตั้งอยู่บนทางรถไฟย่างกุ้ง-มันตะเลย์ เพื่อนำการโจมตีเมืองบาสแซนในพื้นที่สามเหลี่ยมปากแม่น้ำตะวันตกแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ

ข. เมื่อวันที่ 26 กันยายน ค.ศ. 1958 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีอู นู (Prime Minister U Nu) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลเนวิน (General Ne Win) โดยกองทัพกบฏเข้ายึดครองเมืองสำคัญ ๆ ภายในกรุงย่างกุ้ง

ค. เมื่อวันที่ 2 มีนาคม ค.ศ. 1962 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีอู นู (Prime Minister U Nu) ได้รับชัยชนะมากกว่า 150 ที่นั่งจาก 250 ที่นั่งในการเลือกตั้งรัฐสภาครั้งใหม่ โดยสามารถเอาชนะกลุ่มสันนิบาตเสรีภาพประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ (the Anti-Fascist People's Freedom League: AFPFL) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายพลเน วิน (General Ne Win) ขับไล่ผู้นำที่ได้รับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยได้ทำการเข้าปิดล้อมพื้นที่สนามบินในกรุงย่างกุ้งและเข้ายึดสถานีตำรวจและศาลในเมืองหลวง

⁵⁰⁴ ก. เมื่อวันที่ 18 เมษายน ค.ศ. 1987 เกิดการรัฐประหาร หรือเรียกเหตุการณ์นี้ว่า “วันเสาร์ทมิฬ” หรือ “การประท้วงของทหารเกณฑ์” ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีโคราซอน อากีโน (President Corazon Aquino) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏภายใต้คำสั่งของจำสับเอกเอร์เนสโต ลิบริาโด (Sergeant Ernesto Librado) สมาชิกหน่วยรักษาความปลอดภัยประธานาธิบดีของเฟอร์ดินันด์ มาร์กอส ซึ่งถูกปลดประจำการอย่างไม่สมศักดิ์ศรีจึงทำการรัฐประหารเข้ายึดกองบัญชาการกองทัพ

ข. เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม ค.ศ. 1987 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีโคราซอน อากีโน (President Corazon Aquino) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยขบวนการปฏิรูปกองทัพ (the Reform the Armed Forces Movement: RAM) ภายใต้คำสั่งของพันเอกโฮนาซาน (Honasan) ได้นำกำลังทหารกว่า 1,000 นายในประเทศฟิลิปปินส์ได้โจมตีพระราชวังมาลากานัง สถานีโทรทัศน์ของรัฐบาล ค่ายโอลิวาส และฐานทัพอากาศวิลลามอร์

ค. เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม ค.ศ. 1989 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีโคราซอน อากีโน (President Corazon Aquino) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกลุ่มกบฏราว 3,000 คนได้เข้ายึดพื้นที่ยุทธศาสตร์ภายในกรุงมะนิลา ฐานทัพอากาศวิลลามอร์ ค่ายโบนิฟาซิโอ และทำการปิดสนามบินนานาชาติมะนิลา ส่วนกลุ่มกบฏอื่น ๆ ได้ทำการเข้ายึดสถานีโทรทัศน์ ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งได้เข้ายึดครองแขวง ลีโยปอยด์ เข้ายึดครองโรงแรม และอาคารสำนักงานใจกลางย่านการค้ามาคาติ

ง. เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม ค.ศ. 2003 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดี กลอเรีย มาคาปากัล อาร์โรโย (President Gloria Macapagal Arroyo) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยร็อยโท ทริลลานเนส (Trillanes) ได้เข้ายึดห้างสรรพสินค้า Glorietta และกลุ่มโรงแรมโอ๊ควูด (Oakwood) ที่อยู่ติดกันแถวย่านการเงินมาคาติภายในกรุงมะนิลา

⁵⁰⁵ ก. เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน ค.ศ. 1960 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายโง่ ดินห์ เตียม (Ngo Dinh Diem) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอกดวง วัน ดง (Duong Van Dong) และนายเหงียน วัน ธี (Nguyen Van Thi) พร้อมกองกำลังกบฏได้เข้าล้อมทำเนียบประธานาธิบดี ควบคุมสนามบิน กองบัญชาการกองทัพ และเข้าควบคุมสถานีวิทยุ

ข. เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1965 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของผู้นำทหาร พลโท เหงียน คานห์ (Nguyen Khanh) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพันเอก ฟาม หง็อก เถา (Colonel Pham Ngoc Thao) และพลเอก ลัม วัน พัท (Brigadier Generals Lam Van Phat) หน่วยรถถังและทหารราบกบฏได้เข้าไปในเมืองไซ่ง่อนยึดที่ทำการไปรษณีย์และสถานีวิทยุ เข้ายึดสนามบินเดินเชนเง็ด เข้าปิดล้อมบ้านของนายพลคานห์ และพระราชวังเกียลองเพื่อต้องการที่จะยึดอำนาจ.

⁵⁰⁶ ซึ่งขณะนั้นกษัตริย์ซาอุด์ บิน अबดุลอาซิซ อัล ซาอุด (King Saud bin Abdulaziz Al Sand) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยมกุฎราชกุมารไฟซาล บิน अबดุลอาซิซ (Crown Prince Faisal bin Abdulaziz) พร้อมกองกำลังกบฏของรัฐมนตรีกลาโหมและผู้บัญชาการกองกำลังรักษาดินแดนแห่งชาติ นาย अबดุลเลาะห์ (Abdallah) ได้เข้าล้อมพระราชวังและราชของครักซ์.

⁵⁰⁷ ก. เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม ค.ศ. 1961 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีชาง มยอน (Prime Minister Chang Myon) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยพลตรีปาร์ค ชุงฮี (Major General Park Chung-hee) ผู้บัญชาการฐานด้านโลจิสติกส์ในปูซานในขณะนั้นเริ่มวางแผนรัฐประหารต่อต้านรัฐบาลของประธานาธิบดีซิงมัน รี (President Syngman Rhee) ได้เข้ายึดที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ภายในกรุงโซล

ข. เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม ค.ศ. 1979 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของผู้นำทหาร นายพลชุง ซึง-ฮวา (General Chung Seung-hwa) หลังจากการลอบสังหารประธานาธิบดีปาร์ค ชุง-ฮี (President Park Chung-hee) และได้รับการสนับสนุนจากกองพลกบฏภายใต้การนำของพลโทโรห์ แทวู พลตรีชุน (Major General Chun) จึงออกคำสั่งให้กองทหารเข้ายึดพื้นที่ยุทธศาสตร์อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ทำการกองบัญชาการกองทัพบก กระทรวงกลาโหม สื่อมวลชน และหน่วยงานสำคัญต่าง ๆ

ค. เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม ค.ศ. 2024 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดียุน ซอกยอล ได้ประกาศกฎอัยการศึก (Emergency martial Law) ใช้อำนาจฉุกเฉินที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ การกระทำนี้ถูกมองว่าเป็น “ความพยายามในการก่อการรัฐประหารตนเอง (Self-Coup) โดยประธานาธิบดี” ส่งผลให้ทางหน้ารัฐสภา ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารตรึงกำลังอยู่เพื่อไม่ให้บรรดาผู้แทนราษฎรฝ่าวงล้อมเจ้าหน้าที่เข้าไปด้านในเพื่อเปิดประชุมลงคะแนนเสียงยกเลิกกฎอัยการศึก แต่ไม่สำเร็จ.

(15) ประเทศซีเรีย จำนวน 4 ครั้ง⁵⁰⁸ (16) ประเทศตุรกี จำนวน 3 ครั้ง⁵⁰⁹ (17) ประเทศเยเมนเหนือ จำนวน 4 ครั้ง⁵¹⁰ และ (18) ประเทศเยเมนใต้ เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน ค.ศ. 1978⁵¹¹

⁵⁰⁸ ก. เมื่อวันที่ 30 มีนาคม ค.ศ. 1949 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายชุกรี อัล-ควาตลี (Shukri al-Quwatli) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายฮุสนี อัล-ซาลิม (Husni al-Zaim) สั่งให้กองบัญชาการที่สองเดินทางไปยังดามัสกัสแล้วทำการเข้ายึดฐานที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ภายในกรุงดามัสกัส เช่น สถานีวิทยุ สถานีชุมสายโทรศัพท์ และกองบัญชาการตำรวจ

ข. เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม ค.ศ. 1949 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลเฉพาะกาลที่เป็นพลเรือนภายใต้อดีตประธานาธิบดีฮาซิม อัล-อาตาสี (President Hashim al-Atassi) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอดีบ ชิชักลี (Adib Shishakli) ที่ได้รับการสนับสนุนโดยนายพลจัตวาซามิ อัล-ฮินนาวิ (Sami al-Hinnawi) พร้อมกองทหารกบฏได้เข้าสูกรุงดามัสกัสเพื่อทำการเข้ายึดจุดยุทธศาสตร์ และล้อมที่อยู่อาศัยของนายฮินนาวิ ทหารจำนวนหนึ่งถูกสังหาร

ค. เมื่อวันที่ 13 มกราคม ค.ศ. 1963 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอับด์ อัล-คาริม ซาห์ อัล-ดิน (Major General Abd al-Karim Zahr al-Din) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่รุ่นเยาว์และผู้สนับสนุนที่ถูกเนรเทศของอดีตพันเอก อับด์ อัล-คาริม อัล-นาห์ลาวี (Abd al-Karim al-Nahlawi) ได้ทำการเข้าจับตัวนายซาร์ อัล-ดิน และผู้บัญชาการกองทัพอากาศ พันเอก โมวาฟัค อัซซาซา (Colonel Mowafak Assasa) แต่การทำการรัฐประหารครั้งนี้มีการวางแผนผิดพลาด รวมถึงไม่ได้รับการสนับสนุนจากกองทัพจึงได้ล้มเหลวลง ง. เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม ค.ศ. 1963 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพลโทลุย อัล-อาตาสี (Lu'ay al-Atassi) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่นัสซิสต์ (Nasserist) ภายใต้คำสั่งของพันโทจาซิม อัลวาน (Lieutenant Colonel Jasim Alwan) นายอับเดล ฮามิด ซารราจ (Abdel Hamid Sarraj) รองประธาน นายยุซซุฟ มุซซาเฮม (Yussuf Muzzahem) รัฐมนตรีกระทรวงกิจการศาสนาระหว่างสหภาพ นายโมฮัมเหม็ด จาร์ราห์ (Mohammed Jarrah) รองหัวหน้าฝ่ายความมั่นคงระหว่างสหภาพแรงงาน และนายอัคราม ซาฟาดี (Akram Safadi) พร้อมกองทหารกบฏและรถถังของนัสซีเรีย (ชาตินิยมอาหรับ) ประมาณ 2,000 นายบุกเข้าดามัสกัสเพื่อพยายามยึดอำนาจ โดยการปิดล้อมกองบัญชาการกองทัพและโจมตีศูนย์กระจายเสียง.

⁵⁰⁹ ก. เมื่อ 27 พฤษภาคม ค.ศ. 1960 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอดนัน เมนเดเรส (Adnan Menderes) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่ระดับกลางอย่างนายพลเชมัล กูร์เซล (General Cemal Gursel) ผู้นำการทำการรัฐประหาร พร้อมหน่วยทหารและนักเรียนนายร้อยจากวิทยาลัยการสงคราม ได้ยึดจุดยุทธศาสตร์ในเมืองอังการา

ข. เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1962 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอดนัน เมนเดเรส (Adnan Menderes) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนักเรียนนายร้อยวิทยาลัยสงคราม (War college) เข้ายึดอำนาจ หน่วยทหารราบและรถถังล้อมรอบสถานีรถไฟ รัฐสภา และทำเนียบประธานาธิบดี

ค. เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม ค.ศ. 1963 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอิสเมต อินนู (Ismet Inonu) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนักเรียนนายร้อยวิทยาลัยสงคราม (War college) ที่นำโดยนายทาลัต อัยเดมีร์ (Talat Aydemir) พร้อมกองกำลังกบฏได้เข้ายึดสถานีวิทยุอังการา

3.2.4 ทวีปแอฟริกา

สภาพปัญหาสำคัญทางข้อกฎหมายที่ใช้กล่าวอ้างเป็นสาเหตุในการก่อรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมของทวีปแอฟริกา มีดังนี้

⁵¹⁰ ก. เมื่อวันที่ 2 เมษายน ค.ศ. 1955 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอิหม่าม อาหมัด บิน ยะห์ยา ฮามิด อัล-ดอิน (Imam Ahmad bin Yahya Hamid a-Din) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดย ร้อยโทมุรซิด อัล-ซาดีรี (Murshid al-Sadiri) พร้อมกองทหารกบฏจำนวน 1,300 นายเหล่านี้ได้เข้าปิดล้อม พระราชวังเพื่อเรียกร้องให้นายอิหม่ามอาหมัดสละราชบัลลังก์ ขณะเดียวกัน ทหารกบฏคนอื่น ๆ พยายามที่จะยึดครองจุดยุทธศาสตร์อื่น ๆ ในเมือง

ข. เมื่อวันที่ 27 กันยายน ค.ศ. 1962 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของสถาบันกษัตริย์ที่นำโดยอิหม่ามมุฮัมมัด อัล-บาดร์ (Imam Muhammad al-Bade) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอับดุล ลาล์ อัล-ซัลลาล (Abdullah al-Sallal) ได้นำรถถังและรถหุ้มเกราะที่นำโดยร้อยโทอาลี อับด์ อัล- กานี (Lieutenant Ali Abd al-Ghani) ได้เข้าล้อมพระราชวังในซานาและยึดอำนาจสำเร็จภายหลังจากการยิงปืนใหญ่เป็นเวลาหลายชั่วโมง

ค. เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน ค.ศ. 1967 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของกองทัพชาวอียิปต์ที่นำโดยอับดุลลอห์ อัล-ซัลลาล (Abdullah al-Sallal) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่ชาตินิยม นำกองกำลังทหารราบและคอมมานโดไปรอบ ๆ บ้านของนายอัล-ซัลลาล หน่วยงานราชการสำคัญ ๆ และ สถานีโทรทัศน์ เป็นเหตุให้สนามบินและท่าเรือทั้งหมดถูกปิดชั่วคราว

ง. เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม ค.ศ. 1978 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอาลี อับดุลลาห์ ซาลิห์ (Ali Abdullah Salih) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยเจ้าหน้าที่กบฏฝ่ายซ้ายจากสี่กองพันของ กองทัพและตำรวจทหารได้โจมตีทำเนียบประธานาธิบดีในเมืองซานา เข้ายึดสนามบิน สถานีกระจายเสียง และ สถานที่ทางยุทธศาสตร์อื่น ๆ การทำรัฐประหารครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากนายอับดุลลาห์ อับดุลอาลิม ซึ่งเป็นผู้นำ การกบฏของทหารก่อนหน้านี้ในเดือนพฤษภาคม.

⁵¹¹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของผู้นำแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติ (National Liberation Front: NLF) อย่างนายซาลิม รูบาย อาลี (Salim Rubay Ali) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยนายอับดุล ฟัตตาห์ อิสมาอิล (Abdul Fattah Ismail) ได้เข้ายึดสนามบิน สถานีวิทยุทำให้การสื่อสารกับโลกภายนอกถูกตัดภายในเมืองเอเดนเป็นเวลาหลายชั่วโมงโดยไม่มีการถ่ายทอดสิ่งใด ๆ

1. การปิดกั้นสื่อมวลชน พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 2 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศกาบอง เมื่อวันที่ 7 มกราคม ค.ศ. 2019⁵¹² และ (2) ประเทศกินี เมื่อวันที่ 3 เมษายน ค.ศ. 1984⁵¹³

2. ระเบียบกิจกรรมการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเรือน พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 1 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ ประเทศกินี เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม ค.ศ. 2008⁵¹⁴

3. ผลกระทบจากการก่อจลาจล พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 17 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศแอลจีเรีย เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1962⁵¹⁵ (2) ประเทศเบนิน เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน ค.ศ. 1965⁵¹⁶ (3) ประเทศบูร์กินาฟาโซ เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม ค.ศ. 1983⁵¹⁷ (4) ประเทศบูรุนดี เมื่อ

⁵¹² ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีอาลี บองโก (President Ali Bongo) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองกำลังกบฏภายใต้การนำของพันโทโอเบียง ออนโด เคลลี (Lieutenant Obiang Ondo Kelly) รองผู้บัญชาการหน่วยพิทักษ์สาธารณรัฐและนายฌอง พิง (Jean Ping) เป็นผู้นำการทำรัฐประหารพร้อมเจ้าหน้าที่ทหารกบฏได้ทำการตัดการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตและไฟฟ้าในเมืองลีเบรอวิล.

⁵¹³ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีลันชานา เบวอกี (President Landana Beavogui) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกลันชานา คอนเต (Lansana Conte) และนายเดียร์รา ตราโอเร (Diarra Traore) พร้อมเจ้าหน้าที่กบฏได้ประกาศเคอร์ฟิวตัดการสื่อสารภายในเมือง.

⁵¹⁴ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีลันชานา คอนเต (President Lansana Conte) ที่ได้ถึงแก่กรรมเป็นเหตุให้ นายทหารระดับกลางอย่างนายมุสซา ดาดิส กามารา (Captain Moussa Dadis Camara) ได้ทำการยึดอำนาจและได้ประกาศลดกิจกรรมสหภาพและกิจกรรมทางการเมืองทั้งหมด.

⁵¹⁵ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอาห์เหม็ด เบลล์ เบลลา (Ahmed Ben Bella) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทัพบกครองพื้นที่โดยอิสระ (ALN General staff) ที่นำโดย นายบูเมเดียเน (Houari Boumedienne) และ วิลายา IV (Wilaya IV : the military zone covering the Algiers area) เกิดการสู้รบอย่างหนักระหว่างกองทัพบกครองพื้นที่โดยอิสระ (ALN General staff) ที่นำโดย นายบูเมเดียเน (Houari Boumedienne) และ วิลายา IV (Wilaya IV : the military zone covering the Algiers area) ทำให้เกิดความไม่สงบภายในประเทศ.

⁵¹⁶ เกิดการรัฐประหารที่เกิดจากความขัดแย้งภายหลังจากการยึดอำนาจสำเร็จครั้งก่อนระหว่างพันเอกคริสตอฟ โซโกล (Colonel Christophe Soglo) นายซูรู-มิแกน อาพิธี (Sourou-Migan Apithy) และ นายจัสติน อาโฮมาเดเก (Justin Ahomadégbé) ทำให้เกิดการรัฐประหารขึ้นอีกครั้ง จนนำไปสู่การเป็นการทำรัฐประหารที่นองเลือด (In blood less coup) และเกิดความไม่สงบขึ้นภายในประเทศ.

⁵¹⁷ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพันเอกกาเบรียล โยเรียน โซเม (Colonel Gabriel Yorian Some) และนายพลพลเรือนฌ็อง-บัปติสต์ อุเอดราโก (Jean-Baptiste Ouedraogo) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายแบลส กงปาเอร์ (Blaise Compaore) ได้นำหน่วยคอมมานโดที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดีจำนวนกว่า 500 นายจากศูนย์ฝึกกองทัพเข้ากวาดยิงสถานที่ใกล้กับทำเนียบประธานาธิบดี สถานีวิทยุ และกองบัญชาการตำรวจ.

วันที่ 18 ตุลาคม ค.ศ. 1965⁵¹⁸ (5) ประเทศแอฟริกากลาง เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน ค.ศ. 1996⁵¹⁹
(6) ประเทศชาด จำนวน 4 ครั้ง⁵²⁰ (7) ประเทศโกตดิวัวร์ เมื่อวันที่ 7 มกราคม ค.ศ. 2001⁵²¹ (8)

⁵¹⁸ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีเลโอโพลด์ บิฮูมูกานี หรือ นายบิฮา (Leopold Bihumugani: Biha) เกิดความพยายามทำรัฐประหารผ่านการโค่นล้มสถาบันกษัตริย์ทุตซี (Mwami Mwambutsa IV) นั่นคือ กษัตริย์วามี อิมบุดซาที่ 4 ที่นำโดยเจ้าหน้าที่ฮูตู (Hutu officers) ภายใต้การนำของนายมิเชล มิคอมเบโรมี (Michel Micombero) พร้อมกองทหารชาวฮูตูและตำรวจแห่งชาติได้บุกเข้าไปในที่ประทับของราชวงศ์บูจุมบูรา (Bujumbura) พร้อมกับผู้บัญชาการองตวน เซอรูกาวู (Antoine Serukwavu) เลขาธิการแห่งรัฐตำรวจแต่กษัตริย์ทรงสามารถหลบหนีและเข้าไปซ่อนตัวได้ โดยภายหลังจากการสู้รบนอกพระราชวังเป็นเวลาสองชั่วโมงการโจมตีดังกล่าวถูกปราบปรามโดยกองกำลังทหารที่ภักดีภายใต้คำสั่งของผู้นำมิเชล มิคอมเบโร (Captain Michel Micombero) ผู้บัญชาการกองทัพอากาศซึ่งทำให้กลุ่มกบฏได้ถอยกลับไปยังค่ายทหาร ส่วนนายกรัฐมนตรีบิฮานันถูกยิงทำให้ได้รับบาดเจ็บสาหัส.

⁵¹⁹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีปาตาเซ (Ange-Félix Patassé) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทหารที่จงรักภักดีต่อร้อยเอกอานีเซต เซาเลต์ (Captain Anicet Saulet) ชาวยาโคมา (Yakoma) รวมถึงจ่าสิบเอกคริสเตียน เกอเร็ต (Sergeant Christian Gueret) พร้อมกองกำลังกบฏได้มีการปะทะกันขึ้นระหว่างกลุ่มกบฏและกองทัพอากาศ (MISAB) ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1997 ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ทำให้การกบฏครั้งนี้ถือว่าการกบฏที่นองเลือดจึงเป็นเหตุให้กองกำลังรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ (Mission des Nations Unies en République Centrafricaine: MINURCA) ต้องเข้ามามีการจัดการผ่านการประชุมใหญ่ขึ้น (Conférence de Réconciliation Nationale: CRN) เพื่อให้สถานทูตประเทศฝรั่งเศสภายใต้การดูแลของกองกำลังรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ (MINURCA) ถอนกองกำลังภายในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1999

⁵²⁰ ก. เมื่อวันที่ 13 เมษายน ค.ศ. 1975 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพรรคก้าวหน้าชาเดียน (Chadian Progressive Party: PPT) ที่นำโดยนายฟรองซัวส์ ทอมบัลบาย (Francois Tombalbaye) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลเฟลิคซ์ มัลลุ่ม (General Felix Malloum) พันโทดิมิตอลัม (Lieutenant Dimtoloum) นำหน่วยกบฏจากเมืองโบโคโร (Bokoro) ไปยังเมืองหลวง บุกเข้าโจมตีคลังทหารในพื้นที่และทำเนียบประธานาธิบดี ทั้งนี้ พบว่า นายอาลี ดาบีโอ (Ali Dabio) และพันตรีคามิลล์ กูร์เวนัค (Major Camille Gourvenac) หน่วยสืบราชการลับชาวฝรั่งเศสต่างก็สนับสนุนการรัฐประหาร

ข. เมื่อวันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 1977 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายพลเฟลิคซ์ มัลลุ่ม (General Felix Malloum) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยหน่วยคอมมานโดนามว่า Nomad Guard ได้บุกโจมตีค่ายทหารใกล้ทำเนียบประธานาธิบดีด้วยอาวุธทำให้มีเจ้าหน้าที่อาวุโสเสียชีวิตจำนวน 1 ราย และทหาร 11 นายได้รับบาดเจ็บ ส่วนคนอื่น ๆ ระบุว่ายอดผู้เสียชีวิต 8 คน รวมถึงพันโท อาลี ดาบีโอ (Ali Dabio) เสนาธิการทหารบก

ค. เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม ค.ศ. 1991 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายไอดริส เดบี (Idriss Deby) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยทหารกองทัพบกบุกเข้าโจมตีคลังกระสุน ณ สนามบินส่งผลให้เกิดการปะทะกันกับเจ้าหน้าที่ทำให้จำนวนผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต

ง. เมื่อวันที่ 13 เมษายน ค.ศ. 2006 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายไอดริส เดบี (Idriss Deby) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกลุ่มการชุมนุมเพื่อประชาธิปไตยและเสรีภาพ

ประเทศอาหรับยิปต์ เมื่อวันที่ 18 เมษายน ค.ศ. 1974⁵²² (9) ประเทศกินี-บิสเซา จำนวน 2 ครั้ง⁵²³ (10) ประเทศเคนยา เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 1982⁵²⁴ (11) ประเทศโมร็อกโก เมื่อวันที่ 10

(Rassemblement pour la Démocratie et les Libertés: RDL) รวมถึง กลุ่มกบฏหลักอีกสองกลุ่ม ได้แก่ การชุมนุมของกองกำลังประชาธิปไตย (Rassemblement des Forces Démocratiques: RAFD) และการชุมนุมเพื่อประชาธิปไตย (Rassemblement pour la Justice: RPJ) ซึ่งเหตุการณ์ความพยายามรัฐประหารครั้งนี้ถือว่าเป็นเหตุการณ์ที่รุนแรงเป็นอย่างมาก เพราะมีผู้เสียชีวิตจำนวนมากถึง 350 รายในการสู้รบ และประเทศชาติได้ทำการยุติความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศซูดานและคาดว่าจะขับไล่ผู้ลี้ภัยชาวซูดาน 200,000 คนอีกด้วย

⁵²¹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลระบอบการปกครองของนายโลเรองต์ กักโบ (Laurent Gbagbo) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทหารที่ภักดีต่อนายอลาสซาน อูตตารา (Alassane Ouattara) และนายคูลิบาลี (Coulibaly) รวมถึงกลุ่มผู้สนับสนุนที่อยู่ภายในพรรคการเมืองของพรรครีพับลิกัน (Rally of Republicans: RDR) และทหารรับจ้างจากประเทศบูร์กินาฟาโซ ได้เข้าโจมตีพื้นที่ยุทธศาสตร์ในเมืองอาบิจาน รวมถึงสำนักงานกระจายเสียงของรัฐบาลในเมืองโคโคติ และบ้านพักของนายกักโบ

⁵²² ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอันวาร์ ซาดัต (Anwar Sadat) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยองค์กรปลดปล่อยอิสลาม (Munazzamat al-Tahrir al-Islami) หรือ เยาวชนของมุฮัมหมัด (Shabab Muhammad) ก่อตั้งโดย ดร. คอลีห์ อับดุลเลาะห์ ซีรียา (Salih Abdullah Siriyya) จบในระดับปริญญาเอกด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์และเป็นวิทยากร รวมถึงนักเรียนนายร้อยหลายคนจากวิทยาลัยเทคนิคการทหาร (Military Technical College: MTC) ในเมืองเฮลิโอบอลิสกลุ่มกบฏรุ่นเยาว์จำนวนมากกว่า 100 คน ที่เรียกว่า Military Academy Group รวมตัวกันบุกเข้าโจมตีวิทยาลัยเทคนิคการทหาร (Military Technical College: MTC) ในเมืองเฮลิโอบอลิส ซึ่งนำไปสู่การสู้รบกับทหารองครักษ์ทำให้มีผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ครั้งนี้จำนวน 11 ราย และบาดเจ็บ 27 ราย

⁵²³ ก. เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน ค.ศ. 1998 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายเจ้า แบร์นาร์โด วีเอร์รา (João Bernardo Vieira) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลอังสมณี มาเน (Ansumane Mané) พร้อมกองกำลังกบฏในนามคณะทหารเพื่อความมั่นคงของประชาธิปไตย สันติภาพ และความยุติธรรม (Junta Militar para a Consolidação de Democracia, Paz e Justiça: JM) ความพยายามรัฐประหารกลายเป็นสงครามกลางเมืองที่กินเวลาไปมากกว่า 11 เดือนคร่าชีวิตผู้คนไปกว่า 2,000 คน

ข. เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม ค.ศ. 2012 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายพลอันโตนิโอ อินใจ (General Antonio Injai) โดยมีนายมานูเอล เซรีโฟ นามัดโจ (Manuel Serifo Nhamadjo) เป็นแนวหน้าพลเรือนได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทัพกบฏเข้าโจมตีค่ายทหารของกองพันคอมมานโดใกล้เมืองบิสเซาทำให้มีผู้เสียชีวิตจำนวน 7 ราย รวมถึงผู้โจมตีอีกจำนวน 6 ราย

⁵²⁴ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพรรคของสหภาพแห่งชาติแอฟริกาของเคนยา (Kenya African National Union: KANU) ของนายแดเนียล อาราบ มอย (Daniel Arap Moi) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยเจ้าหน้าที่กบฏแห่งกองทัพอากาศเคนยา (Kenyan Air Force: KAF) ที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทหารที่ฐานทัพอากาศหลักสามแห่ง (Nanyuki, Embakasi และ Eastleigh) ภายใต้การนำของนายเฮเซคียาห์ โอชูกา (Hezekiah Ochuka) นายทหารอากาศอาวุโส และนายครา โอเตโย โอคูมุ (Sergeant Pancra Oteyo Okumu) ได้ก่อการกบฏ

กรกฎาคม ค.ศ. 1971⁵²⁵ (12) ประเทศเซียร์ราลีโอน เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม ค.ศ. 1997⁵²⁶ และ (13) ประเทศซูดาน เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน ค.ศ. 1959⁵²⁷

4. การใช้กำลังต่อพลเรือน พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 2 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศรวันดา เมื่อวันที่ 6 เมษายน ค.ศ. 1994⁵²⁸ และ (2) ประเทศซูดาน เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม ค.ศ. 2021⁵²⁹

ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ซึ่งทางประธานาธิบดีได้ประเมินผู้เสียชีวิตอย่างไม่เป็นทางการอยู่ระหว่าง 600 ถึง 1,800 และได้สร้างความเสียหายประมาณ 50 ล้านดอลลาร์

⁵²⁵ ซึ่งขณะนั้นเป็นสถาบันกษัตริย์ที่นำโดยกษัตริย์ฮัสซันที่ 2 (King Hassan III) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลโมฮัมหมัด เมดบูห์ (General Mohamed Medbouth) เข้าโจมตีพระราชวัง ทำให้ชาวพลเมืองจำนวนมากพยายามหลบหนี แต่ก็ถูกสังหารหมู่.

⁵²⁶ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอาห์มัด เตจัน กับบาห์ (Ahmad Tejan Kabbah) ภายหลังจากการกลับคืนสู่การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในเดือนมีนาคมปี ค.ศ. 1996 ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายจอห์นนี่ พอล โครมา (Johnny Paul Koroma) พร้อมกองกำลังทหารกบฏได้บุกเข้าไปภายในคุกพร้อมปล่อยตัวนักโทษหลายร้อยคน และติดอาวุธให้นักโทษหลายร้อยคน อีกทั้ง ยังมีการปล้นสะดมเมื่อทหารและนักโทษถูกปล่อยตัวเข้าปล้นธนาคารกลางและอาคารคลัง หลังถูกเผา มีปืนปล้นธนาคาร ธุรกิจ โรงแรม โรงเรียน อาคารสาธารณะ และบ้านส่วนตัวอย่างไม่เลือกปฏิบัติ ผู้นำรัฐประหารยึดครองบ้านส่วนตัวจำนวนมาก ซึ่งบางคนอาศัยหลบหนีเอาชีวิตรอด.

⁵²⁷ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพลโทอิบราฮิม อับบูต (Lieutenant General Ibrahim Abboud) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยเจ้าหน้าที่กบฏจากโรงเรียนทหารราบกองทัพบกได้ทำการก่อจลาจลภายในเมืองคาร์ทุมจนเกิดการต่อสู้กันอย่างนองเลือดบนท้องถนน.

⁵²⁸ เนื่องจากนายจูเวนาล ฮับยาริมานา (Juvénal Habyarimana) ที่ได้รับอำนาจผ่านการรัฐประหารครั้งก่อนได้ทำการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวทูตซีราว 800,000 คนร่วมกับกลุ่มหัวรุนแรงชาวฮูตู (Hutu-dominated regime).

⁵²⁹ เกิดการรัฐประหารนำโดยพล.อ. โมฮาเหม็ด ฮัมดัน ดากาโล หรือที่รู้จักในชื่อ เฮเมตตี ผู้บัญชาการกองกำลังกึ่งทหาร Rapid Support Forces (RSF) ทำการรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจระบอบการปกครองของประธานาธิบดี พล.อ. อับเดล ฟัตตาห์ อัล-บวร์ฮัน ซึ่งมีการปะทะกันตามจุดยุทธศาสตร์สำคัญทั่วเมืองหลวงส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตแล้วอย่างน้อย 56 คน และบาดเจ็บนับร้อยคน.

5. การระงับกิจกรรมทางการเมือง พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 3 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศบูร์กินาฟาโซ เมื่อวันที่ 3 มกราคม ค.ศ. 1966⁵³⁰ (2) ประเทศราชอาณาจักรเลโซโท เมื่อวันที่ 20 มกราคม ค.ศ. 1986⁵³¹ และ (3) ประเทศวันดา เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม ค.ศ. 1973⁵³²

6. การลักพาตัว การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมือง พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 41 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศแองโกลา เมื่อวันที่ 27 เดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1977⁵³³

⁵³⁰ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายมอริซ ยามเอยโก (Maurice Yameogo) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยพันโทซังกูเล ลามิซานา (Lieutenant Colonel Sangoule Lamizana) และพันโทซังกูเล ลามิซานา (Lieutenant Colonel Sangoule Lamizana) ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นประมุขแห่งรัฐเพื่อรักษาการได้ใช้อำนาจสั่งการให้ระงับกิจกรรมทางการเมืองและประกาศแผนการรัฐประหารถึงความตั้งใจที่จะปกครองประเทศต่อไปอีกสี่ปี.

⁵³¹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของระบอบการปกครองของพรรคชาติ (Basotho National Party: BNP) ของนายเลอบัว โจนาธาน (Lebua Jonathan) ภายหลังการยึดอำนาจนั้นรัฐสภาถูกยุบ กิจกรรมทางการเมืองถูกระงับ และการปกครองของพรรคชาติได้ถูกแทนที่ด้วยรัฐบาลทหาร.

⁵³² ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพรรคปาร์เมฮูตู (Parmehutu party regime) ของนายเกรกัวร์ กายีบันดา (Grégoire Kayibanda) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพลตรีจูเวนัล ฮับยาริมานา (Juvenal Habyarimana) พร้อมกองกำลังกบฏได้ระงับกิจกรรมของพรรคการเมือง (Parmehutu) และทำการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อสันติภาพและเอกภาพแห่งชาติเพื่อหยุดยั้งความวุ่นวายและปกป้องอำนาจของชาวฮูตูที่ถูกคุกคาม

⁵³³ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของกองพลติดอาวุธของประชาชนปลดปล่อยแองโกลาที่เก้า (The Ninth Brigade of the People's Armed Forces of Liberation of Angola: FAPLA) ภายใต้การนำของนายอาโกสตินโย เนโต (Agostinho Neto) ประธานาธิบดีแห่งแองโกลาบริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกลุ่มผู้คัดค้าน ขบวนการประชาชนเพื่อการปลดปล่อยแองโกลา (Popular Movement for the Liberation of Angola: MPLA) ภายใต้คำสั่งของอดีตรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย นายนิโต อัลเวส (Nito Alves) และอดีตนายกรัฐมนตรีของกองทัพบก นายโซเซ (เซ) ฟาน ดูเนม (Jose (Zé) Van Dunem) นายเจเค็อบ คาเอตาโน (Jacob Caetano) รวมถึงนายนิโต อัลเวส (Nito Alves) และนายโซเซ (เซ) ฟาน ดูเนม พร้อมกองกำลังกบฏได้ทำการสังหารรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (Saydi Mingas) รัฐมนตรีกระทรวงเศรษฐกิจของกระทรวงการต่างประเทศ (Garcia Neto and Helder Neto) เจ้าหน้าที่ข่าวกรองระดับสูง และผู้บัญชาการ (Paulo Mangungo Eugenia Verissimo da Costa, Jose Manuel Paiva และ Eurico Gonçalves)

- (2) ประเทศเบนิน เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1972⁵³⁴ (3) ประเทศบูร์กินาฟาโซ จำนวน 3 ครั้ง⁵³⁵
 (4) ประเทศบุรุนดี จำนวน 2 ครั้ง⁵³⁶ (5) ประเทศแอฟริกากลาง จำนวน 2 ครั้ง⁵³⁷ (6) ประเทศชาด

⁵³⁴ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายมากา (Hubert Maga), นายอภิธี (Sourou-Migan Apithy) และ นายจัสติน อาโฮมา เดเก (Justin Ahomadégbé) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกพอล-เอมิล เดอ ซูซา (Paul-Émile de Souza) เจ้าหน้าที่ฝ่ายกบฏ พร้อมทหารกบฏบางส่วนบุกเข้าไปในที่พักของผู้พันเดอซูซา (Colonel de Souza) และพยายามจะฆ่าเขาแต่ไม่สำเร็จจึงทำให้มือสังหารที่เหลืออีกแปดคนถูกจับ รวมถึงแผนการความพยายามของนายคูอันเดเต (Maurice Kouandété) เพื่อยึดตำแหน่งประธานาธิบดีก็ล้มเหลวลง

⁵³⁵ ก. เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม ค.ศ. 1983 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีนโธมัส ซันการา (Thomas Sankara) และผู้สนับสนุนประธานาธิบดี ฌ็อง-บัปติสต์ อูเอดราโอโก (Jean-Baptiste Ouedraogo) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกกาเบรียล โยเรียน โซเม (Colonel Gabriel Yorian Some) ได้นำกองทัพบกเข้าจับกุมนายซันการา พันตรีฌ็อง-บัปติสต์ ลิงกานี (Jean-Baptiste Lingani) เลขาธิการสภาแห่งประชาชน (Counseil de Salut du Peuple: CSP) รวมทั้งบุคคลสำคัญทางการเมืองอีกหลายคน และหัวหน้าสมาพันธ์สหภาพแรงงานไวลดาอีก

ข. เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม ค.ศ. 1987 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายโธมัส ซันการา (Thomas Sankara) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายแบลส กงปาเร (Blaise Compaore) ได้นำกองทัพบกก่อการจลาจลผ่านป้อมที่ตั้งมั่นและตามค่ายทหารต่าง ๆ ทั่วเมืองหลวง ซึ่งทำให้ประธานาธิบดีซันการาและพรรคพวก 12 คนถูกยิงเสียชีวิตนอกกรุงสลาไกกลาง เหตุการณ์นี้ถือเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของประเทศบูร์กินาฟาโซที่ประมุขแห่งรัฐถูกสังหารในการรัฐประหาร โดยมีผู้เสียชีวิตทั้งหมดประมาณ 50 ราย รวมถึงนายทหาร 9 นาย

ค. เมื่อวันที่ 16 กันยายน ค.ศ. 2015 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีซัวร์วออย่างนาย มิเชล คาฟานโด (Michel Kafando) หรือนายกรัฐมนตรี ไอแซค ซิดา (Issac Zida) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกลุ่มกองกำลังพิทักษ์ประธานาธิบดี (Presidential Security Regiment: RSP) พร้อมกองทัพบกได้บุกเข้าโจมตีการประชุมคณะรัฐมนตรีและจับกุมประธานาธิบดี

⁵³⁶ ก. เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม ค.ศ. 1993 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายเมลช็อร์ นดาตาเย (Meichior Ndadaye) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยชาวทุตซีได้บุกเข้าโจมตีทำเนียบประธานาธิบดี ทำให้ประธานาธิบดีเมลช็อร์ นดาตาเย ได้หลบหนีออกจากพระราชวังด้วยรถหุ้มเกราะ แต่ไม่กี่ชั่วโมงต่อมาถูกลอบสังหารพร้อมกับเจ้าหน้าที่ระดับสูง

ข. เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม ค.ศ. 2001 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของผู้นำเผด็จการนายปิแอร์ บูโยยา (Pierre Buyoya) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยเจ้าหน้าที่และนักเรียนนายร้อย ได้เข้าจับกุมนายพลลิเบเร ฮิคูบุรุนดี (General Libere Hicuburundi) ที่เมืองคายนซา

⁵³⁷ ก. เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1966 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีเดวิด แดคโค (David Dacko) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกฌ็อง-เบเดล บอคาซา (Jean-Bedel Bokassa) ร้อยเอกอเล็กซานเดร บันซา (Alexandre Banza) ผู้บัญชาการทหารในเขตชานเมืองทางตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้นำฌอง โคลด์ มันทาบา (Jean Claude Mandaba) นายออกุสต์ เอ็มบงโก (Auguste

M'Bongo) และพันโททีโมธี มาเลนโดมา (Timothée Malendoma) เข้าจับกุมประธานาธิบดีเดวิด แดคโค และ
นักการเมืองหลายคน

ข. เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน ค.ศ. 1996 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีปาตาเซ (Ange-
Félix Patassé) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทหารที่จงรักภักดีต่อร้อยเอกอานีเซต์ เซา
เลต์ (Captain Anicet Saulet) ชาวยาโคมา (Yakoma) รวมถึงจ่าสิบเอกคริสเตียน เกอเร็ต (Sergeant Christian
Gueret) ลอบสังหารพันเอกนายคริสตอฟ เกรลอมเบ (Colonel Christophe Grelombé) อดีตรัฐมนตรีกลาโหม
พร้อมกับลูกชายของเขา

ค. เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม ค.ศ. 2001 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีปาตาเซ (Ange-
Félix Patassé) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองกำลังอัฟริกากลาง (FACA) ภายใต้การนำ
ของอดีตผู้นำเผด็จการนายอังเดร โคลิงบา (Kolingba) ได้รวบรวมกองกำลังบุกเข้าโจมตีที่พำนักของประธานาธิบดี
ปาตาเซ (Ange-Félix Patassé) ในเมืองบังกี อีกทั้งยังสังหารนายพลอาเบล อาบรู (General Abel Abrou) เสนาธิ
การกองทัพบก และนายพลเอ็นจาดเตอร์ เบดายา (General Njadder Bedaya) หัวหน้ากองทหาร

เมื่อวันที่ 20 เมษายน ค.ศ. 2021⁵³⁸ (7) ประเทศคอโมโรส จำนวน 2 ครั้ง⁵³⁹ (8) ประเทศโกตดิวัวร์ จำนวน 2 ครั้ง⁵⁴⁰ (9) ประเทศคองโก เมื่อวันที่ 18 มีนาคม ค.ศ. 1977⁵⁴¹ (10) ประเทศอาหรับยิปต์

⁵³⁸ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายไอดริส เดบี (Idriss Deby) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนาย มหามาน เดบี (Mahamat Deby) ได้ทำการสังหารนายไอดริส เดบี (Idriss Deby)

⁵³⁹ ก. เมื่อวันที่ 27 กันยายน ค.ศ. 1995 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดี ซาอิด โมฮัมเหม็ด โจฮาร์ (President said Mohammed Djohar) บริหารประเทศและได้ทำการรัฐประหารขึ้นนำโดยทหารรับจ้าง ชาวฝรั่งเศสและกองทัพกบฏแห่งคอโมโรสจำนวนมากภายใต้การนำของนายบ็อบ เดนาร์ (Bob Denard) ได้จับ ประธานาธิบดีโจฮาร์เป็นตัวประกัน

ข. เมื่อวันที่ 30 เมษายน ค.ศ. 1999 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีซัวคราว ทัดจิดีน เบน ซาอิด มาสซาวน์ (President Tadjidine Ben Said Massounde) บริหารประเทศและได้ทำการรัฐประหารขึ้นนำ โดยพันเอกอาซาลี อัสซูมานี (Colonel Azali Assoumani) ผู้บัญชาการกองทัพบกได้ทำการกักบริเวณ ประธานาธิบดีซัวคราว ทัดจิดีน เบน ซาอิด มาสซาวน์ (President Tadjidine Ben Said Massounde) และ นายกรัฐมนตรีอับบาส ดยัสซุฟ (Abbas Djoussouf) ไว้ภายในบ้าน

⁵⁴⁰ ก. เมื่อวันที่ 18 กันยายน ค.ศ. 2000 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีโรเบิร์ต เกอิ (Robert Guei) บริหารประเทศและได้ทำการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทหารที่ภักดีต่อนายอลาสซาน อุตตารา (Alassane Ouattara) ได้บุกเข้าโจมตีบ้านพักของประธานาธิบดีเกอิ พร้อมยิงอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ลอบสังหารนี้ประธานาธิบดีนั้นรอดชีวิตมาได้อย่างหวุดหวิด

ข. เมื่อวันที่ 19 กันยายน ค.ศ. 2002 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายโลร็องต์ กบกโบ (Laurent Gbagbo) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทหารกบฏภายใต้การนำของนายอลาสซาน อุตตารา (Alassane Ouattara) พร้อมกลุ่มกบฏได้ทำการสังหารรัฐมนตรีมหาดไทยนั้นคือนายเอมิล โบกา ดอดู (Interior Minister Emile Boga Doudou) เป็นเหตุให้ทางรัฐบาลได้กล่าวโทษต่อความพยายามทำรัฐประหารใน ครั้งนี้และกล่าวโทษต่อนายออตตาราและชาวมุสลิมทางตอนเหนือที่เป็นพันธมิตรกับประธานาธิบดีเบลส กงเปาเร ที่ ซึ่งประธานาธิบดีของประเทศบูร์กินาฟาโซที่อยู่ใกล้เคียงว่าเป็นผู้อยู่เบื้องหลังความพยายามรัฐประหาร แต่อย่างไรก็ตาม รัฐบาลกงเปาเร (Balise Compaore) ได้ปฏิเสธข้อกล่าวหาดังกล่าว

⁵⁴¹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายมาเรียน งวบี (Nguabi) บริหารประเทศและได้ทำการรัฐประหารขึ้นนำโดยอดีตผู้นำ กองทัพ บาร์เธเลมี กิกาดิดิ (Captain Barthelemy Kikadidi) ได้ทำการสังหารนายมาเรียน งวบี (Nguabi) หัวหน้า รัฐบาล ณ ขณะนั้นจนเสียชีวิต

จำนวน 2 ครั้ง⁵⁴² (11) ประเทศอิตาลีเมื่อวันที 5 มีนาคม ค.ศ. 1969⁵⁴³ (12) ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเอธิโอเปีย เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ. 1960⁵⁴⁴ (13) ประเทศกาบอง เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1964⁵⁴⁵ (14) ประเทศกานา จำนวน 3 ครั้ง⁵⁴⁶ (15) ประเทศกินี เมื่อ

⁵⁴² ก. เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม ค.ศ. 1952 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของสถาบันกษัตริย์ฟารูก (Farouk) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายกา말 อับเดล นัสเซอร์ (Gamal Abdel Nasser) พร้อมกับกลุ่มผู้สนับสนุน ได้แก่ พันตรีอับดุลอัล-มุนอิม อับดุลราฮูฟ (Major Abd al-Mun'im Abd al-Ra'uf) ผู้นำฮาซัน อิบราฮิม (Captain Hasan Ibrahim) ผู้นำคาลิด มูฮิ อัล-ดิน (Captain Khalid Muhi al-Din) พันตรีคามาล อัล-ดิน ฮูเซน (Major Kamal al-Din Husayn) พันตรีอับดุลลาตีฟ บักห์ดาดี (Major Abd al-Latif Baghdadi) พันตรีอับเดล ฮาคิม อาเมอร์ (Major Abdel Hakim Amer) พันตรีซาลาห์ ซาลิม (Major Salah Salim) ผู้พันกา말 ซาลิม (Lieutenant Colonel Gamal Salim) นายพลอาห์เหม็ด นาเกิบ (General Mohamed Naguib) นายอันวาร์ ซาอัด (Anwar Sadat) นายอาหมัด ชอว์กี (Ahmad Shawqi) และพันโทยอซุฟ มันซูร์ ซิดดิก (Yusuf Mansur Siddiq) ได้ร่วมกันจับกุมผู้บังคับบัญชาาระดับสูงของกองทัพ และบุคคลจากหน่วยกองทัพอื่น ๆ

ข. เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม ค.ศ. 1981 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีอันวาร์ ซาอัด (Anwar Sadat) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยเจ้าหน้าที่กลุ่มอิสลามิสต์ (Islamist Junior) ภายใต้การนำของจำสับเอกฮุสเซน อับบาซ มุฮัมหมัด (Sergeant Hussein Abbas Mihammad) เป็นมือปืนลอบสังหารประธานาธิบดีอันวาร์ ซาอัด (Anwar Sadat) จนเสียชีวิต

⁵⁴³ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายฟรานซิสโก มาเซียส เอ็นเกมา (Francisco Macías Nguema) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยรัฐมนตรีต่างประเทศ นาย เอ็นดองโก มโยเน (Foreign Minister Ndongko Myone) พร้อมกับกลุ่มกบฏผู้สนับสนุนทำให้เกิดการปะทะกัน ณ เมืองบาตา (Bata) และมีการเข้ายึดครองอาคารอีกด้วย

⁵⁴⁴ ซึ่งขณะนั้นกษัตริย์ไฮเล เซลซซี (Haile Selassie) ที่ 1 ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทหารรักษาพระองค์และนายพลจัตวาเมจิสตู นิวเวย์ (Brigadier general Mengistu Neway) ที่ได้รับการสนับสนุนจากพลตรีมูเลเกตา บูลิ (Major General Mulugeta Buli) อดีตผู้บัญชาการทหารองครักษ์ เสนาธิการของกษัตริย์ พลจัตวาซีเก ดิบู (Brigadier Tsigué Dibou) หัวหน้าตำรวจ พันโทเวิร์คตีเนห์ เกเบเฮยู (Lieutenant Colonel Workneh Gebeheyu) หัวหน้าหน่วยรักษาความปลอดภัย และนายเกตาชีว เบเคเล่ (Getachew Bekele) รักษาการรัฐมนตรีกรมนาวิกโยอิน พร้อมกับกลุ่มผู้ก่อการรัฐประหารได้เข้าควบคุมตัวเจ้าชายอัลฟา-วสันต์ มงกุฎราชกุมาร และนักการเมืองจำนวนมาก

⁵⁴⁵ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีกาเบรียล เลออน เอ็มบา (Gabriel Léon M'ba) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทหารที่ภักดีต่อฝ่ายค้าน (Gabonese Democratic and Social Union: UDSG) ได้เข้าจับกุมตัวประธานาธิบดี นายหลุยส์ บิ๊กมัน (Louis Bigman) ประธานสมัชชาแห่งชาติ พร้อมทั้งคณะรัฐมนตรี

⁵⁴⁶ ก. เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1966 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพรรคอนุสัญญาพรรคประชาชน (the Convention People's Party: CPP) ของนายควาเม อังรูมาห์ (Kwame Nkrumah) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลโจเซฟ อาเธอร์ อังคราห์ (General Joseph Arthur Ankrah) พร้อมกอง

วันที่ 5 กันยายน ค.ศ. 2021⁵⁴⁷ (16) ประเทศกินี-บิสเซา เมื่อวันที่ 12 เมษายน ค.ศ. 2012⁵⁴⁸ (17) ประเทศไลบีเรีย เมื่อวันที่ 12 เมษายน ค.ศ. 1980⁵⁴⁹ (18) ประเทศมาดากัสการ์ เมื่อวันที่ 11

กำลังกบฏ ซึ่งระหว่างการเกิดรัฐประหารนั้นทำให้นายพลบาร์วาท (General Barwah) ผู้บัญชาการกองทัพลูก
สังหารขณะขัดขึ้นการจับกุม

ข. เมื่อวันที่ 13 มกราคม ค.ศ. 1972 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายโคฟี บูเซีย (Kofi Busia) ได้
บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันโทอิกเนเชียส คูตู อาเชียม ปอง (Lieutenant Colonel
Ignatius Kutu Acheampong) พร้อมกองกำลังกบฏได้เข้าจับกุมประธานาธิบดีอาคูโฟ-อัดโด (President Akufo-
Addo) พร้อมเจ้าหน้าที่คนสำคัญ ได้แก่ เสนาธิการดาเนียล แอดโด (Chief of staff Daniel Addo) นายตูม-บาร์มา
(Twum-Barima) หัวหน้ากองทัพบก นายฮามิดู (Hamidu) หัวหน้าหน่วยข่าวกรองทางทหาร และพันเอกโอเซ วูซู
(Colonel Osei-Wusu) ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ 2

ค. เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน ค.ศ. 1979 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพลโท เฟรเดอริก ดับเบิลยู. เค. อาคุฟ
โฟ (Lieutenant General Frederick W. K. Akuffo) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยร้อยโท
กานบิน เจอร์รี รอร์ลิงส์ (Lieutenant Jerry Rawlings) พร้อมกำลังสนับสนุนภายใต้คำสั่งของผู้นำเฮนรี สมิธ
(Captain Henry Smith) ทำให้กองกำลังกบฏได้ทำการสังหารนายพลโอตาร์ตี เวลลิงตัน (Odartey Wellington) อีก
ทั้งพบว่า เมื่อช่วงกลางเดือนมิถุนายนสภาปฏิวัติกองทัพบก (AFRC) ได้ทำการประหารชีวิตพลโท เฟรเดอริก ดับเบิลยู. เค.
อาคุฟโฟ นายอิกเนเชียส คูตู อาเชียมปอง (Ignatius Kutu Acheampong) และนายอักวาซี อาฟริฟา (Akwas Afrifa)
⁵⁴⁷ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของรัฐบาลพลเรือนที่มาจากทางเลือกตั้งอย่างนายอัลฟา กงเด (Alpha Condé) ได้บริหาร
ประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกมามาดี ดุมบัวย่า (Mamady Doumbouya) พร้อมกองกำลัง
กบฏได้จับตัวนายกงเด (Condé) เป็นตัวประกัน

⁵⁴⁸ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายไรมุนโด เปเรรา (interim president Raimundo Pereira) ได้บริหารประเทศอยู่และ
ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายมามาดู ตูเร คูรูมา (Mamadu Ture Kuruma) และนายพลอันโตนิโอ อินโจ
(General Antonio Injai) พร้อมกองกำลังกบฏพยายามลอบสังหารนายกรัฐมนตรี โดยบุกเข้าโจมตีบ้านพักของ
นายกรัฐมนตรีคาร์ลอส โกเมส จูเนียร์ (Gomes Júnior) ด้วยระเบิดและปืนไรเฟิลอัตโนมัติ ส่วนเจ้าหน้าที่ระดับสูง
คนอื่น ๆ ของรัฐบาลก็ถูกควบคุมตัวเช่นกัน รวมถึงประธานาธิบดีชั่วคราวเปเรย์รา และสมาชิกระดับสูงด้วย

⁵⁴⁹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพรรค (True Whig Party: TWP) ของนายวิลเลียม โทลเบิร์ต (William Tolbert) ได้
บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยจ่าสิบเอกซามูเอล โด (Master Sergeant Samuel Doe) ได้
บุกเข้าโจมตีพระราชวังและเข้าจับกุมประธานาธิบดีโทลเบิร์ต (President Tolbert) เพื่อสังหารโดยการยิงที่ศีรษะถึง
สามครั้งและควักตาขวาจนเสียชีวิต

กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1975⁵⁵⁰ (19) ประเทศมาลี จำนวน 3 ครั้ง⁵⁵¹ (20) ประเทศโมร็อกโก เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม ค.ศ. 1972⁵⁵² (21) ประเทศไนเจอร์ เมื่อวันที่ 9 เมษายน ค.ศ. 1999⁵⁵³ (22) ประเทศ

⁵⁵⁰ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีริชาร์ด รัตสมันดราวา (Richard Ratsimandrava) ได้บริหารประเทศอยู่ และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกลุ่มของพันเอกเบรชาร์ด ราชาโอนาริสัน (Brechard Rajaonarison) นั่นคือกลุ่มตำรวจที่มีชื่อว่า “Groupe Mobile de la Police: GMP” ทำการลอบสังหารประธานาธิบดีริชาร์ด รัตสมันดราวา (Ratsimandrava)

⁵⁵¹ก. เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน ค.ศ. 1968 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายโมดิโบ เกิตา (Modibo Keita) ได้บริหารประเทศอยู่ และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยร้อยโทมูสซา ตราโอเร (Moussa Traore) พร้อมกองกำลังกบฏได้จับกุมประธานาธิบดีพร้อมสมาชิกคณะกรรมการป้องกันการปฏิวัติแห่งชาติ (Comité National de Defense de la Révolution: CNDR) รัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่กองกำลังติดอาวุธที่ถูกควบคุมตัวด้วยเช่นกัน

ข. เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม ค.ศ. 2020 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอิบราฮิม บูบาคาร์ เกิตา (Ibrahim Boubacar Keita) ได้บริหารประเทศอยู่ และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายมาห์มูด ดิกโก (Mahmoud Dicko) ได้ทำการจับกุมเจ้าหน้าที่อาวุโส รวมทั้งรัฐมนตรีกระทรวงการคลังและประธานรัฐสภา อีกทั้งยังได้จับกุมประธานาธิบดีเกิตาและนายกรัฐมนตรีบูบู ชิสเซ่อีกด้วย

ค. เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม ค.ศ. 2021 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีซัวคราว อิบราฮิม บาร์ เอ็นดอร์ว (Ibrahim Bah Ndw) ได้บริหารประเทศอยู่ และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยรองประธานาธิบดีซัวคราว นายอัสซิมิ โกิตา (Assimi Goita) เข้าควบคุมตัวประธานาธิบดีอิบราฮิม บาร์ เอ็นดอร์ว และนายกรัฐมนตรีอวน (Ouane)

⁵⁵² ซึ่งขณะนั้นสถาบันกษัตริย์ฮัสซันที่ 2 ได้บริหารประเทศอยู่ และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายโมฮัมเหม็ด อูฟกีร์ (General Mohamed Oufkir) พยายามลอบสังหารกษัตริย์โดยการนำเครื่องบินขับไล่ F-5 ของกองทัพอากาศโมร็อกโกจำนวน 4 ลำได้เดินทางออกจากฐานทัพอากาศสหรัฐที่เคนดรา ซึ่งอยู่ห่างจากเมืองหลวงไปทางเหนือ 25 ไมล์ และพยายามยิงเครื่องบินโบอิง 727 ที่กษัตริย์ฮัสซันที่ 2 ทรงอยู่บนเครื่องบินทำให้กษัตริย์ได้รับบาดเจ็บสาหัส

⁵⁵³ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอิบราฮิม บาเร ไมนัสซารา (Ibrahim Bare Mainassara) ได้บริหารประเทศอยู่ และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายดาวดา มาลัม วันเก (Daouda Malam Wanké) ได้ลอบสังหารนายอิบราฮิม บาเร ไมนัสซาราระหว่างการทำรัฐประหารจนเสียชีวิต

ไนจีเรีย จำนวน 2 ครั้ง⁵⁵⁴ (23) ประเทศรวันดา เมื่อวันที่ 6 เมษายน ค.ศ. 1994⁵⁵⁵ (24) ประเทศ
ประชาธิปไตยเซาตูเมและปรินซิปี จำนวน 2 ครั้ง⁵⁵⁶ (25) ประเทศโซมาเลีย เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม ค.ศ.

⁵⁵⁴ ก. เมื่อวันที่ 15 มกราคม ค.ศ. 1966 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีอาบูบาคาร์ ตาฟา
วา บาเลวา (Prime Minister Abubakar Tafawa Balewa) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำ
โดยนายพลจอห์นสัน อากียี-อิรอนซี (General Johnson Aguiyi-Ironsi) ได้ลักพาตัวเจ้าหน้าที่รุ่นเยาว์และประหาร
ผู้นำทางการเมืองหลายคน รวมทั้ง นายอาบูบาคาร์ ตาฟาวา บาเลวา (Abubakar Tafawa Balewa) นายกรัฐมนตรี
ของรัฐบาลกลางในลากอส นายซามูเอล อคินโกลา (Samuel Akintola) นายกรัฐมนตรีของภูมิภาคตะวันตกในอโบา
ตัน นายอาห์มาดู เบลโล (Ahmadu Bello) นายกรัฐมนตรีของภาคเหนือในคาดูนา นายเฟสทัส เอนเทอร์-เอโบห์
(Festus Okoti-Eboh) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังของรัฐบาลกลาง และเจ้าหน้าที่อาวุโสจากภาคเหนือ

ข. เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม ค.ศ. 1966 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของระบอบทหารที่ปกครองโดยอิกโบ
(Igbo-dominated) ที่นำโดยนายพลจอห์นสัน อากียี-อิรอนซี (General Johnson Aguiyi-Ironsi) ได้บริหารประเทศ
อยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลยาคุบู โกวอน (General Yakubu Gowon) ได้ทำการลอบสังหารนาย
พลจอห์นสัน อากียี-อิรอนซี (General Johnson Aguiyi-Ironsi)

⁵⁵⁵ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายจูเวนาล ฮับยาริมานา (Juvénal Habyarimana) ที่ได้รับอำนาจผ่านการรัฐประหาร
ครั้งก่อนถูกสังหารบนเครื่องบินอย่างไม่เป็นธรรมพร้อมกับประธานาธิบดีซีเปรียน เอ็นทายามิรา (President
Cyprien Ntaryamira) แห่งประเทศบุรุนดีขณะเดินทางกลับจากการเจรจาสันติภาพ

⁵⁵⁶ ก. เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1995 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรี คาร์ลอส กราซา
(Prime Minister Carlos Graca) และประธานาธิบดี มิเกล ไตรโวอาดา (President Miguel Trovoadá) ได้บริหาร
ประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยร้อยโทมานูเอล ควินตัส เด อัลเมดา (Lieutenants Manuel
Quintas de Almeida) และนายเฟอร์นันโด โซซา ปอนเตส (Fernando Sousa Pontes) ได้เข้าจับกุม
ประธานาธิบดีไตรโวอาดา พร้อมขู่ว่าจะระเบิดเมืองที่ครอบครองของประธานาธิบดีนั้นอาศัยอยู่ อีกทั้งนายกรัฐมนตรี
ราชาถูกนำตัวไปยังเซาตูเมโดยเครื่องบินทหารโปรตุเกส และถูกกักบริเวณในบ้านทันทีในบ้านพักใกล้สนามบินที่ราย
ล้อมไปด้วยทหาร

ข. เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม ค.ศ. 2003 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีนั้นคือ นายมาเรีย
ดาส เนเวส (Prime Minister Maria das Neves) และประธานาธิบดีฟราดิเก เด เมนเซส (President Fradique
de Menezes) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันตรีเฟอร์นันโด เปเรย์รา (Major
Fernando Pereira) ได้จับกุมนายกรัฐมนตรีมาเรีย ดาส เนเวส และบุคคลสำคัญทางการเมืองถูกนำตัวเข้าควบคุม
ตัวที่ค่ายทหารหลัก

1969⁵⁵⁷ (26) ประเทศซูดาน เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1989⁵⁵⁸ (27) ประเทศโตโก เมื่อวันที่ 13 มกราคม ค.ศ. 1963⁵⁵⁹

7. การยึดสถานที่สำคัญทางการเมืองพบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 72 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศแอลจีเรีย เมื่อวันที่ 11 มกราคม ค.ศ. 1992⁵⁶⁰ (2) ประเทศแองโกลา เมื่อวันที่ 27 เดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1977⁵⁶¹ (3) ประเทศเบนิน เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1972⁵⁶² (4) ประเทศบูร์กินาฟาโซ

⁵⁵⁷ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีโมฮาเหม็ด อิบราฮิม เอกัล (Mohamed Ibrahim Egal) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายเซียด บาร์ (Siad Barre) ได้ทำการลอบสังหารประธานาธิบดีอับดิราซิด อาลี เชอร์มาร์ก (Abdirashid Ali Shermarke)

⁵⁵⁸ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายซาดิก อัล-มาห์ดี (Sadiq al-Mahdi) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายโอมาร์ อัล-บาชีร์ (Omar al-Bashir) ได้เข้าจับกุมนายกรัฐมนตรี ซาดิก อัล-มาห์ดีเพื่อต้องการที่จะล้มล้างอำนาจรัฐบาลพลเรือนระงับรัฐธรรมนูญและกิจกรรมทางการเมืองทั้งหมด ยุบรัฐสภา และประกาศภาวะฉุกเฉิน

⁵⁵⁹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีซิลวานัส โอลิมปิโอ (President Sylvanus Olympio) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยอดีตนายกรัฐมนตรี เอเตียน เอยาเดมา (Etienne Eyadema) และทหารผ่านศึกคนอื่น ๆ ที่ถูกปลดออกจากกองทัพได้ทำการสังหารประธานาธิบดีซิลวานัส โอลิมปิโอ ที่ประตูสถานทูตจนเสียชีวิต

⁵⁶⁰ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของกลุ่มอิสลามิสต์ หรือ กลุ่มแนวหน้าแห่งอิสลาม (The Islamic Salvation Front: FIS) ที่ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อเดือน ธันวาคม ค.ศ. 1991 โดยมีนายเบนเจดิด (Chadi Benjedid) ได้ถูกแต่งตั้งให้เป็นประธานาธิบดีเพื่อบริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยทหารกบฏภายใต้กลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติ (National Liberation Front: FLN) นำร่องถึงและกองทหารยานเกราะปิดล้อมสถานที่ราชการสำคัญในเมืองหลวงแอลเจียร์

⁵⁶¹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของกองพลติดอาวุธของประชาชนปลดปล่อยแองโกลาที่เก้า (The Ninth Brigade of the People's Armed Forces of Liberation of Angola: FAPLA) ภายใต้การนำของนายอาโกสตินโญ เนโต (Agostinho Neto) ประธานาธิบดีแห่งแองโกลาบริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกลุ่มผู้คัดค้านขบวนการประชาชนเพื่อการปลดปล่อยแองโกลา (Popular Movement for the Liberation of Angola: MPLA) ภายใต้คำสั่งของอดีตรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย นายนิโต อัลเวส (Nito Alves) และอดีตนายกรัฐมนตรีของกองทัพอากาศ นายโจเซ (เซ) ฟาน ดูเนม (Jose (Zé) Van Dunem) นายเจค็อบ คาเอตาโน (Jacob Caetano) รวมถึงนายนิโต อัลเวส (Nito Alves) และนายโจเซ (เซ) ฟาน ดูเนม ได้ก่อการกบฏโดยการใช้อาวุธเกราะ 10 คันบุกเข้าไปในเรือนจำซาเปาโลเพื่อปลดปล่อยนักโทษที่อยู่ข้างในและเข้ายึดสถานีวิทยุแห่งชาติในลูอันดา จากนั้นได้ทำการกราดยิงพร้อมด้วยระเบิดในเมืองหลวงนานหลายชั่วโมง

⁵⁶² ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายมากา (Hubert Maga), นายอิกิซี (Sourou-Migan Apithy) และ นายจัสติน อาโฮมาเดเก (Justin Ahomadégbé) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกพอล-เอมิล เดอ ซูซา (Paul-Émile de Souza) เจ้าหน้าที่ฝ่ายกบฏพยายามยึดครองจุดยุทธศาสตร์ในโคโตนู (Cotonou)

จำนวน 3 ครั้ง⁵⁶³ (5) ประเทศบูรุนดี จำนวน 2 ครั้ง⁵⁶⁴ (6) ประเทศแคเมอรูน เมื่อวันที่ 6 เมษายน ค.ศ. 1984⁵⁶⁵ (7) ประเทศแอฟริกากลาง จำนวน 3 ครั้ง⁵⁶⁶ (8) ประเทศชาด (จำนวน 2 ครั้ง⁵⁶⁷ (9)

⁵⁶³ ก. เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม ค.ศ. 1983 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีโธมัส ซันการา (Thomas Sankara) และผู้สนับสนุนประธานาธิบดี ฌ็อง-บัปติสต์ อูเอดราโอโก (Jean-Baptiste Ouedraogo) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกกาเบรียล โยเรียน โซเม (Colonel Gabriel Yorian Some) ได้นำรถถังพร้อมกองทัพบกเข้าล้อมบ้านของนายซันการา ซึ่งในขณะนั้นสนามบินนานาชาติก็ถูกปิดลง และกองทหารได้ออกลาดตระเวนตามถนนในเมืองหลวง

ข. เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม ค.ศ. 2014 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายเบลส กงปาเร (Blaise Compaore) ผู้บัญชาการทหารบกบริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพลเอกอนอเร นาเบเร่ ตราโอเร (Honoré Nabéré Traoré) เสนาธิการกองทัพ พร้อมกลุ่มผู้สนับสนุนได้บุกเข้าโจมตีสถานีโทรทัศน์ของรัฐ ประกาศปิดสนามบินและพรมแดนทางบก

ค. เมื่อวันที่ 16 กันยายน ค.ศ. 2015 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนาย มิเชล คาฟานโด (Michel Kafando) หรือนายกรัฐมนตรี ไอแซค ซิดา (Issac Zida) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกลุ่มกองกำลังพิทักษ์ประธานาธิบดี (Presidential Security Regiment: RSP) บุกเข้ายึดและทำการเผาสถานีวิทยุ

⁵⁶⁴ ก. เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม ค.ศ. 1993 เกิดรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายเมลช็อร์ นดาตาเย (Meichior Ndadaïe) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยชาวทุตซีได้ประกาศภาวะฉุกเฉิน ปิดพรมแดน ปิดสนามบิน ปิดท่าเรือทะเลสาบแทนกันยิกา และตัดสายโทรศัพท์ เหตุเนื่องจากการเกิดการสังหารหมู่ครั้งใหญ่

ข. เมื่อวันที่ 18 เมษายน ค.ศ. 2001 เกิดรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของผู้นำเผด็จการนายปิแอร์ บูโยยา (Pierre Buyoya) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยประธานาธิบดีฮูตู นายซิลเวสเตอร์ ดิบันตุงญา (Sylvestre Ntibantunganya) ได้มีรถบรรทุกทหารจากค่ายทหารกาคัมโบ (Gakumbo) ได้เข้ายึดสถานีวิทยุบูรุนดี

⁵⁶⁵ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีปอล บียา (Paul Biya) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกอิบราฮิม ซาเลห์ (Colonel Ibrahim Saleh) ผู้บัญชาการฝ่ายเหนือของหน่วยพิทักษ์รั้งบัลลังก์ได้เข้าทำการยึดสถานีวิทยุ และเมืองหลวง พร้อมทั้งเข้าโจมตีสถานที่สำคัญต่าง ๆ รวมถึงทำเนียบประธานาธิบดี

⁵⁶⁶ ก. เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1966 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีเดวิด แดคโค (David Dacko) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกฌ็อง-เบดัล บอกาซา (Jean-Bedel Bokassa) ร้อยเอกอเล็กซานเดร บันซ่า (Alexandre Banza) ผู้บัญชาการทหารในเขตชานเมืองทางตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้นำมอง โคลด์ มันดาบา (Jean Claude Mandaba) นายออกุสต์ เอ็มบงโก (Auguste M'Bongo) และพันโททีโมธี มาเลนโดมา (Timothée Malendoma) เข้ายึดทำเนียบประธานาธิบดีและสนามบิน

ข. เมื่อวันที่ 3 มีนาคม ค.ศ. 1982 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีโคลิงบา (Kolingba) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลฟรองซัวส์ โบซิเซ่ (Colonel François Bozizé) อดีตนายกรัฐมนตรีอ็องฌ์-เฟลิกซ์ ปาตาเซ (Ange-Félix Patassé) และนายพลอัลฟองเซ่ เอ็มโบคูอา (General Alphonse Mbaikoua) ได้เข้ายึดสถานีวิทยุในการออกประกาศรายการวิทยุเพื่อหวังที่จะเรียกร้องให้ประชาชนลุกฮือต่อต้านประธานาธิบดีโคลิงบา

ค. เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน ค.ศ. 1996 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีปาตาเซ (Ange-Félix Patassé) บริหารประเทศและได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทหารที่จงรักภักดีต่อร้อยเอกอานีเซต์ เซาเลต์ (Captain Anicet Saulet) ชาวยาโคมา (Yakoma) รวมถึงจ่าสิบเอกคริสเตียน เกอเร็ต (Sergeant Christian Gueret) ได้ยึดคลังอาวุธและพื้นที่อื่น ๆ ในเมืองหลวง

⁵⁶⁷ ก. เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1979 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของระบอบการปกครองของทหารของนายพลเฟลิกซ์ มัลลูม (General Felix Malloum) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทัพอาวเหนือ (Armed Forces of the North: FAN) ที่ภักดีต่อนายฮิสแซน ฮาเบร (Hissene Habre) เข้ายึดสถานีวิทยุแห่งชาติเพื่อพยายามขับไล่ประธานาธิบดี

ข. เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม ค.ศ. 2004 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายไอดริส เดบี (Idriss Deby) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกเบชีร์ ฮักการ์ (Colonel Bechir Hagger) เจ้าหน้าที่เมืองซากาวาที่เคยถูกเนรเทศมาหลายปี พร้อมกองทหารกบฏได้นำยานพาหนะหุ้มเกราะเข้าล้อมสถานีโทรทัศน์และสถานีวิทยุ

ประเทศคอโมโรส จำนวน 2 ครั้ง⁵⁶⁸ (10) ประเทศโกตดิวัวร์ เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม ค.ศ. 1999⁵⁶⁹ (11) ประเทศคองโก จำนวน 3 ครั้ง⁵⁷⁰ (12) ประเทศประชาธิปไตยคองโก จำนวน 2 ครั้ง⁵⁷¹ (13) ประเทศ

⁵⁶⁸ ก. เมื่อวันที่ 26 กันยายน ค.ศ. 1992 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดี ซาอิด โมฮัมเหม็ด โจฮาร์ (President said Mohammed Djohar) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองกำลัง กบฏติดอาวุธที่ภักดีต่ออดีตประธานาธิบดีอาห์เหม็ด อับดุลลาห์ (President Ahmed Abdallah) ภายใต้การนำของ ร้อยโทอับเดอเรมาน (Lieutenant Abderemane) นายอูบาคอมโบ (Ayoub Combo) อดีตสมาชิกของหน่วย พิทักษ์ประธานาธิบดี พร้อมผู้สนับสนุนได้เข้าควบคุมสถานีวิทยุ สถานีที่สำคัญทางยุทธศาสตร์หลายสายในช่วง ระยะเวลาสั้น ๆ และปิดกั้นถนนแถวทำเนียบประธานาธิบดี

ข. เมื่อวันที่ 27 กันยายน ค.ศ. 1995 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดี ซาอิด โมฮัมเหม็ด โจฮาร์ (President said Mohammed Djohar) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยทหารรับจ้าง ชาวฝรั่งเศสและกองทัพบกแห่งคอโมโรสจำนวนมากภายใต้การนำของนายบ็อบ เดนาร์ (Bob Denard) ได้เข้า ควบคุมสถานีโทรทัศน์และสถานีวิทยุแห่งชาติ พร้อมปล่อยตัวนักโทษทั้งหมดในเรือนจำในโมโรนี

⁵⁶⁹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีองรี โคนัน เบดีเอ (Henri Konan Bedie) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิด การรัฐประหารขึ้นนำโดยเจ้าหน้าที่ชั้นสัญญาบัตรนอก (six non-commissioned officers: NCOs) จำนวน 6 นาย ของกองกำลังทหารผ่านศึก (Rapid Intervention Force) ได้เข้ายึดสถานีโทรทัศน์และสถานีวิทยุของรัฐเพื่อบังคับ ไม่ให้ออกอากาศ เมื่อไม่มีการต่อต้านกองกำลังกบฏจึงเข้าควบคุมสนามบินของอาบิจานในเวลาต่อมาทำให้ตัวเมือง อาบิจานถูกทิ้งร้างและการขนส่งสาธารณะหยุดให้บริการ

⁵⁷⁰ ก. เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม ค.ศ. 1968 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอัลฟองส์ มัสซัมบา-เดบัต (Alphonse Massamba-Debat) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายมาเรียน งัวบี (Captain Marien Ngouabi) พร้อมกลุ่มหัวรุนแรงฝ่ายซ้ายในขบวนการปฏิวัติแห่งชาติ (the National Revolutionary Movement: MNR) และกองกำลังติดอาวุธ (the Jeunesse: JMNR) ให้การสนับสนุนในการเข้า ยึดเมืองหลวง ยึดครองเรือนจำกลาง และทำเนียบประธานาธิบดี

ข. เมื่อวันที่ 22 มีนาคม ค.ศ. 1970 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของระบอบการปกครองของพรรคแรงงาน คองโก (the Congolese Party of Labor: PCT) ที่นำโดยนายมาเรียน งัวบี (Ngouabi) ได้บริหารประเทศอยู่และ ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยร้อยโทปิแอร์ คิงกา (Pierre Kikanga) ที่ได้รับการสนับสนุนจากพันตรีเฟลิกซ์ มูซา บากานี (Major Felix Mouzabakani) รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย พร้อมกลุ่มกบฏซึ่งเรียกตนเองในนามว่า คณะกรรมการปลดปล่อยแห่งชาติได้ข้ามแม่น้ำคองโกเพื่อทำการเข้ายึดสถานีวิทยุราชชาวิล แต่ทั้งนี้พบว่า นายงัวบี (Ngouabi) ได้เรียกร้องขอความช่วยเหลือทางทหารจากคองโก กาบอง และสาธารณรัฐอัฟริกากลาง กองทหารผู้ จงรักภักดีที่นำโดยร้อยโทอังเง เดียวารา (Ange Diawara) และ นายงัวบี (Ngouabi) ยึดสถานีวิทยุคืนได้และ สามารถปราบปรามกลุ่มกบฏได้สำเร็จ

ค. เมื่อวันที่ 20 มกราคม ค.ศ. 1992 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอังเดร มิลองโก (Andre Milongo) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทหารที่จงรักภักดีต่ออดีตเผด็จการอย่างนาย เดนิส ซัสซุ-เนกส์โซ (Denis Sassou-Nguesso) พร้อมกองทหารกบฏได้เข้ายึดสถานีวิทยุและโทรทัศน์ของรัฐ รวมถึง สนามบินนานาชาติในราชชาวิลเพื่อเรียกร้องให้นายมิลองโก ลาออก

จิบูตี เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม ค.ศ. 2000⁵⁷² (14) ประเทศอาหรับอีิปต์ เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม ค.ศ. 1952⁵⁷³ (15) ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเอธิโอเปีย เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ.

⁵⁷¹ ก. เมื่อวันที่ 22 มกราคม ค.ศ. 1992 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายโจเซฟ-เดซีเร โมบูตู (Joseph-Desire Mobutu) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยทหารบกของกองพลร่มที่ 31 ได้แทรกซึมเข้าไปภายในสถานีวิทยและโทรทัศน์แห่งชาติด้วยรถบรรทุก พร้อมออกอากาศประกาศถึงการลาออกของนายโมบูตูและนายงูซา (Nguza) ที่ไม่เป็นความจริง

ข. เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน ค.ศ. 2004 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของผู้นำโจเซฟ คาบิลา (Joseph Kabila) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยทหารรักษาการณ์ของประธานาธิบดีจำนวนหลายสิบคน ภายใต้การบังคับบัญชาของพันตรีเอริก เลงเก้ (Major Eric Lenge) พร้อมกองกำลังกบฏได้ทำเข้ายึดสถานีวิทย

⁵⁷² ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีอิสมาอีล โอมาร์ กูเอเลห์ (President Ismail Omar Guelleh) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลยาซิน ยาเบห์ (General Yacin Yabeh Gaab) อดีตผู้บัญชาการตำรวจได้เข้าควบคุมสถานีวิทยและทำเนียบประธานาธิบดีเพื่อเรียกร้องให้ประชาชนรวมตัวกันที่ค่ายทหาร (Sheikh Osman) ซึ่งเหตุนี้จึงทำให้พันตำรวจเอกอาลี ฮาซัน โอมาร์ (Colonel Ali Hasan Omar) ผู้บัญชาการตำรวจคนใหม่ได้เข้าไปเกลี้ยกล่อมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ก่อความไม่สงบนั้นละทิ้งความพยายามก่อรัฐประหาร โดยต่อมานายกรัฐมนตรีบาร์คัทกูรัต (Barkat Gourat) ได้ประณามเหตุการณ์ครั้งนี้ถือเป็นการกระทำที่ไม่เชื่อฟังและก่อความรุนแรงต่อสถาบันของพรรครีพับลิกันทำให้มีผู้เสียชีวิตทั้งหมดจำนวน 18 ราย ท้ายที่สุดแล้วนั้น กองกำลังของรัฐบาลได้เข้าจับกุมตำรวจและพลเรือนที่ร่วมสนับสนุนนายพลยาซิน ยาเบห์จำนวน 84 คน (กลุ่มที่เรียกว่า “Yabeh's Furlabe sub-clan”) ทำให้นายพลยาซิน ยาเบห์ต้องลี้ภัยไปตั้งฐานทัพของประเทศฝรั่งเศส

⁵⁷³ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของสถาบันกษัตริย์ฟารูก (Farouk) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายกาเมล अबเดล นัสเซอร์ (Gamal Abdel Nasser) พร้อมกับกลุ่มผู้สนับสนุนได้แก่ พันตรีอับดุลอัล-มุนอิม อับดุลราฮูฟ (Major Abd al-Mun'im Abd al-Ra'uf) ผู้นำฮาซัน อิบราฮิม (Captain Hasan Ibrahim) ผู้นำคาลิด มูฮิอัล-ดิน (Captain Khalid Muhi al-Din) พันตรีคามาอัล-ดิน ฮูเซน (Major Kamal al-Din Husayn) พันตรีอับดุลลาตีฟ บักห์ดาดิ (Major Abd al-Latif Baghdadi) พันตรีอับเดล ฮาคิม อาเมอร์ (Major Abdel Hakim Amer) พันตรีซาลาห์ ซาลิม (Major Salah Salim) ผู้พันกาเมล ซาลิม (Lieutenant Colonel Gamal Salim) นายพลอาห์เหม็ด นาภิบ (General Mohamed Naguib) นายอันวาร์ ซาอัด (Anwar Sadat) นายอาหมัด ชอว์กี (Ahmad Shawqi) และพันโทยูซุฟ มานซูร์ ซิดดีค (Yusuf Mansur Siddiq) ได้บุกเข้าโจมตีและยึดสำนักงานใหญ่ รวมถึงสถานีวิทย สถานีชุมสายโทรศัพท์ สนามบิน และสถานีรถไฟ

1960⁵⁷⁴ (16) ประเทศกาบอง เมื่อวันที่ 7 มกราคม ค.ศ. 2019⁵⁷⁵ (17) ประเทศแกมเบีย จำนวน 2 ครั้ง⁵⁷⁶ (18) ประเทศกานา จำนวน 4 ครั้ง⁵⁷⁷ (19) ประเทศกินี จำนวน 4 ครั้ง⁵⁷⁸ (20) ประเทศกินี-บิส

⁵⁷⁴ ซึ่งขณะนั้นกษัตริย์ไฮเล เซลซซี (Haile Selassie) ที่ 1 ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดย กองทหารรักษาพระองค์และนายพลจัตวาเมจิสตู นิวเวย์ (Brigadier general Mengistu Neway) ที่ได้รับการ สนับสนุนจากพลตรีมูเลตา บูลิ (Major General Mulugeta Buli) อดีตผู้บัญชาการทหารองครักษ์ เสนาธิการของ กษัตริย์ พลจัตวาซีเก ดิบู (Brigadier Tsigué Dibou) หัวหน้าตำรวจ พันโทเวิร์คดีเนห์ เกเบเฮยู (Lieutenant Colonel Workneh Gebeheyu) หัวหน้าหน่วยรักษาความปลอดภัย และนายเกตาชีว เบเคเล่ (Getachew Bekele) รักษาการรัฐมนตรีกรมนาวิกโยอิน พร้อมกลุ่มผู้ก่อการรัฐประหารได้มีการเข้ายึดพระราชวังอิมพีเรียลใน ขณะที่กษัตริย์ไฮเล เซลซซี ได้เสด็จเยือนประเทศบราซิล และได้เข้ายึดพื้นที่ส่วนใหญ่ภายในเมืองแอดดิสอาบาบา พร้อมประกาศยึดอำนาจและยุบสภาผ่านทางวิทยุ

⁵⁷⁵ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีอาลี บองโก (President Ali Bongo) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการ รัฐประหารขึ้นนำโดยกองกำลังกบฏภายใต้การนำของพันโทโอเบียง ออนโด เคลลี (Lieutenant Obiang Ondo Kelly) รองผู้บัญชาการหน่วยพิทักษ์สาธารณรัฐและนายฌอง พิง (Jean Ping) เป็นผู้นำการทำการรัฐประหารพร้อม เจ้าหน้าที่ทหารกบฏได้เข้ายึดสถานีวิทยุกาบองในเมืองลิเบรวิลล์ (Gabonese radio station in Libreville)

⁵⁷⁶ ก. เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม ค.ศ. 1981 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีดาวดา จาวาระ (Dawda Jawara) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายแซมบา ซายัง (Kukoi Samba Sanyang) สมาชิกของพรรคปฏิวัติสังคมนิยมมาร์กซิสต์แกมเบีย (Marxist Gambia Socialist Revolutionary Party: GSRP) พร้อมกองกำลังกบฏให้การสนับสนุนได้ทำการยึดเมืองหลวงบันจูลและปริมณฑลได้เกือบทั้งหมด

ข. เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม ค.ศ. 1994 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีจาวาระ (Dawda Jawara) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายยะห์ยา จัมเมห์ (Yahya Jammeh) พร้อมทั้งทหารกองทัพบกแห่งชาติแกมเบีย (GNA) ได้เข้าควบคุมสถานที่สำคัญภายในเมืองบันจูล ได้แก่ สนามบินและสถานีวิทยุ

⁵⁷⁷ ก. เมื่อวันที่ 17 เมษายน ค.ศ. 1967 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพลตรีโจเซฟ อาเธอร์ อังคราห์ (General Joseph Arthur Ankrah) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยเจ้าหน้าที่กบฏทำการ เข้ายึดสถานที่สำคัญต่าง ๆ เช่น สนามบินและสถานีวิทยุ

ข. เมื่อวันที่ 13 มกราคม ค.ศ. 1972 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายโคฟี บูเซีย (Kofi Busia) ได้ บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันโทอิกเนเชียส คูตู อาเซียม ปอง (Lieutenant Colonel Ignatius Kutu Acheampong) พร้อมกองกำลังกบฏได้เข้ายึดสถานที่สำคัญภายในเมืองอักกรา สถานีวิทยุ สนามบิน การสื่อสารภายนอก และปราสาทคริสเตียนเบิร์ก

ค. เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน ค.ศ. 1979 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพลโทเฟรเดอริก ดับเบิลยู. เค. อาคุฟ โฟ (Lieutenant General Frederick W. K. Akuffo) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยร้อย โทกานบิน เจอร์รี รอร์ลิงส์ (Lieutenant Jerry Rawlings) พร้อมกำลังสนับสนุนภายใต้คำสั่งของผู้นำเฮนรี สมิธ (Captain Henry Smith) ทำให้กองกำลังกบฏสามารถยึดสถานีวิทยุได้และสามารถเปิดคลังอาวุธของกองพันทหารราบที่ 1 ทำให้เกิดการสู้รบอย่างดุเดือดส่งผลให้การรัฐประหารครั้งนี้ถือเป็นการรัฐประหารที่นองเลือดที่สุดใน ประวัติศาสตร์ของประเทศกานา

ง. เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 1981 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายฮิลลา ลิมันน์ (Hilla Liman) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายเจอร์รี รอร์ลิงส์ (Jerry Rawlings) พร้อมกองทหารบกได้เข้ายึดสถานีวิทยุเพื่อประกาศว่ารัฐบาลพลเรือนถูกโค่นล้มและประกาศจัดตั้งรัฐบาลทหารชุดใหม่

⁵⁷⁸ ก. เมื่อวันที่ 3 เมษายน ค.ศ. 1984 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีลันชานา เบวอกี (President Landana Beavogui) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกลันชานา คอนเต (Lansana Conte) และนายเดียร์รา ตราโอเร (Diarra Traore) พร้อมเจ้าหน้าที่กบฏได้เข้ายึดสถานีวิทยุ (Conakry Radio)

ข. เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ. 1985 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายลันชานา คอนเต (Lansana Conte) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยหน่วยตำรวจที่จงรักภักดีต่ออดีตนายกรัฐมนตรีเดียร์รา ตราโอเร (Diarra Traore) พร้อมทั้งหน่วยตำรวจกบฏใช้โอกาสนี้เข้ายึดสถานีวิทยุโกนากรีเป็นเวลาห้าชั่วโมง พร้อมประกาศว่าได้มีการยึดอำนาจพร้อมก่อตั้งสภาแห่งรัฐสูงสุดขึ้นแต่การรัฐประหารครั้งนี้ไม่ประสบผลสำเร็จ

ค. เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1996 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของระบอบการปกครองของนายลันชานา คอนเต (Lansana Conte) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยทหารบกประมาณ 2,000 นายได้เข้าล้อมและโจมตีทำเนียบประธานาธิบดี

ง. เมื่อวันที่ 5 กันยายน ค.ศ. 2021 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งอย่างนายอัลฟา กงเด (Alpha Condé) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกมามาดิ ดุมบวีย่า (Mamady Doumbouya) พร้อมกองกำลังกบฏได้ทำการเข้าล้อมทำเนียบประธานาธิบดีและหลังจากนั้นได้มีการยิงปะทะกับกองกำลังสนับสนุนรัฐบาล

เขา จำนวน 4 ครั้ง⁵⁷⁹ (21) ประเทศเคนยา เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 1982⁵⁸⁰ (22) ประเทศ
ราชอาณาจักรเลโซโท เมื่อวันที่ 20 มกราคม ค.ศ. 1986⁵⁸¹ (23) ประเทศไลบีเรีย เมื่อวันที่ 12

⁵⁷⁹ ก. เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน ค.ศ. 1980 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพรรคแอฟริกันเพื่ออิสรภาพ
ของกินีและเคปเวิร์ด (Guinea and Cape Verde: PAIGC) ที่นำโดยประธานาธิบดีคนแรกของประเทศนั้นคือนาย
หลุยส์ กาบรอล (Luís Cabral) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันตรีเจา แบร์นาร์โด วิเอ
ร่า (João Bernardo Vieira) ที่ได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้ากลุ่มกองทัพปฏิวัติประชาชน (Forças Armadas
Revolucionárias do Povo : FARP) ได้เข้ายึดจุดยุทธศาสตร์ รวมถึงอาคารวิทยุของรัฐ

ข. เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน ค.ศ. 1998 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายเจา แบร์นาร์โด วิเอร่า (João
Bernardo Vieira) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลอังสมณี มาเน (Ansumane
Mané) พร้อมกองกำลังกบฏในนามคณะทหารเพื่อความมั่นคงของประชาธิปไตย สันติภาพ และความยุติธรรม
(Junta Militar para a Consolidação de Democracia, Paz e Justiça: JM) เข้ายึดค่ายทหารสนามบินนานาชาติ
บิสเซาที่อยู่ใกล้เคียง และสถานีวิทยุส่วนตัว

ค. เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม ค.ศ. 2005 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของผู้นำเฉพาะกาลนั้นคือนายเฮนริเก
เปเรรา โรซา (Henrique Pereira Rosa) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยอดีต
ประธานาธิบดีกุมบา ยาลา (Kumba Yala) พร้อมด้วยทหารกบฏพยายามเข้ายึดครองห้องทำงานของประธานาธิบดี
ง. เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน ค.ศ. 2008 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีเจา แบร์นาร์โด วิ
เอร่า (João Bernardo Vieira) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายอเล็กซานเดอร์ ซามา
ยาลา (Kumba Yala) พร้อมด้วยทหารกบฏกลุ่มหนึ่งพยายามยึดคลังอาวุธภายในทำเนียบประธานาธิบดีและโจมตี
ทำเนียบประธานาธิบดีด้วยปืนกลและระเบิดมือ

⁵⁸⁰ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพรรคของสหภาพแห่งชาติแอฟริกาของเคนยา (Kenya African National Union: KANU)
ของนายแดเนียล อาราป มอย (Daniel Arap Moi) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดย
เจ้าหน้าที่กบฏแห่งกองทัพอากาศเคนยา (Kenyan Air Force: KAF) ที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทหารที่ฐานทัพ
อากาศหลักสามแห่ง (Nanyuki, Embakasi และ Eastleigh) ภายใต้การนำของนายเฮเซคียาห์ โอชูกา (Hezekiah
Ochuka) นายทหารอากาศอาวุโส และนายครา โอเตโย โอคุมู (Sergeant Pancra Oteyo Okumu) ได้ก่อการกบฏ
ยึดจุดยุทธศาสตร์ใกล้เมืองหลวง รวมทั้งสนามบินนานาชาติ ธนาครกลาง และ สถานีวิทยุ (Voice of Kenya radio
station)

⁵⁸¹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของระบอบการปกครองของพรรคชาติ (Basotho National Party: BNP) ของนายเลอบัว โจ
นาธาน (Lebua Jonathan) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองกำลังกบฏติดอาวุธได้เข้า
ปิดล้อมสำนักงานของนายกรัฐมนตรีโจนาธาน

เมษายน ค.ศ. 1980⁵⁸² (24) ประเทศมาดากัสการ์ จำนวน 3 ครั้ง⁵⁸³ (25) ประเทศมาลี จำนวน 2 ครั้ง⁵⁸⁴ (26) ประเทศอิสลามมอริเตเนีย เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม ค.ศ. 2005⁵⁸⁵ (27) ประเทศโมร็อกโก เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม ค.ศ. 1971⁵⁸⁶ (28) ประเทศไนเจอร์ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม ค.ศ. 1976⁵⁸⁷ (29)

⁵⁸² ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพรรค (True Whig Party: TWP) ของนายวิลเลียม โทลเบิร์ต (William Tolbert) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยจ่าสิบเอกซามูเอล โด (Master Sergeant Samuel Doe) ได้บุกเข้าโจมตีพระราชวังเพื่อเข้าจับกุมประธานาธิบดีโทลเบิร์ต (President Tolbert)

⁵⁸³ ก. เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน ค.ศ. 2006 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีมาเร ราวาโลมานา (Mare Ravalomanana) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลแอนเดรียนาฟิดิโซอา (Andrianafidisoa) เข้ายึดอาคารกระทรวงกลาโหมในเมืองอันตานานาริโว (Antananarivo) และฐานทัพอากาศอิวาโต ชานเมืองเมืองหลวง (Ivato military) ของนายพลฟิดิ (Fidy) เพื่อเรียกร้องให้กองทัพให้การสนับสนุน แต่กลับไม่สำเร็จ

ข. เมื่อวันที่ 17 มีนาคม ค.ศ. 2009 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีมาเร ราวาโลมานา (Mare Ravalomanana) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายอันดรี ราโจลินา (Andry Rajoelina) และกลุ่มผู้สนับสนุนเข้ายึดทำเนียบประธานาธิบดีภายในเมืองหลวง

ค. เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน ค.ศ. 2010 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของระบอบการปกครองแบบปัจเจกชนของนายอันดรี ราโจลินา (Andry Rajoelina) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกชาร์ลส์ อันเดรียนาโซวาวินา (Charles Andrianasoavina) และนายพล โนเอล ราโกโตนันทรสนะ (Noël Rakotonandrasana) ทำการยึดสนามบินและทำเนียบประธานาธิบดี

⁵⁸⁴ ก. เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน ค.ศ. 1968 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายโมดิโบ เกอิตา (Modibo Keita) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยร้อยโทมูสซา ตราโอเร (Moussa Traore) พร้อมกองกำลังกบฏได้เคลื่อนกำลังไปทั่วเมืองหลวงบามาโกพร้อมล้อมรอบอาคารสาธารณะทั้งหมดเพื่อทำการยึดสนามบินและสถานีวิทยุ

ข. เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม ค.ศ. 2020 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอิบราฮิม บูบาคาร์ เกอิตา (Ibrahim Boubacar Keita) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายมาห์มูด ดิกโก (Mahmoud Dicko) ได้ทำการปิดถนน ยิงปืนขึ้นฟ้า ปิดล้อมสถานีโทรทัศน์แห่งชาติ

⁵⁸⁵ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของระบอบการปกครองของนายมาอูยา อุลด์ ทายา (Maaouya Ould Taya) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายเอลี อุลด์ โมฮาเหม็ด วาลล์ (Ely Ould Mohamed Vall) ทำการยึดกองบัญชาการกองทัพ ทำเนียบประธานาธิบดี และสถานีวิทยุและโทรทัศน์ในใจกลางเมืองหลวง

⁵⁸⁶ ซึ่งขณะนั้นเป็นสถาบันกษัตริย์ที่นำโดยกษัตริย์ฮัสซันที่ 2 (King Hassan III) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลโมฮัมเหม็ด เมดบูห์ (General Mohamed Medbouh) เข้าควบคุมวิทยุและโทรทัศน์ราบัด

⁵⁸⁷ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของระบอบการปกครองของทหารของนายเซย์นี คูทซ์เซ (Seyni Kountche) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองกำลังกบฏเฮาซาและทูอาเร็ก (Hausa and Tuareg) ได้เข้ายึดสถานีวิทยุ กองบัญชาการกองทัพ และสถานที่อื่น ๆ อีกสองสามแห่งในเมืองหลวง

ประเทศไนจีเรีย เมื่อวันที่ 15 มกราคม ค.ศ. 1966⁵⁸⁸ (30) ประเทศรวันดา เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม ค.ศ. 1973⁵⁸⁹ (31) ประเทศประชาธิปไตยเซาตูเมและปรินซิปี จำนวน 2 ครั้ง⁵⁹⁰ (32) ประเทศเซเนกัล เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม ค.ศ. 1962⁵⁹¹ (33) ประเทศเซเชลส์ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน ค.ศ. 1977⁵⁹² (34) ประเทศเซียร์ราลีโอน เมื่อวันที่ 29 เมษายน ค.ศ. 1992⁵⁹³ (35) ประเทศโซมาเลีย เมื่อวันที่ 9

⁵⁸⁸ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีอาบูบาคาร์ ตาฟาวา บาเลวา (Prime Minister Abubakar Tafawa Balewa) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลจอห์นสัน อาเกีย-อิรอนซี (General Johnson Aguiyi-Ironsi) พยายามที่จะเข้ายึดเอากองทัพรัฐบาลและยึดครองอาคารสาธารณะ

⁵⁸⁹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของพรรคปาร์เมฮูตู (Parmehutu party regime) ของนายเกรกัวร์ กายีบันดา (Grégoire Kayibanda) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพลตรีจูเวนัล ฮับยาริมานา (Juvenal Habyarimana) พร้อมกองกำลังกบฏได้เข้ายึดที่พำนักของประธานาธิบดีภายในเมืองกิตารามาเพื่อควบคุมตัวพร้อมกับบริเวณภายในบ้าน อีกทั้งยังนำรถหุ้มเกราะเคลื่อนตัวไปทั่วเมืองคิกาลีและทำการยึดพื้นที่แกวสถานีวิทยุ, สถานที่ราชการ และสถานที่สำคัญอื่น ๆ

⁵⁹⁰ ก. เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1995 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรี คาร์ลอส กราซา (Prime Minister Carlos Graca) และประธานาธิบดี มิเกล ไตรโวอาดา (President Miguel Trovoadá) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยร้อยโทมานูเอล ควินตัส เด อัลเมดา (Lieutenants Manuel Quintas de Almeida) และนายเฟอร์นันโด โซซา ปอนเตส (Fernando Sousa Pontes) พร้อมกองกำลังกบฏได้นำรถบรรทุกเกาสองคันบุกเข้าโจมตีทำเนียบประธานาธิบดีในเมืองเซาตูเม พร้อมปิดล้อมสนามบิน ท่าเรือ ธนาคาร สถานีวิทยุ และอาคารโทรทัศน์

ข. เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม ค.ศ. 2003 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีนั้นคือ นายมาเรียดาส เนเวส (Prime Minister Maria das Neves) และประธานาธิบดีฟราดิเก เด เมนเนซีส (President Fradique de Menezes) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันตรีเฟอร์นันโด เปเรย์รา (Major Fernando Pereira) เข้าควบคุมจุดยุทธศาสตร์ ได้แก่สนามบิน อาคารวิทยุโทรทัศน์ และธนาคารกลาง

⁵⁹¹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดี ลีโอโพลด์ เซงฮอร์ (President Leopold Senghor) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายกรัฐมนตรีมามาดู เดีย (Premier Mamadou Dia) พร้อมตำรวจติดอาวุธได้ยึดอาคารรัฐสภา

⁵⁹² ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายเจมส์ มานซัม (James Mancham) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทัพบกเซเชลส์ (Seychelles People's United Party: SPUP) ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี อัลเบิร์ต เรเน่ (Albert Rene) ได้เข้ายึดคลังอาวุธของตำรวจและเข้ายึดสถานีวิทยุและสนามบินภายในประเทศ

⁵⁹³ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายโจเซฟ ซาอู โมโมห์ (Joseph Saidu Momoh) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายวาเลนไทน์ สเตรสเซอร์ (Valentine Strasser) พร้อมนายทหารชั้นต้นกลุ่มหนึ่งที่เดินทางมาจากแนวหน้าทางใต้ได้เคลื่อนทัพเข้าเมืองหลวงเพื่อทำการเข้ายึดสถานีวิทยุท้องถิ่น และโจมตีบ้านประธานาธิบดีและยึดทำเนียบประธานาธิบดี

เมษายน ค.ศ. 1978⁵⁹⁴ (36) ประเทศซูดาน จำนวน 6 ครั้ง⁵⁹⁵ (37) ประเทศตูนิเซีย จำนวน 2 ครั้ง⁵⁹⁶ (38) ประเทศยูกันดา จำนวน 3 ครั้ง⁵⁹⁷ และ (39) ประเทศแซมเบีย จำนวน 2 ครั้ง⁵⁹⁸

⁵⁹⁴ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายเซียต บาร์ (Siad Barre) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกอับดุลลาห์ (Colonel Abdullah) และนายยูซุฟ อาห์เหม็ด (Yusuf Ahmed) สมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มเมเจอร์ทีน (Majerteen) พร้อมเหล่าทหารบกผู้นั้นได้พยายามยึดสถานีวิทยุในกรุงโมกาดิชูจนนำไปสู่การยิงปะทะกันระหว่างฝ่ายกบฏและทหารผู้จงรักภักดีต่อประธานาธิบดีเซียต บาร์ทำให้มีผู้เสียชีวิตประมาณ 20 ราย และบาดเจ็บ 34 ราย

⁵⁹⁵ ก. เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม ค.ศ. 1966 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีซาดิก อัล-มาห์ดี (Prime Minister Sadiq al-Mahdi) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทหารบกชาวซูดานภายใต้การนำของพันโทคาลิด ฮุสเซน อูสมาน (Lieutenant Khalid Husayn Osman) ได้เข้ายึดครองสถานีวิทยุและอาคารราชการบางแห่งเพื่อพยายามที่จะทำการรัฐประหารที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บงการสภาสังการปฏิวัติฝ่ายซ้าย ได้แก่ นายจาฟาร์ นิเมรี (Jaafar Nimeiri) นายมุस्ताฟา อัล-อิบาดี (Mustafa al-Ibadi) นายอัล-ราชิด นูรี-ดี-ดิน (al-Rashid) นายอุทมาน มุฮัมหมัด ฮุสเซน (Uthman Muhammad Husain) และนายบาบาคาร์ อาหมัด อิสมาอิล (Babakr Ahmad Ismail)

ข. เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม ค.ศ. 1971 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของคณะกรรมการบัญชาการปฏิวัติ (Revolutionary Command Council: RCC) ของนายจาฟาร์ นิเมรี (Jaafar Nineiri) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยพันเอกฮาซิม อัล-ออตตา (Colonel Hashem al-Atta) ได้ทำการบุกยึดทำเนียบประธานาธิบดี

ค. เมื่อวันที่ 5 กันยายน ค.ศ. 1975 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของระบอบการปกครองของนายจาฟาร์ นิเมรี (Jaafar Nineiri) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทัพดาร์ฟูรี (Darfuri Army) ที่ได้รับการสนับสนุนจากแนวร่วมแห่งชาติซูดาน (Sudanese National Front) นายซาดิก อัล-มาห์ดี (Sadiq al-Mahdi) และพันโทฮัสซัน ฮุสเซน ออสมาน (Lieutenant Colonel Hassan Hussein Osman) เข้ายึดสถานีวิทยุในออมเดอร์มานเพื่อทำการปล่อยตัวนักโทษออกจากเรือนจำโคบาร์และต้องการที่จะยุบสภาประชาชนและสหภาพสังคมนิยมซูดาน (People's Assembly and Sudanese Socialist Union: SSU)

ง. เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1977 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของระบอบการปกครองของนายจาฟาร์ นิเมรี (Jaafar Nineiri) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยอดีตกองกำลังอันย่า (Any Nya) เข้ายึดสนามบินในจูบา (Juba)

จ. เมื่อวันที่ 23 เมษายน ค.ศ. 1990 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของระบอบการปกครองของนายโอมาร์ อัล-บาชีร์ (Omar al-Bashir) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองกำลังทหารบกได้เข้ายึดค่ายทหารชาการา (Shagara)

ฉ. เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม ค.ศ. 1999 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของประธานาธิบดีโอมาร์ อัล-บาชีร์ (Omar al-Bashir) ทำการรัฐประหารรัฐบาลตนเองเพื่อต้องการที่จะขับไล่ นายฮัสซัน อัล-ตุราบี (Hassan al-Turabi) โดยการนำกองทัพปลดปล่อยอาณัติรัฐสภาสังยุบสภาแห่งชาติ (The National Congress: NC) ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินและเข้ายึดสำนักงานใหญ่ของสภาอาหรับและอิสลามยอदनียม (Turabi's popular Arab and Islamic Congress: PAIC) ของนายตุราบี พร้อมกับแนวร่วมอิสลามแห่งชาติ (National Islamic Front: NIF)

3.2.5 ทวีปยุโรป

สภาพปัญหาสำคัญทางข้อกฎหมายที่ใช้กล่าวอ้างเป็นสาเหตุในการก่อรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมของทวีปยุโรปนั้น มีดังนี้

⁵⁹⁶ ก. เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1987 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายฮาบิบ บูร์กิบา (Habib Bourguiba) ผู้นำทางเผด็จการได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายซีน เอล อาบิติน เบน อาลี (Zine El Abidine Ben Ali) พร้อมกองทหารกบฏได้เข้าล้อมและยึดครองพระราชวังที่เมืองคาร์เทจ

ข. เมื่อวันที่ 14 มกราคม ค.ศ. 2011 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายซีน เอล อาบิติน เบน อาลี (Zine El Abidine Ben Ali) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยหน่วยกบฏได้เข้าร่วมกับแนวหน้าแห่งชาติ หรือหน่วยพิเศษดินแดนแห่งชาติ (National Vanguard or Unité Spéciale-Garde Nationale: USGN) นำโดยนายอาราบี อัล-อะฮาล (Arabi al-Ahal) และ กลุ่มการแทรกแซง (Fast Intervention Brigades: BNIR) นำโดยพันเอกซูเฮร์ เอล อุเอฟี (Zouheir El Ouefi) ทำการเข้ายึดสนามบินคาร์เทจให้อยู่ภายใต้การควบคุมของกลุ่มกบฏ

⁵⁹⁷ ก. เมื่อวันที่ 25 มกราคม ค.ศ. 1971 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายมิลตัน โอโบเต (Milton Obote) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยนายพลอีดี อามิน (Idi Amin) พร้อมกองกำลังกบฏบุกได้เข้าโจมตีจุดยุทธศาสตร์ภายในเมืองกัมปาลาและสนามบินที่เอนเทเบเบ โดยได้นำเอารถถังเข้าปิดล้อมและโจมตีรัฐสภา

ข. เมื่อวันที่ 23 มีนาคม ค.ศ. 1974 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอีดี อามิน (Idi Amin) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยกองทหารกบฏที่จงรักภักดีต่อนายพลจัตวาชาร์ลส์ อาร์รูเบ (Brigadier General Charles Arrube) ได้เข้าบุกโจมตีสำนักงานใหญ่และเรือนจำของตำรวจทหาร อีกทั้งยัง เข้ายึดฐานที่มั่นทางทหารที่สำคัญ ได้แก่ มาลิร์ มาคินเย และกัมปาลา

ค. เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม ค.ศ. 1985 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายมิลตัน โอโบเต (Milton Obote) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารทางชาติพันธุ์ระหว่างชาวเหนือ ได้แก่ นายลังกิ (Langi) นายอโฮลี (Acholi) และ นายเทโซ (Teso) และชาวตะวันตกเฉียงใต้ ได้แก่ (นายอังเคิล (Ankole) นายบันโยโร (Banyoro) นายโทโร (Toro) และนายบันยาร์วันดา (Banyarwanda) รวมถึงนายโยเวรี มูเซเวนี (Yoweri Museveni) และกองทัพต่อต้านแห่งชาติ (National Resistance Army: NRA) พร้อมกลุ่มกบฏได้เข้าควบคุมสถานีวิทยุยูกันดาและประกาศว่านายโอเบเตนั้นถูกปลดแล้ว

⁵⁹⁸ ก. เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1990 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายเคนเนธ คาอุนดา (Keneth Kaunda) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยร้อยโทมวัมบา ลูเชมเบ (Lieutenant Mwamba Luchembe) ทำการเข้ายึดการควบคุมสถานีวิทยุของรัฐ (Radio Zambia)

ข. เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม ค.ศ. 1997 เกิดการรัฐประหาร ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายเฟรเดอริก ชิลูบา (Frederick Chiluba) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารนำโดยกองกำลังกบฏได้เข้ายึดสถานที่กระจายเสียงแห่งชาติแซมเบีย (Zambia National Broadcasting Corporation: ZNBC) และประกาศทางวิทยุของรัฐแซมเบีย ระบือนาสกาโล่ถอนแห่งชาติเพื่อขับไล่ นายเฟรเดอริก ชิลูบา (Frederick Chiluba)

1. การปิดกั้นสื่อมวลชน พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 3 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศเชโกสโลวาเกีย เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1948⁵⁹⁹ (2) ประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 21 เมษายน ค.ศ. 1961⁶⁰⁰ และ (3) ประเทศกรีซ เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน ค.ศ. 1973⁶⁰¹

2. ระงับกิจกรรมการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเรือน พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 1 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ ประเทศฮังการี เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม ค.ศ. 1956⁶⁰²

3. ผลกระทบจากการก่อจลาจล พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 4 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศแอลเบเนีย เมื่อวันที่ 12 กันยายน ค.ศ. 1998⁶⁰³ (2) ประเทศบัลแกเรีย เมื่อวันที่ 10

⁵⁹⁹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายเอ็ดวาร์ด เบนเนส (Edvard Benes) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยนักสหภาพแรงงานที่สนับสนุนคอมมิวนิสต์หลายพันคนออกมาประท้วงพร้อมกับทหารอาสาสมัครติดอาวุธหลายพันคนได้เดินขบวนในกรุงปรากกระทำการรัฐประหารเพื่อต้องการแต่งตั้งรัฐบาลคอมมิวนิสต์ชุดใหม่ เกิดการทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ โดยมีการเข้าควบคุมสื่อหนังสือพิมพ์ กิจกรรมกระจายเสียงของหน่วยงานรัฐ; (Muehlenbeck, Philip. *Czechoslovakia in Africa, 1945-1968*. London: Palgrave Macmillan, 2015.)

⁶⁰⁰ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายชาร์ลส์ เดอ โกล (Charles de Gaulle) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยบัญชาการฝรั่งเศสที่ได้รับการสนับสนุนจากนายฌอง-ฌัก ซูซินี (Jean-Jacques Susini) และนายปีแอร์ ลาเกลยาร์ด (Pierre Lagailarde) พยายามทำการรัฐประหารต่อต้านประชาธิปไตยในประเทศแอลจีเรีย โดยกองกำลังกบฏได้ทำการเข้ายึดสถานีวิทยุ; (Kelly, George A. "Algeria, the Army, and the Fifth Republic (1959-1961): A Scenario of Civil-Military Conflict." *Political Science Quarterly* 79, no. 3 (1964) : 335-359.)

⁶⁰¹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของผู้นำกองทัพอย่างนายจอร์จิออส ปาปาโดปูลอส (Georgios Papadopoulos) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยนายพลจัตวาดีมิทริออส อิโออันนิดีส (Brigadier General Dimitrios Ioannidis) หัวหน้าตำรวจทหาร เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ โดยมีการเข้ายึดอาคารโทรคมนาคมภายในเมืองเอเธนส์และตัดสายโทรศัพท์ พร้อมประกาศเคอร์ฟิวผ่านทางวิทยุ; (Xydis, Stephen G. "Coups and Countercoups in Greece, 1967-1973 (with Postscript)." *Political Science Quarterly* 89, no. 3 (1974): 507-538.)

⁶⁰² ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายมาติยาส ราโกซี (Mátyás Rákosi) เลขาธิการพรรคแรงงานฮังการี (Hungarian Workers' Party: HWP) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยคณะกรรมการกลาง (Hungarian Workers' Party: HWP) เกิดการทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ ได้มีการปราบปรามผู้เห็นต่างทางการเมือง

⁶⁰³ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีฟาตอส นาโน (Prime Minister Fatos Nano) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยกองกำลังกบฏที่รู้สึกไม่พอใจกับการกระทำของรัฐบาลที่ทำการสังหารผู้นำของพรรค นั่นคือ นายอเซ็ม ฮัดเจรี (Azem Hadjeri) เกิดความพยายามในการทำการรัฐประหาร ได้มีการจุดไฟอาคารราชการหลัก พร้อมบุกเข้าไปในสถานที่ราชการหลายแห่ง รวมทั้งกระทรวงยุติธรรมและการคลัง ศาลรัฐธรรมนูญ รัฐสภา สถานีวิทยุและโทรทัศน์; (Danopoulos, Constantine P., and Konstantinos S. Skandalis. "The Military and Its Role in Albania's Democratization." *Armed Forces & Society* 37, no. 3 (2011): 399-417.)

พฤศจิกายน ค.ศ. 1989⁶⁰⁴ และ (3) ประเทศฮังการี เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม ค.ศ. 1956⁶⁰⁵ (4) ประเทศโปรตุเกส เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1962⁶⁰⁶

4. การใช้กำลังต่อพลเรือน พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 1 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ ประเทศโปรตุเกส เมื่อวันที่ 25 เมษายน ค.ศ. 1974⁶⁰⁷

5. การลักพาตัว การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมือง พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 3 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 21 เมษายน ค.ศ. 1961⁶⁰⁸ (2)

⁶⁰⁴ สมาชิกโปลิตบูโร (Politburo members) คนสำคัญคนอื่น ๆ รวมถึง นายกรัฐมนตรี จอร์จี อตานาซอฟ (Prime Minister Georgi Atanasov), นายสแตนโก โทโดรอฟ (Stanko Todorov) ประธานสภาแห่งชาติ และนายพล โดบริ จูรอฟ (General Dobri Dzhurov) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เกิดการทำรัฐประหาร โดยการบังคับให้ประธานาธิบดีลาออกจากตำแหน่งผ่านการถูกยุยงให้เกิดความเกลียดชังทางชาติพันธุ์; (Curtis, Glenn E., ed. *Bulgaria: A Country Study*. Area Handbook Series. Washington, DC: Library of Congress, Federal Research Division, 1992.)

⁶⁰⁵ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายมาติยาส ราโกซี (Mátyás Rákosi) เลขาธิการพรรคแรงงานฮังการี (Hungarian Workers' Party: HWP) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยคณะกรรมการกลาง (Hungarian Workers' Party: HWP) เกิดการทำรัฐประหารเพื่อยึดอำนาจจาก เพียง 5 วันส่งผลให้เกิดความไม่สงบภายในประเทศเป็นอย่างมาก รวมถึงมีการปะทะกันอย่างรุนแรงทำให้มีพลเรือนที่ออกมาประท้วงจำนวนมาก เสียชีวิต

⁶⁰⁶ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอันโตนิโอ เด โอลิเวรา ซาลาซาร์ (Antonio de Oliveira Salazar) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยนายวาเรลา โกเมส (Captain Varela Gomes) นายออสการ์ ยูเจนีโอ เฟลิเป (Captain Oscar Eugenio Felipe) เจ้าหน้าที่รุ่นเยาว์ที่มีความเกี่ยวข้องกับอดีตนายพลอุมแบร์โต เดลกาโด (General Humberto Delgado) เกิดความพยายามในการทำรัฐประหาร เกิดการปะทะกันอย่างหนักทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก

⁶⁰⁷ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายเอสตาโด โนวา ของนายมาร์เซลโล คาเอตาโน (Marcello Caetano) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยขบวนการกองทัพ (Armed Forces Movement: MFA) ภายใต้พันตรีโอเตโล ซาไรวา เดอ คาร์วัลโญ (Otelo Saraiva de Carvalho) เกิดการรัฐประหารที่ประสบผลสำเร็จ ได้เกิดการปะทะกันอย่างหนักทำให้มีพลเรือนบาดเจ็บและเสียชีวิต

⁶⁰⁸ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายชาร์ลส์ เดอ โกล (Charles de Gaulle) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยบัญชาการฝรั่งเศสที่ได้รับการสนับสนุนจากนายฌอง-ฌาคส์ ซูซีนี (Jean-Jacques Susini) และนายปีแยร์ ลาเกลยาร์ด (Pierre Lagailarde) พยายามทำการรัฐประหารต่อต้านประชาธิปไตยในประเทศแอลจีเรีย ได้มีการจับกุมบุคคลสำคัญทางการเมือง; (Alexander, Martin S., Martin Evans, and John F. V. Keiger. *Algeria War and the French Army. 1954-62: Experience, Images, Testimonies*. New York: Springer, 2002.)

ประเทศโปรตุเกส เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1962⁶⁰⁹ และ (3) ประเทศโรมาเนีย เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม ค.ศ. 1989⁶¹⁰

6. การยึดสถานที่สำคัญทางการเมือง พบว่า มีเหตุการณ์เกิดขึ้น 2 เหตุการณ์ที่สำคัญ คือ (1) ประเทศกรีซ จำนวน 2 ครั้ง⁶¹¹ และ (2) ประเทศสเปน เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1981⁶¹²

⁶⁰⁹ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายอันโตนิโอ เด โอลิเวรา ซาลาซาร์ (Antonio de Oliveira Salazar) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยนายวาเรลา โกเมส (Captain Varela Gomes) นายออสการ์ ยูเจนีโอ เฟลิเป (Captain Oscar Eugenio Felipe) เจ้าหน้าที่ที่รู้แน่ว่ามีความเกี่ยวข้องกับอดีตนายพลอุมแบร์โต เดลกาโด (General Humberto Delgado) ที่เคยถูกเนรเทศ เกิดความพยายามในการทำรัฐประหารและมีการปะทะกันอย่างรุนแรงระหว่างกลุ่มกบฏและกองกำลังที่ภักดีทำให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจำนวนมาก รวมไปถึงปลัดกระทรวงการต่างประเทศ พันโทเจมี ฟอนเซกา (Lieutenant Colonel Jaime Fonseca) ที่ถูกกระสุนปืนหลงจนเสียชีวิต

⁶¹⁰ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายนิโคเล เซาเซสคู (Nicolae Ceaușescu) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยนายอ็อน อิลีเอสคู (Ion Iliescu) ที่ได้รับการช่วยเหลือจากนายพลกองทัพอย่างนายนิโคเล มิเลียตู (Nicolae Militaru) ภายใต้แนวร่วมกู้ชาติ (National Salvation Front: FSN) เกิดการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ การรัฐประหารไม่เป็นไปตามวิถีทางของรัฐธรรมนูญ โดยมีสังหารประธานาธิบดี นายนิโคเล เซาเซสคู (Nicolae Ceaușescu)

⁶¹¹ ก. เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม ค.ศ. 1951 ที่ประเทศกรีซ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรี โซโฟกลิส เวนิเซลอส (Sofoklis Venizelos) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยเจ้าหน้าที่ชาวกรีซ (Holy Bond of Greek Officers: IDEA) ที่ต้องการจะจัดตั้งระบอบเผด็จการภายใต้จอมพลเล็กซานเดอร์ ปาปาโกส (Field Marshal Alexander Papagos) พยายามทำการรัฐประหารต่อต้านประชาธิปไตยโดยหน่วยกองทัพกบฏได้เข้ายึดครองอาคารสถานีวิทยุเอเธนส์ สำนักงานใหญ่และสถานที่ทางยุทธศาสตร์อื่น ๆ

ข. เมื่อวันที่ 21 เมษายน ค.ศ. 1967 ที่ประเทศกรีซ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีปานาจิโอติส คาเนลโลปอลอส (Panagiotis Kanellopoulos) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยเจ้าหน้าที่ชาวกรีซ (Holy Bond of Greek Officers: IDEA) เกิดการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จโดยมีการเข้ายึดพระราชวังและอาคารราชการ; (Hatzivassiliou, Evanthis. Greece and the Cold War: Front Line State, 1952-1967. New York: Routledge, 2006.)

⁶¹² ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลของนายเลโอโปลโด คาลโว-โซเทลโล (Leopoldo Calvo-Sotelo) ในฐานะผู้สืบทอดตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอาดอล์ฟ ชัวเรซ กอนซาเลซ (Prime Minister Adolfo Suarez Gonzalez) ได้บริหารประเทศอยู่และได้เกิดการรัฐประหารขึ้น นำโดยกลุ่มกบฏที่นามว่าเตเจราโซ (Tejerazo หรือ 23-F) ภายใต้คำสั่งของพันโทอันโตนิโอ เตเจโร โมลินา (Lieutenant Colonel Antonio Tejero Molina) นายคาลโว-โซเทลโล (Leopoldo Calvo-Sotelo) สมาชิกของสหภาพศูนย์ประชาธิปไตย (Union of the Democratic Center: UCD) เจ้าหน้าที่ฝ่ายขวา พยายามทำการรัฐประหารเพื่อต่อต้านประชาธิปไตย โดยได้มีการเข้ายึดสถานีวิทยุและโทรทัศน์ออกกรุงมาดริดได้ช่วงระยะเวลาสั้น ๆ

จากการศึกษาการอ้างเหตุผลทั้งความพยายามในการก่อรัฐประหารและการก่อรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวน 599 ครั้งในจำนวนทั้งหมด 106 ประเทศทั่วโลก พบว่า การรัฐประหารบางครั้งอาจนำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยหรือการพัฒนาเศรษฐกิจได้หากผู้ก่อรัฐประหารนั้นสามารถบริหารประเทศได้อย่างแท้จริง ดังนั้นจึงต้องประเมินผลการรัฐประหารในแต่ละครั้งไป⁶¹³ แต่โดยส่วนใหญ่การทำรัฐประหารยึดอำนาจได้สำเร็จแล้วนั้นมักจะนำอำนาจที่ได้มาอย่างไม่ชอบธรรมนั้นนำมาใช้เพื่อปรับเปลี่ยนให้ตนและพรรคพวกมีอำนาจมากยิ่งขึ้นผ่านการจัดให้มีการเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญเพื่อการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ทางกฎหมาย (วิเคราะห์จากข้อมูลการทำรัฐประหารจำนวน 185 ครั้ง โดยคิดเป็น 53 เปอร์เซ็นต์)⁶¹⁴ เนื่องจากกลุ่มที่ทำการรัฐประหารทราบดีว่าการเลือกตั้งถือเป็นรากฐานของระบอบประชาธิปไตย⁶¹⁵ เมื่อจัดการเลือกตั้งสำเร็จจะเป็นผลให้กลุ่มคนที่ทำการรัฐประหารจะอยู่ในอำนาจเผด็จการได้นานภายใต้ระบอบประชาธิปไตยที่ได้สร้างขึ้นมาเอง กล่าวคือผู้นำรัฐประหารพยายามทำให้การรัฐประหารถูกต้องตามกฎหมายผ่านการเลือกตั้ง⁶¹⁶ ดังที่ David Hume ได้กล่าวไว้ว่า “กระบวนการสร้างระบบการตรวจสอบและควบคุมรัฐธรรมนูญหลายครั้งในรัฐบาลใด ๆ การกระทำทั้งหลายเหล่านั้นไม่มีวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากผลประโยชน์ส่วนตัว”⁶¹⁷

การจัดฉากการเลือกตั้งภายในกรอบระยะเวลาอันสั้นทำให้เป็นเรื่องยากมากสำหรับพรรคการเมืองใหม่ที่จะจัดระเบียบและดำเนินการหาเสียงเลือกตั้งอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ฝ่ายกองทัพที่มีอำนาจนั้นได้เปรียบจากการรวมตัวกันเพื่อวางแผนที่จะกระจายอำนาจผ่านการแบ่งพรรคการเมืองแต่อุดมการณ์เดียวกัน⁶¹⁸ และผลที่ตามมาคือเกิดการรวมอำนาจตามรัฐธรรมนูญที่หมายถึงการรวมกองทัพไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว หรือบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นอันเป็นผลดีต่อระบบหรือนโยบายของกองทัพ หรือความพยายามที่จะทำให้กองทัพมีอำนาจทางการเมืองระหว่างประเทศอย่างถาวรหลังสิ้นสุดระยะเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตยจากการทำ

⁶¹³ Ignatius Yordan Nugraha, ‘Human rights derogation during coup situations’ (2018) The International Journal of Human Rights 198.

⁶¹⁴ Sharan Grewal and Yasser Kureshi, ‘How to sell a Coup: Elections as Coup Legitimation’ (2019) 4 Journal of Conflict Resolution 4.

⁶¹⁵ Hassan Nasir Mirbahar, Flawed Laws, ‘Flawed Elections: Local Elections in Pakistan’ (2019) Election Law Journal 1-15.

⁶¹⁶ Ibid 5.

⁶¹⁷ David Hume, *Hume: Political Essays* (Cambridge University Press 1994).

⁶¹⁸ Yossi Shain & Juan J. Linz, Timing of First Democratic Elections, in SHAIN & LINZ 1996).

รัฐประหาร⁶¹⁹ ประการต่อมาทางกองทัพอาจดำเนินการต่อรัฐธรรมนูญภายในประเทศ (เช่น สภาความมั่นคงแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ฯลฯ) โดยทหารมอบอำนาจให้แก่ผู้นำที่มาจาก การเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย (หรือ ผู้นำรัฐประหาร)⁶²⁰ และมักที่จะต่อต้านเสียงข้างมากในช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านประชาธิปไตย⁶²¹ เนื่องจากต้องการที่จะสงวนอำนาจสำคัญแก่ตนและพรรคพวกไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ผ่านการตรากฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ หรือตัดสินใจความชอบธรรมด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายโดยสภานิติบัญญัติที่ได้รับการเลือกจากกลุ่มของตนเอง เช่น กรณีเหตุการณ์การปฏิวัติคาร์เนชั่นในประเทศโปรตุเกส (Carnation Revolution) ที่ภายหลังเหตุการณ์การปฏิวัติดอกคาร์เนชั่นทำให้เกิดการต่อสู้แย่งชิงอำนาจอย่างดุเดือดขึ้นภายในกองทัพ⁶²²

จนท้ายที่สุดแล้วนั้นอาจนำไปสู่การปกครองเผด็จการภายใต้ระบอบประชาธิปไตยจนกลายเป็น ‘รัฐล้มเหลว’ (Failed State) ตามคำกล่าวของ William Zartman ที่กล่าวไว้ว่า “รัฐที่ล้มเหลว หมายถึงโครงสร้าง อำนาจที่ชอบด้วยกฎหมาย กฎระเบียบทางการเมืองได้พังทลายลง”⁶²³ หรือการเป็นรัฐที่ไม่สามารถบริหารบ้านเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมักจะเกิดความขัดแย้งทางการเมืองและสังคมอย่างรุนแรงจึงส่งผลกระทบต่อหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่จะกลายเป็นเพียงกระดาษเปื้อนหมึก ไร้ผลบังคับอย่างแท้จริงจนเป็นเหตุให้รัฐและผู้มีอำนาจ (ที่ได้รับอำนาจมาจากการทำรัฐประหาร) กระทำ ความรุนแรงต่อประชาชนได้อย่างไร้ขอบเขตและชอบธรรม⁶²⁴ โดยการใช้อำนาจของกฎหมายเข้าปราบปรามต่อต้านประชาชนกลุ่มใหญ่ที่รัฐมองว่าเป็นศัตรูของชาติหรือเป็นภัยคุกคามเสถียรภาพของรัฐจนกลายเป็นปัญหาด้านมนุษยธรรมที่รัฐใช้อำนาจกระทำต่อกลุ่มคนเหล่านี้อย่างไม่ชอบธรรม

⁶¹⁹ JUAN J. LINZ, *Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe* (Johns Hopkins University Press 1996) 67.

⁶²⁰ Alfred C. Stepan, *Rethinking Military Politics: Brazil and the Southern Cone* (Princeton University Press 1988) 93.

⁶²¹ Hootan Shambayati, ‘The Guardian of the Regime: The Turkish Constitutional Court in Comparative Perspective’ (2008) *Constitutional Politics in the Middle East* 99,103.

⁶²² Aurel Croissant et al., ‘Beyond the Fallacy of Coup-ism: Conceptualizing Civilian Control of the Military in Emerging Democracies’ (2010) 17 *DEMOCRATIZATION* 950, 956.

⁶²³ Ferreira G. M., ‘Good governance and the failed state’ (2008) 3 *Comparative and International Law Journal of Southern Africa* 428-448.

⁶²⁴ The momentum, ‘ระบบกฎหมายที่สะท้อนถึงสภาวะ ‘รัฐล้มเหลว’ <<https://themomentum.co/ruleoflaw-failed-state/>> สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2566.

ภายหลังจากการยึดอำนาจสำเร็จแล้วทำให้กระบวนการทางการเมืองภายในประเทศนั้นเปลี่ยนผันไปอย่างสิ้นเชิง โดยผู้นำการรัฐประหารนั้นจะได้อำนาจบริหารประเทศอย่างไม่ชอบธรรมผ่านการออกกฎหมายที่เอื้อหนุนพรรคพวกของตนในการใช้อำนาจตัดสินใจและปฏิบัติต่อประชาชนภายในประเทศอย่างไม่ยุติธรรมทำให้ประเทศที่มีระบอบประชาธิปไตยจะกลับกลายเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีข้อบกพร่อง (Flawed Democracies) กล่าวคือเป็นประเทศที่มีการเลือกตั้งรวมถึงมีการลงนามรับรองหรือให้สัตยาบันในด้านสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของพลเมืองแต่่มักจะเกิดปัญหาจากผู้ใช้อำนาจปกครอง (ที่ส่วนใหญ่มีปัญหาจากผู้ใช้อำนาจปกครองนั้นมาจากการทำรัฐประหาร) เช่น ทำการละเมิดเสรีภาพสื่อ การปราบปรามฝ่ายค้านและนักวิจารณ์ทางการเมือง ประเทศเหล่านี้อาจมีข้อผิดพลาดที่สำคัญในด้านประชาธิปไตย รวมถึงวัฒนธรรมทางการเมืองที่ด้อยพัฒนาในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งแท้จริงแล้วนั้นระบอบประชาธิปไตยคือการบริหารประเทศที่จะต้องมีการถ่วงดุลอำนาจและอำนาจทางการเมืองนั้นคือการทำที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริง ดังเช่น ประเทศเมียนมาได้เกิดการทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ที่นำโดยพลเอกอาวุโส มิน อ่อง หล่าย ผู้นำการรัฐประหารเมียนมาได้มีการกล่าวคำมั่นสัญญาว่าจะคืนอำนาจอธิปไตยแก่พลเรือน “เราจะดำเนินการตามระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงด้วยความสมดุลและเป็นธรรม และจะถ่ายโอนอำนาจหลังจากจัดการเลือกตั้งทั่วไปอย่างเสรีและเป็นธรรม หลังจากระยะเวลาการประกาศภาวะฉุกเฉินเสร็จสมบูรณ์”⁶²⁵ จนกระทั่งเวลาผ่านไปนั้นทางกองทัพยังคงเลือกที่จะยืดเวลาประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินต่อไปโดยการอ้างเหตุวุ่นวายในประเทศเพื่อไม่ให้เกิดการเลือกตั้งขึ้นผ่านการทำให้การปกครองได้ปรับเปลี่ยนเป็นการบริหารที่นำไปสู่ระบอบเผด็จการภายใต้ระบอบประชาธิปไตย และใช้อำนาจการปกครองที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนภายในประเทศ เช่น การที่ทางกองทัพรัฐประหารเมียนมาได้ประกาศบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อช่วยให้มีอำนาจในการจับกุมประชาชนเพิ่มขึ้น⁶²⁶ จนเป็นเหตุให้ทางบรรดาผู้นำและผู้แทนชาติในอาเซียนได้มีการทำฉันทามติ 5 ข้อ แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศเมียนมายังคงมีเจตตอฉันทามติดังกล่าวทำให้ปัจจุบันประเทศเมียนมาเข้าขั้นวิกฤตทางการเมืองและอาจนำไปสู่การเป็นรัฐล้มเหลวได้ในที่สุด

ซึ่งอีกหนึ่งปัญหาหลักของการเป็นรัฐล้มเหลว (Failed State) นั้นคือการที่กลุ่มคนที่ทำการรัฐประหารประสบความสำเร็จนั้นมักจะยังคงลอยนวลไม่ถูกชำระสะสางของปัญหาความยุติธรรม

⁶²⁵ WAYMAGAZINE, the coup d'état's promise: Do you remember? Do you remember the general? <https://waymagazine-org.translate.goog/promissory-coups/?_x_tr_sl=th&_x_tr_tl=en&_x_tr_hl=en&_x_tr_pto=sc> accessed 25 December 2023.

⁶²⁶ BBC NEWS ไทย, รัฐประหารเมียนมา: กองทัพยืดเวลาประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินต่อไปอีก 6 เดือน อ้างเหตุวุ่นวายในประเทศ, <<https://www.bbc.com/thai/international-62378654>> สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2566.

ในอดีต เนื่องจากการเป็นรัฐที่ตื้นเขินควรเป็นรัฐที่จะต้องให้ความสำคัญกับปัญหาสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ถูกพรากออกไปจากการปฏิบัติการของรัฐในอดีตอย่างเช่นประเทศเกาหลีใต้ โดยต้องมีการสร้างบทเรียนแก่ผู้มีอำนาจที่ใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน เพื่อตอกย้ำว่ารัฐมีศักยภาพและมีอำนาจมากพอที่จะปกป้องคุ้มครองประชาชนภายในอาณาเขตรัฐตามสัญญาประชาคม (Social Contract) ที่รัฐมีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของประชาชน หากรัฐผิดสัญญาและไม่ปฏิบัติตามนั้นประชาชนย่อมมีสิทธิเรียกอำนาจคืนจากรัฐ⁶²⁷ ดังนั้น สิ่งที่สามารถบ่งชี้ได้ว่ารัฐใดเป็นรัฐที่ล้มเหลวนั้นสามารถสังเกตได้จากการที่ประชาชนผู้บริสุทธิ์ถูกกระทำทารุณรุนแรง ถูกกักขังหรือถูกละเมิดโดยพลการจากคณาธิปไตยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยถูกปฏิเสธไม่ให้เข้ากระบวนการพิจารณาที่ชอบธรรมตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนสากล รวมถึงเกิดการจำกัดสิทธิเสรีภาพพลชน การควบคุมอำนาจตุลาการเพื่อประโยชน์ของผู้มีอำนาจ

ปัจจุบัน การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นมีปัญหาภายในประเทศที่เกิดการแย่งอำนาจระหว่างกันเองผ่านการทำรัฐประหาร หรือเรียกว่าระบอบเผด็จการแบบประชาธิปไตย ที่มีอยู่ 4 รูปแบบ ได้แก่ ประชาธิปไตยแบบเต็มรูปแบบ (Full Democracies)⁶²⁸, ประชาธิปไตยที่มีข้อบกพร่อง (Flawed Democracies)⁶²⁹, รัฐบาลผสม (Hybrid Regimes)⁶³⁰ และระบอบเผด็จการ (Authoritarian Regimes)⁶³¹ ด้วยเหตุนี้ จึงได้ทำการศึกษาดัชนีความเป็นประชาธิปไตย หรือ

⁶²⁷ Robert I. Rotberg, 'Failed States, Collapsed States, Weak States: Causes and Indicators' <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/07/statefailureandstateweaknessinatimeoferror_chapter.pdf> accessed 25 December 2023.

⁶²⁸ “ประชาธิปไตยเต็มรูปแบบคือประเทศที่เคารพในเสรีภาพของพลเมืองและเสรีภาพทางการเมืองขั้นพื้นฐาน รวมถึงทำการพัฒนาเสริมด้วยวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อความเจริญรุ่งเรืองของหลักการประชาธิปไตย ประเทศเหล่านี้มีระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลของรัฐบาลที่ต้องตุลาการอิสระที่มีการบังคับใช้การตัดสินใจ รัฐบาลที่ทำงานอย่างเพียงพอและสื่อที่หลากหลายและเป็นอิสระ”.

⁶²⁹ “ประชาธิปไตยที่มีข้อบกพร่องคือประเทศที่การเลือกตั้งเป็นธรรมและให้สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานแก่พลเมืองภายในประเทศ แต่เกิดปัญหาด้านการเข้ามามีอำนาจการปกครอง (การรัฐประหาร)”.

⁶³⁰ “รัฐบาลผสมหรือเรียกว่าระบอบไฮบริดคือประเทศที่เกิดการผสมผสานระหว่างระบอบประชาธิปไตยและระบอบเผด็จการ โดยมีการทุจริตการเลือกตั้งเป็นประจำทำให้พวกเขาไม่สามารถเป็นประชาธิปไตยที่เป็นธรรมและเสรีได้ ประเทศเหล่านี้มักมีรัฐบาลที่ใช้แรงกดดันต่อฝ่ายค้านทางการเมืองตุลาการที่ไม่เป็นอิสระการทุจริตอย่างกว้างขวาง การล่วงละเมิดและการกดขี่ต่อสื่อหลักนิติธรรมและความผิดพลาดที่เด่นชัดกว่าประชาธิปไตยที่มีข้อบกพร่องในขอบเขตของวัฒนธรรมทางการเมืองที่ด้อยพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำและปัญหาในการทำงานของการปกครอง”.

⁶³¹ “ระบอบเผด็จการคือเป็นประเทศที่ถูกจำกัดอย่างรุนแรง ประเทศเหล่านี้มักเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์หรือเผด็จการอาจมีสถาบันประชาธิปไตยแบบเดิม ๆ แต่ด้วยความสำคัญเล็กน้อยการละเมิดและการละเมิดเสรีภาพ

Democracy Index ของ Economist Intelligence Unit (EIU) ที่สำรวจความเป็นประชาธิปไตยของประเทศต่าง ๆ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2549-2565 จำนวน 167 ประเทศ ทั้งนี้ พบว่าดัชนีประเทศที่เป็นประชาธิปไตยมากที่สุดในโลกและน้อยที่สุดในปี ค.ศ. 2022 โดยทำการประมวลผลจากสถิติด้านกระบวนการเลือกตั้งและแนวคิดพหุนิยมทางการเมือง (Electoral Process and Pluralism) เสรีภาพของประชาชน (Civil Liberties) การทำงานของรัฐบาล (Functioning of The Government) การมีส่วนร่วมรวมในทางการเมืองของประชาชน (Political Participation) และวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) จากรายงานที่เผยแพร่ พบว่า ประเทศที่มีค่าดัชนีความเป็นประชาธิปไตยสูงเป็นอันดับหนึ่งคือ ประเทศนอร์เวย์ ได้คะแนนเฉลี่ยสูงถึง 9.81 ส่วนอันดับสุดท้าย อันดับที่ 167 คือ ประเทศอัฟกานิสถาน มีคะแนนเฉลี่ยเพียง 0.32⁶³² อีกทั้ง ยังพบว่าประเทศต่าง ๆ ได้จัดให้แบ่งเป็นประเทศที่มีประชาธิปไตยเต็มรูปแบบนั้นจำนวน 24 ประเทศ ประชาธิปไตยที่มีข้อบกพร่องจำนวน 48 ประเทศ, ประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบรัฐบาลผสมจำนวน 36 ประเทศ และการปกครองระบบเผด็จการจำนวน 59 ประเทศ

ซึ่งประชาธิปไตยที่มีข้อบกพร่อง (Flawed democracies) มีจำนวน 48 ประเทศนั้นเกิดจากการที่ประเทศเหล่านั้นมีระบอบประชาธิปไตยที่มีปัญหาจากบุคคลหรือกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งได้ทำการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองเพื่อผลประโยชน์ของพวกเขาตนแต่ละเม็ดเงินและเสรีภาพของประชาชนภายในประเทศที่ถือเป็นภัยอย่างร้ายแรงต่อสังคมโลกอย่างต่อเนื่องหรือเกิดจากการที่รัฐบาลบริหารประเทศบกพร่องทำให้อำนาจอธิปไตยที่แท้จริงที่เป็นของปวงชนนั้นถูกละเมิดไปจากการที่รัฐบาลทุจริตคอร์รัปชันหรือจากกลุ่มที่ต้องการยึดอำนาจผ่านการทำรัฐประหารนั้นไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมทั้งแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและการเลือกตั้งตามวาระอย่างแท้จริง

ของพลเมืองเป็นเรื่องธรรมดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการมักจะไม่มีความยุติธรรมหรือเสรี (รวมถึงการเลือกตั้งที่หลอกลวง)”.

⁶³² The Economist Intelligence Unit Limited 2023, ‘Democracy Index 2022.’ <<https://pages.eiu.com/rs/753-RIQ-438/images/DI-final-version-report.pdf>> accessed 25 December 2023.

3.3 จำนวนการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลกจากการทำรัฐประหารและหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำรัฐประหาร (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 -ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024))

สภาพปัญหาสำคัญทางปฏิบัติที่ใช้กล่าวอ้างเป็นสาเหตุในการก่อรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมของทวีปอเมริกาเหนือ ทวีปอเมริกาใต้ ทวีปเอเชีย ทวีปแอฟริกา และ ทวีปยุโรป ทั้ง 106 ประเทศ (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 – ปัจจุบัน) นั้น มีรายละเอียดดังนี้

1. ทวีปอเมริกาเหนือ จากการศึกษาเกี่ยวกับระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ของประเทศที่อยู่ในทวีปอเมริกาเหนือทั้งหมด 9 ประเทศ นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน รวมทั้งสิ้น 62 ครั้ง โดยแบ่งเป็น (ก) มีความพยายามในการทำรัฐประหาร จำนวน 29 ครั้ง และ (ข) มีการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 33 ครั้ง ดังนี้

ตารางที่ 3.4 จำนวนของการกระทำรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ในทวีปอเมริกาเหนือ นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
ประเทศคอสตาริกา (Costa Rica) การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง	(1) 2 เมษายน ค.ศ. 1949	ไม่ปรากฏข้อมูล
ประเทศคิวบา (Cuba) การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง	(1) 5 กันยายน ค.ศ. 1957	(2) 10 มีนาคม ค.ศ.1952*
ประเทศโดมินิกัน (Dominican Republic) การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 5 ครั้ง	(1) 30 พฤษภาคม ค.ศ. 1961 (2) 16 มกราคม ค.ศ. 1962	(1) 18 มกราคม ค.ศ. 1962 (2) 25 กันยายน ค.ศ. 1963 (3) 25 เมษายน ค.ศ. 1965

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
ประเทศเอลซัลวาดอร์ (El Salvador) การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 6 ครั้ง	(1) 25 มีนาคม ค.ศ. 1972	(1) 14 ธันวาคม ค.ศ. 1948 (2) 26 ตุลาคม ค.ศ. 1960 (3) 25 มกราคม ค.ศ. 1961 (4) 15 ตุลาคม ค.ศ. 1979 (5) 10 พฤษภาคม ค.ศ. 1980
ประเทศเกรเนดา (Grenada) การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง	(1) 19 ตุลาคม ค.ศ. 1983 (2) 14 ตุลาคม ค.ศ. 1983	ไม่ปรากฏข้อมูล
ประเทศกัวเตมาลา (Republic of Guatemala) การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 18 ครั้ง	(1) 18 กรกฎาคม ค.ศ. 1949 (2) 29 มีนาคม ค.ศ. 1953 (3) 2 สิงหาคม ค.ศ. 1954 (4) 20 มกราคม ค.ศ. 1955 (5) 18 กรกฎาคม ค.ศ. 1960 (6) 13 พฤศจิกายน ค.ศ. 1960 (7) 25 พฤศจิกายน ค.ศ. 1962 (8) 27 มิถุนายน ค.ศ. 1983 (9) 11 พฤษภาคม ค.ศ. 1988 (10) 9 พฤษภาคม ค.ศ. 1989	(1) 27 มิถุนายน ค.ศ. 1954 (2) 29 มิถุนายน ค.ศ. 1954 (3) 8 กรกฎาคม ค.ศ. 1954 (4) 24 ตุลาคม ค.ศ. 1957 (5) 30 มีนาคม ค.ศ. 1963 (6) 23 มีนาคม ค.ศ. 1982 (7) 8 สิงหาคม ค.ศ. 1983 (8) 1 มิถุนายน ค.ศ. 1993
ประเทศเฮติ (Haiti) การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 14 ครั้ง	(1) 20 พฤษภาคม ค.ศ. 1957 (2) 24 เมษายน ค.ศ. 1970 (3) 17 มิถุนายน ค.ศ. 1988 (4) 2 เมษายน ค.ศ. 1989 (5) 5 เมษายน ค.ศ. 1989 (6) 6 มกราคม ค.ศ. 1991	(1) 11 มกราคม ค.ศ. 1946 (2) 10 พฤษภาคม ค.ศ. 1950 (3) 2 เมษายน ค.ศ. 1957 (4) 14 มิถุนายน ค.ศ. 1957 (5) 7 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1986 (6) 17 กันยายน ค.ศ. 1988 (7) 10 มีนาคม ค.ศ. 1990 (8) 30 กันยายน ค.ศ. 1991

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
ประเทศฮอนดูรัส (Honduras)	(1) 1 สิงหาคม ค.ศ. 1956 (2) 12 กรกฎาคม ค.ศ. 1959	(1) 21 ตุลาคม ค.ศ. 1956 (2) 3 ตุลาคม ค.ศ. 1963
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 8 ครั้ง		(3) 4 ธันวาคม ค.ศ. 1972 (4) 22 เมษายน ค.ศ. 1975 (5) 7 สิงหาคม ค.ศ. 1978 (6) 28 มิถุนายน ค.ศ. 2009
ประเทศปานามา (Panama)	(1) 14 ธันวาคม ค.ศ. 1969 (2) 25 กันยายน ค.ศ. 1985	(1) 24 พฤศจิกายน ค.ศ. 1949 (2) 10 พฤษภาคม ค.ศ. 1951
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 8 ครั้ง	(3) 16 มีนาคม ค.ศ. 1988 (4) 3 ตุลาคม ค.ศ. 1989	(3) 11 ตุลาคม ค.ศ. 1968 (4) 3 มีนาคม ค.ศ. 1982

อย่างไรก็ตาม การกระทำรัฐประหารในทวีปอเมริกาเหนือ (ทั้งที่พยายามกระทำ การรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหาร) โดยแบ่งเป็น 2 ช่วงระยะเวลา⁶³³ ประกอบด้วย

1) ช่วงยุคสงครามเย็นระหว่างปี ค.ศ. 1947-1991

ทวีปอเมริกาเหนือเกิดความพยายามกระทำการรัฐประหารจำนวนทั้งสิ้น 29 ครั้ง และการกระทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวนทั้งสิ้น 31 ครั้ง

2) ช่วงยุคหลังสงครามเย็นระหว่างปี ค.ศ. 1992 – ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024)

ทวีปอเมริกาเหนือนั้นไม่พบการเกิดความพยายามกระทำการรัฐประหาร ส่วนการกระทำ การรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง

2. ทวีปอเมริกาใต้ จากการศึกษาเกี่ยวกับกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำ การรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ของประเทศที่อยู่ในทวีป อเมริกาใต้ทั้งหมด 11 ประเทศ นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 – ปัจจุบัน รวมทั้งสิ้น 128 ครั้ง โดยแบ่งเป็น (ก)

⁶³³ เนื่องจากขณะนั้นเป็นลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างประเทศภายใต้อุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกันในช่วงปี ค.ศ. 1945-1991 แต่ภายหลังจากนั้นเป็นการใช้เหตุการณ์การกระทำรัฐประหารเพื่อเป็นเครื่องมือทางการเมืองระหว่างรัฐ ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้ทำการกล่าวไว้ในหัวข้อที่ 3.4 สภาพปัญหาสำคัญที่เป็นสาเหตุหรือปัจจัยหลัก เกี่ยวกับการให้การสนับสนุนการกระทำรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลกต่อไป.

มีความพยายามในการทำรัฐประหาร จำนวน 72 ครั้ง และ (ข) มีการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวน 56 ครั้ง ดังนี้

ตารางที่ 3.5 จำนวนของการกระทำรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ในทวีปอเมริกาใต้ นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 – ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
อาร์เจนตินา (Argentina) การรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 26 ครั้ง	(1) 28 กันยายน ค.ศ. 1951 (2) 16 มิถุนายน ค.ศ. 1955* (3) 9 มิถุนายน ค.ศ. 1956 (4) 20 มิถุนายน ค.ศ. 1959 (5) 13 มิถุนายน ค.ศ. 1960 (6) 15 ตุลาคม ค.ศ. 1960 (7) 30 พฤศจิกายน ค.ศ. 1960 (8) 11 สิงหาคม ค.ศ. 1961 (9) 12 ธันวาคม ค.ศ. 1962 (10) 2 เมษายน ค.ศ. 1963 (11) 8 ตุลาคม ค.ศ. 1971 (12) 18 ธันวาคม ค.ศ. 1975	(1) 20 กันยายน ค.ศ. 1955 (2) 13 พฤศจิกายน ค.ศ. 1955 (3) 4 กันยายน ค.ศ. 1959 (4) 23 มีนาคม ค.ศ. 1961 (5) 29 มีนาคม ค.ศ. 1962 (6) 21 เมษายน ค.ศ. 1962 (7) 9 สิงหาคม ค.ศ. 1962 (8) 22 กันยายน ค.ศ. 1962 (9) 28 มิถุนายน ค.ศ. 1966 (10) 8 มิถุนายน ค.ศ. 1970 (11) 22 มีนาคม ค.ศ. 1971 (12) 24 มีนาคม ค.ศ. 1976 (13) 11 ธันวาคม ค.ศ. 1981 (14) 17 มิถุนายน ค.ศ. 1982
โบลิเวีย (Bolivia) การรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 30 ครั้ง	(1) 13 มิถุนายน ค.ศ. 1946 (2) 27 สิงหาคม ค.ศ. 1949 (3) 22 กรกฎาคม ค.ศ. 1950 (4) 6 มกราคม ค.ศ. 1953 (5) 9 พฤศจิกายน ค.ศ. 1953 (6) 14 พฤษภาคม ค.ศ. 1958 (7) 21 ตุลาคม ค.ศ. 1958 (8) 19 มีนาคม ค.ศ. 1960 (9) 21 สิงหาคม ค.ศ. 1968 (10) 10 มกราคม ค.ศ. 1971 (11) 5 มิถุนายน ค.ศ. 1974 (12) 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1974 (13) 11 ตุลาคม ค.ศ. 1979 (14) 1 พฤศจิกายน ค.ศ. 1979	(1) 16 พฤษภาคม ค.ศ. 1951 (2) 11 เมษายน ค.ศ. 1952* (3) 4 พฤศจิกายน ค.ศ. 1964 (4) 26 กันยายน ค.ศ. 1969 (5) 5 ตุลาคม ค.ศ. 1970 (6) 6 ตุลาคม ค.ศ. 1970 (7) 22 สิงหาคม ค.ศ. 1971 (8) 21 กรกฎาคม ค.ศ. 1978 (9) 24 พฤศจิกายน ค.ศ. 1978 (10) 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1980 (11) 4 สิงหาคม ค.ศ. 1981 (12) 10 พฤศจิกายน ค.ศ. 2019

ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
	(15) 11 พฤษภาคม ค.ศ. 1981	
	(16) 25 พฤษภาคม ค.ศ. 1981	
	(17) 27 มิถุนายน ค.ศ. 1981	
	(18) 30 มิถุนายน ค.ศ. 1984	
บราซิล	(1) 11 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1956	(1) 11 พฤศจิกายน ค.ศ. 1955
(Brazil)	(2) 3 ธันวาคม ค.ศ. 1959	(2) 21 พฤศจิกายน ค.ศ. 1955
การรัฐประหาร	(3) 26 สิงหาคม ค.ศ. 1961	(3) 1 เมษายน ค.ศ. 1964
จำนวนทั้งสิ้น 7 ครั้ง		(4) 31 สิงหาคม ค.ศ. 1969*
ชิลี	(1) 29 มิถุนายน ค.ศ. 1973	(1) 11 กันยายน ค.ศ. 1973*
(Chile)		
การรัฐประหาร		
จำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง		
โคลอมเบีย	(1) 2 พฤษภาคม ค.ศ. 1958	(1) 13 มิถุนายน ค.ศ. 1953
(Colombia)		(2) 10 พฤษภาคม ค.ศ. 1957
การรัฐประหาร		
จำนวนทั้งสิ้น 3 ครั้ง		
เอกวาดอร์	(1) 26 กรกฎาคม ค.ศ. 1949	(1) 23 สิงหาคม ค.ศ. 1947
(Ecuador)	(2) 15 กรกฎาคม ค.ศ. 1950	(2) 3 กันยายน ค.ศ. 1947
การรัฐประหาร	(3) 23 ธันวาคม ค.ศ. 1954	(3) 11 กรกฎาคม ค.ศ. 1963
จำนวนทั้งสิ้น 14 ครั้ง	(4) 7 สิงหาคม ค.ศ. 1956	(4) 29 มีนาคม ค.ศ. 1966
	(5) 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1961	(5) 15 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1972*
	(6) 1 กันยายน ค.ศ. 1975*	(6) 11 มกราคม ค.ศ. 1976
	(7) 13 มีนาคม ค.ศ. 1986	
	(8) 21 มกราคม ค.ศ. 2000	
เปรู	(1) 5 กรกฎาคม ค.ศ. 1948	(1) 29 ตุลาคม ค.ศ. 1948*
(Peru)	(2) 3 ตุลาคม ค.ศ. 1948	(2) 18 กรกฎาคม ค.ศ. 1962
การรัฐประหาร	(3) 10 สิงหาคม ค.ศ. 1954	(3) 3 มีนาคม ค.ศ. 1963
จำนวนทั้งสิ้น 11 ครั้ง	(4) 16 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1956	(4) 3 ตุลาคม ค.ศ. 1968
	(5) 13 พฤศจิกายน ค.ศ. 1992	(5) 29 สิงหาคม ค.ศ. 1975
	(6) 30 ตุลาคม ค.ศ. 2000	

ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
ปารากวัย (Paraguay)	(1) 7 มีนาคม ค.ศ. 1947	(1) 3 มิถุนายน ค.ศ. 1948
การรัฐประหาร	(2) 26 เมษายน ค.ศ. 1947*	(2) 30 มกราคม ค.ศ. 1949
จำนวนทั้งสิ้น 12 ครั้ง	(3) 25 ตุลาคม ค.ศ. 1948	(3) 26 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1949
	(4) 21 ธันวาคม ค.ศ. 1955	(4) 10 กันยายน ค.ศ. 1949
	(5) 22 เมษายน ค.ศ. 1996	(5) 5 พฤษภาคม ค.ศ. 1954
	(6) 18 พฤษภาคม ค.ศ. 2000	(6) 3 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1989*
ซูรินาม (Suriname)	(1) 11 มีนาคม ค.ศ. 1982	(1) 25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1980*
การรัฐประหาร		(2) 24 ธันวาคม ค.ศ. 1990
จำนวนทั้งสิ้น 3 ครั้ง		
อุรุกวัย (Uruguay)	ไม่ปรากฏข้อมูล	(1) 27 มิถุนายน ค.ศ. 1973*
การรัฐประหาร		(2) 21 พฤษภาคม ค.ศ. 1974
จำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง		
เวเนซุเอลา (Venezuela)	(1) 16 กันยายน ค.ศ. 1946	(1) 24 พฤศจิกายน ค.ศ. 1948*
การรัฐประหารจำนวนทั้งสิ้น 20 ครั้ง	(2) 11 ธันวาคม ค.ศ. 1946	(2) 23 มกราคม ค.ศ. 1958
	(3) 12 กันยายน ค.ศ. 1947	
	(4) 29 กันยายน ค.ศ. 1952	
	(5) 1 มกราคม ค.ศ. 1958*	
	(6) 22 กรกฎาคม ค.ศ. 1958	
	(7) 7 กันยายน ค.ศ. 1958	
	(8) 20 เมษายน ค.ศ. 1960	
	(9) 12 กันยายน ค.ศ. 1960	
	(10) 20 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1961	
	(11) 26 มิถุนายน ค.ศ. 1961	
	(12) 4 พฤษภาคม ค.ศ. 1962	
	(13) 2 มิถุนายน ค.ศ. 1962	
	(14) 30 ตุลาคม ค.ศ. 1966	
	(15) 4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1992	
	(16) 27 พฤศจิกายน ค.ศ. 1992	
	(17) 12 เมษายน ค.ศ. 2002	
	(18) 30 เมษายน ค.ศ. 2019	

อย่างไรก็ตาม การกระทำรัฐประหารในทวีปอเมริกาใต้ (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำการรัฐประหาร) โดยแบ่งเป็น 2 ช่วงระยะเวลาประกอบด้วย

1) ช่วงยุคสงครามเย็นระหว่างปี ค.ศ. 1947-1991

ทวีปอเมริกาใต้เกิดความพยายามกระทำการรัฐประหารจำนวนทั้งสิ้น 61 ครั้งและการกระทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวนทั้งสิ้น 55 ครั้ง

2) ช่วงยุคหลังสงครามเย็นระหว่างปี ค.ศ. 1992 – ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024)

ทวีปอเมริกาใต้เกิดความพยายามกระทำการรัฐประหารจำนวนทั้งสิ้น 9 ครั้ง ส่วนการกระทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง

3. ทวีปเอเชีย จากการศึกษาเกี่ยวกับกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำการรัฐประหารก็ตาม) ของประเทศที่อยู่ในทวีปเอเชียทั้งหมด 11 ประเทศ นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 – ปัจจุบัน (โดยประเทศไทยนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาอย่างละเอียดไว้ในบทที่ 4) รวมทั้งสิ้น 157 ครั้ง โดยแบ่งเป็น (1) มีความพยายามในการทำการรัฐประหารจำนวน 78 ครั้ง และ (2) มีการทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 80 ครั้ง ดังนี้

ตารางที่ 3.6 จำนวนของการกระทำรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำการรัฐประหารก็ตาม) ในทวีปเอเชีย นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
อัฟกานิสถาน (Afghanistan)	(1) 6 มีนาคม ค.ศ. 1990	(1) 7 กันยายน ค.ศ. 1953 (2) 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1973
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 5 ครั้ง		(3) 27 เมษายน ค.ศ. 1978 (4) 16 กันยายน ค.ศ. 1979
อาร์เมเนีย (Armenia)		(1) 3 กุมภาพันธ์ ปี ค.ศ. 1998 (2) 23 เมษายน ค.ศ. 2018
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง		
อาเซอร์ไบจาน (Azerbaijan)	(1) 14 พฤษภาคม ค.ศ. 1992 (2) 4 ตุลาคม ค.ศ. 1994	(1) 15 พฤษภาคม ค.ศ. 1992
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 4 ครั้ง	(3) 13 มีนาคม ค.ศ. 1995	

ตารางที่ 3.6 (ต่อ)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
บังกลาเทศ (Bangladesh)	(1) 6 พฤศจิกายน ค.ศ. 1975	(1) 15 สิงหาคม ค.ศ. 1974
การกระทำรัฐประหาร	(2) 2 ตุลาคม ค.ศ. 1977	(2) 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1975
จำนวนทั้งสิ้น 8 ครั้ง	(3) 30 พฤษภาคม ค.ศ. 1981	(3) 24 มีนาคม ค.ศ. 1982
กัมพูชา (Cambodia)	(4) 20 พฤษภาคม ค.ศ. 1996	(4) 11 มกราคม ค.ศ. 2007
การกระทำรัฐประหาร	(5) 2 กรกฎาคม ค.ศ. 1994	(5) 18 มีนาคม ค.ศ. 1970
จำนวนทั้งสิ้น 4 ครั้ง	(6) 6 กรกฎาคม ค.ศ. 1997	(6) 15 พฤษภาคม ค.ศ. 1978
ไซปรัส (Cyprus)		(1) 15 กรกฎาคม ค.ศ. 1974
การกระทำรัฐประหาร		
จำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง		
อินโดนีเซีย (Indonesia)	(1) 15 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1958	(1) 12 มีนาคม ค.ศ. 1966
การกระทำรัฐประหาร	(2) 1 ตุลาคม ค.ศ. 1965	
จำนวนทั้งสิ้น 3 ครั้ง		
อิหร่าน (Iran)	(1) 16 สิงหาคม ค.ศ. 1953	
การกระทำรัฐประหาร	(2) 9 กรกฎาคม ค.ศ. 1980	
จำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง		
อิรัก (Iraq)	(1) 7 มีนาคม ค.ศ. 1959	(1) 14 กรกฎาคม ค.ศ. 1958
การกระทำรัฐประหาร	(2) 7 ตุลาคม ค.ศ. 1959	(2) 8 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1963
จำนวนทั้งสิ้น 12 ครั้ง	(3) 3 กรกฎาคม ค.ศ. 1963	(3) 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1968
	(4) 13 พฤศจิกายน ค.ศ. 1963	
	(5) 15 กันยายน ค.ศ. 1965	
	(6) 30 มิถุนายน ค.ศ. 1966	
	(7) 20 มกราคม ค.ศ. 1970	
	(8) 30 มิถุนายน ค.ศ. 1973	
	(9) 14 มิถุนายน ค.ศ. 1995	

ตารางที่ 3.6 (ต่อ)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
ลาว (The Lao People's Democratic Republic) การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 6 ครั้ง	(1) 10 กันยายน ค.ศ. 1960 (2) 31 มกราคม ค.ศ. 1965	(1) 31 ธันวาคม ค.ศ. 1959 (2) 9 สิงหาคม ค.ศ. 1960 (3) 13 ธันวาคม ค.ศ. 1960 (4) 19 เมษายน ค.ศ. 1964
เลบานอน (Lebanon) การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง	(1) 31 ธันวาคม ค.ศ. 1961 (2) 11 มีนาคม ค.ศ. 1976	
มัลดีฟส์ (Maldives) การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง		(1) 7 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2012
มองโกเลีย (Mongolia) การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง	(1) 21 ธันวาคม ค.ศ. 1964	(1) 23 สิงหาคม ค.ศ. 1984
เมียนมา (Myanmar) การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 7 ครั้ง	(1) 9 สิงหาคม ค.ศ. 1948 (2) 27 มกราคม ค.ศ. 1949	(1) 26 กันยายน ค.ศ. 1958 (2) 2 มีนาคม ค.ศ. 1962 (3) 18 กันยายน ค.ศ. 1988 (4) 23 เมษายน ค.ศ. 1992 (5) 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2021
เนปาล (Nepal) การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง		(1) 4 ตุลาคม ค.ศ. 2002
โอมาน (Oman) การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง		(1) 23 กรกฎาคม ค.ศ. 1970

ตารางที่ 3.6 (ต่อ)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
ปากีสถาน (Pakistan)		(1) 27 ตุลาคม ค.ศ. 1958 (2) 25 มีนาคม ค.ศ. 1969
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 5 ครั้ง		(3) 20 ธันวาคม ค.ศ. 1971 (4) 5 กรกฎาคม ค.ศ. 1977 (5) 12 ตุลาคม ค.ศ. 1999
ฟิลิปปินส์ (Philippines)	(1) 6 กรกฎาคม ค.ศ. 1986 (2) 27 มกราคม ค.ศ. 1987	(1) 25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1986 (2) 20 มกราคม ค.ศ. 2001
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 10 ครั้ง	(3) 18 เมษายน ค.ศ. 1987 (4) 27 สิงหาคม ค.ศ. 1987 (5) 1 ธันวาคม ค.ศ. 1989 (6) 4 ตุลาคม ค.ศ. 1990 (7) 27 กรกฎาคม ค.ศ. 2003 (8) 29 พฤศจิกายน ค.ศ. 2007	
กาตาร์ (Qatar)		(1) 22 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1972 (2) 27 มิถุนายน ค.ศ. 1995
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง		
เวียดนาม (Republic of Vietnam)	(1) 11 พฤศจิกายน ค.ศ. 1960 (2) 13 กันยายน ค.ศ. 1964	(1) 1 พฤศจิกายน ค.ศ. 1963 (2) 30 มกราคม ค.ศ. 1964
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 6 ครั้ง	(3) 19 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1965	(3) 20 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1965
ซาอุดีอาระเบีย (Saudi Arabia)	(1) 26 มีนาคม ค.ศ. 1964	
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง		
เกาหลีใต้ (South Korea)	(1) 20 ตุลาคม ค.ศ. 1948 (2) 3 ธันวาคม ค.ศ. 2024	(1) 16 พฤษภาคม ค.ศ. 1961 (2) 12 ธันวาคม ค.ศ. 1979
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 4 ครั้ง		

ตารางที่ 3.6 (ต่อ)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
ซีเรีย (Syria)	(1) 31 มีนาคม ค.ศ. 1962	(1) 30 มีนาคม ค.ศ. 1949
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 15 ครั้ง	(2) 13 มกราคม ค.ศ. 1963	(2) 14 สิงหาคม ค.ศ. 1949
	(3) 18 กรกฎาคม ค.ศ. 1963	(3) 19 ธันวาคม ค.ศ. 1949
	(4) 8 กันยายน ค.ศ. 1966	(4) 29 พฤศจิกายน ค.ศ. 1951
	(5) 30 มีนาคม ค.ศ. 1984	(5) 25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1954
		(6) 28 มีนาคม ค.ศ. 1962
ทาจิกิสถาน (Tajikistan)		(7) 1 เมษายน ค.ศ. 1962
		(8) 8 มีนาคม ค.ศ. 1963
		(9) 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1966
		(10) 13 พฤศจิกายน ค.ศ. 1970
	(1) 8 พฤษภาคม ค.ศ. 1992	(1) 23 กันยายน ค.ศ. 1991
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 3 ครั้ง		(2) 7 กันยายน ค.ศ. 1992
ไทย (Thailand)	(1) ค.ศ. 1911	(1) ค.ศ. 1933
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 25 ครั้ง	(2) ค.ศ. 1933	(2) ค.ศ. 1933
	(3) ค.ศ. 1935	(3) ค.ศ. 1947
	(4) ค.ศ. 1938	(4) ค.ศ. 1948
	(5) ค.ศ. 1948	(5) ค.ศ. 1951
	(6) ค.ศ. 1948	(6) ค.ศ. 1957
	(7) ค.ศ. 1949	(7) ค.ศ. 1958
	(8) ค.ศ. 1951	(8) ค.ศ. 1971
	(9) ค.ศ. 1954	(9) ค.ศ. 1976
	(10) ค.ศ. 1977	(10) ค.ศ. 1977
	(11) ค.ศ. 1981	(11) ค.ศ. 1991
	(12) ค.ศ. 1985	(12) ค.ศ. 2006
		(13) ค.ศ. 2014
ตุรกี (Turkey)	(1) 22 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1962	(1) 27 พฤษภาคม ค.ศ. 1960
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 6 ครั้ง	(2) 20 พฤษภาคม ค.ศ. 1963	(2) 12 มีนาคม ค.ศ. 1971
	(3) 15 กรกฎาคม ค.ศ. 2016	(3) 12 กันยายน ค.ศ. 1980

ตารางที่ 3.6 (ต่อ)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
เยเมนเหนือ (North Yemen or the Yemen Arab Republic of Yemen)	(1) 2 เมษายน ค.ศ. 1955 (2) 30 สิงหาคม ค.ศ. 1968 (3) 6 พฤษภาคม ค.ศ. 1978 (4) 15 ตุลาคม ค.ศ. 1978	(1) 17 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1948 (2) 27 กันยายน ค.ศ. 1962 (3) 5 พฤศจิกายน ค.ศ. 1967 (4) 13 มิถุนายน ค.ศ. 1974
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 8 ครั้ง เยเมนใต้ (South Yemen or Yemen People's Republic)		(1) 22 มิถุนายน ค.ศ. 1969 (2) 26 มิถุนายน ค.ศ. 1978 (3) 21 เมษายน ค.ศ. 1980 (4) 24 มกราคม ค.ศ. 1986
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 4 ครั้ง		

อย่างไรก็ตาม การกระทำรัฐประหารในทวีปเอเชีย (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหาร) โดยแบ่งเป็น 2 ช่วงระยะเวลา ประกอบด้วย

1) ช่วงยุคสงครามเย็นระหว่างปี ค.ศ. 1947-1991

ทวีปเอเชียเกิดความพยายามกระทำการรัฐประหารจำนวนทั้งสิ้น 53 ครั้งและการกระทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวนทั้งสิ้น 64 ครั้ง

2) ช่วงยุคหลังสงครามเย็นระหว่างปี ค.ศ. 1992 – ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024)

ทวีปเอเชียเกิดความพยายามกระทำการรัฐประหารจำนวนทั้งสิ้น 11 ครั้ง ส่วนการกระทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวนทั้งสิ้น 12 ครั้ง

4. ทวีปแอฟริกา จากการศึกษาเกี่ยวกับกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ของประเทศที่อยู่ในทวีปแอฟริกาทั้งหมด 45 ประเทศ นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน รวมทั้งสิ้น 220 ครั้ง โดยแบ่งเป็น (1) มีความพยายามในการทำรัฐประหาร จำนวน 113 ครั้ง และ (2) มีการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 107 ครั้ง ดังนี้

ตารางที่ 3.7 จำนวนของการกระทำรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ในทวีปแอฟริกา นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
ประเทศแอลจีเรีย (Algeria)	(1) 29 กันยายน ค.ศ. 1963 (2) 14 ธันวาคม ค.ศ. 1967	(1) 30 มิถุนายน ค.ศ. 1962 (2) 19 มิถุนายน ค.ศ. 1965
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 6 ครั้ง		(3) 11 มกราคม ค.ศ. 1992 (4) 2 เมษายน ค.ศ. 2019
ประเทศแองโกลา (The Republic of Angola)	(1) 27 พฤษภาคม ค.ศ. 1977	
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง		
ประเทศเบนิน (Benin)	(1) 12 กรกฎาคม ค.ศ. 1969 (2) 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1972 (3) 21 มกราคม ค.ศ. 1975	(1) 28 ตุลาคม ค.ศ. 1963 (2) 29 พฤศจิกายน ค.ศ. 1965 (3) 22 ธันวาคม ค.ศ. 1965 (4) 17 ธันวาคม ค.ศ. 1967 (5) 13 ธันวาคม ค.ศ. 1969 (6) 26 ตุลาคม ค.ศ. 1972
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 9 ครั้ง		
ประเทศบูร์กินาฟาโซ (Burkina Faso)	(1) 16 กันยายน ค.ศ. 2015	(1) 3 มกราคม ค.ศ. 1966 (2) 25 พฤศจิกายน ค.ศ. 1980 (3) 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1982 (4) 17 พฤษภาคม ค.ศ. 1983 (5) 4 สิงหาคม ค.ศ. 1983 (6) 15 ตุลาคม ค.ศ. 1987 (7) 31 ตุลาคม ค.ศ. 2014 (8) 23-24 มกราคม ค.ศ. 2022 (9) 30 กันยายน ค.ศ. 2022
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 10 ครั้ง		

ตารางที่ 3.7 (ต่อ)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
ประเทศบรุนดี (Burundi)	(1) 18 ตุลาคม ค.ศ. 1965 (2) 4 มีนาคม ค.ศ. 1992	(1) 8 กรกฎาคม ค.ศ. 1966 (2) 1 พฤศจิกายน ค.ศ. 1976
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 13 ครั้ง	(3) 3 กรกฎาคม ค.ศ. 1993 (4) 21 ตุลาคม ค.ศ. 1993 (5) 18 เมษายน ค.ศ. 2001 (6) 22 กรกฎาคม ค.ศ. 2001 (7) 13 พฤษภาคม ค.ศ. 2015	(3) 3 กันยายน ค.ศ. 1987 (4) 25 กรกฎาคม ค.ศ. 1996
ประเทศแคเมอรูน (Cameroon)	(1) 3 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1976 (2) 3 มีนาคม ค.ศ. 1982	(1) 1 มกราคม ค.ศ. 1966 (2) 1 กันยายน ค.ศ. 1981
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 9 ครั้ง	(3) 6 เมษายน ค.ศ. 1984 (4) 18 เมษายน ค.ศ. 1996 (5) 15 พฤศจิกายน ค.ศ. 1996 (6) 28 พฤษภาคม ค.ศ. 2001	(3) 18 พฤษภาคม ค.ศ. 1996
ประเทศชาด (Republic of Chad)	(1) 1 เมษายน ค.ศ. 1977 (2) 12 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1979 (3) 16 มีนาคม ค.ศ. 1980 (4) 13 ตุลาคม ค.ศ. 1991 (5) 21 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1992 (6) 16 พฤษภาคม ค.ศ. 2004 (7) 13 เมษายน ค.ศ. 2006	(1) 13 เมษายน ค.ศ. 1975 (2) 20 เมษายน ค.ศ. 2021
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 9 ครั้ง		
ประเทศสหภาพคอโมโรส (Comoros)	(1) 8 มีนาคม ค.ศ. 1985 (2) 30 พฤศจิกายน ค.ศ. 1987 (3) 3 สิงหาคม ค.ศ. 1991 (4) 26 กันยายน ค.ศ. 1992 (5) 13 ตุลาคม ค.ศ. 1992 (6) 27 กันยายน ค.ศ. 1995 (7) 21 มีนาคม ค.ศ. 2000	(1) 30 เมษายน ค.ศ. 1999
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 8 ครั้ง		
ประเทศโกตดิวัวร์ (Cote d'Ivoire or Ivory Coast)	(1) 18 กันยายน ค.ศ. 2000 (2) 7 มกราคม ค.ศ. 2001 (3) 19 กันยายน ค.ศ. 2002	(1) 24 ธันวาคม ค.ศ. 1999 (2) 25 ตุลาคม ค.ศ. 2000
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 5 ครั้ง		

ตารางที่ 3.7 (ต่อ)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
ประเทศคองโก (Republic of the Congo)	(1) 27 มิถุนายน ค.ศ. 1966 (2) 3 สิงหาคม ค.ศ. 1968	(1) 15 สิงหาคม ค.ศ. 1963 (2) 4 กันยายน ค.ศ. 1968
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 9 ครั้ง	(3) 22 มีนาคม ค.ศ. 1970 (4) 22 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1972 (5) 18 มีนาคม ค.ศ. 1977 (6) 20 มกราคม ค.ศ. 1992	(3) 5 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1979
ประเทศประชาธิปไตยคองโก (Democratic Republic of the Congo)	(1) 19 พฤศจิกายน ค.ศ. 1963 (2) 5 กรกฎาคม ค.ศ. 1967 (3) 22 มกราคม ค.ศ. 1992	(1) 14 กันยายน ค.ศ. 1960
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 5 ครั้ง	(4) 11 มิถุนายน ค.ศ. 2004	
ประเทศจิบูตี (Republic of Djibouti)	(1) 7 ธันวาคม ค.ศ. 2000	
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง		
ประเทศอาหรับอียิปต์ (Arab Republic of Egypt)	(1) 25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1954 (2) 9 มิถุนายน ค.ศ. 1967 (3) 18 เมษายน ค.ศ. 1974 (4) 6 ตุลาคม ค.ศ. 1981	(1) 23 กรกฎาคม ค.ศ. 1952 (2) 29 มีนาคม ค.ศ. 1954 (3) 11 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2011 (4) 3 กรกฎาคม ค.ศ. 2013
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 8 ครั้ง		
ประเทศอิเควทอเรียลกินี (Equatorial Guinea)	(1) 5 มีนาคม ค.ศ. 1969	(1) 3 สิงหาคม ค.ศ. 1979
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง		

ตารางที่ 3.7 (ต่อ)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
ประเทศประชาธิปไตยเอธิโอเปีย (Federal Democratic Republic of Ethiopia)	(1) 14 ธันวาคม ค.ศ. 1960 (2) 16 พฤษภาคม ค.ศ. 1989	(1) 12 กันยายน ค.ศ. 1974 (2) 3 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1977
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 4 ครั้ง		
ประเทศกาบอง (Gabon)	(1) 17 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1964 (2) 7 มกราคม ค.ศ. 2019	(1) 30 สิงหาคม ค.ศ. 2023
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 3 ครั้ง		
ประเทศแกมเบีย (Republic of The Gambia)	(1) 30 กรกฎาคม ค.ศ. 1981 (2) 11 พฤศจิกายน ค.ศ. 1994 (3) 30 ธันวาคม ค.ศ. 2014	(1) 22 กรกฎาคม ค.ศ. 1994
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 4 ครั้ง		
ประเทศกานา (Republic of Ghana)	(1) 17 เมษายน ค.ศ. 1967 (2) 15 พฤษภาคม ค.ศ. 1979 (3) 28 ตุลาคม ค.ศ. 1982 (4) 23 พฤศจิกายน ค.ศ. 1982	(1) 24 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1966 (2) 2 เมษายน ค.ศ. 1969 (3) 13 มกราคม ค.ศ. 1972 (4) 5 กรกฎาคม ค.ศ. 1978 (5) 4 มิถุนายน ค.ศ. 1979 (6) 31 ธันวาคม ค.ศ. 1981
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 10 ครั้ง		
ประเทศกินี (Guinea)	(1) 4 กรกฎาคม ค.ศ. 1985 (2) 3 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1996	(1) 3 เมษายน ปี ค.ศ. 1984 (2) 23 ธันวาคม ค.ศ. 2008 (3) 5 กันยายน ค.ศ. 2021
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 5 ครั้ง		
ประเทศกินี-บิสเซา (The Republic of Guinea-Bissau)	(1) 7 มิถุนายน ค.ศ. 1998 (2) 25 พฤษภาคม ค.ศ. 2005 (3) 23 พฤศจิกายน ค.ศ. 2008 (4) 21 ตุลาคม ค.ศ. 2012	(1) 14 พฤศจิกายน ค.ศ. 1980 (2) 14 กันยายน ค.ศ. 2003 (3) 12 เมษายน ค.ศ. 2012
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 7 ครั้ง		
ประเทศเคนยา (Republic of Kenya)	(1) 1 สิงหาคม ค.ศ. 1982	
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง		

ตารางที่ 3.7 (ต่อ)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
ประเทศเลโซโท (Kingdom of Lesotho)	(1) 17 สิงหาคม ค.ศ. 1994 (2) 30 สิงหาคม ค.ศ. 2014	(1) 20 มกราคม ค.ศ. 1986 (2) 30 เมษายน ค.ศ. 1991
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 4 ครั้ง		
ประเทศไลบีเรีย (Liberia)		(1) 12 เมษายน ค.ศ. 1980
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง		
ประเทศสังคมนิยมประชาชนอาหรับ ลิเบีย (The Great Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya)	(1) 7 สิงหาคม ค.ศ. 1980 (2) 8 ตุลาคม ค.ศ. 1993 (3) 10 ตุลาคม ค.ศ. 2013 (4) 16 พฤษภาคม ค.ศ. 2014 (5) 16 ตุลาคม ค.ศ. 2016	(1) 1 กันยายน ค.ศ. 1969
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 6 ครั้ง		
ประเทศมาดากัสการ์ (Madagascar)	(1) 11 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1975 (2) 18 พฤศจิกายน ค.ศ. 2006 (3) 17 พฤศจิกายน ค.ศ. 2010	(1) 17 มีนาคม ค.ศ. 2009
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 4 ครั้ง		
ประเทศมาลี (Mali)	(1) 30 เมษายน ค.ศ. 2012	(1) 19 พฤศจิกายน ค.ศ. 1968 (2) 26 มีนาคม ค.ศ. 1991 (3) 22 มีนาคม ค.ศ. 2012
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 6 ครั้ง		(4) 18 สิงหาคม ค.ศ. 2020 (5) 24 พฤษภาคม ค.ศ. 2021
ประเทศอิสลามมอริเตเนีย (Mauritania)	(1) 8 มิถุนายน ค.ศ. 2003	(1) 10 กรกฎาคม ค.ศ. 1978 (2) 6 เมษายน ค.ศ. 1979 (3) 12 ธันวาคม ค.ศ. 1984 (4) 3 สิงหาคม ค.ศ. 2005 (5) 6 สิงหาคม ค.ศ. 2008
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 6 ครั้ง		

ตารางที่ 3.7 (ต่อ)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
ประเทศโมร็อกโก (Morocco)	(1) 10 กรกฎาคม ค.ศ. 1971 (2) 16 สิงหาคม ค.ศ. 1972	
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง		
ประเทศโมซัมบิก (Mozambique)	(1) 17 ธันวาคม ค.ศ. 1975	
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง		
ประเทศไนเจอร์ (Niger)	(1) 3 ธันวาคม ค.ศ. 1963 (2) 15 มีนาคม ค.ศ. 1976 (3) 5 ตุลาคม ค.ศ. 1983	(1) 15 เมษายน ค.ศ. 1974 (2) 27 มกราคม ค.ศ. 1996 (3) 9 เมษายน ค.ศ. 1999 (4) 18 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2010
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 7 ครั้ง		
ประเทศไนจีเรีย (Nigeria)	(1) 29 กรกฎาคม ค.ศ. 1966 (2) 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1976 (3) 22 เมษายน ค.ศ. 1990	(1) 15 มกราคม ค.ศ. 1966 (2) 29 กรกฎาคม ค.ศ. 1975 (3) 31 ธันวาคม ค.ศ. 1983 (4) 27 สิงหาคม ค.ศ. 1985
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 7 ครั้ง		
ประเทศรวันดา (Rwanda)	(1) 15 สิงหาคม ค.ศ. 1995 (2) 16 กรกฎาคม ค.ศ. 2003	(1) 5 กรกฎาคม ค.ศ. 1973 (2) 6 เมษายน ค.ศ. 1994
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 4 ครั้ง		
ประเทศเซเนกัล (Senegal)	(1) 17 ธันวาคม ค.ศ. 1962	
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง		
ประเทศเซเชลส์ (Seychelles)		(1) 5 มิถุนายน ค.ศ. 1977
การกระทำรัฐประหารจำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง		

ตารางที่ 3.7 (ต่อ)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
ประเทศเซียร์ราลีโอน (Sierra Leone) การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 7 ครั้ง	(1) 23 มีนาคม ค.ศ. 1971	(1) 21 มีนาคม ค.ศ. 1967 (2) 23 มีนาคม ค.ศ. 1967 (3) 18 เมษายน ค.ศ. 1968 (4) 29 เมษายน ค.ศ. 1992 (5) 16 มกราคม ค.ศ. 1996 (6) 25 พฤษภาคม ค.ศ. 1997
ประเทศโซมาเลีย (Somalia) การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง	(1) 9 เมษายน ค.ศ. 1978	(1) 21 ตุลาคม ค.ศ. 1969
ประเทศซูดาน (Sudan) การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 16 ครั้ง	(1) 9 พฤศจิกายน ค.ศ. 1959 (2) 27 ธันวาคม ค.ศ. 1966 (3) 19 กรกฎาคม ค.ศ. 1971 (4) 5 กันยายน ค.ศ. 1975 (5) 2 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1977 (6) 15 พฤษภาคม ค.ศ. 1983 (7) 25 กันยายน ค.ศ. 1985 (8) 23 เมษายน ค.ศ. 1990	(1) 17 พฤศจิกายน ค.ศ. 1958 (2) 30 ตุลาคม ค.ศ. 1964 (3) 25 พฤษภาคม ค.ศ. 1969 (4) 6 เมษายน ค.ศ. 1985 (5) 30 มิถุนายน ค.ศ. 1989 (6) 12 ธันวาคม ค.ศ. 1999 (7) 11 เมษายน ค.ศ. 2019 (8) 25 ตุลาคม ค.ศ. 2021
ประเทศสวาซิแลนด์ (Swaziland) การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง		(1) 10 สิงหาคม ค.ศ. 1983
ประเทศโตโก (Togo) การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง		(1) 13 มกราคม ค.ศ. 1963 (2) 5 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2005

ตารางที่ 3.7 (ต่อ)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
ประเทศตูนิเซีย (Tunisia)		(1) 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1987 (2) 14 มกราคม ค.ศ. 2011
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง		
ประเทศยูกันดา (Uganda)	(1) 23 มีนาคม ค.ศ. 1974 (2) 11 พฤศจิกายน ค.ศ. 1974	(1) 25 มกราคม ค.ศ. 1971 (2) 20 มิถุนายน ค.ศ. 1979
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 9 ครั้ง	(3) 15 สิงหาคม ค.ศ. 1976 (4) 18 มิถุนายน ค.ศ. 1977 (5) 7 เมษายน ค.ศ. 1988	(3) 12 พฤษภาคม ค.ศ. 1980 (4) 27 กรกฎาคม ค.ศ. 1985
ประเทศแซมเบีย (Zambia)	(1) 30 มิถุนายน ค.ศ. 1990 (2) 28 ตุลาคม ค.ศ. 1997	
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง		
ประเทศซิมบับเว (Zimbabwe)	(1) 24 มิถุนายน ค.ศ. 1982	(1) 21 พฤศจิกายน ค.ศ. 2017
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง		

อย่างไรก็ตาม การกระทำรัฐประหารในทวีปแอฟริกา (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหาร) โดยแบ่งเป็น 2 ช่วงระยะเวลา ประกอบด้วย

1) ช่วงยุคสงครามเย็นระหว่างปี ค.ศ. 1947-1991

ทวีปแอฟริกาเกิดความพยายามกระทำการรัฐประหารจำนวนทั้งสิ้น 68 ครั้งและการกระทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวนทั้งสิ้น 70 ครั้ง

2) ช่วงยุคหลังสงครามเย็นระหว่างปี ค.ศ. 1992 – ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024)

ทวีปแอฟริกาเกิดความพยายามกระทำการรัฐประหารจำนวนทั้งสิ้น 45 ครั้ง ส่วนการกระทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวนทั้งสิ้น 37 ครั้ง

5. ทวีปยุโรป จากการศึกษาเกี่ยวกับกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ของประเทศที่อยู่ในทวีปยุโรป ทั้งหมด 13 ประเทศ นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 – ปัจจุบัน รวมทั้งสิ้น 31 ครั้ง โดยแบ่งเป็น (1) มีความพยายามในการทำรัฐประหาร จำนวน 15 ครั้ง และ (2) มีการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 16 ครั้ง ดังนี้

ตารางที่ 3.8 จำนวนของการกระทำการรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ในทวีปยุโรป นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
แอลเบเนีย (Albania)	(1) 12 กันยายน ค.ศ. 1998*	ไม่ปรากฏข้อมูล
การกระทำการรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง		
บัลแกเรีย (Bulgaria)	ไม่ปรากฏข้อมูล	(1) 10 พฤศจิกายน ค.ศ. 1989
การกระทำการรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง		
เชโกสโลวาเกีย (Czechoslovakia)	ไม่ปรากฏข้อมูล	(1) 25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1948* (2) 5 มกราคม ค.ศ. 1968
การกระทำการรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง		
ฝรั่งเศส (France)	(1) 31 พฤษภาคม ค.ศ. 1958 (2) 21 เมษายน ค.ศ. 1961*	ไม่ปรากฏข้อมูล
การกระทำการรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง		
เยอรมนีตะวันออก (East Germany)	ไม่ปรากฏข้อมูล	(1) 3 พฤษภาคม ค.ศ. 1971 (2) 18 ตุลาคม ค.ศ. 1989
การกระทำการรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง		
กรีซ (Greece)	(1) 31 พฤษภาคม ค.ศ. 1951 (2) 13 ธันวาคม ค.ศ. 1967	(1) 21 เมษายน ค.ศ. 1967* (2) 25 พฤศจิกายน ค.ศ. 1973
การกระทำการรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 4 ครั้ง		

ตารางที่ 3.8 (ต่อ)

ประเทศ	ความพยายามรัฐประหาร	รัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
ฮังการี (Hungary)	ไม่ปรากฏข้อมูล	(1) 18 กรกฎาคม ค.ศ. 1956* (2) 25 ตุลาคม ค.ศ. 1956
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 4 ครั้ง		(3) 30 ตุลาคม ค.ศ. 1956 (4) 22 พฤษภาคม ค.ศ. 1988
มอนเตเนโกร (Montenegro)	(1) ค.ศ. 2017	ไม่ปรากฏข้อมูล
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง		
โปแลนด์ (Poland)	ไม่ปรากฏข้อมูล	(1) 3 กันยายน ค.ศ. 1948 (2) 18 ตุลาคม ค.ศ. 1981
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง		
โปรตุเกส (Portugal)	(1) 10 ตุลาคม ค.ศ. 1946 (2) 10 เมษายน ค.ศ. 1947	(1) 25 เมษายน ค.ศ. 1974 (2) 30 กันยายน ค.ศ. 1974
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 9 ครั้ง	(3) 8 เมษายน ค.ศ. 1961 (4) 1 มกราคม ค.ศ. 1962 (5) 16 มีนาคม ค.ศ. 1974 (6) 11 มีนาคม ค.ศ. 1975 (7) 25 พฤศจิกายน ค.ศ. 1975	
โรมาเนีย (Romania)	ไม่ปรากฏข้อมูล	(1) 22 ธันวาคม ค.ศ. 1989
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง		
รัสเซีย (Russia)	(1) 23 กันยายน ค.ศ. 1993	ไม่ปรากฏข้อมูล
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง		
สเปน (Spain)	(1) 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1981	ไม่ปรากฏข้อมูล
การกระทำรัฐประหาร จำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง		

อย่างไรก็ตาม การกระทำรัฐประหารในทวีปยุโรป (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหาร และ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหาร) ได้แบ่งเป็น 2 ช่วงระยะเวลา ประกอบด้วย

1) ช่วงยุคสงครามเย็นระหว่างปี ค.ศ. 1947-1991

ทวีปยุโรปเกิดความพยายามกระทำการรัฐประหารจำนวนทั้งสิ้น 12 ครั้งและการกระทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวนทั้งสิ้น 16 ครั้ง

2) ช่วงยุคหลังสงครามเย็นระหว่างปี ค.ศ. 1992 – ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024)

ทวีปยุโรปเกิดความพยายามกระทำการรัฐประหารจำนวนทั้งสิ้น 3 ครั้ง ส่วนการกระทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จนั้นไม่พบข้อมูลการเกิดการทำรัฐประหาร

3.4 สภาพปัญหาสำคัญที่เป็นสาเหตุหรือปัจจัยหลักเกี่ยวกับผู้ให้การสนับสนุนการทำรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก

3.4.1 สภาพปัญหาเกี่ยวกับผู้ให้การสนับสนุนการทำรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลกช่วงยุคสงครามเย็น

เนื่องจากช่วงปลายปี ค.ศ. 1945 ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงนั้น ได้เกิดสถานการณ์ที่ถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้นของสงครามเย็น (Cold War)⁶³⁴ ที่ซึ่งเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศภายใต้อุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกันในช่วงปี ค.ศ. 1945-1991 อันสืบเนื่องมาจากสภาพความบอบช้ำจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งในช่วงนี้สังคมโลกได้แบ่งออกเป็นสองฝ่ายหลักประกอบด้วย

1. ฝ่ายโลกเสรีประชาธิปไตย ที่นำโดยสหรัฐอเมริกา และ
2. ฝ่ายคอมมิวนิสต์ ที่นำโดยสหภาพโซเวียต

โดยที่ต่างฝ่ายต่างขัดขวางการขยายอำนาจของกันและกัน เพื่อที่จะต้องการพิทักษ์ไว้ซึ่งวิถีทางหรืออุดมการณ์ทางการเมืองของตน (ไม่ว่าจะเป็นวิถีทางประชาธิปไตยและเสรีภาพ ตามอุดมการณ์เสรีนิยม (Liberal Democratic Ideology) หรืออุดมการณ์ประชาธิปไตย (Democracy)⁶³⁵ และ/หรือวิถีทางตามระบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ตามแนวคิดของคาร์ล มาร์กซ์

⁶³⁴ THE ORWELL FOUNDATION, 'YOU AND THE ATOM BOMB' <<https://www.orwellfoundation.com/the-orwell-foundation/orwell/essays-and-other-works/you-and-the-atom-bomb/>> accessed 23 April 2024.

⁶³⁵ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, *อุดมการณ์ทางการเมือง* (บรรณกิจ 2523) 53.

(Karl Marx) ขึ้น⁶³⁶ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ทั้งสองมหาอำนาจต่างเข้าช่วยเหลือหรือเข้าแทรกแซงประเทศต่าง ๆ (ทั้งที่เป็นพันธมิตรและไม่ได้เป็นพันธมิตร) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการขยายอำนาจ อิทธิพล และอุดมการณ์ทางการเมืองที่คล้ายคลึงกัน รวมทั้ง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการถ่วงดุลอำนาจกับฝ่ายตรงข้าม เช่น สหภาพโซเวียตได้มีการเสนอให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและการทหารในการปฏิรูปประเทศให้แก่ประเทศอียิปต์ หรือเหตุการณ์สงครามเกาหลีที่ปะทุขึ้นในเดือนมิถุนายนปี ค.ศ. 1950 ส่วนฝ่ายโลกเสรีประชาธิปไตยได้ทำการสกัดกั้นด้วยการจัดตั้งองค์การสนธิสัญญาแอเซียตะวันออกเฉียงใต้ (SEATO)⁶³⁷ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และในภูมิภาคเอเชียกลางได้มีการจัดตั้งองค์การสนธิสัญญาเซ็นโต หรือองค์การสนธิสัญญากลาง (Central Treaty Organization: CENTO)

ดังนั้น ณ ช่วงยุคสงครามเย็น (Cold War) ที่กำลังดำเนินอยู่นั้น เมื่อเกิดเหตุการณ์ยึดอำนาจจากรัฐบาลภายในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเกิดขึ้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ได้มีการให้ความช่วยเหลือพันธมิตรของแต่ละฝ่าย (ทั้งฝ่ายโลกเสรีประชาธิปไตย และฝ่ายคอมมิวนิสต์) เพื่อให้การรับรองรัฐบาลหรือจากการทำรัฐประหารและ/หรือการสนับสนุนรัฐบาล ที่มาจากการทำรัฐประหาร ดังนี้

(ก) การรับรองรัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหาร

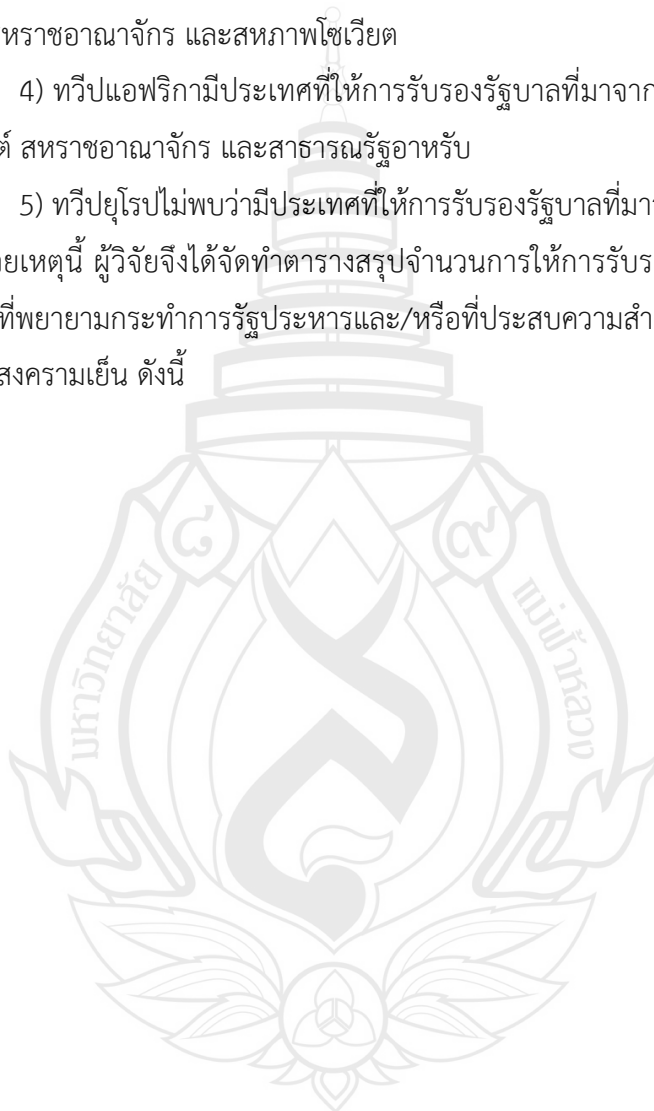
โดยถือได้ว่า การรับรองรัฐบาล (Recognition of Governments) ที่ซึ่งเป็นหลักการสำคัญที่สุดอันหนึ่งในกฎหมายระหว่างประเทศนี้ได้ถูกใช้เพื่อเป็นเครื่องมือที่สำคัญลำดับแรกสำหรับการขยายพันธมิตรให้เป็นไปตามอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศเดียวกันกับฝ่ายตน โดยการรับรองรัฐบาลนี้เป็นกรณีที่เกิดขึ้นในภายหลังจากที่ได้กระทำละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองไปแล้ว เนื่องจากได้เกิดการกระทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จแล้วตามหลักการ (หลักการโบทาร์หรือหลักการแอสตราดา) ที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ฝ่ายตน

ซึ่งจากการศึกษา เกี่ยวกับการรับรองรัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหารในช่วงยุคสงครามเย็น พบว่า ประเทศมหาอำนาจหรือกลุ่มพันธมิตรของมหาอำนาจทั้งสองฝ่ายไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเคารพสิทธิมนุษยชนตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามต่อสันติภาพ สิทธิมนุษยชน วิถีทางประชาธิปไตยและหลักนิติธรรมตามที่กำหนดไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติและ/หรือสนธิสัญญาระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่ซึ่งประเทศที่ให้การรับรองรัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหารนั้นได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกอยู่ แต่กลับมุ่งให้ความสำคัญอย่างมากที่สุดไปที่การขยายพันธมิตรให้เป็นไปตามอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศที่เป็นไปในทางเดียวกันกับฝ่ายตน ซึ่งในช่วงสงครามเย็นพบว่า

⁶³⁶ Walter LaFeber, *America, Russia and the Cold War 1945-1990* (McGraw - Hill, Inc. 1991).

⁶³⁷ สนธิสัญญาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Seato) ประกอบด้วย 8 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ไทย ฟิลิปปินส์ ปากีสถาน สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์.

- 1) ทวีปอเมริกาเหนือมีประเทศที่ให้การรับรองรัฐบาลจากการกระทำรัฐประหาร ได้แก่ สหรัฐอเมริกา
 - 2) ทวีปอเมริกาใต้มีประเทศที่ให้การรับรองรัฐบาลจากการกระทำรัฐประหาร ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และสหราชอาณาจักร
 - 3) ทวีปเอเชียมีประเทศที่ให้การรับรองรัฐบาลจากการกระทำรัฐประหาร ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสหภาพโซเวียต
 - 4) ทวีปแอฟริกา มีประเทศที่ให้การรับรองรัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหาร ได้แก่ สเปนอิรัก อียิปต์ สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐอาหรับ
 - 5) ทวีปยุโรปไม่พบว่ามีประเทศที่ให้การรับรองรัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหาร
- ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้จัดทำตารางสรุปจำนวนการให้การรับรองรัฐบาลจากการกระทำรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ในช่วงยุคสงครามเย็น ดังนี้

ตารางที่ 3.9 สรุปจำนวนการรับรองรัฐบาลจากการกระทำรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ในช่วงยุคสงครามเย็น

ทวีป	ประเทศที่มีการทำรัฐประหาร	วัน/เดือน/ปี ค.ศ.	ประเทศที่ให้ การรับรอง รัฐบาลที่มาจาก การทำ รัฐประหาร	ช่วงปี ค.ศ.	หมายเหตุ
อเมริกา เหนือ	1. คิวบา (Cuba)	10 มีนาคม 1952	สหรัฐอเมริกา	1952	- การรัฐประหารประสบความสำเร็จ ทางสหรัฐอเมริกาได้รับรองรัฐบาล ที่มาจากการทำรัฐประหารปลายเดือนมีนาคม
	2. เฮติ (Haiti)	10 มีนาคม 1990	สหรัฐอเมริกา	1990	- ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นทางสหรัฐอเมริกาและองค์การรัฐ อเมริกัน (Organization of American States: OAS) ได้กดดันให้มีการ เลือกตั้งภายในประเทศโดยเร็ว
อเมริกา ใต้	1. อาร์เจนตินา (Argentina)	20 กันยายน 1955	สหรัฐอเมริกา	1955	- สหรัฐอเมริกายอมรับรัฐบาลทหารเมื่อวันที่ 25 กันยายน 1955
		24 มีนาคม 1976	สหรัฐอเมริกา	1976	- สหรัฐอเมริกายอมรับรัฐบาลทหารเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 1976
	2. โบลิเวีย (Bolivia)	4 พฤศจิกายน 1964	สหรัฐอเมริกา	1964	- ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จ นายบาร์ริเอนตอส (Barrientos) ให้คำมั่น ว่าจะมีการจัดการเลือกตั้งโดยเสรีภายใน 6 เดือนถึง 1 ปี เพื่อให้ศาลรับรอง รัฐบาลทหารจากสหรัฐฯ และรัฐบาลต่างประเทศอื่น ๆ
	3. ชิลี (Chile)	11 กันยายน 1973	สหรัฐอเมริกา	1973	- ทางสหรัฐอเมริการับรองรัฐบาลทหารชุดใหม่ และสนับสนุนด้วยชุดความ ช่วยเหลือจำนวนมหาศาลในการฟื้นฟูเสถียรภาพโดยเร็วที่สุดเมื่อวันที่ 17
	4. เปรู (Peru)			1968	กันยายน 1973

ตารางที่ 3.9 (ต่อ)

ทวีป	ประเทศที่มีการทำรัฐประหาร	วัน/เดือน/ปี ค.ศ.	ประเทศที่ให้ การรับรอง รัฐบาลที่มาจาก การทำ รัฐประหาร	ช่วงปี ค.ศ.	หมายเหตุ
เอเชีย	1. อิรัก (Iraq)	3 ตุลาคม 1968	สหราชอาณาจักร		- สหราชอาณาจักรให้การรับรองรัฐบาลทหารใหม่เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 1968 ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 1968 มีการอ้างว่ารัฐบาลละตินอเมริกาอีก 13 ประเทศได้ปฏิบัติตามเช่นนั้น แต่สหรัฐฯ ยังคงระงับความช่วยเหลือต่อไป
		8 กุมภาพันธ์ 1963	สหรัฐอเมริกา และ สหราชอาณาจักร	1963	- ทางสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรให้การรับรองรัฐบาลเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 1963
	2. เวียดนาม (Republic of Vietnam)	1 พฤศจิกายน 1963	สหรัฐอเมริกา	1963	- การรัฐประหารประสบความสำเร็จ ทางสหรัฐอเมริกาได้รับรองรัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหาร
		30 มีนาคม 1949	สหรัฐอเมริกา	1949	- เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ โดยทางสหรัฐอเมริกาให้การรับรองรัฐบาลของนายฮุสนี อัล-ซออิม (Husni al-Zaim)
	3. ซีเรีย (Syria)	29 พฤศจิกายน 1951	สหรัฐอเมริกา	1951	- เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ โดยทางสหรัฐอเมริกาให้การรับรองรัฐบาลของนายอดีบ ชิชักลี (Adib Shishakli)
		1951	สหรัฐอเมริกา	1969	- เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ โดยทางสหภาพโซเวียตให้การสนับสนุนรัฐบาลชุดใหม่ที่มาจากการรัฐประหาร
	4. เยเมนใต้ (South Yemen)	22 มิถุนายน 1969	สหภาพโซเวียต		

ตารางที่ 3.9 (ต่อ)

ทวีป	ประเทศที่มีการทำรัฐประหาร	วัน/เดือน/ปี ค.ศ.	ประเทศที่ให้ การรับรอง รัฐบาลที่มาจากการ การทำ รัฐประหาร	ช่วงปี ค.ศ.	หมายเหตุ
แอฟริกา	1. อิเควทอเรียลกินี (Equatorial Guinea)	3 สิงหาคม 1979	สเปน	1979	- ภายหลังการรัฐประหารสำเร็จ ประเทศสเปนเป็นประเทศแรกที่จะให้การรับรองรัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหาร
	2. สหประชาชาติอาหรับลิเบีย (The Great Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya)	1 กันยายน 1969	อิรักและอียิปต์	1969	- ภายหลังการรัฐประหารสำเร็จ ประเทศอิรักและอียิปต์ให้การรับรองรัฐบาลทหารที่มาจากการทำรัฐประหาร
	3. เซเชลส์ (Seychelles)	5 มิถุนายน 1977	สหราชอาณาจักร	1977	- ภายหลังการรัฐประหารสำเร็จ สหราชอาณาจักรเป็นประเทศแรกที่จะให้การรับรองรัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหาร
	4. ซูดาน (Sudan)	9 พฤศจิกายน 1959	สหราชอาณาจักร อียิปต์ และ สาธารณรัฐอาหรับ	1959	- ภายหลังการรัฐประหารสำเร็จ สหราชอาณาจักร อียิปต์ และสาธารณรัฐอาหรับให้การรับรองรัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหาร

2. การสนับสนุนรัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหาร

สำหรับในกรณีการสนับสนุนรัฐบาล (ไม่ว่าจะโดยชัดแจ้งหรือโดยไม่ชัดแจ้งก็ตาม และเกิดขึ้นทั้งก่อน และระหว่าง รวมถึงภายหลังการกระทำรัฐประหาร) ที่มาจากการทำรัฐประหาร (Supporting government that came from the coup d'état or supporting the government from rebellion) แม้ว่าในปัจจุบัน การสนับสนุนรัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหารจะไม่ได้ถือว่าเป็นหลักการสำคัญที่ได้ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศ ดังเช่น การรับรองรัฐบาล แต่กลับพบว่า การสนับสนุนรัฐบาล (จากการทำรัฐประหารหรือจากกบฏ) ดังกล่าวของรัฐอื่นอาจถือได้ว่าเป็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ที่ซึ่งถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศเนื่องจากละเมิดต่อข้อ 1 (3) ของกฎบัตรสหประชาชาติที่ได้กำหนดทุกประเทศสมาชิกต้องเคารพสิทธิมนุษยชน รวมทั้งข้อ 2 (7) ของกฎบัตรสหประชาชาติที่ได้กำหนดให้ทุกประเทศสมาชิกห้ามแทรกแซงกิจการภายในของรัฐอื่น ทั้งนี้ จากการศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนรัฐบาลที่เกิดจากการทำรัฐประหาร พบว่า มี 2 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) การสนับสนุนเพื่อให้การทำรัฐประหารนั้นประสบความสำเร็จ

ซึ่งการสนับสนุนเพื่อให้การทำรัฐประหารประสบความสำเร็จนั้นถือได้ว่าเป็นการกระทำในทางระหว่างประเทศของรัฐที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองและการขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้ง กฎบัตรสหประชาชาติ ซึ่งรัฐที่ให้การสนับสนุนฝ่ายรัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหารต้องมีความรับผิดชอบในทางระหว่างประเทศ ซึ่งในช่วงสงครามเย็นพบว่า

ทวีปอเมริกาเหนือมีประเทศที่มีการเข้าช่วยเหลือสนับสนุนฝ่ายกบฏเพื่อให้การทำรัฐประหารนั้นประสบความสำเร็จ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา

ทวีปอเมริกาใต้มีประเทศที่มีการเข้าช่วยเหลือสนับสนุนฝ่ายกบฏเพื่อให้การทำรัฐประหารนั้นประสบความสำเร็จ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา

ทวีปเอเชียมีประเทศที่มีการเข้าช่วยเหลือสนับสนุนฝ่ายกบฏเพื่อให้การทำรัฐประหารนั้นประสบความสำเร็จ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต ประเทศจีน และเมียนมา

ทวีปแอฟริกา มีประเทศที่มีการเข้าช่วยเหลือสนับสนุนฝ่ายกบฏเพื่อให้การทำรัฐประหารนั้นประสบความสำเร็จ ได้แก่ ประเทศจีน สหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียต

ทวีปยุโรปมีประเทศที่มีการเข้าช่วยเหลือสนับสนุนฝ่ายกบฏเพื่อให้การทำรัฐประหารนั้นประสบความสำเร็จ ได้แก่ สหภาพโซเวียต

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้จัดทำตารางสรุปจำนวนการสนับสนุนเพื่อให้การทำรัฐประหารนั้นประสบความสำเร็จในช่วงยุคสงครามเย็น ดังนี้

ตารางที่ 3.10 สรุปจำนวนการสนับสนุนเพื่อให้การทำรัฐประหารนั้นประสบความสำเร็จในช่วงยุคสงครามเย็น

ทวีป	ประเทศที่มีการทำรัฐประหาร	วัน/เดือน/ปี ค.ศ.	ประเทศที่ให้ การรับรอง รัฐบาลที่มาจาก การทำ รัฐประหาร	ช่วงปี ค.ศ.	หมายเหตุ
อเมริกา เหนือ	1. โดมินีกัน (Dominican Republic)	25 เมษายน 1965	สหรัฐอเมริกา	1965	- การรัฐประหารประสบความสำเร็จทำให้เกิดสงครามกลางเมืองและสหรัฐอเมริกาได้เข้ายึดครองทางทหารในช่วงสั้น ๆ และยังขัดขวางไม่ให้นักรัฐธรรมนูญรวมอำนาจควบคุมประเทศ
	2. กัวเตมาลา (Guatemala)	29 มิถุนายน 1954	สหรัฐอเมริกา	1954	- ถือเป็นการรัฐประหารต่อจากครั้งก่อนผ่านการสละตำแหน่งการบริหารประเทศเพื่อให้พันเอกเอลเฟโก มอนซอน (Colonel Elfezo Monzon) เข้ามาดำรงตำแหน่งเพื่อบริหารประเทศแทน
	3. เฮติ (Haiti)	8 สิงหาคม 1983	สหรัฐอเมริกา	1983	- การรัฐประหารประสบความสำเร็จ เนื่องจากสหรัฐอเมริกาได้เข้า
		11 มกราคม 1946	สหรัฐอเมริกา	1946	ช่วยเหลือ
		10 พฤษภาคม 1950	สหรัฐอเมริกา	1950	- การรัฐประหารประสบความสำเร็จ เนื่องจากสหรัฐอเมริกาได้เข้าช่วยเหลือ
		7 กุมภาพันธ์ 1986	สหรัฐอเมริกา	1986	- การรัฐประหารประสบความสำเร็จ เนื่องจากสหรัฐอเมริกาได้เข้าช่วยเหลือ
		30 กันยายน 1991	สหรัฐอเมริกา	1991	- การรัฐประหารประสบความสำเร็จ เนื่องจากทางสหรัฐอเมริกาไม่ต้องการที่จะให้การช่วยเหลือรัฐบาลของนายฌอง คล็อด ดูวาเลียร์ (Jean Claude Duvalier)

ตารางที่ 3.10 (ต่อ)

ทวีป	ประเทศที่มีการทำรัฐประหาร	วัน/เดือน/ปี ค.ศ.	ประเทศที่ให้ การรับรอง รัฐบาลที่มาจาก การทำ รัฐประหาร	ช่วงปี ค.ศ.	หมายเหตุ
อเมริกา ใต้	1. บราซิล (Brazil)	1 เมษายน 1964	สหรัฐอเมริกา	1964	- อย่างไรก็ตาม ต่อมาทหารของทางสหรัฐอเมริกาได้เข้าแทรกแซงทำให้นายอริสไตต์ (President Jean-Bertrand Aristide) กลับคืนสู่อำนาจในเดือนกันยายน ปี ค.ศ. 1994
	2. เอกวาดอร์ (Ecuador)	11 กรกฎาคม 1963	สหรัฐอเมริกา	1963	การรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่าทางสหรัฐอเมริกาได้เข้ากดดันเพื่อโน้มน้าวยุติรัฐประหารก็ตาม
	3. ปารากวัย (Paraguay)	3 กุมภาพันธ์ 1989	สหรัฐอเมริกา	1989	- การรัฐประหารประสบความสำเร็จ เนื่องจากสหรัฐอเมริกาได้เข้าช่วยเหลือโดยการฝึกอบรมและการสนับสนุนด้านลอจิสติกส์เพื่อกลับเข้าสู่สงคราม - ถึงแม้ว่าจะมีการกล่าวว่าทางสหรัฐอเมริกาไม่ได้ให้การสนับสนุนหรือให้ทุนสนับสนุนการทำรัฐประหาร แต่อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่เอกวาดอร์เชื่อว่าสหรัฐฯ ให้การสนับสนุนการทำรัฐประหารในครั้งนี้ - สหรัฐฯ ส่งสัญญาณถึงความไม่เต็มใจที่จะประคองระบอบการปกครองของนายพลอัลเฟรโด สโตรอสเนอร์ (General Alfredo Stroessner) อีกจึงสร้างความกดดันที่เพิ่มขึ้นเพื่อให้ปารากวัยเพื่อทำให้เป็นประชาธิปไตยจนทำให้เกิดการรัฐประหารขึ้น

ตารางที่ 3.10 (ต่อ)

ทวีป	ประเทศที่มีการทำรัฐประหาร	วัน/เดือน/ปี ค.ศ.	ประเทศที่ให้ การรับรอง รัฐบาลที่มาจาก การทำ รัฐประหาร	ช่วงปี ค.ศ.	หมายเหตุ
เอเชีย	4. เวเนซุเอลา (Venezuela)	24 พฤศจิกายน 1948	สหรัฐอเมริกา		- การรัฐประหารประสบความสำเร็จ เนื่องจากสหรัฐอเมริกาได้เข้าช่วยเหลือ
	1. กัมพูชา (Cambodia)	18 มีนาคม 1970	สหรัฐอเมริกา	1970	- การรัฐประหารประสบความสำเร็จ สำนักข่าวกรองกลางสหรัฐ (the U.S. Central Intelligence Agency) ให้การสนับสนุนการทำรัฐประหารของ นายลอนนอล (General Lon Nol)
	2. มองโกเลีย (Mongolia)	23 สิงหาคม 1984	สหภาพโซเวียต	1984	- การรัฐประหารประสบความสำเร็จ เนื่องจากสหภาพโซเวียตได้เข้าช่วยเหลือ
	3. ไทย (Thailand)	23 กุมภาพันธ์ 1991	จีน และเมียนมา	1991	- คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ รสช. (National Peace Keeping Council: NPKC) ยึดอำนาจจากรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
	4. เยเมนใต้ (South Yemen)	26 มิถุนายน 1978	สหภาพโซเวียต	1978	- เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ โดยทางสหภาพโซเวียตให้การสนับสนุนและเข้าช่วยเหลือ
แอฟริกา	1. แอฟริกากลาง (Central African Republic)	1 มกราคม 1966	จีน	1966	- เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ
	2. ประชาธิปไตยคองโก (Democratic Republic of the Congo)	14 กันยายน 1960	สหรัฐอเมริกา	1960	- เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากสหรัฐอเมริกามีความต้องการให้นายปาตริซ ลูมบา (Patrice Lumumba) ออกจากอำนาจและจำกัดอิทธิพลของโซเวียตภายในประเทศ

ตารางที่ 3.10 (ต่อ)

ทวีป	ประเทศที่มีการทำรัฐประหาร	วัน/เดือน/ปี ค.ศ.	ประเทศที่ให้ การรับรอง รัฐบาลที่มาจาก การทำ รัฐประหาร	ช่วงปี ค.ศ.	หมายเหตุ
	3. โซมาเลีย (Somalia)	21 ตุลาคม 1969	สหภาพโซเวียต	1969	- สหภาพโซเวียตได้เข้าให้การช่วยเหลือนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1963 ผ่านการฝึกซ้อมและจัดเตรียมกองทัพโซมาเลียเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับกระทำการรัฐประหารจนประสบความสำเร็จ
ยุโรป	1. บัลแกเรีย (Bulgaria)	10 พฤศจิกายน	สหภาพโซเวียต	1989	- สหภาพโซเวียตอนุมัติให้มีการทำรัฐประหาร
	2. เชโกสโลวาเกีย (Czechoslovakia)	1989 25 กุมภาพันธ์	สหภาพโซเวียต	1948	- ท่ามกลางความไม่สงบที่เกิดขึ้นภายในประเทศจึงเกิดแรงกดดันจากสหภาพโซเวียตเข้าช่วยเหลือให้แต่งตั้งรัฐบาลคอมมิวนิสต์ชุดใหม่
		1948	สหภาพโซเวียต	1956	- สหภาพโซเวียตเข้าช่วยเหลือการทำรัฐประหารจนประสบความสำเร็จ
	3. ฮังการี (Hungary)		สหภาพโซเวียต	1948	- สหภาพโซเวียตเข้าช่วยเหลือการทำรัฐประหารจนประสบความสำเร็จ
	4. โปแลนด์ (Poland)	18 กรกฎาคม 1956	สหภาพโซเวียต	1981	- สหภาพโซเวียตเข้าช่วยเหลือการทำรัฐประหารจนประสบความสำเร็จ
		3 กันยายน 1948 18 ตุลาคม 1981			

2) การสนับสนุนฝ่ายกบฏที่ทำรัฐประหารไม่ประสบความสำเร็จ

ซึ่งการสนับสนุนฝ่ายกบฏเพื่อการทำรัฐประหารไม่ประสบความสำเร็จนั้นถือได้ว่าเป็นการกระทำของรัฐในทางระหว่างประเทศที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองและการขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้ง กฎบัตรสหประชาชาติแล้ว ซึ่งรัฐที่ให้การสนับสนุนฝ่ายกบฏที่ทำรัฐประหารไม่สำเร็จนั้นต้องมีความรับผิดชอบในทางระหว่างประเทศ ซึ่งในช่วงสงครามเย็นพบว่า

ทวีปอเมริกาเหนือมีประเทศที่มีการสนับสนุนฝ่ายกบฏแต่ไม่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียต

ทวีปอเมริกาใต้ไม่พบว่ามีประเทศที่มีการสนับสนุนฝ่ายกบฏแต่ไม่ประสบความสำเร็จ

ทวีปเอเชียประเทศที่มีการสนับสนุนฝ่ายกบฏแต่ไม่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และสหภาพโซเวียต

ทวีปแอฟริกาประเทศที่มีการสนับสนุนฝ่ายกบฏแต่ไม่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ สหภาพโซเวียต แอฟริกาใต้ ประเทศลิเบีย และประเทศฝรั่งเศส

ทวีปยุโรปไม่พบว่ามีประเทศที่มีการสนับสนุนฝ่ายกบฏแต่ไม่ประสบความสำเร็จ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้จัดทำตารางสรุปจำนวนการสนับสนุนฝ่ายกบฏแต่ไม่ประสบความสำเร็จในช่วงยุคสงครามเย็น ดังนี้

ตารางที่ 3.11 สรุปจำนวนการสนับสนุนฝ่ายกบฏที่ทำรัฐประหารไม่ประสบความสำเร็จในช่วงยุคสงครามเย็น

ทวีป	ประเทศที่มีการทำรัฐประหาร	วัน/เดือน/ปี ค.ศ.	ประเทศที่ให้ การรับรอง รัฐบาลที่มาจาก การทำ รัฐประหาร	ช่วงปี ค.ศ.	หมายเหตุ
อเมริกาเหนือ	1. โดมินีกัน (Dominican Republic)	30 พฤษภาคม 1961	สหรัฐอเมริกา	1961	- พยายามกระทำรัฐประหาร แต่ไม่ประสบความสำเร็จ
		19 ตุลาคม 1983	สหภาพโซเวียต	1983	- พยายามกระทำรัฐประหาร แต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากได้รับการช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา
	2. เกรเนดา (Grenada)	3 ตุลาคม 1963	สหรัฐอเมริกา	1963	- การรัฐประหารไม่ประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่าทางสหรัฐอเมริกาคงจะเข้าแทรกแซงก็ตาม
เอเชีย	3. ฮอนดูรัส (Honduras)				
	1. อินโดนีเซีย (Indonesia)	15 กุมภาพันธ์ 1958	สหรัฐอเมริกา	1958	- ทางสหรัฐอเมริกาให้การช่วยเหลือพวกกลุ่มกบฏเพื่อทำการรัฐประหารแต่ไม่ประสบความสำเร็จ
		1 ตุลาคม 1965	สหรัฐอเมริกา และ	1965	- พยายามกระทำรัฐประหาร แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งการก่อรัฐประหารครั้งนี้ถูกกล่าวหาว่าได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร
		16 สิงหาคม 1953	สหราชอาณาจักร	1953	- ทางสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรให้การสนับสนุนนายกรัฐมนตรี โมฮัมหมัด มอสซาเดก (Prime Minister Mohammad Mossadegh) เพื่อไม่ต้องการให้นำไปสู่การยึดครองของคอมมิวนิสต์และอิทธิพลของโซเวียตที่เพิ่มมากขึ้น แต่การรัฐประหารครั้งนี้ไม่ประสบความสำเร็จ
	2. อิรัก (Iraq)	3 กรกฎาคม 1963	สหราชอาณาจักร	1963	

ตารางที่ 3.11 (ต่อ)

ทวีป	ประเทศที่มีการทำรัฐประหาร	วัน/เดือน/ปี ค.ศ.	ประเทศที่ให้ การรับรอง รัฐบาลที่มาจาก การทำ รัฐประหาร	ช่วงปี ค.ศ.	หมายเหตุ
	3. ลาว (Lao)	10 กันยายน 1960	สหภาพโซเวียต สหรัฐอเมริกา	1960	- ทางสหรัฐอเมริกา (CIA) เชื่อว่าสหภาพโซเวียตอยู่เบื้องหลังเหตุการณ์ ความพยายามในการทำรัฐประหารในครั้งนี้ - พยายามกระทำการรัฐประหาร แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่าทางหน่วย ทหารสหรัฐฯ ได้เข้าช่วยเหลือก็ตาม
แอฟริกา	1. แองโกลา (Angola)	27 พฤษภาคม 1977	สหภาพโซเวียต	1977	- เกิดความพยายามทำรัฐประหาร แต่ไม่ประสบความสำเร็จ
	2. คอโมโรส (Comoros)	30 พฤศจิกายน 1987	แอฟริกาใต้	1987	- มอบอาวุธและเงินทุนเพื่อก่อรัฐประหารแต่ไม่ประสบความสำเร็จ
	3. โมร็อกโก (Morocco)	10 กรกฎาคม 1971 3 ธันวาคม 1963	ลิเบีย	1971	- เกิดความพยายามทำรัฐประหาร แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งความ พยายามครั้งนี้มีประเทศลิเบียประกาศให้การสนับสนุน
	4. ไนเจอร์ (Niger)		ฝรั่งเศส	1963	- เกิดความพยายามทำรัฐประหาร แต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจาก ฝรั่งเศสเข้าช่วยเหลือรัฐบาล ณ ขณะนั้น

นอกจากนี้ จากการศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนรัฐบาลที่เกิดจากการทำรัฐประหาร
ข้างต้นที่กล่าวมา พบว่า มีประเด็นสำคัญที่เห็นควรศึกษาวิเคราะห์ คือ

การสนับสนุนรัฐบาล (เดิม) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำรัฐประหาร

ซึ่งการสนับสนุนรัฐบาล (เดิม) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำรัฐประหารนี้ถือได้ว่าเป็น
การกระทำในทางระหว่างประเทศของรัฐที่ไม่ได้เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับสิทธิพลเมือง
และสิทธิทางการเมืองและไม่กระทำการขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้ง กฎบัตร
สหประชาชาติแต่อย่างใด หากถือได้ว่าเป็นการเข้าไปปกป้องสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและ
สิทธิทางการเมือง ซึ่งในช่วงสงครามเย็นพบว่า

ทวีปอเมริกาเหนือมีประเทศที่มีการสนับสนุนรัฐบาล (เดิม) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการ
ทำรัฐประหาร ได้แก่ สหรัฐอเมริกา

ทวีปอเมริกาใต้มีประเทศที่มีการสนับสนุนรัฐบาล (เดิม) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำ
รัฐประหาร ได้แก่ สหรัฐอเมริกา

ทวีปเอเชียมีประเทศที่มีการสนับสนุนรัฐบาล (เดิม) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำ
รัฐประหาร ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต และประเทศสเปน

ทวีปแอฟริกาไม่พบว่ามีประเทศที่มีการสนับสนุนรัฐบาล (เดิม) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิด
การทำรัฐประหาร

ทวีปยุโรปไม่พบว่ามีประเทศที่มีการสนับสนุนรัฐบาล (เดิม) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการ
ทำรัฐประหาร

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้จัดทำตารางสรุปจำนวนการสนับสนุนรัฐบาล (เดิม) เพื่อ
ป้องกันไม่ให้เกิดการทำรัฐประหารในช่วงยุคสงครามเย็น ดังนี้

ตารางที่ 3.12 สรุปรายงานการสนับสนุนรัฐบาล (เดิม) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำรัฐประหารในช่วงยุคสงครามเย็น

ทวีป	ประเทศที่มีการทำรัฐประหาร	วัน/เดือน/ปี ค.ศ.	ประเทศที่ให้ การรับรอง รัฐบาลที่มาจาก การทำ รัฐประหาร	ช่วงปี ค.ศ.	หมายเหตุ
อเมริกา เหนือ	1. กัวเตมาลา (Guatemala)	27 มิถุนายน 1954	สหรัฐอเมริกา	1954	- การรัฐประหารประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่าทางสหรัฐอเมริกาจะช่วยเหลือรัฐบาลก็ตาม
	2. กัวเตมาลา (Guatemala)	2 สิงหาคม 1954	สหรัฐอเมริกา	1954	- การรัฐประหารไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากสหรัฐอเมริกาให้การช่วยเหลือรัฐบาลของประธานาธิบดีคาร์ลอส กัสติลโล อาร์มาส (President Carlos Castillo Armas)
		24 ตุลาคม 1957	สหรัฐอเมริกา	1957	- พยายามกระทำการรัฐประหาร แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ทหารสหรัฐสองคนเป็นตัวแทนในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอำนาจ
		13 พฤศจิกายน 1960	สหรัฐอเมริกา	1960	- การรัฐประหารไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากสหรัฐอเมริกาให้การช่วยเหลือรัฐบาลของมิเกล อีดิโกรัส ฟูเอนเตส (Miguel Ydigoras Fuentes)
	3. เฮติ (Haiti)	6 มกราคม 1991	สหรัฐอเมริกา	1991	- การรัฐประหารไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากสหรัฐอเมริกาให้การช่วยเหลือรัฐบาลของประธานาธิบดีแอร์ธา ปาสคาล-ทรูย็อต (President Ertha Pascal-Trouillot) ที่ได้รับเลือกมาจากการเลือกตั้ง
	4. ปานามา (Panama)	14 ธันวาคม 1969	สหรัฐอเมริกา	1969	- พยายามกระทำการรัฐประหาร แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากได้รับการช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา

ตารางที่ 3.12 (ต่อ)

ทวีป	ประเทศที่มีการทำรัฐประหาร	วัน/เดือน/ปี ค.ศ.	ประเทศที่ให้ การรับรอง รัฐบาลที่มาจากการ ทำ รัฐประหาร	ช่วงปี ค.ศ.	หมายเหตุ
อเมริกา ใต้		3 ตุลาคม 1989	สหรัฐอเมริกา	1989	- การรัฐประหารไม่ประสบความสำเร็จ ทำให้ต่อมาเดือนธันวาคม สหรัฐอเมริกาได้เข้ารุกรานและเข้าแทรกแซงประเทศปานามา
	1. อาร์เจนตินา (Argentina)	23 มีนาคม 1961	สหรัฐอเมริกา	1961	- สหรัฐอเมริกาเข้ามาช่วยเหลือโดยมีนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์
		29 มีนาคม 1962	สหรัฐอเมริกา	1962	- ทางเอกอัครราชทูตสหรัฐฯ นายโรเบิร์ต แมคคลินทอค เข้ายับยั้งไม่ให้เกิด การรัฐประหารแต่ไม่ประสบความสำเร็จ
	2. โบลิเวีย (Bolivia)	17 กรกฎาคม 1980	สหรัฐอเมริกา	1980	- ทางสหรัฐอเมริกาโดยเอกอัครราชทูตสหรัฐฯ นายมาร์วิน ไวสส์แมน (Marvin Weissman) เข้าแทรกแซงผ่านการประกาศว่าหากมีการทำ รัฐประหารจะกำหนดมาตรการคว่ำบาตรเต็มจำนวน แต่อย่างไรก็ตาม การ รัฐประหารก็ยังคงเกิดขึ้นและประสบความสำเร็จ
เอเชีย	1. ลาว (Lao)	31 ธันวาคม 1959	สหรัฐอเมริกา	1959	- การรัฐประหารประสบความสำเร็จ เนื่องจากสหรัฐอเมริกาได้เข้าช่วยเหลือ
		31 มกราคม 1965	สหรัฐอเมริกา	1965	- การรัฐประหารไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากสหรัฐอเมริกาได้เข้าช่วยเหลือ
	2. ฟิลิปปินส์ (Philippines)	27 มกราคม 1987	สหรัฐอเมริกา	1987	- เกิดความพยายามทำรัฐประหาร แต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากทาง สหรัฐอเมริกาได้ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนรัฐบาล ณ ขณะนั้น

ตารางที่ 3.12 (ต่อ)

ทวีป	ประเทศที่มีการทำรัฐประหาร	วัน/เดือน/ปี ค.ศ.	ประเทศที่ให้ การรับรอง รัฐบาลที่มาจาก การทำ รัฐประหาร	ช่วงปี ค.ศ.	หมายเหตุ
3. เวียดนาม (Republic of Vietnam)		27 สิงหาคม 1987	สหรัฐอเมริกา	1987	- เกิดความพยายามทำรัฐประหาร แต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากทางสหรัฐอเมริกาได้ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนรัฐบาลนายกรัฐมนตรีกอราซอน อาควิโน (President Corazon Aquino)
		11 พฤศจิกายน 1960	สหรัฐอเมริกา	1960	- เกิดความพยายามทำรัฐประหาร แต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากทางสหรัฐอเมริกาได้ให้การช่วยเหลือผ่านการกดดันให้ทุกฝ่ายเจรจากัน
4. เกาหลีใต้ (South Korea)		20 กุมภาพันธ์ 1965	สหรัฐอเมริกา	1965	- เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่าทางสหรัฐอเมริกาพยายามเข้าช่วยเหลือก็ตาม
		20 ตุลาคม 1948	สหรัฐอเมริกา	1948	- เกิดความพยายามทำรัฐประหาร แต่ไม่ประสบความสำเร็จ โดยทางฝ่ายกบฏต้องการที่จะขับไล่สหรัฐอเมริกาออกจากประเทศผ่านการประทุษร้ายทางหนังสือพิมพ์ แต่อย่างไรก็ตาม ทางสหรัฐฯ ยังคงให้ความช่วยเหลือรัฐบาล ณ ขณะนั้น
5. ซีเรีย (Syria)		16 พฤษภาคม 1961	สหรัฐอเมริกา	1961	- เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่าสหรัฐอเมริกาพยายามเข้าช่วยเหลือก็ตาม
		12 ธันวาคม 1979	สหรัฐอเมริกา	1979	- เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่ามีรายงานว่าทางสหรัฐอเมริกาพยายามต่อต้านการรัฐประหารแต่ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

ตารางที่ 3.12 (ต่อ)

ทวีป	ประเทศที่มีการทำรัฐประหาร	วัน/เดือน/ปี ค.ศ.	ประเทศที่ให้ การรับรอง รัฐบาลที่มาจาก การทำ รัฐประหาร	ช่วงปี ค.ศ.	หมายเหตุ
6. เยเมนใต้ (South Yemen or Yemen)		13 พฤศจิกายน 1970	สหภาพโซเวียต		- เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่ามีรายงานว่าทางสหภาพโซเวียตคาดว่าจะตัดความช่วยเหลือทางทหารต่อซีเรียหากนายอัสซาด (Hafez-al-Assad) นำรัฐประหาร
		21 เมษายน 1980	สหภาพโซเวียต		- เกิดการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ ถึงแม้จะมีรายงานว่าทางสหภาพโซเวียตพยายามต่อต้านการรัฐประหารแต่ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้
7. กินี (Guinea)		4 กรกฎาคม 1985	สเปน		- เกิดความพยายามทำรัฐประหาร แต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากสเปนเข้าช่วยเหลือรัฐบาล ณ ขณะนั้น
8. กรีซ (Greece)		31 พฤษภาคม 1951	สหรัฐอเมริกา		- เกิดความพยายามทำรัฐประหาร แต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากสหรัฐอเมริกาเข้าช่วยเหลือรัฐบาล ณ ขณะนั้น

ด้วยเหตุนี้ พบว่า ในช่วงยุคสงครามเย็นนั้นเกิดการทำรัฐประหารขึ้นเป็นจำนวนมากจากการกระทำของบุคคล/กลุ่มบุคคลภายในประเทศที่ต้องการยึดอำนาจผ่านกระบวนการทำรัฐประหาร ซึ่งส่วนหนึ่งที่ประสบความสำเร็จนั้นมาจากการที่ได้รับความช่วยเหลือจากประเทศมหาอำนาจของโลก ในขณะนั้นทั้งสหรัฐอเมริกา (ผู้นำฝ่ายโลกเสรีประชาธิปไตย) และสหภาพโซเวียต (ผู้นำฝ่ายคอมมิวนิสต์) ตามวิถีทางอุดมการณ์ ณ เวลานั้นที่ต้องการคงไว้ซึ่งอุดมการณ์ทางการเมืองเพื่อแย่งชิงประเทศพันธมิตรและ/หรือประเทศบริวารที่เอื้อประโยชน์ในทางการเมืองระหว่างประเทศให้กับตน โดยไม่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนแต่อย่างใด

3.4.2 สภาพปัญหาเกี่ยวกับผู้ให้การสนับสนุนการทำรัฐประหารและการละเมิดสิทธิ

มนุษยชนในสังคมโลกช่วงหลังยุคสงครามเย็นจนถึงปัจจุบัน (ค.ศ. 1992 ถึง ค.ศ. 2024)

เมื่อสิ้นสุดยุคสงครามเย็นในปี ค.ศ. 1991 อันเนื่องมาจากการหมดอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์ของสหภาพโซเวียตทำให้ประเทศพันธมิตรและ/หรือประเทศบริวารของสหภาพโซเวียต เช่น ประเทศในยุโรปตะวันออกต่างได้แยกตัวออกเป็นประเทศอิสระปกครองตนเอง ซึ่งมีผลทำให้สหภาพโซเวียตได้ล่มสลายลง แต่ถึงแม้ว่า สงครามเย็นได้สิ้นสุดลงพบว่า เหตุการณ์ยึดอำนาจจากรัฐบาลภายในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกนั้นยังคงเกิดขึ้นอยู่อย่างต่อเนื่อง (โปรดดูหัวข้อที่ 3.3) และยังคงมีการให้การรับรองรัฐบาล (Recognition of the governments) (ไม่ว่าจะโดยปริยายหรือโดยชัดแจ้ง) ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ต่อรัฐบาลที่มีอำนาจมาจากการทำรัฐประหารนั้นอยู่เช่นเดิม เพียงแต่การรับรองรัฐบาลดังกล่าวได้เปลี่ยนไป เนื่องจากในช่วงยุคสงครามเย็น (Cold War) การทำรัฐประหารถือเป็นการยึดอำนาจผ่านการใช้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการขยายพันธมิตรให้เป็นไปตามอุดมการณ์ทางการเมือง

ซึ่งช่วงยุคหลังสงครามเย็น (Post-Cold War) ที่กำลังดำเนินอยู่นั้น เมื่อเกิดเหตุการณ์ยึดอำนาจจากรัฐบาลภายในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเกิดขึ้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ยังคงมีการให้ความช่วยเหลือพันธมิตรของแต่ละฝ่าย (ทั้งฝ่ายโลกเสรีประชาธิปไตย และฝ่ายคอมมิวนิสต์) อยู่เพื่อให้การรับรองรัฐบาลที่มีอำนาจมาจากการทำรัฐประหาร โดยการรับรองรัฐบาล (Recognition of the Governments) ในช่วงยุคหลังสงครามเย็นนี้ถือได้ว่าเป็นการรับรองรัฐบาลที่มีลักษณะเป็นเครื่องมือต่อรองทางการเมืองระหว่างประเทศ ที่ถูกใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายของตน (ประเทศที่ให้การรับรองรัฐบาล) โดยในช่วงยุคหลังสงครามเย็นนี้ พบว่า สังคมโลกได้หันมาให้ความสำคัญกับเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นลำดับแรกตามพันธกรณีในทางระหว่างประเทศ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน สันติภาพ วิถีทางประชาธิปไตยและหลักนิติธรรมที่เป็นภัยคุกคามต่อสังคมระหว่างประเทศตามที่กำหนดไว้ทั้งในกฎบัตรสหประชาชาติและ/หรือสนธิสัญญาระหว่างประเทศ

อื่น ๆ ที่ประเทศที่ให้การรับรองรัฐบาลฯ นั้นที่ได้เป็นภาคีสมาชิกอยู่ ซึ่งจากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการรับรองรัฐบาลที่มีอำนาจจากการทำรัฐประหารในช่วงยุคหลังสงครามเย็นพบได้ ดังนี้

ในทวีปแอฟริกา ได้มีประเทศที่ให้การรับรองรัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหาร ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ในช่วงปี ค.ศ. 2011 ดังปรากฏตามตารางที่ 3.13 สรุปการให้การรับรองรัฐบาลจากการกระทำรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ในช่วงยุคหลังสงครามเย็น

ตารางที่ 3.13 สรุปจำนวนการให้การรับรองรัฐบาลจากการกระทำรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) ในช่วงยุคหลังสงครามเย็น

ทวีป	ประเทศที่มี การทำ รัฐประหาร	วัน/เดือน/ปี ค.ศ.	ประเทศที่ให้การ รับรองรัฐบาล ที่มาจากการทำ รัฐประหาร	ช่วงปี ค.ศ.	หมายเหตุ
แอฟริกา	1. อาหรับ อียิปต์ (Arab Republic of Egypt)	11 กุมภาพันธ์ 2011	สหรัฐอเมริกา	2011	- ภายหลังการรัฐประหาร สำเร็จ ทำให้ทาง สหรัฐอเมริกาเข้า แทรกแซงและกดดันให้มีการ เลือกตั้งตามระบอบ ประชาธิปไตย
	2. บุร์กินาฟาโซ	23-24 มกราคม และ 30 กันยายน 2021	รัสเซีย		ประเทศรัสเซียได้ให้การ รับรองรัฐบาลจากการทำ รัฐประหารของประเทศ บุร์กินาฟาโซโดยขัดแย้ง และสนับสนุนจาก กองทัพของประเทศ รัสเซียที่ใช้ชื่อว่ากองทัพ วากเนอร์ (Wagner Group) ที่เป็นหน่วย ปฏิบัติการพิเศษในการ จัดระเบียบประเทศใหม่ ให้กับประเทศบุร์กินาฟา โซ โดยการเรียกระหว่าง กันว่า “พันธมิตรทาง ยุทธศาสตร์”

ตารางที่ 3.13 (ต่อ)

ทวีป	ประเทศที่มี การทำ รัฐประหาร	วัน/เดือน/ปี ค.ศ.	ประเทศที่ให้การ รับรองรัฐบาล ที่มาจากการทำ รัฐประหาร	ช่วงปี ค.ศ.	หมายเหตุ
เอเชีย	1. เมียนมา	1 กุมภาพันธ์ 2021	จีน และรัสเซีย		เป็นเหตุให้ทางเผด็จ การทหารเมียนมาไม่ เคารพต่อฉันทามติ 5 ข้อและไม่เคารพใน หลักการและกฎหมาย มนุษยธรรมนานาชาติที่ ได้เข้าเป็นภาคีแต่อย่าง ใด ดังนั้น จึงจะเห็นได้ ว่าเผด็จการทหารเมียน มาพยายามอยู่ในอำนาจ ให้นานที่สุด และยังไม่มี ความแน่นอนว่าจะมี การจัดให้มีการเลือกตั้ง ใหม่

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนรัฐบาลที่มีอำนาจจากการทำรัฐประหารในช่วงยุคหลังสงครามเย็น (Post-Cold War) พบว่า มี 2 ประเด็น ดังนี้

1. การสนับสนุนเพื่อให้การทำรัฐประหารนั้นประสบความสำเร็จ

ช่วงยุคหลังสงครามเย็นพบว่าทวีปแอฟริกา มีประเทศที่มีการสนับสนุนเพื่อให้การทำรัฐประหารนั้นประสบความสำเร็จ ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศสและรัสเซีย ในช่วงปี ค.ศ. 2011 และ ค.ศ. 2021⁶³⁸ และทวีปเอเชีย ในช่วงปี ค.ศ. 2021 ได้แก่ ประเทศจีนและรัสเซีย⁶³⁹

⁶³⁸ SAM MEDNICK, 'After Burkina Faso ousts French, Russia's Wagner may arrive' (Ap news, 7 April 2023) <<https://apnews.com/article/burkina-faso-russia-wagner-jihadi-02d9235279f0991cddb6ad3ebb4d3e546>> accessed 30 October 2023.

⁶³⁹ Sebastian Strangio, 'China Steps Toward De Facto Recognition of Myanmar's Junta' (The diplomat, 7 June, 2021) <<https://thedi diplomat.com/2021/06/china-steps-toward-de-facto-recognition-of-myanmars-junta/>> accessed 9 July 2023.

ตามตารางที่ 3.14 สรุปจำนวนการสนับสนุนเพื่อให้การทำรัฐประหารนั้นประสบความสำเร็จในช่วงยุคหลังสงครามเย็น ดังนี้

ตารางที่ 3.14 สรุปจำนวนการสนับสนุนเพื่อให้การทำรัฐประหารนั้นประสบความสำเร็จในช่วงยุคหลังสงครามเย็น

ทวีป	ประเทศที่มีการทำรัฐประหาร	วัน/เดือน/ปี ค.ศ.	ประเทศที่ให้การรับรองรัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหาร	ช่วงปี ค.ศ.	หมายเหตุ
แอฟริกา	1. ชาด (Republic of Chad)	20 เมษายน 2021	ฝรั่งเศส	2021	- การรัฐประหารสำเร็จเนื่องจากฝรั่งเศสร่วมเป็นพันธมิตร
	2. ซูดาน (Sudan)	25 ตุลาคม 2021	รัสเซีย	2021	- นำกองกำลังวากเนอร์ เข้าช่วยเหลือเพื่อทำการรัฐประหาร

2. การสนับสนุนฝ่ายกบฏแต่ไม่ประสบความสำเร็จ

ทวีปเอเชียมีประเทศที่มีการสนับสนุนฝ่ายกบฏแต่ไม่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ รัสเซีย ในช่วงปี ค.ศ. 1994 และ

ทวีปแอฟริกามีการสนับสนุนฝ่ายกบฏแต่ไม่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ รัสเซีย ซูดาน บุร์กินาฟาโซ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส แอฟริกาใต้ ไนจีเรีย แองโกลา กาบองเวร์ดี กินี-บัสเซา โมซัมบิก กาบอง และโปรตุเกส ในช่วง ปี ค.ศ. 1996 ถึง ปี ค.ศ. 2005

ตามตารางที่ 3.15 สรุปการสนับสนุนฝ่ายกบฏแต่ไม่ประสบความสำเร็จทั้งในทวีปเอเชียและทวีปแอฟริกาในช่วงยุคสงครามเย็น ดังนี้

ตารางที่ 3.15 สรุปจำนวนการสนับสนุนฝ่ายกบฏแต่ไม่ประสบความสำเร็จในช่วงยุคหลังสงครามเย็น

ทวีป	ประเทศที่มีการทำรัฐประหาร	วัน/เดือน/ปี ค.ศ.	ประเทศที่ให้การรับรองรัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหาร	ช่วงปี ค.ศ.	หมายเหตุ
เอเชีย	1. อาเซอร์ไบจาน (Azerbaijan)	4 ตุลาคม 1994	รัสเซีย	1994	- การรัฐประหารที่ได้รับการสนับสนุนโดยตรงจากรัสเซีย แต่ไม่สามารถยึดอำนาจนายเฮย์ดาร์ อาลียอฟ (Heydar Aliyev) ได้สำเร็จ

ตารางที่ 3.15 (ต่อ)

ทวีป	ประเทศที่มีการ ทำรัฐประหาร	วัน/เดือน/ปี ค.ศ.	ประเทศที่ให้การ รับรองรัฐบาล ที่มาจากการทำ รัฐประหาร	ช่วง ปี ค.ศ.	หมายเหตุ
แอฟริกา	1. ชาด (Republic of Chad)	13 เมษายน 2006	ซูดาน	2005	- กลุ่มกบฏได้รับการสนับสนุน จากประเทศซูดานตั้งแต่ปี ค.ศ. 2005
	2. โกตดิวัวร์ (Cote d'Ivoire or Ivory Coast)	7 มกราคม 2001	บูร์กินาฟาโซ	2001	- อนุญาตให้กลุ่มกบฏตั้ง ฐานทัพภายในประเทศ
	3. มาลี (Mali)	22 มีนาคม 2012	สหรัฐอเมริกา	2012	- กลุ่มผู้ก่อการกบฏได้รับการ ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของ สหรัฐอเมริกา
		18 สิงหาคม 2020	สหรัฐอเมริกาและ ฝรั่งเศส	2020	- ภายหลังการรัฐประหาร สำเร็จ สหรัฐอเมริกาและ ฝรั่งเศสต่างก็ประณามการ กระทำรัฐประหารที่เกิดขึ้น
		24 พฤษภาคม 2021	สหรัฐอเมริกาและ ฝรั่งเศส	2021	- ภายหลังการรัฐประหาร สำเร็จ สหรัฐอเมริกาและ ฝรั่งเศสสรรจับความร่วมมือ ทางทหาร
	4. อิสลาม มอริเตเนีย (Mauritania)	6 สิงหาคม 2008	สหรัฐอเมริกา แอฟริกาใต้ และ ไนจีเรีย	2008	- ภายหลังการรัฐประหาร สำเร็จ สหรัฐอเมริกา แอฟริกาใต้ และไนจีเรียต่าง ก็ประณามการกระทำ รัฐประหารที่เกิดขึ้น
	5. ไนเจอร์ (Niger)	27 มกราคม 1996	สหรัฐอเมริกาและ ฝรั่งเศส	1996	- ภายหลังการรัฐประหาร สำเร็จ สหรัฐอเมริกาและ ฝรั่งเศสต่างก็ประณามการ กระทำรัฐประหารที่เกิดขึ้น
				1995	- เกิดความพยายามทำ รัฐประหาร แต่ไม่ประสบ ความสำเร็จ

ตารางที่ 3.15 (ต่อ)

ทวีป	ประเทศที่มีการ ทำรัฐประหาร	วัน/เดือน/ปี ค.ศ.	ประเทศที่ให้การ รับรองรัฐบาล ที่มาจากการทำ รัฐประหาร	ช่วงปี ค.ศ.	หมายเหตุ
แอฟริกา	6. ประชาธิปไตย เซาตูเมและปริน ซิปี (Sao Tome and Principe)	15 สิงหาคม 1995	แองโกลา กาบูเวร์ ดี กินี-บัสเซา โมซัมบิก กาบอง แอฟริกาใต้ ฝรั่งเศส โปรตุเกส และสหรัฐอเมริกา	1995	- เกิดความพยายามทำ รัฐประหาร แต่ไม่ ประสบความสำเร็จ ต่อมาประเทศแองโกลา กาบูเวร์ดี กินี-บัสเซา โมซัมบิก กาบอง แอฟริกาใต้ ฝรั่งเศส โปรตุเกส และ สหรัฐอเมริกา ได้ เรียกร้องให้คืนความ สงบเรียบร้อยและ เสถียรภาพตาม รัฐธรรมนูญ
		16 กรกฎาคม 2003	โปรตุเกส	2003	- เกิดความพยายามทำ รัฐประหาร แต่ไม่ ประสบความสำเร็จ ต่อมาประเทศโปรตุเกส ได้ออกมาประณาม พร้อมกับสหภาพ แอฟริกา

นอกจากนี้ จากการศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนรัฐบาลที่เกิดจากการทำรัฐประหารข้างต้นที่
กล่าวมา พบว่า มีประเด็นสำคัญที่เห็นควรศึกษาวิเคราะห์ คือ

การสนับสนุนรัฐบาล (เดิม) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำรัฐประหาร

ทวีปอเมริกาเหนือมีประเทศที่มีการสนับสนุนรัฐบาล (เดิม) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำ
รัฐประหาร ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ในช่วง ปี ค.ศ. 2009

ทวีปอเมริกาใต้มีประเทศที่มีการสนับสนุนรัฐบาล (เดิม) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำ
รัฐประหาร ได้แก่ รัสเซีย ในช่วง ปี ค.ศ. 2019 และ

ทวีปแอฟริกาที่มีประเทศที่มีการสนับสนุนรัฐบาล (เดิม) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำรัฐประหาร ได้แก่ สหรัฐอเมริกาและฝรั่งเศส ในช่วง ปี ค.ศ. 2005 ถึง ปี ค.ศ. 2013

ตามตารางที่ 3.16 สรุปการสนับสนุนรัฐบาล (เดิม) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำรัฐประหาร ในช่วงยุคสงครามเย็น ดังนี้

ตารางที่ 3.16 สรุปจำนวนการสนับสนุนรัฐบาล (เดิม) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำรัฐประหารในช่วง ยุคหลังสงครามเย็น

ทวีป	ประเทศที่มีการ ทำรัฐประหาร	วัน/เดือน/ปี ค.ศ.	ประเทศที่ให้การ รับรองรัฐบาล ที่มาจากการทำ รัฐประหาร	ช่วงปี ค.ศ.	หมายเหตุ
อเมริกา เหนือ	1. ฮอนดูรัส (Honduras)	28 มิถุนายน 2009	สหรัฐอเมริกา	2009	- การรัฐประหารที่ ประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่าทาง สหรัฐอเมริกาได้เข้า กดดันเพื่อโน้มน้าวยุติ การทำรัฐประหารก็ ตาม
อเมริกา ใต้	1. เวเนซุเอลา (Venezuela)	30 เมษายน 2019	รัสเซีย	2019	- การรัฐประหารไม่ ประสบความสำเร็จ เนื่องจากรัสเซียได้ส่งที่ ปรึกษาทางทหารไป สนับสนุนระบอบการ ปกครองมาดуро (Maduro regime)
แอฟริกา	1. ชาด (Republic of Chad)	13 เมษายน 2006	ฝรั่งเศส	2006	- เกิดความพยายามทำ รัฐประหาร แต่ไม่ ประสบความสำเร็จ เนื่องจากฝรั่งเศสเข้า ช่วยเหลือรัฐบาล ณ ขณะนั้น
	2. อาหรับอียิปต์ (Arab Republic of Egypt)	3 กรกฎาคม 2013	สหรัฐอเมริกา	2013	- ภายหลังกการ รัฐประหารสำเร็จทำให้ ทางสหรัฐอเมริกาได้ตัด ความช่วยเหลือ

ตารางที่ 3.16 (ต่อ)

ทวีป	ประเทศที่มีการ ทำรัฐประหาร	วัน/เดือน/ปี ค.ศ.	ประเทศที่ให้การ รับรองรัฐบาล ที่มาจากการทำ รัฐประหาร	ช่วงปี ค.ศ.	หมายเหตุ
แอฟริกา	3. มาดากัสการ์ (Madagascar)	17 มีนาคม 2009	ฝรั่งเศส	2009	- ภายหลังกการ รัฐประหารสำเร็จ ประเทศฝรั่งเศสได้ ประณามการ เคลื่อนไหวดังกล่าวว่า เป็นการทำรัฐประหาร
	4. โตโก (Togo)	5 กุมภาพันธ์ 2005	สหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกาและ ฝรั่งเศส	2009 2005	- ภายหลังกการ รัฐประหารสำเร็จ สหรัฐอเมริกาตัดความ ช่วยเหลือที่ไม่ใช่ด้าน มนุษยธรรมทั้งหมด เนื่องจากการ รัฐประหารครั้งนี้ถือ เป็นการล่มสลายของ ประชาธิปไตย - ภายหลังกการ รัฐประหารสำเร็จ สหรัฐอเมริกาและ ฝรั่งเศสต่างก็ประณาม การกระทำรัฐประหาร ที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยพบว่า มีประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจากการทำรัฐประหารเพื่อการยึดอำนาจรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งตามวิถีประชาธิปไตยคือ การสนับสนุน (โดยวิธีการรับรองรัฐบาลและ/หรือโดยวิธีการสนับสนุนอื่น ๆ การทำรัฐประหารในระดับระหว่างประเทศซึ่งเห็นควรที่จะต้องทำการศึกษาวิจัยให้มีความชัดเจนในประเด็นนี้ เนื่องจากการทำรัฐประหารเป็นการยึดอำนาจที่ถือว่าเป็นการละเมิดด้านสิทธิทางการเมือง สิทธิทางการเมืองแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ฯลฯ ดังนั้น การรับรองรัฐบาลและ/หรือการสนับสนุนรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหารในช่วงยุค

หลังสิ้นสุดสงครามเย็นนั้นถือว่า เป็นเครื่องมือทางการเมืองระหว่างประเทศของประเทศที่ให้การรับรองและสนับสนุนการรัฐประหารเป็นการเฉพาะ แต่ด้วยเหตุที่ว่าการทำรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งตามวิถีประชาธิปไตยนั้นไม่เพียงแต่เป็นการละเมิดด้านสิทธิทางการเมืองของประชาชนทุกคนภายในประเทศแล้วแต่ยังคงสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนโดยทั่วไปภายในประเทศ อันเป็นสาเหตุสำคัญอย่างยิ่งที่มีผลทำให้มีประเทศหรือกลุ่มประเทศต่าง ๆ เป็นต้นว่า สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา สมาคมอาเซียน รวมถึงประเทศอื่นที่เป็นภาคีสมาชิกของสหประชาชาติได้มีการออกมาตรการในทางระหว่างประเทศสำหรับการรับรองรัฐบาล (Recognition of Governments) เช่น สหภาพยุโรปได้มีออกแนวทางปฏิบัติเรื่องการรับรองรัฐบาล ที่ชื่อว่า “The 1991 EC Guidelines on the Recognition of New States in Eastern Europe and the Soviet Union”⁶⁴⁰ หรือทางสมาคมอาเซียนได้มีการออกมาตรการคว่ำบาตร เช่น “ฉันทมติ 5 ข้อ”⁶⁴¹ ในการหาทางออกจากวิกฤตความรุนแรงในเมียนมา” จากการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนวาระพิเศษที่สำนักงานเลขาธิการอาเซียนในกรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ในปี ค.ศ. 2021 เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม สังคมโลกในปัจจุบันก็ยังไม่สามารถยับยั้งหรือยุติการกระทำรัฐประหารได้ เนื่องจากยังคงมีบางประเทศที่ได้ประโยชน์จากการให้การรับรองรัฐบาลที่มาจากการกระทำรัฐประหารอยู่โดยไม่คำนึงถึงกฎเกณฑ์และความถูกต้องของสังคมโลกที่ได้วางเอาไว้ ด้วยวิธีการเข้าไปช่วยเหลือหรือทำการแทรกแซงบุคคล/กลุ่มบุคคลที่ทำการยึดอำนาจนั้น

⁶⁴⁰ ชูเกียรติ น้อยฉิม (เชิงอรรถ 18) 76.

⁶⁴¹ ฉันทมติ 5 ข้อ ประกอบด้วย:

1. ต้องยุติความรุนแรงในเมียนมาโดยทันทีและทุกฝ่ายจะต้องใช้ความยับยั้งชั่งใจอย่างเต็มที่
 2. ให้มีการเจรจาที่สร้างสรรค์ระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อหาทางออกอย่างสันติเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน
 3. ให้ทูตพิเศษของประธานอาเซียนเป็นผู้อำนวยความสะดวกเป็นสื่อกลางของกระบวนการเจรจาด้วยความช่วยเหลือของเลขาธิการอาเซียน
 4. ให้อาเซียนดำเนินการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมผ่านทางศูนย์ประสานงานอาเซียนเพื่อความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมด้านการจัดการภัยพิบัติ (AHA) และ
 5. ให้ทูตและคณะผู้แทนพิเศษเดินทางไปเยือนเมียนมาเพื่อพบปะกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- โปรดดู พลสิษฐ์ คงคุณากรกุล, ผู้นำ-ผู้แทนชาติในอาเซียนบรรลุ ‘ฉันทมติ 5 ข้อ’ เพื่อยุติความรุนแรงในเมียนมา และปูทางสู่การเจรจา, 23 เมษายน 2567. <https://thestandard.co/asean-reach-five-consensus-end-violence-in-myanmar/>

บทที่ 4

สภาพปัญหาที่เกี่ยวกับการก่อรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

4.1 สภาพปัญหาเกี่ยวกับสาเหตุหรือปัจจัยในการก่อรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

ประเทศไทย⁶⁴² มีการก่อกบฏ (Rebellion) เพื่อต้องการยึดอำนาจแต่ไม่ประสบความสำเร็จ ช่วงก่อนการปฏิวัติการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจำนวน 1 ครั้ง คือ กบฏ ร.ศ. 130 (ซึ่งประกอบด้วยคณะนายทหารและพลเรือนกลุ่มหนึ่งจัดตั้งสมาคม “อานาคิซ” (Anarchist)) ในปี พ.ศ. 2454 ที่นำโดย ร้อยเอกขุนทวยหาญพิทักษ์ (หมอเหล็ง ศรีจันทร์) ผู้บังคับกองพยาบาลโรงเรียนนายร้อยทหารบก ซึ่งเป็นหัวหน้าผู้ก่อการ⁶⁴³ หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2475 ประเทศสยาม (ชื่อเดิมของประเทศไทยในขณะนั้น ซึ่งต่อมาได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็นประเทศไทยอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2482)⁶⁴⁴ ได้เกิดมีการปฏิวัติการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง (Revolution) จากรบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่การเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้สำเร็จ ซึ่งนำโดยสี่ทหารเสือคณะราษฎร (ร่วมกับสายทหารเรือ สายทหารบก และสายพลเรือน) กลุ่มที่ก่อการโค่นล้มระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์และระบอบประชาธิปไตยแก่ประเทศไทยเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475⁶⁴⁵ เพื่อความเจริญของชาติ สำหรับสาเหตุของการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองครั้งนี้ เนื่องมาจากมีการอ้างว่าเกิดความล้มเหลวของการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่กษัตริย์เป็นองค์รัฐอธิปัตย์และเกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมสูง⁶⁴⁶ แต่อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากได้มี

⁶⁴² เหตุผลในการศึกษาเฉพาะประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยในขณะผู้วิจัยได้ทำศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์นี้เป็นประเทศที่ติดอันดับมีการกระทำรัฐประหารมากที่สุดในโลกจำนวน 13 ครั้ง และปัจจุบัน พบว่า ประเทศไทยเป็นต้นแบบของการกระทำรัฐประหารสมัยใหม่ (the modern Coup d'état) ที่อาจก่ออันตรายอันเนื่องมาจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงต่อสังคมโลกอย่างยั่งยืนและไม่อาจแก้ไขได้ในอนาคต.

⁶⁴³ วิลาสินี สิริโสภณ, ‘เหตุการณ์ ร.ศ. 130’ <<https://shorturl.asia/dhq1w>> สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2567.

⁶⁴⁴ เจตียา โกมลเปลิน, ‘การเปลี่ยนชื่อประเทศจาก “สยาม” เป็น “ไทย”’ <<https://parliamentmuseum.go.th/2564/ar64-siam-thai.html>> สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2567.

⁶⁴⁵ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, *ประวัติการเมืองไทย 2475-2500* (โรงพิมพ์เรือนแก้ว 2549) 18.

⁶⁴⁶ ดวงรัตน์ เล้าหัดทองขงูริ, *การกบฏ ปฏิวัติ และรัฐประหาร ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ถึงปัจจุบัน* (สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 2537) 5.

การปฏิวัติ พ.ศ. 2475 แล้วนั้นประเทศไทยมีการก่อกบฏ (Rebellion) เพื่อต้องการยึดอำนาจจากคณะราษฎรทั้งสิ้นจำนวน 12 ครั้ง และเกิดการทำรัฐประหาร (Coup de'etat) อีกจำนวน 13 ครั้ง ซึ่งเป็นจำนวนที่มากจนอาจถือได้ว่าการรัฐประหารในประเทศไทยนั้นเป็นที่ยอมรับของประชาชนช่วงกลางทศวรรษ 2520 ที่กระทำโดยทหารและกองทัพ (นำโดย 4 จอมพลที่คุมอำนาจเบ็ดเสร็จต่อเนื่องยาวนานคือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม, จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์, จอมพลถนอม กิตติขจร และจอมพลประภาส จารุเสถียร) และก่อให้เกิดเหตุการณ์รัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่องเฉลี่ยทุก 2 ปี⁶⁴⁷ และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ได้ทำการศึกษาอย่างจริงจังเกี่ยวกับปัญหาสำคัญที่เกี่ยวกับสาเหตุหรือปัจจัยในการก่อกบฏและการก่อรัฐประหาร และผลที่ได้รับคือการก่อให้เกิดเป็นแนวคิดทฤษฎี “วงจรอุบาทว์” ในระบอบประชาธิปไตยไทยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยครั้งล่าสุดของการเกิดรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จนั้นคือเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557

ภาพที่ 4.1 วงจรอุบาทว์ของการทำรัฐประหาร

ถึงแม้ว่า ภายหลังการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่การปกครองแบบระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 จะได้ทรงมีพระราชหัตถเลขาในการสละราชสมบัติของพระองค์ที่ความตอนหนึ่งในพระราชหัตถเลขานั้นได้กล่าวไว้ว่า “ข้าพเจ้ามีความเต็มใจที่จะสละอำนาจอันเป็นของข้าพเจ้าอยู่แต่เดิมให้แก่ราษฎรโดยทั่วไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยินยอมยกอำนาจทั้งหลายของข้าพเจ้าให้แก่ผู้ใด คณะใดโดยเฉพาะ เพื่อใช้อำนาจนั้นโดยสิทธิขาด และโดยไม่ฟังเสียงอันแท้จริงของประชาราษฎร” ที่ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพระองค์เคารพสิทธิมนุษยชน (สิทธิพลเมือง

⁶⁴⁷ ชำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, ““ข้ออ้าง” การปฏิวัติ – รัฐประหาร” (มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 2550) 14-15.

และสิทธิทางการเมือง) และทรงมีความเข้าใจในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย (พระองค์ได้ทรงสละอำนาจอธิปไตยตามแนวความคิดของ ฌอง โบแตง ที่ยึดโยงอยู่กับบุคคลเพียงคนเดียว (กษัตริย์) ตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาสู่อำนาจอธิปไตยที่เป็นของประชาชนทุกคนตามแนวคิดของ ฌองฌัก รูสโซ) อย่างแท้จริง ซึ่งต่อมาก็ได้มีการพัฒนาเพื่อเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนที่ได้บัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเพื่อธำรงคงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยและอำนาจอธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของปวงชนชาวไทย ซึ่งพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่าได้มีความสอดคล้องกับความต้องการของคณะราษฎรผู้ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง (Revolution) ให้มีความทันสมัยตามอิทธิพลความคิดแบบสังคมนิยมตะวันตก⁶⁴⁸ ซึ่งในแง่หนึ่งของการเมืองนั้นเป็นเรื่องของอำนาจ อิทธิพล และการปกครอง เป็นสิ่งที่มนุษย์แสวงหา แต่พอได้รับอำนาจมาแล้วจะบริหารมันเพื่อส่วนรวมหรือเพื่อตัวเอง จนอาจกล่าวได้ว่าการเมืองเป็นเรื่องของการต่อสู้เพื่ออำนาจทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ หรือในการเมืองระหว่างประเทศ⁶⁴⁹

แต่อย่างไรก็ตาม ภายหลังการปฏิวัติการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง พ.ศ. 2475 พบว่า ได้เกิดมีการทำรัฐประหาร (Coup de' etat) ขึ้น ซึ่งการยึดอำนาจอธิปไตยที่เป็นของประชาชนทุกคนไว้กับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพียงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเดียวซึ่งไม่เป็นไปตามพระประสงค์ของพระองค์⁶⁵⁰ และไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์เดิมของคณะราษฎรผู้ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง (Revolution) แต่อย่างใด รวมทั้ง ถือว่าการทำรัฐประหาร (Coup de' etat) ดังกล่าวนั้นขัดต่อรูปแบบของประชาธิปไตยอย่างสิ้นเชิง

⁶⁴⁸ David A. Wilson, *Politics in Thailand* (Cornell University Press. 1966) 11-13.

⁶⁴⁹ Hans J. Morgenthau, *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace* (Knopf, 1968) 32.

⁶⁵⁰ “ข้าพเจ้าไม่ยินยอมยกอำนาจทั้งหลายของข้าพเจ้าให้แก่ผู้ใด คณะใดโดยเฉพาะ เพื่อใช้อำนาจนั้นโดยสิทธิขาด และโดยไม่ฟังเสียงอันแท้จริงของประชาราษฎร์”.

4.2 ข้ออ้างในการกระทำรัฐประหารช่วงปี พ.ศ. 2476 ถึง พ.ศ. 2557 และบทบาททางการเมืองของผู้นำในการกระทำรัฐประหารในประเทศไทย

การปฏิวัติการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง (Revolution) ในปีพ.ศ. 2475 โดยในช่วงแรกของคณะราษฎรประกอบด้วยสมาชิกรวมทั้งสิ้น 7 คน⁶⁵¹ นับเป็นกลุ่มบุคคลผู้มีบทบาทและอิทธิพลอย่างสูงในทางการเมืองและสังคมของประเทศไทยต่อเนื่องนับตั้งแต่เปลี่ยนระบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่การเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสำเร็จ ภายใต้ชื่อ “คณะราษฎร” ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย⁶⁵² อ้างถึงความปลอดภัยในประเทศ อ้างถึงสิทธิเสรีภาพความเสมอภาคของประชาชน แต่ท้ายที่สุดแล้วกลุ่มคณะราษฎร (ในช่วงแรก 7 คน) กลับทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชนโดยการกระทำรัฐประหารเพื่อต้องการที่จะยึดอำนาจการปกครองจากกลุ่มของตนเอง ทั้งนี้ ประเทศไทยได้เกิดการรัฐประหาร (Coup de'etat) ขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2476 และยังคงมีต่อมาเป็นระยะ ๆ จนกระทั่งครั้งล่าสุดได้เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2557 รวมแล้วเป็นจำนวน 13 ครั้ง และเป็นเวลากว่า 81 ปีแล้วที่ประเทศไทยอยู่ในวังวนแห่งการกระทำรัฐประหารที่ยังไม่มีหนทางใด ๆ หนทางนี้ที่จะสามารถยุติการรัฐประหารลงได้อย่างเด็ดขาด นอกจากนี้ ในการกระทำรัฐประหารของประเทศไทยแต่ละครั้งก็จะพบว่าผู้กระทำการและ/หรือกลุ่มบุคคลผู้กระทำการ พร้อมกลุ่มผู้สนับสนุนการกระทำรัฐประหารที่ผ่านมามีข้ออ้างต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นเหตุผลในการก่อรัฐประหาร ดังนี้

⁶⁵¹ สมาชิกคณะราษฎรรวมทั้งสิ้น 7 คน ได้แก่

1. นายปรีดี พนมยงค์ นักเรียนวิชากฎหมาย ประเทศฝรั่งเศส
2. ร้อยโท ประยูร ภมรมนตรี นักเรียนวิชารัฐศาสตร์ ประเทศฝรั่งเศส
3. ร้อยโท แปลก ชิตตะสังคะ หรือจอมพล แปลก พิบูลสงคราม นักเรียนวิชาทหารปืนใหญ่ ประเทศฝรั่งเศส
4. ร้อยตรี ทศนัย มิตรภักดี นักเรียนวิชาทหารม้า ประเทศฝรั่งเศส
5. นายด้วง ลพานุกรม นักเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ประเทศสวีเดน
6. นายจรูญ สิงหนะ ผู้ช่วยราชการสถานทูตสยามในประเทศฝรั่งเศส
7. นายแนบ พหลโยธิน นักเรียนวิชากฎหมาย ประเทศฝรั่งเศส.

⁶⁵² Thawatt Mokarapong, *History of the Thai Revolution* (Chalermnit 1972) 3-20.

1. การกระทำรัฐประหารครั้งที่ 1

การรัฐประหาร (Coup de'etat) ครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2476 ที่นำโดยหนึ่งในสมาชิกคณะราษฎรในขณะนั้น คือ พระยามโนปกรณนิติธาดา⁶⁵³ รวมทั้ง ข้าราชการ ขุนนาง และบุคคลในสภา ฯ พระยามโนปกรณ ฯ ประกอบกับได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกคณะราษฎรกลุ่มทหารที่นำโดยพระยาทรงสุรเดช โดยมีข้ออ้างว่าไม่เห็นชอบกับ “เค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ” ที่ร่างโดยนายปรีดี พนมยงค์ ที่ต้องการจะเปลี่ยนนโยบายเศรษฐกิจของประเทศที่มีมาแต่โบราณกาลให้เป็นแบบ “คอมมิวนิสต์” แบบรัสเซีย⁶⁵⁴ เค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติดังกล่าวจึงถือเป็นชนวนเหตุสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้เกิดการกระทำรัฐประหารขึ้นผ่านการประกาศพระราชกฤษฎีกา⁶⁵⁵ รื้อหรือดัดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา และปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็น “การประกาศรัฐประหาร” โดยไม่รับฟังเสียงของประชาชนที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริงตามแนวคิดหลักที่มาจากการปฏิวัติการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง พ.ศ. 2475 ซึ่งเหตุการณ์นี้ทำให้กลุ่มคณะราษฎรเริ่มแตกแยกและสู้กันเอง (เกิดความแตกแยกกันเองในคณะราษฎรในเรื่องของ

⁶⁵³ ประวัติพระยามโนปกรณนิติธาดา (นายกรัฐมนตรีคนที่ 1 ของประเทศไทย) ชื่อเดิมว่า "ก้อน หุตะสิงห์" เกิด วันที่ 15 กรกฎาคม 2427 ที่จังหวัดพระนคร บุตรของนายฮวด กับ นางแก้ว หุตะสิงห์ สมรสกับคุณหญิงมโนปกรณนิติธาดา (นิธย์ สามเสน) ถึงอสัญกรรม ณ ที่นั้น เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2491 รวมอายุได้ 64 ปีเศษ ; รัฐบาลไทย, 'เกี่ยวกับรัฐบาล: ทำเนียบนายกรัฐมนตรี' <<https://www.thaigov.go.th/aboutus/history/primeminister/33>> สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2567.

⁶⁵⁴ อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 'รัฐประหารครั้งแรก 1 เมษายน 2476 เผด็จการยุคแรกแบบ 'Monocracy'' <<https://www.the101.world/monocracy/>> สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2567.

⁶⁵⁵ พระราชกฤษฎีกาเป็นเสมือน 'ประกาศ' คณะรัฐประหารแบบที่มีมาถึงปัจจุบัน สรุปความหมายสำคัญได้ ดังนี้

1. ให้หยุดใช้รัฐธรรมนูญมาตรา ซึ่งมีรากจากอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน เฉพาะมาตราเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ยังคงบังคับใช้ต่อไป

2. ให้ยุบสภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ที่จัดขึ้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2475 (ในชื่อพระราชกฤษฎีกาใช้คำว่า “ปิดประชุมสภา” เป็นการซ่อนเนื้อหาที่แท้จริง)

3. ให้ยุบคณะรัฐมนตรีชุดนี้ที่จัดเมื่อ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475

4. ให้พระยามโนฯ นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทุกกระทรวง เป็นคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ (ไม่รวมรัฐมนตรีลอย เพื่อที่จะกำจัดสมาชิกคณะราษฎรบางคน)

5. ให้คณะรัฐมนตรีชุดใหม่ของรัฐบาลรัฐประหารพระยามโนฯ มีอำนาจออกกฎหมายเป็นพระราชบัญญัติได้ และ

6. จนกว่าจะมีการเลือกตั้ง และจนกว่าจะมีการเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎรชุดใหม่ ซึ่งต้องมีการแต่งตั้งสมาชิกสภาประเภทที่ 2 เสียก่อน ให้อำนาจบริหารประเทศทั้งหมดเป็นของคณะรัฐมนตรีที่มาจากการรัฐประหารนี้ ; ดูเอกสารนี้ได้ใน อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, “ข้ออ้าง” การปฏิวัติ – รัฐประหาร ในการเมืองไทยสมัยใหม่, อ้างแล้ว, เอกสารภาคสมัยประชาธิปไตยลำดับที่ 1 พระราชกฤษฎีกา, คำแถลง และ พรบ.คอมมิวนิสต์.

ความเป็นอธิปไตยส่วนตัว ไม่ใช่เรื่องอุดมการณ์ทางการเมือง)⁶⁵⁶ ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้แต่งตั้งตนเอง (พระยามโนปกรณนิติธาดา (ก้อน หุตะสิงห์)) เป็นนายกรัฐมนตรีภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 3 (1 เมษายน 2476-20 มิถุนายน 2476) ซึ่งคณะรัฐมนตรีชุดนี้มาจากการกระทำรัฐประหาร⁶⁵⁷

สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ ผู้กระทำการและ/หรือกลุ่มบุคคลผู้กระทำการ พร้อมกลุ่มผู้สนับสนุนการกระทำรัฐประหารได้มีการอ้างเหตุผลหลักสำคัญ 4 ประการ ที่ใช้ในการกล่าวอ้างถึงความชอบธรรมของตน เพื่อกระทำการรัฐประหาร (Coup de'etat) คือ

- 1) อ่างการบริหารงานของรัฐบาล
- 2) อ่างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ
- 3) อ่างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และ
- 4) อ่างความมั่นคงของประเทศ

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของผู้นำในการกระทำรัฐประหารในประเทศไทยในครั้งนี้ พบว่า พระยามโนปกรณนิติธาดา เป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาททางการเมืองตั้งแต่ต้นจนถึงมีอำนาจที่วางแผนก่อการรัฐประหารเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2476 ขึ้นและประสบความสำเร็จในฐานะเป็นผู้นำในการกระทำรัฐประหารครั้งที่ 1 ของประเทศไทย โปรดดูตารางที่ 4.1 ดังนี้

⁶⁵⁶ สมบูรณ์ ไพรินทร์, บันทึกเหตุการณ์ทางการเมือง ตั้งแต่ 24 มิถุนายน 2475-25 ธันวาคม 2515 (อักษรเจริญทัศน์ 2516) 44-47.

⁶⁵⁷ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 'ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 3 (1 เมษายน 2476 – 20 มิถุนายน 2476)' <https://www.soc.go.th/?page_id=5742> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

ตารางที่ 4.1 บทบาททางการเมืองของพระยามโนปกรณนิติธาดา

พุทธศักราช	บทบาททางการเมืองของพระยามโนปกรณนิติธาดา
พ.ศ. 2461	ได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาราชการในพระองค์
พ.ศ. 2475	(1) ประธานคณะกรรมการราษฎร ⁶⁵⁸ (นายกรัฐมนตรี สมัยที่ 1) ของ คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 1 (28 มิถุนายน พ.ศ. 2475 - 9 ธันวาคม พ.ศ. 2475) ซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุดในการบริหาร เทียบเท่ากับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปัจจุบัน (2) ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (10 ธันวาคม พ.ศ. 2475) (3) ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สมัยที่ 2 และ (4) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 2 (10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 - 1 เมษายน พ.ศ. 2476) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
พ.ศ. 2476	(1) ได้รัฐประหารคณะรัฐบาลของท่าน โดยการประกาศพระราชกฤษฎีกาปิดสภาผู้แทนราษฎร พร้อมงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา (2) ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สมัยที่ 3 และ (3) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 3 (1 เมษายน พ.ศ. 2476 - 20 มิถุนายน พ.ศ. 2476) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ และเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2476 พระยามโนปกรณนิติธาดาได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เนื่องจากพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา ได้เข้ายึดอำนาจจากรัฐบาล

2. การกระทำรัฐประหารครั้งที่ 2

การรัฐประหารครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2476 ซึ่งนำโดยพระยาพหลพลพยุหเสนา⁶⁵⁹ รวมทั้ง พระยาทรงสุรเดช พระยาฤทธิอัคเนย์ และพระประศาสน์พิทยายุทธ ซึ่งการรัฐประหาร

⁶⁵⁸ ประเทศไทยมีการปรับเปลี่ยนคำจากเดิม ได้แก่

1. คณะกรรมการราษฎร = คณะรัฐมนตรี
2. คณะกรรมการราษฎร = นายกรัฐมนตรี
3. กรรมการราษฎร = รัฐมนตรี.

⁶⁵⁹ ประวัติพระยาพหลพลพยุหเสนา ชื่อเดิมว่า "พจน์ พหลโยธิน" เกิดเมื่อวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2430 เวลา 03.30 น. ณ บ้านหน้าวัดบูรณะ จังหวัดพระนคร เป็นบุตรของพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา (ถิน พหลโยธิน) กับ คุณหญิงจับ สมรสกับ ท่านผู้หญิงบุญหลง พหลพลพยุหเสนา ถึงแก่อสัญกรรมด้วยเส้นโลหิตในสมองแตก เมื่อวันที่

ครั้งนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการรัฐประหารครั้งก่อนที่ห่างกันเพียงสองเดือนได้ถูกใช้เป็นข้ออ้างว่า “ด้วยคณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดิน ณ บัดนี้ไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ โดยเริ่มต้นปิดสภาผู้แทนราษฎร แล้วดื้อใช้รัฐธรรมนูญ คณะทหารบก ทหารเรือ และพลเรือน จึงได้ดำเนินการเพื่อให้มีการเปิดสภาผู้แทนราษฎรดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ...”⁶⁶⁰ โดยได้มีการนำกำลังเข้ายึดและควบคุมที่ทำการของรัฐบาลและจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญในพระนคร เช่น วังปารุสกวัน พระที่นั่งอนันตสมาคม กระทรวงกลาโหม สำนักงานไปรษณีย์กลาง โดยมีหลวงโกวิท อภัยวงศ์เป็นผู้ควบคุมตัดการติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์ และมีการส่งกำลังทหารและรถเกราะเข้าคุมประตูวิเศษชัยศรี พระบรมมหาราชวังซึ่งเป็นทำเนียบรัฐบาลในขณะนั้น ส่วนกำลังทหารเรือเข้าคุมท่าราชวรดิษฐ์และรักษาสถานการณ์ในแม่น้ำเจ้าพระยา นอกจากนี้ ยังได้มีการบุกจับกุมพระยามโนปกรณนิติธาดาและบุคคลสำคัญในรัฐบาล และบีบบังคับให้พระยามโนปกรณนิติธาดาและคณะรัฐมนตรีลาออกในวันเดียวกัน⁶⁶¹ ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้แต่งตั้งตนเอง (นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน)) เป็นนายกรัฐมนตรีภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 4 (24 มิถุนายน 2476 – 16 ธันวาคม 2476) ซึ่งคณะรัฐมนตรีชุดนี้มาจากการกระทำรัฐประหาร⁶⁶²

สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ ผู้กระทำการและ/หรือกลุ่มบุคคลผู้กระทำการ พร้อมกลุ่มผู้สนับสนุนการกระทำรัฐประหารได้มีการอ้างเหตุผลหลักสำคัญ 2 ประการ ที่ใช้ในการกล่าวอ้างถึงความชอบธรรมของตน เพื่อกระทำการรัฐประหาร (Coup de'etat) คือ

- 1) อ้างการบริหารงานของรัฐบาล และ
- 2) อ้างความมั่นคงของประเทศ

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของผู้นำในการกระทำรัฐประหารในประเทศไทยในครั้งนี้ พบว่า พลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาททางการเมืองตั้งแต่ต้นจนถึงมีอำนาจที่วางแผนก่อการรัฐประหารเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2476 ขึ้นและประสบความสำเร็จในฐานะเป็นผู้นำในการกระทำรัฐประหารครั้งที่ 2 ของประเทศไทย โปรดดูตารางที่ 4.2 ดังนี้

14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2490 รวมอายุได้ 60 ปี ; รัฐบาลไทย, ‘เกี่ยวกับรัฐบาล: ทำเนียบนายกรัฐมนตรี’ <<https://www.thaigov.go.th/aboutus/history/primeminister/32>> สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2567.

⁶⁶⁰ กจช. สร. 0201.12/45 เรื่องการยึดอำนาจการปกครองเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2476 อ้างถึงในเรื่องเดียวกัน, 326-327.

⁶⁶¹ อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2475 และ 1 ปีหลังการปฏิวัติ 326- 327.

⁶⁶² สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 4 (24 มิถุนายน 2476 – 16 ธันวาคม 2476) <https://www.soc.go.th/?page_id=575> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

ตารางที่ 4.2 บทบาททางการเมืองของพลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา

พุทธศักราช	บทบาททางการเมืองของพลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน)
พ.ศ. 2475	(1) ได้เข้าร่วมกับคณะราษฎรโดยเป็นหัวหน้าคณะราษฎรทำการยึดอำนาจ เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย (2) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 1 (28 มิถุนายน พ.ศ. 2475 - 9 ธันวาคม พ.ศ. 2475) ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการราษฎร (รัฐมนตรี) และ (3) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 2 (10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 - 1 เมษายน พ.ศ. 2476) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี
พ.ศ. 2476	(1) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 3 (1 เมษายน พ.ศ. 2476 - 20 มิถุนายน พ.ศ. 2476) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี (2) ทำรัฐประหารรัฐบาลของพระยามโนปกรณนิติธาดา (20 มิถุนายน พ.ศ. 2476) (3) ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 1 (วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2476) ภายใต้คณะรัฐมนตรีคณะที่ 4 (4) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 4 (21 มิถุนายน พ.ศ. 2476 - 16 ธันวาคม พ.ศ. 2476) (5) นายกรัฐมนตรีสมัยที่ 2 (วันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2476) ภายใต้คณะรัฐมนตรีคณะที่ 5 และ (6) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 5 (16 ธันวาคม พ.ศ. 2476 - 22 กันยายน พ.ศ. 2477) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี และดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมพระสารสาสน์ประพันธ์ (เมื่อวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2476 - 22 กันยายน พ.ศ. 2477)
พ.ศ. 2477 - พ.ศ. 2480	(1) นายกรัฐมนตรีสมัยที่ 3 (วันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2477) ภายใต้คณะรัฐมนตรีคณะที่ 6 และ (2) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 6 (22 กันยายน พ.ศ. 2477 - 9 สิงหาคม พ.ศ. 2480) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (1 สิงหาคม พ.ศ. 2478 - 9 สิงหาคม พ.ศ. 2480)

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

พุทธศักราช	บทบาททางการเมืองของพลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน)
พ.ศ. 2480	(1) นายกรัฐมนตรีสมัยที่ 4 (วันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2480) ภายใต้คณะรัฐมนตรีคณะที่ 7 (2) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 7 (10 สิงหาคม พ.ศ. 2480 – 10 ธันวาคม พ.ศ. 2480) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรธิการ และ (3) นายกรัฐมนตรีสมัยที่ 5 (วันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2480) พร้อมคณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 8
พ.ศ. 2481	ยุบสภาและลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

3. การกระทำรัฐประหารครั้งที่ 3

การรัฐประหารครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 ซึ่งนำโดยพลโทผิน ชุณหะวัณ⁶⁶³ พร้อมทั้งกลุ่มทหารสามกลุ่มได้แก่ นาวาอากาศเอก กาจ กาจสงครามเป็นแกนนำ และพันเอก สวัสดิ์ สวัสดิ์ดิษฐ์⁶⁶⁴ ที่ได้รับความร่วมมือกับกลุ่มอนุรักษ์-กษัตริย์นิยม ซึ่งขณะนั้นเป็นรัฐบาลพลเรือนของกลุ่มปรีดี พนมยงค์ ได้แตกจากอำนาจไปและถือเป็นจุดเริ่มต้นของการกลับมาใช้อำนาจของกลุ่มทหารและกลุ่มอนุรักษ์-กษัตริย์นิยม⁶⁶⁵ ภายหลังจากยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้แต่งตั้งให้นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรีภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 19 (11 พฤศจิกายน 2490 – 21 กุมภาพันธ์ 2491) ซึ่งคณะรัฐมนตรีชุดนี้มาจากการกระทำรัฐประหาร⁶⁶⁶

สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ ผู้กระทำการและ/หรือกลุ่มบุคคลผู้กระทำการ พร้อมกลุ่มผู้สนับสนุนการกระทำรัฐประหารได้มีการอ้างเหตุผลหลักสำคัญ 4 ประการ ที่ใช้ในการกล่าวอ้างถึงความชอบธรรมของตน เพื่อกระทำการรัฐประหาร (Coup de'etat) คือ

⁶⁶³ ประวัติพลโทผิน ชุณหะวัณ (ล่าสุดดำรงตำแหน่งเป็นจอมพล) เกิดเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2434 ที่บ้านบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นบุตรนายไข่ นางพลับ ชุณหะวัณ ; อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ จอมพล ผิน ชุณหะวัณ ป.จ., ม.ป.ช., ม.ว.ม ณ วัดพระศรีมหาธาตุ วันจันทร์ที่ 7 พฤษภาคม พุทธศักราช 2516. [ม.ป.ท.]: (อรุณการพิมพ์ 2516).

⁶⁶⁴ ธีรพล ใจจริง, 'รัฐประหาร พ.ศ. 2490: สถาบันพระปกเกล้า' <<https://shorturl.asia/k3ygc>> สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2567.

⁶⁶⁵ THE STANDARD TEAM, '8 พฤศจิกายน 2490 – รัฐประหาร 2490 ปิดฉากบทบาทคณะราษฎร' <<https://thestandard.co/onthisday08112490/>> สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2567.

⁶⁶⁶ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 'ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 19 (11 พฤศจิกายน 2490 – 21 กุมภาพันธ์ 2491)' <https://www.soc.go.th/?page_id=5832> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

- 1) อ่างการบริหารงานของรัฐบาล
- 2) อ่างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ
- 3) อ่างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และ
- 4) อ่างความมั่นคงของประเทศ

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของผู้นำในการกระทำรัฐประหารในประเทศไทยในครั้งนี้ พบว่า พลโท ผิน ชุณหะวัณ เป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาททางการเมืองตั้งแต่ต้นจนถึงมีอำนาจที่วางแผนก่อการรัฐประหารเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 ขึ้นและประสบความสำเร็จในฐานะเป็นผู้นำในการกระทำรัฐประหารครั้งที่ 3 ของประเทศไทย โปรดดูตารางที่ 4.3 ดังนี้

ตารางที่ 4.3 บทบาททางการเมืองของพลโท ผิน ชุณหะวัณ

พุทธศักราช	บทบาททางการเมืองของพลโท ผิน ชุณหะวัณ
พ.ศ. 2475	เป็นนายร้อยทหารบกอยู่ที่ปราจีนบุรี
พ.ศ. 2476	เป็นรองผู้บังคับการ
พ.ศ. 2480	ผู้บังคับการมณฑล และได้เลื่อนยศเป็นนายพันเอก
พ.ศ. 2488	ออกจากประจำการ เป็นนายทหารกองหนุนมีเบี้ยหวัด สังกัดกองบังคับการสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม
พ.ศ. 2490	(1) เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2490 เป็นนายทหารนอกราชการ สังกัดกองบังคับการสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม เพราะมีอายุเกินกำหนดประเภทนายทหารกองหนุนแล้ว (2) เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 เป็นผู้นำในการยึดอำนาจการปกครองโดยการทำรัฐประหารล้มรัฐบาลของพลเรือตรี หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ และประกาศแต่งตั้ง นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อจัดตั้งรัฐบาลและจัดการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรชุดใหม่ และ (3) เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 ได้ดำรงตำแหน่งรองผู้บัญชาการทหารบก

4. การกระทำรัฐประหารครั้งที่ 4

การรัฐประหารครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2491 ซึ่งนำโดยพลโท ผิน ชุณหะวัณ และคณะรัฐประหารที่ได้เคยกระทำรัฐประหารเมื่อครั้งก่อนหรือการกระทำรัฐประหารครั้งที่ 3 ของประเทศไทย (ซึ่งเป็นบุคคลกลุ่มเดียวกัน) และได้ขอให้นายควง อภัยวงศ์ จัดตั้งรัฐบาลผ่านการจัดการเลือกตั้งใหม่ให้เป็นที่ไปตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพื่อที่จะอ้างได้ว่ารัฐบาลชุดนี้มาจากผลการ

เลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญและให้การรัฐประหารยึดอำนาจจากการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดให้กลับกลายเป็นความชอบธรรม พร้อมทั้งคณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 20 (25 กุมภาพันธ์ 2491 – 8 เมษายน 2491) ซึ่งคณะรัฐมนตรีชุดนี้มาจากการกระทำรัฐประหารและได้สิ้นสุดลงเพราะได้กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 8 เมษายน 2491 โดยอ้างในใบลาว่า เนื่องจากคณะรัฐประหาร เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 บังคับให้ลาออกภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่วันที่ไปแจ้ง (วันที่ 6 เมษายน 2491)⁶⁶⁷ ซึ่งการรัฐประหารครั้งนี้จึงเป็นการบีบบังคับให้นายควง อภัยวงศ์ ลาออก⁶⁶⁸ และมอบตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อให้แก่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม⁶⁶⁹ ภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 21 (15 เมษายน 2491 – 25 มิถุนายน 2492) ซึ่งคณะรัฐมนตรีชุดนี้มาจากการกระทำรัฐประหารเช่นกัน และได้สิ้นสุดลงเพราะได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับถาวร) เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2492 คณะรัฐมนตรีนี้รักษาการไปจนถึงวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2492 อันเป็นวันตั้งนายกรัฐมนตรีใหม่ตามรัฐธรรมนูญ⁶⁷⁰ และคณะที่ 22 (28 มิถุนายน 2492 – 29 พฤศจิกายน 2494)⁶⁷¹ ด้วยเหตุนี้ จึงถือได้ว่าคณะรัฐมนตรีทั้งสองชุดนี้เป็นคณะรัฐมนตรีที่มาจากกระทำรัฐประหาร

สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ ผู้กระทำการและ/หรือกลุ่มบุคคลผู้กระทำการ พร้อมกลุ่มผู้สนับสนุนการกระทำรัฐประหารได้มีการอ้างเหตุผลหลักสำคัญ 1 ประการ ที่ใช้ในการกล่าวอ้างถึงความชอบธรรมของตน เพื่อกระทำการรัฐประหาร (Coup de'etat) คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

⁶⁶⁷ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 'ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 20 (25 กุมภาพันธ์ 2491 – 8 เมษายน 2491)' <https://www.soc.go.th/?page_id=5835> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

⁶⁶⁸ นรนิติ เศรษฐบุตร, '6 เมษายน พ.ศ. 2491: สถาปนพระปกเกล้า' <<https://shorturl.asia/D40aQ>> สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2567.

⁶⁶⁹ ซึ่งรัฐบาลใหม่ของคณะรัฐประหารและของจอมพล ป. พิบูลสงครามในปี พ.ศ. 2491 นี้ได้รับการรับรองอย่างรวดเร็วจากรัฐบาลของประเทศตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สหรัฐอเมริกาและอังกฤษ เนื่องจากแต่เดิมนั้นประเทศมหาอำนาจตะวันตกจะให้การสนับสนุนต่อรัฐบาลพลเรือนที่เป็นประชาธิปไตยของไทย และต่อต้านรัฐบาลทหารไทยที่ถูกถือว่าเป็นฝ่ายฟาสซิสต์ ซึ่งท่าทีของรัฐบาลคณะรัฐประหารที่แสดงตนว่าต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างสูงทำให้ได้รับการรับรองรัฐบาลจากการทำรัฐประหารอย่างง่ายดาย ; Edwin F. Stanton, Brief Authority; Excursions of Common Man in an Uncommon World, (London: Robert Hale, 1956) 209.

⁶⁷⁰ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 21 (15 เมษายน 2491 – 25 มิถุนายน 2492), <https://www.soc.go.th/?page_id=5837> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

⁶⁷¹ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 22 (28 มิถุนายน 2492 – 29 พฤศจิกายน 2494), <https://www.soc.go.th/?page_id=5840> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของผู้นำในการกระทำรัฐประหารในประเทศไทยในครั้งนี้ พบว่า พลโท ผิน ชุณหะวัณ เป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาททางการเมืองตั้งแต่ต้นจนถึงมีอำนาจที่วางแผนก่อการรัฐประหารเมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2491 ขึ้นและประสบความสำเร็จในฐานะเป็นผู้นำในการกระทำรัฐประหารครั้งที่ 4 ของประเทศไทย โปรดดูตารางที่ 4.4 ดังนี้

ตารางที่ 4.4 บทบาททางการเมืองของพลโท ผิน ชุณหะวัณ (เพิ่มเติม)

พุทธศักราช	บทบาททางการเมืองของพลโท ผิน ชุณหะวัณ
พ.ศ. 2491	(1) เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2491 ยึดอำนาจโดยการทำการรัฐประหาร ได้ยื่นคำขาดให้นายควง อภัยวงศ์ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งในขณะนั้นพลโท ผิน ชุณหะวัณ ดำรงตำแหน่งเป็นรองผู้บัญชาการทหารบก (2) เมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2491 ได้แต่งตั้งให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี และ (3) เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2491 ได้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการทหารบก
พ.ศ. 2493	ได้รับพระราชการยศทหารเป็นพลเอก
พ.ศ. 2494	(1) ได้ร่วมกับจอมพล ป. พิบูลสงคราม พร้อมทั้งคณะรัฐประหารที่ซึ่งประกอบด้วยนายทหารระดับสูงจากกองทัพทั้งสาม กองทัพละสามนาย ได้เข้าทำการกระทำรัฐประหารครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 โดยมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2492 ล้มรัฐสภา รวมทั้ง ได้มีการแต่งตั้งให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้กลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งภายหลังการยึดอำนาจการปกครองและจัดตั้งรัฐบาลใหม่ และ (2) ดำรงตำแหน่งเป็นรองนายกรัฐมนตรี โดยได้ร่วมเป็นคณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 24 (8 ธันวาคม พ.ศ. 2494 – 24 มีนาคม พ.ศ. 2495) ที่มีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี
พ.ศ. 2495	(1) ได้รับพระราชการยศทหารเป็นพลเรือเอก และพลอากาศเอก และ (2) เมื่อวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2495 ได้ดำรงตำแหน่งเป็นรองนายกรัฐมนตรี โดยได้ร่วมเป็นคณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 25 (28 มีนาคม 2495 – 21 มีนาคม 2500) ที่มีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

พุทธศักราช	บทบาททางการเมืองของพลโท ผิน ชุณหะวัณ
พ.ศ. 2496	(1) ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งยศทหารสูงสุดคือเป็นจอมพล และ (2) เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2496 ได้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง เกษตรเพิ่มเติม โดยได้ร่วมเป็นคณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 25 (28 มีนาคม 2495 – 21 มีนาคม 2500) ที่มีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี
พ.ศ. 2497	เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2497 ได้ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงกลาโหมเพิ่มเติม โดยได้ร่วมเป็นคณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 25 (28 มีนาคม 2495 – 21 มีนาคม 2500) ที่มีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี
พ.ศ. 2501	เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2501 เป็นนายทหารพันราชการ

5. การกระทำรัฐประหารครั้งที่ 5

การรัฐประหารครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 ซึ่งนำโดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม⁶⁷² ได้กระทำการยึดอำนาจรัฐบาลของตนเองหรือเรียกว่ารัฐประหารเงียบ โดยมีการกล่าวอ้างการรัฐประหารครั้งนี้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2492 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ขณะนั้น ไม่เอื้อให้เกิดอำนาจในการบริหารประเทศ อีกทั้งยังไม่ได้รับความสะดวกในการบริหารราชการแผ่นดิน จึงต้องการที่จะล้มล้างรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้อยู่ในขณะนั้น อย่างไรก็ตาม พบว่า ภายหลังจากที่ได้ทำการรัฐประหารยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้สร้างระบอบอำนาจนิยมเชิงเผด็จการขึ้นมาอย่างสมบูรณ์ ภายใต้อำนาจคณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 23 (29 พฤศจิกายน 2494-6 ธันวาคม 2494) ต่อมาได้สิ้นสุดลงเพราะ ณ ขณะนั้นถือได้ว่าเป็นเพียงคณะรัฐมนตรีชั่วคราวจึงได้ทำการแจ้งไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎร ขอให้ดำเนินการจัดตั้ง นายกรัฐมนตรีต่อไป และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งจอมพล แปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี บริหารราชการแผ่นดิน เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2494⁶⁷³ ทำให้จอมพล แปลก พิบูลสงคราม ได้บริหารประเทศต่อมายาวนานภายใต้อำนาจคณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 24

⁶⁷² ประวัติจอมพล ป. พิบูลสงคราม ชื่อเดิม แปลก ชิดตะสวงศ์ เกิดเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2440 ณ บ้านแพปากคลองบางเขน อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี เป็นบุตรของนายชิต กับนางสำออง ชิดตะสวงศ์ สมรสกับท่านผู้หญิงละเอียด (พันธุ์กระวี) ถึงแก่อสัญกรรมด้วยโรคหัวใจ ณ บ้านพักที่ตำบลชากามิโอะโน ซานกรุงโตเกียว เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2507 รวมอายุได้ 67 ปี ; รัฐบาลไทย, เกี่ยวกับรัฐบาล: ทำเนียบนายกรัฐมนตรี, <<https://www.thaigov.go.th/aboutus/history/primeminister/31>> สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2567.

⁶⁷³ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 'ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 23 (29 พฤศจิกายน 2494 – 6 ธันวาคม 2494)' <https://www.soc.go.th/?page_id=5843> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

(8 ธันวาคม 2494-24 มีนาคม 2495)⁶⁷⁴ คณะที่ 25 (28 มีนาคม 2495 – 21 มีนาคม 2500)⁶⁷⁵ และ คณะที่ 26 (31 มีนาคม 2500 – 16 กันยายน 2500)⁶⁷⁶ ซึ่งคณะรัฐมนตรีดังกล่าวมานี้ถือว่าเป็น คณะรัฐมนตรีที่มาจากการกระทำรัฐประหาร

ด้วยเหตุนี้ ส่งผลให้บทบาทของตำรวจในการเมืองไทยที่เป็นลักษณะของ “รัฐตำรวจ” (Police State) ในการแสวงหาผลประโยชน์ของบรรดาข้าราชการ (ทหาร-พลเรือน) ที่เข้าเป็น ข้าราชการการเมือง⁶⁷⁷ ด้วยความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา นั่นคือองค์การซีไอเอ (CIA) ผ่าน Sea Supply Corporation ทำให้กรมตำรวจในประเทศไทยนั้นสามารถมีรถถัง ปืน เรือบิน เรือลาดตระเวน ส่งผลให้นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2497 ตำรวจไทยมีอัตราถึง 42,835 คน (เป็นจำนวนตำรวจ 1 ต่อประชากร 407 คน) นับว่าเป็นอัตราส่วนที่สูงที่สุดแห่งหนึ่งในโลก ณ ขณะนั้น⁶⁷⁸

สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ ผู้กระทำการและ/หรือกลุ่มบุคคล ผู้กระทำการ พร้อมกลุ่มผู้สนับสนุนการกระทำรัฐประหารได้มีการอ้างเหตุผลหลักสำคัญ 1 ประการ ที่ใช้ในการกล่าวอ้างถึงความชอบธรรมของตน เพื่อกระทำการรัฐประหาร (Coup de'etat) คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของผู้นำในการกระทำ รัฐประหารในประเทศไทยในครั้งนี้ พบว่า จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาททางการเมืองตั้งแต่ต้นจนถึงมีอำนาจที่วางแผนก่อการรัฐประหารเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 ขึ้น และประสบความสำเร็จในฐานะเป็นผู้นำในการกระทำรัฐประหารครั้งที่ 5 ของประเทศไทย โปรดดู ตารางที่ 4.5 ดังนี้

⁶⁷⁴ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ‘ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 24 (8 ธันวาคม 2494 – 24 มีนาคม 2495)’ <https://www.soc.go.th/?page_id=5846> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

⁶⁷⁵ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ‘ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 25 (28 มีนาคม 2495 – 21 มีนาคม 2500)’ <https://www.soc.go.th/?page_id=5849> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

⁶⁷⁶ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ‘ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 26 (31 มีนาคม 2500 – 16 กันยายน 2500)’ <https://www.soc.go.th/?page_id=5853> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

⁶⁷⁷ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, *ประวัติการเมืองไทย 2475-2500* (โรงพิมพ์เรือนแก้ว 2549) 476.

⁶⁷⁸ ทักษ์ เฉลิมเตียรณ, *การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ* (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2526) 103-108.

ตารางที่ 4.5 บทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม

พุทธศักราช	บทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม
พ.ศ. 2462	ประจํากรมทหารบกปืนใหญ่ที่ 1 รักษาพระองค์
พ.ศ. 2466	ประจําอยู่กรมยุทธศาสตร์ทหารบก
พ.ศ. 2475	(1) เป็นหนึ่งในคณะนายทหารผู้ร่วมก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (รองผู้บังคับการทหารปืนใหญ่) และ (2) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 1 (28 มิถุนายน พ.ศ. 2475 - 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475) ได้รับการดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการราษฎร
พ.ศ. 2476	(1) รองผู้บัญชาการทหารบก และรองผู้บังคับการมณฑลทหารราบที่ 1 (2) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 2 (10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 - 1 เมษายน พ.ศ. 2476) ได้รับการดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี ที่มีพระยามโนปกรณนิติธาดา (ก้อน หุตะสิงห์) เป็นนายกรัฐมนตรี (3) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 3 (1 เมษายน พ.ศ. 2476 - 20 มิถุนายน พ.ศ. 2476) ได้รับการดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี ที่มีพระยามโนปกรณนิติธาดา (ก้อน หุตะสิงห์) เป็นนายกรัฐมนตรี (4) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 4 (24 มิถุนายน พ.ศ. 2476 - 16 ธันวาคม พ.ศ. 2476) ได้รับการดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี ที่มีนายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน) เป็นนายกรัฐมนตรี และ (5) ได้เข้าร่วมเป็นแกนนำในการกระทำรัฐประหาร 20 มิถุนายน พ.ศ. 2476 และในการปราบกบฏบวรเดชเมื่อปี พ.ศ. 2476 จนได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งรองผู้บัญชาการทหารบก และรองผู้บังคับการมณฑลทหารราบที่ 1
พ.ศ. 2477	คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 6 (22 กันยายน พ.ศ. 2477 - 9 สิงหาคม พ.ศ. 2480) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ที่มีนายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน) เป็นนายกรัฐมนตรี
พ.ศ. 2481	(1) นายกรัฐมนตรีสมัยที่ 1 ภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 9 และ (2) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 9 (21 ธันวาคม พ.ศ. 2481 - 7 มีนาคม พ.ศ. 2485) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

พุทธศักราช	บทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม
พ.ศ. 2482	(1) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 9 มีการเปลี่ยนแปลง) ตั้งนายพลตรี หลวงพิบูลสงคราม และ (2) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2482 (14 กรกฎาคม พ.ศ. 2482 – 7 มีนาคม พ.ศ. 2485)
พ.ศ. 2483	(1) ผู้บัญชาการทหารบก และ (2) ผู้บัญชาการทหารสูงสุดและแม่ทัพบก
พ.ศ. 2484	ภายหลังเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง จอมพล ป. พิบูลสงคราม ตกเป็นผู้ต้องหาอาชญากรรมสงคราม และถูกจับกุมขังเป็นเวลาหลายเดือนเพราะเหตุที่ทำให้ประเทศญี่ปุ่นเดินทัพผ่านในประเทศไทย และได้ทำสัญญาพันธมิตรทางการทหารและเศรษฐกิจกับประเทศญี่ปุ่น
พ.ศ. 2485	(1) นายกรัฐมนตรีสมัยที่ 2 ภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 10 และ (2) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 10 (7 มีนาคม พ.ศ. 2485 – 1 สิงหาคม พ.ศ. 2487) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (7 มีนาคม พ.ศ. 2485 - 19 มิถุนายน พ.ศ. 2485)
พ.ศ. 2490	ผู้บัญชาการทหารแห่งประเทศไทย
พ.ศ. 2491	(1) นายกรัฐมนตรีสมัยที่ 3 คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 21 และ (รัฐประหาร) (2) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 21 (15 เมษายน พ.ศ. 2491 – 25 มิถุนายน พ.ศ. 2492) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
พ.ศ. 2492	(1) นายกรัฐมนตรีสมัยที่ 4 ภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 22 และ (2) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 22 (28 มิถุนายน พ.ศ. 2492 – 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2492 - 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2493)
พ.ศ. 2494	(1) นายกรัฐมนตรีสมัยที่ 5 ภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 23 (รัฐประหาร) (2) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 23 (29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 – 6 ธันวาคม พ.ศ. 2494) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

พุทธศักราช	บทบาททางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม
	(3) นายกรัฐมนตรีสมัยที่ 6 ภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 24 และ
	(4) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 24 (8 ธันวาคม พ.ศ. 2494 – 24 มีนาคม พ.ศ. 2495) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
พ.ศ. 2495 -	(1) นายกรัฐมนตรีสมัยที่ 7 ภายใต้คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 25 และ
พ.ศ. 2498	(2) คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 25 (28 มีนาคม พ.ศ. 2495 – 21 มีนาคม พ.ศ. 2500) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม (28 มีนาคม พ.ศ. 2495 - 2 สิงหาคม พ.ศ. 2498) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ (ตั้งแต่วันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2497 - 23 มีนาคม พ.ศ. 2497) และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2498)
พ.ศ. 2500	นายกรัฐมนตรีสมัยที่ 8 คณะรัฐมนตรีมีการแต่งตั้งเปลี่ยนแปลงมีการแต่งตั้งให้จอมพล แปลก พิบูลสงคราม เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสหกรณ์ (12 กันยายน พ.ศ. 2500 - 16 กันยายน พ.ศ. 2500)
	* อย่างไรก็ตามคณะรัฐมนตรีนี้ได้สิ้นสุดลงเนื่องจากคณะทหารได้ยึดอำนาจผ่านการกระทำรัฐประหาร เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2500

(6) การกระทำรัฐประหารครั้งที่ 6

การรัฐประหารครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2500 ซึ่งนำโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์⁶⁷⁹ ผู้บัญชาการทหารบก ได้ทำการยึดอำนาจรัฐบาลของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม สืบเนื่องจากที่การที่จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ไปเยือนเฉพาะประเทศในค่ายโลกตะวันตกและได้นำเอาหลักประชาธิปไตยมาพัฒนาตามคำขวัญประชาธิปไตยของอเมริกาว่าเป็นการปกครอง “ของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” ทหารไม่ควรงงเกี่ยวกับการเมือง การค้า แต่อย่างไรก็ตาม มีผู้มา

⁶⁷⁹ ประวัติจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (นายกรัฐมนตรีคนที่ 11) เกิดเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2451 บ้านปากคลองตลาด ต.พาหุรัด กรุงเทพฯ เป็นบุตรของ พันตรี หลวงเรืองเดชอนันต์ - นางจันทิพย์ ธนะรัชต์ สมรสกับท่านผู้หญิงวิจิตร ธนะรัชต์ ถึงแก่อสัญกรรมเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2506 ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า รวมอายุได้ 55 ปี ; รัฐบาลไทย, เกี่ยวกับรัฐบาล: ทำเนียบนายกรัฐมนตรี, <<https://www.thaigov.go.th/aboutus/history/primeminister/23>> สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2567.

ออกเสียงเลือกตั้งมากที่สุดคือ 57.50 เปอร์เซ็นต์⁶⁸⁰ ผลปรากฏว่าการจัดการเลือกตั้งครั้งนี้ไม่เป็นไปตามที่ประชาชนต้องการหรือคาดหวังไว้แต่อย่างใด กล่าวคือ การเลือกตั้งครั้งนี้เกิดการทุจริตขึ้นหรือเรียกว่าพลรม เวียนเทียน เนื่องจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งบางคนซื้อตักทาย ในขณะที่บางคนได้ออกไปใช้สิทธิคะแนนเสียงแต่กลับถูกข่มขู่ในเขตอำเภอดุสิตซึ่งเป็นเขตทหารส่งผลให้กลุ่มนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและประชาชนร่วมกันเดินขบวนประท้วงการเลือกตั้งของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีของประเทศไทยในขณะนั้นว่าเกิดการโกงการเลือกตั้งขึ้นหรือเรียกว่า “การเลือกตั้งสกปรก 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500”

เหตุการณ์การประท้วงดังกล่าวส่งผลให้รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้มีการแต่งตั้งให้จอมพลสฤษดิ์ เป็นผู้ดำเนินการปราบปรามการชุมนุมของนักศึกษาและประชาชนดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม จอมพลสฤษดิ์ กลับกลายเป็นผู้นำในการเดินขบวนพาผู้ชุมนุมข้ามสะพานมัฆวานรังสรรค์เสียเอง และทำการรัฐประหาร พร้อมกองกำลังทหารเข้ายึดอำนาจการปกครองรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีที่ยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ของประเทศไทยถึง 10 ปี (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2491 จนถึง พ.ศ. 2501)⁶⁸¹ ผ่านการยึดสถานที่สำคัญและจุดยุทธศาสตร์ในเมืองหลวงได้ภายในเวลาไม่ถึง 1 ชั่วโมงเป็นเหตุให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้หลบหนีไปทางชายแดนจังหวัดตราดข้ามพรมแดนไปยังประเทศกัมพูชาเป็นการชั่วคราวก่อนที่จะไปพำนักอยู่ในประเทศญี่ปุ่นจนถึงอสัญกรรมในปี พ.ศ. 2507 ซึ่งการรัฐประหารครั้งนี้ถือว่าเป็นการเริ่มบทใหม่ของประวัติศาสตร์การเมืองไทยว่าด้วยยุคสมัยของคณะปฏิวัติ⁶⁸² ภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้แต่งตั้งนายพจน์ สารสิน เป็นนายกรัฐมนตรีภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 27 (23 กันยายน พ.ศ. 2500 – 26 ธันวาคม พ.ศ. 2500) ซึ่งคณะรัฐมนตรีชุดนี้มาจากการกระทำรัฐประหารและได้สิ้นสุดลงเนื่องจากได้กราบถวายบังคมลาออกทั้งคณะ (เพราะได้ดำเนินการ เลือกตั้งทั่วไปเสร็จสิ้นแล้ว) เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2500⁶⁸³

⁶⁸⁰ ประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์, *รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี (2475-2517)* (ช. ชุมชุมช่าง 2517) 324-325.

⁶⁸¹ นริศ จรัสจรรยาวงศ์, จอมพล ป. ลี้ภัย พ.ศ. 2500 บทอวสานผู้นำคณะราษฎรคนสุดท้าย, <<https://www.the101.world/plaek-phibulsongkharm-asylum/>> สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2567.

⁶⁸² ขจิตถัย บุรุชพัฒน์, *การเมืองและพรรคการเมืองของไทยนับแต่ยุคแรกถึงปัจจุบัน* (โอเดียนสโตร์ 2511) 287-288.

⁶⁸³ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 27 (23 กันยายน 2500 – 26 ธันวาคม 2500) <https://www.soc.go.th/?page_id=5857> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ ผู้กระทำการและ/หรือกลุ่มบุคคลผู้กระทำการ พร้อมกลุ่มผู้สนับสนุนการกระทำรัฐประหารได้มีการอ้างเหตุผลหลักสำคัญ 5 ประการ ที่ใช้ในการกล่าวอ้างถึงความชอบธรรมของตน เพื่อกระทำการรัฐประหาร (Coup de'etat) คือ

- 1) อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน
- 2) อ้างการบริหารงานของรัฐบาล
- 3) อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ
- 4) อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และ
- 5) อ้างความมั่นคงของประเทศ

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของผู้ดำเนินการกระทำรัฐประหารในประเทศไทยในครั้งนี้ พบว่า จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาททางการเมืองตั้งแต่ต้นจนถึงมีอำนาจที่วางแผนก่อการรัฐประหารเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2500 ขึ้นและประสบความสำเร็จในฐานะเป็นผู้นำในการกระทำรัฐประหารครั้งที่ 6 ของประเทศไทย โปรดดูตารางที่ 4.6 ดังนี้

ตารางที่ 4.6 บทบาททางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

พุทธศักราช	บทบาททางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
พ.ศ. 2472	ได้รับยศร้อยตรีประจำการที่กองทัพบกที่ 1 กรมทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์
พ.ศ. 2475	ประจำกองทัพบกทหารราบที่ 4
พ.ศ. 2476	เป็นหนึ่งในผู้บังคับบัญชาหมวดปราบปรามกบฏของฝ่ายรัฐบาลที่มีพันเอกหลวงพิบูลสงครามเป็นผู้บังคับบัญชา
พ.ศ. 2478	เลื่อนยศเป็นร้อยเอก
พ.ศ. 2481	ผู้บังคับกองร้อยปืนใหญ่ทหารราบลพบุรี
พ.ศ. 2484	ผู้บังคับกองโรงเรียนนายสิบ ทหารราบ ลพบุรี และ ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการกองทัพบกทหารราบที่ 33 มียศเป็นพันตรีได้เข้าร่วมในสงครามมหาเอเชียบูรพา
พ.ศ. 2487	ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 13 และผู้บังคับการจังหวัดทหารบาลำปาง
พ.ศ. 2488	เลื่อนยศเป็นพันเอก ตำแหน่งผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 13 และผู้บังคับการจังหวัดทหารบาลำปาง
พ.ศ. 2489	ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์
พ.ศ. 2491	ผู้บัญชาการกองพลที่ 1
(รัฐประหาร)	

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

พุทธศักราช	บทบาททางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
พ.ศ. 2493	แม่ทัพกองทัพที่ 1 และผู้บัญชาการภาคทหารบกที่ 1
พ.ศ. 2494	คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 24 (8 ธันวาคม พ.ศ. 2494 – 24 มีนาคม พ.ศ. 2495)
(รัฐประหาร)	ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี และได้รับการดำรงตำแหน่งเพิ่มเติมเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม (เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2494 - 24 มีนาคม พ.ศ. 2495) ที่มีจอมพล แปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี
พ.ศ. 2495	คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 25 (28 มีนาคม พ.ศ. 2495 – 21 มีนาคม พ.ศ. 2500)
	ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ที่มีจอมพล แปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี
พ.ศ. 2497	ผู้บัญชาการทหารบก
พ.ศ. 2500	(1) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 26 (31 มีนาคม พ.ศ. 2500 – 12 กันยายน พ.ศ. 2500) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ที่มีจอมพล แปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี และ
(รัฐประหาร)	(2) เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2500 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ กระทำรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาลจอมพล แปลก พิบูลสงคราม และได้ทำการแต่งตั้งให้ นายพจน์ สารสิน เป็นนายกรัฐมนตรี

7. การกระทำรัฐประหารครั้งที่ 7

การรัฐประหารครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 ซึ่งนำโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจรัฐบาลของพลโทถนอม กิตติขจร (ซึ่งเป็นลูกน้องของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี)⁶⁸⁴ สืบเนื่องจากจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำการรัฐประหารเมื่อปี พ.ศ. 2500 ล้มอำนาจของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม และได้ทำการมอบหมายให้ นายพจน์ สารสิน เอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเพื่อจัดการเลือกตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 เพื่อจัดฉากให้การรัฐประหารเกิดความชอบธรรมขึ้นและต่อมาให้พลโทถนอม กิตติขจร ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีที่มาจากการจัดฉากการเลือกตั้งเพื่อความชอบธรรมของ

⁶⁸⁴ นรนิติ เศรษฐบุตร, '20 ตุลาคม พ.ศ. 2501' <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=20_%E0%B8%95%E0%B8%B8%E0%B8%A5%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%A1_%E0%B8%9E.%E0%B8%A8._2501>สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

รัฐบาลภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 28 (1 มกราคม 2501 – 20 ตุลาคม 2501)⁶⁸⁵ แต่อย่างไรก็ตาม พลโทถนอม กิตติขจร ไม่อาจควบคุมสถานการณ์ได้จึงทำให้พล.ท.ถนอม กิตติขจร จึงประกาศลาออกการเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 10 ภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 28 (1 มกราคม 2501 – 20 ตุลาคม 2501) ในเวลาเพียงของวันเดียวกันทำให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ประกาศยึดอำนาจอีกครั้ง

สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ ผู้กระทำการและ/หรือกลุ่มบุคคลผู้กระทำการ พร้อมกลุ่มผู้สนับสนุนการกระทำรัฐประหารได้มีการอ้างเหตุผลหลักสำคัญ 3 ประการ ที่ใช้ในการกล่าวอ้างถึงความชอบธรรมของตน เพื่อกระทำการรัฐประหาร (Coup de'etat) คือ

- 1) อ้างการบริหารงานของรัฐบาล
- 2) อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และ
- 3) อ้างความมั่นคงของประเทศ

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของผู้นำในการกระทำรัฐประหารในประเทศไทยในครั้งนี้ พบว่า จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาททางการเมืองตั้งแต่ต้นจนถึงมีอำนาจที่วางแผนก่อการรัฐประหารเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 ขึ้นและประสบความสำเร็จในฐานะเป็นผู้นำในการกระทำรัฐประหารครั้งที่ 7 ของประเทศไทย โปรดดูตารางที่ 4.7 ดังนี้

ตารางที่ 4.7 บทบาททางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (เพิ่มเติม)

พุทธศักราช	บทบาททางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
พ.ศ. 2501	เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นหัวหน้าทำการยึดอำนาจ (รัฐประหาร) การปกครองประเทศและสถาบันทั้งหลายอยู่ในความควบคุมของคณะปฏิวัติ พร้อมแต่งตั้งตนเองเป็นนายกรัฐมนตรี
พ.ศ. 2502	(1) ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 29 และ
-	(2) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 29 (วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2506 - 8 ธันวาคม พ.ศ. 2506)
พ.ศ. 2506	พ.ศ. 2506) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ

⁶⁸⁵ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 28 (1 มกราคม 2501 – 20 ตุลาคม 2501) <https://www.soc.go.th/?page_id=182> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

8. การกระทำรัฐประหารครั้งที่ 8

การรัฐประหารเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 ซึ่งนำโดยจอมพล ถนอม กิตติขจร⁶⁸⁶ ในฐานะผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้กระทำการรัฐประหารรัฐบาลของตนเอง (ที่ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 31 ที่มาจากการเลือกที่ถูกต้องตามระบอบประชาธิปไตยที่เป็นไปตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502) เมื่อเวลา 19.00 น. นับได้ว่าเป็นกรณีการกระทำรัฐประหารตัวเองของผู้นำรัฐบาลของประเทศไทยครั้งที่ 2 ในรอบ 38 ปี ซึ่งครั้งแรกเกิดขึ้นในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494

เนื่องจากการอสังกรรมของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2506 ในขณะที่ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีที่เป็นผู้นำคณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 29 (10 กุมภาพันธ์ 2502 – 8 ธันวาคม 2506) โดยคณะรัฐมนตรีชุดนี้มาจากการกระทำรัฐประหาร เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 และได้สิ้นสุดลงเมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีได้ถึงแก่อสังกรรม ต่อมาจอมพลถนอม กิตติขจร ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ในคณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 29 ดังกล่าว ได้ก้าวขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน (โดยไม่ได้มีการเลือกตั้งเพียง 1 วันหลังจากการอสังกรรมของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2506) ภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 30 (11 ธันวาคม 2506 – 7 มีนาคม 2512) ซึ่งคณะรัฐมนตรีชุดนี้เป็นคนเดิมเกือบทั้งหมดที่มาจากคณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 29 (กล่าวคือ เป็นคณะรัฐมนตรีมาจากการกระทำรัฐประหารและได้บริหารมาอย่างต่อเนื่อง) ส่งผลให้ในช่วงเวลานี้จอมพลถนอม กิตติขจร กลายเป็นนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 2 ที่มีอำนาจทั้งทางการเมืองและการทหารอย่างแท้จริง⁶⁸⁷

ต่อมาหลังจากที่จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรีของคณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 30 ก็ได้ดำรงตำแหน่งมาเป็นระยะเวลาประมาณ 6 ปี ก็ได้มีการจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปของประเทศไทยขึ้นเป็นครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512⁶⁸⁸ ซึ่งผลการเลือกตั้งผลการเลือกตั้งไม่ปรากฏว่ามีพรรคใดได้เสียงข้างมากเพียงพอที่จะเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาลได้โดยลำพัง อย่างไรก็ตาม

⁶⁸⁶ ประวัติจอมพล ถนอม กิตติขจร เกิดวันที่ 11 สิงหาคม 2454 ที่บ้านหนองหลวง อ.เมือง จ.ตาก เป็นบุตร ขุนโสภิตบรรณลักษณ์(อำพัน กิตติขจร) กับนางลิ้นจี่ กิตติขจร สมรสกับท่านผู้หญิงจก กิตติขจร ปัจจุบันท่านพำนักอยู่ที่บ้านพักในกรุงเทพมหานคร และได้ยุติบทบาททางการเมือง ถึงแก่อสังกรรมเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2547 ที่โรงพยาบาลกรุงเทพ รวมอายุได้ 93 ปี ; รัฐบาลไทย, ‘เกี่ยวกับรัฐบาล: ทำเนียบนายกรัฐมนตรี’ <<https://www.thaigov.go.th/aboutus/history/primeminister/24>> สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2567.

⁶⁸⁷ ชาย ไชยจิต, นรนิติ เศรษฐบุตร และนิยม รัฐอมฤต, ‘การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 11 วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512’ <<https://shorturl.asia/QrScf>> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

⁶⁸⁸ เสฐธา ทองยิ่ง, ‘พิพิธภัณฑสถาน: การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร’ <<https://parliamentmuseum.go.th/2564/ar64-election-01.html>> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

พรรคสหประชาไทยก็ได้รับการสนับสนุนให้จัดตั้งรัฐบาลได้ในที่สุด เนื่องจากพรรคนี้เป็นพรรครัฐบาลอยู่ก่อนแล้ว และได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่สังกัดพรรค และสมาชิกที่แปรพรรคมาให้การสนับสนุน⁶⁸⁹ ดังนั้น จอมพลถนอม กิตติขจร จึงได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 3 ที่มาจากการเลือกตั้งดังกล่าว ภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 31 (11 มีนาคม พ.ศ. 2512 – 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514) ทั้งนี้ ในช่วงนี้ได้เกิดปัญหาขัดแย้งหลายประการ⁶⁹⁰ เนื่องจากช่วงที่มีจัดการเลือกตั้งขึ้นได้มีการให้คำมั่นสัญญาถึงผลประโยชน์ตอบแทนต่าง ๆ ตามที่จอมพล ถนอม ได้เคยสัญญาไว้ในช่วงเลือกตั้งแก่ นายถวิล เจริญศิริ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานี และคนอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม เมื่อกลุ่มคนเหล่านั้นไม่ได้รับการตอบแทนดังที่สัญญาไว้ต่างพากันเรียกร้องจนเกิดความขัดแย้งที่นำไปสู่การเกิดผลกระทบต่องานของรัฐบาลเป็นเหตุให้ทางจอมพล ถนอม กิตติขจร ไม่อาจควบคุมสถานการณ์ในสภาผู้แทนราษฎรได้จึงตัดสินใจกระทำรัฐประหารยึดอำนาจตนเอง⁶⁹¹ โดยการกระทำรัฐประหารครั้งนี้ไม่มีชื่อเรียกคณะรัฐประหารเป็นการเฉพาะเหมือนการกระทำรัฐประหารที่ผ่านมา แต่ได้เรียกตัวเองว่าเป็นคณะปฏิวัติ ซึ่งการกระทำรัฐประหารครั้งนี้ในขณะเดียวกันก็พบว่า ได้มีนักวิชาการส่วนใหญ่ที่กำลังเติบโตทางวิชาการเข้าร่วมสนับสนุนคณะรัฐประหารนี้ด้วย โดยอ้างว่าทำเพื่อ “ช่วยชาติ” และเชื่อว่า “ทหารสมัยโน้นกับสมัยนี้ต่างกัน สมัยโน้น การประท้วงรัฐประหารเป็นเรื่องที่ไม่ค่อยมีคนกล้าทำ เพราะอำนาจของทหารในยุคเยี่ยสิบ สามสิบปีที่ผ่านมา นั้น อย่าว่าแต่คนเลย หากก็ยังวิ่งหนีหางจิ้งจอก”⁶⁹² จึงเป็นสาเหตุให้การกระทำรัฐประหารครั้งนี้เกิดขึ้นและประสบความสำเร็จได้อย่างง่ายดาย ณ ขณะนั้น โดยภายหลังการกระทำรัฐประหารยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้น จอมพล ถนอม กิตติขจร ในฐานะผู้นำการกระทำรัฐประหารได้แต่งตั้งคณะรัฐมนตรีไทยที่เรียกตนเองว่าเป็นคณะปฏิวัติ (17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 - 17 ธันวาคม 2515) เข้ามาบริหารประเทศชั่วคราวก่อนที่จะได้ทำการแต่งตั้งตนเองให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยที่เรียกตนเองว่าเป็นคณะปฏิวัติ (17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 - 17 ธันวาคม 2515) เข้ามาบริหารประเทศชั่วคราวก่อนที่จะได้ทำการแต่งตั้งตนเองให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 32 (19 ธันวาคม 2515 - 14 ตุลาคม 2516) ที่ซึ่งมาจากการกระทำรัฐประหาร

⁶⁸⁹ วิทยา นาศิริกุลกิจ, ‘ระบบพรรคการเมืองไทย: ศึกษาเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างยุคก่อนการปฏิวัติ พ.ศ. 2501 กับสมัยปัจจุบัน’ (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2514) 82-83. และเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช, ‘การสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคการเมืองในประเทศไทย’ (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2519) 104-105.

⁶⁹⁰ จเร พันธุ์เปรื่อง, ‘ถนอม กิตติขจร (จอมพล)’ <<https://shorturl.asia/1pLf0>> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

⁶⁹¹ THE STANDARD TEAM, ‘17 พฤศจิกายน 2514 – จอมพล ถนอม กิตติขจร ก่อการรัฐประหารตนเอง’ <<https://thestandard.co/onthisday17112514/>> สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2567.

⁶⁹² MGR ONLINE, ‘ศาสตราจารย์ ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช (86): รัฐประหาร 17 พฤศจิกายน 2514’ <<https://mgronline.com/daily/detail/9650000091436>> สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2567.

สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ ผู้กระทำการและ/หรือกลุ่มบุคคลผู้กระทำการ พร้อมกลุ่มผู้สนับสนุนการกระทำรัฐประหารได้มีการอ้างเหตุผลหลักสำคัญ 1 ประการ ที่ใช้ในการกล่าวอ้างถึงความชอบธรรมของตน เพื่อกระทำการรัฐประหาร (Coup de'etat) คือ อ้างความมั่นคงของประเทศ

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของผู้ดำเนินการกระทำรัฐประหารในประเทศไทยในครั้งนี้ พบว่า จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาททางการเมืองตั้งแต่ต้นจนถึงมีอำนาจที่วางแผนก่อการรัฐประหารเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 ขึ้นและประสบความสำเร็จในฐานะเป็นผู้นำในการกระทำรัฐประหารครั้งที่ 8 ของประเทศไทย โปรดดูตารางที่ 4.8 ดังนี้

ตารางที่ 4.8 บทบาททางการเมืองของจอมพลถนอม กิตติขจร

พุทธศักราช	บทบาททางการเมืองของจอมพลถนอม กิตติขจร
พ.ศ. 2477	ประจำแผนกโครงสร้างพื้นฐาน กรมแผนที่ทหาร
พ.ศ. 2490	ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 21
พ.ศ. 2491	ตำแหน่งผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 11
(รัฐประหาร)	
พ.ศ. 2492	ตำแหน่งรองผู้บัญชาการกองพลที่ 1
พ.ศ. 2493	(1) ผู้บัญชาการกองพลที่ 1 (2) ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 1 และ (3) ผู้บังคับการจังหวัดทหารบกกรุงเทพฯ ฯ
พ.ศ. 2494	(1) รองแม่ทัพ กองทัพที่ 1 และ
(รัฐประหาร)	(2) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภทที่ 2
พ.ศ. 2497	แม่ทัพกองทัพที่ 1 และผู้บัญชาการภาคทหารบกที่ 1
พ.ศ. 2498	คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 25 (เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2498 - 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
พ.ศ. 2500	(1) ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก
(รัฐประหาร)	(2) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 26 รัฐบาลของจอมพล แปลก พิบูลสงคราม (31 มีนาคม พ.ศ. 2500 - 12 กันยายน พ.ศ. 2500) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ต่อมาได้ถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งและทำการยึดอำนาจจากการทำรัฐประหารร่วมกับจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และ

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

พุทธศักราช	บทบาททางการเมืองของจอมพลถนอม กิตติขจร
	(3) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 27 รัฐบาลของนายพจน์ สารสิน (23 กันยายน พ.ศ. 2500 – 26 ธันวาคม พ.ศ. 2500) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
พ.ศ. 2501	(1) นายกรัฐมนตรีสมัยที่ 1 ภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 28 และ (2) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 28 (1 มกราคม พ.ศ. 2501 – 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม *เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจรัฐบาล จอมพลถนอม กิตติขจร ประกาศแต่งตั้ง จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี
พ.ศ. 2502 -	(1) รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด และ
พ.ศ. 2506	(2) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 29 (10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2502 – 8 ธันวาคม พ.ศ. 2506) ดำรงตำแหน่งเป็นรองนายกรัฐมนตรี
พ.ศ. 2506 -	(1) นายกรัฐมนตรีสมัยที่ 2 ภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 30 และ
พ.ศ. 2512	(2) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 30 (11 ธันวาคม พ.ศ. 2506 – 7 มีนาคม พ.ศ. 2512) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม, ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และ ผู้บัญชาการทหารบก
พ.ศ. 2512 -	(1) นายกรัฐมนตรีสมัยที่ 3 คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 31 และ
พ.ศ. 2514	(2) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 31 (11 มีนาคม พ.ศ. 2512 – 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
พ.ศ. 2514	*เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 ยึดอำนาจรัฐบาลตนเอง ได้จัดตั้งสภาบริหาร (รัฐประหาร) คณะปฏิวัติ
	(1) นายกรัฐมนตรีสมัยที่ 4 คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 32 และ (2) คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 32 (19 ธันวาคม พ.ศ. 2515 – 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
พ.ศ. 2515	สภานิติบัญญัติแห่งชาติตามธรรมนูญการปกครอง ได้มีมติให้จอมพล ถนอม กิตติขจร เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อไป
พ.ศ. 2516	ถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516

9. การกระทำรัฐประหารครั้งที่ 9

การรัฐประหารครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ซึ่งนำโดยพลเรือเอกสัจ จลอยู่⁶⁹³ ได้ทำการเข้ายึดอำนาจรัฐบาลพลเรือนของหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยอาศัยเหตุการณ์ประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยของนักศึกษาและประชาชนที่ปราศจากอาวุธได้ลุกฮือขึ้นสู้ต่อสู้เพื่อต้องการที่จะโค่นรัฐบาลเผด็จการที่นำโดยสถาบันทหารและระบบราชการสืบเนื่องจากระบอบนี้ได้ครอบงำการเมืองไทยอยู่นานถึง 16 ปี นับตั้งแต่การยึดอำนาจของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2501 ทำให้เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 รัฐบาลเผด็จการทหารของจอมพลถนอม กิตติขจร ได้ประกาศลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และได้ประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2519 ซึ่งในการเลือกตั้งครั้งนี้รัฐบาลพลเรือนของหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นรัฐบาลภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 38 (5 ตุลาคม 2519 - 22 ตุลาคม 2519) จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ที่ถือเป็นเหตุการณ์ที่นองเลือดครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ไทยที่ซึ่งนำโดยกลุ่มกระหังแดง⁶⁹⁴ และกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ⁶⁹⁵ ที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรงเข้าจัดการขบวนการเรียกร้องของนักศึกษาและประชาชน เพื่อให้ยุติบทบาทการเรียกร้องดังกล่าวและนำประเทศกลับคืนสู่เสถียรภาพเช่นเดิมโดยทำให้มีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 39 คน และบาดเจ็บ 145 คน ซึ่งการก่อการสังหารนองเลือดครั้งนี้ไม่มีการจับกุมฆาตกรผู้ก่อการสังหารเลยแม้แต่คนเดียว⁶⁹⁶รวมทั้ง เหตุการณ์ใช้ความรุนแรงเข้าจัดการขบวนการเรียกร้องของนักศึกษาและประชาชนนี้ ได้ก่อให้เกิดการสร้างเงื่อนไขที่ใช้เป็นข้ออ้างเพื่อประกาศรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาของคณะรัฐประหารที่นำโดยพลเรือเอกสัจ จลอยู่ ในฐานะผู้บัญชาการทหารสูงสุดในขณะนั้น เมื่อ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ทั้งนี้ คณะรัฐประหารได้กล่าวประณามนักการเมืองว่าเป็นพวกที่ไร้ประสิทธิภาพภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ซึ่งภายหลังยึดอำนาจ คณะรัฐประหารได้แต่งตั้งให้ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร

⁶⁹³ อนุสรณ์งานศพวีรประวัติสัจ จลอยู่ (2458-2523) ผลงานสัจ จลอยู่ 2524.

⁶⁹⁴ บันทึก 6 ตุลา, 'โครงการ "บันทึก 6 ตุลา" Documentation of Oct 6' <<https://doct6.com/>> สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2567.

⁶⁹⁵ กลุ่มนวพล ชมรมอาชีวะเสรี กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน กลุ่มเพชรไทย กลุ่มช้างดำ กลุ่มพิทักษ์ไทย สหพันธ์นักศึกษาครูแห่งประเทศไทย กลุ่มแนวร่วมรักชาติ กลุ่มประชาชนผู้รักชาติ กลุ่มแนวร่วมต่อต้านเผด็จการทุกรูปแบบ ขบวนการปฏิรูปแห่งชาติ สหพันธ์ครูอาชีวะ กลุ่มกรรมกรเสรี กลุ่มคางคาวไทย กลุ่มกล้วยไม้ไทย กลุ่มวิหคสายฟ้า กลุ่มสหภาพแรงงานเอกชน ชมรมแม่บ้าน ฯลฯ.

⁶⁹⁶ ธิกานต์ ศรีนารา, '6 ตุลาคม 2519' <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=6_%E0%B8%95%E0%B8%B8%E0%B8%A5%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%A1_2519> สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2567.

อดีตผู้พิพากษาเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี⁶⁹⁷ ภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 39 (22 ตุลาคม 2519 - 20 ตุลาคม 2520)⁶⁹⁸

สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ (ถือว่าเป็นการการทำลายสิทธิประชาธิปไตยของประชาชนและก่ออาชญากรรมต่อประชาชนเนื่องจากเป็นเหตุให้การสังหารหมู่ที่เกิดขึ้นกลายเป็นข้ออ้างให้พลเรือเอกสฤษดิ์ ชลออยู่ และพวกใช้ข้ออ้างข้อหนึ่งในการทำรัฐประหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ้างความมั่นคงของประเทศ) ผู้กระทำการและ/หรือกลุ่มบุคคลผู้กระทำการพร้อมกลุ่มผู้สนับสนุนการกระทำรัฐประหารได้มีการอ้างเหตุผลหลักสำคัญ 4 ประการ ที่ใช้ในการกล่าวอ้างถึงความชอบธรรมของตน เพื่อกระทำการรัฐประหาร (Coup de'etat) คือ

- 1) อ้างการบริหารงานของรัฐบาล
- 2) อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ
- 3) อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และ
- 4) อ้างความมั่นคงของประเทศ

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของผู้ดำเนินการกระทำรัฐประหารในประเทศไทยในครั้งนี้ พบว่า พลเรือเอกสฤษดิ์ ชลออยู่ เป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาททางการเมืองตั้งแต่ต้นจนถึงมีอำนาจที่วางแผนก่อการรัฐประหารเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ขึ้นและประสบความสำเร็จในฐานะเป็นผู้ดำเนินการกระทำรัฐประหารครั้งที่ 9 ของประเทศไทย โปรดดูตารางที่ 4.9 ดังนี้

⁶⁹⁷ กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม, '6 ตุลาคม 2519: เจ้าหน้าที่รัฐ "สังหารหมู่" นักศึกษากลางธรรมศาสตร์, ทหารฉวยโอกาสยึดอำนาจ' <https://www.silpa-mag.com/this-day-in-history/article_3139> สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2567.

⁶⁹⁸ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 39 (22 ตุลาคม 2519 - 20 ตุลาคม 2520), <https://www.soc.go.th/?page_id=5925> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

ตารางที่ 4.9 บทบาททางการเมืองของพลเรือเอก สวัสดิ์ ชลอมอยู่

พุทธศักราช	บทบาททางการเมืองของพลเรือเอก สวัสดิ์ ชลอมอยู่
พ.ศ. 2478	เป็นนักเรียนนายเรือ และขึ้นทะเบียนทหารกองประจำการ (ทร.2478/สพ.1)
พ.ศ. 2483	(1) สำเร็จการศึกษาออกมารับราชการเป็นว่าที่เรือตรี สำรองราชการกรมเสนาธิการทหารเรือ และ (2) เดินทางไปราชการกองทัพในกรณีพิพาทกับอินโดจีนฝรั่งเศส ในตำแหน่งตันตอร์ปิโด ร.ล.สุราษฎร์
พ.ศ. 2484	ถูกอังกฤษจับเป็นเชลยศึกที่สิงคโปร์ในกรณีสงครามมหาเอเชียบูรพา ถึง 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2485
พ.ศ. 2491	ได้รับตำแหน่งเป็นนาวาตรี
พ.ศ. 2494	ถูกควบคุมตัวในกรณีกบฏแมนฮัตตัน ถึง 29 กันยายน พ.ศ. 2494
พ.ศ. 2495	ไปรับ ร.ล. ตองปลิว และ ร.ล. ลีวลม จากเมือง Seattle มลรัฐ Washington ประเทศสหรัฐอเมริกาในตำแหน่งผู้บังคับหมู่เรือและรักษาราชการ ผู้บังคับการเรือ ร.ล. ตองปลิว ถึง 16 กันยายน พ.ศ. 2495
พ.ศ. 2496	(1) เป็นฝ่ายเสนาธิการกองเรือยุทธการ และเป็น นาวาโท และ (2) เดินทางไปร่วมรบกับสหประชาชาติในกรณีสงครามเกาหลี ในตำแหน่งผู้บังคับหมู่เรือ และผู้บังคับการเรือ ร.ล. ท่าจีน ถึง 31 มกราคม พ.ศ. 2498
พ.ศ. 2499	ได้รับตำแหน่งเป็นนาวาเอก
พ.ศ. 2500-	เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 2 ในช่วงเวลานี้ได้คัดเลือกให้เป็น
พ.ศ. 2501	กรรมการสามัญประจำสภาใน “คณะกรรมการการตรวจงานการประชุม” (สมาชิกภาพสิ้นสุด เพราะยกเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2475)
พ.ศ. 2502	เป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ถึงวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2511
พ.ศ. 2503	ได้รับตำแหน่งเป็น พลเรือตรี
พ.ศ. 2504	เป็นคณะทูตทหารไปเยือนประเทศสหรัฐอเมริกา ถึง 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2504
พ.ศ. 2511	เป็นสมาชิกวุฒิสภา ในช่วงเวลานี้ได้รับคัดเลือกให้เป็นคณะกรรมการสามัญประจำสภาในคณะ “กรรมการ การศึกษา การสาธารณสุข และสาธารณูปการ” ถึง 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2514
พ.ศ. 2512	ได้รับตำแหน่งเป็น รองเสนาธิการทหารเรือ

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

พุทธศักราช	บทบาททางการเมืองของพลเรือเอก สงัด ชลออยู่
พ.ศ. 2514	(1) เป็น รองเสนาธิการทหาร และเป็นพลเรือเอก และ (2) เป็นสมาชิกวุฒิสภา ในช่วงเวลานี้ได้รับเลือกให้เป็นคณะกรรมการธิการสามัญประจำสภาใน “คณะกรรมการ ธิการ การศึกษา การสาธารณสุข และการสาธารณูปการ” ถึง 17 พฤศจิกายน 2514 (สมาชิกภาพสิ้นสุดลง เพราะ “คณะปฏิวัติประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 (ฉบับที่ 3)”
พ.ศ. 2515	(1) เป็นผู้บัญชาการกองเรือยุทธการ และ (2) เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
พ.ศ. 2516	(1) ได้รับตำแหน่งเป็น รองผู้บัญชาการทหารเรือ และ (2) เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชุดที่ 2 ในช่วงเวลานี้ได้รับเลือกให้เป็นคณะกรรมการธิการสามัญประจำสภา ใน “คณะกรรมการ ธิการ การศึกษา การสาธารณสุข และการสาธารณูปการ” (สมาชิกภาพสิ้นสุดลง เพราะ พันหน้าที่ตามบทเฉพาะกาล มาตรา 234 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517)
พ.ศ. 2517	(1) เดินทางไปร่วมงานวันกองทัพเกาหลี และพิธีเปิดอนุสาวรีย์เชิดชูวีรกรรมทหารไทยที่ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี และเป็นคณะทูตสันถวไมตรีไปเยือนประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐจีน ถึง 15 ตุลาคม พ.ศ. 2517 (2) เป็นคณะทูตสันถวไมตรีไปเยือนประเทศอินเดีย และสาธารณรัฐสิงคโปร์ ถึง 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2517 (3) เป็นคณะทูตสันถวไมตรีทางทหารไปเยือนประเทศมาเลเซีย และสาธารณรัฐสิงคโปร์ ถึง 21 ธันวาคม พ.ศ. 2517 และ (4) เป็นคณะทูตสันถวไมตรีทางทหารไปเยือนประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ถึง 30 ธันวาคม พ.ศ. 2517
พ.ศ. 2518	(1) เป็นคณะทูตสันถวไมตรีทางทหารไปเยือนประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพเวียดนาม และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ถึง 11 มีนาคม พ.ศ. 2518 (2) เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด และรักษาราชการผู้บัญชาการทหารเรือ และ (3) เป็นพลเอก และพลอากาศเอก

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

พุทธศักราช	บทบาททางการเมืองของพลเรือเอก สงัด ชลออยู่
พ.ศ. 2519	(1) เป็นนายทหารพิเศษประจำกรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์
(รัฐประหาร)	(2) ออกจากราชการเนื่องจากครบกำหนดเกษียณอายุ เป็นนายทหารนอกราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญ สังกัดสำนักปลัดกระทรวงกลาโหม
	(3) เป็นสมาชิกสภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน การทำหน้าที่สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินสิ้นสุดลง เพราะ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมาชิกสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ถึง 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2519 และ
	(4) คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 38 (5 ตุลาคม พ.ศ. 2519 – 22 ตุลาคม พ.ศ. 2519) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
	*เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติยึดอำนาจโดยการรัฐประหาร และประกาศแต่งตั้ง นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี
	(1) เป็นประธานสภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรี และ
	(2) คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 39 (22 ตุลาคม พ.ศ. 2519 – 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520) ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

10. การกระทำรัฐประหารครั้งที่ 10

การรัฐประหารครั้งนี้เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 ซึ่งนำโดย พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ เป็นหัวหน้าคณะรัฐประหาร พร้อมทั้ง พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เลขาธิการคณะ ได้ทำการเข้ายึดอำนาจรัฐบาลของ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจากคณะรัฐประหารชุดเดียวกันนี้⁶⁹⁹ หรือเรียกอีกอย่างว่ารัฐประหารตนเองภายใต้คณะรัฐมนตรีที่เรียกตนเองว่าเป็นคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน (การรัฐประหารซ้ำ) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการปลดรัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ที่ใช้เป็นฉากบังหน้าให้แก่คณะรัฐประหารนี้ในครั้งทำการรัฐประหารรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ในปี พ.ศ. 2519 และเพื่อจัดตั้งรัฐบาลของกลุ่มคณะรัฐประหารกันเอง ซึ่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินชุดนี้มาจากการกระทำรัฐประหารโดยผลของการรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาลของ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร นั้นทำให้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2519 และได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2520 จนกระทั่งถึงวันที่ 22

⁶⁹⁹ THE STANDARD TEAM, '20 ตุลาคม 2520 – ทหารยึดอำนาจรัฐบาลที่ตัวเองขอให้มาเป็นนายกรัฐมนตรี' <<https://thestandard.co/onthisday20102520/>> สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2567.

ธันวาคม พ.ศ. 2521 คณะรัฐประหารในนามของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินจึงได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวร พ.ศ. 2521 และแต่งตั้งให้ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด คนใหม่ขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 15 ภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 40 (12 พฤศจิกายน 2520 - 12 พฤษภาคม 2522)⁷⁰⁰ อย่างไรก็ตาม หลังจากนั้นได้เกิดความขัดแย้งทางอำนาจระหว่างคณะรัฐประหารกันเองจนทำให้พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ประกาศลาออก ทำให้ต่อมาในการประชุมรัฐสภามีการเลือกผู้ที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีทำให้ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ผู้บัญชาการทหารบกที่ซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกสภาปฏิรูปการปกครองในขณะนั้น ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อจากพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ที่ลาออกไป

สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ ผู้กระทำการและ/หรือกลุ่มบุคคล ผู้กระทำการ พร้อมกลุ่มผู้สนับสนุนการกระทำรัฐประหารได้มีการอ้างเหตุผลหลักสำคัญ 3 ประการ ที่ใช้ในการกล่าวอ้างถึงความชอบธรรมของตน เพื่อกระทำการรัฐประหาร (Coup de'etat) คือ

- 1) อ่างการบริหารงานของรัฐบาล
- 2) อ่างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และ
- 3) อ่างความมั่นคงของประเทศ

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของผู้นำในการกระทำรัฐประหารในประเทศไทยในครั้งนี้ พบว่า พลเรือเอกสัจ จลลอยู่ เป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาททางการเมือง⁷⁰¹ ตั้งแต่ต้นจนถึงมีอำนาจที่วางแผนก่อการรัฐประหารเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 ขึ้น

⁷⁰⁰ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 'ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 40 (12 พฤศจิกายน 2520 - 12 พฤษภาคม 2522)' <https://www.soc.go.th/?page_id=5927> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567. และได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นเมื่อวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2522 และผลของการเลือกตั้งครั้งนี้ปรากฏว่า พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ชนะการเลือกตั้งและได้กลับมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 41 (24 พฤษภาคม 2522 - 3 มีนาคม 2523) อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งครั้งนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางว่าไม่เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตยและไม่เคารพสิทธิมนุษยชน และต่อมารัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นี้ได้สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2523 (เป็นวันที่รัฐบาลจะแถลงนโยบายต่อสภา) เนื่องจากพลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรีได้ประกาศลาออกจากตำแหน่ง โดยให้เหตุผลในการลาออกครั้งนี้ว่า "ได้เกิดการขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับรัฐสภา ในปัญหาที่สำคัญหลายเรื่อง และหลายครั้งจนยากที่จะบริหารงานของชาติให้ดำเนินการไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้" ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2523 ได้มีการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนใหม่ คณะรัฐมนตรีคณะนี้จึงพ้นจากตำแหน่งไปตามวาระ; สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 'ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 41 (24 พฤษภาคม 2522 - 3 มีนาคม 2523)' <https://www.soc.go.th/?page_id=5929> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

⁷⁰¹ ห้องสมุดรัฐสภา, *ชีวประวัติสัจ จลลอยู่ (2458-2523) ผลงานสัจ จลลอยู่* (กรุงเทพมหานคร: 2524).

และประสบความสำเร็จในฐานะเป็นผู้นำในการกระทำรัฐประหารครั้งที่ 10 ของประเทศไทย โปรดดูตารางที่ 4.10 ดังนี้

ตารางที่ 4.10 บทบาททางการเมืองของพลเรือเอก สงัด ชลออยู่ (เพิ่มเติม)

พุทธศักราช	บทบาททางการเมืองของพลเรือเอก สงัด ชลออยู่
พ.ศ. 2520	*เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 เป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติยึดอำนาจโดยการ (รัฐประหาร) รัฐประหาร และประกาศแต่งตั้ง พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี
พ.ศ. 2522	เป็นสมาชิกวุฒิสภาจนถึงอนิจกรรม

11. การกระทำรัฐประหารครั้งที่ 11

การรัฐประหารครั้งนี้เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ซึ่งนำโดยพลเอกสุนทร คงสมพงษ์⁷⁰² ผู้บัญชาการทหารสูงสุด พร้อมทั้ง คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ รสช. (National Peace Keeping Council-NPKC) ซึ่งคณะชุดนี้มาจากการกระทำรัฐประหาร (24 กุมภาพันธ์ 2534 - 1 มีนาคม 2534) ที่ประกอบด้วยพลเอกสุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก ได้นำกำลังเข้ายึดอำนาจล้มรัฐบาลของนายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ หัวหน้าพรรคชาติไทยที่มาจากผลการเลือกตั้งของประชาชน⁷⁰³ ภายหลังการรัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 คณะรัฐประหารได้แต่งตั้งให้ นายอานันท์ ปันยารชุน ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี⁷⁰⁴ ภายใต้ คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 47 (6 มีนาคม 2534 - 7 เมษายน 2535) โดยคณะรัฐมนตรีชุดนี้ได้สิ้นสุดลง เนื่องจากได้มีการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปขึ้นในวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 ทำให้ คณะรัฐมนตรีชุดนี้จึงพ้นจากตำแหน่งไปตามวาระ⁷⁰⁵ ซึ่งคณะรัฐมนตรีชุดนายอานันท์ ปันยารชุน นี้มาจากการกระทำรัฐประหารที่กระทำหน้าที่บริหารประเทศในฐานะตัวแทนคณะรัฐประหารเพื่อรอที่จะ ให้บุคคลของคณะรัฐประหารดังกล่าวเข้ามาดำรงตำแหน่งผู้นำรัฐบาล โดยผ่านการจัดการเลือกตั้ง

⁷⁰² คณะกรรมการอำนวยการจัดทำหนังสือประวัติผู้บัญชาการทหารสูงสุด, พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และประธานสภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการกองบัญชาการทหารสูงสุด 2534).

⁷⁰³ นรนิติ เศรษฐบุตร และนิยม รัฐอมฤต, '23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534' <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=23_%E0%B8%81%E0%B8%B8%E0%B8%A1%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%98%E0%B9%8C_%E0%B8%9E.%E0%B8%A8.2534> สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2567.

⁷⁰⁴ วาสนา นาน่วม, *สุจินดา คราประยูร กำเนิดและอวสาน รสช.* (พิมพ์ครั้งที่ 5, มติชน 2555) 193-194.

⁷⁰⁵ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 47 (6 มีนาคม 2534 - 7 เมษายน 2535), <https://www.soc.go.th/?page_id=5941> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

ทั่วไปเมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับคณะที่ทำการรัฐประหาร ซึ่งการเลือกตั้งครั้งนี้ผลปรากฏว่าฝ่ายคณะรัฐประหารได้รับชัยชนะทำให้ พลเอก สุจินดา คราประยูร หนึ่งในคณะ รสช. ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 19 ของประเทศไทยเมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2535 ภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 48 (17 เมษายน 2535 – 10 มิถุนายน 2535)⁷⁰⁶

สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ ผู้กระทำการและ/หรือกลุ่มบุคคล ผู้กระทำการ พร้อมกลุ่มผู้สนับสนุนการกระทำรัฐประหารได้มีการอ้างเหตุผลหลักสำคัญ 5 ประการ ที่ใช้ในการกล่าวอ้างถึงความชอบธรรมของตน เพื่อก่อการรัฐประหาร (Coup de'etat) คือ

- 1) อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน
- 2) อ้างการบริหารงานของรัฐบาล
- 3) อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ
- 4) อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ และ
- 5) อ้างความมั่นคงของประเทศ

ซึ่งรัฐบาลที่ทำการรัฐประหารในครั้งนี้ได้สร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมากจนเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์จนนำไปสู่เหตุการณ์เมื่อวันที่ 17-20 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ที่เกิดการปราบปรามผู้เข้าร่วมชุมนุมจนกระทั่งมีผู้เสียชีวิตและผู้สูญหาย หรือเรียกเหตุการณ์นี้ว่า “พฤษภาทมิฬ” หรือ “พฤษภาประชาธรรม” เนื่องจากการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยและความชอบธรรมต่อความยุติธรรมทางการเมืองที่ออกแบบและปกครองโดยคณะ รสช.

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของผู้นำในการกระทำรัฐประหารในประเทศไทยในครั้งนี้ พบว่า พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ เป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาททางการเมือง⁷⁰⁷ ตั้งแต่ต้นจนถึงมีอำนาจที่วางแผนก่อการรัฐประหารเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 ขึ้นและประสบความสำเร็จในฐานะเป็นผู้นำในการกระทำรัฐประหารครั้งที่ 11 ของประเทศไทย โปรดดูตารางที่ 4.11 ดังนี้

⁷⁰⁶ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 48 (17 เมษายน 2535 – 10 มิถุนายน 2535) <https://www.soc.go.th/?page_id=5943> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

⁷⁰⁷ มุลนิธิพลเอก สุนทร คงสมพงษ์ (พ.ศ. 2534), ประวัติพลเอกสุนทร คงสมพงษ์, สืบค้นเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2567. <https://kongsompong.or.th/history-sundhara/>

ตารางที่ 4.11 บทบาททางการเมืองของพลเอก สุนทร คงสมพงษ์

พุทธศักราช	บทบาททางการเมืองของพลเอก สุนทร คงสมพงษ์
พ.ศ. 2526	(1) วุฒิสมาชิก (ถึง พ.ศ. 2532) และ (2) นายทหารพิเศษประจำกรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์
พ.ศ. 2530	(1) ตุลาการศาลทหารสูงสุด และ (2) ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งประธานคณะกรรมการประสานองค์กรการเมือง กอ. รมน.
พ.ศ. 2532 - พ.ศ. 2533	ตุลาการศาลทหารสูงสุด
พ.ศ. 2534	(1) เป็นหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติการยึดอำนาจโดยการทำให้ (รัฐประหาร) รัฐประหาร และ (2) ประธานสภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ

12. การกระทำรัฐประหารครั้งที่ 12

การรัฐประหารครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ซึ่งนำโดยพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน⁷⁰⁸ ผู้บัญชาการทหารบก พร้อมทั้ง คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) ทำการยึดอำนาจจากรัฐบาลรักษาการของพลตำรวจโททักษิณ ชินวัตร⁷⁰⁹ ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนท่ามกลางการบอยคอต และการปฏิเสธการลงเลือกตั้งของพรรคการเมืองฝ่ายค้านที่นำโดยพรรคประชาธิปัตย์ แม้ว่าพรรคไทยรักไทยจะชนะเลือกตั้งในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2549 และกลับมาบริหารราชการแผ่นดินได้อีกครั้งแต่รัฐบาลก็ยังต้องประสบกับความไร้เสถียรภาพจนทำให้เกิดการกระทำรัฐประหาร⁷¹⁰ และยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ในขณะที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรเดินทางไปประชุมสหประชาชาติที่สหรัฐอเมริกา⁷¹¹ ภายหลังการยึดอำนาจนั้นทำให้ช่วงเวลานั้นคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ทำการรัฐประหาร

⁷⁰⁸ ประวัติพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน เกิดเมื่อ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2489 ที่อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี เป็นบุตรของ พันเอกสนั่น (นามสกุลเดิม อหะหมัดจุฬา) และนางมณี บุญยรัตกลิน ; กองบรรณาธิการมติชน, พล.อ. สนธิ บุญยรัตกลิน ผบ.ทบ. "ม้ามืด" ผู้นำรัฐประหาร (สำนักพิมพ์มติชน 2550).

⁷⁰⁹ Thai PBS Digital Media, 'รัฐประหาร "รัฐบาลทักษิณ" 19 กันยายน 2549 จากวันโค่นอำนาจ สู่วันคืนแผ่นดินเกิด' <<https://www.thaipbs.or.th/now/content/340>> สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2567.

⁷¹⁰ อิทธิพล โคตะมี, '19 กันยายน 2549: รัฐประหารที่ยากจะคิดว่าเกิดขึ้น' <<https://pridi.or.th/th/content/2021/09/836>> สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2567.

⁷¹¹ Springnews, 'ย้อนรอย 19 ก.ย. 2549 ทักษิณ ชินวัตร ถูกรัฐประหาร เปิดไทม์ไลน์เรียงเหตุการณ์' <<https://www.springnews.co.th/news/hot-issue/843355>> สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2567.

ได้ทำหน้าที่บริหารประเทศในช่วงวันที่ 19 กันยายน 2549 จนถึง 1 ตุลาคม 2549 และต่อมาคณะปฏิรูปการปกครองฯ ได้ทำการแต่งตั้งให้ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี ภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 56 (8 ตุลาคม 2549 - 6 กุมภาพันธ์ 2551) ซึ่งคณะรัฐมนตรีที่มาจากการกระทำรัฐประหารและได้สิ้นสุดลงเนื่องจากมีการเลือกตั้งทั่วไป แต่ยังคงปฏิบัติหน้าที่รักษาการ จนกว่าจะมีรัฐบาลที่ได้รับการเลือกตั้งชุดใหม่เข้ามารับหน้าที่บริหารประเทศต่อไป⁷¹²

สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ ผู้กระทำการและ/หรือกลุ่มบุคคลผู้กระทำการ พร้อมกลุ่มผู้สนับสนุนการกระทำรัฐประหารได้มีการอ้างเหตุผลหลักสำคัญ 4 ประการ ที่ใช้ในการกล่าวอ้างถึงความชอบธรรมของตน เพื่อกระทำการรัฐประหาร (Coup de'etat) คือ

- 1) อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน
- 2) อ้างการบริหารงานของรัฐบาล
- 3) อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และ
- 4) อ้างความมั่นคงของประเทศ

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของผู้นำในการกระทำรัฐประหารในประเทศไทยในครั้งนี้ พบว่า พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน เป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาททางการเมือง ตั้งแต่ต้นจนถึงมีอำนาจที่วางแผนก่อการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ขึ้นและประสบความสำเร็จในฐานะเป็นผู้นำในการกระทำรัฐประหารครั้งที่ 12 ของประเทศไทย โปรดดูตารางที่ 4.12 ดังนี้

⁷¹² สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ‘ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 56 (8 ตุลาคม 2549 - 6 กุมภาพันธ์ 2551)’ <https://www.soc.go.th/?page_id=5964> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

ตารางที่ 4.12 บทบาททางการเมืองของพลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน

พุทธศักราช	บทบาททางการเมืองของพลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน
พ.ศ. 2526	ผู้บังคับกองพันรบพิเศษที่ 2 กรมรบพิเศษที่ 1 (ผบ.รพศ.1 พัน.2)
พ.ศ. 2533	ผู้บังคับการกรมรบพิเศษที่ 1 (ผบ.รพศ.1)
พ.ศ. 2542	ผู้บัญชาการกองพลรบพิเศษที่ 1 รองผู้บัญชาการ หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ (ผบ.พล.รพศ.1)
พ.ศ. 2545	ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ (ผบ.นสศ.)
พ.ศ. 2547	ผู้ช่วยผู้บัญชาการกองทัพบก (ผช.ผบ.ทบ.)
พ.ศ. 2548	เป็นผู้บัญชาการทหารบก (ผบ.ทบ.)
พ.ศ. 2549	(1) เป็นหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี (รัฐประหาร) พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ก่อรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองของรัฐบาล พล.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งอยู่ระหว่างการประชุมสหประชาชาติที่นครนิวยอร์ก (2) ประกาศแต่งตั้งพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี และ (3) เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2550 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนพิเศษ 147 ง) แต่งตั้งรัฐมนตรี พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน เป็นรองนายกรัฐมนตรี

13. การกระทำรัฐประหารครั้งที่ 13

การรัฐประหารครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ซึ่งนำโดยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา⁷¹³ พร้อมทั้ง คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ก่อการรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลรักษาการของ นายนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล ซึ่งทำหน้าที่รักษาการนายกรัฐมนตรี แทนนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จึงทำให้เกิดช่องว่างทางอำนาจบริหารแผ่นดิน ซึ่งส่งผลให้เกิดมีการรัฐประหารขึ้น ภายหลังจากการยึดอำนาจสำเร็จเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 แล้วนั้น คณะรัฐประหารชุดนี้ยังได้เข้าบริหารประเทศ จนถึง 29 สิงหาคม 2557 และได้ทำการประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

⁷¹³ ประวัติพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (นายกรัฐมนตรี ลำดับที่ 29 ของประเทศไทย) เกิดวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2497 ที่จังหวัดนครราชสีมา เป็นบุตรชายคนโตของ พันเอก (พิเศษ) ประพัฒน์ กับนางเข็มเพชร จันทร์โอชา ; รัฐบาลไทย, 'เกี่ยวกับรัฐบาล: ทำเนียบนายกรัฐมนตรี' <<https://www.thaigov.go.th/aboutus/cabinet/detail/272>> สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2567.

และได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 แทน⁷¹⁴ ต่อมาคณะรัฐประหารได้มีการแต่งตั้งให้พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 29 ภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 61 (30 สิงหาคม 2557 – 24 สิงหาคม 2562) ซึ่งคณะรัฐมนตรีชุดนี้มาจากการกระทำรัฐประหาร⁷¹⁵ และต่อมาคณะรัฐประหารได้มีการจัดฉากการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นเพื่อให้การกระทำรัฐประหารของตนเกิดความชอบธรรมขึ้นและผลการเลือกตั้งปรากฏว่าคณะรัฐประหารได้รับชัยชนะจึงทำให้พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เข้ารับดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีในประเทศไทยต่อเนื่องยาวนานถึง 9 ปี (นับตั้งแต่กระทำรัฐประหาร พ.ศ. 2557 จนถึง พ.ศ. 2566) ภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 62 (10 กรกฎาคม 2562 – 1 กันยายน 2566)⁷¹⁶ ซึ่งการรัฐประหารครั้งนี้ส่งผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อสิทธิพลเมืองและสิทธิการเมืองของประชาชนชาวไทยเป็นเวลานาน อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าประชาธิปไตยของประเทศไทยภายหลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2557 เป็นต้นมาตกอยู่ในสถานะที่เรียกว่า “ประชาธิปไตยที่ถูกควบคุมกำกับ” หรือเป็นระบอบการเมืองแบบผสมระหว่างประชาธิปไตยกับเผด็จการ (Hybrid Regime)⁷¹⁷

สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในครั้งนี้ ผู้กระทำการและ/หรือกลุ่มบุคคลผู้กระทำการ พร้อมกลุ่มผู้สนับสนุนการกระทำรัฐประหารได้มีการอ้างเหตุผลหลักสำคัญ 3 ประการ ที่ใช้ในการกล่าวอ้างถึงความชอบธรรมของตน เพื่อกระทำการรัฐประหาร (Coup de'etat) คือ

- 1) อ้างการบริหารงานของรัฐบาล
- 2) อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ และ
- 3) อ้างความมั่นคงของประเทศ

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของผู้นำในการกระทำรัฐประหารในประเทศไทยในครั้งนี้ พบว่า พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาททางการเมือง ตั้งแต่ต้นจนถึงมีอำนาจที่วางแผนก่อการรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557

⁷¹⁴ THE STANDARD TEAM, 22 พฤษภาคม 2557 – คสช. ก่อรัฐประหารรัฐบาลเลือกตั้ง, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2567. <https://thestandard.co/onthisday22052557/>

⁷¹⁵ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 61 (30 สิงหาคม 2557 – 24 สิงหาคม 2562), สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2567. https://www.soc.go.th/?page_id=5978

⁷¹⁶ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 62 (10 กรกฎาคม 2562 – 1 กันยายน 2566), สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2567. https://www.soc.go.th/?page_id=13434

⁷¹⁷ ยุทธพร อิศรชัย และ บรรเจิด สิงคะเนติ, รัฐประหาร 2557 (คสช.)' <[http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%A3_2557_\(%E0%B8%84%E0%B8%AA%E0%B8%8A.>](http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%A3_2557_(%E0%B8%84%E0%B8%AA%E0%B8%8A.>) สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2567.

ขึ้นและประสบความสำเร็จในฐานะเป็นผู้นำในการกระทำรัฐประหารครั้งที่ 13 ของประเทศไทย โปรดดูตารางที่ 4.13 ดังนี้

ตารางที่ 4.13 บทบาททางการเมืองของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

พุทธศักราช	บทบาททางการเมืองของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
พ.ศ. 2533	ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์ (ผบ.ร.21 พัน 2 รอ.)
พ.ศ. 2541	ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์ (ผบ.ร.21 รอ.)
พ.ศ. 2546	ผู้บัญชาการกองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ (ผบ.พล. ร 2 รอ.)
พ.ศ. 2549	แม่ทัพภาคที่ 1 (มทภ. 1) เป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการยึดอำนาจด้วยรับคำสั่งตรงจาก พล.ท. อนุพงษ์ เผ่าจินดา แม่ทัพภาคที่ 1 หลังจากนั้นเมื่อ พล.ท. อนุพงษ์ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบกและเลื่อนชั้นยศเป็น "พลเอก" พล.ต. ประยุทธ์ก็ได้เลื่อนชั้นยศขึ้นเป็น "พลโท" และรับตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ 1 และได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.)
พ.ศ. 2551	เสนาธิการทหารบก (เสธ.ทบ.) ได้รับตำแหน่งเป็นรองหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน ระหว่างวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2551 ถึง 14 กันยายน พ.ศ. 2551 และรับตำแหน่งรองผู้อำนวยการกองอำนาจการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน
พ.ศ. 2552	รองผู้บัญชาการทหารบก (รอง ผบ.ทบ.)
พ.ศ. 2553	ผู้บัญชาการทหารบก (ผบ.ทบ.)
พ.ศ. 2557	หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติทำการยึดอำนาจโดยการรัฐประหาร (รัฐประหาร)

โดยสรุป จากการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจุบันประเทศไทยนั้นมีคณะรัฐมนตรีไทยทั้งสิ้น 63 คณะ ซึ่งคณะที่เข้ามามีบทบาทในการเมืองไทยอย่างไม่ชอบธรรมเกิดขึ้นจำนวน 24 คณะ รวมทั้งคณะรัฐมนตรีที่มาจากการจัดการเลือกตั้งอีกจำนวน 3 คณะ รวมทั้งสิ้น 27 คณะรัฐมนตรี ตามรายละเอียดดังนี้

โดยประเทศไทยได้เกิดการกระทำรัฐประหารขึ้นตลอดระยะเวลา 91 ปี (นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476-พ.ศ. 2567) ภายหลังเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง พ.ศ. 2475 รวมทั้งสิ้น 13 ครั้ง ที่ถือเป็นการกระทำที่ไม่เป็นไปตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7

และถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงต่อประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริงที่เป็นไปตามหลักการในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเพื่อธำรงคงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตย รวมทั้ง ไม่เป็นไปตามความต้องการของคณะราษฎร ทั้งนี้ ภายหลังจากการกระทำรัฐประหารยึดอำนาจสำเร็จแล้ว ก็ได้มีการแต่งตั้งบุคคลภายในกลุ่มที่ทำการรัฐประหารเข้ามามีอำนาจในการบริหารประเทศ โดยให้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีและ/หรือแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีไทย (ที่เป็นพรรคพวกเดียวกัน) ให้มีอำนาจขึ้นมาเป็นคณะรัฐมนตรีไทยที่มาจากการกระทำรัฐประหาร มากถึง 19 คณะรัฐมนตรีไทยจากคณะรัฐมนตรีไทยทั้งหมดจำนวน 63 คณะฯ ประกอบด้วย

1. คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 3 (1 เมษายน 2476 – 20 มิถุนายน 2476) (2) คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 4 (24 มิถุนายน 2476 - 16 ธันวาคม 2476) (3) คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 19 (11 พฤศจิกายน 2490 - 21 กุมภาพันธ์ 2491) (4) คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 20 (25 กุมภาพันธ์ 2491 - 8 เมษายน 2491) (5) คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 21 (15 เมษายน 2491 - 25 มิถุนายน 2492) (6) คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 22 (28 มิถุนายน 2492 - 29 พฤศจิกายน 2494) (7) คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 23 (29 พฤศจิกายน 2494 - 6 ธันวาคม 2494) (8) คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 24 (8 ธันวาคม 2494 - 24 มีนาคม 2495) (9) คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 25 (28 มีนาคม 2495 - 21 มีนาคม 2500) (10) คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 26 (31 มีนาคม 2500 - 16 กันยายน 2500) (11) คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 27 (23 กันยายน 2500 - 26 ธันวาคม 2500) (12) คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 29 (10 กุมภาพันธ์ 2502 - 8 ธันวาคม 2506) (13) คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 30 (11 ธันวาคม 2506 - 7 มีนาคม 2512) (14) คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 32 (19 ธันวาคม 2515 - 14 ตุลาคม 2516) (15) คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 39 (22 ตุลาคม 2519 - 20 ตุลาคม 2520) (16) คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 40 (12 พฤศจิกายน 2520 - 12 พฤษภาคม 2522) (17) คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 47 (6 มีนาคม 2534 - 7 เมษายน 2535) (18) คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 56 (8 ตุลาคม 2549 - 6 กุมภาพันธ์ 2551) และ (19) คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 61 (30 สิงหาคม 2557 - 9 มิถุนายน 2562)

นอกจากนี้ ในการบริหารประเทศไทย โดยคณะรัฐมนตรีไทยนั้น พบว่า ในระหว่างช่วงระยะเวลา 91 ปีดังกล่าวได้มีกลุ่มคณะบุคคล (ที่ทำการรัฐประหาร) จำนวน 5 คณะ ตามแต่ละช่วงเวลาที่ได้เข้ามามีอำนาจในการบริหารประเทศไทยที่ไม่เป็นไปตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ได้แก่

- 1) คณะปฏิวัติภายใต้การนำของจอมพลถนอม กิตติขจร (2514)
- 2) คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินภายใต้การนำของพลเรือเอกสงัด ชลออยู่ (2520)
- 3) คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติภายใต้การนำของพลเอกสุนทร คงสมพงษ์ (2534)
- 4) คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้การนำของพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน (2549) และ

5) คณะรักษาความสงบแห่งชาติภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (2557)

ดังนั้น เมื่อรวมคณะรัฐมนตรีไทยที่มาจากการกระทำรัฐประหาร 19 คณะ กับกลุ่มคณะบุคคล (ที่ทำการรัฐประหาร) จำนวน 5 คณะ พบว่า รัฐบาลไทยที่ชอบด้วยกฎหมาย โดนยึดอำนาจอย่างไม่ชอบธรรม และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปวงชนชาวไทย ได้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง รวมทั้งสิ้นจากคณะรัฐมนตรี/กลุ่มคณะรัฐประหารจำนวน 24 คณะ นอกจากนี้ ยังพบว่า บุคคล/กลุ่มคณะบุคคลการกระทำรัฐประหาร ได้ให้มีการจัดการเลือกตั้งจอมปลอมขึ้นในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การกระทำรัฐประหารของคณะรัฐประหารนั้นเกิดความชอบธรรมขึ้นมาเพื่อจัดตั้งรัฐบาลจำนวนถึง 3 รัฐบาล (ประกอบด้วย คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 28 คณะที่ 41 และคณะที่ 62)⁷¹⁸

นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า เมื่อเกิดการกระทำรัฐประหารแต่ละครั้งในประเทศไทยที่ผ่านมา (ทั้งหมดจำนวน 13 ครั้ง) บุคคล/คณะบุคคลที่ทำการรัฐประหารจะทำการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ใช้อยู่ในขณะนั้นสูงถึง 8 ฉบับ นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 และมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475⁷¹⁹ ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทย ทั้งนี้ “การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหาร” เป็นการแสดงให้เห็นว่าบุคคล/คณะบุคคลที่ทำการรัฐประหารนั้นไม่เคารพกฎและกติกาตามระบอบประชาธิปไตย และไม่เคารพสิทธิของปวงชนชาวไทยเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โปรดดู ตารางที่ 4.14 ดังต่อไปนี้

⁷¹⁸ สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ‘ข้อมูลเกี่ยวกับคณะรัฐมนตรี’ <https://www.soc.go.th/?page_id=182> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

⁷¹⁹ พิพิธภัณฑ์รัฐสภา เล่าเรื่องการเมืองการปกครองไทย, ‘รัฐธรรมนูญไทย’ <<https://parliamentmuseum.go.th/constitution.html>> สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2566.

ตารางที่ 4.14 สรุปการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหาร

ครั้งที่	ประกาศใช้	รัฐธรรมนูญ	กลุ่มบุคคลผู้ทำการฉีก รัฐธรรมนูญ	สิ้นสุด	อายุ การใช้ บังคับ
1	9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490	รัฐธรรมนูญฉบับที่ 4 รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับ ชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 จำนวน 98 มาตรา และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับ ชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 จำนวนทั้งสิ้น 3 ครั้ง ⁷²⁰	คณะรัฐประหารภายใต้ การนำของ พลโท ผิน ชุณ หะวัน นาร่างรัฐธรรมนูญ ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อ ทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศใช้	23 มีนาคม 2492	1 ปี 4 เดือน 14 วัน
2	28 มกราคม พ.ศ. 2502	รัฐธรรมนูญฉบับที่ 7 ธรรมนูญการปกครอง ราชอาณาจักร	คณะรัฐประหารภายใต้ การนำของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ แล้ว	20 มิถุนายน 2511	9 ปี 4 เดือน 23 วัน

⁷²⁰ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 จำนวนทั้งสิ้น 3 ครั้ง ประกอบด้วย

- 1.) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2490
ประกาศใช้ : วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2490
ประเด็นแก้ไขเพิ่มเติม : เกณฑ์การคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนต่อจำนวนราษฎร และแก้ไขเพิ่มเติมคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งบางประการ
- 2.) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2491
ประกาศใช้ : วันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2491
ประเด็นแก้ไขเพิ่มเติม : ให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญ /วิธีการได้มาซึ่งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญและการสิ้นสุดของสภาร่างรัฐธรรมนูญ /หลักเกณฑ์และวิธีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร
- 3.) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2491
ประกาศใช้ : วันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2491
ประเด็นแก้ไขเพิ่มเติม : การให้เอกสิทธิคุ้มครองแก่สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ครั้งที่	ประกาศใช้	รัฐธรรมนูญ	กลุ่มบุคคลผู้ทำภารกิจ รัฐธรรมนูญ	สิ้นสุด	อายุ การใช้ บังคับ
3	15 ธันวาคม พ.ศ. 2515	พุทธศักราช 2502 จำนวน 20 มาตรา รัฐธรรมนูญฉบับที่ 9 ธรรมนูญการปกครอง ราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 จำนวน 23 มาตรา	นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรง พระปรมาภิไธยและประกาศใช้ คณะปฏิวัติภายใต้การนำของ จอมพล ถนอม กิตติขจร นำเอา ธรรมนูญการปกครองอาณาจักร พุทธศักราช 2502 มาแก้ไข ปรับปรุงแล้วประกาศใช้เป็น รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว	7 ตุลาคม 2517	1 ปี 9 เดือน 21 วัน
4	22 ตุลาคม พ.ศ. 2519	รัฐธรรมนูญฉบับที่ 11 รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 จำนวน 29 มาตรา	คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ทำการยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ และนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อ ทรงพระปรมาภิไธยและ ประกาศใช้	21 ตุลาคม 2520	1 ปี
5	9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2520	รัฐธรรมนูญฉบับที่ 12 ธรรมนูญการปกครอง ราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520 จำนวน 32 มาตรา	คณะปฏิวัติภายใต้การนำของ พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ นำร่าง ธรรมนูญการปกครองขึ้น ทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระ ปรมาภิไธยและประกาศใช้	22 ธันวาคม 2521	1 ปี 1 เดือน 13 วัน
6	1 มีนาคม พ.ศ. 2534	รัฐธรรมนูญฉบับที่ 14 ธรรมนูญการปกครอง ราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 จำนวน 33 มาตรา	คณะรักษาความสงบเรียบร้อย แห่งชาติ (รสช.) ภายใต้การนำ ของ พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ นำร่างธรรมนูญการปกครอง ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลง พระปรมาภิไธยและประกาศใช้	9 ธันวาคม 2534	9 เดือน 8 วัน

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ครั้งที่	ประกาศใช้	รัฐธรรมนูญ	กลุ่มบุคคลผู้ทำการฉีก รัฐธรรมนูญ	สิ้นสุด	อายุการใช้บังคับ
7	1 ตุลาคม พ.ศ. 2549	รัฐธรรมนูญฉบับที่ 17 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 จำนวน 39 มาตรา	คณะปฏิรูปการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข (คปค.) นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย เพื่อทรงลงพระ ปรมาภิไธย และ ประกาศใช้	24 สิงหาคม 2550	10 เดือน 24 วัน
8	22 กรกฎาคม พ.ศ. 2557	รัฐธรรมนูญฉบับที่ 19 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 จำนวน 48 มาตรา และได้มีการ แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 จำนวนทั้งสิ้น 4 ครั้ง ⁷²¹	คณะรักษาความสงบ เรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระ ปรมาภิไธย และ ประกาศใช้	6 เมษายน 2560	2 ปี 10 เดือน 6 วัน

⁷²¹ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 จำนวนทั้งสิ้น 4 ครั้ง ประกอบด้วย

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2558 ประกาศใช้: เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 ประเด็นแก้ไขเพิ่มเติม: ลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ/การถวายสัตย์ปฏิญาณ/กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ/วิธีการจัดทำประชามติร่างรัฐธรรมนูญ/วาระของสภาปฏิรูปแห่งชาติ และบทบัญญัติอื่น

2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2559 ประกาศใช้: เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2559 ประเด็นแก้ไขเพิ่มเติม: หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ รวมถึงขั้นตอนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

3) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2559 ประกาศใช้: เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2559 ประเด็นแก้ไขเพิ่มเติม: จำนวนสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นจำนวนไม่เกิน 250 คน

4) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2560 ประกาศใช้: 15 มกราคม 2560 ประเด็นแก้ไขเพิ่มเติม: กรณีพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ใน

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ครั้งที่	ประกาศใช้	รัฐธรรมนูญ	กลุ่มบุคคลผู้ทำกรณิก รัฐธรรมนูญ	สิ้นสุด	อายุ การใช้ บังคับ
รวบรวมการฉีกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร					
	ไทยของคณะปฏิวัติรัฐประหาร		จำนวนทั้งสิ้น 8 ครั้ง		

4.3 การละเมิดสิทธิมนุษยชนจากเหตุการณ์การทำให้รัฐประหารในประเทศไทย

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้มีการนำมาบัญญัติไว้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 โดยบัญญัติไว้ในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ของชนชาวสยาม ได้วางหลักไว้ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาหรือลัทธิใด ๆ และมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและ ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมของประชาชน” และ “ภายในบังคับแห่งกฎหมาย บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษาอบรม การประชุมโดยเปิดเผยการตั้งสมาคม การอาชีพ” นับแต่นั้นเป็นต้นมา การจัดทำรัฐธรรมนูญของประเทศไทยในแต่ละฉบับจะคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นประการสำคัญเสมอมา เพราะมองว่าสิทธิและเสรีภาพเป็นเกียรติยศและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย⁷²² นอกจากนี้ ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกลำดับที่ 55 ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2489 และได้ให้การรับรองในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งได้เข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา แต่อย่างไรก็ตาม เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยก็ยังคงมีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วง ปี ค.ศ. 2476 จนถึงปัจจุบันได้เกิดการทำให้รัฐประหารจำนวนมากถึง 13 ครั้ง ซึ่งในแต่ละครั้งนั้นมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง

ราชอาณาจักร หรือจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตาม จะทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์หรือไม่ก็ได้ รวมทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญ.

⁷²² พงษ์ธวัฒน์ บุญพิทักษ์ และสำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ‘สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560’ <https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1728> สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2567.

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษารวบรวมและทำการแบ่งประเภทของการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารออกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ (1) การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในเนื้อตัวร่างกาย⁷²³ (2) การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับสิทธิพลเมือง⁷²⁴ (3) การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิทางการเมือง และ (4) การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านเศรษฐกิจและสังคม

4.3.1 การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในเนื้อตัวร่างกาย

ปัจจุบัน การละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ยังคงมีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การละเมิดสิทธิมนุษยชนจากเหตุการณ์การรัฐประหาร (ไม่ว่าจะเป็นการทำรัฐประหารที่เกิดขึ้นก่อน ในขณะ หรือภายหลังก็ตาม) สิ่งที่เกิดขึ้นนั้นถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพอย่างร้ายแรงต่อประชาชนภายในประเทศเป็นอย่างมาก โดยพบว่า การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในเนื้อตัวร่างกายอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารนั้น ประชาชนที่ต่อต้านหรือไม่เห็นด้วยกับการทำรัฐประหารนั้น ๆ ซึ่งมีเสรีภาพโดยบริบูรณ์ในร่างกาย การแสดงความคิดเห็นโดยการพูด การเขียน ฯลฯ ก็จะได้รับบาดเจ็บสาหัสจนถึงขั้นเสียชีวิตหรือถูกจับกุมคุมขังให้สูญเสียสิทธิเสรีภาพในช่วงที่เกิดเหตุการณ์การรัฐประหารขึ้น โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษารวบรวมเหตุการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในเนื้อตัวร่างกายที่เกิดขึ้นภายในประเทศไทยอย่างน้อย 3 ครั้ง ซึ่งล้วนเป็นเหตุการณ์นองเลือดที่มีนัยสำคัญในประวัติศาสตร์การเมืองไทย โดยมีมูลเหตุสืบเนื่องจากการรัฐประหารและการใช้อำนาจรัฐโดยไม่เป็นธรรม และ/หรือ ในบางเหตุการณ์อาจเป็นผลจากการจัดสร้างสถานการณ์ความไม่สงบโดยเจตนา เพื่อเป็นเงื่อนไขไปสู่การยึดอำนาจ ดังนี้

1. เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พุทธศักราช 2516 มีจุดเริ่มต้นมาจากการรัฐประหารตัวเองของจอมพลถนอม กิตติขจร เมื่อ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 ที่บริหารประเทศภายใต้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2515 ที่มีลักษณะและสภาพเป็นรัฐธรรมนูญชั่วคราวที่ให้อำนาจเต็มแก่รัฐบาลจนทำให้รัฐบาลนี้มีอำนาจเผด็จการ ซึ่งเป็นสาเหตุหลักสำคัญที่ทำให้อาจารย์ นักศึกษา และประชาชน รวมตัวกันเพื่อประท้วงเรียกร้องให้มีการ (1) ประกาศใช้รัฐธรรมนูญถาวรโดยเร็ว (2) จัดหลักสูตรสอนอบรมเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญสำหรับประชาชน และ (3) กระตุ้นประชาชนให้สำนึกและวางแผนในสิทธิเสรีภาพของตน แต่ในการประท้วงเรียกร้องนี้ปรากฏว่าทางเจ้าหน้าที่รัฐได้ใช้กำลังติดอาวุธเข้าปราบปรามอาจารย์ นักศึกษา และประชาชน ที่เข้าชุมนุมประท้วงเรียกร้องดังกล่าวอย่างรุนแรง

⁷²³ Article 6-27 of International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR) and Article 1-16 of Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT).

⁷²⁴ Article 21 of International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR).

ส่งผลให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก⁷²⁵ (ซึ่งในช่วงเหตุการณ์วันที่ 14-15 ตุลาคม พ.ศ. 2516 นั้นพบว่ามีผู้เสียชีวิตสูงถึง 71 คน บาดเจ็บ 857 คน และสูญหายอีกเป็นจำนวนมาก)⁷²⁶ อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่ารัฐบาลชุดนี้ที่เข้าใช้อำนาจปราบปรามประชาชนในขณะนั้นเป็นรัฐบาล (ที่มาจากการทำรัฐประหารที่ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน) ซึ่งได้เข้ามาบีบคั้นทางทหารเมืองและใช้อำนาจอย่างไม่ชอบธรรม ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงพลังของประชาชนที่เสียสละชีวิตเพื่อล้มล้างรัฐบาลเผด็จการลงและต่อสู้เพื่อสิทธิและเสรีภาพตามระบอบประชาธิปไตย⁷²⁷

2. เหตุการณ์ 6 ตุลาคม พุทธศักราช 2519 ถือเป็นเหตุการณ์การนองเลือดครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของประเทศไทย เมื่อเจ้าหน้าที่รัฐ (ที่เป็นฝ่ายก่อให้เกิดความวุ่นวายเพื่อเตรียมการทำรัฐประหาร เนื่องจากทางรัฐบาลพลเรือนของนายเสนีย์ ปราโมช ยืนยันว่าไม่ได้เป็นผู้ออกคำสั่งและไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องใด ๆ กับเหตุการณ์การสังหารหมู่ดังกล่าว ซึ่งทางรัฐบาลมีคำสั่งเพียงให้เจ้าหน้าที่จับกุมตัวนักศึกษาที่มีส่วนกับการแสดงละครแขวนคอเท่านั้น มิได้สั่งให้ยิงนักศึกษาแต่อย่างใด)⁷²⁸ และทางกลุ่มฝ่ายขวาหลายกลุ่มได้ร่วมมือกันก่อการสังหารหมู่ นักศึกษาและประชาชน โดยการใช้กำลังติดอาวุธเข้าทารุณกรรมและสังหารชีวิตนักศึกษาอย่างไร้ความปราณีด้วยข้อหาเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ใจกลางพระนครจนทำให้มีผู้เสียชีวิตฝ่ายประชาชนอย่างน้อย 41 คน บาดเจ็บ 145 คน และสูญหายเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีนักศึกษาบางกลุ่มได้หนีเข้าไปในป่าเพื่อเอาชีวิตรอด ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนี้ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในเนื้อตัวร่างกายอย่างร้ายแรง อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์การนองเลือดครั้งนี้ไม่มีการจับกุมฆาตกรผู้ก่อการสังหารเลยแม้แต่คนเดียว ทั้ง ๆ ที่การกระทำดังกล่าวถือเป็นการฆาตกรรมมนุษย์ด้วยกันเองอย่างผิดกฎหมายโดยแน่แท้ แต่กลุ่มคนเหล่านี้นอกจากจะไม่ถูกจับกุมตามกฎหมายแล้วยังได้รับความดีความชอบในฐานะที่เป็นผู้พิทักษ์ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์อีกด้วย⁷²⁹ ซึ่งทำให้หมุ่ นักศึกษาและ

⁷²⁵ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, ‘14 ตุลา บันทึกประวัติศาสตร์’ <<https://pridi.or.th/th/content/2022/10/1291>> สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2567.

⁷²⁶ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, ‘เกิดอะไรใน “14 ตุลา” ก่อนมาสู่ชัยชนะสำคัญของประชาชนลูกฮือด้าน “คนธิปไตย”’ <https://www.silpa-mag.com/history/article_40175> สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2567.

⁷²⁷ Thai PBS Digital Media, ‘เปิดลำดับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ 14 ตุลา 2516’ <<https://www.thaipbs.or.th/now/content/410>> สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2567.

⁷²⁸ กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม, ‘6 ตุลาคม 2519: เจ้าหน้าที่รัฐ “สังหารหมู่” นักศึกษากลางธรรมศาสตร์, ทหารฉวยโอกาสยึดอำนาจ’ <https://www.silpa-mag.com/this-day-in-history/article_3139> สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2567.

⁷²⁹ สุราชัย ยิ้มประเสริฐ, ‘เหตุการณ์ 6 ตุลาฯ เกิดขึ้นได้อย่างไร’ <<https://doct6.com/learn-about/how>> สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2567.

ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยเหตุการณ์ครั้งนี้ยังเป็นเหตุการณ์ที่กลุ่มคณะทหารซึ่งนำโดยพลเรือเอกสัด ชลออยู่ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดในขณะนั้นฉกฉวยโอกาสเพื่อสร้างเงื่อนไขและใช้เป็นข้ออ้างในการทำรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเรือนที่ไม่ได้เป็นผู้ออกคำสั่งและไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องใด ๆ กับเหตุการณ์การสังหารหมู่ดังกล่าว⁷³⁰

3. เหตุการณ์ 17 พฤษภาคม พุทธศักราช 2535 (พฤษภาทมิฬ) ถือเป็นเหตุการณ์การนองเลือดครั้งสำคัญของประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองไทย เนื่องจากคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) เมื่อปี พ.ศ. 2534 นำโดย พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ได้ทำการรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเรือนของ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งคนแรกในรอบหลายสิบปี จึงเป็นสาเหตุที่สร้างความไม่พอใจให้แก่ประชาชนเป็นอย่างมาก และจนกระทั่ง พล.ต. จำลอง ศรีเมือง ได้นำกลุ่มผู้ชุมนุมเข้าประท้วงต่อต้านการสืบทอดอำนาจจากการทำรัฐประหารกับฝ่ายเจ้าหน้าที่ที่ถูกส่งมาควบคุมสถานการณ์จนเกิดการต่อสู้ปะทะกันอย่างยืดเยื้อยาวนานเป็นระยะเวลา 4 วัน 4 คืน ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ประชาชนได้รับบาดเจ็บล้มตายจำนวนมาก⁷³¹ ทั้งนี้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ได้แถลงการณ์ถึงยอดผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ คือ เสียชีวิต 44 คน บาดเจ็บ 1,728 คน และสูญหายเป็นจำนวนมาก⁷³² แต่อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์พฤษภาทมิฬนี้แสดงให้เห็นถึงการรวมพลังของกลุ่มประชาชนที่เริ่มตระหนักรู้ถึงภัยของการทำรัฐประหารในประเทศไทยจึงได้รวมตัวกันเข้าต่อต้านเพื่อรักษาในสิทธิและเสรีภาพของตนแต่ก็ยังคงพ่ายแพ้เนื่องจากคณะทหารได้เข้ามามีบทบาทและควบคุมอำนาจภายในประเทศทุก ๆ ด้านเรียบร้อยแล้ว

4.3.2 การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับสิทธิพลเมือง (เกี่ยวกับสิทธิการชุมนุม)

จากกรณีในประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีกับทางองค์การนานาชาติผ่านการรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน รวมถึงตราสารระหว่างประเทศเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยการบัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญในด้านสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิการชุมนุม ซึ่งการทำรัฐประหารนั้นถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิพลเมืองและสิทธิการชุมนุม โดย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารวบรวมการประกาศห้ามชุมนุมทางการเมือง

⁷³⁰ กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม, ‘6 ตุลาคม 2519: เจ้าหน้าที่รัฐ “สังหารหมู่” นักศึกษากลางธรรมศาสตร์, ทหารฉกฉวยโอกาสยึดอำนาจ’ <https://www.silpa-mag.com/this-day-in-history/article_3139> สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2567.

⁷³¹ THE STANDARD TEAM, ‘17 พฤษภาคม 2535 – เริ่มต้นเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ’ <<https://thestandard.co/onthisday17052535/>> สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2567.

⁷³² TODAY | Writer, ‘รำลึก 32 ปี เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ’ <<https://workpointtoday.com/salute-to-heroes/>> สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2567.

ต่าง ๆ จำนวน 3 เหตุการณ์ ได้แก่ เหตุการณ์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516, เหตุการณ์เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 และเหตุการณ์การรัฐประหารเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 ดังนี้

1. เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พุทธศักราช 2516 นับตั้งแต่การรัฐประหารเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 ของคณะปฏิวัติ อันมี จอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติได้กระทำการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินเป็นผลสำเร็จ และได้ประกาศให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 (ฉบับถาวร) โดยให้ใช้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญชั่วคราวไปพลางก่อน⁷³³ อย่างไรก็ตาม ในขณะนั้นประเทศไทยทำการเข้าร่วมเป็นสมาชิกร่วมกับทางองค์การนานาชาติในการรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน รวมถึงตราสารระหว่างประเทศเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ดังนั้น จอมพล ถนอม กิตติขจร ผู้นำคณะรัฐประหารได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 ดังกล่าวและได้นำเอาธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 มาใช้บังคับ แม้ว่า ในธรรมนูญการปกครองฯ ฉบับดังกล่าวนี้จะไม่มีการบัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในด้านสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิการชุมนุม รวมทั้ง คณะรัฐประหารได้มีการประกาศห้ามชุมนุมทางการเมืองในที่สาธารณะเกินกว่า 5 คนด้วย⁷³⁴ เพื่อให้ประชาชนมีความผิตรีองการชุมนุมทางการเมือง และถือเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพทางการเมืองอย่างร้ายแรง และการประกาศของคณะปฏิวัติรัฐประหารดังกล่าว ถือเป็นการบัญญัติเพื่อประโยชน์กลุ่มของตนทั้งสิ้น ซึ่งมีบทกำหนดโทษโดยสมบูรณ์ จึงถือเป็นการละเมิดต่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน รวมถึงกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองในด้านสิทธิการชุมนุม กรณีการจับกุมดังกล่าวทำให้เกิดชนวนการชุมนุมใหญ่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เพื่อขับไล่รัฐบาลจอมพล ถนอม กิตติขจร จึงตามมาด้วย

⁷³³ ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515; <https://library.parliament.go.th/sites/default/files/assets/files/give-take/content_thcons/NALT-9cons2515.pdf> สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2567.

⁷³⁴ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 4 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514

“ตามที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 เวลา 20.11 น. เป็นต้นไปแล้ว จึงห้ามมิให้มั่วสุมประชุมกันในทางการเมือง ณ ที่ใดๆ มีจำนวนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ผู้ใดฝ่าฝืน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป”.

เหตุการณ์น่าสลดใจเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พุทธศักราช 2516 ในที่สุด⁷³⁵ ภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พุทธศักราช 2516 ประกาศฉบับนี้ถูกยกเลิกโดยการออก “พระราชบัญญัติยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 4 ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 พ.ศ. 2517” ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2517 รวมระยะเวลาของการประกาศห้ามชุมนุมทางการเมือง คือ 2 ปี 2 เดือน 17 วัน ซึ่งการกระทำดังกล่าว (ก) ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศแล้วการยกเลิกดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นกระทำที่เป็นเหตุที่จะกล่าวอ้างเพื่อยกเลิกการที่จะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศตามหลักกฎหมายสนธิสัญญาแต่อย่างใด ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และ (ข) ก็ไม่เป็นเหตุที่จะใช้กล่าวอ้างด้วยการหยิบยกเอากฎหมายภายในของตนมาใช้เป็นเหตุเพื่อที่จะไม่ต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีนั้น⁷³⁶

2. เหตุการณ์ 6 ตุลาคม พุทธศักราช 2519 ท่ามกลางพลังแห่งอุดมการณ์ประชาธิปไตยของประชาชนที่เรียกร้องถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของตนเองในด้านสิทธิพลเมืองนั้นได้ทำให้เกิดเหตุการณ์จลาจลอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ปราบปรามนักศึกษาและประชาชน เพื่อทำการสลายการชุมนุมที่นำไปสู่การสังหารหมู่กลางเมืองหลวง ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในช่วงเช้าตรู่ของวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ซึ่งถือได้ว่าเป็นโศกนาฏกรรมของประเทศไทยและแสดงให้เห็นถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่โหดเหี้ยมที่สุดในประวัติศาสตร์ไทยอย่างเป็นระบบโดยฝ่ายขวา (อนุรักษนิยม) ที่ต้องการยึดอำนาจและถือเป็นอาชญากรรมรัฐ (State crime) ซึ่งตอนเย็นวันดังกล่าวนั้นได้มีการทำรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเรือนสำเร็จ และคณะรัฐประหารยังมีการออก “คำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 4” ลงวันที่ 6 ตุลาคม 2519 อันมีถ้อยคำและการกำหนดโทษต่อผู้ทำการชุมนุมประท้วงต่อต้านเช่นเดียวกับการประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2514 ภายหลังการรัฐประหารสำเร็จ จึงทำให้บริบททางการเมืองของประเทศไทยไม่มีการชุมนุมต่อต้านการรัฐประหารเกิดขึ้น หรือแม้แต่การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองต่อเนื่องมาจนถึงพุทธศักราช 2520 ซึ่งถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิก

3. การรัฐประหาร 20 ตุลาคม พุทธศักราช 2520 คณะรัฐประหารออก “คำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 3” ลงวันที่ 20 ตุลาคม 2520 ระบุว่าหลังประกาศกฎอัยการศึก เพื่อป้องกันมิให้เกิด

⁷³⁵ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, ‘14 ตุลา บันทึกประวัติศาสตร์’ <<https://pridi.or.th/th/content/2022/10/1291>> สืบค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2566.

⁷³⁶ ชูเกียรติ น้อยฉิม, *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ* (เล่ม 2, โครงการทุนสนับสนุนการจัดทำตำราและหนังสือสถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง 2564) 129.

ความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง จึงห้ามมิให้มั่วสุมกันในทางการเมือง ณ ที่ใด ๆ ที่มีจำนวนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ผู้ใดฝ่าฝืน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

อย่างไรก็ตาม ประกาศห้ามชุมนุมทางการเมืองหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 และการรัฐประหารเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 นั้น ได้ถูกยกเลิกไปพร้อมกัน โดยได้มีการออก “พระราชบัญญัติ พ.ศ. 2522 (ยกเลิกคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 4 ลงวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 และประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 3 ลงวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520)” โดยพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2522 รวมระยะเวลาของการห้ามชุมนุมทางการเมืองอันเนื่องมาจากการรัฐประหารที่เป็นกรกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิพลเมืองต่อประชาชนภายในประเทศอย่างต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลากว่า 2 ปี 2 เดือน 25 วัน⁷³⁷

4.3.3 การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิทางการเมือง (เกี่ยวกับการเลือกตั้งทั่วไป)

การกระทำรัฐประหารที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อประเทศนั้นด้อยพัฒนาในหลากหลายด้าน เช่น ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านการขนส่งคมนาคม เป็นต้น อันเนื่องมาจากประชาชนเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริงไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปกครองประเทศ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้การจัดการเลือกตั้งทั่วไปภายในประเทศไทยถือเป็นหัวใจหลักสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้เข้าใช้สิทธิทางการเมืองในการปกครองตนเองผ่านการเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศ เพื่อให้ประเทศมีการพัฒนามากยิ่งขึ้นแทนตน ดังนั้น การเลือกตั้งทั่วไปเพื่อหาคนที่เหมาะสมและมีความสามารถเข้ามาบริหารประเทศจึงเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง

แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยนับแต่ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 มาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2567) เป็นเวลา 92 ปี พบว่า ได้มีการจัดการเลือกตั้งทั่วไปมาแล้วทั้งหมด 27 ครั้ง โดยครั้งแรกเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2476 และครั้งล่าสุดเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2566 และในขณะเดียวกันยังพบว่า มีการกระทำรัฐประหารมากถึง 13 ครั้ง

โดยภายหลังการรัฐประหารยึดอำนาจเสร็จแล้วนั้น กลุ่มคณะรัฐประหารมักจะตั้งตนเอง/กลุ่มคนของตนขึ้นมาบริหารประเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจอธิปไตยโดยไม่ต้องผ่านการเลือกตั้งจากประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย ที่ซึ่งถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิทางการเมือง ที่เป็นการขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศและขัดต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง นอกจากนี้ ยังพบว่า การเลือกตั้งทั่วไปที่จัดขึ้นบางครั้ง (เช่น การเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 25 เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557) มักจะเป็นการเลือกตั้งทั่วไปจอมปลอมที่จัดขึ้นโดยคณะรัฐประหาร

⁷³⁷ นพพล อาษามาส, ‘พินิจคำสั่ง “ห้ามมั่วสุมชุมนุมทางการเมือง” ของคณะรัฐประหารไทยในฐานะเครื่องมือการปราบปรามโดยรัฐ’ (2019) 2 วารสารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 1-39, 12.

หรือถือว่าการเลือกตั้งที่สกปรกที่สุดในประวัติศาสตร์ (เช่น การเลือกตั้ง ครั้งที่ 7 เมื่อปี พ.ศ. 2500) ที่ไม่สุจริตโปร่งใสและมีการใช้อำนาจแทรกแซงบังคับให้ชาวบ้านเลือกผู้สมัครจากพรรครัฐบาล⁷³⁸

4.3.4 การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านเศรษฐกิจและสังคม

นอกจากนี้ การกระทำรัฐประหารที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อประเทศและประชาชนไม่เพียงเฉพาะทางด้านสิทธิทางการเมือง หรือสิทธิพลเมืองเท่านั้น หากยังส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนในทางด้านเศรษฐกิจและสังคมด้วย ซึ่งจากการศึกษาวิจัยพบว่า Merica Chanakitchinon ได้มีการทำการศึกษเปรียบเทียบถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจภายหลังการทำการรัฐประหารในช่วงปี ค.ศ. 2504-พ.ศ. 2538 ของประเทศเกาหลีใต้และประเทศไทย ซึ่งผลการศึกษาบ่งชี้ให้เห็นว่า เมื่อได้นำเอาค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product: GNP)⁷³⁹ ที่เป็นการแสดงให้เห็นถึงคุณภาพชีวิต การศึกษา รายได้ที่ใช้เพียงพอในการดูแลตัวเองและครอบครัวของประชาชนภายในประเทศเพื่อให้ทราบถึงสถานะเศรษฐกิจของประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2504-พ.ศ. 2538 มาวิเคราะห์พบว่า การทำการรัฐประหารถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านเศรษฐกิจและสังคมตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีกับทางองค์การนาชาติผ่านการรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน รวมถึงตราสารระหว่างประเทศเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ดังนี้

การทำการรัฐประหารของประเทศเกาหลีใต้ช่วงปี พ.ศ. 2504 (ค.ศ. 1961) - พ.ศ. 2538 (ค.ศ. 1995)

การทำการรัฐประหารของประเทศเกาหลีใต้ช่วงปี พ.ศ. 2504 (ค.ศ. 1961) - พ.ศ. 2538 (ค.ศ. 1995) เกิดขึ้นจำนวน 2 ครั้งก่อนที่ประเทศเกาหลีใต้จะพัฒนาประเทศและนำไปสู่การเป็นประชาธิปไตยเต็มใบเมื่อปี ค.ศ. 1992

โดยในปี ค.ศ. 1961 ได้มีการทำการรัฐประหารครั้งที่ 1 ที่นำโดยพลตรีปาร์ค ชุงฮี (Major General Park Chung-hee) ทำให้เขานั้นได้ขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีในช่วงปี พ.ศ. 2505 (ค.ศ. 1962) - พ.ศ. 2522 (ค.ศ. 1979) และได้ทำการยกเลิกรัฐธรรมนูญในขณะนั้นและได้สร้างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมาเมื่อปี ค.ศ. 1972 เพื่อขยายวาระการดำรงตำแหน่งผู้นำประเทศออกไปไม่มี

⁷³⁸ THAI PBS, เล่าเรื่องจากอดีต "การเลือกตั้งในประเทศไทย" <<https://www.thaipbs.or.th/news/content/325796>> สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2567.

⁷³⁹ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross domestic product: GDP) คือมูลค่าของสินค้าและบริการภายในประเทศสำเร็จรูปที่ผลิตภายในพรมแดนของประเทศ ส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross national product: GNP) คือมูลค่าของสินค้าและบริการสำเร็จรูปทั้งหมดที่ผลิตโดยพลเมืองของประเทศทั้งในและต่างประเทศ

วันสิ้นสุดจนกลายเป็นจอมเผด็จการที่ไม่มีใครโค่นล้มได้⁷⁴⁰ ซึ่ง ณ ขณะนั้นสภาวะทางเศรษฐกิจภายใต้ระบอบรัฐบาลทหาร (Military Government) นั้นมีการเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ แต่ไม่สูงมากนัก ซึ่งจากการศึกษาถึงผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product: GNP) พบว่า ปี ค.ศ. 1961 - ค.ศ. 1979 อัตราการเติบโตอยู่ที่ \$80 และ \$243 เท่านั้น

ต่อมาประเทศเกาหลีใต้ได้เกิดการรัฐประหารครั้งที่ 2 ขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1979 นำโดยพลตรี ชุน ดู-ฮวาน (Major General Chun Do-hwan) ที่ได้รับการสนับสนุนจากพลโทโรห์ แทวู พลตรีชุน (Major General Chun) โดยการกระทำรัฐประหารผ่านการยึดอำนาจผู้นำทหารของนายพลซุง ซึง-ฮวา (General Chung Seung-hwa) ภายหลังจากการลอบสังหารประธานาธิบดีปาร์ค ชุง-ฮี (President Park Chung-hee) ซึ่งเป็นประธานาธิบดีที่มาจากการทำรัฐประหารครั้งก่อน (ค.ศ. 1961) เมื่อพลตรีชุน ดู-ฮวาน (Major General Chun Do-hwan) เข้ามาบริหารประเทศช่วง ปี ค.ศ. 1981 - ค.ศ. 1987 และนายพลโรห์ แทวู ดำรงตำแหน่งช่วงปี ค.ศ. 1988 - ค.ศ. 1991 นับเป็นช่วงที่ทหารครองอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จติดต่อกันก็ตาม แต่ก็ส่งผลให้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจยังคงสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก \$243 (เมื่อปี ค.ศ. 1970) ดำเนินเรื่อยมาจนสูงถึง \$1589 และ \$5667 ตามลำดับ เนื่องจากประเทศเกาหลีใต้ในขณะนั้นประชาชนและผู้นำรัฐบาลเริ่มที่จะตระหนักถึงระบอบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น รวมทั้ง เริ่มเบื่อหน่ายกับระบอบทหารเผด็จการเบ็ดเสร็จ เมื่อประชาชนมองเห็นว่าทหารบอบการปกครองมีคุณภาพดีก็จะสามารถช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นรวมทั้งโอกาสต่าง ๆ เช่นกัน จนกระทั่งเมื่อปี ค.ศ. 1992 เกาหลีใต้จึงมุ่งสู่เส้นทางประชาธิปไตยแบบเต็มใบ เมื่อนายคิม ยังแซม นักการเมืองได้รับการเลือกตั้งให้เป็นประธานาธิบดีและขึ้นเป็นผู้นำประเทศยุคใหม่และถือเป็นรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งอีกด้วย ซึ่งผลปรากฏว่าประเทศเกาหลีใต้มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงขึ้นแบบก้าวกระโดดอย่างเห็นได้ชัดภายหลังจากเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบเต็มใบนั้นคือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) สูงขึ้นถึง \$10,000 ซึ่งเป็นข้อมูลเมื่อปี ค.ศ. 1995⁷⁴¹

⁷⁴⁰ ทิพย์พาพร ดันติสุนทร, จาก “เผด็จการทหาร” สู่ “ประชาธิปไตยสากล” ในเกาหลีใต้, ใน บทความนำเสนอต่อ คณะอนุกรรมการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปเพื่อแก้ความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ วุฒิสภา เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2564 ณ ห้องประชุมคณะกรรมการธิการ (ส.ว.) หมายเลข 311 ชั้น 3 อาคารรัฐสภา.

⁷⁴¹ Merica Chanakitchinchon, ‘Economic development pattern under military regime: A Comparative study between Park Chung Hee and Sarit Thanarat administration’ (A Thesis Submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of master of arts Thammasat University 2017) 9-10.

การทำรัฐประหารของประเทศไทยช่วงปี พ.ศ. 2504 (ค.ศ. 1961) - พ.ศ. 2538 (ค.ศ. 1995)

สำหรับการทำรัฐประหารของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2504 (ค.ศ. 1961) - พ.ศ. 2538 (ค.ศ. 1995) นั้นพบว่า ได้เกิดเหตุการณ์ขึ้นประมาณ 5 ครั้ง แต่ก็พบว่า การทำรัฐประหารของประเทศไทยนั้นก็ยังไม่สามารถพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้แต่อย่างใด ทั้งนี้ จากการศึกษาการทำรัฐประหารของประเทศไทยจำนวน 5 ครั้ง (ทั้งนี้ จะนับการทำรัฐประหารตั้งแต่ปี พ.ศ. 2501 (ค.ศ. 1958) เนื่องจากจะนำผลอัตรการเติบโตเศรษฐกิจมาทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและประเทศเกาหลีใต้ภายหลังการทำรัฐประหารในช่วงปี พ.ศ. 2504 (1961) - พ.ศ. 2538 (1995)) ในช่วงเวลาดังกล่าว ได้แก่

1) การทำรัฐประหารครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 นำโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจรัฐบาลของพลโทถนอม กิตติขจร

2) การทำรัฐประหารครั้งที่ 8 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 นำโดยจอมพลถนอม กิตติขจร ในฐานะผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้กระทำการรัฐประหารรัฐบาลของตนเอง (ที่ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 31 ที่มาจากการเลือกตั้งถูกต้องตามระบอบประชาธิปไตยที่เป็นไปตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502)

3) การทำรัฐประหารครั้งที่ 9 เมื่อ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 นำโดยพลเรือเอกสงัด ชลออยู่ ได้ทำการเข้ายึดอำนาจรัฐบาลพลเรือนของหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

4) การทำรัฐประหารครั้งที่ 10 เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 นำโดย พลเรือเอกสงัด ชลออยู่ เป็นหัวหน้าคณะรัฐประหาร พร้อมทั้ง พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เลขาธิการคณะ ได้ทำการเข้ายึดอำนาจรัฐบาลของ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจากคณะรัฐประหารชุดเดียวกันนี้ และ

5) การทำรัฐประหารครั้งที่ 11 เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ซึ่งนำโดยพลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด พร้อมทั้ง คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ รสช. (National Peace Keeping Council-NPKC) ซึ่งคณะชุดนี้มาจากการกระทำการรัฐประหาร (24 กุมภาพันธ์ 2534 - 1 มีนาคม 2534) ที่ประกอบด้วยพลเอกสุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก ได้นำกำลังเข้ายึดอำนาจล้มรัฐบาลของนายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ หัวหน้าพรรคชาติไทยที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน

ซึ่งจากข้อเท็จจริง จะเห็นได้ว่าประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2504 (ค.ศ. 1961) - พ.ศ. 2538 (ค.ศ. 1995) ได้เกิดการทำรัฐประหารขึ้นประมาณ 5 ครั้ง ทำให้ประเทศไทยปกครองประเทศโดยอยู่ภายใต้ระบอบรัฐบาลทหาร (Military Government) ของกลุ่มทหารที่ได้ทำการรัฐประหารยึด

อำนาจ ดังนั้น การพัฒนาประเทศจึงตกอยู่ภายใต้อำนาจภายในกลุ่มคณะรัฐประหารที่มองแต่ผลประโยชน์ส่วนกลุ่มของตนมากกว่าการมองถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนภายในประเทศทั่วไป จึงส่งผลให้อัตราค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) ของประเทศไทยที่แสดงให้เห็นถึงสถานะเศรษฐกิจของประเทศไทย มีการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ช้ากว่าประเทศเกาหลีใต้เป็นอย่างมากเมื่อนำเอามาเปรียบเทียบกับในช่วงเวลาเดียวกันซึ่งอยู่ในช่วงยุคของการทำรัฐประหาร โปรดดู ตารางที่ 4.15 ดังนี้

ตารางที่ 4.15 ตารางการเปรียบเทียบอัตราค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) ระหว่างประเทศเกาหลีใต้และประเทศไทย

Country/Year	1961	1970	1980	1990	1995
South Korea	80	243	1,589	5,667	10,000
Thailand	100	195	686	1,508	2,750

ที่มา Asian Development, Key Indicators of Developing Asian and Pacific Country, Office of the National Economic and Social Development Board, Bhung-Nak Song, the Rise of the Korean Economy, Hong Kong: Oxford University Press, 1990. And Central Statistical Office, Statistical Yearbook of Thailand.

ซึ่งจากตารางที่ 4.15 นี้ทำให้สามารถวิเคราะห์เกี่ยวกับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนทั้งของประเทศไทยและประเทศเกาหลีใต้ได้ว่า ประเทศเกาหลีใต้ นับตั้งแต่มุ่งสู่เส้นทางประชาธิปไตยแบบเต็มใบนั้นเกิดปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่พัฒนาเติบโตดีกว่าประเทศไทยด้วยมีอัตราการขยายตัวของรายได้ประชาชนเพิ่มมากขึ้นเป็นสองเท่าในทศวรรษที่ 1960 และเพิ่มขึ้นเป็น 3.5 เท่าในทศวรรษที่ 1980 (นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504-2538) โดยจากการศึกษาผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ต่อหัว พบว่า ประเทศเกาหลีใต้ก็เกิดปรากฏการณ์ที่เติบโตดีกว่าประเทศไทยด้วยมีอัตราการขยายตัวจาก \$80 เป็น \$10,000 ในขณะที่ประเทศไทยในช่วงเวลาเดียวกันเพิ่มขึ้นจาก \$100 เป็น \$2,750 เท่านั้น และจากการศึกษาในส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product: GNP) พบว่า ประเทศเกาหลีใต้ก็เกิดปรากฏการณ์ที่เติบโตดีกว่าประเทศไทยด้วยมีอัตราการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นมากถึง 125 เท่า ในขณะที่ของประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นเพียง 27.5 เท่า เท่านั้น⁷⁴²

⁷⁴² Merica Chanakitchinchon (n. 741) 3.

4.4 การนิรโทษกรรมการกระทำรัฐประหาร

สำหรับคำนิยามของคำว่า “นิรโทษกรรม” (Amnesty) จากการศึกษาพบว่า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายว่า “การลบล้างการกระทำความผิดอาญาที่บุคคลได้กระทำความแล้วโดยมีกฎหมายกำหนดให้การกระทำนั้นไม่เป็นความผิด และให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด” และ Black’s Law Dictionary ได้ให้ความหมายว่า “การอภัยโทษที่รัฐบาลขยายไปยังกลุ่มหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งโดยปกติจะเป็นความผิดทางการเมือง การกระทำของอำนาจอธิปไตยอย่างเป็นทางการในการให้อภัยบุคคลบางประเภทที่ถูกพิจารณาดีแต่ยังไม่ถูกพิพากษาลงโทษ”⁷⁴³ และ “การนิรโทษกรรมมักจะกล่าวถึงในความผิดต่ออธิปไตยของรัฐ แตกต่างจากการอภัยโทษทั่วไป กล่าวคือ ความผิดทางการเมืองซึ่งถือว่าการให้อภัยเป็นประโยชน์ต่อสาธารณประโยชน์มากกว่าการดำเนินคดีและการลงโทษ”

ดังนั้น โดยสรุปจากความหมายของคำว่า “นิรโทษกรรม” คือ การลบล้างการกระทำความผิดอาญาและ/หรือความผิดต่ออธิปไตยของรัฐที่เกิดขึ้นโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้กระทำความผิดมาแล้ว เพื่อที่จะให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังกล่าวพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด ที่ถือว่าเป็นการให้อภัยที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะมากกว่าการดำเนินคดีและ/หรือการลงโทษ ซึ่งการกระทำดังกล่าวถือเป็นความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตย

สำหรับการนิรโทษกรรมในประเทศไทยนั้นก่อให้เกิดผล 2 ประการทั้งทางการเมืองและทางกฎหมาย ดังนี้

1. ทางการเมือง⁷⁴⁴

1) การนิรโทษกรรมทางการเมือง มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์ (Restorative justice) ทางการเมืองในทางรัฐศาสตร์ เพื่อสร้างความสามัคคีระหว่างผู้ถูกกระทำกับผู้กระทำความผิดที่ต้องการให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบกลับคืนสู่สภาพดีดังเดิมในทางกระบวนการยุติธรรม

⁷⁴³ Black’s Law Dictionary 1999: “Amnesty” mean “A pardon extended by the government to a group or class of persons, usually for a political offense; the act of a sovereign power officially forgiving certain classes of person who are subject to trial but have not yet been convicted.” and “Unlike an ordinary pardon, amnesty is usually addressed to crimes against state sovereignty that is, to political offenses with respect to which forgiveness is deemed more expedient for the public welfare than prosecution and punishment.”

⁷⁴⁴ เฟลินดา ตันรังสรรค์, ‘กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน’ (2553) 3 จุลนิติ 54-62.

โดยใช้กลไกของการนิรโทษกรรมเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุมัตถุประสงค์ดังกล่าว เนื่องจากต้องการให้สภาการณ์ทางการเมืองเข้าสู่บรรยากาศที่ผ่อนคลายความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นหนึ่งในกลไกของการคลี่คลายความผิดในทางกฎหมายเพื่อยุติความขัดแย้งโดยไม่ต้องรอศาลพิพากษาที่ถูกนำไปใช้เอื้อประโยชน์แก่การรัฐประหารในการใช้เพื่อตอบสนองของผู้มีอำนาจ รวมถึงผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งรังแกจากผู้มีอำนาจ⁷⁴⁵ จากการศึกษาพบว่า การนิรโทษกรรมทางการเมืองเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์ (Restorative justice) และความสามัคคีระหว่างผู้ถูกระงับการกระทำกับผู้กระทำความผิดจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้

ก. พระราชบัญญัติยกเลิกคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติที่ 36/2515 ลงวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2515 พ.ศ. 2517

พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฉบับนี้นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ได้ทำการเสนอต่อรัฐสภาในขณะดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี (ที่ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ) ทำการนิรโทษกรรมบุคคล โดยให้ยกเลิกคำสั่งคณะปฏิวัติที่ 36/2515 ที่ให้ควบคุมตัวนายอุทัย พิมพ์ใจชน นายอนันต์ ภักดีประไพ และนายบุญเกิด หิรัญคำ และสั่งลงโทษจำคุกนายอุทัย พิมพ์ใจชน เป็นเวลา 10 ปี และให้จำคุกนายบุญเกิด หิรัญคำ และนายอนันต์ ภักดีประไพ เป็นเวลา 7 ปี จากเหตุที่บุคคลทั้งสามยื่นฟ้องคณะรัฐประหารขอหากบฏ ซึ่งหลังจากบุคคลทั้งสามถูกจำคุกตามคำสั่งดังกล่าวเป็นเวลาเกือบ 2 ปี⁷⁴⁶

โดยวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมนี้ บัญญัติขึ้นมาเพื่อนิรโทษกรรมแก่ นายอุทัย พิมพ์ใจชน นายอนันต์ ภักดีประไพ และนายบุญเกิด หิรัญคำ ที่ซึ่งให้บุคคลทั้งสามมิได้กระทำความผิดและมีเคียดแค้นโทษตามคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติที่ 36/2515 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในทางกฎหมายเพื่อยุติความขัดแย้งและเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์ทางการเมืองระหว่างผู้ถูกระงับการกระทำกับผู้กระทำความผิด (ระหว่างคณะรัฐประหารกับประชาชน)

⁷⁴⁵ นิรโทษกรรมสืบเนื่องจากเหตุการณ์การชุมนุมใหญ่ 3 ครั้ง ประกอบด้วย

- (1) 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516
- (2) 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519
- (3) พฤษภาคม พ.ศ. 2535

⁷⁴⁶ อุมารพร สังขะเลขา, 'ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารโดยองค์กรตุลาการ ศึกษากรณีรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557' (2565) 12 วารสารวิชาการนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ข. พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชน ซึ่งกระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเดินขบวน เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2516⁷⁴⁷

พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฉบับนี้นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ได้ทำการเสนอต่อรัฐสภาในขณะดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี (ที่ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ) เพื่อนำประเทศเข้าสู่ภาวะปกติและได้ดำเนินการจัดการให้มีการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ เพราะวาระนับตั้งแต่การรัฐประหารเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 ซึ่งนำโดยจอมพล ถนอม กิตติขจร ในฐานะผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้กระทำการรัฐประหารรัฐบาลของตนเอง (ที่ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 31 ที่มาจากการเลือกตั้งที่ถูกต้องตามระบอบประชาธิปไตยที่เป็นไปตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502) เมื่อได้รัฐประหารตนเองสำเร็จจึงได้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีภายใต้คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 32 และปกครองโดยอาศัย “ธรรมนูญการปกครองแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2515” ซึ่งธรรมนูญนี้ได้ให้อำนาจเต็มแก่รัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหารที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง ดังจะเห็นได้จากมาตรา 21 ของธรรมนูญฉบับนี้ที่บัญญัติไว้ว่า “บรรดาประกาศของคณะปฏิวัติหรือคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติที่ได้ประกาศหรือสั่งในระหว่างการปฏิวัติวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 จนถึงวันประกาศธรรมนูญการปกครองนี้ ไม่ว่าจะเป็นในรูปใดและไม่ว่าจะประกาศหรือสั่งให้มีผลบังคับในทางนิติบัญญัติ ในทางบริหาร หรือในทางตุลาการ ให้ถือว่าประกาศหรือคำสั่งตลอดจนการปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งนั้น เป็นประกาศหรือคำสั่งการปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมาย” นั้นแสดงถึงการนิรโทษกรรมตนเองให้แก่คณะรัฐประหารและกลุ่มผู้สนับสนุนการทำรัฐประหารที่ทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างเต็มที่ได้กระทำมาตั้งแต่วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 จนถึงวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2515 (รวมทั้งสิ้น 1 ปี กับ 28 วัน) และ จากมาตรา 17 ของธรรมนูญฉบับนี้ที่บัญญัติไว้ว่า “...ไม่ว่าการกระทำจะเกิดขึ้นก่อนหรือหลังวันประกาศธรรมนูญการปกครองนี้ และไม่ว่าจะเกิดขึ้นภายในหรือนอกราชอาณาจักร ให้นายกรัฐมนตรีโดยมติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการหรือกระทำการใด ๆ ได้ และให้ถือว่าคำสั่งหรือการกระทำเช่นนั้นรวมถึงการปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งหรือการกระทำหรือการปฏิบัติที่ชอบด้วยกฎหมาย” นั้นแสดงถึงการให้อำนาจปกครองแก่คณะรัฐประหารที่ตั้งตนเป็นรัฐบาลบริหารประเทศอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในรูปแบบการปกครองในเชิงของระบอบเผด็จการอย่างเต็มที่

ด้วยเหตุทั้งสองประการดังกล่าวนี้ จึงกลายเป็นประเด็นสำคัญที่สร้างความไม่พอใจแก่ประชาชนโดยทั่วไปเป็นอย่างมากจนก่อให้เกิดเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงทั่วไปเพื่อให้มีการ

⁷⁴⁷ พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชน ซึ่งกระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเดินขบวน เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2516 พ.ศ. 2516. (<https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/14648>).

ประกาศใช้รัฐธรรมนูญถาวรฉบับใหม่ขึ้น แต่ประชาชนที่ออกมาชุมนุมเรียกร้องดังกล่าวกลับถูกจับกุม จนทำให้เหตุการณ์ชุมนุมดังกล่าวที่ยืดเยื้อจนถึงวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ที่ซึ่งเกิดการปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร และนิสิต นักศึกษา ประชาชน โดยทางเจ้าหน้าที่รัฐใช้กำลังปราบปรามอย่างรุนแรงด้วยอาวุธทำให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตหลายคนส่งผลให้รัฐบาลหมดความชอบธรรม จนกระทั่งจอมพลถนอม กิตติขจร ต้องยอมลาออกจากตำแหน่งและเดินทางออกจากประเทศ⁷⁴⁸

โดยวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมนี้ บัญญัติขึ้นมาเพื่อนิรโทษกรรมแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนทั้งหลาย ซึ่งกระทำความผิดเกี่ยวกับการเดินขบวน เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และได้กระทำในระหว่างวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ถึงวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ไม่ว่าจะเป็นการกระทำในฐานะเป็นตัวการ ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำหรือผู้ถูกใช้ หากการกระทำนั้นผิดต่อกฎหมาย ก็ให้ผู้กระทำพ้นจากความผิดและความรับผิดโดยสิ้นเชิง⁷⁴⁹

ด้วยเหตุนี้ แสดงให้เห็นว่าการกระทำของคณะรัฐประหารของจอมพลถนอม กิตติขจร ที่ตั้งตนเป็นรัฐบาลกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนตั้งแต่การตรารัฐธรรมนูญการปกครองที่เป็นการบัญญัติมอบอำนาจให้แก่ตัวเองเบ็ดเสร็จเด็ดขาดโดยไม่ฟังเสียงของประชาชน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าประเทศไทยได้รับรองกฎบัตรสหประชาชาติเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2489 (ค.ศ. 1946) ด้านสันติภาพ ด้านการพัฒนาและด้านสิทธิมนุษยชนมาอย่างต่อเนื่อง โดยทางกฎบัตรสหประชาชาติได้มีการบัญญัติถึงหลักการไว้ในมาตรา 1 (2) ไว้ว่า “เพื่อพัฒนาสัมพันธไมตรีระหว่างประชาชาติทั้งปวง โดยยึดการเคารพต่อหลักการแห่งสิทธิที่เท่าเทียมกันและการกำหนดเจตจำนงของตนเองแห่งประชาชนทั้งปวงเป็นมูลฐาน และจะได้ดำเนินมาตรการอันเหมาะสมอย่างอื่น ๆ เพื่อเป็นกำลังแก่สันติภาพสากล”⁷⁵⁰ ซึ่งภายใต้คำว่า “การกำหนดเจตจำนงของตนเองแห่งประชาชนทั้งปวงเป็นมูลฐาน” นั้นแสดงให้เห็นถึงการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน รัฐบาลเป็นเพียงกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่บริหารประเทศภายใต้เจตจำนงร่วมกันของประชาชนเท่านั้น และกฎบัตรสหประชาชาติ มาตรา 1 (3) ยังได้บัญญัติถึง “การส่งเสริมและสนับสนุนการเคารพสิทธิ

⁷⁴⁸ Thai PBS Digital Media, ‘เปิดลำดับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ 14 ตุลา 2516’ <<https://www.thaipbs.or.th/now/content/410>> สืบค้นเมื่อ 11 กรกฎาคม 2567.

⁷⁴⁹ มาตรา 3 ของพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชน ซึ่งกระทำความผิดเกี่ยวกับการเดินขบวน เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2516 (<https://ratchakitcha.soc.go.th/documents/1294611.pdf>)

⁷⁵⁰ Article 1 (2) of United Nations Charter “To develop friendly relations among nations based on respect for the principle of equal rights and self-determination of peoples, and to take other appropriate measures to strengthen universal peace;”

มนุษยชน และอิสรภาพ อันเป็นหลักร่วมสำหรับทุก ๆ คนโดยปราศจากความแตกต่างในทางเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา”⁷⁵¹ อีกด้วย ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงเหตุการณ์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ที่ได้กระทำเมื่อระหว่างวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ถึงวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ที่ประชาชนนั้น รวมกลุ่มกันเพื่อออกมาแสดงเจตจำนงร่วมกันให้ประเทศกลับมาปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการกระทำที่รัฐบาล (คณะรัฐประหาร) ออกมาต่อต้านด้วยอาวุธจนเกิดเหตุการณ์นองเลือดที่รุนแรง เกิดขึ้นนั้นถือเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนภายในประเทศเป็นอย่างมาก

2. ทางกฎหมาย⁷⁵²

1) เกิดจากการรัฐประหารซึ่งถือว่ากระทำความผิดอาญาต่อแผ่นดินตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายอาญาแล้วจึงมีการนิรโทษกรรมให้กับคณะผู้ก่อการรัฐประหารและผู้สนับสนุน

ซึ่งในกรณีนี้จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 การเมืองไทยยังคงแสวงหาความสัมพันธ์ทางอำนาจโดยทำรัฐประหารยึดอำนาจผ่านการล้มเลิกรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎกติกาสูงสุดของประเทศ ซึ่งคณะรัฐประหารต่างยึดหลักการว่าผู้ใดที่สามารถควบคุมอำนาจการปกครองทั้งหมดไว้ได้ย่อมเป็นรัฐอธิปไตย (Sovereign) ตามคำพิพากษา ศาลฎีกาที่ 45/2496 ที่ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย ไว้ว่า

“ในปี พ.ศ. 2490 คณะรัฐประหารได้ยึดอำนาจในการปกครองประเทศไทยได้เป็นผลสำเร็จ การบริหารประเทศชาติในลักษณะเช่นนี้ คณะรัฐประหารย่อมมีอำนาจที่เปลี่ยนแปลง แก้ไข ยกเลิกและออกกฎหมายตามระบบแห่งการปฏิวัติ เพื่อบริหารประเทศชาติต่อไปได้ มิฉะนั้น ประเทศชาติจะตั้งอยู่ด้วยความสงบไม่ได้

และบรรดาการกระทำใด ๆ ของรัฐอธิปไตยก็ย่อมจะชอบด้วยกฎหมายและชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เมื่อกฎหมายเป็นผลผลิตของอำนาจรัฐอธิปไตยแล้ว ก็ย่อมเป็นไปไม่ได้ที่รัฐอธิปไตยจะออกกฎใดเป็นโทษแก่ตนเอง”⁷⁵³

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมถึงการที่คณะรัฐประหารออกการนิรโทษกรรม โดยการออกเป็นลักษณะ “ทางกฎหมาย” (เนื่องจากการกระทำรัฐประหารถือเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดินตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายอาญา) ให้ตนเองและผู้สนับสนุนให้พ้นจาก

⁷⁵¹ Article 1 (3) of United Nations Charter “To achieve international co-operation in solving international problems of an economic, social, cultural, or humanitarian character, and in promoting and encouraging respect for human rights and for fundamental freedoms for all without distinction as to race, sex, language, or religion;”

⁷⁵² อมร รักษาสิทธิ์, ‘เมืองไทยในมือมาร: ตอนตุลาการรัฐธรรมนูญ’ (2536) รพีสาร ฉบับพิเศษ 83-95.

⁷⁵³ ณรงค์เดช สรุโฆษิต, ‘กฎหมายคือคำสั่งคำบัญชาของรัฐอธิปไตย’ (2549) 6 จุลินิติ 148-151.

ความผิดโดยไม่สนใจถึงความต้องการของประชาชนแต่อย่างใด โดยการออกเป็นพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงถึงการมีอำนาจของรัฐบาลอัมพวันจากการทำรัฐประหารที่กุมอำนาจไว้เหนือกว่าประชาชนที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริง ที่ซึ่งมักจะอ้างว่าการกระทำของ คณะรัฐประหารนั้นเป็นไปเพื่อขจัดความเสื่อมโทรม บำบัดความเดือดร้อนของประชาชนและเป็นการจรรโลงประเทศชาติให้มีการพัฒนา ซึ่งการปกครองประเทศของกลุ่มคณะรัฐประหารนั้นเปรียบเสมือนการปกครองแบบเผด็จการ เนื่องจากภายหลังการรัฐประหารสำเร็จจะทำการกุมอำนาจเบ็ดเสร็จแต่เพียงผู้เดียว เช่น (1) กรณีของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่กุมอำนาจจากการดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีนานที่สุดในประเทศไทย⁷⁵⁴ และ/หรือ (2) กรณีของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ช่วงปี พ.ศ. 2500 ที่ประเทศไทยขณะนั้นอยู่ในช่วงที่เกิดช่องว่างกฎหมายที่ทำให้คณะรัฐประหารได้ทำการบัญญัติให้ตนเองมีอำนาจขึ้นผ่านการออกธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 เป็นเหตุให้ศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองอยู่ที่คณะรัฐประหารแต่เพียงกลุ่มเดียว เนื่องด้วยขณะนั้นไม่มีระบบสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้ง และไม่มีกลไกควบคุมรัฐบาลทำให้การปกครองและการบริหารของประเทศไทยในช่วงเวลาของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นั้นอาศัยอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดตามมาตรา 17 ที่บัญญัติไว้ในธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502 ที่ซึ่งสามารถใช้อำนาจในทางนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการได้เองโดยไม่ต้องผ่านรัฐสภา ซึ่งทั้งคำสั่ง ประกาศ ต่าง ๆ ถือเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายและได้รับการนิรโทษกรรมอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ สามารถออกคำสั่งประหารชีวิตผู้ต้องหาในหลายคดีได้อย่างไม่เกรงกลัวในกฎหมาย เช่น คดีเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ คดีเกี่ยวกับการบ่อนทำลายประเทศชาติ เป็นต้น (ในช่วงเวลานั้นประชาชนต่างเกรงกลัวในอำนาจของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นอย่างมาก เนื่องจากมาตรการทางกฎหมายขณะนั้นอยู่ในรูปแบบของเผด็จการที่สั่งเพียงจำคุกหรืออาจถูกสั่งถึงขั้นประหารชีวิต)⁷⁵⁵

ทั้งนี้ ตามประกาศพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมดังกล่าวได้มีการบัญญัติถึงการที่จะไม่มุ่งถึงการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือบำเหน็จตอบแทนประการใด แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า คณะรัฐประหารที่นำโดย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ ต่อมาภายหลังได้จัดตั้งรัฐบาลกลุ่มตนขึ้นมาบริหารประเทศและได้ทำการทุจริตคอร์รัปชันแต่อย่างใดก็ตาม ความรู้เกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีไม่ค่อยมากนัก

⁷⁵⁴ ฉันทพร บัวทอง ผู้สื่อข่าวบีบีซีไทย, ‘จอมพล ป.พิบูลสงคราม: 123 ปี ชาตกาล กับผลงานและเสียงวิจารณ์ นายกรัฐมนตรีที่อยู่ในตำแหน่งนานที่สุด’ <<https://www.bbc.com/thai/thailand-53399231>> สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2567.

⁷⁵⁵ รุ่งโรจน์ ณ นคร, *จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์* (อนุรักษ 2539).

นัก หากเปรียบเทียบกับสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ณ ขณะนั้น ประเทศไทยได้เริ่มมีสื่ออิสระเสรีในการรณรงค์สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน⁷⁵⁶ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบอย่างทั่วกันถึงการกระทำของคณะรัฐประหารที่ต้องการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าผลประโยชน์ของประเทศชาติ ซึ่งเป็นการกระทำที่ตรงกันข้ามกับที่ได้ประกาศและระบุไว้ในหมายเหตุของพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมทั้งหลายที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมาทั้งสิ้นจำนวน 4 ฉบับ ดังนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงรัฐธรรมนูญที่ถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ซึ่งผู้ที่มีอำนาจการจัดให้มีรัฐธรรมนูญ (Pouvoir Constituent) หรืออำนาจสูงสุดในการก่อตั้งองค์การทางการเมือง⁷⁵⁷ ได้แก่ ประมุขของรัฐเป็นผู้จัดให้มี ผู้ก่อการปฏิวัติหรือรัฐประหารเป็นผู้จัดให้มี ราษฎรเป็นผู้จัดให้มี ประมุขของรัฐและราษฎรหรือคณะบุคคลมีอำนาจร่วมกันจัดให้มี และผู้มีอำนาจจากองค์กรภายนอกในฐานะผู้มีอำนาจจัดให้มี⁷⁵⁸ อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญที่ผู้ก่อการปฏิวัติหรือรัฐประหารเป็นผู้จัดให้มีเมื่อยึดอำนาจการปกครองสำเร็จในแต่ละครั้งของประเทศไทย โดยเริ่มแรกได้บัญญัติไว้ในธรรมนูญการปกครองแห่งอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 ไว้ในมาตรา 29 ไว้ว่า “บรรดาการกระทำ ประกาศหรือคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน หรือการกระทำ ประกาศหรือคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินที่ได้กระทำประกาศหรือสั่งก่อนวันใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ที่เกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ไม่ว่าจะกระทำด้วยประการใดหรือเป็นในรูปใด และไม่ว่าจะกระทำ ประกาศหรือสั่งให้มีผลบังคับในทางนิติบัญญัติ ในทางบริหาร หรือในทางตุลาการให้ถือว่าการกระทำ ประกาศหรือคำสั่ง ตลอดจนการกระทำของผู้ปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งนั้น เป็นการกระทำ ประกาศหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย” ที่ซึ่งผู้รับสนองธรรมนูญการปกครองแห่งอาณาจักรไทยฉบับนี้คือหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินนั้นคือพลเรือเอก สงัด ชลออยู่ ทำให้ต่อมาภายหลังการจัดตั้งธรรมนูญการปกครองและรัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักรไทยที่จัดขึ้นโดยคณะรัฐประหารนั้นเป็นไปตามแบบแผนถึงการบัญญัติการนิรโทษกรรมขึ้นมาจะเป็นในลักษณะเดียวกันทั้งสิ้น เช่น ธรรมนูญการปกครองแห่งอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2520 (มาตรา 32) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 (มาตรา 222) เป็นต้น

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา จากการศึกษาพบว่า มีการออกมาตรการนิรโทษกรรมในประเทศไทยจำนวน 22 ครั้ง โดยแบ่งออกเป็นกฎหมายระดับพระราชบัญญัติจำนวน 4 ฉบับและเป็นธรรมนูญการปกครองแห่งราชอาณาจักรไทยจำนวน 2 ฉบับ รัฐธรรมนูญแห่ง

⁷⁵⁶ ผาสุก พงษ์ไพจิตร, ‘ปฏิรูปการคอร์รัปชัน ต้องเริ่มที่ผู้นำ ทำได้ตลอดเวลา’ <<https://tdri.or.th/2014/02/reform-corruption-pasuk/>> สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2567.

⁷⁵⁷ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, *กฎหมายมหาชน เล่ม 3 ที่มาและนิติวิธี* (นิติธรรม 2538) 19.

⁷⁵⁸ พรชัย เลื่อนฉวี, *กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง* (มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2550) 20.

ราชอาณาจักรไทย (ชั่วคราว) จำนวน 5 ฉบับ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับถาวร) จำนวน 7 ฉบับ รวมจำนวนมาตรการนิรโทษกรรมในประเทศไทยเพื่อให้คณะรัฐประหาร รวมถึงผู้สนับสนุนพ้นความผิดอาญาต่อแผ่นดินตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายอาญาจำนวนทั้งสิ้น 18 ฉบับ⁷⁵⁹ โปรดดูตารางที่ 4.16 ดังนี้

ตารางที่ 4.16 จำนวนมาตรการนิรโทษกรรมให้กับคณะผู้ก่อการรัฐประหารและผู้สนับสนุนในประเทศไทยซึ่งถือว่ากระทำความผิดอาญาต่อแผ่นดิน

วันที่ทำการ รัฐประหาร	กลุ่มบุคคล/ บุคคลทำการ รัฐประหาร	นิร โทษ กรรม	รูปแบบของมาตรการนิรโทษกรรม			หมายเหตุ
			รัฐธรรมนูญ/ ธรรมนูญ	พระราชบัญญัติ	พระ ราช กำหนด	
8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490	พล.ท.ผิน ชุณ หวัด	✓	✗	✓	✗	พระราชบัญญัตินิรโทษกรรม แก่ผู้กระทำรัฐประหาร พ.ศ. 2490
29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494	จอมพล ป. พิบูลสงคราม	✓	✗	✓	✗	พระราชบัญญัตินิรโทษกรรม แก่ผู้ที่ได้นำรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 กลับมาใช้ พ.ศ. 2494 (ราชกิจจานุ เบกษา ตอนที่ 80 เล่ม 68 ฉบับพิเศษ)
16 กันยายน พ.ศ. 2500	จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์	✓	✗	✓	✗	พระราชบัญญัตินิรโทษกรรม แก่ผู้กระทำการยึดอำนาจ การบริหารราชการแผ่นดิน เมื่อ 16 กันยายน พ.ศ. 2500
20 ตุลาคม พ.ศ. 2501	จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์	✓	✗	✓	✗	พระราชบัญญัตินิรโทษกรรม แก่ผู้กระทำการปฏิวัติ เมื่อ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 พ.ศ. 2502

⁷⁵⁹ iLaw, ‘ย้อนดูกฎหมายนิรโทษกรรมของไทย 23 ฉบับ เว้นโทษให้คณะรัฐประหารไปแล้วถึง 11 ครั้ง’ <<https://ilaw.or.th/node/5982>> สืบค้นเมื่อ 19 เมษายน 2566.

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

วันที่ทำการ รัฐประหาร	กลุ่มบุคคล/ บุคคลทำการ รัฐประหาร	นิร โทษ กรรม	รูปแบบของมาตรการนิรโทษกรรม			หมายเหตุ
			รัฐธรรมนูญ/ ธรรมนูญ	พระราชบัญญัติ	พระ ราช กำหนด	
20 ตุลาคม พ.ศ. 2501	จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัตน์	✓	✓	✗	✗	ธรรมนูญการปกครองแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2502 ออกโดยหัวหน้าคณะ ปฏิวัติ จอมพลสฤษดิ์ ธนะ รัตน์ บัญญัติการนิรโทษ กรรมให้กับกลุ่มคณะ รัฐประหาร พร้อมกับ ผู้สนับสนุนไว้ในมาตรา 17
		✓	✓	✗	✗	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทยพุทธศักราช 2511 บัญญัติ ไว้ในมาตรา 183
17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514	จอมพล ถนอม กิตติขจร (ทำ การยึดอำนาจ รัฐบาลตนเอง)	✓	✓	✗	✗	ธรรมนูญการปกครองแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2515 เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2515 บัญญัติไว้ใน มาตรา 21 ⁷⁶⁰
		✓	✓	✗	✗	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2515 บัญญัติไว้ในมาตรา 17 และ มาตรา 21
		✓	✓	✗	✗	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 บัญญัติไว้ ในมาตรา 238
6 ตุลาคม พ.ศ. 2519	พล. ร. อ. สวัสดิ์ ชลออยู่	✓	✓	✗	✗	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับ ชั่วคราว) พุทธศักราช 2519 บัญญัติไว้ใน มาตรา 21 และ มาตรา 29

⁷⁶⁰ ธรรมนูญการปกครองแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2515.

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

วันที่ทำการ รัฐประหาร	กลุ่มบุคคล/ บุคคลทำการ รัฐประหาร	นิร โทษ กรรม	รูปแบบของมาตรการนิรโทษกรรม			หมายเหตุ
			รัฐธรรมนูญ/ ธรรมนูญ	พระราชบัญญัติ	พระ ราช กำหนด	
8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490	พล.ท.ผิน ชุณ หว่อง	✓	✗	✓	✗	พระราชบัญญัตินิรโทษกรรม แก่ผู้กระทำรัฐประหาร พ.ศ. 2490
29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494	จอมพล ป. พิบูลสงคราม	✓	✗	✓	✗	พระราชบัญญัตินิรโทษกรรม แก่ผู้ที่ได้นำรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 กลับมาใช้ พ.ศ. 2494 (ราชกิจจา นุเบกษา ตอนที่ 80 เล่ม 68 ฉบับพิเศษ)
16 กันยายน พ.ศ. 2500	จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์	✓	✗	✓	✗	พระราชบัญญัตินิรโทษกรรม แก่ผู้กระทำการยึดอำนาจ การบริหารราชการแผ่นดิน เมื่อ 16 กันยายน พ.ศ. 2500
20 ตุลาคม พ.ศ. 2501	จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์	✓	✗	✓	✗	พระราชบัญญัตินิรโทษกรรม แก่ผู้กระทำการปฏิวัติ เมื่อ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 พ.ศ. 2502
20 ตุลาคม พ.ศ. 2501	จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์	✓	✓	✗	✗	ธรรมนูญการปกครองแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2502 ออกโดยหัวหน้าคณะ ปฏิวัติ จอมพลสฤษดิ์ ธนะ รัชต์ บัญญัติการนิรโทษ กรรมให้กับกลุ่มคณะ รัฐประหาร พร้อมกับ ผู้สนับสนุนไว้ในมาตรา 17
		✓	✓	✗	✗	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 บัญญัติไว้ ในมาตรา 183

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

วันที่ทำการ รัฐประหาร	กลุ่มบุคคล/ บุคคลทำการ รัฐประหาร	นิร โทษ กรรม	รูปแบบของมาตรการนิรโทษกรรม			หมายเหตุ
			รัฐธรรมนูญ/ ธรรมนูญ	พระราชบัญญัติ	พระ ราช กำหนด	
17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514	จอมพล ถนอม กิตติขจร (ทำ การยึดอำนาจ รัฐบาลตนเอง)	✓	✓	✗	✗	ธรรมนูญการปกครองแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2515 เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2515 บัญญัติไว้ใน มาตรา 21 ⁷⁶¹
		✓	✓	✗	✗	ร ัฐ ธิ ร ร ม ญ ุ ญ แ ห่ หัง รา ช อา ณา จั กร ไท ย พุทธศักราช 2515 บัญญัติไว้ ในมาตรา 17 และ มาตรา 21
		✓	✓	✗	✗	ร ัฐ ธิ ร ร ม ญ ุ ญ แ ห่ หัง รา ช อา ณา จั กร ไท ย พุทธศักราช 2517 บัญญัติไว้ ในมาตรา 238
6 ตุลาคม พ.ศ. 2519	พล. ร. อ. สวัสดิ์ ชลออยู่	✓	✓	✗	✗	ร ัฐ ธิ ร ร ม ญ ุ ญ แ ห่ หัง รา ช อา ณา จั กร ไท ย (ฉบับ ชั่วคราว) พุทธศักราช 2519 บัญญัติไว้ใน มาตรา 21 และ มาตรา 29
20 ตุลาคม พ.ศ. 2520	พล. ร. อ. สวัสดิ์ ชลออยู่ (ทำ การยึดอำนาจ รัฐบาลตนเอง)	✓	✓	✗	✗	ร ัฐ ธิ ร ร ม ญ ุ ญ แ ห่ หัง รา ช อา ณา จั กร ไท ย (ฉบับ ชั่วคราว) พุทธศักราช 2520 บัญญัติไว้ในมาตรา 27 และ มาตรา 32
		✓	✓	✗	✗	ร ัฐ ธิ ร ร ม ญ ุ ญ แ ห่ หัง รา ช อา ณา จั กร ไท ย พุทธศักราช 2521 บัญญัติไว้ ในมาตรา 200 และ มาตรา 206

⁷⁶¹ ธรรมนูญการปกครองแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2515.

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

วันที่ทำการ รัฐประหาร	กลุ่มบุคคล/ บุคคลทำการ รัฐประหาร	นิร โทษ กรรม	รูปแบบของมาตรการนิรโทษกรรม			หมายเหตุ
			รัฐธรรมนูญ/ ธรรมนูญ	พระราชบัญญัติ	พระ ราช กำหนด	
23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534	พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์	✓	✓	✗	✗	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2534 บัญญัติไว้ใน มาตรา 26 มาตรา 27 และ มาตรา 32
		✓	✓	✗	✗	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทยพุทธศักราช 2534 บัญญัติ ไว้ในมาตรา 222
19 กันยายน พ.ศ. 2549	พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ยึดอำนาจ รัฐบาล รักษาการ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร	✓	✓	✗	✗	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย (ฉบับ ชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 37 ⁷⁶²
22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557	พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ยึด อำนาจรัฐบาล รักษาการ นิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล (ปฏิบัติหน้าที่ นายกรัฐมนตรี)	✓	✓	✗	✗	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ได้บัญญัติ ไว้ในมาตรา 44 มาตรา 47 และ มาตรา 48 ⁷⁶³ และ
		✓	✓	✗	✗	รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติไว้ ในมาตรา 279

⁷⁶² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) 2549.⁷⁶³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 .

2. เพื่อใช้เป็น “สัญญา”⁷⁶⁴ (ของการมีอำนาจอธิปไตยโดยสมบูรณ์) ที่แสดงถึงอำนาจในการปกครองประเทศอย่างมีประสิทธิภาพของผู้ก่อการรัฐประหารที่กระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในของประเทศไทย ที่เหนือกว่ากลุ่มบุคคลทั้งหลายผู้ (ซึ่งมีสิทธิตามกฎหมาย) ทำการต่อต้านการทำรัฐประหาร

ซึ่งในกรณีนี้จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีการออกทั้งพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดนิรโทษกรรมเพื่อใช้เป็นสัญญา (ของการมีอำนาจอธิปไตยโดยสมบูรณ์) ที่แสดงถึงอำนาจในการปกครองประเทศถึง 7 ครั้ง ดังนี้

1) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ระหว่างวันที่ 4 ถึงวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519⁷⁶⁵

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ถูกเสนอโดยรัฐสภาที่ประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้นภายใต้รัฐบาลของจอมพล ถนอม กิตติขจร (ที่ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทในคณะรัฐประหารนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 จนกระทั่งสามารถมีอำนาจจากการทำรัฐประหารตนเองเมื่อปี พ.ศ. 2514) ที่ถือเป็นรัฐบาลเผด็จการที่นำโดยสถาบันทหารและระบบราชการสืบเนื่องจากระบอบนี้ได้ครอบงำการเมืองไทยอยู่นานถึง 16 ปีนับตั้งแต่การยึดอำนาจของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2501 ทำให้ประชาชนเกิดความไม่พอใจต่อการปกครองแบบเผด็จการและต้องการที่จะเรียกร้องถึงประชาธิปไตย แต่ถูกกลุ่มคณะรัฐประหาร รวมทั้ง กลุ่มผู้สนับสนุนปลุกปั่นว่ากลุ่มนักศึกษาเป็นคอมมิวนิสต์จึงทำให้เกิดเหตุการณ์นองเลือดนี้ขึ้น

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นเป็นที่มาของพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฯ ฉบับนี้ที่ได้บัญญัติไว้ใน “มาตรา 3 บรรดาการกระทำทั้งหลายทั้งสิ้นของบุคคลใด ๆ ที่เกิดขึ้นในหรือเกี่ยวเนื่องกับการชุมนุมในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระหว่างวันที่ 4 ถึงวันที่ 6 ตุลาคม 2519 และได้กระทำในระหว่างวันที่ 4 ถึงวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ไม่ว่าจะได้กระทำในหรือนอกมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และไม่ว่ากระทำในฐานะตัวการ ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำ หรือผู้ถูกใช้ หากการกระทำนั้นผิดกฎหมาย ก็ให้ผู้กระทำพ้นจากความผิดและความรับผิดโดยสิ้นเชิง” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ “เปิดโอกาสให้ผู้กระทำ ความผิดทั้งผู้ที่กำลังถูกดำเนินคดีอยู่และผู้ที่หลบหนีไปได้ประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกที่ควร” ซึ่งจากการศึกษาพบว่า เหตุการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นนั้นสร้างความไม่เป็นธรรมแก่กลุ่มนักศึกษาผู้ตกเป็นเหยื่อและถูกจับดำเนินคดีที่จะส่งผลกระทบต่อพวกเขาในอนาคต (ทั้งทางด้านการศึกษาและการ

⁷⁶⁴ พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน และจินดารัตน์ โพธิ์นอก, สัญญา, ‘30 ตุลาคม 2557’ <<http://legacy.orst.go.th/?knowledges=สัญญา-๓๐-ตุลาคม-๒๕๕๗>> สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2567.

⁷⁶⁵ พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ระหว่างวันที่ 4 ถึงวันที่ 6 ตุลาคม 2519 <<https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/14920>> สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2567.

ประกอบอาชีพ) ถึงแม้ว่าทางพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเพื่อให้ดำเนินการปล่อยตัวจำเลยทั้งหมด เพื่อให้พ้นจากความผิดและความรับผิดชอบ⁷⁶⁶ อีกทั้งยังพบว่า มาตรา 5 ของพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ระหว่างวันที่ 4 ถึงวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ฉบับนี้ได้กล่าวว่า “การนิรโทษกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ได้รับนิรโทษกรรมในอันที่จะฟ้องร้องเรียกสิทธิหรือประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น” ทำให้นักศึกษาไม่สามารถเรียกร้องความเป็นธรรมที่ตนได้รับมาอย่างยาวนานได้และถือเป็นพระราชบัญญัติที่ออกมาเพื่อปิดปากกลุ่มนักศึกษาต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

2) พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2535

พระราชกำหนดฉบับนี้ได้ถูกเสนอโดยรัฐบาลของ พลเอกสุจินดา คราประยูร (ที่มาจากการเลือกตั้งทั่วไป (จอมพลอม) เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 และได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 19 ของประเทศไทยเมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2535 ภายใต้คณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 48 (17 เมษายน 2535 – 10 มิถุนายน 2535) เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับตนเองและคณะที่ทำรัฐประหาร) หนึ่งในคณะฯ รสช. ที่กระทำการรัฐประหารเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 จากรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน และการนิรโทษกรรมครั้งนี้ เนื่องมาจากเหตุการณ์การชุมนุมของประชาชนระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 เพื่อขับไล่รัฐบาลของ พลเอกสุจินดา คราประยูร และต้องการที่จะให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญอันเป็นสิทธิที่ประชาชนพึงกระทำได้ จนเหตุการณ์ได้ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคล รวมทั้งเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สิน และมีการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย โดยพระราชกำหนดฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ “เพราะเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศชาติและความปลอดภัยสาธารณะ และป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ เพื่อให้เหตุการณ์สงบโดยเร็ว และเกิดความสามัคคีระหว่างคนในชาติจึงสมควรให้มีนิรโทษกรรมแก่บุคคลที่ได้กระทำหรือเกี่ยวเนื่องกับการกระทำดังกล่าว”

ทั้งนี้ จากการศึกษามาตรา 3 ของพระราชกำหนดฉบับนี้บัญญัติว่า “บรรดาการกระทำทั้งหลายทั้งสิ้นของบุคคลที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการชุมนุมระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2535

⁷⁶⁶ “มาตรา 4 ให้ศาลทหารกรุงเทพดำเนินการปล่อยตัวจำเลยทั้งหมด ซึ่งถูกฟ้องในคดีหมายเลขคำที่ 253 ก/2520 ของศาลทหารกรุงเทพ (ใช้กฎวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519) และให้ศาลอาญาดำเนินการปล่อยตัวจำเลยทั้งหมดซึ่งถูกฟ้องในคดีหมายเลขคำที่ 4418/2520 ของศาลอาญา บรรดาการกระทำที่เป็นเหตุให้จำเลยถูกฟ้องในคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามิได้รับนิรโทษกรรมตามมาตรา 3 และการกระทำนั้นผิดกฎหมาย ก็ให้จำเลยพ้นจากความผิดและความรับผิดชอบด้วย”.

ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 และการกระทำในระหว่างวันดังกล่าวไม่ว่าได้กระทำในฐานะตัวการ ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำหรือผู้ถูกใช้ หากการกระทำนั้นผิดต่อกฎหมายก็ให้ผู้กระทำพ้นจากความผิด และความรับผิดชอบโดยสิ้นเชิง” ซึ่งพบว่า มีความคลุมเครือจึงก่อให้เกิดหาความสงสัยจากประชาชนภายในประเทศว่ารัฐบาลได้ออกกฎหมายนิรโทษกรรมเพื่อยกเว้นความผิดแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่เข้มแข็งแก่ประชาชนหรือไม่ เนื่องจากทั้งกฎหมายภายใน⁷⁶⁷ และกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีนั้นประชาชนมีสิทธิการแสดงออกทางการเมือง⁷⁶⁸ และมีสิทธิที่จะกำหนดเจตจำนงของตนเอง⁷⁶⁹ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิในการชุมนุมโดยสงบ⁷⁷⁰ ดังนั้น ประชาชนควรจะได้รับสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย แต่ในความเป็นจริงที่เกิดขึ้นไม่เป็นเช่นนั้น เนื่องจากประชาชนเหล่านั้นถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจ ซึ่งจะกระทำมิได้เพราะในขณะจับกุมจะต้องได้รับแจ้งถึงเหตุผลในการจับกุม และจะต้องได้รับแจ้งข้อหาที่ถูกจับกุมโดยพลัน ซึ่งการชุมนุมของเหล่านักศึกษาเป็นเพียงการชุมนุมเพื่อเรียกร้องตามหลักประชาธิปไตยเท่านั้น แต่การจับกุมนั้นมาจากคำสั่งปราบปรามจากคณะรัฐประหารที่ได้รับอำนาจมาอย่างไม่ชอบธรรมผ่านการรัฐประหารโดยออกคำสั่งใช้อำนาจปราบปรามประชาชนที่ไม่มีอาวุธอย่างไร้ความปรานีจนก่อให้เกิดเหตุการณ์นองเลือดขึ้น

ดังนั้น คำสั่งการจับกุมใด ๆ นั้นถือเป็นคำสั่งที่เกิดขึ้นมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มคนเหล่านี้ (ทั้งกลุ่มคณะรัฐประหารหรือกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากคณะรัฐประหาร) นั้นได้รับคำสั่งจากรัฐบาล (คณะรัฐประหารที่มีอำนาจ) และมีความมั่นใจว่าหากได้กระทำไปแล้ว การกระทำดังกล่าวก็จะเป็นความผิดตามกฎหมายผ่านการออกกฎหมายพระราชกำหนดรับรองความผิดดังกล่าวให้สามารถกระทำได้ไม่ผิดตามกฎหมายเพื่อเป็นการปิดปากไม่ให้ประชาชนผู้ถูกกีดรอนเสรีภาพโดยการจับกุมหรือการควบคุมมีสิทธิและเสรีภาพนำคดีขึ้นสู่ศาลตัดสินโดยไม่ชักช้าถึงความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมผู้ชุมนุมตามที่ได้ถูกบัญญัติถึงสิทธิดังกล่าวไว้ในกติการะหว่างประเทศ⁷⁷¹ เช่น พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ระหว่างวันที่ 4 ตุลาคม ถึงวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ที่บัญญัติไว้ใน “มาตรา 5 การนิรโทษกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ผู้ได้รับนิรโทษกรรมในอันที่จะฟ้องร้องเรียกสิทธิหรือประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น” การกระทำดังกล่าวจึงไม่เป็นไปตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and

⁷⁶⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มาตรา 26, มาตรา และมาตรา 39.

⁷⁶⁸ Article 19 of International Covenant on Civil and Political Rights.

⁷⁶⁹ Article 1 of International Covenant on Civil and Political Rights.

⁷⁷⁰ Article 21 of International Covenant on Civil and Political Rights.

⁷⁷¹ Article 9 of International Covenant on Civil and Political Rights.

Political Rights: ICCPR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic Social and Cultural Rights: ICESCR) ที่ประเทศไทย ได้มีการลงนามภาคยานุวัติไว้เมื่อวันที่ 29 เดือนตุลาคม ค.ศ. 1996

อีกทั้งยังพบว่า ภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองดังกล่าวไม่มีข้อความใดที่อาจตีความไปในทางที่จะให้รัฐใด กลุ่มชน หรือบุคคลใดเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือการใดอันมีจุดมุ่งหมายในการทำลายสิทธิหรือเสรีภาพตามที่รับรองไว้ในกติกา นี้ หรือเป็นการจำกัดสิทธินั้นยิ่งไปกว่าที่ได้บัญญัติไว้ในกติกา นี้ รวมถึงห้ามการจำกัดหรือลดทอนสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองหรือที่มีอยู่ในประเทศใด โดยอาศัยอำนาจของกฎหมาย อนุสัญญา ข้อบังคับ หรือจารีตประเพณี โดยอ้างว่ากติกา นี้ไม่รับรองสิทธิเช่นนั้น หรือการรับรองสิทธินั้นในขอบเขตที่ด้อยกว่า⁷⁷² ด้วยเหตุนี้ กล่าวได้ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นสร้างความไม่ชอบธรรมและความยุติธรรมต่อประชาชนภายในประเทศไทยอย่างมาก

3) การนิรโทษกรรมของผู้สนับสนุนการกระทำรัฐประหารในประเทศไทย

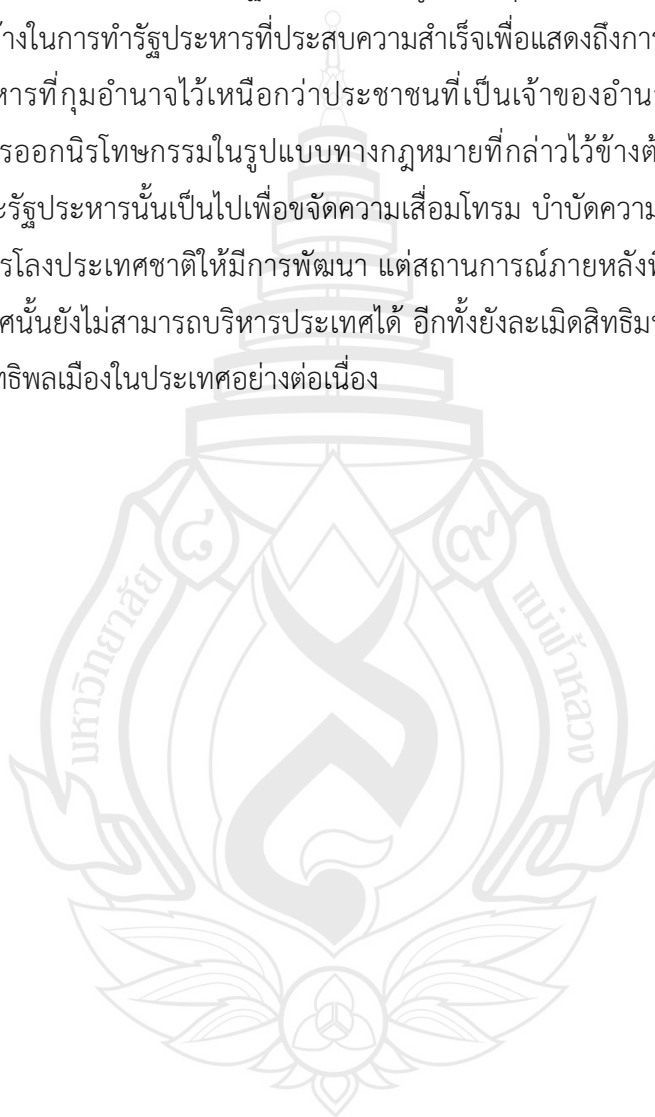
เมื่อออกกฎหมายเพื่อนิรโทษกรรมผู้กระทำรัฐประหารนั้นจะรวมถึงผู้สนับสนุนการกระทำรัฐประหารด้วย เช่น การนิรโทษกรรมของคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า “คณะรักษาความสงบแห่งชาติ รวมทั้งการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำดังกล่าว หรือของผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากหัวหน้าหรือคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือของผู้ซึ่งได้รับคำสั่งจากผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากหัวหน้าหรือคณะรักษาความสงบแห่งชาติ อันได้กระทำไปเพื่อการดังกล่าวข้างต้นนั้น การกระทำดังกล่าวมาทั้งหมดนี้ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำเพื่อให้มีผลบังคับในทางรัฐธรรมนูญในทางนิติบัญญัติ ในทางบริหาร หรือในทางตุลาการ รวมทั้งการลงโทษและการกระทำอันเป็นการบริหารราชการอย่างอื่น ไม่ว่ากระทำในฐานะตัวการ ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำ หรือผู้ถูกใช้ให้กระทำ และไม่ว่ากระทำในวันทีกล่าวนั้นหรือก่อนหรือหลังวันทีกล่าวนั้น หากการกระทำนั้นผิดต่อกฎหมายให้ผู้กระทำพ้นจากความผิดและความรับผิดโดยสิ้นเชิง” เพื่อครอบคลุมถึงการกระทำใดที่ผู้สนับสนุนได้กระทำละเมิดอย่างใดอย่างหนึ่งไปนั้นจะไม่เป็นความผิด

4) พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิด รวมถึงกลุ่มผู้สนับสนุนซึ่งกระทำความผิด

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมถึงการที่คณะรัฐประหารที่เป็นออกนิรโทษกรรมผ่านการออกกฎหมายในลักษณะที่เป็น “สัญญา” ให้แก่ตนเอง ผู้สนับสนุน และประชาชน ให้พ้นจากความผิดเพื่อแสดงถึงการมีอำนาจในการปกครองประเทศอย่างมีประสิทธิภาพของผู้ก่อการรัฐประหารที่กระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในต่อประชาชน

⁷⁷² Article 5 of International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights.

ภายในประเทศไทย ที่ซึ่งถือเป็นการกระทำที่แสดงถึงการมีอำนาจที่เหนือกว่ากลุ่มบุคคลทั้งหลายผู้ (ซึ่งมีสิทธิตามกฎหมาย) ที่ทำการต่อต้านการทำรัฐประหาร ด้วยเหตุนี้ คณะรัฐประหารจึงออกการนิรโทษกรรมในรูปแบบของพระราชบัญญัติโดยการบัญญัติให้มีลักษณะที่ว่า “คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินหรือคณะปฏิวัติได้กระทำเป็นผลสำเร็จ เมื่อวันที่...” ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นเป็นนัยยะถึงการเข้าควบคุมบริหารประเทศของคณะรัฐประหารและผู้สนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพ⁷⁷³ พร้อมด้วยเหตุผลและข้ออ้างในการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จเพื่อแสดงถึงการมีอำนาจรัฐธำธิปไตยจากการทำรัฐประหารที่กุมอำนาจไว้เหนือกว่าประชาชนที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริง เช่นเดียวกับการออกนิรโทษกรรมในรูปแบบทางกฎหมายที่กล่าวไว้ข้างต้น ที่ซึ่งมักจะอ้างว่าการกระทำของคณะรัฐประหารนั้นเป็นไปเพื่อจัดความสัมพันธ์ บำบัดความเดือดร้อนของประชาชน และเป็นการจรรโลงประเทศชาติให้มีการพัฒนา แต่สถานการณ์ภายหลังที่คณะรัฐประหารบริหารปกครองประเทศนั้นยังไม่สามารถบริหารประเทศได้ อีกทั้งยังละเมิดสิทธิมนุษยชนทางด้านสิทธิทางการเมืองและสิทธิพลเมืองในประเทศอย่างต่อเนื่อง

⁷⁷³ เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ สำนักวิชาการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ‘รัฐบาลพลัดถิ่น: สถานะตามกฎหมายระหว่างประเทศ’ <https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=49330> สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2567.

ตารางที่ 4.17 จำนวนมาตรการนิรโทษกรรมให้กับคณะผู้ก่อการรัฐประหารและผู้สนับสนุนในประเทศไทยเพื่อใช้เป็น “สัญญา” ที่แสดงถึงอำนาจในการปกครองประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ลำดับ ที่	วันที่ทำการ รัฐประหาร	กลุ่ม บุคคล/ บุคคลทำ การ รัฐประหาร	นิร โทษ กรรม	รูปแบบของมาตรการนิรโทษกรรม			หมายเหตุ
				รัฐธรรมนูญ/ ธรรมนูญ	พระราชบัญญัติ	พระ ราช กำหนด	
1	17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514	- จอมพล ถนอม กิตติ ขจร (ทำ การยึด อำนาจ รัฐบาล ตนเอง)	✓	✗	✗	✗	พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ ผู้กระทำการ ปฏิวัติ เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514
2	6 ตุลาคม พ.ศ. 2519	พล. ร. อ. ส้งัด ชลอ อยู่	✓	✗	✓	✗	พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ ผู้กระทำการยึด อำนาจการ ปกครอง ประเทศ เมื่อ วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519
3	20 ตุลาคม พ.ศ. 2520	พล. ร. อ. ส้งัด ชลอ อยู่ (ทำการ ยึดอำนาจ รัฐบาล ตนเอง)	✓	✗	✓	✗	พระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ ผู้กระทำการยึด อำนาจการ ปกครอง แผ่นดิน เมื่อ วันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ลำดับ ที่	วันที่ทำการ รัฐประหาร	กลุ่ม บุคคล/ บุคคลทำ การ รัฐประหาร	นิร โทษ กรรม	รูปแบบของมาตรการนิรโทษกรรม			หมายเหตุ
				รัฐธรรมนูญ/ ธรรมนูญ	พระราชบัญญัติ	พระ ราช กำหนด	
4	23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534	พล.อ. สุนทร คง สมพงษ์	✓	✗	✗	✓	พระราชกำหนด นิรโทษกรรมแก่ ผู้กระทำความ ผิดเนื่องใน การชุมนุมกัน ระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม 2535

4.5 สภาพปัญหาสำคัญที่เป็นสาเหตุหรือปัจจัยหลักเกี่ยวกับผู้ให้การสนับสนุนการทำ รัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

“ผู้สนับสนุนการทำรัฐประหาร” ในที่นี้ให้หมายความรวมถึง บุคคลทั้งที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล (เช่น หน่วยงานของรัฐ, สถาบันการศึกษา หรือ องค์กรภาคธุรกิจ ฯลฯ) ที่ได้รับประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งทั้งก่อน ระหว่างและภายหลังจากการทำรัฐประหาร ซึ่งเป็นการสร้างเครือข่าย (การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง) ทางวัฒนธรรมที่ยึดถืออำนาจนิยมเป็นศูนย์กลาง เช่น ได้รับการแต่งตั้งจากคณะรัฐประหาร เพื่อให้เข้ามาบริหารประเทศชั่วคราวภายหลังการรัฐประหารสำเร็จ เพื่อให้มีหน้าที่ทำการจัดการเลือกตั้งทั่วไป (ที่การเลือกตั้งจอมปลอม ซึ่งมีแต่การทุจริตคอร์รัปชันและไม่สามารถตรวจสอบได้โดยประชาชนภายในประเทศ) ซึ่งประกอบด้วย

4.5.1 บุคคลธรรมดา

บุคคลธรรมดาที่จะมาเป็น “ผู้สนับสนุนการทำรัฐประหาร” ในประเทศไทยนั้น จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่มีฐานะทางสังคมที่ดี หรือเป็นบุคคลที่มาจากพื้นฐานของครอบครัวที่มีตำแหน่งหรือเกี่ยวข้องกับทางด้านการเมือง นอกจากนี้ บุคคลธรรมดานี้ก็พยายามที่จะเข้ารับ

การศึกษาเพื่อให้มีคุณสมบัติทางการศึกษาในระดับสูง เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคมและใช้คุณวุฒิทางการศึกษานั้นเพื่อเป็นการยกระดับฐานะทางสังคมของตนเองให้อยู่ในฐานะที่อาจจะสร้างฐานอำนาจของตนให้มากขึ้นภายในประเทศ

อย่างไรก็ตาม พบว่า บุคคลที่ทำงานเป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐเหล่านี้มักจะนำอำนาจหน้าที่ของตน (ที่ได้รับโดยถูกต้องชอบธรรมในทางกฎหมาย) ที่ได้นำนั้นนำไปใช้ในทางที่ผิดต่อประเทศชาติและประชาชน เมื่อบุคคลเหล่านี้ได้สำเร็จการศึกษาและได้ขึ้นดำรงตำแหน่งข้าราชการระดับสูง เช่น ผู้พิพากษา ข้าราชการพลเรือน นายทหาร และตำรวจ เป็นต้น ส่วนกรณีของบุคคลทั่วไปนั้นพบว่า บุคคลที่มีฐานะทางครอบครัวและได้รับการศึกษาระดับสูงจากการศึกษาต่างประเทศ เช่น นักธุรกิจ นักการเมืองระดับสูง เมื่อได้รับการเลือกให้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมืองต่าง ๆ ในคราวที่เกิดการรัฐประหารขึ้น เช่น ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ตำแหน่งฝ่ายสภานิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร เป็นต้น ก็ถือว่าบุคคลดังกล่าวนี้เป็นผู้มีส่วนสนับสนุนการรัฐประหารอย่างชัดเจนเช่นกัน ทั้งนี้ จากการศึกษารวบรวมบุคคลที่ได้รับตำแหน่งจากคณะรัฐประหารซึ่งถือว่าเป็นผู้สนับสนุนการทำรัฐประหาร มีดังนี้

1. ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ภายหลังที่บุคคลหรือคณะบุคคลที่ทำการรัฐประหารยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นก็มักจะมี การแต่งตั้งตนเองหรือบุคคลอื่นขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งการแต่งตั้งดังกล่าวทำให้รัฐบาลที่มาจากการแต่งตั้งของคณะรัฐประหารนั้นกลายเป็นรัฐบาลหุ่นเชิด เพื่อเอื้อประโยชน์และตอบสนองต่ออำนาจของกลุ่มผู้ก่อการรัฐประหาร⁷⁷⁴ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ผู้สนับสนุนการทำรัฐประหารที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมีจำนวนมากถึง 9 คน (โปรดดู ตารางที่ 4.18) โดยเป็นข้าราชการทหารระดับสูงจำนวน 6 คน ข้าราชการพลเรือนที่มีตำแหน่งทางการเมือง⁷⁷⁵ จำนวน 1 คน ผู้พิพากษา⁷⁷⁶ จำนวน 1 คน และข้าราชการพลเรือนที่มีตำแหน่งทางการเมืองรวมถึงเป็นนักธุรกิจ⁷⁷⁷ จำนวน 1 คน

⁷⁷⁴ มติชน สดสัปดาห์, ‘ย้อนนาที่ก่อน-หลัง “ตัวละครสำคัญ” ใน “รัฐประหาร57” พล.อ.ประยุทธ์ เคยพูด-ทำ แต่งตั้งใครไว้บ้าง?’ <https://www.matichonweekly.com/column/article_307379> สืบค้นเมื่อ 23 เมษายน 2566.

⁷⁷⁵ นิพัทธ์ สระฉันทพงษ์, ‘นายพจน์ สารสิน’ <<https://shorturl.asia/xUlk6>> สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2567.

⁷⁷⁶ ธนินทร พุนศรีสวัสดิ์, ‘ธานินทร์ กรัยวิเชียร’ <<https://shorturl.asia/SvJVg>> สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2567.

⁷⁷⁷ วัชรพร ยอดมิ่ง, ‘อานันท์ ปันยารชุน’ <<https://shorturl.asia/pvQqe>> สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2567.

ตารางที่ 4.18 ผู้สนับสนุนการทำรัฐประหารที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

รัฐประหาร	กลุ่มบุคคลผู้ทำรัฐประหาร	ผู้สนับสนุน นายกรัฐมนตรี
6 เมษายน พ.ศ. 2491	คณะนายทหารกลุ่มที่ทำการรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 บังคับให้ นายควง อภัยวงศ์ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี	ประกาศ แต่งตั้ง จอมพล แปลก พิบูลสงคราม
29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494	จอมพล ป. พิบูลสงคราม ยึดอำนาจรัฐบาล ตนเอง	ประกาศ แต่งตั้ง จอมพล แปลก พิบูลสงคราม
16 กันยายน พ.ศ. 2500	จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจรัฐบาล จอมพล ป.พิบูลสงคราม	ประกาศ แต่งตั้ง นายพจน์ สารสิน (ชั่วคราว)
20 ตุลาคม พ.ศ. 2501	จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจรัฐบาล จอมพลถนอม กิตติขจร	ประกาศ แต่งตั้ง จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์
17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514	จอมพลถนอม กิตติขจร ยึดอำนาจรัฐบาล ตนเอง	ประกาศ แต่งตั้ง จอมพลถนอม กิตติขจร
6 ตุลาคม พ.ศ. 2519	พล.ร.อ.สัจด์ ชลออยู่ ยึดอำนาจรัฐบาล หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช	ประกาศ แต่งตั้ง นายธานินทร์ กรัยวิเชียร
20 ตุลาคม พ.ศ. 2520	พล.ร.อ.สัจด์ ชลออยู่ ยึดอำนาจรัฐบาล นาย ธานินทร์ กรัยวิเชียร	ประกาศ แต่งตั้ง พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์
23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534	พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ยึดอำนาจรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ	ประกาศ แต่งตั้ง นายอานันท์ ปันยารชุน
19 กันยายน พ.ศ. 2549	พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ยึดอำนาจรัฐบาล รักษาการ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร	ประกาศ แต่งตั้ง พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์
22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557	พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ยึดอำนาจรัฐบาล รักษาการนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล (ปฏิบัติ หน้าที่นายกรัฐมนตรีหลังยิงลักษณ์ ชินวัตร ถูกศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้พ้นจาก ตำแหน่ง	ประกาศ แต่งตั้ง พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

2. ตำแหน่งสำคัญทางการเมือง

ทั้งนี้ ผู้สนับสนุนที่ทำการสนับสนุนคณะรัฐประหารภายหลังจากคณะรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลพลเรือนได้สำเร็จนั้นมักจะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง เช่น ตำแหน่งที่มีอำนาจในการตรากฎหมาย อำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย และอำนาจในการชี้ขาดข้อพิพาท ดังนี้

อำนาจในการตรากฎหมาย (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ)

จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยภายหลังจากการกระทำรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองพบว่า คณะรัฐประหารจะทำการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับถาวรจึงเป็นเหตุให้ต้องมีการก่อตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติขึ้นนับตั้งแต่รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรพุทธศักราช 2515 ที่ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่มีการริเริ่มจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายหลังการปฏิวัติตัวเองของ จอมพล ถนอม กิตติขจร เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 เพื่อกำหนดให้ทำหน้าที่ในการออกกฎหมายแทนสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองหรือรัฐธรรมนูญชั่วคราวแทนรัฐธรรมนูญถาวรเพื่อมอบอำนาจให้แก่กลุ่มคณะรัฐประหาร ซึ่งโดยปกติแล้วนั้นรัฐธรรมนูญฉบับถาวรจะถูกร่างโดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญผ่านการรับฟังความคิดเห็นของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ คณะรัฐมนตรี สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และประชาชน⁷⁷⁸

ซึ่งเมื่อเกิดการทำการรัฐประหารที่ยึดอำนาจการปกครองขึ้นทำให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีอำนาจเบ็ดเสร็จในลักษณะเป็นสภาเดียวที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะรัฐประหารในการร่างรัฐธรรมนูญการปกครองหรือรัฐธรรมนูญชั่วคราวแทนรัฐธรรมนูญถาวร (ซึ่งการแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาตินั้นมีที่มาจากกลุ่มผู้ก่อการรัฐประหารทั้งสิ้น)⁷⁷⁹ จนกระทั่งถึงปัจจุบันประเทศไทยก็ยังคงมีสภานิติบัญญัติแห่งชาติอยู่ รวมทั้งสิ้นแล้วประเทศไทยนั้นมีการแต่งตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติจำนวนทั้งหมด 6 ครั้ง⁷⁸⁰ โดยมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาออกกฎหมาย และ

⁷⁷⁸ พนารัตน์ มาศมณฑล, ‘กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560’ <<https://shorturl.asia/XcwxC>> สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2567.

⁷⁷⁹ รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 มาตรา 6.

⁷⁸⁰ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ริเริ่มจัดตั้งขึ้นจากกลุ่มก่อการรัฐประหาร ประกอบด้วย

1. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2515 แต่งตั้งขึ้นหลัง จอมพล ถนอม กิตติขจร ทำการรัฐประหารตนเองตามมาตรา 6 แห่งรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515
2. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2516 แต่งตั้งขึ้นในรัฐบาลสัญญา ธรรมศักดิ์ หลังเหตุการณ์ 14 ตุลา เป็นสภาชุดแรกและชุดเดียวในไทยที่ไม่ได้จากคณะรัฐประหาร

อนุมัติร่างรัฐธรรมนูญที่คณะรัฐมนตรีเสนอมาให้พิจารณา⁷⁸¹ (ซึ่งคณะรัฐมนตรีนั้นมาจากการแต่งตั้งของคณะรัฐประหารเช่นเดียวกันกับสภานิติบัญญัติแห่งชาติ) จึงจะเห็นได้ว่าคณะรัฐประหารพยายามที่จะเข้ากุมอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในฝ่ายที่มีอำนาจหน้าที่ในการตรากฎหมาย ดังนั้น จึงสรุปได้ว่ากลุ่มบุคคลที่ได้รับเลือกให้เข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นสภานิติบัญญัติแห่งชาติดังกล่าวนั้นถือได้ว่าเป็นผู้สนับสนุนการรัฐประหาร

อำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย (อำนาจบริหาร)

กระบวนการระบอบประชาธิปไตยภายในประเทศไทยภายใต้ระบบรัฐสภา ผู้ใช้อำนาจบริหารคือรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี โดยมีหัวหน้าฝ่ายบริหารคือนายกรัฐมนตรี (ที่ได้รับการยอมรับจากรัฐสภาหรือหัวหน้ากลุ่มการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภา) ซึ่งอำนาจที่ได้รับนั้นมาจากการจัดการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นปัญหาเมื่อเกิดการทำการรัฐประหารและมีการแต่งตั้งหัวหน้าคณะรัฐประหารขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี พร้อมกับผู้สนับสนุนคณะรัฐประหารคนหนึ่ง (ซึ่งจะเป็นหัวหน้าคณะรัฐประหารเองหรือเป็นบุคคลที่คณะรัฐประหารเห็นชอบที่จะแต่งตั้งให้) ที่มอบอำนาจให้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีเพื่อจัดตั้งรัฐบาลภายใต้กลุ่มผู้สนับสนุนทั้งหลายที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีอำนาจในการบังคับ

3. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2520 แต่งตั้งขึ้นหลังรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2520 ตามมาตรา 7 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2520 โดย คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน นำโดย พลเรือเอก สงัด ชลออยู่ ยึดอำนาจรัฐบาลธานินทร์ กรัยวิเชียร

4. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2534 แต่งตั้งขึ้นหลังรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2534 ตามมาตรา 7 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534 โดย คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ นำโดย พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ และพลเอก สุจินดา คราประยูร ยึดอำนาจรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

5. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2549 แต่งตั้งขึ้นหลังรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2549 ตามมาตรา 5 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 โดย คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นำโดย พลเอก สนิธิ บุญยรัตกลิน ยึดอำนาจรัฐบาลพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร

6. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2557 แต่งตั้งขึ้นหลังรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2557 ตามมาตรา 6 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 โดย คณะรักษาความสงบแห่งชาติ นำโดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ยึดอำนาจรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งในขณะนั้นมี นิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนนายกรัฐมนตรี

⁷⁸¹ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ‘สภานิติบัญญัติแห่งชาติ สมัชชาแห่งชาติและสภาร่างรัฐธรรมนูญ’

<https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=8510>

สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2566.

ใช้กฎหมาย (อำนาจบริหาร) จากการศึกษาพบว่า คณะรัฐมนตรีที่ได้รับการเลือกมาจากคณะรัฐประหารโดยไม่ผ่านการเลือกตั้งของประชาชน ได้แก่ คณะรัฐมนตรีไทยคณะที่ 3 คณะที่ 4 คณะที่ 19 คณะที่ 21 คณะที่ 23 คณะที่ 27 เป็นต้น ภายใต้ธรรมนูญการปกครองแห่งราชอาณาจักร (ฉบับชั่วคราว) ที่ฝ่ายสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้บัญญัติขึ้นเพื่อให้คณะรัฐประหารมีอำนาจหน้าที่อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ซึ่งวงจรรอบทวนเหล่านี้เกิดขึ้นเป็นเวลานานนับตั้งแต่ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรพุทธศักราช 2515 ที่ซึ่งเป็นธรรมนูญที่มีการริเริ่มจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้สอดคล้องกับการให้อำนาจของคณะรัฐมนตรีที่มาจากคณะรัฐประหาร

อำนาจในการชี้ขาดข้อพิพาท (อำนาจตุลาการ)

นับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่การปกครองแบบระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ทำให้รัฐธรรมนูญฉบับแรกแห่งราชอาณาจักรไทยคือพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 ได้บัญญัติอย่างชัดเจนไว้ในรัฐธรรมนูญว่า “อำนาจสูงสุด (อำนาจอธิปไตย) ของประเทศนั้นเป็นของราษฎรทั้งหลาย” ซึ่งเป็นไปตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น และได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับอื่น ๆ ต่อมาจนถึงปัจจุบัน⁷⁸² ด้วยเหตุนี้ ทำให้อำนาจอธิปไตยต้องอาศัยหลักการถ่วงดุลอำนาจ (หลักการแบ่งแยกอำนาจ) ที่สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ เพื่อป้องกันไม่ให้อำนาจใดอำนาจหนึ่งรวมอยู่ที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเดียวที่อาจนำมาสู่การใช้อำนาจอย่างเกินขอบเขตได้ และให้แต่ละอำนาจนั้นหยุดยั้งหรือคานอีกอำนาจหนึ่งเพื่อมิให้มีการใช้อำนาจอย่างเกินขอบเขต⁷⁸³ ซึ่งแต่ละอำนาจนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อำนาจตุลาการที่ซึ่งถือเป็นอำนาจที่ดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม สถาบันที่เป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ คือ ศาล เมื่อมีการละเมิดทางกฎหมายเกิดขึ้น โดยศาลจะเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการในการพิจารณาคดีเพื่อผดุงความยุติธรรมและเป็นผู้ตีความกฎหมายและป้องกันสิทธิต่าง ๆ แก่ประชาชนภายในประเทศ ฝ่ายตุลาการจึงมีฐานะเป็นพิเศษ และทำหน้าที่สำคัญอย่างยิ่ง

การแบ่งแยกอำนาจตุลาการออกมาเป็นหนึ่งในอำนาจอธิปไตยเพื่อให้องค์กรฝ่ายตุลาการมีอิสระในการปฏิบัติงานไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลหรือได้บังคับของอำนาจฝ่ายใด โดยระบบศาลใน

⁷⁸² พิศิษฐ์ รัฐสภา, ‘รัฐธรรมนูญไทย’ <<https://parliamentmuseum.go.th/constitution/constitution-2-2475.html>> สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2567.

⁷⁸³ สมคิด เลิศไพฑูรย์, ‘กฎหมายรัฐธรรมนูญ’ <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.ubu.ac.th%2Fweb%2Ffiles_up%2F00032f2019072617120912.ppt&wdOrigin=BROWSELINK> สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2567.

ประเทศไทยนั้นได้มีการใช้ระบบศาลเดี่ยวและภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมาประเทศไทยก็ได้ใช้ระบบศาลคู่มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบัน ประเทศไทยมีอยู่ 4 ศาล ได้แก่ ศาลยุติธรรม ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง และศาลทหาร

ซึ่งจากการศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอำนาจตุลาการและการรัฐประหารในประเทศไทยนั้นพบว่า องค์การตุลาการ (ศาล) ภายในประเทศไทยได้เกี่ยวข้องกับสนับสนุนบุคคลหรือคณะบุคคลที่กระทำรัฐประหารภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาโดยตลอด ซึ่งสามารถพบได้จากคำพิพากษาของศาลที่มีการรับรองความชอบธรรมและชอบด้วยกฎหมายให้แก่บุคคลและ/หรือคณะบุคคลที่กระทำการรัฐประหาร และคำพิพากษาดังกล่าวก็ได้ถูกสืบทอดกันมาหรือตามขนบธรรมเนียมปฏิบัติของศาลไทย (โดยเฉพาะศาลยุติธรรม) ทั้งที่ระบบกฎหมายของประเทศไทยนั้นยึดถือระบบกฎหมายซีวิล ลอว์ หรือระบบประมวลกฎหมาย (Civil law System) ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา ซึ่งระบบนี้ฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้ออกกฎหมายซึ่งมิใช่ศาล และระบบนี้เป็นระบบที่มีประมวลกฎหมายที่ชัดเจน โดยยึดถือเจตนารมณ์ของกฎหมายเป็นหลักและศาลเป็นผู้นำเอากฎหมายมาปรับใช้กับคดีตามความเหมาะสม ซึ่งต่างจากระบบกฎหมายคอมมอน ลอว์ หรือระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System) ซึ่งที่มาของระบบกฎหมายนั้นเกิดจากจารีตประเพณีและคำพิพากษาของศาลยุติธรรม โดยคำพิพากษาของศาลถือเป็นบรรทัดฐานของศาลต่อ ๆ มา

แต่จากการศึกษาพบว่า อำนาจศาลไทยยังคงอยู่ภายใต้อำนาจของบุคคลและ/หรือคณะบุคคลที่ทำการรัฐประหารอยู่ ซึ่งอำนาจการตัดสินของศาลที่เกี่ยวกับการทำรัฐประหารนั้นเป็นไปด้วยความหวาดกลัว (ภยากติ) กลัวในอำนาจเถื่อนที่ถูกครอบงำ โดยสามารถเห็นได้จากคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 45/2496 ที่ให้การรับรองคณะรัฐประหารให้เกิดความชอบธรรมและชอบด้วยกฎหมาย ทั้ง ๆ ที่ศาลทั้งหลาย (ศาลยุติธรรม ศาลรัฐธรรมนูญ และศาลทหาร) ที่ทราบเป็นอย่างดีว่าการกระทำการรัฐประหารถือเป็นการละเมิดต่อกฎหมายทั้งกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายใน อีกทั้งยังเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนที่ประเทศไทยตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกของสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้อง แต่ศาลก็ยังยึดถือและใช้คำพิพากษาดังกล่าวนี้เป็นบรรทัดฐานในการตัดสิน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ศาลยุติธรรม

ทั้งนี้ จากการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกา ได้แก่ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 45/2496 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1662/2505 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1234/2523 และคำพิพากษาศาลฎีกา 3578/2560 เป็นต้น พบว่า คำพิพากษาศาลฎีกาดังที่กล่าวมาข้างต้นเป็นคำพิพากษาเริ่มแรกที่แสดงถึงบรรทัดฐานในการยืนยันถึงหลักการยอมรับอำนาจรัฐอธิปไตยของฝ่ายคณะรัฐประหาร โดยเป็นเหตุให้ทางองค์กรฝ่ายตุลาการในประเทศไทยหลงประเด็นการตัดสินให้การรัฐประหารถือเป็นการกระทำที่ถูกต้องผ่านการพิจารณาจากคำพิพากษา ดังนี้

“คำพิพากษาศาลฎีกา 45/2496” ถือเป็นคำพิพากษาแรกที่ได้วางหลักการยึดอำนาจและทำการยกเลิกรัฐธรรมนูญเป็นสิ่งที่กระทำได้หากทำสำเร็จ ศาลก็จะยอมรับคำสั่งและประกาศทั้งปวงของคณะรัฐประหารว่าเป็นกฎหมายที่สามารถนำมาใช้บังคับได้ ด้วยเหตุนี้ จึงถือได้ว่าคำพิพากษานี้ถือเป็นบรรทัดฐานที่ยึดถือมาโดยตลอดของศาลส่งผลให้มีการรัฐประหารฉีกรัฐธรรมนูญซ้ำแล้วซ้ำอีก⁷⁸⁴

“คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1662/2505” “...เมื่อคณะปฏิวัติได้ทำการยึดอำนาจปกครองประเทศได้เป็นผลสำเร็จหัวหน้าคณะปฏิวัติย่อมเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบ้านเมือง ข้อความใดที่หัวหน้าคณะปฏิวัติสั่งบังคับประชาชนก็ต้องถือว่าเป็นกฎหมาย แม้พระมหากษัตริย์จะมีได้ทรงตราออกมาด้วยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎรหรือสภานิติบัญญัติของประเทศก็ตาม ก็ถือเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในการปกครองในลักษณะเช่นนั้นได้...”⁷⁸⁵

“คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1234/2523” “แม้จะมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยออกประกาศใช้แล้วก็ตาม แต่หาได้มีกฎหมายยกเลิกประกาศหรือคำสั่งคณะปฏิวัติหรือคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินไม่ ประกาศหรือคำสั่งนั้นจึงยังคงเป็นกฎหมายใช้บังคับอยู่”⁷⁸⁶ จึงถือเป็นคำพิพากษาที่แสดงให้เห็นว่าประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารมีฐานะเป็นกฎหมายไปจนกว่าจะถูกยกเลิก

“คำพิพากษาศาลฎีกา 3578/2560” เป็นการที่จำเลยโต้แย้งว่าคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. ไม่มีฐานะเป็น “รัฐธรรมนูญ” ที่จะมีอำนาจออกประกาศหรือคำสั่งมาใช้บังคับให้จำเลยไปรายงานตัวได้ ซึ่งศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ว่า

“...ข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่ามีการต่อต้านจากประชาชน การยึดอำนาจการปกครองในครั้งนี้จน คสช. ไม่อาจบริหารประเทศได้แต่อย่างใด ส่วนที่อ้างว่าจะต้องมีรัฐธรรมนูญมายกเว้นความผิดหรือมีพระบรมราชโองการของพระมหากษัตริย์มารับรองฐานะของ คสช. นั้น เป็นเพียงความเข้าใจของจำเลยเอง...” ดังนั้น “...ข้อเท็จจริงฟังได้ดังวินิจฉัยข้างต้นแล้วว่า การยึดอำนาจการปกครองเป็นผลสำเร็จแล้ว คสช. เป็นรัฐธรรมนูญจึงย่อมมีอำนาจออกประกาศและคำสั่งให้จำเลยมารายงานตัวต่อ คสช. และสิทธิของจำเลยตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าวก็ได้ยกเลิกไปแล้วนับแต่เวลาที่ คสช. ประกาศให้สิ้นสุดลง ยกเว้นบทบัญญัติในหมวด 2 ว่าด้วยพระมหากษัตริย์ จำเลยจึงไม่อาจอ้างสิทธิตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้อีก...”

⁷⁸⁴ สมชาย ปรีชาศิลปกุล, ‘ตุลาการในรัฐประหาร 2490’ <<https://www.the101.world/1947-coup/>> สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2567.

⁷⁸⁵ กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา, ‘คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1662/2505’ <<https://deka.in.th/view-45595.html>> สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2567.

⁷⁸⁶ เพิ่งอ้าง.

ทั้งนี้ จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3578/2560 แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงบรรทัดฐานหรือประเพณีการตัดสินของศาลไทยที่เมื่อการยึดอำนาจกระทำสำเร็จแล้ว คณะรัฐประหารก็จะมีอำนาจรัฐอธิปไตยทันที แม้ว่าจะยังไม่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งหรือรับรองสถานะใด ๆ ก็ตาม⁷⁸⁷

2) ศาลรัฐธรรมนูญ

ปัจจุบัน ศาลรัฐธรรมนูญได้ถูกแทรกแซงอย่างหนักเมื่อเกิดการกระทำรัฐประหารสำเร็จขึ้นในประเทศไทย ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากพฤติการณ์หรือการกระทำและเหตุการณ์ที่ได้เคยเกิดขึ้น ดังนี้

การแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ซึ่งเกิดจากการรัฐประหารที่นำโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้เข้ายึดอำนาจเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ได้เข้าแทรกแซงศาลรัฐธรรมนูญที่แท้จริงแล้วนั้นจะต้องเป็น “องค์กรอิสระ” ที่จะต้องไม่ให้เกิดเป็นเครื่องมือของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง (ซึ่งรวมถึง (1) คณะกรรมการการเลือกตั้ง (2) ผู้ตรวจการแผ่นดิน (3) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (4) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และ (5) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ) แต่ทั้งนี้ พบว่า กรณีองค์กรอิสระในตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อสถานการณ์บัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ที่มาจากการแต่งตั้งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติทำหน้าที่ในการแต่งตั้งบุคคลไปดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระจาก คสช. ส่งผลให้บุคลากรที่ขึ้นชื่อว่าเป็นฝ่ายตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้นทำหน้าที่เปรียบเสมือนหุ่นเชิดภายใต้คำสั่งของคณะ คสช. ด้วยเหตุนี้ จึงถือเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่ภายหลังการเกิดรัฐประหารนั้นมีการแทรกแซงกระบวนการแต่งตั้งองค์กรอิสระและศาลรัฐธรรมนูญที่ถือเป็นองค์กรและกลไกสำคัญของประเทศในการตัดสินชี้ขาดทั้งในแง่ทางการเมืองได้ใช้อำนาจรัฐไปอย่างผิดเพี้ยนผ่านการตัดสินเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่กลุ่มพรรคพวกของตนจึงส่งผลให้เกิดความไม่โปร่งใสทางระบบความยุติธรรมขึ้นและถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่องภายในประเทศ เช่น

ก. กรณีเมื่อวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2560 หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ใช้ มาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ที่บัญญัติถึงการต่ออายุการดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมถึง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน 5 คน ที่ครบวาระการดำรงตำแหน่ง⁷⁸⁸ และ

⁷⁸⁷ กล้า สมุทวณิช, ‘อำนาจตุลาการกับอำนาจ “รัฐอธิปไตย” โดยผู้มาจากการทำรัฐประหาร: ศาลไทยรับรองความชอบธรรมของการรัฐประหารจริงหรือไม่? (ตอนจบ)’ <<https://pridi.or.th/th/content/2023/10/1722>> สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2567.

⁷⁸⁸ iLaw, ‘สี่ปี คสช. ใช้มาตรา 44 + สนช. เข้ายึดองค์กรอิสระได้เบ็ดเสร็จตามใจ’ <<https://ilaw.or.th/node/4808>> สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2566.

ข. กรณีเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 ศาลรัฐธรรมนูญไม่รับคำร้องจากผู้ได้รับผลกระทบจากคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ขอให้วินิจฉัยว่าคำสั่งหัวหน้า คสช. 3/2558 ขัดต่อรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 โดยศาลระบุต้องใช้สิทธิทางศาลและผ่านผู้ตรวจการแผ่นดิน⁷⁸⁹ เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ จึงถือได้ว่าการเข้าแทรกแซงต่อระบบศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นองค์กรอิสระนั้นเป็นความเสื่อมทางการเมืองอีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นผลโดยตรงมาจากการใช้อำนาจอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดของกลุ่มที่ทำการรัฐประหาร

ค. การถอดถอนนายกรัฐมนตรี

กรณีการถอดถอนนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ที่เป็นผลพวงมาจากการทำรัฐประหารในประเทศไทยที่กลุ่มคณะรัฐประหารได้เข้าแทรกแซงผ่านการนำกลุ่มผู้สนับสนุนการทำรัฐประหารเข้ามามีอำนาจบริหารงานภายในองค์กรอิสระหรือถูกรับเลือกเข้าไปเป็นสมาชิกวุฒิสภาเพื่อกระจายบุคคลเข้าไปควบคุมให้ได้มาซึ่งฐานอำนาจที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น นับตั้งแต่รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 ประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ที่กฎหมายถูกบัญญัติให้อำนาจต่อกลุ่มคณะรัฐประหาร โดยการให้อำนาจต่อศาลรัฐธรรมนูญเข้ามามีบทบาทวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาททางการเมืองมากขึ้นทำให้ศาลกลายเป็นผู้เล่นทางการเมือง และอาจนำไปสู่ข้อสงสัยเรื่องความชอบธรรมจากประชาชน⁷⁹⁰ ซึ่งสถิติผลคดีของศาลรัฐธรรมนูญนับตั้งแต่การรัฐประหาร พ.ศ. 2549 เป็นต้นสามารถบ่งบอกอย่างชัดเจนว่าผู้ที่ได้มาซึ่งอำนาจรัฐโดยวิถีเผด็จการจะอยู่รอดปลอดภัยเสมอ ในขณะที่ฝ่ายที่ยึดถือนั่นในระบอบประชาธิปไตยผ่านการเลือกตั้งของประชาชนจะต้องมีอันเป็นไปในทางใดทางหนึ่ง⁷⁹¹

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตการถอดถอนนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยที่ผ่านมา พบว่า นับตั้งแต่การทำรัฐประหารเมื่อปี พ.ศ. 2549 ที่ยึดอำนาจโดยพลเอกสนธิ บุญยรัตนกลิน และกลุ่มผู้สนับสนุนการทำรัฐประหาร (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสมาชิกวุฒิสภา) ได้เริ่มเข้ามามีบทบาททางการเมืองผ่านการพัฒนากฎหมายภายในประเทศที่ให้อำนาจแก่เผด็จการให้กลายเป็นสัญลักษณ์ของคุณธรรมความดีและจารีตประเพณีที่ฝังรากลึกในสังคมไทย และที่เห็นได้อย่าง

⁷⁸⁹ ประชาไท, ‘ศาลรัฐธรรมนูญไม่รับวินิจฉัยคำสั่งหัวหน้า คสช. 3/58 ขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่’ <<https://prachatai.com/journal/2018/02/75623>> สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2566.

⁷⁹⁰ Yiamyut Sutthichaya, ‘วิเคราะห์: ปลด ‘เศรษฐา’ การเมืองไม่เปลี่ยนซ้ำ - ศาล รธน. ยังทรงอำนาจ’ <<https://www.voathai.com/a/analysis-on-post-political-formation-after-srettha-dismissed/7744546.html>> สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2567.

⁷⁹¹ มุนินทร์ พงศาปาน, ‘ประเทศไทยไม่ต้องการศาลรัฐธรรมนูญ’ <<https://www.the101.world/the-existence-of-the-constitutional-court/>> สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2567.

ชัดเจนคือเหตุการณ์การยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำวินิจฉัยถอดถอนนายกรัฐมนตรี จำนวน 3 เหตุการณ์ ที่กระทำโดยกลุ่มสมาชิกวุฒิสภา ได้แก่

1) กรณีมีการยื่นคำร้องโดยกลุ่มสมาชิกวุฒิสภาต่อศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัยถอดถอนนายกรัฐมนตรีคนที่ 25 คือนายกสมัคร สุนทรเวช ซึ่งทางศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยว่าขาดคุณสมบัติรับงานพิธีกรรายการโทรทัศน์ โดยมีมติเป็นเอกฉันท์ที่ 5:4 ทำให้ต้องถูกถอดถอนจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

2) กรณีมีการยื่นคำร้องโดยกลุ่มสมาชิกวุฒิสภาต่อศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัยถอดถอนนายกรัฐมนตรีคนที่ 28 คือนายกยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งทางศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยว่ามีการกระทำความผิดในการโยกย้ายเลขาฯ เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ หรือ สมช โดยมีมติเป็นเอกฉันท์ที่ 5:4 ทำให้ต้องถูกถอดถอนจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

3) กรณีมีการยื่นคำร้องโดยกลุ่มสมาชิกวุฒิสภาต่อศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัยถอดถอนนายกรัฐมนตรีคนที่ 30 คือนายกเศรษฐา ทวีสิน ซึ่งทางศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยว่ามีการกระทำความผิดในการแต่งตั้งรัฐมนตรีที่ขาดคุณสมบัติ โดยมีมติเป็นเอกฉันท์ที่ 5:4 ทำให้ต้องถูกถอดถอนจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

อย่างไรก็ตาม จาก 3 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้สนับสนุนคณะรัฐประหารนั้นต้องการที่จะถอดถอนนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยผ่านการยื่นคำร้องต่อศาล (ซึ่งเป็นเหตุที่ไม่สมควรถูกตัดสินถึงขั้นถอดถอนออกจากตำแหน่ง) ตามที่ได้กล่าวมานั้น เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีบุคคลที่หัวหน้าคณะรัฐประหารและได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี คือ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ภายหลังจากการทำให้รัฐประหารสำเร็จแล้วนั้นได้มีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (ที่ซึ่งถือเป็นผู้สนับสนุนการทำรัฐประหาร) ต่อมาจึงมีผู้ยื่นคำร้องนั้นคือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ที่ได้รับเลือกมาจากประชาชน) ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่ามีการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยทางศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยว่าไม่เป็นความผิด ถึง 3 ครั้ง ได้แก่ กรณี 1. คดีที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ โดยมีมติที่ 9:0 2. คดีบ้านพักหลวง โดยมีมติที่ 9:0 และ 3. คดีวาระการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเกิน 8 ปี โดยมีมติที่ 6:3 ส่งผลให้พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ไม่ถูกถอดถอนจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี กรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ตัดสินจากคำวินิจฉัยดังกล่าวส่งผลกระทบที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ เป็นการบั่นทอนความเชื่อมั่นของฝ่ายการเมืองและประชาชนที่มีต่อองค์กรตุลาการ⁷⁹² ทำให้เวลาต่อมา กฎหมายได้ถูกพัฒนาเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือให้ได้มาซึ่งอำนาจรัฐ การบังคับใช้กฎหมายถูกบิดเบือนที่ฝ่ายการเมือง (คณะรัฐประหาร) พยายามที่จะเข้า

⁷⁹² MATICHON ONLINE, ‘อ.พรสันต์ ชี้นำคำวินิจฉัยศาล รธน. สะท้อนการขยายอำนาจจักรกฎหมาย แนววิธีแก้’ <https://www.matichon.co.th/politics/news_4738883> สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2567.

แทรกแซงและครอบงำองค์กรบังคับใช้และตีความกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรในกระบวนการยุติธรรมให้ได้มาซึ่งฐานอำนาจให้ตนหรือกลุ่มของตนมีอำนาจที่มั่นคงและยาวนานมากยิ่งขึ้นที่ถือเป็นอุปสรรคต่อการฟื้นฟูประชาธิปไตย ซึ่งชะตากรรมของสังคมไทยไม่ควรตกอยู่ในมือของผู้พิพากษาศาลการเพียงไม่กี่คนจากการที่ศาลรัฐธรรมนูญที่ได้ตัดสินแต่เพียงสิ่งที่กฎหมายบัญญัติเพื่อปกป้องรัฐธรรมนูญ แต่ไม่ได้ปกป้องคุณค่าของประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริง⁷⁹³

3. ศาลทหาร

ประเทศไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ทางฝ่ายทหารและกองทัพได้เข้ามาแทรกแซงและทำลายการพัฒนาในระบอบประชาธิปไตยมาโดยตลอด (ทั้งมาจากการทำรัฐประหารและการสืบทอดอำนาจ) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์กรตุลาการศาลทหาร กลางได้เข้ามามีอำนาจอย่างเห็นได้ชัดนับตั้งแต่การรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จเมื่อปี พ.ศ. 2557 ได้มีประกาศจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติระบุถึงเขตอำนาจศาลทหาร⁷⁹⁴ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความผิดที่ต้องขึ้นศาลทหาร ความผิดฐานขัดคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และความผิดด้านความมั่นคงภายในราชอาณาจักร⁷⁹⁵ เมื่อความผิดเหล่านี้ถูกระบุให้เป็นความผิดทางกฎหมายและต้องขึ้นศาลทหาร โดยมีตุลาการศาลทหารกลางที่ถูกแต่งตั้งมาจากสำนักนายกรัฐมนตรี (คณะรักษาความสงบแห่งชาติกลุ่มก่อการรัฐประหาร) อาจตัดสินด้วยความไม่โปร่งใสและไม่มีความยุติธรรม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพลเรือนผู้ต่อต้านการทำรัฐประหารจึงถือเป็นรูปแบบการปราบปรามทางการเมืองที่สำคัญในยุค คสช.รูปแบบหนึ่ง⁷⁹⁶ ด้วยเหตุนี้ ทำให้ส่งผลกระทบต่อสิทธิการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนเป็นอย่างมาก

โดยสรุปแล้วพบว่า ปัจจุบัน วัฒนธรรมทางปฏิบัติของศาลไทยดังกล่าวถือเป็นการใช้อำนาจของฝ่ายตุลาการในประเทศไทยไปในทางที่ผิดและเป็นการสนับสนุนการกระทำรัฐประหาร เพราะถือเป็นการหลงประเด็นและขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในจากการตัดสินของศาลที่ให้การกระทำรัฐประหารนั้นเป็นการกระทำที่ถูกต้องชอบธรรม โดยผ่านการยึดถือคำพิพากษาที่ผิด ๆ ที่ถูกสืบทอดกันมานับตั้งแต่คราวการปฏิวัติ พ.ศ. 2490 ดังนั้น ศาลทั้งหลายควรที่จะพิจารณา

⁷⁹³ มุนินทร์ พงศาปาน (เชิงอรรถ 956).

⁷⁹⁴ iLaw, ‘รู้จักศาลทหาร และข้อสังเกตเรื่องเขตอำนาจ’ <<https://www.ilaw.or.th/node/3113>> สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2566.

⁷⁹⁵ iLaw, ‘Q&A 10 เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับศาลทหาร’ <<https://www.ilaw.or.th/node/3118>> สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2566.

⁷⁹⁶ BBC NEWS ไทย, ‘6 ปีรัฐประหาร: เปิดสถิติคดีการเมือง-ละเมิดสิทธิภายใต้ "ระบอบ คสช." จากยุคอำนาจนิยม ถึง อำนาจกลายรูป’ <<https://www.bbc.com/thai/thailand-52755912>> สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2567.

ตัดสินอย่างมีเหตุผลและมีความถูกต้องชอบธรรมตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าการกระทำ “รัฐประหาร” นั้นถือเป็นความผิดความผิดอาญาต่อแผ่นดินตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายอาญา และละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิก

สมาชิกวุฒิสภา

การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 269⁷⁹⁷ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561⁷⁹⁸ ในส่วนของบทเฉพาะกาล จำนวน 250 คนนั้น มาจากการแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ตามประกาศราชกิจจานุเบกษาได้ประกาศเผยแพร่ลงวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2562⁷⁹⁹ ซึ่งถือได้ว่าการคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภาจำนวนดังกล่าวนี้ที่มาจากกลุ่มผู้ก่อการรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2557 โดยไม่ได้ถูกคัดเลือกจากประชาชนตามหลักประชาธิปไตยอย่างแท้จริง อีกทั้งยังพบว่า ได้มีการเพิ่มบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาชุดนี้อีก 5 ข้อ ได้แก่

- 1) การติดตาม การเสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ
- 2) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ
- 3) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรยับยั้งไว้ตามมาตรา 137 (2) หรือ (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
- 4) การพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี⁸⁰⁰ ให้มีสิทธิมีเสียงโหวตหัวหน้าคณะรัฐประหารขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี⁸⁰¹ และ

⁷⁹⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 269.

⁷⁹⁸ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 <<https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/068/1.PDF>> สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2567.

⁷⁹⁹ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนพิเศษ 121 ง.

⁸⁰⁰ มาตรา 272 วรรคหนึ่ง

ในระหว่างห้าปีแรกนับแต่วันที่รัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีให้ดำเนินการตามมาตรา 159 เว้นแต่การพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา 159 วรรคหนึ่ง ให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และมติที่เห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดให้เป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 159 วรรคสาม ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา.

⁸⁰¹ เมื่อ ส.ว. เฉพาะกาล ที่มาจากการเลือกของ คสช. ยังคงไม่หมดอำนาจไป โดยอำนาจพิเศษที่ 250 คนนี้มีความสามารถโหวตเลือกนายกฯ ได้ ทำให้การเลือกโหวตนายกรัฐมนตรีครั้งนั้นไม่มีความโปร่งใสแต่อย่างใด; โปรดดู กองบรรณาธิการ, ‘ทบทวนที่มาและอำนาจ ส.ว. 250 คน จะยกมือโหวตใครเป็นนายกฯ คนที่ 30’ <<https://plus.thairath.co.th/topic/speak/102633>> สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม 2567.

5) การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้ได้รับการแต่งตั้ง “ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ”⁸⁰²

จากการเพิ่มบทบาทของสมาชิกวุฒิสภาทั้ง 5 ข้อที่กล่าวมาข้างต้นนี้ทำให้เกิดปัญหาและส่งผลกระทบต่อทางเลือกสรรบุคคลที่เหมาะสมที่จะเป็น “นายกรัฐมนตรี” เนื่องจากบุคคลที่ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้นไม่ได้มาจากความเห็นชอบของประชาชนโดยตรง (ที่มาจากการเลือกผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) แต่กลับเป็นการเพิ่มอำนาจให้กับกลุ่มผู้สนับสนุนรัฐประหาร (สมาชิกวุฒิสภาจำนวน 250 คนนี้) ซึ่งเป็นพรรคพวกของกลุ่มคณะรัฐประหารมีอำนาจในการเลือกนายกรัฐมนตรีแทนประชาชนทั้งประเทศ ซึ่งถือเป็นการขัดต่อหลักการประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศไทย นอกจากนี้ สมาชิกวุฒิสภาชุดดังกล่าวยังมีอำนาจให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้ได้รับการแต่งตั้ง “ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ” ซึ่งทำให้กลไกการตรวจสอบการบริหารประเทศของประเทศไทยตั้งอยู่บนความเสี่ยงภัยและเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อระบบการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจตามระบอบประชาธิปไตยที่ดี เนื่องจากมีการแต่งตั้งพรรคพวกของกลุ่มคณะรัฐประหารเข้ามาทำหน้าที่ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระนั้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้ศึกษาในหัวข้อองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญต่อไป

องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

ภายหลังการเกิดการกระทำรัฐประหารเมื่อปี พ.ศ. 2557 ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีคำสั่งที่กำหนดให้จำนวนและที่มาของวุฒิสภาตามบทเฉพาะกาลที่กำหนดให้วุฒิสภามีจำนวน 250 คน⁸⁰³ ซึ่งแต่งตั้งตามคำแนะนำของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ตามมาตรา 269 และพระราชบัญญัติ

⁸⁰² การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้ได้รับการแต่งตั้ง “ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ” ดังนี้

มาตรา 222 คณะกรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วยกรรมการจำนวนเจ็ดคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา

มาตรา 228 ผู้ตรวจการแผ่นดินมีจำนวนสามคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา

มาตรา 232 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการจำนวนเก้าคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา

มาตรา 238 คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินประกอบด้วยกรรมการจำนวนเจ็ดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา

มาตรา 246 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการจำนวนเจ็ดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งได้รับการสรรหา

⁸⁰³ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนพิเศษ 121 ง เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2562 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ในระยะเวลา 5 ปีแรก นับตั้งแต่ 2562-2567⁸⁰⁴ จึงถือเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่ง เมื่อผู้ที่ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ (เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นต้น) นั้นถูกรับเลือกโดยสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)⁸⁰⁵ ทำให้ต้นสายปลายเหตุมาจากสิ่งที่ผิดตั้งแต่เริ่มแรกส่งผลให้ต่อมาจึงกลายเป็นสิ่งที่เรื้อรังและเลวร้าย หรือช่วงเวลาดังกล่าวองค์กรอิสระนั้นถูกควบคุมจึงไม่สามารถปฏิบัติตามหน้าที่ดังกล่าวได้ ดังนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ดังนี้

1) คณะกรรมการการเลือกตั้ง

ก. การแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง

นับตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งที่ 16 เมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 รัฐบาลของนายอานันท์ ปันยารชุน ได้ตระหนักถึงปัญหาการซื้อขายเสียงจึงได้ทำการจัดตั้งองค์กรกลาง (คณะกรรมการติดตามและสอดส่องดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) ที่ถือเป็นหน่วยงานอิสระขึ้นมาเพื่อตรวจสอบการเลือกตั้งให้มีความโปร่งใสและยุติธรรม ต่อมาคณะกรรมการติดตามและสอดส่องดูแลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกพัฒนาเรื่อยมา จนกระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติให้จัดตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งขึ้น และถือเป็นองค์กรอิสระ พร้อมกำหนดอำนาจหน้าที่เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งให้เป็นไปอย่างสุจริตและเที่ยงธรรม⁸⁰⁶

ปัจจุบัน คณะกรรมการการเลือกตั้งเข้ามามีบทบาททางการเมืองในแง่ลบมากยิ่งขึ้น ซึ่งที่เห็นได้ชัดคือภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 กลุ่มคณะรัฐประหารได้เข้าแทรกแซงองค์กรอิสระ โดยสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เป็นหมากตัวสำคัญในการให้คำแนะนำบุคคลผู้สนับสนุนการยึดอำนาจเข้าดำรงตำแหน่งหน้าสำคัญทางการเมือง ด้วยเหตุนี้ จึงเปรียบเสมือนการวางหมากเกมทางการเมืองที่ครอบคลุมไปทุกองค์กรเพื่อผลประโยชน์ทางอำนาจที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น

⁸⁰⁴ iLaw, ‘รวมข้อมูล 250 ส.ว. แต่งตั้ง: กลไกหลักสืบทอดอำนาจจากยุค คสช.’ <<https://www.ilaw.or.th/articles/3711>> สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2567.

⁸⁰⁵ แดนชัย ไชวิเศษ, ‘สมาชิกวุฒิสภา 250 คนมาอย่างไรและทำอะไร’ <https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=43108> สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2567.

⁸⁰⁶ คณิน บุญสุวรรณ, *บทานุกรมศัพท์รัฐสภาและการเมืองไทยฉบับสมบูรณ์* (บริษัทธาดา พับลิเคชั่น 2548) 15-16.

ข. การกระทำการหรือการงดเว้นกระทำการตามหน้าที่ในการปกป้องและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยภายหลังจากรัฐประหาร เช่น (การยุบพรรคการเมืองภายหลังจากรัฐประหาร)

เมื่อพิจารณาถึงจุดประสงค์แรกของการจัดตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งนั้น เป็นไปเพื่อตรวจสอบการเลือกตั้งให้มีความโปร่งใสและยุติธรรม เพื่อให้ประชาชนได้เลือกตัวแทนเข้ามาบริหารประเทศเพื่อประชาชนอย่างแท้จริงตามระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น องค์การการเลือกตั้งนี้จึงต้องกระทำการตามหน้าที่ในการปกป้องและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย แต่เมื่อองค์กรถูกแทรกแซงโดยกลุ่มคณะรัฐประหารส่งผลให้องค์กรที่ขึ้นชื่อว่าเป็น “องค์กรอิสระ” กระทำการหรือการงดเว้นกระทำการตามหน้าที่ดังกล่าว ดังจะเห็นได้จาก กรณีหาช่องว่างแห่งการกระทำของพรรคในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้พิจารณาถึงการยุบพรรคการเมือง (ที่ซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่ได้คะแนนเสียงจากประชาชนเป็นอันดับ 1) นั่นคือ พรรคก้าวไกล เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2567 ที่ผ่านมา

2) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ก. การแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

นับตั้งแต่เหตุการณ์การเรียกร้องประชาธิปไตยครั้งยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ของประเทศไทยเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ส่งผลให้รัฐบาลที่มาจากแต่งตั้งคือ รัฐบาลของนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ได้จัดตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) ขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามความใน ข้อ 9(6) แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 และได้มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540⁸⁰⁷ บัญญัติให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขึ้นเป็นครั้งแรก พร้อมจัดให้มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างและกลไกการตรวจสอบใช้อำนาจอธิปไตยให้มีความเป็นกลางและอิสระมากยิ่งขึ้น ที่เป็นองค์กรอิสระทำหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ไต่สวนข้อเท็จจริง และทำความเข้าใจในกรณีที่มีการร้องขอให้ถอดถอนเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับสูงออกจากตำแหน่ง หรือดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและ

⁸⁰⁷ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 114 ตอนที่ 55 ก เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.

เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ได้ส่วนวินิจัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายวญผิดปกติ ทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่⁸⁰⁸

ข. การกระทำการหรือการงดเว้นกระทำการตามหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของผู้กระทำการรัฐประหาร

จนกระทั่งปัจจุบัน ภายหลังจากการรัฐประหารเมื่อปี พ.ศ. 2557 ของคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดหน้าที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ภายใต้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยกรรมการจำนวน 9 คน ที่ได้รับการแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งได้รับการสรรหาโดยคณะกรรมการสรรหา มีวาระการดำรงตำแหน่ง 7 ปี และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว⁸⁰⁹ โดยช่วงเวลานั้น (ช่วงที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติยึดอำนาจและควบคุมแทรกแซงองค์กรอิสระ) ทำให้องค์กรอิสระอย่างสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ไม่สามารถกระทำการหรือการงดเว้นกระทำการตามหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของผู้กระทำการรัฐประหาร อีกทั้งยังปกป้องผู้กระทำการรัฐประหารจากการตรวจสอบการทุจริตอีกด้วย

3) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ก. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นับตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติให้มีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็น “องค์กรอิสระ” โดยมีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับการแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา⁸¹⁰ ทำหน้าที่ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539 และมีผลใช้บังคับกับไทยเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2540 ในการมุ่งหมายที่จะส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ และติดตามสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศอย่างต่อเนื่อง

ข. การกระทำการหรือการงดเว้นกระทำการตามหน้าที่ในการปกป้องสิทธิมนุษยชนของประชาชนที่ต่อต้านการกระทำรัฐประหาร (การกระทำการหรือการงดเว้นกระทำการตามหน้าที่ในการปกป้องสิทธิมนุษยชนของประชาชนที่ต่อต้านการกระทำรัฐประหาร)

⁸⁰⁸ บรรเจิด สิงคะเนติ, คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.), <<https://shorturl.asia/UzYoN>> สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2567.

⁸⁰⁹ มาตรา 233 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.

⁸¹⁰ มาตรา 246 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.

นับตั้งแต่ภายหลังการทำให้รัฐประหารเมื่อปี พ.ศ. 2557 ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ทำให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ดำเนินการตามหน้าที่ในการปกป้องสิทธิมนุษยชนของประชาชนที่ต่อต้านการกระทำรัฐประหาร เนื่องจากเมื่อรัฐประหารยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้มีการเข้าควบคุมแทรกแซงองค์กรอิสระนี้ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญได้อย่างแท้จริง

ความเชื่อและความศรัทธา

ตามความหมายคำว่า ความเชื่อและความศรัทธา ที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง “ความเห็นด้วย ความมั่นใจ ความไว้วางใจ”⁸¹¹ ซึ่งการทำให้รัฐประหารนั้นเกี่ยวกับการเมือง (Politics) มักจะมีความสัมพันธ์กับหลักความเชื่อและความศรัทธารวมไปถึงเป็นการเกี่ยวข้องกับคำว่ามโนคติที่หมายถึง “ความไม่รู้เท่า ความเชื่ออะหะ ความไม่เข้าใจ ความหลงเชื่อโดยไม่มีเหตุผลหรือโดยไม่ยอมรับฟังผู้อื่น”⁸¹² ทั้งนี้ จากการศึกษาความเชื่อและความศรัทธาที่เชื่อมโยงถึงการกระทำรัฐประหารนั้นพบว่า มีประเด็นความเชื่อ 2 หลักสำคัญ ได้แก่ (ก) การใช้โหราศาสตร์ในการสนับสนุนการรัฐประหาร และ (ข) การใช้ผู้นำทางศาสนาในการสนับสนุนการรัฐประหาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การใช้โหราศาสตร์ในการสนับสนุนการรัฐประหาร

ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำรัฐประหารและโหราศาสตร์ (โหรและหมอดู) ที่มีบทบาทหน้าที่ในการทำนายทายทัก หรือพยากรณ์อนาคต เนื่องจากตามความเข้าใจและความเชื่อของประชาชนในสังคมต่อโหราศาสตร์นั้นคืออำนาจเหนือธรรมชาติที่สามารถทำนายหรือพยากรณ์อนาคตได้จากไผ่ยิบชี หมอดู หรือการทรงเจ้าเข้าทรงที่เป็นความเชื่อที่ฝังงายหลงผิดสืบต่อ ๆ กันมา ซึ่งมาจากแนวความคิดเรื่องการครองอำนาจนำ (Hegemony) ของออตโตนีโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci) ในเรื่องของอุดมการณ์⁸¹³ ที่จะสามารถครองอำนาจชนชั้นอื่นหรือประชาสังคม (great masses) ต้องได้รับการยอมรับ (consent) หรือเรียกว่าสงครามการแสวงหาฐานที่มั่น (War of position) เพื่อยึดครองความคิดผ่านความเชื่อด้านโหราศาสตร์

จากการศึกษาผลงานทางวิชาการของศาสตราจารย์ ดร. ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “โหราศาสตร์กับการตัดสินใจในทางการเมืองของไทย” พบว่า ตามหลักความเชื่อ นั้นถือเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติที่ถูกนำมาใช้เพื่อบรรเทาความวิตกกังวลของคนกระทำรัฐประหารที่มี

⁸¹¹ พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.

⁸¹² พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธิ์ ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย 2533).

⁸¹³ Schwarzmantel J, *The Routledge guides to Gramsci's prison notebooks* (Graphics 2015).

ความเชื่อว่าการกระทำรัฐประหารเป็นสิ่งที่ถูกต้องควรทำ ดังนั้นการทํานายตามโหราศาสตร์ของหมอดูหรือพวกโหรจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญและมีอิทธิพลในการตัดสินใจทำรัฐประหารของกลุ่มที่ต้องการจะยึดอำนาจ⁸¹⁴ แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มที่ต้องการยึดอำนาจนั้นเพียงแต่อาศัยคํานายเพื่อสร้างความชอบธรรมให้การลงมือรัฐประหารของตนเป็นสิ่งที่ถูกต้องแต่ไม่คำนึงถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนภายในประเทศแต่อย่างใด

และผลงานทางวิชาการของคุณขวัญเรือน พันธุ์พิระพิชัย และคุณพิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างโหราศาสตร์กับการทำรัฐประหารในการเมืองไทย” พบว่าได้ทำการศึกษาถึงบทบาททางโหราศาสตร์เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของโหราศาสตร์และการกระทำรัฐประหารในช่วงปี พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2557 พบว่าโหราศาสตร์มีส่วนช่วยให้การรัฐประหารได้เป็นยอมของประชาชนภายในประเทศผ่านการทํานายอนาคตว่าผู้นำรัฐประหารนั้นจะเป็นคนนำพาประเทศไปสู่อนาคตที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งคำทำนาย คำพยากรณ์ทางโหราศาสตร์ ถือเป็น การสร้างความชอบธรรมให้ระบอบการปกครองเผด็จการทหารที่ต้องการยึดอำนาจนั้นได้รับการยอมรับในพื้นที่ประชาสังคมหรือพื้นที่ในสังคมเพื่อให้คนในสังคมจะได้รับรู้ถึงเหตุการณ์ที่อาจจะมีการรัฐประหารเกิดขึ้นล่วงหน้าและเป็นการทำให้สังคมได้รู้สึกว่าการรัฐประหารเกิดขึ้นอย่างแท้จริง นั้นผู้นำคนใหม่ที่ทำกรรัฐประหารจะสามารถบริหารประเทศได้ดีกว่าวิกฤตที่เจอในบ้านเมืองอยู่ ณ ขณะนี้⁸¹⁵ ตามคำทำนายทางโหราศาสตร์ จึงเห็นได้ว่าการกระทำดังกล่าวของพวกโหรหรือหมอดูทางโหราศาสตร์นั้นเป็นการกระทำที่ลดความชอบธรรมของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง

ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำรัฐประหารและโหราศาสตร์ (โหรและหมอดู) นั้นอยู่ในสังคมไทยมาอย่างยาวนานถึงถือเป็นหนึ่งในผู้สนับสนุนการกระทำรัฐประหารที่ถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความชอบธรรมให้แก่การกระทำรัฐประหาร รวมถึงคำทำนาย คำพยากรณ์ในอนาคตเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและปลุกฝังให้แก่ประชาสังคมว่าเมื่อประเทศเกิดวิกฤตทางการเมืองขึ้นจะต้องมีการกระทำรัฐประหารเพื่อให้ผู้นำรัฐประหารสามารถแก้ไขวิกฤตดังกล่าวและบริหารประเทศได้เป็นอย่างดีตามคำทำนายทางโหราศาสตร์ ซึ่งเป็นการทํานายอนาคตที่ยังไม่เกิดขึ้นจริงและที่ผ่านมาประเทศไทยเมื่อเกิดการรัฐประหารนั้นภายหลังการเกิดรัฐประหารประเทศไทยไม่สามารถพัฒนาได้อย่างก้าวหน้าแท้จริงตามคำทำนายที่หมอดูหรือพวกโหรได้กล่าวไว้ผลกระทบนั้นไม่สามารถนำกลุ่ม

⁸¹⁴ ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, *โหราศาสตร์กับการตัดสินใจในทางการเมืองของไทย* (สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2534).

⁸¹⁵ ขวัญเรือน พันธุ์พิระพิชัย และพิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, ‘ความสัมพันธ์ระหว่างโหราศาสตร์กับการทำรัฐประหารในการเมืองไทย’ (2562) 2 วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ 144-145.

หมอดูหรือพวกโหรมารับผิดได้แต่อย่างใด ซึ่งหนึ่งในผลกระทบอันใหญ่หลวงคือการละเมิดสิทธิต่าง ๆ ของประชาชนภายในประเทศแม้แต่พวกโหราศาสตร์เองก็ตาม

2) การใช้ผู้นำทางศาสนาในการสนับสนุนการรัฐประหาร

สิทธิตามธรรมชาติคือสิทธิที่มนุษย์มีมาแต่กำเนิดเช่นเดียวกับเสรีภาพทางศาสนาที่ได้ให้ความหมายว่าเป็นความเชื่อถือศรัทธาในหลักธรรมะ⁸¹⁶ ตามหลักคำสอน ซึ่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ได้มีการกล่าวถึงอำนาจหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา การศึกษา สงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์⁸¹⁷ ทั้ง พบว่าพระธรรมปิฎกได้ให้คำนิยาม “ประชาธิปไตย” หมายถึงคุณภาพของประชาธิปไตยอยู่ที่คุณภาพของประชาชนที่ต้องขึ้นต่อคุณของผู้ปกครองเป็นสำคัญ⁸¹⁸ อีกทั้งตามหลักคำสอนได้ย้ำอีกว่าเสียงข้างมากตัดสินความจริงไม่ได้ เราตัดสินใจไม่ใช่ตัดสินความจริง ถ้าเอาเสียงข้างมากมาตัดสินความจริงก็เป็นไปไม่ได้ทำให้ทางฝ่ายศาสนาจึงเป็นผู้แนะนำสั่งสอนประชาชนให้ดำรงอยู่ในศีลธรรมประพฤติดแต่คุณงามความดีเพื่อให้มีจิตใจมีคุณภาพและนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดี⁸¹⁹

ดังนั้น สังคมประชาธิปไตยตามความหมายของทางศาสนานั้นต้องมีความเฝื่อนธรรมทำให้เกิดความดี ความงาม ความถูกต้อง⁸²⁰ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน พบว่ามีพระภิกษุสงฆ์บางรูปมีแนวคิดไปในทางเดียวกันกับนักการเมืองและจะแสดงจุดยืนของตนผ่านการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองทางสื่อโซเชียลและการออกรายการโทรทัศน์⁸²¹ เพื่อแสดงถึงการโน้มน้าวใจให้ประชาชนส่วนใหญ่ยอมรับตามหลักคำสอนและความเชื่อในทางศาสนา ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ผิดหลักอำนาจหน้าที่ที่ได้บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ที่พระภิกษุสงฆ์นั้นไม่สมควรที่จะนำหลักคำสอนทางศาสนามาพัวพันกับจุดยืนทางการเมืองเฉพาะตัวของตน ซึ่งการกระทำดังกล่าวจึงถือเป็นหนึ่งในผู้สนับสนุนการกระทำรัฐประหารที่ถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความชอบธรรม

⁸¹⁶ Buddhadasa Bhikkhu, *Keys to Natural Truth* (Mental Health Publishing 1999).

⁸¹⁷ มาตรา 15 ตรี (3) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติม.

⁸¹⁸ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), *กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนไปสู่ประชาธิปไตย* (โรงพิมพ์ มหาลงกรณ์ราชวิทยาลัย 2543) 3.

⁸¹⁹ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), *รัฐกับพระพุทธศาสนา ถึงเวลาชำระล้างหรือยัง* (บริษัท สหธรรมิก จำกัด 2537) 14-15.

⁸²⁰ สุรพล ยะพรหม, ‘ความคิดทางการเมือง: ประชาธิปไตย ตามแนวคิดพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)’ <<https://www.mcu.ac.th/article/detail/14340>> สืบค้นเมื่อ 22 มกราคม 2567.

⁸²¹ เฉลิมพล พลมุข, ‘ศาสนากับรัฐประหาร’ <https://www.matichon.co.th/article/news_2585650> สืบค้นเมื่อ 22 มกราคม 2567.

ให้แก่ผู้ที่ต้องการทำรัฐประหารตัดสินใจทำรัฐประหารได้ง่ายมากยิ่งขึ้นและประชาสังคมก็จะยอมรับการกระทำรัฐประหารอีกด้วย

4.5.2 สถาบันการศึกษาเครือข่ายของกลุ่มคณะรัฐประหาร

สำหรับประเทศไทยนั้น จากการศึกษาพบว่า การทำรัฐประหารครั้งที่ 1 ตั้งแต่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจนกระทั่งการทำรัฐประหารครั้งล่าสุดเมื่อ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ปัจจุบัน ผู้นำหรือคณะบุคคลที่กระทำการรัฐประหารส่วนใหญ่เป็นนายทหารที่เป็นศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาทางด้านการทหารที่รัฐจัดตั้งขึ้น และมีเครือข่ายโยงใยผูกพันส่งต่อระหว่างรุ่นสู่รุ่น⁸²² ทั้งนี้ การกระทำของรุ่นพี่ทหารก็จะเป็นแบบอย่างให้กับรุ่นน้องหรือรุ่นต่อ ๆ ไปได้ดำเนินรอยตาม แม้ว่าการกระทำนั้นจะเป็นการกระทำที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับวิชาชีพของตนโดยตรงและเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายอาญาแผ่นดินก็ตาม เช่น การกระทำรัฐประหาร กลุ่มคณะรัฐประหารมีการพัฒนามากยิ่งขึ้นผ่านการจัดตั้งสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาเครือข่ายให้มีอำนาจเชื่อมโยงถึงกันได้แก่ โรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ รวมทั้ง วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร⁸²³

โดยผู้นำคณะรัฐประหารตั้งแต่ครั้งที่ 1 จนถึงปัจจุบัน พบว่า มีผู้นำคณะรัฐประหารที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยทหารบก (โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า) จำนวน 6 คน โรงเรียนเตรียมทหารและทำการศึกษาต่อโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าจำนวน 2 คน โรงเรียนนายเรือจำนวน 1 คน อีกทั้ง ยังพบว่า มีผู้จบการศึกษาจากวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรจำนวน 4 คน ปรากฏตามตารางที่ 4.19 ดังต่อไปนี้

⁸²² วชิรวัชร งามละม่อม, การประชุมวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 54: รัฐประหาร บทบาททหารกับการเมืองในประเทศไทย.

⁸²³ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ความเป็นมา/ประวัติสถาบัน, <<https://bitly.ws/39wDL>> สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2567 และ พรรคก้าวไกล, หลักสูตรวโป. มีไว้ทำไม ??? <<https://www.moveforwardparty.org/news/5478/>> สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2567.

ตารางที่ 4.19 รวบรวมสถาบันการศึกษาเครือข่ายของผู้นำการรัฐประหาร

ลำดับที่	ผู้นำการรัฐประหาร	ประวัติการศึกษาหลัก	การศึกษาเสริม
1	พระยามโนปกรณนิติธาดา	โรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรม(เนติบัณฑิตสยาม) เมื่อปี พ.ศ. 2446	
2	พระยาพหลพลพยุหเสนา	โรงเรียนนายร้อยทหารบก เมื่อปี พ.ศ. 2446	
3	จอมพลผิน ชุณหะวัณ	โรงเรียนนายร้อยทหารบก เมื่อปี พ.ศ. 2453	
4	จอมพล ป. พิบูลสงคราม	โรงเรียนนายร้อยทหารบก เมื่อปี พ.ศ. 2459	
5	จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์	โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เมื่อปี พ.ศ. 2471	
6	จอมพล ถนอม กิตติขจร	โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เมื่อปี พ.ศ. 2472	วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 1
7	พลเรือเอกสัจด์ ชลออยู่	โรงเรียนนายเรือ รุ่นที่ 33	วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่น 4
8	พลเอกสุนทร คงสมพงษ์	โรงเรียนเตรียมนายร้อยทหารบก เมื่อปี พ.ศ. 2497	
9	พลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน	โรงเรียนเตรียมทหารรุ่นที่ 6 และศึกษาต่อโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เหล่าทหารราบ รุ่นที่ 17	วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ 42
10	พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา	โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ 12 เมื่อปี พ.ศ. 2514 และศึกษาต่อโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ 23 เมื่อปี พ.ศ. 2519	วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรภาคีรัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 20 เมื่อปี พ.ศ. 2550

ต่อมาจึงเป็นที่น่าตั้งข้อสังเกตเป็นอย่างยิ่งว่าทางวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) ถือเป็นสถาบันการศึกษาที่เป็นแหล่งผลิตเครือข่ายของกลุ่มคณะรัฐประหาร ซึ่งจากการศึกษาพบว่า วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ประจำปีการศึกษา 2567-2568 หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร

(วปอ.) รุ่นที่ 67 ได้ประกาศรายชื่อบุคคลสำคัญที่ผ่านการคัดเลือกที่มีทั้งภาคราชการ พลเรือน ทหาร และ เอกชน⁸²⁴ ซึ่งเป็นบุคคลมีอำนาจและตำแหน่งสำคัญทางการเมือง เช่น ตำแหน่งรองหัวหน้าสำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงกลาโหม หัวหน้าสำนักงานประสานภารกิจทางทหาร กับสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ศูนย์ประสานภารกิจทางทหาร สำนักนโยบายและแผนกลาโหม ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ฝ่ายเสนิการประจำผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นต้น

4.5.3 องค์การธุรกิจ

นายทุน

ช่วงประชาธิปไตยถดถอยบทบาทของนายทุนไทยในกระบวนการพัฒนามักจะหันหลังให้ประชาธิปไตยเพราะนายทุนกลุ่มนี้มองว่าพวกเขาเป็นกลุ่มที่เสียภาษีมากที่สุด และนายทุนเกิดความรู้สึกไม่มั่นคงภายใต้ระบบประชาธิปไตย ด้วยเหตุนี้ จึงสอดคล้องกับทฤษฎีผู้สนับสนุนประชาธิปไตยแบบมีเงื่อนไข (contingent democrats) ของอีวา เบลลิน ซึ่งเสนอว่า ชนชั้นนำนายทุนในประเทศกำลังพัฒนาไม่ได้สนับสนุนระบอบประชาธิปไตยเสมอไป แต่จะผลักดันให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยก็ต่อเมื่อการพัฒนานั้นส่งผลดีต่อผลประโยชน์ทางธุรกิจของตน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ นายทุนในประเทศกำลังพัฒนาเป็น “ผู้สนับสนุนประชาธิปไตยแบบมีเงื่อนไข เพราะพวกเขาเป็นผู้ปกป้องผลประโยชน์ของตนเองแบบถาวร” (Capitalists are contingent democrats for the very reason that they are consistent defenders of their material interests)⁸²⁵

สำหรับประเทศไทยนับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเมื่อปี พ.ศ. 2475 นำโดยคณะราษฎร ได้บริหารประเทศภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของชนชั้นนำฝ่ายข้าราชการส่งผลให้ช่วงระยะเวลาช่วงปี พ.ศ. 2475 - พ.ศ. 2516 ประเทศไทยได้กลายเป็น “รัฐอำมาตยาธิปไตย” (Bureaucratie Polity) ในลักษณะโครงสร้างอำนาจทางสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มยุทธศาสตร์ที่สำคัญ 3 กลุ่มคือ กลุ่มทหาร กลุ่มนายทุน และกลุ่มเทคโนโลยี เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างในระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ (ทุนนิยม) และระดับความเป็นประชาธิปไตยถือเป็นสิ่งที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน⁸²⁶ ทำให้กลุ่มนายทุนพร้อมที่จะสนับสนุนระบอบอำนาจนิยมเพราะรัฐบาลมีบทบาทอย่างสูงต่อการสะสมทุนของภาคธุรกิจเอกชนจนทำให้นับตั้งแต่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ประเทศไทยมีการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า (ISI) ขยายตัวที่นำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมแบบส่งออกส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางชนชั้นของสังคมไทยนั้นคือชนชั้นที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดคือชน

⁸²⁴ Matichon online, ‘เปิดรายชื่อ วปอ. รุ่น 67 นักการเมือง ข้าราชการ บัณฑิตธุรกิจ ตบเท้าพริบ’ <https://www.matichon.co.th/politics/news_4720012> สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2567.

⁸²⁵ Bellin, Eva., ‘Contingent democrats: industrialists, labor, and democratization in late-developing countries’ (2000) 2 World Politics 175-205.

⁸²⁶ Lipset, Seymour M. *Political Man* (Mercury Books 1964).

ชั้นกลาง (middle class)⁸²⁷ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์มาตาม ๆ กันคือกลุ่มชนชั้นนายทุน หรือนักธุรกิจจนทำให้จากการที่ต้องอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์กลายเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในฐานะที่เป็น “หุ้นส่วน” กับฝ่ายอำนาจนิยมเดิม (กองทัพ)⁸²⁸ เนื่องจากการบริหารเศรษฐกิจภายในประเทศไทยของกลุ่มกองทัพขาดศักยภาพและขาดประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหา ดังนั้นจึงทำให้กลุ่มธุรกิจเข้ามามีอิทธิพลในการเมืองมากขึ้นอันจะเห็นได้จากการจัดตั้งรัฐบาลนั้นจะต้องมีนักธุรกิจหรือนักบริหารมืออาชีพเข้ามารวมด้วยอยู่เสมอ⁸²⁹

ดังนั้น ประเทศไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมาพรรคการเมืองภายใต้กลุ่มนายทุนและนักธุรกิจถือเป็นปัญหาสำคัญอันหนึ่งของการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยภายในประเทศพอ ๆ กับกลุ่มกองทัพ แม้ว่าบางครั้งกลุ่มนายทุนจะแสดงให้เห็นถึงความต้องการที่จะเป็นประชาธิปไตยแต่ก็เป็นเพียงประชาธิปไตยในมิติของกระบวนการทางการเมืองเท่านั้นเนื่องจากปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยการสนับสนุนของประชาชนส่วนใหญ่เป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่ประชาสังคมที่เข้มแข็ง (Strong Civil Society) ในการตรวจสอบรัฐบาลผ่านทางสถาบันทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพและความมั่นคง⁸³⁰

4.6 การละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำรัฐประหาร

การละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำรัฐประหาร โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษา 4 เหตุการณ์สำคัญที่ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงที่เกิดขึ้นภายในประเทศไทยได้แก่ (1) เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พุทธศักราช 2516 (2) เหตุการณ์ 6 ตุลา พุทธศักราช 2519 (3) เหตุการณ์ 17 พฤษภาคม พุทธศักราช 2535 (พฤษภาทมิฬ) และ (4) เหตุการณ์ 22 พฤษภาคม พุทธศักราช 2557

⁸²⁷ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, *ประวัติศาสตร์การปฏิวัติอุตสาหกรรมเปรียบเทียบ* (สร้างสรรค์ 2536).

⁸²⁸ Laothamatas, Anek. "Business and Politics in Thailand." *Asian Survey* Vol.28 No.4 (1988) 451-470.

⁸²⁹ นคร เสรีรักษ์, 'นักธุรกิจในการเมืองไทย การศึกษามูลเหตุจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง' (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2528).

⁸³⁰ ปิยะพร กลั่นทกพันธุ์. "ความสัมพันธ์ของนายทุนนักธุรกิจกับการพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาจากประชาธิปไตยครึ่งใบ - พฤษภาทมิฬ 2535". วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

1. เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พุทธศักราช 2516

การที่คณะปฏิวัติรัฐประหารได้ทำการยกเลิกรัฐธรรมนูญทั้งเป็นเหตุให้ทางกองทัพทหารขึ้นมาใช้อำนาจปกครองประเทศอย่างยาวนานจนผู้คนเริ่มเบื่อหน่าย⁸³¹ รวมถึง นักศึกษา อาจารย์ และ นักการเมือง เกิดความไม่พอใจต่อรัฐบาลอย่างกว้างขวางในเรื่องความไร้ประสิทธิภาพของรัฐบาลในการควบคุมค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น และการทุจริตประทุติมิชอบ⁸³² จึงมีการเรียกร้องรัฐธรรมนูญขึ้น แต่กลับถูกจับกุมเป็นจำนวน 13 คน โดยรัฐบาลคณะปฏิวัติ ถนอม-ประภาส-ณรงค์ จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ทางการเมืองครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์ไทย เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พุทธศักราช 2516 วันมหาวิปโยค วันมหาปิตี หรือการปฏิวัติของนักศึกษา ได้ร่วมกับประชาชนจำนวนแสนเรียกร้องให้รัฐบาลคณะปฏิวัติ ถนอม-ประภาส-ณรงค์ ปลดปล่อยนิสิต นักศึกษา อาจารย์ และนักการเมือง 13 คนที่ถูกจับกุมฐานเรียกร้องรัฐธรรมนูญ แต่กลับถูกรัฐบาลตั้งข้อหาว่ากระทำการผิดกฎหมาย ชักชวนให้มีการชุมนุมทางการเมืองในที่สาธารณะเกินกว่า 5 คน ถือเป็นการทำลายความมั่นคงของรัฐ และเป็นกบฏภายในพระราชอาณาจักร โดยมีการกระทำความผิดเป็นคอมมิวนิสต์⁸³³ ทำให้เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดเหตุปะทะกันอย่างรุนแรงส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก

2. เหตุการณ์ 6 ตุลา พุทธศักราช 2519

เหตุการณ์นองเลือดครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์ไทยที่เกิดขึ้นถือเป็นการบ่อนทำลายสิทธิประชาธิปไตยของประชาชนทั้งชาติ เมื่อเจ้าหน้าที่รัฐอย่างตำรวจตระเวนชายแดน และลูกเสือชาวบ้านเป็นแกนนำได้ใช้กำลังเข้าทารุณกรรมและก่อการสังหารหมู่ นักศึกษาหรือประชาชนภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทำให้มีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บเป็นจำนวนมากจนเกิดเป็นเหตุการณ์นำสลดด้วยข้อหาเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์นี้ได้มีรูปถ่ายติดกลุ่มคนที่กระทำความผิดอย่างเปิดเผยโจ่งแจ้ง แต่คนเหล่านี้กลับไม่ถูกจับกุมตามกฎหมาย และยังได้ความดีความชอบในฐานะที่เป็นผู้พิทักษ์ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นเหตุให้กลุ่มนักศึกษาผู้รักความเป็นธรรมแล้วต้องตกเป็นเหยื่อของการฆาตกรรมที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม อีกทั้งยังต้องหลบหนีเข้าป่าเพื่อเอาตัวรอด ส่วนที่เหลือนั้นถูกจับกุมดำเนินคดีเกือบ 2 ปีจึงจะได้รับการปล่อยตัว⁸³⁴ การพิจารณา

⁸³¹ The MATTER, ครบรอบ 49 ปี เหตุการณ์ 14 ตุลาฯ 2516 วันที่รัฐบาลทหารถูกไล่ลงจากอำนาจ แต่อำนาจไม่ใช่ ‘ชัยชนะของประชาชน’, <<https://thematter.co/brief/188117/188117>> สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2566.

⁸³² BBC NEWS ไทย, 14 ตุลาคม 2516: เป็ตรายงานลับพูดอังกฤษว่าด้วย "การปฏิวัติเดือนตุลาคม", <<https://www.bbc.com/thai/international-63241152>> สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2566.

⁸³³ ขาววิทย์ เกษตรศิริ,เกิดอะไรใน “14 ตุลาคม” ก่อนมาสู่ชัยชนะสำคัญของประชาชนลูกฮึดต้าน “คณะปฏิวัติ”, สืบค้นเมื่อวันที่ 21 เมษายน 2566. https://www.silpa-mag.com/history/article_40175

⁸³⁴ สุรัชชัย ยิ้มประเสริฐ, เหตุการณ์ 6 ตุลาฯ เกิดขึ้นได้อย่างไร, <<https://doct6.com/learn-about/how>> สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2566.

คดีดังกล่าวกลับกลายเป็นการเปิดเผยให้เห็นความเลวร้ายของฝ่ายรัฐเสียเอง ส่วนผู้ก่อการสังหารที่ควรจะเป็นจำเลยตัวจริงนั้นไม่มีรัฐบาลหรือผู้กุมอำนาจกล่าวถึงอีกเลยและยังคงลอยนวลจนถึงทุกวันนี้ รวมถึงขณะเดียวกันนั้นได้มีการก่อรัฐประหารขึ้นโดยการอ้างถึงความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ พร้อมกล่าวประณามนักการเมือง และความไร้ประสิทธิภาพของระบอบประชาธิปไตย เพื่อล้มล้างระบอบการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยและพยายามที่จะฟื้นฟูอำนาจตามระบอบเผด็จการขึ้น

ภาพที่ 4.2 เจ้าหน้าที่ควบคุมตัวนักศึกษาในเหตุการณ์ 6 ตุลา⁸³⁵

3. เหตุการณ์ 17 พฤษภาคม พุทธศักราช 2535 (พฤษภาทมิฬ)

ภายหลังการทำรัฐประหารของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) เมื่อปี พ.ศ. 2534 สำเร็จแล้วนั้น พลเอกสุจินดา คราประยูร ได้ให้คำมั่นว่าจะไม่ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่ถึงเวลานั้นเมื่อนายณรงค์ วงศ์วรรณ หัวหน้าพรรคสามัคคีธรรมที่ตั้งขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มคนที่ยึดอำนาจผ่านการทำรัฐประหารได้คะแนนมากที่สุดและกำลังจะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ไม่สามารถดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้เนื่องจากถูกรัฐบาลสหรัฐอเมริกาขึ้นบัญชีดำจากความใกล้ชิดกับนักค้ายาเสพติด ด้วยเหตุนี้ทำให้พลเอกสุจินดา คราประยูร ที่เคยตระบัดสัตย์ว่าจะไม่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2535 จนได้รับฉายา “เสียสัตย์เพื่อชาติ”⁸³⁶ ส่งผลให้ประชาชนหลายส่วนไม่พอใจที่การกระทำดังกล่าวนี้เป็น

⁸³⁵ กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม, 6 ตุลาคม 2519: เจ้าหน้าที่รัฐ “สังหารหมู่” นักศึกษากลางธรรมศาสตร์, ทหารฉวยโอกาสยึดอำนาจ, <https://www.silpa-mag.com/this-day-in-history/article_3139> สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2566.

⁸³⁶ MCT DIGITAL, ‘17 พฤษภาคม 2535 – เริ่มต้นเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ’ <<https://www.mcot.net/view/ArwGIFvy>> สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2566.

การขัดต่อหลักประชาธิปไตยอย่างแท้จริงที่นายกรัฐมนตรีสมควรที่ต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ทำให้ปลายปี พ.ศ. 2534 นักวิชาการ นักศึกษาเริ่มเคลื่อนไหวเรียกร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ทำให้กลุ่มชนชั้นกลางเข้าร่วมความเคลื่อนไหวครั้งนี้ด้วย⁸³⁷ จนนำไปสู่การประท้วงทั้งการอดอาหาร การเดินขบวน และการชุมนุมในสถานที่ต่าง ๆ ทั้งนี้ พบว่าพลเอกสุจินดา คราประยูรใช้อำนาจที่ได้มาอย่างไม่ชอบธรรมนั้นส่งผลให้การสลายการชุมนุมจนเกิดการปะทะขึ้นทำให้ประชาชนเสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก หรือเรียกเหตุการณ์นี้ว่า “พฤษภาทมิฬ” ที่ประชาชนกลุ่มหนึ่งสละชีวิตเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยและต้องการยุติการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.)

ภาพที่ 4.3 เหตุสลายการชุมนุมประท้วงขับไล่ พล.อ. สุจินดา คราประยูร (พฤษภาทมิฬ)⁸³⁸

4. เหตุการณ์ 22 พฤษภาคม พุทธศักราช 2557

นับตั้งแต่ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 1/2557 เรื่องการควบคุมอำนาจการปกครองประเทศหรือเรียกว่าการกระทำรัฐประหารภายในประเทศไทยเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ซึ่งภายหลังการยึดอำนาจสำเร็จแล้วนั้นได้มีการประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติออกมาหลายฉบับที่ส่งผลกระทบต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนหลายประการ ดังนี้

⁸³⁷ มติชนสุดสัปดาห์, ‘ชนชั้นกลางกับการเมืองบนท้องถนน ในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535’ <https://www.matichonweekly.com/column/article_553263> สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2566.

⁸³⁸ BBC NEWS ไทย, ‘พฤษภาทมิฬ: ครบรอบ 30 ปี เหตุสลายการชุมนุมประท้วงขับไล่ พล.อ. สุจินดา คราประยูร’ <<https://www.bbc.com/thai/thailand-60963045>> สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2566.

1) เรื่องห้ามออกนอกเคหสถาน ห้ามมิให้บุคคลใดออกนอกเคหสถาน

ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 3/2557 ที่คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้ประกาศภายหลังการยึดอำนาจการปกครองเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 เวลา 16.30 น. อาศัยตามความแห่งมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 มีการกำหนดมาตรการห้ามมิให้บุคคลใดที่ราชอาณาจักรออกนอกเคหสถานภายในเวลา 22.00 น.-05.00 ตั้งแต่ 22 พ.ศ. 2557 เป็นต้นไป เว้นแต่ได้รับอนุญาต จากพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อไม่ให้มีการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนกับประชาชน เกินสมควรแก่เหตุ

การประกาศในลักษณะนี้แสดงให้เห็นถึงการจำกัดสิทธิและเสรีภาพประชาชนอย่างชัดเจนอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เนื่องจากสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้รับการคุ้มครองภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง อีกทั้งพบว่าสิทธิของปวงชนชาวไทยถูกบัญญัติให้มีการคุ้มครองไว้ในหมวด 3 ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อีกด้วย ดังนั้นสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ควรถูกละเมิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธินั้นไม่สมควรที่จะถูกละเมิดจากผู้ที่ทำรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองประเทศที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนอย่างแท้จริง เนื่องจากเหตุการณ์ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นนั้นส่วนหนึ่งมาจากการกระทำของผู้ที่ก่อการรัฐประหารสร้างความปั่นป่วนแก่ประชาชนให้เกิดความแตกแยกจนส่งผลให้เกิดความไม่มั่นคงภายในประเทศเพื่อใช้จังหวะและข้ออ้างนี้ทำการยึดอำนาจผ่านการทำรัฐประหารเข้ามาบริหารประเทศอย่างไม่ชอบธรรม

2) เรื่องการถ่ายทอดออกอากาศของสถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์ และสถานีวิทยุชุมชนและเรื่องการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต

ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 4/2557 คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้ประกาศภายหลังการยึดอำนาจการปกครองเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 10 และมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 จึงให้สถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์กระจายเสียง สถานีโทรทัศน์ดาวเทียมและเคเบิลทุกสถานีดำเนินการงดรายการประจำสถานี และให้ถ่ายทอดกระจายเสียงจากสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองทัพบก รวมถึงประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 12/2557 เรื่อง ขอความร่วมมือจากสื่อสังคมออนไลน์เพื่อให้การเผยแพร่ข่าวสารไปสู่ประชาชนเป็นไปด้วยความถูกต้อง ปราศจากการบิดเบือน อันจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิด และสถานการณ์ความขัดแย้งขยายตัว จนส่งผลกระทบต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของเจ้าหน้าที่ในการนำความสงบสุขกลับคืนสู่สังคมโดยเร็วจึงขอความร่วมมือจากผู้ประกอบการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสื่อสังคมออนไลน์ ระวังการให้บริการในการส่งข้อความเชิงปลุกกระดม ยุ่วยุ สร้างความรุนแรง ความไม่น่าเชื่อถือและไม่เคารพกฎหมาย ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 15/2557 เรื่อง ขอให้ระงับการถ่ายทอดออกอากาศของ

สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม เคเบิล โทรทัศน์ระบบดิจิทัล และสถานีวิทยุชุมชน ฉบับที่ 17 ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 17/2557 เรื่องการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต และฉบับที่ 18 ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 18/2557 เรื่อง การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะ

ด้วยเหตุนี้ การประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 4/2557 ฉบับที่ 12/2557 ฉบับที่ 15/2557 ฉบับที่ 17/2557 และฉบับที่ 18/2557 ถือเป็นการเข้าแทรกแซงเพื่อจำกัดเสรีภาพในการรับรู้เหตุการณ์ข้อเท็จจริงให้แก่ประชาชนภายในประเทศที่ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายใต้ข้อที่ 19 ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่กล่าวถึงบุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา รับและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความคิดทุกประเภท โดยไม่คำนึงถึงพรมแดน⁸³⁹ เนื่องจากสื่อมวลชนถือเป็นหนึ่งในเสรีภาพที่สำคัญเพราะการรวบรวมข้อมูลข่าวสารและเผยแพร่ข่าวสารจะส่งผลให้ประชาชนทั้งหลายสามารถเข้าถึงข่าวและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของสังคมได้มากยิ่งขึ้น อันจะถือเป็นส่วนสำคัญที่จะพัฒนาสังคมประชาธิปไตยของประเทศ⁸⁴⁰ ดังที่นายชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี ประธานสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติได้กล่าวไว้ว่า “สื่อต้องเป็นทั้งกระจกและตะเกียง” กล่าวคือสื่อต้องสะท้อนปรากฏการณ์ทางสังคมตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยไม่บิดเบือน ไม่ตั้งตัวเป็นเครื่องมือของกลุ่มใด ในขณะเดียวกันต้องบอกกับสังคมว่าทิศทางที่ถูกต้องเป็นอย่างไร การทำหน้าที่ของสื่อก็ต้องมีการยกระดับ และพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลาเพราะสื่อมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะมากกว่าการประกอบธุรกิจนั่นเอง⁸⁴¹ อย่างไรก็ตาม การเข้าควบคุมการถ่ายทอดกระจายเสียงจากสถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีโทรทัศน์ดาวเทียมและเคเบิลทุกสถานีให้ดำเนินการถ่ายทอดให้เห็นเพียงทางกองทัพบกเท่านั้นการประกาศคำสั่งเช่นนี้แสดงให้เห็นถึงการกระทำที่เข้าข่ายระบอบเผด็จการอย่างเห็นได้ชัด

3) เรื่องห้ามชุมนุมทางการเมือง

ตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 7/2557 เรื่องห้ามชุมนุมทางการเมือง คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้ประกาศภายหลังการยึดอำนาจการปกครองเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 และมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พุทธศักราช 2457 จึงห้ามมิให้มั่วสุมหรือชุมนุมทางการเมือง ณ ที่ใด ๆ ที่มีจำนวนตั้งแต่ 5

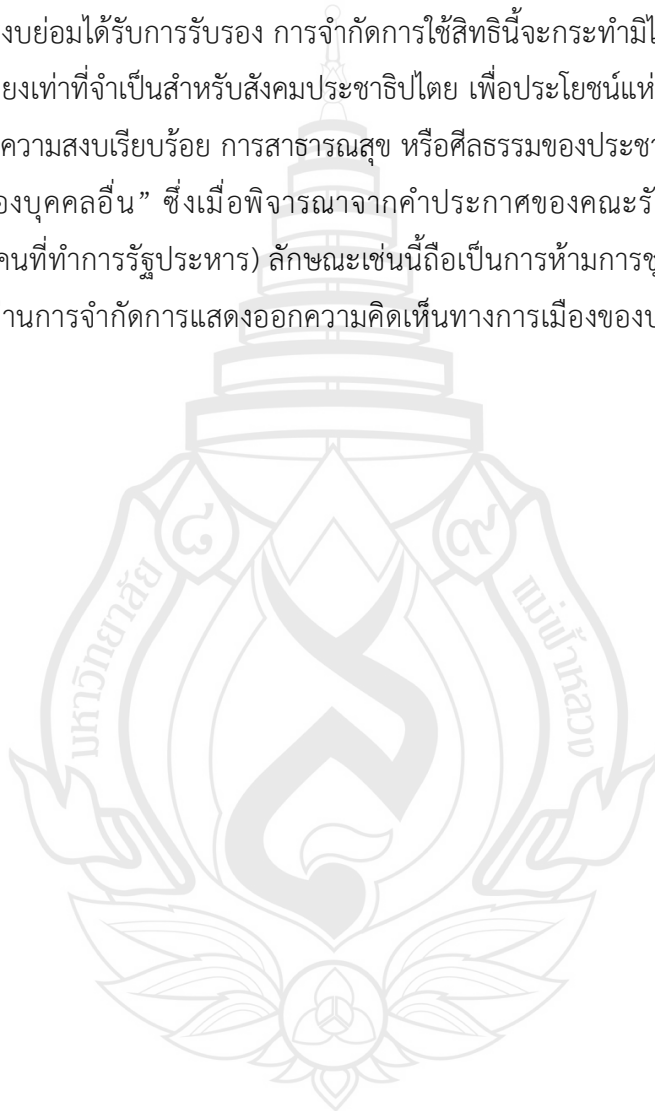
⁸³⁹ Article 19 of International Covenant on Civil and Political Rights.

⁸⁴⁰ ญรักริกา ชัยชุมภู, ปิยะธิดา ปานพรม และปิ่นสุตา ศรีวิบูลย์, ‘เสรีภาพสื่อก่อนและหลังรัฐประหาร พ.ศ. 2557’ <<https://law.mfu.ac.th/law-news/law-detail/detail/News/5585.html>> สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2567.

⁸⁴¹ ธีรวัฒน์ ชูรัตน์, ‘รัฐประหารเพื่อปฏิรูปสื่อ...ปัจจุบันเป็นอย่างไร?’ <<https://theactive.net/read/15-years-and-shadow-of-a-coup-chavarong/>> สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2567.

คนขึ้นไป หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 2 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับผู้ที่ชุมนุมทางการเมืองอยู่ในปัจจุบันให้เดินทางกลับภูมิลำเนา ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

การประกาศในลักษณะนี้แสดงให้เห็นถึงการจำกัดสิทธิและเสรีภาพประชาชนอย่างชัดเจนอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เนื่องจากสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้รับการคุ้มครองภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองข้อที่ 21 กล่าวไว้ว่า “สิทธิในการชุมนุมโดยสงบย่อมได้รับการรับรอง การจำกัดการใช้สิทธินี้จะกระทำมิได้นอกจากจะกำหนดโดยกฎหมายและเพียงเท่าที่จำเป็นสำหรับสังคมประชาธิปไตย เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงของชาติหรือความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย การสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชนหรือการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น” ซึ่งเมื่อพิจารณาจากคำประกาศของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (กลุ่มคนที่ทำการรัฐประหาร) ลักษณะเช่นนี้ถือเป็นการห้ามการชุมนุมที่ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนผ่านการจำกัดการแสดงออกความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชนภายในประเทศอย่างเห็นได้ชัด

บทที่ 5

วิเคราะห์หาแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชนอัน เนื่องมาจากการทำรัฐประหารหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำ รัฐประหาร

5.1 วิเคราะห์สภาพปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหาร หรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำรัฐประหารต่อการรัฐประหาร นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน ค.ศ. 2024

5.1.1 วิเคราะห์สภาพปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการกระทำอื่นใดที่เป็น การสนับสนุนการกระทำรัฐประหารและมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศทั้งระดับสากลและ ระดับภูมิภาค

สำหรับการวิเคราะห์สภาพปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำรัฐประหารและมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศทั้งระดับสากลและระดับภูมิภาค ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเป็นจำนวน 5 ทวีป รวมทั้งสิ้น 106 ประเทศ ได้แก่ ทวีปอเมริกาเหนือ ทวีปอเมริกาใต้ ทวีปเอเชีย ทวีปแอฟริกา และทวีปยุโรป ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1948 จนถึงปัจจุบัน พบว่า เกิดความพยายามในการทำรัฐประหารจำนวน 307 ครั้ง และการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวน 292 ครั้ง ที่ซึ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิและเสรีภาพของประชาชนภายในประเทศได้รับผลกระทบโดยตรงจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพียงกลุ่มเดียวที่ต้องการผลประโยชน์ส่วนตนผ่านการทำรัฐประหารและอ้างถึงความชอบธรรมของประเทศแต่กลับไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น

โดยวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาหลัก 3 ประเด็นที่สำคัญ ซึ่งประกอบด้วย (1) สภาพปัญหาสำคัญทางข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างในการก่อรัฐประหารที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024)) (2) สภาพปัญหาสำคัญทางกฎหมายในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 – ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024)) และ (3) สภาพปัญหาสำคัญทางปฏิบัติในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 – ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024))

5.1.1.1 สภาพปัญหาสำคัญทางข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างในการก่อรัฐประหารที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 – ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024))

จากการศึกษาถึงสาเหตุหลักสำคัญทางข้อเท็จจริงที่ใช้เป็นเหตุผลในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหารของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกนับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 จนถึงปัจจุบันนี้ พบว่า 6 ข้ออ้างหลักสำคัญ ดังนี้ (1) อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน (2) อ้างการบริหารงานของรัฐบาล (3) อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ (4) อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ (5) อ้างเรื่องชาติพันธุ์และ/หรือ (6) อ้างความมั่นคงของประเทศ ที่ใช้เป็นเหตุผลในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร ของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยการแบ่งออกเป็น 5 ทวีปหลัก ได้แก่ ทวีปอเมริกาเหนือจำนวน 9 ประเทศ ทวีปอเมริกาใต้จำนวน 11 ประเทศ ทวีปเอเชียจำนวน 28 ประเทศ ทวีปแอฟริกาจำนวน 45 ประเทศ และทวีปยุโรปจำนวน 13 ประเทศ ดังนี้

1. ทวีปอเมริกาเหนือ มีการกล่าวอ้างถึงการบริหารงานของรัฐบาลมากที่สุดจำนวน 50 ครั้ง กล่าวอ้างความมั่นคงของประเทศจำนวน 11 ครั้ง อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์จำนวน 6 ครั้ง และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจจำนวน 5 ครั้ง สำหรับการกล่าวอ้างน้อยที่สุด คือ การกล่าวอ้างการทุจริตคอร์รัปชัน จำนวน 1 ครั้ง และที่ไม่พบข้อมูลการกล่าวอ้างเลย คือ อ้างเรื่องชาติพันธุ์

2. ทวีปอเมริกาใต้ มีการกล่าวอ้างถึงการบริหารงานของรัฐบาลมากที่สุดจำนวน 124 ครั้ง กล่าวอ้างความมั่นคงของประเทศจำนวน 30 ครั้ง อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ จำนวน 17 ครั้ง และอ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ จำนวน 14 ครั้ง สำหรับการกล่าวอ้างน้อยที่สุดคือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน จำนวน 11 ครั้ง ของประเทศที่ทำการรัฐประหาร และที่ไม่พบข้อมูลการกล่าวอ้างเลย คือ อ้างเรื่องชาติพันธุ์

3. ทวีปเอเชีย มีการกล่าวอ้างถึงการบริหารงานของรัฐบาลมากที่สุดจำนวน 113 ครั้ง กล่าวอ้างความมั่นคงของประเทศจำนวน 94 ครั้ง อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจจำนวน 22 ครั้ง อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์จำนวน 10 ครั้ง และอ้างการทุจริตคอร์รัปชันจำนวน 10 ครั้ง สำหรับการกล่าวอ้างน้อยที่สุดคือ อ้างเรื่องชาติพันธุ์จำนวน 3 ครั้ง

4. ทวีปแอฟริกา มีการกล่าวอ้างถึงการบริหารงานของรัฐบาลมากที่สุดจำนวน 190 ครั้ง กล่าวอ้างความมั่นคงของประเทศจำนวน 121 ครั้ง อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจจำนวน 40 ครั้ง อ้างการทุจริตคอร์รัปชันจำนวน 25 ครั้ง อ้างเรื่องชาติพันธุ์จำนวน 18 ครั้ง สำหรับการกล่าวอ้างน้อยที่สุด คือ อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์จำนวน 13 ครั้ง

5. ทวีปยุโรป มีการกล่าวอ้างถึงการบริหารงานของรัฐบาลมากที่สุดจำนวน 27 ครั้ง กล่าวอ้างความมั่นคงของประเทศจำนวน 14 ครั้ง อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจจำนวน 6 ครั้ง และอ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์จำนวน 2 ครั้ง สำหรับการกล่าวอ้างน้อยที่สุด คือ อ้างเรื่องชาติพันธุ์จำนวน 1 ครั้ง และที่ไม่พบข้อมูลการกล่าวอ้างเลย คือ อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน

โดยสรุปแล้วนั้น ปัจจุบัน สังคมโลก ที่ใช้เหตุผลต่าง ๆ ในการอ้างเพื่อสนับสนุนการกระทำรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามและที่ประสบความสำเร็จ) ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่กระทำการรัฐประหาร โดยผู้วิจัยได้เรียงลำดับจากข้อกล่าวอ้างเพื่อความชอบธรรมในการกระทำการรัฐประหารที่ใช้มากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด พบว่า มีการกล่าวอ้างถึงการบริหารงานของรัฐบาลมากที่สุดจำนวน 504 ครั้ง อ้างความมั่นคงของประเทศจำนวน 270 ครั้ง อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจจำนวน 87 ครั้ง อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์จำนวน 48 ครั้ง อ้างการทุจริตคอร์รัปชันจำนวน 47 ครั้ง และอ้างเรื่องชาติพันธุ์จำนวน 22 ครั้ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าสภาพปัญหาสำคัญทางข้อเท็จจริงที่ถือการละเมิดสิทธิมนุษยชนในแต่ละทวีปนั้นเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 5.1 ดังนี้

ตารางที่ 5.1 สรุปข้อกล่าวอ้างเพื่อความชอบธรรมในการกระทำการรัฐประหาร

ลำดับ ที่	ทวีป	อ้างการทุจริต คอร์รัปชัน	อ้างการ บริหารงาน ของรัฐบาล	อ้างวิกฤต ทางการเมือง และ เศรษฐกิจ	อ้างเผด็จ การ คอมมิวนิสต์	อ้าง เรื่อง ชาติ พันธุ์	อ้าง ความ มั่นคง ของ ประเทศ
1	อเมริกา เหนือ	1	50	5	6	ไม่พบ ข้อมูล	11
2	อเมริกา ใต้	11	124	14	17	ไม่พบ ข้อมูล	30
3	เอเชีย	10	113	22	10	3	94
4	แอฟริกา	25	190	40	13	18	121
5	ยุโรป	ไม่พบข้อมูล	27	6	2	1	14

5.1.1.2 สภาพปัญหาสำคัญทางกฎหมายในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024))

จากการศึกษาถึงสภาพปัญหาสำคัญทางกฎหมายจากสถานการณ์การกระทำรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามและที่ประสบความสำเร็จ) จำนวนทั้งหมด 5 ทวีป ได้แก่ ทวีปอเมริกาเหนือจำนวน 9 ประเทศ ทวีปอเมริกาใต้จำนวน 11 ประเทศ ทวีปเอเชียจำนวน 28 ประเทศ ทวีปแอฟริกาจำนวน 45 ประเทศ และทวีปยุโรปจำนวน 13 ประเทศ พบว่า มีการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ และมีการละเมิดต่อพันธกรณีระหว่างประเทศตามที่กำหนดไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติและสนธิสัญญาระหว่างประเทศทางด้านสิทธิมนุษยชนที่ได้กำหนดไว้ (เช่น กฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ค.ศ. 1966 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) ค.ศ. 1966 อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT) ค.ศ. 1984 และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (CED) ค.ศ. 2010) ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 กรณีหลักที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. การปิดกั้นสื่อมวลชน

จากปัญหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์การปิดกั้นสื่อมวลชนอันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหารตามที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า มี 9 ประเทศที่เกิดเหตุการณ์การปิดกั้นสื่อมวลชนจำนวน 12 ครั้ง ถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เป็นการกระทำผิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ เนื่องจากการจำกัดสิทธิในเสรีภาพทางความคิดเห็นและการแสดงออก (Freedom of Opinion and Expression) ตามที่ได้กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 19 ว่าด้วยเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและข้อมูลข่าวสาร (Freedom of Opinion and Information) ที่ถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่คุ้มครองสิทธิของบุคคลในการมีความคิดเห็น แสดงออก และเข้าถึงข้อมูล ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำรัฐประหารยึดอำนาจ⁸⁴² เพื่อให้ประชาชนไม่สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายในประเทศจึงเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาวิเคราะห์เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย (Legal Enforcement) เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารในกรณีการกระทำการปิดกั้นสื่อมวลชนนี้ สามารถพิจารณาเป็น 2 ประเด็น คือ

⁸⁴² Article 19 (n. 236).

1) ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารกรณีการปิดกั้นสื่อมวลชนนี้ พบว่า แม้ว่าจะมีการกระทำความผิดตามบทบัญญัติทางกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับการกระทำการปิดกั้นสื่อมวลชน ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ตาม แต่พบว่า ในการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นไม่ปรากฏเป็นที่ชัดเจนว่าได้มีการดำเนินคดีเพื่อลงโทษกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารจากประชาคมระหว่างประเทศแต่อย่างใด (ไม่ว่าจะทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวก็ตาม) แต่อย่างใด (โปรดดูภาคผนวก) และ

2) ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศ เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารกรณีการปิดกั้นสื่อมวลชนนี้ พบว่า (1) หากกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารล้มเหลวในการยึดอำนาจ กลุ่มบุคคลเหล่านั้นก็จะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายภายในประเทศ ได้แก่ ประเทศอาร์เจนตินา ประเทศอิรัก ประเทศกาบอง ประเทศฝรั่งเศส และประเทศกรีซ และ (2) หากกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารสำเร็จ กลุ่มบุคคลเหล่านั้นก็จะไม่ถูกบังคับใช้จากกฎหมายภายในประเทศแต่อย่างใด เนื่องจากกลุ่มผู้ทำการรัฐประหารได้เข้ามาควบคุมอำนาจและโครงสร้างทางการเมืองทั้งหมด (โปรดดูภาคผนวก)⁸⁴³

2. ระเบียบกิจกรรมการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเรือน

จากปัญหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์การระงับกิจกรรมการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเรือน อันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหารตามที่กล่าวมาข้างต้น พบว่ามี 6 ประเทศที่เกิดเหตุการณ์การระงับกิจกรรมการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเรือนจำนวน 7 ครั้ง ถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เป็นการกระทำผิดต่อกฎหมายระหว่าง

⁸⁴³ LaFeber W, *The Panama Canal: The Crisis in Historical Perspective*, (Oxford University Press, 1990), Schirmer J, *The Guatemalan Military Project: A Violence Called Democracy*, (University of Pennsylvania Press, 1998), Rock D, *Authoritarian Argentina: The Nationalist Movement, Its History and Its Impact*, (University of California Press, 1993), Klein H. S, *A Concise History of Bolivia*, (Cambridge University Press, 2011), Klarén, P. F, *Peru: Society and Nationhood in the Andes*, (Oxford University Press, 2011), Dodd, C. H, *The History and Politics of the Cyprus Conflict*, (Palgrave Macmillan, 1993), Tripp, C, *A History of Iraq*, (Cambridge University Press, 2007), McGovern, M, *A Socialist Peace? Explaining the Absence of War in an African Country*, (University of Chicago Press, 2017), *Africa Research Bulletin*, Gabon: Coup Attempt Fails, *Africa Research Bulletin: Political, Social and Cultural Series* 56(1), 22245A–22245B, Applebaum, A. (2012). *Iron Curtain: The Crushing of Eastern Europe, 1944-1956*. Doubleday, Laidi, Z, *The French Political System: Its Impact on Algeria and Beyond*. Cambridge University Press, 1991) and Smith, S, *The Greek Coup of 1973: Military Dictatorship and the Collapse of Democracy*. Princeton University Press, 1997).

ประเทศ เนื่องจากมีการจำกัดสิทธิในเสรีภาพทางความคิดเห็นและการแสดงออก (Freedom of Opinion and Expression) ตามที่ได้กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติกา ระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 19⁸⁴⁴ ว่าด้วยเสรีภาพในการแสดง ความคิดเห็นและข้อมูลข่าวสาร (Freedom of Opinion and Information) ถือเป็นสิทธิมนุษยชน ขั้นพื้นฐานที่คุ้มครองสิทธิของบุคคลในการมีความคิดเห็น แสดงออก และเข้าถึงข้อมูล ซึ่งการปิดกั้น สื่อมวลชนเกิดขึ้นระหว่างการทำรัฐประหารยึดอำนาจ เพื่อให้ประชาชนไม่สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายในประเทศ อีกทั้งประชาชนถูกระงับกิจกรรมทางการเมือง โดยไม่มีการ เลือกตั้งทั่วไปเกิดขึ้นภายในประเทศเป็นเวลานานทำให้ประเทศนั้นเกิดความเสื่อมถอยทางการเมือง เนื่องจากสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเรือนถือเป็นรากฐานที่สำคัญตามระบอบ ประชาธิปไตย⁸⁴⁵ ที่ถูกเน้นย้ำไว้ใน ข้อ 21 ของปฏิญญา ฉบับนี้ว่าด้วยสิทธิในการมีส่วนร่วมในรัฐบาล และการเลือกตั้งอย่างเสรี (Right to Participate in Government and in Free Elections) ที่ต้อง เป็นการออกเสียงอย่างทั่วถึงและเสมอภาค และต้องเป็นการลงคะแนนลับ หรือวิธีการลงคะแนนโดย อิสระในทำนองเดียวกัน

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาวิเคราะห์เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย (Legal Enforcement) เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารในกรณีการ กระทำการระงับกิจกรรมการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเรือนนี้ สามารถพิจารณา เป็น 2 ประเด็น คือ

⁸⁴⁴ Article 19 of Universal Declaration of Human Rights 1948 “Everyone has the right to freedom of opinion and expression; this right includes freedom to hold opinions without interference and to seek, receive and impart information and ideas through any media and regardless of frontiers.” And Article 19 of International Covenant on Civil and Political Rights

“1. Everyone shall have the right to hold opinions without interference.

2. Everyone shall have the right to freedom of expression; this right shall include freedom to seek, receive and impart information and ideas of all kinds, regardless of frontiers, either orally, in writing or in print, in the form of art, or through any other media of his choice.

3. The exercise of the rights provided for in paragraph 2 of this article carries with it special duties and responsibilities. It may therefore be subject to certain restrictions, but these shall only be such as are provided by law and are necessary:

(a) For respect of the rights or reputations of others;

(b) For the protection of national security or of public order (ordre public), or of public health or morals.”

⁸⁴⁵ Article 19 (n. 236).

1) ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารกรณีเหตุการณ์การระงับกิจกรรมการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเรือน พบว่า แม้ว่าจะมีการกระทำความผิดตามบทบัญญัติทางกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับการระงับกิจกรรมการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเรือนซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ตาม แต่พบว่า ในการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นไม่ปรากฏเป็นที่ชัดเจนว่าได้มีการดำเนินคดีเพื่อลงโทษกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารจากประชาคมระหว่างประเทศแต่อย่างใด (ไม่ว่าจะทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวก็ตาม) แต่อย่างใด (โปรดดูภาคผนวก...) และ

2) ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศ เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารกรณีการระงับกิจกรรมการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้ พบว่า (1) หากกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารล้มเหลวในการยึดอำนาจ กลุ่มบุคคลเหล่านั้นก็จะถูกดำเนินคดีตามกระบวนการทางกฎหมายภายในประเทศ เช่น ประเทศโบลิเวีย และ (2) หากกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารสำเร็จ กลุ่มบุคคลเหล่านั้นก็จะไม่ถูกบังคับใช้จากกฎหมายภายในประเทศแต่อย่างใด เนื่องจากกลุ่มผู้ทำการรัฐประหารได้เข้ามาควบคุมอำนาจและโครงสร้างทางการเมืองทั้งหมด (โปรดดูภาคผนวก)⁸⁴⁶

3. ผลกระทบจากการก่อจลาจล

จากปัญหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ผลกระทบจากการก่อจลาจล อันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหารตามที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า มี 29 ประเทศ ที่เกิดเหตุการณ์ผลกระทบจากการก่อจลาจลจำนวน 40 ครั้ง ถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ เนื่องจากมีเกิดเหตุการณ์การทำรัฐประหาร ตามที่ได้บัญญัติไว้ใน

⁸⁴⁶ Melendez, J, Political Change and the Military in El Salvador: A Historical Perspective, Latin American Politics and Society, 1990), Hanratty, D, The politics of military intervention in Bolivia, Journal of Latin American Studies 33(4), 520-543, กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม, การลุกฮือ 8888 นักศึกษา-ประชาชน-พระในพม่า ร่วมขับไล่เผด็จการทหาร, 25 กุมภาพันธ์ 2568. https://www.silpa-mag.com/history/article_62398?utm_source=chatgpt, Akiner, S., & Barnes, C. (2001). The Tajik civil war: Causes and dynamics. Accord, 7 February 2025. <https://www.c-r.org/accord/tajikistan/tajik-civil-war-causes-and-dynamics>, United Nations (2009), Report of the International Commission of Inquiry mandated to establish the facts and circumstances of the events of 28 September 2009 in Guinea <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrcouncil/coi-28-september-2009-guinea/report-international-commission-inquiry-mandated> และ อรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์, ‘การปฏิวัติในฮังการี ปี 1956’ <<https://prachatai.com/journal/2016/02/64122>> สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2568.

ปฏินญาสาเกล้าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 22 ว่าด้วยสิทธิในความมั่นคงทางสังคม (Right to Social Security) เนื่องจากการกระทำรัฐประหารถือเป็นการเสื่อมถอยทางการเมืองอย่างร้ายแรงและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมที่บุคคลทุกคนมีสิทธิได้รับการคุ้มครองทางสังคมเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและความมั่นคงในชีวิตในทุกช่วงวัย และข้อ 25 ว่าด้วยการกระทบต่อสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เหมาะสม (Right to Adequate Living Standards) รวมถึงกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่บัญญัติไว้ใน ข้อ 6 สิทธิในชีวิต (Right to Life) และข้อ 9 สิทธิในเสรีภาพและความมั่นคง (Right to Liberty and Security) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมได้เน้นย้ำถึงการป้องกันการตีความที่อาจนำไปสู่การจำกัดสิทธิหรือบ่อนทำลายหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งช่วยให้การคุ้มครองสิทธิมีความชัดเจนและสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนไว้ใน ข้อ 5 ว่าด้วยหลักการป้องกันการตีความผิดเพี้ยนเพื่อจำกัดสิทธิ (Prevents misinterpretation to restrict rights) ที่หมายความว่ารวมถึงสิทธิต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้นั้นต้องได้รับการคุ้มครองอย่างเคร่งครัด

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาวิเคราะห์เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย (Legal Enforcement) เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารในกรณีการกระทำการผลกระทบจากการก่อจลาจลนี้ สามารถพิจารณาเป็น 2 ประเด็น คือ

1) ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารกรณีเหตุการณ์ผลกระทบจากการก่อจลาจล พบว่า แม้ว่าจะมีการกระทำความผิดตามบทบัญญัติทางกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับผลกระทบจากการก่อจลาจล ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ตาม แต่พบว่า ในการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นไม่ปรากฏเป็นที่ชัดเจนว่าได้มีการดำเนินคดีเพื่อลงโทษกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารจากประชาคมระหว่างประเทศแต่อย่างใด (ไม่ว่าจะทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวก็ตาม) แต่อย่างใด (โปรดดูภาคผนวก) และ

2) ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศ เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารกรณีผลกระทบจากการก่อจลาจลนี้ พบว่า (1) หากกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารล้มเหลวในการยึดอำนาจ กลุ่มบุคคลเหล่านั้นก็จะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายภายในประเทศ ได้แก่ ประเทศกัวเตมาลา ประเทศโบลิเวีย ประเทศชิลี ประเทศเอกวาดอร์ ประเทศเวเนซุเอลา ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ประเทศโกตดิวัวร์ ประเทศออสเตรีย ประเทศเคนยา ประเทศโมร็อกโก ประเทศชูดาน ประเทศแอลเบเนีย ประเทศฮังการี และ ประเทศโปรตุเกส และ (2) หากกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารสำเร็จ กลุ่มบุคคลเหล่านั้นก็จะไม่ถูก

บังคับใช้จากกฎหมายภายในประเทศแต่อย่างใด เนื่องจากกลุ่มผู้ทำการรัฐประหารได้เข้ามาควบคุมอำนาจและโครงสร้างทางการเมืองทั้งหมด (โปรดดูภาคผนวก)⁸⁴⁷

⁸⁴⁷ Immerman, R. H. (1982). *The CIA in Guatemala: The Foreign Policy of Intervention*. University of Texas Press, Schirmer, J. G. (1998). *The Guatemalan Military Project: A Violence Called Democracy*. University of Pennsylvania Press., Ruhl, J. M. (1984). *Political Corruption in Central America: Assessment and Explanation*. *The Journal of Developing Areas*, 18(4), 445–457., Rock, D. (1987). *Argentina, 1516-1987: From Spanish Colonization to Alfonsín*. University of California Press., Klein, H. S. (1969). *Parties and Political Change in Bolivia: 1880–1952*. Cambridge University Press., Dunkerley, J. (1984). *Rebellion in the Veins: Political Struggle in Bolivia, 1952-82*. Verso., Malloy, J. M. (1970). *Bolivia: The Uncompleted Revolution*. University of Pittsburgh Press., Sigmund, P. E. (1977). *The Overthrow of Allende and the Politics of Chile, 1964-1976*. University of Pittsburgh Press., Conaghan, C. M. (1988). *Restructuring Domination: Industrialists and the State in Ecuador*. University of Pittsburgh Press., Lewis, P. H. (1980). *Paraguay Under Stroessner*. University of North Carolina Press., Lambert, P. (1997). *The Regime of Alfredo Stroessner in Paraguay*. St. Martin's Press., Lambert, P. (1997). *The Regime of Alfredo Stroessner in Paraguay*. St. Martin's Press., McClintock, C. (1981). *Peasant Cooperatives and Political Change in Peru*. Princeton University Press., Ellner, S., & Salas, M. (Eds.). (2007). *Venezuelan Politics in the Chávez Era: Class, Polarization, and Conflict*. Lynne Rienner Publishers., Wilpert, G. (2007). *Changing Venezuela by Taking Power: The History and Policies of the Chávez Government*. Verso., Cannon, B. (2014). *Hugo Chávez and the Bolivarian Revolution: Populism and Democracy in a Globalised Age*. Manchester University Press., Conboy, K., & Morrison, J. (1999). *Feet to the Fire: CIA Covert Operations in Indonesia, 1957–1958*. Naval Institute Press., Andresen, M. (2010). *The Philippine military and the 1990 coup attempt: The failed conspiracy and its impact*. *Asian Political Science Review*, 1(2), 59-82., Anderson, M. (2015). *The coup of 1948 and the rise of Syngman Rhee in South Korea*. *Asian History Journal*, 23(1), 32-48., Horne, A. (2006). *A savage war of peace: Algeria 1954–1962*. New York: New York Review Books., André, B. (2015). *History of political instability in Benin: From independence to military rule*. Cambridge University Press., Charlick, R. D. (1996). *Burkina Faso: A history of the state and its development*. Lynne Rienner Publishers., Terry, S. P. (1999). *Burundi: From state to state collapse: The evolution of power in Burundi*. *African Studies Review*, 42(3), 47-70., Chauveau, J. P. (2003). *The Central African Republic: The new authoritarianism and the politics of crisis*. *African Studies Review*, 46(3), 33-51., Neier, A. (2011). *The international human rights movement: A history*. Princeton University Press., Nolutshungu, S. C. (1996). *Limits of Anarchy: Intervention and State Formation in Chad*. University of Virginia Press., International Crisis Group. (2006). *Tchad: Vers le retour de la guerre? Rapport Afrique N°111* and Human Rights Watch. (2007). *Chad: The Victims of Hissène Habré*

4. การใช้กำลังต่อพลเรือน

จากปัญหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์การใช้กำลังต่อพลเรือน อันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหารตามที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า มี 9 ประเทศ ที่เกิดเหตุการณ์การใช้กำลังต่อพลเรือน จำนวน 9 ครั้ง ถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เป็นการกระทำผิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ เนื่องจากการทำรัฐประหาร ตามที่ได้บัญญัติไว้ในหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหาร ซึ่งการใช้กำลังต่อพลเรือนนั้นถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามที่ได้บัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่าด้วยหลักความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย⁸⁴⁸ ข้อ 1⁸⁴⁹ บัญญัติว่า “มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระและ เสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิ ต่างในตนมีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยจิตวิญญาณแห่งภราดรภาพ” ซึ่งได้รับการยอมรับไปทั่วโลกว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาอย่างเสรีและเสมอภาคในศักดิ์ศรีและสิทธิ และมนุษย์ทุกคนต้อง “พึงปฏิบัติต่อกันด้วยจิตวิญญาณแห่งภราดรภาพ” โดยคำนึงถึงหลักความมั่นคงในชีวิตและเสรีภาพ (Right to Life, Liberty, Personal Security) ที่ต้องคุ้มครองบุคคลจากภัยคุกคามต่อชีวิต⁸⁵⁰ โดยหลักการสิทธิที่เท่าเทียมกัน

Still Awaiting Justice., Ferro, S. (2001). *The Political History of Guinea-Bissau: A Struggle for Independence*. University of Cape Verde Press., Boas, M. (2015). *The Politics of Guinea-Bissau: Political Reform and the Struggle for Independence*. West African Studies., Mueller, D. C. (2019). Kenya: Political Stability and Transformation. *African Politics Review*, 34(2), 40-56., Spencer, H. (2009). Moroccan Politics and the Legacy of the 1971 Coup. *Journal of North African Studies*, 14(2), 47-63., Hirsch, J. L. (2001). *Sierra Leone: Diamonds and the Struggle for Democracy*. Lynne Rienner Publishers., Burr, J. M., & Collins, R. O. (1999). *Africa's Thirty Years War: Libya, Chad, and the Sudan, 1963-1993*. Westview Press., Biberaj, E. (1999). *Albania in transition: The rocky road to democracy*. Westview Press., Ganev, V. (2004). The politics of change in Bulgaria: A transition in the making. *East European Politics and Societies*, 18(3), 485-507. <https://doi.org/10.1177/0888325404265282>, Kovács, A. (2006). *The 1956 revolution in Hungary: History, memory, and national identity*. Central European University Press. And Maia, E. (2009). Revolution and reaction in Portugal: The failed coup of 1962 and the coming of democracy. *Journal of Modern Portuguese Studies*, 3(2), 189-213.

⁸⁴⁸ Perry, Michael J., ‘Constitutional Rights as Human Rights: Freedom of Speech, Equal Protection, and the Right of Privacy’ (2022) 4 Wake Forest Law Review 944-947.

⁸⁴⁹ Article 1 of Universal Declaration of Human Rights 1948 “All human beings are born free and equal in dignity and rights. They are endowed with reason and conscience and should act towards one another in a spirit of brotherhood.”

⁸⁵⁰ Article 3 of Universal Declaration of Human Rights 1948 “Everyone has the right to life, liberty and security of person.”

เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ส่งเสริมความเสมอภาคในด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิการเมืองที่ได้ถูกเน้นย้ำไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อที่ 3 ซึ่งเมื่อเกิดการทำรัฐประหารขึ้นจะมีการปราบปรามผู้ประท้วงต่อต้านรัฐประหารโดยการใช้กำลังต่อพลเรือนที่ต่อต้านการทำรัฐประหารอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิในเสรีภาพและความมั่นคง (Right to Liberty and Security)⁸⁵¹ เป็นสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่คุ้มครองบุคคลจากการถูกจับกุม การกักขัง และการถูกทำร้ายโดยไม่มีเหตุอันควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่เห็นต่างทางการเมือง ภายใต้หลักการที่ห้ามการระงับสิทธิพื้นฐาน (No Derogation of Fundamental Rights) เพื่อเป็นการรับรองว่าสิทธิมนุษยชนบางประการเป็นสิทธิที่ไม่อาจระงับหรือจำกัดได้ แม้ในช่วงภาวะฉุกเฉิน (เหตุการณ์รัฐประหาร) หลักการนี้เป็นไปเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิต่าง ๆ ในช่วงวิกฤตทางการเมืองภายในประเทศ เนื่องจากหลายสิทธิถูกระงับภายใต้กฎหมายฉุกเฉิน ซึ่งนำไปสู่การละเมิดสิทธิอย่างร้ายแรงจากอำนาจรัฐบาล (ที่ยึดอำนาจอย่างไม่ชอบธรรม) มีเข้ามามีอำนาจอย่างไม่จำกัดในช่วงวิกฤต ด้วยเหตุนี้ ส่งผลให้เกิดบรรทัดฐานระหว่างประเทศเพื่อคุ้มครองสิทธิพื้นฐานแม้ในสถานการณ์ฉุกเฉิน ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) ซึ่งได้รับการรับรองในปี ค.ศ. 1948 ได้กำหนดมาตรฐานสากลโดยยืนยันถึงความสามารถละเมิดสิทธิพื้นฐานได้และกติกาสากลว่าด้วย

⁸⁵¹ Article 9 of International Covenant on Civil and Political Rights

“1. Everyone has the right to liberty and security of person. No one shall be subjected to arbitrary arrest or detention. No one shall be deprived of his liberty except on such grounds and in accordance with such procedure as are established by law.

2. Anyone who is arrested shall be informed, at the time of arrest, of the reasons for his arrest and shall be promptly informed of any charges against him.

3. Anyone arrested or detained on a criminal charge shall be brought promptly before a judge or other officer authorized by law to exercise judicial power and shall be entitled to trial within a reasonable time or to release. It shall not be the general rule that persons awaiting trial shall be detained in custody, but release may be subject to guarantees to appear for trial, at any other stage of the judicial proceedings, and, should occasion arise, for execution of the judgement.

4. Anyone who is deprived of his liberty by arrest or detention shall be entitled to take proceedings before a court, in order that that court may decide without delay on the lawfulness of his detention and order his release if the detention is not lawful.

5. Anyone who has been the victim of unlawful arrest or detention shall have an enforceable right to compensation.”

สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ปี ค.ศ. 1966 ได้กำหนดหลักการที่ห้ามการระงับสิทธิพื้นฐานที่ไม่อาจระงับได้แม้ในสถานการณ์ฉุกเฉิน⁸⁵²

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาวิเคราะห์เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย (Legal Enforcement) เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารในกรณีการใช้อำนาจต่อพลเรือนนี้ สามารถพิจารณาเป็น 2 ประเด็น

1) ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารกรณีเหตุการณ์การใช้อำนาจต่อพลเรือน พบว่า แม้ว่าจะมีการกระทำความผิดตามบทบัญญัติทางกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับการใช้อำนาจต่อพลเรือน ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ตาม แต่พบว่า ในการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นไม่ปรากฏเป็นที่ชัดเจนว่าได้มีการดำเนินคดีเพื่อลงโทษกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารจากประชาคมระหว่างประเทศแต่อย่างใด (ไม่ว่าจะทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวก็ตาม) แต่อย่างใด (โปรดดูภาคผนวก) และ

2) ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศ เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารกรณีการใช้อำนาจต่อพลเรือนนี้ พบว่า (1) หากกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารล้มเหลวในการยึดอำนาจ กลุ่มบุคคลเหล่านั้นก็จะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายภายในประเทศ ได้แก่ ประเทศเฮติ และ ประเทศเอกวาดอร์ และ (2) หากกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารสำเร็จ กลุ่มบุคคลเหล่านั้นก็จะไม่ถูกบังคับใช้จากกฎหมายภายในประเทศแต่อย่างใด เนื่องจากกลุ่มผู้ทำการรัฐประหารได้เข้ามาควบคุมอำนาจและโครงสร้างทางการเมืองทั้งหมด (โปรดดูภาคผนวก)⁸⁵³

⁸⁵² Article 5 of International Covenant on Civil and Political Rights

“1. Nothing in the present Covenant may be interpreted as implying for any State, group or person any right to engage in any activity or perform any act aimed at the destruction of any of the rights and freedoms recognized herein or at their limitation to a greater extent than is provided for in the present Covenant.

2. There shall be no restriction upon or derogation from any of the fundamental human rights recognized or existing in any State Party to the present Covenant pursuant to law, conventions, regulations or custom on the pretext that the present Covenant does not recognize such rights or that it recognizes them to a lesser extent.”

⁸⁵³ Abbott, E. (2011). Haiti: A shattered nation. Overlook Press., Carter, T. M. (1990). The Panama crisis: U.S. policy on the horns of a dilemma. Brookings Institution., Becker, M. (2013). Ecuador: The struggle for democracy. Latin American Perspectives, 40(5), 60-78., Stuart-Fox, M. (1997). A history of Laos. Cambridge University Press., Global Justice Center, เรียกร้องให้มีการคว่ำบาตรอาชญากรรมระดับโลกใน

5. การระงับกิจกรรมทางการเมือง

จากปัญหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์การระงับกิจกรรมทางการเมือง อันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหารตามที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า มี 16 ประเทศ (ซึ่งทวีปยุโรปนั้นไม่พบเกิดเหตุการณ์การระงับกิจกรรมทางการเมือง) ที่เกิดเหตุการณ์การระงับกิจกรรมทางการเมืองจำนวน 19 ครั้ง ถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เป็นการกระทำผิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ อันเนื่องมาจากการทำรัฐประหาร เนื่องจากในช่วงวิกฤตทางการเมืองหรือการปกครองแบบเผด็จการรัฐบาลได้จำกัดเสรีภาพในการพูด การชุมนุม และเสรีภาพสื่อ โดยตีความว่าสิ่งเหล่านี้เป็นภัยต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ ซึ่งสิทธิการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองถือเป็นสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามที่ได้บัญญัติไว้ในหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหาร ซึ่งการระงับกิจกรรมทางการเมืองถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามที่ได้บัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 19 ว่าด้วยเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและข้อมูลข่าวสาร (Freedom of Opinion and Information)⁸⁵⁴ และข้อ 20 ว่าด้วยสิทธิในการชุมนุมโดยสงบและการสมาคม (Right of Peaceful Assembly and Association)⁸⁵⁵ ที่ถือเป็นสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่ทำให้บุคคลสามารถรวมตัว พูดคุย เรียกร้องผลประโยชน์ร่วมกัน และเพื่ออำนวยความสะดวกในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและการเคลื่อนไหวทางสังคม⁸⁵⁶ โดยปราศจากการแทรกแซงหรือการกดขี่ อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดการกระทำรัฐประหารขึ้นนั้นจะมีการระงับกิจกรรมการชุมนุม อีกทั้งเหตุการณ์การชุมนุมบางครั้งถูกแทรกแซงต่อต้านจากคณะรัฐประหารด้วยความรุนแรงไร้มนุษยธรรม โดยเสรีภาพทางความคิดและการแสดงความคิดเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อความก้าวหน้าทางปัญญาและสังคมผ่านการยอมรับถึงการใช้อินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอื่น ๆ ที่จะเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการช่วยให้บุคคลสามารถ

เมียนมาร์ . <https://www.globaljusticecenter.net/th/joint-call-for-a-global-arms-embargo-on-myanmar/>, ชูชาติ พุ่มเพ็ง, วิกฤตการสู้รบในชูดาน: อำนาจ ทหาร และการเมือง. <https://prt.parliament.go.th/server/api/core/bitstreams/325f6447-3dfe-4707-a4eb-865b09b236c1/content> and Maxwell, K. (1995). The Making of Portuguese Democracy. Cambridge University Press.

⁸⁵⁴ Article 19 of Universal Declaration of Human Rights “Everyone has the right to freedom of opinion and expression; this right includes freedom to hold opinions without interference and to seek, receive and impart information and ideas through any media and regardless of frontiers.”

⁸⁵⁵ Article 20 of Universal Declaration of Human Rights “(1) Everyone has the right to freedom of peaceful assembly and association.

(2) No one may be compelled to belong to an association.”

⁸⁵⁶ The rights to freedom of peaceful assembly and of association (A/HRC/RES/21/16, 2012)

จัดการชุมนุมโดยสงบ เพื่ออำนวยความสะดวกในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและการเคลื่อนไหวทางสังคมภายในประเทศ ซึ่งภายใต้หลักการดังกล่าวที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้เน้นย้ำถึงความสำคัญและถูกบัญญัติไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองข้อ 19 ว่าด้วยสิทธิในเสรีภาพทางความคิดเห็นและการแสดงออก (Freedom of Opinion and Expression)⁸⁵⁷ เช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเหตุการณ์การทำให้รัฐประหารที่เกิดขึ้นในประเทศอาเซอร์ไบจาน เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม ค.ศ. 1992 โดยประเทศอาเซอร์ไบจาน ได้รับรองหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 1992 แต่การละเมิดสิทธิมนุษยชนจากเหตุการณ์การระงับกิจกรรมทางการเมืองระหว่างการทำรัฐประหารก็ยังคงเกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้ จึงแสดงให้เห็นว่า แม้จะมีหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขึ้นมาก็ตาม การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนภายในประเทศนั้นไม่สามารถทำได้จริง

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาวิเคราะห์เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย (Legal Enforcement) เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำให้รัฐประหารในกรณีการใช้กำลังต่อพลเรือนนี้ (โดยผู้วิจัยได้ศึกษาตัวอย่าง 7 ประเทศ ประกอบด้วย ประเทศเฮติ ประเทศปานามา ประเทศเอกวาดอร์ ประเทศลาว ประเทศเมียนมา ประเทศชูดาน และประเทศโปรตุเกส) สามารถพิจารณาเป็น 2 ประเด็น คือ

1) ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดอันเนื่องมาจากการทำให้รัฐประหารกรณีเหตุการณ์การใช้กำลังต่อพลเรือน พบว่า แม้ว่าจะมีการกระทำความผิดตามบทบัญญัติทางกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับการใช้กำลังต่อพลเรือน ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ตาม แต่พบว่า ในการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศเพื่อ

⁸⁵⁷ Article 19 of International Covenant on Civil and Political Rights

“1. Everyone shall have the right to hold opinions without interference.

2. Everyone shall have the right to freedom of expression; this right shall include freedom to seek, receive and impart information and ideas of all kinds, regardless of frontiers, either orally, in writing or in print, in the form of art, or through any other media of his choice.

3. The exercise of the rights provided for in paragraph 2 of this article carries with it special duties and responsibilities. It may therefore be subject to certain restrictions, but these shall only be such as are provided by law and are necessary:

(a) For respect of the rights or reputations of others;

(b) For the protection of national security or of public order (ordre public), or of public health or morals.”

ลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นไม่ปรากฏเป็นที่ชัดเจนว่าได้มีการดำเนินคดีเพื่อลงโทษกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารจากประชาคมระหว่างประเทศแต่อย่างใด (ไม่ว่าจะทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวก็ตาม) แต่อย่างใด (โปรดดูภาคผนวก) และ

2) ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศ เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด อันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารกรณีการใช้กำลังต่อพลเรือนนี้ พบว่า (1) หากกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารล้มเหลวในการยึดอำนาจ กลุ่มบุคคลเหล่านั้นก็จะถูกดำเนินคดีตามกระบวนการทางกฎหมายภายในประเทศ และ (2) หากกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารสำเร็จ กลุ่มบุคคลเหล่านั้นก็จะไม่ถูกบังคับใช้จากกฎหมายภายในประเทศแต่อย่างใด เนื่องจากกลุ่มผู้ทำการรัฐประหารได้เข้ามาควบคุมอำนาจและโครงสร้างทางการเมืองทั้งหมด⁸⁵⁸ (โปรดดูภาคผนวก)

6. การลักพาตัว การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมือง

จากปัญหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์การลักพาตัว การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมือง อันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหารตามที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า มี 55 ประเทศ ที่เกิดเหตุการณ์การใช้กำลังต่อพลเรือน จำนวน 79 ครั้ง ถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เป็นการกระทำผิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ อันเนื่องมาจากการทำรัฐประหาร ตามที่ได้บัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) ว่าด้วยหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหาร ตามหลักการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย (Right to Recognition as a Person before the Law)⁸⁵⁹ ที่กล่าวว่าบุคคลทุกคนจะได้รับการยอมรับทางกฎหมายและมีความสามารถในการใช้สิทธิและหน้าที่ทางกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ เหตุการณ์การลักพาตัว การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมืองถือเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพตามที่ได้บัญญัติไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถือเป็นความรุนแรงและเป็นหลักการ

⁸⁵⁸ Byrne, H. (1996). El Salvador's Civil War: A Study of Revolution. Lynne Rienner Publishers., Ruhl, J. M. (1996). Redefining Civil-Military Relations in Honduras. Journal of Interamerican Studies and World Affairs, 38(1), 33-66., Doe, J. (1970). The 1969 Bolivian Coup: A Study in Military Intervention. Journal of Latin American Studies, 2(3), 45-67., Skidmore, T. E. (1988). The Politics of Military Rule in Brazil, 1964-1985. Oxford University Press., Rahman, S. (2010). Bangladesh in 2007: Democracy Interrupted, Political Manouvering, and Military Intervention. Asian Survey, 48(1), 177-183., Doe, J. (1970). The 1966 Burkinabe Coup: A Study in Military Intervention. Journal of African Studies, 2(3), 45-67. And Smith, A. (1972). Lesotho's Political Turmoil: The Ramaema Regime. African Political Review, 1(4), 89-102.

⁸⁵⁹ Article 6 of Universal Declaration of Human Rights 1948 "Everyone has the right to recognition everywhere as a person before the law."

ห้ามกระทำการทรมาน (The prohibition of torture) ด้านกฎหมายมนุษยธรรมข้อ 5 ของปฏิญญาฯ ฉบับนี้เป็นไปเพื่อยืนยันว่า “บุคคลใดจะถูกกระทำการทรมานหรือ การปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีไม่ได้” และ ข้อ 9 ว่าด้วยหลักเสรีภาพจากการถูกจับกุมและเนรเทศโดยพลการ (Freedom from Arbitrary Arrest and Exile) ซึ่งบุคคลควรได้รับการคุ้มครองจากการควบคุมตัวหรือเนรเทศโดยไม่มีเหตุผลทางกฎหมาย อันเป็นเครื่องมือสำคัญในการปกป้องสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ที่จับกุมหรือควบคุมตัวบุคคลว่ามีเหตุผลเพียงพอและชอบด้วยกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิในชีวิตเป็นสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่รับรองการคุ้มครองชีวิตของบุคคลจากการถูกละเมิดโดยไม่มีเหตุอันควร และเน้นถึงความสำคัญในการปกป้องชีวิตมนุษย์ในทุกช่วงของการดำรงอยู่⁸⁶⁰ รวมถึงสิทธิในเสรีภาพและความมั่นคง (Right to Liberty and Security) ซึ่งการกระทำระหว่างการทำรัฐประหารที่มีการลักพาตัว เข้าจับกุม หรือสังหารผู้นำทางการเมืองนั้นถือเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงและอำมหิตเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เหตุการณ์ระหว่างการทำรัฐประหารที่ส่งผลให้มีประชาชน (รวมถึง พลเรือนหรือทางด้านทหารที่เคารพในประชาธิปไตย) ที่เสียชีวิตนั้นเกิดขึ้นจำนวน 61 ครั้ง (ประกอบด้วย ทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้จำนวน 14 ครั้ง ทวีปเอเชียจำนวน 13 ครั้ง ทวีปแอฟริกาจำนวน 31 ครั้ง และทวีปยุโรปจำนวน 3 ครั้ง) ซึ่งบุคคลที่เสียชีวิตนั้น ได้แก่ ประชาชนที่ต้องการรักษาไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตย รวมถึงประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี และบุคคลที่มีตำแหน่งสำคัญทางการเมืองหลายรายที่มาจาก การเลือกตั้งถูกต้องตามกฎหมายหรือตามระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงตามที่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญภายในประเทศ แต่กลับต้องมาสังเวยชีวิตให้กับบุคคล/กลุ่มบุคคลที่ได้อำนาจมาอย่างไม่ชอบธรรมผ่านการทำรัฐประหารเพียงแค่ต้องการผลประโยชน์ส่วนตนโดยมิได้คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม (ประชาชนภายในประเทศ) จึงถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงตามที่ได้บัญญัติไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาวิเคราะห์เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย (Legal Enforcement) เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารในกรณีการลักพาตัว การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมืองนี้ สามารถพิจารณาเป็น 2 ประเด็น คือ

⁸⁶⁰ Article 6 of International Covenant on Civil and Political Rights 1976 “1. Every human being has the inherent right to life. This right shall be protected by law. No one shall be arbitrarily deprived of his life.”

1) ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารกรณีเหตุการณ์การลักพาตัว การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมือง พบว่า แม้ว่าจะมีการกระทำความผิดตามบทบัญญัติทางกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับการลักพาตัว การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมือง ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ตาม แต่พบว่า ในการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นไม่ปรากฏเป็นที่ชัดเจนว่าได้มีการดำเนินคดีเพื่อลงโทษกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารจากประชาคมระหว่างประเทศแต่อย่างใด (ไม่ว่าจะทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวก็ตาม) แต่อย่างใด (โปรดดูภาคผนวก) และ

2) ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศ เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารกรณีการใช้อำนาจต่อพลเรือนนี้ พบว่า (1) หากกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารล้มเหลวในการยึดอำนาจ กลุ่มบุคคลเหล่านั้นก็จะถูกดำเนินคดีตามกระบวนการทางกฎหมายภายในประเทศ ได้แก่ ประเทศโบลิเวีย ประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศบรูไน และ (2) หากกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารสำเร็จ กลุ่มบุคคลเหล่านั้นก็จะไม่ถูกบังคับใช้จากกฎหมายภายในประเทศแต่อย่างใด เนื่องจากกลุ่มผู้ทำการรัฐประหารได้เข้ามาควบคุมอำนาจและโครงสร้างทางการเมืองทั้งหมด⁸⁶¹ (อย่างไรก็ตาม จากการศึกษา พบว่า เกิดกรณีการดำเนินคดีตามกระบวนการทางกฎหมายภายในประเทศสำหรับกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศเกาหลีใต้ เนื่องจากขณะนั้นประชาชนต่างตระหนักและห่วงหาอาวรณ์ถึงสิทธิของตนเองเป็นสิ่งที่ยังสำคัญยิ่ง และไม่ยอมถูกลิดรอนสิทธิจากกลุ่มคนหรือบุคคลที่เข้ามามีอำนาจจากการยึดอำนาจอย่างเด็ดขาด จนนำไปสู่การที่ประชาชนเป็นผู้มีสิทธิเลือกบุคคลที่เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีผ่านการเลือกตั้งอย่างแท้จริงมาบริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีผลทำให้มีการจัดอิทธิพลของทหารในการเมืองของเกาหลีใต้ได้อย่างเด็ดขาด และทำการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่

⁸⁶¹ Atkins, G. P., & Wilson, L. A. (1972). *The Dominican Republic and the United States: From Imperialism to Transnationalism*. University of Georgia Press., Haggerty, R. A. (1991). *The military and the state in Latin America: El Salvador in comparative perspective*. University of North Carolina Press., Loveman, B. (1999). *Chile: The State and the Military*. Stanford University Press., Sidel, J. T. (1999). *The Philippine state and the politics of social movements*. University of California Press., Mutibwa, P. (1999). *Burundi: A political history*. East African Educational Publishers., Siollun, M. (2009). *Oil, politics and violence: Nigeria's military coup culture (1966-1976)*. Algora Publishing. And Boia, L. (2001). *Romania: Borderland of Europe*. Reaktion Books.

เกิดขึ้นในค.ศ. 1980 และดำเนินคดีกับรัฐบาลที่สังหารปราบประชาชนในเหตุการณ์นั้น พร้อมนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ)⁸⁶² (โปรดดูภาคผนวก)

7. การยึดสถานที่สำคัญทางการเมือง

จากปัญหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์การยึดสถานที่สำคัญทางการเมือง อันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหารตามที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า มี 75 ประเทศ ที่เกิดเหตุการณ์การยึดสถานที่สำคัญทางการเมืองจำนวน 148 ครั้งที่เกี่ยวข้องเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน อันเนื่องมาจากการทำรัฐประหาร ตามที่ได้บัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) เนื่องจากเหตุการณ์การยึดสถานที่สำคัญทางการเมืองนั้นสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนภายในประเทศ ซึ่งระหว่างความพยายามรัฐประหารเพื่อยึดอำนาจทางการเมืองจากการยึดสถานที่สำคัญทางการเมืองนั้นถือเป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลในสังคม ส่งผลให้ประชาชนได้ถูกคุกคามต่อชีวิต สิทธิและเสรีภาพ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของสนธิสัญญาหรือกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ อีกหลายฉบับ รวมทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาวิเคราะห์เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย (Legal Enforcement) เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารในกรณีการยึดสถานที่สำคัญทางการเมืองนี้ (โดยผู้วิจัยได้ศึกษาตัวอย่าง 8 ประเทศ) สามารถพิจารณาเป็น 2 ประเด็น คือ

1) ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด อันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารกรณีเหตุการณ์การใช้กำลังต่อพลเรือน พบว่า แม้ว่าจะมีการกระทำความผิดตามบทบัญญัติทางกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับการใช้กำลังต่อพลเรือน ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ตาม แต่พบว่า ในการบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นไม่ปรากฏเป็นที่ชัดเจนว่าได้มีการดำเนินคดีเพื่อลงโทษกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารจากประชาคมระหว่างประเทศแต่อย่างใด (ไม่ว่าจะทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวก็ตาม) แต่อย่างใด (โปรดดูภาคผนวก) และ

2) ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศ เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด อันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารกรณีการใช้กำลังต่อพลเรือนนี้ พบว่า (1) หากกลุ่มผู้กระทำการ

⁸⁶² Chung, J, The emergence of modern South Korea: Political development and international relations, (University of California Press, 1991).

รัฐประหารล้มเหลวในการยึดอำนาจ กลุ่มบุคคลเหล่านั้นก็จะถูกดำเนินคดีตามกระบวนการทางกฎหมายภายในประเทศ และ (2) หากกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารสำเร็จ กลุ่มบุคคลเหล่านั้นก็จะไม่ถูกบังคับใช้จากกฎหมายภายในประเทศแต่อย่างใด เนื่องจากกลุ่มผู้ทำการรัฐประหารได้เข้ามาควบคุมอำนาจและโครงสร้างทางการเมืองทั้งหมด⁸⁶³ (โปรดดูภาคผนวก)

5.1.1.3 สภาพปัญหาสำคัญทางปฏิบัติในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 – ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024))

สภาพปัญหาสำคัญทางปฏิบัติในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลกนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยเป็นจำนวน 5 ทวีป รวมทั้งสิ้น 105 ประเทศ ได้แก่ ทวีปอเมริกาเหนือ ทวีปอเมริกาใต้ ทวีปเอเชีย ทวีปแอฟริกา และทวีปยุโรป ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1945 จนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งเป็น 2 ช่วงระยะเวลา ประกอบด้วย (1) ช่วงยุคสงครามเย็นระหว่างปี ค.ศ. 1947-1991 และ (2) ช่วงยุคหลังสงครามเย็นระหว่างปี ค.ศ. 1992 – ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024) ในแต่ละทวีปที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า

1. ช่วงยุคสงครามเย็นระหว่างปี ค.ศ. 1947-1991

1) ทวีปอเมริกาเหนือเกิดความพยายามกระทำการรัฐประหารจำนวนทั้งสิ้น 29 ครั้งและการกระทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวนทั้งสิ้น 31 ครั้ง

2) ทวีปอเมริกาใต้เกิดความพยายามกระทำการรัฐประหารจำนวนทั้งสิ้น 61 ครั้งและการกระทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวนทั้งสิ้น 55 ครั้ง

3) ทวีปเอเชียเกิดความพยายามกระทำการรัฐประหารจำนวนทั้งสิ้น 53 ครั้งและการกระทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวนทั้งสิ้น 64 ครั้ง

⁸⁶³ Doe, J. (1970). The 1949 Costa Rican Coup: A Study in Military Intervention. *Journal of Latin American Studies*, 2(3), 45-67., Pérez, L. A. Jr. (2014). *Cuba: Between Reform and Revolution* (5th ed.). Oxford University Press., Dunkerley, J. (1984). *Rebellion in the Veins: Political Struggle in Bolivia, 1952-82*. Verso Books., Bushnell, D. (1993). *The Making of Modern Colombia: A Nation in Spite of Itself*. University of California Press., Altstadt, A. L. (1992). *The Azerbaijani Turks: Power and Identity under Russian Rule*. Hoover Institution Press., Guimarães, F. A. (2001). *The Origins of the Angolan Civil War: Foreign Intervention and Domestic Political Conflict*. Palgrave Macmillan., Holt, P. M., & Daly, M. W. (2000). *A History of the Sudan: From the Coming of Islam to the Present Day*. Routledge. and Hellenic Parliament. (2017). *The Greek Civil War: 1946-1949*. Hellenic Parliament Foundation for Parliamentarism and Democracy.

4) ทวีปแอฟริกาเกิดความพยายามกระทำการรัฐประหารจำนวนทั้งสิ้น 68 ครั้ง และการกระทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวนทั้งสิ้น 70 ครั้ง

5) ทวีปยุโรปเกิดความพยายามกระทำการรัฐประหารจำนวนทั้งสิ้น 12 ครั้ง และการกระทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวนทั้งสิ้น 16 ครั้ง

2. ช่วงยุคหลังสงครามเย็นระหว่างปี ค.ศ. 1992 – ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024)

1) ทวีปอเมริกาเหนือไม่พบการเกิดความพยายามกระทำการรัฐประหาร ส่วนการกระทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวนทั้งสิ้น 2 ครั้ง

2) ทวีปอเมริกาใต้เกิดความพยายามกระทำการรัฐประหารจำนวนทั้งสิ้น 9 ครั้ง ส่วนการกระทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวนทั้งสิ้น 1 ครั้ง

3) ทวีปเอเชียเกิดความพยายามกระทำการรัฐประหารจำนวนทั้งสิ้น 11 ครั้ง ส่วนการกระทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวนทั้งสิ้น 12 ครั้ง

4) ทวีปแอฟริกาเกิดความพยายามกระทำการรัฐประหารจำนวนทั้งสิ้น 45 ครั้ง ส่วนการกระทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวนทั้งสิ้น 37 ครั้ง

5) ทวีปยุโรปเกิดความพยายามกระทำการรัฐประหารจำนวนทั้งสิ้น 3 ครั้ง ส่วนการกระทำการรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จนั้นไม่พบข้อมูลการเกิดการรัฐประหาร

จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาสำคัญทางปฏิบัติในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลกนับตั้งแต่

1) ช่วงยุคสงครามเย็นจนถึงช่วงสิ้นสุดสงครามเย็นเมื่อปี ค.ศ. 1991 เป็นเวลา 44 ปี พบว่า ได้มีการกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยการทำรัฐประหารต่อประชาชนภายในประเทศมากถึงจำนวน 459 ครั้ง โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น (ก) ความพยายามในการทำรัฐประหารจำนวนทั้งหมด 223 ครั้ง และ (ข) การประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารจำนวนทั้งหมด 236 ครั้ง และ

2) ช่วงยุคหลังสงครามเย็นเมื่อปี ค.ศ. 1992 เป็นต้นมาจนกระทั่งปัจจุบันปี ค.ศ. 2024 ซึ่งผ่านมาแล้วเป็นเวลา 32 ปี พบว่า ได้มีการกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยการทำรัฐประหารต่อประชาชนภายในประเทศมากถึง 120 ครั้ง โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น (1) ความพยายามในการทำรัฐประหารจำนวนทั้งหมด 68 ครั้ง และ (2) การประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารจำนวนทั้งหมด 52 ครั้ง

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการทำรัฐประหารที่มีการกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนภายในประเทศ ตั้งแต่ช่วงภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบันซึ่งเป็นช่วงเวลาประมาณ 79 ปีนั้นมีจำนวนมากถึง 599 ครั้ง (โดยเป็นการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวน 292 ครั้ง และ เป็นความพยายามกระทำรัฐประหารจำนวน 307 ครั้ง) ซึ่งเมื่อนำมาหาค่าเฉลี่ยจำนวนครั้งต่อปีแล้วพบว่าทุก 1 ปีจะมีการกระทำรัฐประหารเกิดขึ้นสูงถึงประมาณ 7-8 ครั้งต่อปี ที่ซึ่งแสดง

ให้เห็นถึงความร้ายแรงของการละเมิดสิทธิมนุษยชนและผลกระทบต่าง ๆ ที่ประชาชนทั้งหลายภายในประเทศเหล่านั้นได้รับผลอันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหาร

5.1.1.4 สภาพปัญหาสำคัญที่เป็นสาเหตุหรือปัจจัยหลักเกี่ยวกับผู้ให้การสนับสนุนการทำรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก

จากการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาสำคัญที่เป็นสาเหตุหรือปัจจัยหลักเกี่ยวกับผู้ให้การสนับสนุนการทำรัฐประหาร พบว่า ปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การรัฐประหารที่ถือเป็นละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงที่ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในสังคมโลกก็คือ การรับรองรัฐบาล (Recognition of the governments) ที่มาจากการทำรัฐประหาร ทั้งนี้ พบว่า นับตั้งแต่ช่วงยุคสงครามเย็นและภายหลังสงครามเย็นนั้นการรับรองรัฐบาลของแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกันในด้านของเหตุผลที่ให้การรับรองนั้น เนื่องจาก

1. ช่วงยุคสงครามเย็นนั้นประเทศมหาอำนาจหรือกลุ่มพันธมิตรของมหาอำนาจทั้งสองฝ่ายไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเคารพสิทธิมนุษยชนตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามต่อสันติภาพ สิทธิมนุษยชน วิธีทางประชาธิปไตยและหลักนิติธรรมตามที่กำหนดไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติและ/หรือสนธิสัญญาระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่ซึ่งประเทศที่ให้การรับรองรัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหารนั้นได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกอยู่ แต่กลับมุ่งให้ความสำคัญอย่างมากที่สุดไปที่การขยายพันธมิตรเพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศที่เป็นไปในทางเดียวกันกับฝ่ายตน จึงพบว่า ในช่วงยุคสงครามเย็นนั้นเกิดการทำการรัฐประหารขึ้นเป็นจำนวนมากจากการกระทำของบุคคล/กลุ่มบุคคลภายในประเทศที่ต้องการยึดอำนาจผ่านกระบวนการทำการรัฐประหาร ซึ่งส่วนหนึ่งที่ประสบความสำเร็จนั้นมาจากการที่ได้รับความช่วยเหลือ⁸⁶⁴ จากประเทศมหาอำนาจของโลกในขณะนั้น เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สหภาพโซเวียต เป็นต้น

⁸⁶⁴ จากการศึกษเกี่ยวกับ การสนับสนุนรัฐบาลที่เกิดจากการทำการรัฐประหาร พบว่า มี 2 ประเด็น ได้แก่

(1) การสนับสนุนเพื่อทำการรัฐประหารนั้นประสบความสำเร็จ

(2) การสนับสนุนฝ่ายกบฏที่ทำการรัฐประหารไม่ประสบความสำเร็จ

และการสนับสนุนรัฐบาล (เดิม) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทำการรัฐประหาร ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลไว้ในบท

2. ยุคหลังสงครามเย็น (Post-Cold War) พบว่า เหตุการณ์ยึดอำนาจจากรัฐบาลภายในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกนั้นยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและยังคงมีการให้การรับรองรัฐบาล (ไม่ว่าจะโดยปริยายหรือโดยชัดแจ้ง) แต่การรับรองรัฐบาลในช่วงนี้ถือเป็นการรับรองรัฐบาลที่มีลักษณะเป็นเครื่องมือต่อรองทางการเมืองระหว่างประเทศ ที่ถูกใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายของประเทศที่ให้การรับรอง (โปรดดูหัวข้อที่ 3.4) เช่น ประเทศรัสเซีย เป็นต้น และกลุ่มผู้ทำการรัฐประหารที่ต้องการให้มีการรับรอง นอกจากนี้ ช่วงยุคหลังสงครามเย็น พบว่า สังคมโลกได้หันมาให้ความสำคัญกับเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นลำดับแรกตามพันธกรณีในทางระหว่างประเทศภายใต้การบัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UNHCR) อย่างทวีคูณมากขึ้น โดยได้มีการพัฒนาด้านหลักประชาธิปไตยเรื่อยมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1948 ผ่านการบัญญัติไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ปัจจุบันมีประเทศลงนามทั้งสิ้น 74 ประเทศ 173 คู่สัญญา⁸⁶⁵ ส่วนกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR) มีประเทศลงนามทั้งสิ้น 71 ประเทศ 171 คู่สัญญา⁸⁶⁶ และสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีก โดยกติกาทั้งสองฉบับดังกล่าวข้างต้น ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของตราสารสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศร่วมกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UDHR) ที่ต้องการให้อุดมการณ์ประชาธิปไตยเสรีนิยมการเมืองแบบที่ประชาชนพลเมืองทุกคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องนั้นสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพื่อนำมาปรับใช้กับโลกสมัยใหม่ในปัจจุบัน ซึ่งปัญหาสำคัญระดับโลกที่สังคมโลกต้องหันมาให้ความสนใจ คือปัญหาการทำการรัฐประหารที่ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิทางการเมือง สิทธิทางการเมือง แสดงความคิดเห็นทางการเมืองต่อประชาชนทุกคนภายในประเทศอีกด้วย โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน สันติภาพ วิถีทางประชาธิปไตยและหลักนิติธรรมที่เป็นภัยคุกคามต่อสังคมระหว่างประเทศตามที่กำหนดไว้ทั้งในกฎบัตรสหประชาชาติและ/หรือสนธิสัญญาระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่ประเทศที่ให้การรับรองรัฐบาลฯ นั้นที่ได้เป็นภาคีสมาชิกอยู่

⁸⁶⁵ INTERNATIONAL COVENANT ON CIVIL AND POLITICAL RIGHTS, <<https://treaties.un.org/doc/Publication/MTDSG/Volume%20I/Chapter%20IV/IV-4.en.pdf>> accessed 15 May 2025.

⁸⁶⁶ International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, <<https://treaties.un.org/doc/Publication/MTDSG/Volume%20I/Chapter%20IV/IV-3.en.pdf>> accessed 15 May 2025.

แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า สหภาพยุโรปได้มีออกแนวทางปฏิบัติ เรื่องการรับรองรัฐบาล ที่ชื่อว่า “The 1991 EC Guidelines on the Recognition of New States in Eastern Europe and the Soviet Union”⁸⁶⁷ มาปรับใช้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสหภาพยุโรปได้ให้ความสำคัญกับหลักการรับรองรัฐบาลเป็นอย่างมาก เพราะการรับรองรัฐบาลช่วงยุคหลังสงครามเย็น นั้นถือเป็นเครื่องมือต่อรองทางการเมืองระหว่างประเทศ ถึงแม้ว่ากฎหมายระหว่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎบัตรสหประชาชาติจะพยายามตีความว่าการกระทำรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลที่มาจากการกระบวนการในทางประชาธิปไตยนั้นเป็นภัยคุกคามต่อสันติภาพ เพื่อป้องกันมิให้รัฐสมาชิกของ องค์การสหประชาชาติให้การรับรองรัฐบาลที่มาจาก การรัฐประหาร และใช้การรับรองรัฐบาลเป็น เครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองระหว่างประเทศของตนเองได้ แต่ในความเป็นจริง จากการศึกษาพบว่า ยังคงมีบางประเทศให้การรับรองรัฐบาลที่มาจาก การทำรัฐประหารอยู่ ทั้ง ๆ ที่ การรัฐประหารส่งผลกระทบต่อสังคมโลกและทำให้การรัฐประหารยังคงมีอยู่ในสังคมโลกที่เป็นวงจร อุบาทว์อย่างไม่สิ้นสุด และการรัฐประหารนั้นถือเป็นความเสื่อมทางการเมือง ที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ต่อประชาชน และถือว่าเป็นภัยคุกคามต่อสันติภาพ สิทธิมนุษยชน วิถีทางประชาธิปไตยที่ชอบด้วย กฎหมาย (ตามหลักการทอบาร์) และหลักนิติธรรม ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศและ กฎบัตรสหประชาชาติ และ/หรือต่อข้อตกลงระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ประเทศทั้งหลายมี พันธกรณีระหว่างประเทศที่ต้องเคารพและพึงปฏิบัติตาม โดยประเทศที่ให้การรับรองรัฐบาลที่มาจาก การรัฐประหารจะกล่าวอ้างถึงอำนาจอธิปไตยของตนและสิทธิในการใช้ดุลพินิจอย่างอิสระเพื่อมา รับรองรัฐบาลที่มาจาก การรัฐประหารไม่ได้ ดังนั้น การรับรองรัฐบาลที่มาจาก การทำรัฐประหารถือได้ ว่าเป็นการกระทำที่ (1) ขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ (2) ขัดต่อพันธกรณีตามสนธิสัญญาที่ได้ เข้าผูกพัน และ (3) ละเมิดสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างร้ายแรงต่อประชาชน นอกจากนี้ กรณีที่ประเทศใดก็ตามที่ให้การรับรองรัฐบาลที่มาจาก การทำรัฐประหารจึงอาจเข้าข่ายในฐานะเป็น “ผู้ให้การสนับสนุนการทำรัฐประหาร” ที่ต้องมีความรับผิดชอบและมีความรับผิดชอบในทางระหว่าง ประเทศร่วมกับรัฐบาลที่มาจาก การทำรัฐประหารได้กระทำขึ้น⁸⁶⁸

5.1.2 วิเคราะห์สภาพปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการ สนับสนุนการกระทำรัฐประหารและมาตรการภายในประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาภายหลังจากได้มีการปฏิวัติฯ พ.ศ. 2475 แล้วนั้นประเทศไทยมีการก่อกบฏ (Rebellion) เพื่อต้องการยึดอำนาจจากคณะราษฎรทั้งสิ้นจำนวน 12 ครั้ง และเกิด การทำรัฐประหาร (Coup de'etat) อีกจำนวน 13 ครั้ง ที่ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างต่อเนื่องเฉลี่ยทุก 2 ปี⁸⁶⁹ จนกลายเป็น “วงจรถวนอุบาทว์” ในระบอบประชาธิปไตยไทยอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำรัฐประหารและมาตรการภายในประเทศไทย โดยจะวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาที่เกี่ยวกับ (1) ข้ออ้างในการกระทำรัฐประหารช่วงปี พ.ศ. 2476 ถึง พ.ศ. 2557 และบทบาททางการเมืองของผู้นำในการกระทำรัฐประหารในประเทศไทย (2) การละเมิดสิทธิมนุษยชนจากเหตุการณ์การกระทำรัฐประหารในประเทศไทย (3) การนิรโทษกรรมประชาชนผู้ต่อต้านการกระทำรัฐประหาร และ (4) การละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำรัฐประหารและมาตรการภายในประเทศไทยนับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2567) ดังนี้

5.1.2.1 ข้ออ้างในการกระทำรัฐประหารช่วงปี พ.ศ. 2476 ถึง พ.ศ. 2557 และบทบาททางการเมืองของผู้นำในการกระทำรัฐประหารในประเทศไทย

สำหรับการอ้างถึงเหตุแห่งการก่อรัฐประหารในประเทศไทย ผู้กระทำการและ/หรือกลุ่มบุคคลผู้กระทำการ พร้อมกลุ่มผู้สนับสนุนการกระทำรัฐประหารได้มีการอ้างเหตุผลหลักสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ (1) อ้างทุจริตคอร์รัปชัน จำนวน 3 ครั้ง (2) อ้างการบริหารงานของรัฐบาล จำนวน 10 ครั้ง (3) อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ จำนวน 8 ครั้ง (4) อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ จำนวน 6 ครั้ง และ (5) อ้างความมั่นคงของประเทศ จำนวน 12 ครั้ง

จากการศึกษาวิเคราะห์ถึงเหตุการณ์การกระทำรัฐประหารในประเทศไทยเพื่อรวบรวมข้ออ้างในการกระทำรัฐประหารช่วงปี พ.ศ. 2476 ถึง พ.ศ. 2557 พบว่า กลุ่มคณะรัฐประหารมักใช้ข้ออ้างความมั่นคงของประเทศมากที่สุด และได้มีการอ้างถึงการบริหารงานของรัฐบาล (ที่มาจากการเลือกตั้งอย่างแท้จริงตามระบอบประชาธิปไตย) เพื่อให้การกระทำรัฐประหารนั้นประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ บทบาททางการเมืองของผู้นำในการกระทำรัฐประหารในประเทศไทยนับตั้งแต่ต้นจนถึงมีอำนาจที่วางแผนก่อการรัฐประหาร พบว่า ผู้นำการรัฐประหารเหล่านี้มาจากการดำรงตำแหน่งระดับสูงทางการทหารและ/หรือเป็นบุคคลสำคัญทางการเมืองของการกระทำรัฐประหารครั้งก่อนที่สำเร็จ (ในฐานะที่ปรึกษา) ทั้งนี้ พบว่า ประเทศไทยได้เกิดการกระทำรัฐประหารขึ้นตลอดระยะเวลา 91 ปี (นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 – พ.ศ. 2567) ภายหลังเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง พ.ศ. 2475 รวมทั้งสิ้น 13 ครั้ง ซึ่งการกระทำรัฐประหารนี้ ถือว่า “เป็นการกระทำที่ไม่เป็นไปตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระ

⁸⁶⁷ A.C. Bundu, “Recognition of Revolutionary Authorities: Law and Practice of States,” Journal Storage of Cambridge University Press. Vol. 27 No. 1 (1978), 18-45.

⁸⁶⁸ วันชนก ยอดยิ่ง และชูเกียรติ น้อยฉิม (เชิงอรธ 169).

⁸⁶⁹ ชำรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์, “ข้ออ้าง” การปฏิวัติ - รัฐประหาร, (มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2550), หน้า 14-15.

พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7” และถือว่า “เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงต่อประชาชน” ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริงที่เป็นไปตามหลักการในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเพื่อธำรงคงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตย

5.1.2.2 การละเมิดสิทธิมนุษยชนจากเหตุการณ์การก่อรัฐประหารในประเทศไทย

จากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า มี 2 เหตุการณ์ที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงอันเนื่องมาจากการก่อรัฐประหารในประเทศไทย ดังนี้ (1) “การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอันเนื่องมาจากการก่อรัฐประหาร” เป็นการแสดงให้เห็นว่าบุคคล/คณะบุคคลที่ทำการรัฐประหารนั้นไม่เคารพกฎและกติกาตามระบอบประชาธิปไตย และไม่เคารพสิทธิของปวงชนชาวไทยที่เกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และ (2) เหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงอันเนื่องมาจากการละเมิดสิทธิเสรีภาพในเนื้อตัวร่างกายจากการก่อรัฐประหารในประเทศไทย โดยตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการที่คณะรัฐประหารใช้อำนาจที่ได้มาอย่างไม่ชอบธรรมกระทำต่อประชาชนภายในประเทศ และถือเป็นเหตุการณ์สำคัญที่เกิดการนองเลือดในประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองไทย เช่น

เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พุทธศักราช 2516 รัฐบาลชุดนี้ที่ใช้อำนาจปราบปรามประชาชนในขณะนั้นเป็นรัฐบาล (ที่มาจากการก่อรัฐประหารที่ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน) ซึ่งได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองและใช้อำนาจอย่างไม่ชอบธรรม ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงพลังของประชาชนที่เสียสละชีวิตเพื่อล้มล้างรัฐบาลเผด็จการลงและต่อสู้เพื่อสิทธิและเสรีภาพตามระบอบประชาธิปไตย

เหตุการณ์ 17 พฤษภาคม พุทธศักราช 2535 (พฤษภาทมิฬ) เนื่องจากคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) เมื่อปี พ.ศ. 2534 นำโดย พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ได้ทำการรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเรือนของ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งคนแรกในรอบหลายสิบปี ส่งผลให้ประชาชนได้ออกมาประท้วงต่อต้านการก่อรัฐประหารดังกล่าว แต่กลับถูกปราบปรามจนนำไปสู่เหตุการณ์การนองเลือดครั้งสำคัญของประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองไทย โดยมีการแถลงการณ์ถึงยอดผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ คือ เสียชีวิต 44 คน บาดเจ็บ 1,728 คน และสูญหายเป็นจำนวนมาก เป็นต้น

5.1.2.3 การนิรโทษกรรมประชาชนผู้ต่อต้านการก่อรัฐประหาร

จากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มผู้ก่อการรัฐประหารที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน ได้มีการนิรโทษกรรมทางการเมืองกับประชาชนผู้ต้องการรักษาไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน โดยกลุ่มผู้ก่อการรัฐประหารได้อ้างถึงความปรองดองสมานฉันท์ (Restorative justice) ทางการเมืองในทางรัฐศาสตร์และอ้างการสร้างสามัคคีระหว่างผู้ถูกกระทำกับผู้กระทำความผิดที่ต้องการให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบกลับคืนสู่สภาพดีดังเดิมในทางกระบวนการยุติธรรม เพื่อกลบ

เคลื่อนความผิดของตน โดยการใช้กลไกของการนิรโทษกรรมเป็นเครื่องมือเพื่อต้องการให้สภาวการณ์ทางการเมืองเข้าสู่บรรยากาศที่ผ่อนคลายลดความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นหนึ่งในกลไกของการบรรเทาความผิดในทางกฎหมายเพื่อยุติความขัดแย้งโดยไม่ต้องรอศาลพิพากษา ที่ถูกนำไปใช้เอื้อประโยชน์แก่กลุ่มผู้กระทำการรัฐประหาร ทั้ง ๆ ที่ประชาชนผู้ที่ออกมาต่อต้านการกระทำรัฐประหารนั้นต้องการรักษาไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนของตนเท่านั้นและเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมาย⁸⁷⁰ ตัวอย่างของการออกนิรโทษกรรมประชาชนผู้ต่อต้านการกระทำรัฐประหาร เช่น พระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชน ซึ่งกระทำ ความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเดินขบวน เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2516 (ที่ได้กระทำเมื่อระหว่างวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ถึงวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2516)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้ การกระทำของรัฐบาล (ที่ซึ่งมาจากการทำรัฐประหารใช้อำนาจอย่างไม่ชอบธรรม) ใช้อำนาจปราบปรามประชาชนถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง โดยประชาชนที่ออกมาชุมนุมนั้นไม่สมควรที่จะถูกจับกุมนั้นมาจากคำสั่งปราบปรามจากคณะรัฐประหารที่ได้รับอำนาจมาอย่างไม่ชอบธรรมผ่านการรัฐประหารโดยออกคำสั่งใช้อำนาจปราบปรามประชาชนที่ไม่มีอาวุธอย่างไร้ความปราณีจนก่อให้เกิดเหตุการณ์นองเลือดขึ้น ถึงแม้ว่าการกระทำประทัwnนั้นเป็นไปเพื่อต้องการที่จะธำรงไว้ซึ่งประชาธิปไตย ซึ่งภายหลังได้มีการออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมเพื่อใช้เป็น “สัญญา” (ของการมีอำนาจอธิปไตยโดยสมบูรณ์) ที่แสดงถึงอำนาจในการปกครองประเทศอย่างมีประสิทธิภาพของผู้ก่อการรัฐประหารที่กระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในของประเทศไทย ที่เหนือกว่ากลุ่มบุคคลทั้งหลายผู้ (ซึ่งมีสิทธิตามกฎหมาย) ทำการต่อต้านการทำรัฐประหาร ส่งผลให้นักศึกษาไม่สามารถเรียกร้องความเป็น

⁸⁷⁰ การที่ประชาชนนั้นรวมกลุ่มกันเพื่อออกมาแสดงเจตจำนงร่วมกันให้ประเทศกลับมาปกครองตามระบอบประชาธิปไตย แต่กลับถูกรัฐบาล (คณะรัฐประหาร) ออกมาต่อต้านด้วยอาวุธจนเกิดเหตุการณ์นองเลือดที่รุนแรงเกิดขึ้นนั้นถือเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนภายในประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งประเทศไทยได้รับรองกฎบัตรสหประชาชาติเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2489 (ค.ศ. 1946) ด้านสันติภาพ ด้านการพัฒนาและด้านสิทธิมนุษยชนมาอย่างต่อเนื่อง โดยทางกฎบัตรสหประชาชาติได้มีการบัญญัติถึงหลักการไว้ในมาตรา 1 (2) ไว้ว่า “เพื่อพัฒนาสัมพันธไมตรีระหว่างประชาชาติทั้งปวงโดยยึดการเคารพต่อหลักการแห่งสิทธิที่เท่าเทียมกันและการกำหนดเจตจำนงของตนเองแห่งประชาชนทั้งปวงเป็นมูลฐาน และจะได้ดำเนินมาตรการอันเหมาะสมอย่างอื่น ๆ เพื่อเป็นกำลังแก่สันติภาพสากล” ซึ่งภายใต้คำว่า “การกำหนดเจตจำนงของตนเองแห่งประชาชนทั้งปวงเป็นมูลฐาน” นั้นแสดงให้เห็นถึงการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน รัฐบาลเป็นเพียงกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่บริหารประเทศภายใต้เจตจำนงร่วมกันของประชาชนเท่านั้น และกฎบัตรสหประชาชาติ มาตรา 1 (3) ยังได้บัญญัติถึง “การส่งเสริมและสนับสนุนการเคารพสิทธิมนุษยชน และอิสรภาพ อันเป็นหลักมูลสำหรับทุก ๆ คนโดยปราศจากความแตกต่างในทางเชื้อชาติ เพศ ภาษา หรือศาสนา” อีกด้วย.

ธรรมที่ตนได้รับมาอย่างยาวนานได้และถือเป็นพระราชบัญญัติที่ออกมาเพื่อปิดปากกลุ่มนักศึกษาต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

5.1.2.4 สภาพปัญหาสำคัญที่เป็นสาเหตุหรือปัจจัยหลักเกี่ยวกับผู้ให้การสนับสนุนการทำรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ “ผู้ให้การสนับสนุนการกระทำรัฐประหาร” ภายในประเทศไทยนั้นคือบุคคล (ทั้งที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล) ที่ได้รับประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งทั้งก่อนระหว่างและภายหลังจากการทำรัฐประหาร ภายหลังจากการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จแล้วนั้น จะร่วมกันสร้างเครือข่ายเพื่อคงไว้ซึ่งอำนาจนิยมเป็นศูนย์กลางจากการได้รับการแต่งตั้งจากคณะรัฐประหาร เพื่อให้เข้ามาบริหารประเทศชั่วคราว ซึ่งประกอบด้วย บุคคลธรรมดา ได้แก่

1. ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
2. ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา
3. องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ (คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ)
4. ด้านความเชื่อและความศรัทธา (โหราและหมอดู)
5. สถาบันการศึกษาเครือข่ายของกลุ่มคณะรัฐประหาร
6. องค์การธุรกิจ (กลุ่มนายทุนและนักธุรกิจ) และ
7. ตำแหน่งสำคัญทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วย อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร

และอำนาจตุลาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีศาลรัฐธรรมนูญ ที่ทางคณะรัฐประหารเข้าแทรกแซงอย่างหนักภายหลังจากการทำรัฐประหารเสร็จสิ้นอย่างเห็นได้ชัดจากการแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเพื่อคงไว้ซึ่งอำนาจเพื่อตัดสินชี้ขาดทั้งในแง่ทางการเมืองได้ใช้อำนาจรัฐไปอย่างผิดเพี้ยนผ่านการตัดสินเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่กลุ่มพรรคพวกของตนจึงส่งผลให้เกิดความไม่โปร่งใสทางระบบความยุติธรรมขึ้นและถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่องภายในประเทศ เช่น กรณีการยุบพรรคการเมือง กรณีการถอดถอนนายกรัฐมนตรี เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่าประเทศไทยมีการวิวัฒนาการของการทำรัฐประหารรูปแบบใหม่ที่แตกต่างจากเดิมที่ “การกระทำรัฐประหาร (the Coup d'état) หมายถึง การใช้กำลังเปลี่ยนแปลงและยึดอำนาจจากคณะรัฐบาลโดยฉับพลัน แต่มิใช่การล้มล้างระบอบการปกครองหรือทั้งรัฐ” นั้นมาเป็น “การทำรัฐประหารสมัยใหม่” ที่มีพัฒนาการขั้นสูงขึ้น ที่ซึ่งผู้วิจัยสามารถให้คำนิยามได้ว่า “การกระทำรัฐประหารสมัยใหม่ (the modern Coup d'état) หมายถึง การใช้ทั้งกำลังเพื่อเปลี่ยนแปลงและยึดอำนาจจากคณะรัฐบาลโดยฉับพลันและใช้ทั้งกระบวนการทางกฎหมายและทางการเมือง รวมทั้ง กลุ่มผู้ให้การสนับสนุนรัฐประหาร เข้าจัดการกับกลุ่มประชาชนผู้ยึดมั่นในระบบประชาธิปไตยในทุกรูปแบบต่อไปภายหลังจากสิ้นสุดการรัฐประหารและ/หรือเตรียมการให้ดูเหมือนว่าบ้านเมืองมีการ

กลับเข้าสู่สภาวะปกติในการปกครองรูปแบบของประชาธิปไตยเพื่อที่จะให้ได้รับการยอมรับจากภายในประเทศและ/หรือระหว่างประเทศ เพื่อความยั่งยืนทางอำนาจเผด็จการของกลุ่มผู้กระทำการรัฐประหารในทางการเมืองและการปกครองของประเทศ แต่มีใช้การลบล้างระบอบการปกครองหรือทั้งรัฐ”

5.2 วิเคราะห์เพื่อหาแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหาร

จากการศึกษาการทำรัฐประหารทั่วโลก (ทั้งในระดับสากล ระดับภูมิภาค และประเทศไทย) ที่เกิดขึ้นนั้นทำให้ได้รับรู้ถึงความเลวร้ายของการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหาร โดยเห็นได้จากความสูญเสียที่เกิดขึ้นต่อประชาชนทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชน (ไม่ว่าจะรู้หรือไม่รู้ถึงการละเมิดสิทธิของตนก็ตาม) ที่อยู่ในประเทศที่มีการกระทำรัฐประหารที่ได้ตกเป็นเหยื่อของการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง นอกจากนี้ การกระทำรัฐประหารยังเป็นการละเมิดต่อหลักการพื้นฐานสำคัญของสิทธิมนุษยชนด้วย อย่างไรก็ตาม พบว่า มาตรการที่ประชาคมระหว่างประเทศได้นำมาใช้ นั้น ไม่ว่าจะเป็นการกดดันทางการเมือง (political pressure) และการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ (economic sanctions) มีอาจบรรลุผลในการยับยั้งการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีของการรัฐประหารได้ ซึ่งตอกย้ำถึงความล้มเหลวของกลไกระหว่างประเทศในการปกป้องหลักนิติธรรมและสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน

ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาแนวทางและมาตรการที่มีความชัดเจน เด็ดขาด และได้รับการยอมรับในระดับสากล อันสอดคล้องกับหลักการแห่งกฎหมายระหว่างประเทศ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการรับมือและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นจากการกระทำรัฐประหาร เพื่อที่จะทำให้การรัฐประหารนั้นหมดสิ้นไปจากสังคมโลก โดยการเปรียบเทียบสภาพปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำรัฐประหารต่อการรัฐประหารทั้งในระดับสากล ระดับภูมิภาค และประเทศไทย ดังต่อไปนี้

5.2.1 แนวทางในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหาร

1. การแก้ไขเพิ่มเติมตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน

จากแนวคิดอำนาจอธิปไตยของจอห์น ล็อก (JOHN LOCKS) ที่อำนาจสูงสุดในรัฐไม่ได้เป็นของกษัตริย์หรือผู้ปกครองโดยกำเนิด แต่เป็นของ “ประชาชน” ซึ่งเป็นผู้มอบอำนาจให้ผู้ปกครองผ่าน “สัญญาประชาคม (Social Contract)” ซึ่งเป็นการวางรากฐานให้กับการเมืองแบบ

ประชาธิปไตยและหลักการของรัฐธรรมนูญสมัยใหม่ โดยเน้นว่า ประชาชนคือผู้ถืออำนาจสูงสุด รัฐมีหน้าที่รับใช้ประชาชน ไม่ใช่ปกครองประชาชนโดยไร้ขีดจำกัด ซึ่งเมื่อใดที่รัฐาธิปัตย์ (ฝ่ายนิติบัญญัติ และ/หรือฝ่ายบริหาร) กระทำการอันฝ่าฝืนความไว้วางใจ ความไว้วางใจที่ประชาชนมอบให้ก็ย่อมสิ้นสุดลง และอำนาจก็จะกลับไปสู่มือของผู้ที่มอบให้ (ประชาชน) เพื่อที่ประชาชนจะได้มีการเลือกรัฐาธิปัตย์ขึ้นมาใหม่ แต่จอห์น ล็อกไม่ได้กล่าวถึงการใช้อำนาจโค่นล้มรัฐาธิปัตย์เดิมด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น ใช้วิธีการกระทำรัฐประหาร หากแต่ควรที่คืนอำนาจให้แก่ประชาชนและใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายในขณะนั้น ซึ่งวิธีการของล็อกจึงสอดคล้องกับแนวความคิดของฮอบบส์ที่แม้รัฐาธิปัตย์จะกลายเป็นทรราช ผู้อยู่ใต้ปกครองก็ไม่มีสิทธิโค่นล้มอำนาจของผู้ปกครองในทางที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การลุกขึ้นกระทำรัฐประหาร หากแต่ต้องกระทำการเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น ตามแนวคิดอำนาจอธิปไตยของจอห์น ล็อก พิจารณาแล้วเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมให้ “การกระทำรัฐประหารและ/หรือการสนับสนุนการกระทำรัฐประหารนั้นถือเป็นการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง” ลงในตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

- 1) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
- 2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทาง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
- 3) อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และ

4) อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

โดยตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่กล่าวมาข้างต้นสามารถนำเอาแนวทางตามข้อ 100 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 (United Nations Convention on the Law of the Sea: UNCLOS) ที่ได้กำหนดให้ “รัฐทั้งปวงมีหน้าที่ร่วมมือกันอย่างเต็มที่ที่สุดในการปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด” ในทะเลหลวงและในบริเวณอื่นใดที่อยู่นอกเขตอำนาจของรัฐใด ๆ ทั้งสิ้น โดยถือเป็นภาระผูกพันทางกฎหมายระหว่างประเทศ (treaty obligation) ที่รัฐภาคีจะต้องปฏิบัติตาม และมีแนวโน้มพัฒนาไปสู่หลักของกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ (Customary International Law) ที่มีผลผูกพันแม้ต่อรัฐที่ไม่ได้เป็นภาคีของอนุสัญญาดังกล่าว มาปรับใช้เกี่ยวกับการปราบปรามการรัฐประหารและ/หรือการสนับสนุนการกระทำรัฐประหาร โดยเห็นควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหา ดังนี้ “รัฐทั้งปวงมีหน้าที่ร่วมมือกันอย่างเต็มที่ที่สุดในการปราบปรามการกระทำรัฐประหารและ/หรือการสนับสนุนการกระทำรัฐประหารในสังคมโลก” ลงในตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนดังที่กล่าวมาข้างต้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อกำหนดให้การกระทำรัฐประหารและ/หรือการสนับสนุนการกระทำรัฐประหารนั้น ถือว่าเป็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง และกระทบต่อหลักการประชาธิปไตย ความมั่นคง

และสันติภาพระหว่างประเทศภายใต้อนุสัญญาดังกล่าว รัฐทั้งปวงจะต้องมีการผูกพันในการร่วมมือกันอย่างเต็มที่ที่สุดในการป้องกันและปราบปรามการรัฐประหารในทุกภูมิภาคของโลก โดยความร่วมมืออาจรวมถึงการดำเนินมาตรการทางทหาร เศรษฐกิจ และกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อยับยั้งการยึดอำนาจโดยมิชอบ ลดทอนการรับรองความชอบธรรมของรัฐบาลที่ได้อำนาจมาโดยมิชอบ และให้การสนับสนุนกระบวนการฟื้นฟูประชาธิปไตยในรัฐที่ได้รับผลกระทบ อย่างไรก็ตาม การแก้ไขเพิ่มเติมตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนนี้เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนชัดเจนตามกฎหมายระหว่างประเทศ โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐภาคีของตราสารดังกล่าว หรือผลักดันให้มีการพัฒนาแนวทางการตีความอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับบริบทของการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากการรัฐประหาร เพื่อให้มาตรการคุ้มครองมีความครอบคลุมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. จากแนวความคิดจากลัทธิมนุษยนิยม (Humanism) ที่เป็นการใช้เหตุผลอันเป็นศักยภาพของมนุษย์ในการค้นหาความจริงที่จะนำไปสู่การสร้างชีวิตและสังคมที่ดีของมนุษย์ตามกระบวนการจัดระเบียบสังคมเพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ดังนั้น จึงเห็นควรที่ประชาคมโลกควรเร่งดำเนินการให้

1) จัดตั้งองค์กรกลางขึ้นมาใหม่ หรือ

2) องค์การสหประชาชาติ (ที่ให้การรับรองรัฐบาลผ่านการทำงานของสมัชชาใหญ่ฯ) ทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางผ่านการใช้แนวทางการปฏิบัติร่วมกัน (Common Practice) เพื่อดำเนินการพิจารณาเกี่ยวกับการรับรองรัฐบาล โดยประชาคมโลกจะมอบอำนาจให้เป็นองค์กรที่มีอำนาจในการพิจารณาการรับรองรัฐบาลใหม่และมีผลผูกพันให้รัฐสมาชิกขององค์การระหว่างประเทศนั้นมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามมติขององค์กรกลางนั้น เพื่อรับรองว่ารัฐบาลใหม่นั้นเป็นรัฐบาลที่ชอบด้วยกฎหมายของรัฐ การดำเนินการดังกล่าวอาจเริ่มต้นผ่านกลไกระดับภูมิภาค ซึ่งสามารถทำหน้าที่เป็นแนวทางนำร่องในการพัฒนาหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เหมาะสม โดยมีตัวอย่างเช่น สหภาพยุโรป สหภาพแอฟริกา หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ซึ่งต่างมีบทบาทในด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนภายใต้บริบทเฉพาะของแต่ละภูมิภาคและ

3. เห็นควรจัดทำหลักเกณฑ์ที่เป็นแนวทางปฏิบัติระหว่างประเทศว่าด้วยการรับรองรัฐบาล

จากทฤษฎีโทบาร์ (Tobar Doctrine) ที่ให้ “การยอมรับรัฐบาลควรได้รับก็ต่อเมื่อฝ่ายบริหารเข้ามามีอำนาจด้วยวิธีการประชาธิปไตยที่ชอบด้วยกฎหมาย” ดังนั้น เห็นควรจัดทำหลักเกณฑ์ที่เป็นแนวทางปฏิบัติระหว่างประเทศว่าด้วยการรับรองรัฐบาลให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศและกฎบัตรสหประชาชาติรวมทั้งข้อตกลงระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่สอดคล้องวิถีประชาธิปไตยและหลักนิติธรรม ดังเช่น แนวทางปฏิบัติของสหภาพยุโรป ที่ให้รัฐต่าง ๆ มีหน้าที่ที่จะให้การรับรองรัฐบาลนั้นจะต้องมาโดยรัฐบาลที่ถูกต้องตามหลักประชาธิปไตยที่ประชาชนเป็นเจ้าของ

อำนาจอธิปไตยโดยแท้จริง เช่น สหภาพยุโรปได้มีออกแนวทางปฏิบัติเรื่องการรับรองรัฐบาล ที่ชื่อว่า “The 1991 EC Guidelines on the Recognition of New States in Eastern Europe and the Soviet Union ” และไม่ถูกลีลาตรอนสิทธิตามที่กำหนดไว้รัฐธรรมนูญของประเทศที่ทำการรัฐประหาร เพื่อส่งผลให้เกิดการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้ เห็นควรกำหนดให้ประเทศใดก็ตามในสังคมโลกปัจจุบันที่ให้การรับรองรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหาร นั้น มีฐานะเป็น “ผู้ให้การสนับสนุนการทำการรัฐประหาร” ที่ต้องมีความรับผิดชอบและมีความรับผิดชอบ ในทางระหว่างประเทศร่วมกับรัฐบาลที่มาจากการทำการรัฐประหารได้กระทำขึ้น เพื่อมิให้มีการใช้ การรับรองรัฐบาลมาเป็นเครื่องมือต่อรองทางการเมืองระหว่างประเทศเพื่อประโยชน์ของตน แต่สร้างความเสียหายแก่ประชาชนภายในประเทศที่ได้เกิดการกระทำรัฐประหารนั้นและแก่สังคมโลก โดยการดำเนินการดังกล่าวอาจเริ่มต้นในรูปของการพัฒนาบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมในระดับภูมิภาค อย่างเป็นลำดับขั้น ซึ่งแนวทางเช่นนี้มีแนวโน้มที่จะได้รับการยอมรับจากรัฐสมาชิกมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมและสะท้อนบริบทเฉพาะของแต่ละภูมิภาค

5.2.2 มาตรการในการแก้ไขปัญหการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำการรัฐประหารโดยการสร้างบรรทัดฐานในฐานะหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดใหม่ (A New Jus Cogens Norm) การบังคับใช้หลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus Cogens) ถือเป็นข้อกำหนดตาม สัญญาประชาคมผ่านกฎหมายระหว่างประเทศและเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางโดยประชาคม ระหว่างประเทศหลังจากการร่างกฎหมายสนธิสัญญา⁸⁷¹ ในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมาย สนธิสัญญา ณ กรุงเวียนนา เมื่อวันที่ 26 มีนาคม-24 พฤษภาคม ค.ศ. 1968 จนนำไปสู่ยอมรับ อย่างเป็นเอกฉันท์ของนานาชาติ⁸⁷² โดยถูกบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรในลักษณะของสนธิสัญญาครั้งแรกในอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 (Vienna Convention on the Law of Treaties 1969) ข้อที่ 53 และ 64:

ข้อ 53 “สนธิสัญญาที่ขัดแย้งกับหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดของกฎหมายระหว่างประเทศ ทั่วไป (Jus Cogens) จะถือว่าเป็นโมฆะ”⁸⁷³ ที่ถือเป็นหลักกฎหมายที่ยอมรับและรับรองโดย

⁸⁷¹ Hersch Lauterpacht, ‘First Report on the Law of Treaties’ (1953) II YbILC 154–6, para. 4.

⁸⁷² United Nations Conference on the Law of Treaties, Vienna, 26 March–24 May 1968, A/CONF.39/11 (1969), First Session, hereinafter, UNCLCOT, First Session (1968) 317, para. 21

⁸⁷³ Article 53 of Vienna Convention on the Law of Treaties 1969 “Treaties conflicting with a peremptory norm of general international law (“jus cogens”): “A treaty is void if, at the time of its conclusion, it conflicts with a peremptory norm of general international law. For the purposes of the present Convention, a peremptory norm of general international law is a norm accepted and recognized by the international community of States as a whole as a norm from which no

ประชาคมระหว่างประเทศ ซึ่งไม่อนุญาตให้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขและซึ่งสามารถถูกเปลี่ยนแปลงโดยหลักกฎหมายของกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปที่มีลักษณะเดียวกันเท่านั้น และ

ข้อ 64 “การเกิดขึ้นของหลักบังคับใหม่แห่งกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป (Jus Cogens) หากมีหลักบังคับใหม่แห่งกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกิดขึ้น สนธิสัญญาที่มีอยู่ใด ๆ ที่ขัดแย้งกับหลักการนั้นจะถือว่าเป็นโมฆะและสิ้นสุดลง”⁸⁷⁴

เนื่องจาก การประมวลไว้ในกฎหมายสนธิสัญญา แนวคิดหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดจึงได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นอย่างมากตามหลักอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยสนธิสัญญาเมื่อมีการสร้างหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่จะนำไปสู่หลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดนั้นต้องได้รับการยอมรับและปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอโดยประชาคมระหว่างประเทศของรัฐทั้งหมดจนกลายเป็นหลักจารีตประเพณีระหว่างประเทศ⁸⁷⁵ จากหลักการที่ว่าหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดเป็นหลักกฎหมายสูงสุดในการใช้กฎหมายระหว่างประเทศที่ทุกรัฐต้องปฏิบัติตาม รัฐต้องปรับปรุงแก้ไขสนธิสัญญาที่มีอยู่ไม่ให้ขัดแย้งกับหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดที่เกิดขึ้นภายหลังสนธิสัญญา แต่สนธิสัญญาที่มีอยู่ก่อนเกิดหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดไม่โมฆะย้อนหลัง กล่าวคือสิ่งที่ได้ดำเนินการตามสนธิสัญญาไปแล้วก่อนเกิดหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดจะไม่ถูกกลบล้างโดยหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด⁸⁷⁶ อีกทั้งกฎหมายระหว่างประเทศกำหนดรูปแบบของความรับผิดชอบทางอาญาสำหรับการละเมิดหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดที่ถือเป็นการละเมิดพันธกรณีภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ⁸⁷⁷ หรือเรียกว่ากฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยความรับผิดชอบ (The International Law of Responsibility)

สำหรับหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus Cogens) ของกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันที่ได้รับการยอมรับ (acceptance) และรับรอง

derogation is permitted and which can be modified only by a subsequent norm of general international law having the same character.”

⁸⁷⁴ Article 64 of Vienna Convention on the Law of Treaties 1969 “Emergence of a new peremptory norm of general international law (“jus cogens”) : “If a new peremptory norm of general international law emerges, any existing treaty which is in conflict with that norm becomes void and terminates.”

⁸⁷⁵ Compare David Armstrong, Theo Farrell & Hélène Lambert, *International Law and International Relations* 14–15 (Cambridge University Press 2nd edn, 2012).

⁸⁷⁶ สมบูรณ์ เสี่ยงมบุตร, *กฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้กันในปัจจุบัน* (พิมพ์ครั้งที่ 3, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 2560) 418-419.

⁸⁷⁷ International Law Commission, ‘Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts’ Report of the International Law Commission on the Work of its Fifty-Third Session, (2001) II (2) YbILC 26 et seq., Articles 1–3.

(recognition) จากประชาคมระหว่างประเทศของรัฐทั้งหลายว่าเป็นบรรทัดฐานที่ไม่สามารถละเมิดได้⁸⁷⁸ ทั้งนี้ ฐานสำหรับหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดนั้นส่วนใหญ่มาจากกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่ถือเป็นฐานที่พบมากที่สุด และต่อมาคือบทบัญญัติแห่งสนธิสัญญาระหว่างประเทศ และหลักการทั่วไปของกฎหมายที่อาจเป็นฐานสำหรับบรรทัดฐานของหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดได้เช่นกัน⁸⁷⁹ ซึ่งการระบุบรรทัดฐานของหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดจำเป็นต้องกำหนดบรรทัดฐานตามเกณฑ์ต่อไปนี้

1. เป็นบรรทัดฐานของกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป และ
2. ได้รับการยอมรับและรับรองจากประชาคมระหว่างประเทศของรัฐทั้งหมดว่าเป็นบรรทัดฐานที่ไม่สามารถละเมิดได้และสามารถแก้ไขได้โดยบรรทัดฐานของกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปที่มีลักษณะเดียวกันเท่านั้น⁸⁸⁰

ซึ่งประชาคมระหว่างประเทศต้องให้การยอมรับและรับรองโดยประชาคมระหว่างประเทศ⁸⁸¹ รวมถึง การให้ความสำคัญกับการระบุบรรทัดฐานของของหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (jus

⁸⁷⁸ Conclusion 2: Definition of a peremptory norm of general international law (jus cogens)

A peremptory norm of general international law (jus cogens) is a norm accepted and recognized by the international community of States as a whole as a norm from which no derogation is permitted and which can be modified only by a subsequent norm of general international law having the same character.

⁸⁷⁹ Conclusion 5 Bases for peremptory norms of general international law (jus cogens)

1. Customary international law is the most common basis for peremptory norms of general international law (jus cogens).

2. Treaty provisions and general principles of law may also serve as bases for peremptory norms of general international law (jus cogens).

⁸⁸⁰ Conclusion 4 Criteria for the identification of a peremptory norm of general international law (jus cogens) To identify a peremptory norm of general international law (jus cogens), it is necessary to establish that the norm in question meets the following criteria:

(a) it is a norm of general international law; and

(b) it is accepted and recognized by the international community of States as a whole as a norm from which no derogation is permitted and which can be modified only by a subsequent norm of general international law having the same character.

⁸⁸¹ Conclusion 6 Acceptance and recognition

1. The requirement of “acceptance and recognition” as a criterion for identifying a peremptory norm of general international law (jus cogens) is distinct from acceptance and recognition as a norm of general international law.

cogens)⁸⁸² โดยกำหนดให้ (1) คำตัดสิน (ที่ผ่านการรับรองและกำหนดบรรทัดฐานของหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (jus cogens) ในคดีสำคัญ ๆ ของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice: ICJ)⁸⁸³ (2) ศาลอาชญากรรมระหว่างประเทศที่ดำเนินคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศที่ร้ายแรงสูงสุด ได้แก่ 1. หลักการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์มนุษย์ (Genocide) 2. หลักอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Crimes Against Humanity) 3. หลักอาชญากรรมรุกราน (Crimes of Aggression) ที่ซึ่งจะเห็นได้ว่าหลักการที่กล่าวมาข้างต้นนั้นได้ถูกนำไปเป็นหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus Cogens) และ (3) ผลงานขององค์กรผู้เชี่ยวชาญที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐหรือองค์กรระหว่างประเทศ และคำสอนของนักกฎหมายผู้ทรงคุณวุฒิสูงสุดจากประเทศต่าง ๆ อาจใช้เป็นวิธีการเสริมในการกำหนดลักษณะบังคับหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด⁸⁸⁴

2. To identify a norm as a peremptory norm of general international law (jus cogens), there must be evidence that such a norm is accepted and recognized as one from which no derogation is permitted and which can only be modified by a subsequent norm of general international law having the same character.

⁸⁸² Conclusion 7 International community of States as a whole

1. It is the acceptance and recognition by the international community of States as a whole that is relevant for the identification of peremptory norms of general international law (jus cogens).

2. Acceptance and recognition by a very large majority of States is required for the identification of a norm as a peremptory norm of general international law (jus cogens); acceptance and recognition by all States is not required.

⁸⁸³ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice: ICJ) หรือ ศาลโลก จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายบัตรสหประชาชาติเมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1945 ในฐานะองค์กรตุลาการขององค์การสหประชาชาติ และได้เริ่มปฏิบัติหน้าที่มาตั้งแต่เดือนเมษายน ค.ศ. 1948 โดยหน้าที่หลักคือการตัดสินชี้ขาดคดีข้อพิพาททางกฎหมายระหว่างรัฐต่าง ๆ กับการให้ความเห็นทางกฎหมายแก่องค์กรต่าง ๆ และทบวงการชำนัญพิเศษต่าง ๆ (special agencies) ของสหประชาชาติ ดังนั้น บุคคลที่จะมาเป็นคู่ความในคดี (ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายโจทก์หรือฝ่ายจำเลย) จะต้องเป็นรัฐเท่านั้น (Article 34 (1): Only states may be parties in cases before the Court.); โปรดดู ประสิทธิ์ เอกบุตร, 'ศาลโลก (World Court)' (2555) วารสารนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ 23-32.

⁸⁸⁴ Conclusion 9 Subsidiary means for the determination of the peremptory character of norms of general international law

1. Decisions of international courts and tribunals, in particular of the International Court of Justice, are a subsidiary means for determining the peremptory character of norms of general international law.

เมื่อสนธิสัญญาระหว่างประเทศใดก็ตามที่ขัดแย้งกับหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด ผลลัพธ์คือสนธิสัญญาระหว่างประเทศฉบับนั้นจะถือเป็นโมฆะ ซึ่งทำให้การลงนามในทบัญญัติของสนธิสัญญาดังกล่าวไม่มีผลทางกฎหมายและหากบรรทัดฐานของหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus Cogens) ใหม่เกิดขึ้น สนธิสัญญาใด ๆ ที่มีอยู่ในขณะนั้นได้มีเนื้อหาขัดหรือแย้งกับบรรทัดฐานของหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดนั้นจะถือเป็นโมฆะและยุติลง ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับสนธิสัญญาดังกล่าวจะถูกปลดจากภาระหน้าที่ใด ๆ ในการดำเนินการตามสนธิสัญญาต่อไป⁸⁸⁵ ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่า ศาลสิทธิมนุษยชนอเมริกาได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดไว้ว่า เป็น “บรรทัดฐานที่ใช้บังคับกับทุกรัฐ” และเป็นบรรทัดฐานที่ “ผูกพันทุกรัฐ” เช่นเดียวกันกับในคดี Michael Domingues v. United States⁸⁸⁶ โดยทางคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนระหว่างอเมริกาได้ตัดสินว่าหลัก

2. The works of expert bodies established by States or international organizations and the teachings of the most highly qualified publicists of the various nations may also serve as subsidiary means for determining the peremptory character of norms of general international law.

⁸⁸⁵ Conclusion 10 Treaties conflicting with a peremptory norm of general international law (jus cogens)

1. A treaty is void if, at the time of its conclusion, it conflicts with a peremptory norm of general international law (jus cogens). The provisions of such a treaty have no legal force.

2. If a new peremptory norm of general international law (jus cogens) emerges, any existing treaty which is in conflict with that norm becomes void and terminates. The parties to such a treaty are released from any obligation further to perform the treaty.

⁸⁸⁶ กรณีคดี Michael Domingues v. United States (Case 12.285, Merits, Judgment of 22 October 2002, Inter-American Commission on Human Rights, Report No. 62/02, para. 49) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนระหว่างอเมริกาได้เชื่อมโยงบรรทัดฐานที่บังคับของหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (jus cogens) กับ “หลักศีลธรรมโดยรวม” ของประชาคมระหว่างประเทศที่ได้ยึดถือไว้” ซึ่งการละเมิดต่อหลักดังกล่าวถือเป็นเรื่องที่น่าสลดใจของมวลมนุษยชาติ” (Michael Domingues v. United States (Case 12.285, Merits, Judgment of 22 October 2002, Inter-American Commission on Human Rights, Report No. 62/02, para. 49), where that Commission linked peremptory norms of general international law (jus cogens) to “public morality” and, more importantly, stated that they “derive their status from fundamental values held by the international community”, noting that violations of jus cogens “shock the conscience of humankind.”

กฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus Cogens) มีผลผูกพันต่อประชาคมระหว่างประเทศทั้งหมด โดยไม่คำนึงถึงการประท้วง การรับรอง หรือการยินยอม⁸⁸⁷

ทั้งนี้ ต่อมาพบว่า ในปี ค.ศ. 2019 ประชาคมโลกได้มีการนำเอาหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus Cogens) ไปดำเนินการจัดทำเป็นรายงานของคณะกรรมการกฎหมายระหว่างประเทศ (Report of the International Law Commission (Seventieth-First Session)-A/74/10)⁸⁸⁸ เพื่อให้คณะกรรมการชุดนี้ได้มีมติกำหนดหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดทั้งหลายที่ซึ่งเป็นที่ยอมรับและรับรองและเกี่ยวข้องโดยประชาคมระหว่างประเทศ โดยมีหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus Cogens) จำนวนทั้งสิ้น 8 หลักการ ดังนี้

1. หลักการห้ามรุกราน (The Prohibition of Aggression)⁸⁸⁹

โดยหลักการห้ามรุกรานนี้ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus Cogens) ที่ได้พัฒนาขึ้นมาเพื่อตอบสนองต่อเหตุการณ์การรุกรานและการใช้กำลังระหว่างประเทศที่ได้เคยเกิดขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง⁸⁹⁰ ภายใต้กรอบกฎหมายระหว่างประเทศ และผู้นำของประเทศ (ในฐานะบุคคลธรรมดา) ที่สั่งให้มีการรุกรานอาจมีความรับผิดชอบทางอาญาในข้อหาอาชญากรรมรุกรานเป็นการเฉพาะตัวด้วยภายใต้กรอบของกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ (International Criminal Law)⁸⁹¹ ดังนั้น จึงจะเห็นได้ว่าแนวคิดว่าด้วยหลักการห้ามรุกราน (ในฐานะจารีตประเพณีระหว่างประเทศ) ที่พัฒนาจนมีฐานะเป็นหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดที่มีความสำคัญในระดับสากลที่ทุก

⁸⁸⁷ Juridical Condition and Rights of Undocumented Migrants, Advisory Opinion OC-18/03 of 17 September 2003, requested by the United Mexican States, Inter-American Court of Human Rights, Series A, No. 18, p. 113, paras. 4–5.

⁸⁸⁸ United Nations, Report of the International Law Commission (Seventieth-first session) - A/74/10 (United Nations, 2019) <<https://digitallibrary.un.org/record/3827355?ln=en>> 208.

⁸⁸⁹ Black's Law dictionary (Aggression):

Aggression. (Int'l law). The use of armed force by a country against the sovereignty, territorial integrity, or political independence of another country, or in a manner inconsistent with the Charter of the United Nations. Acts falling within this definition include declaring war against, invading, attacking, blockading, or landing troops on another country's territory

⁸⁹⁰ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่งได้มีการประกาศสนธิสัญญาเคลล็อกก์-ไบรอันด์ (The Kellogg-Briand Pact) ค.ศ. 1928 เป็นอีกความพยายามที่สำคัญ โดยรัฐผู้ลงนามตกลงที่จะละเว้นจากการใช้สงครามเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศ; Kellogg-Briand Pact. 1928, General Treaty for Renunciation of War as an Instrument of National Policy. <https://history.state.gov/milestones/1921-1936/kellogg>

⁸⁹¹ Article 25 (Individual criminal responsibility) and Article 28 (Responsibility of commanders and other superiors).

ประเทศต้องปฏิบัติตามโดยไม่มีข้อยกเว้นนั้น พบว่า การกำหนดหลักการห้ามรุกรานนี้ไม่เพียงแต่ช่วยป้องกันการใช้อำนาจอย่างไม่ชอบธรรม และเป็นไปเพื่อรักษาสันติภาพระหว่างประเทศมิให้เกิดสงครามขึ้นระหว่างกัน ซึ่งต่อมาหลักการนี้ได้ถูกบัญญัติไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1974 และนำไปสู่คำว่ายวาทกรรมรุกรานซึ่งเป็นหนึ่งในฐานความผิดอาชญากรรมที่ร้ายแรงและถือเป็นหลักกฎหมายเด็ดขาดที่บัญญัติไว้ในธรรมนูญกรุงโรมและมีผลใช้บังคับเมื่อปี ค.ศ. 2002 สำหรับระยะเวลาของการพัฒนาหลักการห้ามรุกรานให้มีฐานะเป็นหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดนี้ใช้เวลาทั้งสิ้นประมาณ 28 ปี

2. หลักการห้ามฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (The Prohibition of Genocide)⁸⁹²

โดยหลักการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์นี้ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus Cogens) ของกฎหมายระหว่างประเทศ ที่ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาจากเหตุการณ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิว (Holocaust) ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ระหว่างปี ค.ศ. 1941-1945 ซึ่งถือว่าเป็นเหตุการณ์การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ที่โหดร้ายที่สุดของโลกที่มนุษย์กระทำต่อมนุษย์ด้วยกันเอง⁸⁹³ หลักการนี้ถือเป็นหนึ่งในหลักการที่สำคัญที่สุดของกฎหมายระหว่างประเทศที่มีเป้าหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างเคร่งครัด โดยเห็นได้ชัดจากข้อพิพาทกรณี Prosecutor v. Kordić⁸⁹⁴ ที่ศาลอาญาระหว่างประเทศได้ทำการตัดสินและยอมรับให้หลักการห้ามการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ถือเป็นหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด และกล่าวว่าหลักการนี้เป็น “หลักการ...ที่ได้รับการยอมรับจากประเทศชาติที่เจริญ

⁸⁹² Black's Law dictionary (genocide):

genocide (jen-a-sid). Int'l law. An act committed with the intent to destroy, in whole or part, a national, ethnic, racial, or religious group. Under the terms of the Geneva Convention of 1948, genocide is a crime (whether committed during war or peace) subject to prosecution either in the nation where the act was committed or by an international tribunal having jurisdiction elsewhere.

⁸⁹³ (stating that the ideology of hatred, specifically Hitler's conviction that the Jews were the enemy of Germany, was at the core of the Holocaust)

⁸⁹⁴ เหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 15-16 เมษายน ค.ศ. 1993 นายดาโร โครดิซ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นประธานสหภาพประชาธิปไตยโครเอเชียแห่งบอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา ซึ่งเป็นพรรคการเมืองหลักของชาวบอสเนียโครแอตได้เรียกประชุมที่บ้านของเขา โดยมีการตัดสินใจจากนักการเมืองหลายคนรวมถึงโครดิซ ให้วางแผนโจมตีหมู่บ้านอาหรับชี โดยเป้าหมายเพื่อ "กวาดล้าง" พื้นที่จากชาวมุสลิม การประชุมได้อนุมัติคำสั่งให้สังหารชายที่มีอายุเกิน 16 ปี ทหารทั้งหมด ขับไล่พลเรือนออกจากพื้นที่ และเผาบ้านเรือนทั้งหมด; Prosecutor v. Kordić and Čerkez, Case No. IT-95-14/2-T, Judgement (Trial Chamber), 26 February 2001, para. 631. And Wibke Kristin Timmermann, Incitement in international criminal law, International Review of the red cross Volume 88 Number 864 (December 2006) 824.

แล้ว” จากการศึกษาพบว่าหลักการห้ามฆ่าล้างเผ่าพันธุ์นี้ถูกพัฒนาจนประสบความสำเร็จซึ่งใช้เวลาทั้งหมดถึง 56 ปี

3. หลักการห้ามก่ออาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (The Prohibition of Crimes Against Humanity)

โดยหลักการห้ามก่ออาชญากรรมต่อมนุษยชาตินี้ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus Cogens) ที่ได้พัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดด้านอาชญากรรมต่อมนุษยชาติที่มีต้นกำเนิดมาจากอนุสัญญากรุงเฮก ค.ศ. 1907 ฉบับที่ 4 (Hague Conventions)⁸⁹⁵ จึงทำให้เหตุการณ์เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม ค.ศ. 1915 ที่รัฐบาลฝรั่งเศส บริเตนใหญ่และรัสเซียออกแถลงการณ์ร่วมกันเพื่อประณามการสังหารหมู่ของรัฐบาลออตโตมันของประชากรอาร์เมเนียในตุรกีว่าที่ถือได้ว่าเป็นอาชญากรรมต่ออารยธรรมและมนุษยชาติ หรืออาชญากรรมระหว่างประเทศ⁸⁹⁶ ซึ่งทำให้สมาชิกของรัฐบาลตุรกีทุกคนจะต้องรับผิดชอบร่วมกับตัวแทนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสังหารหมู่⁸⁹⁷ นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา หลักการห้ามก่ออาชญากรรมต่อมนุษยชาติได้ถูกพัฒนาภายใต้กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศและผ่านเขตอำนาจศาลของศาลระหว่างประเทศ เช่น ศาลอาญาระหว่างประเทศ⁸⁹⁸ ที่ได้ถูกยอมรับและได้บัญญัติไว้ในกฎบัตรนูเรมเบิร์กถือว่าหลักการห้ามก่ออาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (The prohibition of crimes against humanity) ถูกพัฒนาเรื่อยมาจนถือเป็นหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดที่มีผลผูกพันและไม่มีข้อยกเว้นในกฎหมายระหว่างประเทศ แม้แต่รัฐจะไม่สามารถทำข้อตกลงที่ละเมิดหลักการนี้ได้จึงนับได้ว่าหลักการนี้ใช้ระยะเวลาในการพัฒนาถึง 43 ปี จนประสบผลสำเร็จ

4. หลักการพื้นฐานแห่งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (The Basic Rules of International Humanitarian Law)

โดยหลักการพื้นฐานแห่งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศนี้ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus Cogens) ที่ได้พัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดด้านมนุษยธรรมเกิดขึ้นระหว่างเกิดสงคราม ซึ่งเป็นไปเพื่อจำกัดผลของสงครามโดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับวิธีการทำสงครามและ

⁸⁹⁵ Convention Respecting the Laws and Customs of War on Land, Annex to the Convention Regulations Respecting the Laws and Customs of War on Land, Oct. 18, 1907, [hereinafter Hague IV], reprinted in Bassiouni, supra note 4, at 638.

⁸⁹⁶ Crimes Against Humanity Background, United Nations[website], 19 September 2022. <https://www.un.org/en/genocideprevention/crimes-against-humanity.shtml>

⁸⁹⁷ M. Cherif Bassiouni, Crimes Against Humanity in International Criminal Law 62 (2d rev. ed., 1999).

⁸⁹⁸ G.A. Res. 177 (II), U.N. GAOR, 2d Sess., 123rd plen. mtg., at 111, U.N. Doc A/519 (1947). See Lyal S. Sunga, The Emerging System of International Criminal Law: Developments in Codification and Implementation 8-9 (1997).

การปฏิบัติต่อเจ้าหน้าที่ทางการทหารและพลเรือนอย่างมีมนุษยธรรมในระหว่างการทำสงคราม⁸⁹⁹ และได้ถูกพัฒนามาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1863 จากการเข้าช่วยเหลือพลเรือนหรือเชลยศึกจากสงคราม ด้วยเหตุนี้ ทำให้หลักการพื้นฐานแห่งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศได้ถูกพัฒนาและได้รับการรับรองในอนุสัญญาเจนีวา เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม ค.ศ. 1949 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม ค.ศ. 1950⁹⁰⁰ โดยคำนึงถึงบทเรียนที่ได้รับในระหว่างและหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนนำไปสู่หลักการที่เป็นที่ยอมรับจึงนับว่าการพัฒนานี้ใช้ระยะเวลาถึง 87 ปี

5. หลักการห้ามเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติและการแบ่งแยกสีผิว (The Prohibition of Racial Discrimination and Apartheid)

โดยหลักการห้ามเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติและการแบ่งแยกสีผิวนี้อธิบายได้ว่าเป็นหนึ่งในหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus Cogens) ที่ได้พัฒนาขึ้นมาจากเหตุการณ์การแบ่งแยกสีผิวที่เกิดขึ้นที่ทวีปแอฟริกาใต้ ณ ขณะนั้นมีการการแบ่งแยกเผ่าพันธุ์จากสีผิว⁹⁰¹ ทำให้การต่อสู้เรื่องการแบ่งแยกสีผิวนั้นมีมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1966 จนนำไปสู่หลักการที่เป็นที่ยอมรับเมื่อปี ค.ศ. 1987 นับเป็นระยะเวลาถึง 21 ปี ในการพัฒนาจนเกิดหลักการห้ามเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติและการแบ่งแยกสีผิวที่ประสบความสำเร็จ

6. หลักการห้ามนำคนลงเป็นทาส (The Prohibition of Slavery)

โดยหลักการห้ามนำคนลงเป็นทาสนี้อธิบายได้ว่าเป็นหนึ่งในหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus Cogens) ที่ได้พัฒนาขึ้นมาจากเหตุการณ์ที่ชาวโปรตุเกส ขณะนั้นถือว่าเป็นประเทศมหาอำนาจได้เข้าทำการขายสินค้ากับชาวแอฟริกา ซึ่งในสมัยนั้นแอฟริกาเป็นทาสเป็นจำนวนมากจึงมีการแลกเปลี่ยนสินค้ากับทาสชาวแอฟริกา⁹⁰² จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของการค้าทาส ต่อมาเมื่อสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศเกิดใหม่จึงต้องการแรงงานเป็นจำนวนมากเพื่อนำมาพัฒนาประเทศจึงได้มีการซื้อขายทาสเป็นจำนวนมากและทาสส่วนใหญ่ก็มาจากทวีปแอฟริกา⁹⁰³ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ช่วงเวลานั้นสหรัฐอเมริกาถือเป็นศูนย์กลางในการค้าทาสและได้รับความนิยมนอย่างมากตามลำดับ แต่ในขณะเดียวกันแนวคิดด้านสิทธิ

⁸⁹⁹ Jean-Marie Henckaerts, "History and Sources," in *The Oxford Guide to International Humanitarian Law*, ed. Ben Saul, Dapo Akande (Oxford University Press, 2020) 1.

⁹⁰⁰ The International Committee of the Red Cross, 'Our mandate & mission' <<https://www.icrc.org/en/who-we-are>> accessed 16 September 2022.

⁹⁰¹ Tryman & Mwamba, *supra* note 17, at 36; Sincere, *supra* note 17, at 4-5 (discussing separate development as grand apartheid, versus petty apartheid, which is simple segregation).

⁹⁰² นิพัทธ์ ทองเล็ก, 'ตีแผ่ตำนานการค้าทาส' <<http://www.matichon.co.th>> สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2565.

⁹⁰³ อิศรา วรรณสวาท, 'วิวัฒนาการของกฎหมายอเมริกา' <<http://www.oia.coj.go.th>> สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2565

มนุษยชนก็ได้เริ่มก่อตัวขึ้น โดยนานาประเทศเริ่มตระหนักเรื่องความเป็นมนุษย์และความเท่าเทียมกัน จึงเป็นเหตุให้เกิดการต่อต้านการค้าทาสขึ้นในปี ค.ศ. 1833 เมื่อรัฐสภาอังกฤษได้ประกาศพระราชบัญญัติเลิกทาส ค.ศ. 1833 (Slavery Abolition Act) ซึ่งทำให้การห้ามค้าทาสนั้นถูกพัฒนาเรื่อยมาจนกระทั่งประเทศสหรัฐอเมริกาได้ตระหนักถึงความเท่าเทียมและความเสมอภาคของมนุษย์ และมีการประกาศเลิกทาส ในปี ค.ศ. 1862⁹⁰⁴

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 (ค.ศ. 1914 – 1918) ได้มีการจัดตั้งองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) ขึ้นในปี ค.ศ. 1919 ภายใต้สนธิสัญญาแวร์ซาย เพื่อสะท้อนความเชื่อที่ว่าสันติภาพสามารถดำรงอยู่ได้อย่างถาวรเมื่อมีการยึดหลักความยุติธรรมในสังคมและปราบปรามบุคคลที่เอาคนลงเป็นทาสทุกรูปแบบ องค์การสันนิบาตชาติจึงได้บัญญัติถึงอนุสัญญาเกี่ยวกับทาส (Slavery Convention 1926) ขึ้นเพื่อห้ามกระทำการเกี่ยวกับการค้าทาส⁹⁰⁵ ถือเป็นหนึ่งในการบังคับใช้แรงงานภายใต้การอุปถัมภ์ของสำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ (ปัจจุบันคือองค์การแรงงานระหว่างประเทศ) ในปี ค.ศ. 1930 การค้าทาสได้ถูกพัฒนาเรื่อยมา จนกระทั่งเมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1987 ได้มีการประกาศว่าการค้าทาสถือเป็นความผิดตามกฎหมายโดยมีมติที่เป็นเอกฉันท์ของสหประชาชาติและหน่วยงานระหว่างประเทศอื่น ๆ และถือเป็นความผิดที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลสากล⁹⁰⁶ จนนำไปสู่หลักการห้ามค้าทาสซึ่งหลักการนี้ใช้ระยะเวลากว่า 61 ปี ถึงได้ที่เป็นที่ยอมรับในระดับระหว่างประเทศ

7. หลักการห้ามกระทำทรมาน (The Prohibition of Torture)

โดยหลักการห้ามกระทำทรมานนี้ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus Cogens) ที่ได้พัฒนาขึ้นมาจากเหตุการณ์การกระทำทรมานที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ โดยเป็นวิธีการในการพิสูจน์ความจริงในการให้การต่อศาล เพราะคำให้การของทาสซึ่งเกิดขึ้นจากการทรมานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในกระบวนการพิจารณาของศาลกรีก โดยเชื่อว่าพยานหลักฐานดังกล่าวเป็นแบบความ

⁹⁰⁴ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ, ‘ILO คืออะไร ILO ทำอะไร’ <https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/robangkok/documents/publication/wcms_098257> สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2565.

⁹⁰⁵ สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศประจำอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออก, ‘องค์การแรงงาน ระหว่างประเทศ (ไอแอลโอ)’ <<http://www.ilo.org>> สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2565.

⁹⁰⁶ See more § 404 Universal Jurisdiction to Define and Punish Certain Offenses: “A state has jurisdiction to define and prescribe punishment for certain offenses recognized by the community of nations as of universal concern, such as piracy, slave trade, attacks on or hijacking of aircraft, genocide, war crimes, and perhaps certain acts of terrorism, even where none of the bases of jurisdiction indicated in § 402 is present.”

จริงสูงสุด (The highest form of truth)⁹⁰⁷ อย่างไรก็ตาม ต่อมาในยุคกลาง (Middle Ages) เริ่มมีการพิจารณาคดีโดยใช้วิธีทรมาน (Trial by Ordeal) จากความคิดที่ว่าพระเจ้าจะปกป้องผู้บริสุทธิ์เพื่อไม่ให้ได้รับอันตรายจากการทรมาน เช่น หากได้รับการทรมานในรูปแบบของการนำเหล็กมาแนบกับมือก็จะทำให้มือซึ่งแนบกับเหล็กร้อนนั้นไหม้ไหม้⁹⁰⁸ อันเป็นความเชื่อที่ผิดว่าการทรมานที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดถือเป็นแบบทดสอบสัจธรรม เสมือนว่าสัจธรรมอยู่ในกล้ามเนื้อของคนเลวทรามที่ถูกทรมาน⁹⁰⁹ จนกระทั่งช่วงยุคกลางตอนปลาย มนุษย์ตระหนักรู้และริเริ่มส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักเหตุผลและศีลธรรมมากกว่าการใช้หลักจารีตความเชื่อในไสยศาสตร์จึงทำให้คำรับสารภาพซึ่งเกิดจากการทรมานฯ ได้ถูกลดความสำคัญลงและแทนที่ด้วยการพัฒนาระบบกฎหมาย และท้ายที่สุดแล้วในปี ค.ศ. 1830 ได้มีการริเริ่มถึงการยกเลิกการทรมานดังกล่าว⁹¹⁰ และถูกพัฒนาจนกระทั่งภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การกระทำทรมานได้เริ่มมีการรับรองและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จนประสบความสำเร็จจนกระทั่งหลักการห้ามกระทำทรมาน (The Prohibition of Torture) ถือเป็นหลักการพื้นฐานของกฎหมายมนุษยธรรมและถือเป็นเรื่องที่ได้รับการประณามในระดับสากลที่ถูกกำหนดไว้ว่าเป็นสิ่งที่ห้ามการทรมาน และการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีโดยเด็ดขาดตามกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศอันเป็นกฎหมายสูงสุดและมีความสำคัญเหนือสนธิสัญญาสนธิสัญญาและกฎหมายจารีตประเพณีอื่นใด⁹¹¹ ที่เป็นผลมาจากการต่อสู้ทางการเมืองที่ยาวนานจนได้รับการยอมรับว่าการทรมานนั้นเป็นสิ่งที่ร้ายแรงถึงขั้นไม่สามารถอ้างเหตุผลละเว้นการกระทำผิดได้ไม่ว่ากรณีใด ๆ ผ่านการบัญญัติให้เป็นหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus Cogens) ที่ถูกกล่าวถึงอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 24 มกราคม ค.ศ. 2008 (CONVENTION AGAINST TORTURE AND OTHER CRUEL, INHUMAN OR DEGRADING

⁹⁰⁷ J. Jeremy Wisnewski, *Understanding Torture* (Edinburgh University Press 2010) 16-17.

⁹⁰⁸ Ibid 20.

⁹⁰⁹ Cesare Beccaria, *Of Crimes and Punishments* [hereinafter *Of Crimes and Punishments*], available at. A recent edition of Beccaria includes a slightly different translation: “physical suffering comes to be the crucible in which truth is assayed, as if such a test could be carried out in the sufferer's muscles and sinews.” Cesare Beccaria, *Of Crimes and Punishments*, in *Crimes and Punishments and Other Writings* 1, 39 (Richard Bellamy ed., Richard Davies et. al. trans., Cambridge University Press 1995).

⁹¹⁰ คนธรร เลิศนภาพวงศ์, ‘ความหมาย “การทรมาน และการปฏิบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี”’ (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2558).

⁹¹¹ Seeking Reparation for Torture Survivors, ‘The Redress trust’ (January 2006), International commission of jurists 12-13.

TREATMENT OR PUNISHMENT GENERAL COMMENT No. 2: Implementation of article 2 by States parties)⁹¹² ทำให้หลักการห้ามกระทำความผิดได้ถูกพัฒนาให้เป็นหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดอย่างเป็นทางการซึ่งใช้ระยะเวลาถึง 24 ปี เมื่อนับตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1984 จนถึง ปี ค.ศ. 2008

8. หลักการว่าด้วยสิทธิในการกำหนดตนเอง (The Right of Self-Determination)

โดยหลักการว่าด้วยสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเองนี้ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus Cogens) ที่ได้พัฒนาขึ้นมาในช่วงศตวรรษที่ 20 ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากนานาชาติเพื่อการเติบโตขึ้นในสิทธิของทุกคนในการตัดสินใจด้วยตนเองจึงถือเป็นหลักเกณฑ์ในทางระหว่างประเทศที่สำคัญของกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่ได้รับการยอมรับว่าทั่วไปจนนำไปสู่หลักกฎหมายภายใต้กฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 และได้รับพัฒนาจนนำไปสู่หลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดที่เป็นที่ยอมรับเมื่อปี ค.ศ. 1976 ภายใต้กติการะหว่างประเทศตามหลักสิทธิมนุษยชน นับได้ว่าหลักการนี้ได้ถูกพัฒนาโดยใช้ระยะเวลาถึง 31 ปี

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ 8 หลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดของกฎหมายระหว่างประเทศ (ประกอบด้วย (1) หลักการห้ามรุกราน (2) หลักการห้ามฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (3) หลักการห้ามก่ออาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (4) หลักการพื้นฐานแห่งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (5) หลักการห้ามเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติและการแบ่งแยกสีผิว (6) หลักการห้ามนำคนลงเป็นทาส (7) หลักการห้ามกระทำความผิด และ (8) หลักการว่าด้วยสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง) พบว่านับตั้งแต่หลักการแรก (คือ หลักการพื้นฐานแห่งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ) ที่เริ่มขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1863 จนถึงหลักการที่ 8 (คือ หลักการห้ามกระทำความผิด) ที่เริ่มในปี ค.ศ. 1984 ซึ่งรวมระยะเวลาประมาณร้อยกว่าปีที่สังคมโลกได้มีการพัฒนาหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับและปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอให้มีผลบังคับใช้ในทางกฎหมายระหว่างประเทศในฐานะหลักกฎหมายที่มีลักษณะเดียวกันกับหลักกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ โดยวัตถุประสงค์ของหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดเหล่านี้เป็นไปเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จนประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ หลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดเหล่านี้ได้ยึดถือหลักการไม่อนุญาตการไม่ปฏิบัติตามและไม่อนุญาตให้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข⁹¹³ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้หลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา

⁹¹² CtAT, General Comment 2: Implementation of article 2 by state parties, UN Doc. CAT/C/GC/2 (24 January 2008), <<https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g08/402/62/pdf/g0840262.pdf?token=RTDSZ3XqYnNSacqWpk&fe=true>> accessed 25 May 2025.

⁹¹³ สมบูรณ์ เสี่ยงมบุตร, *กฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้กันในปัจจุบัน* (พิมพ์ครั้งที่ 3, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 2560) 418.

ค.ศ. 1969 และหากมีการละเมิดหรือขัดต่อหลักดังกล่าวจะถือว่าเป็นการก่ออาชญากรรมที่ถูกห้าม ภายใต้หลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดของกฎหมายระหว่างประเทศ⁹¹⁴

ตารางที่ 5.2 สรุปหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด

ลำดับ ที่	หลักกฎหมายบังคับ เด็ดขาด	ระยะเวลาเริ่มต้นการ พัฒนาสู่การเป็นหลัก กฎหมายบังคับ เด็ดขาด	ปีที่ยอมรับเป็นหลัก กฎหมายบังคับ เด็ดขาด	รวม ระยะเวลา
1	หลักการพื้นฐานแห่ง กฎหมายมนุษยธรรม ระหว่างประเทศ	ค.ศ. 1863	ค.ศ. 1950	87 ปี
2	หลักการห้ามก่อ อาชญากรรมต่อ มนุษยชาติ	ค.ศ. 1907	ค.ศ. 1950	43 ปี
3	หลักการว่าด้วยสิทธิใน การกำหนดเจตจำนงของ ตนเอง	ค.ศ. 1945	ค.ศ. 1976	31 ปี
4	หลักการห้ามนำคนลงเป็น ทาส	ค.ศ. 1926	ค.ศ. 1987	61 ปี
5	หลักการห้ามเลือกปฏิบัติ ทางเชื้อชาติและการ แบ่งแยกสีผิว	ค.ศ. 1966	ค.ศ. 1987	21 ปี
6	หลักการห้ามฆ่าล้าง เผ่าพันธุ์	ค.ศ. 1946	ค.ศ. 2002	56 ปี
7	หลักการห้ามรุกราน	ค.ศ. 1974	ค.ศ. 2002	28 ปี
8	หลักการห้ามกระทำ ทรมาณ	ค.ศ. 1984	ค.ศ. 2008	24 ปี

⁹¹⁴ Prachindhrit, S. 'Contribution a l'Etude de la Nullite des Traites d'apres la Convention de Vienne de 1969' (Paris University 1972) 187.

ทั้งนี้ เมื่อได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับระยะเวลาของการเกิดเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง 8 กรณี (ประกอบด้วย (1) หลักการห้ามรุกราน (2) หลักการห้ามฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (3) หลักการห้ามก่ออาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (4) หลักการพื้นฐานแห่งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (5) หลักการห้ามเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติและการแบ่งแยกสีผิว (6) หลักการห้ามนำคนลงเป็นทาส (7) หลักการห้ามกระทำทรมาน และ (8) หลักการว่าด้วยสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง) จนกระทั่งสังคมโลกได้ให้การยอมรับในฐานะเป็นหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus Cogens) ของกฎหมายระหว่างประเทศโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้มีการกระทำละเมิดฯ เกิดขึ้นอีก พบว่า ต้องใช้ระยะเวลาในการยอมรับว่ามีฐานะเป็นหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดยาวนานที่สุดคือ 87 ปี (กรณีการละเมิดมนุษยธรรมระหว่างประเทศ) และสั้นที่สุดคือ 21 ปี (กรณีการห้ามเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติและการแบ่งแยกสีผิว) (ตามที่ปรากฏในตารางที่ 5.2) กับกรณีการเกิดเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงอันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหารที่สังคมโลกยังไม่เคยคิดที่จะพัฒนาเป็นหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด พบว่า มีระยะเวลายาวนานสูงถึง 79 ปีแล้วในปัจจุบัน (นับตั้งแต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงจนถึงปัจจุบัน (ค.ศ. 2024)) พบว่า มีการทำรัฐประหารในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกทั้งหมด 599 ครั้ง และเกิดปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากการรัฐประหารที่มีการกระทำที่โหดร้ายและส่งผลกระทบต่อชีวิต จิตใจ และทรัพย์สินของประชาชนเป็นจำนวนมาก เนื่องจากการกระทำรัฐประหาร คือ การโค่นล้มอำนาจการปกครองของรัฐบาลที่มาจากประชาธิปไตย (แม้บางครั้งก็เป็นการโค่นล้มอำนาจเผด็จการซึ่งเป็นส่วนน้อยมา) โดยเป็นการยึดอำนาจหรือถอดถอนรัฐบาลที่ชอบธรรมอย่างผิดกฎหมายด้วยวิธีการที่กระหึ่มและรุนแรงอันเป็นเหตุทำให้ประชาชนภายในประเทศได้ถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพอย่างต่อเนื่อง ทั้งสิทธิในการแสดงความคิดเห็นหรือการแสดงออกทางการเมือง สิทธิในการดำรงชีวิต และ/หรือสิทธิเศรษฐกิจ ที่กฎหมายระหว่างประเทศให้การรับรอง เป็นต้น นอกจากนี้ เมื่อเกิดการรัฐประหารในประเทศที่กำลังพัฒนาก็จะทำให้ประเทศเหล่านั้นต้องประสบปัญหาความเจริญของประเทศต้องหยุดชะงักและเกิดเป็นวงจรอุบาทว์ที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาการเกิดรัฐประหารได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด

ทั้งนี้ แม้ว่าในช่วงระยะที่ผ่านมา (นับตั้งแต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองจนถึงปัจจุบัน (ค.ศ. 2024)) จะมีผู้ที่พยายามหาแนวทางแก้ไขเพื่อยุติไม่ให้เกิดการกระทำรัฐประหาร โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น (1) ปรับปรุงหลักกฎหมายมหาชน (รัฐธรรมนูญ)⁹¹⁵ (2) ปรับปรุงโครงสร้างทางทหารจากการกำหนดบทบาทระหว่างทหารและการเมืองและเศรษฐกิจภายในประเทศ (3) สร้างแรงกดดันในองค์กร

⁹¹⁵ iLaw, ‘เปิดข้อเสนอหยุดวงจรรัฐประหาร เขียนกลไกห้ามล้มล้างระบอบประชาธิปไตยในรัฐธรรมนูญ ออกกฎหมายยกเลิกประกาศคำสั่งคณะรัฐประหาร’ <<https://www.ilaw.or.th/articles/6243>> สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2567.

ระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค (เช่น กรณีการรัฐประหารในประเทศเมียนมาและอาเซียน) (4) ระวังการเป็นสมาชิกชั่วคราวและกำหนดมาตรการคว่ำบาตรภายในองค์กรระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค (5) การที่ประเทศมหาอำนาจ (เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สหภาพยุโรป เป็นต้น) ได้ระงับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจจนกว่าจะมีการก้าวหน้าในการจัดตั้งรัฐบาลพลเรือน⁹¹⁶ เป็นต้น แต่ก็พบว่า การกระทำรัฐประหารที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงก็ยังคงมีอยู่และไม่หมดสิ้นไปจากสังคมโลกแต่อย่างใด และเมื่อได้นำเอาหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดของกฎหมายระหว่างประเทศทั้ง 8 หลักตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น มาทำการศึกษาเพื่อปรับใช้กับปัญหานี้ก็พบว่า หลักการบางหลักไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้ (เช่น หลักการห้ามนำคนลงเป็นทาส หลักการห้ามเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติ และการแบ่งแยกสีผิว หลักการห้ามฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ และหลักการห้ามรุกราน) เพราะว่าหลักการดังกล่าวเหล่านี้ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหารได้ แต่ในขณะที่ บางหลักการ (เช่น หลักการพื้นฐานแห่งกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ หลักการห้ามก่ออาชญากรรมต่อมนุษยชาติ และหลักการว่าด้วยสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง) ดูเหมือนว่าจะสามารถนำมาปรับใช้ได้ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อทำการพิจารณาโดยละเอียดแล้ว พบว่า หลักการดังกล่าวเหล่านั้นไม่ได้กล่าวถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะเจาะจงจากการทำรัฐประหาร รวมถึงการจัดการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหารแต่อย่างใด

ทั้งนี้ โดยสรุปแล้วหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดของกฎหมายระหว่างประเทศทั้ง 8 หลักจึงไม่สามารถนำมาบังคับใช้ในการจัดการรัฐประหารที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ ทั้งที่ความจริงปรากฏว่า ทุกครั้งเมื่อเกิดการกระทำรัฐประหารจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดกลุ่มหนึ่ง ในรัฐใดรัฐหนึ่งนั้น บุคคลหรือกลุ่มบุคคลรวมถึงผู้สนับสนุนที่ก่อการรัฐประหารดังกล่าวนี้ได้ใช้และกล่าวอ้างทั้งกฎหมายภายในประเทศ รวมทั้งกฎหมายระหว่างประเทศโดยบิดเบือนเพื่อผลประโยชน์ของตนเองและกลุ่มตน (เช่น รัฐธรรมนูญที่ถือเป็นกฎหมายสูงสุดภายในประเทศนั้นถูกล้มล้างโดยผู้ก่อการรัฐประหาร และได้รับการนิรโทษกรรมเพื่อเป็นการละเว้นโทษ) ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ในปัจจุบันสังคมโลกยังไม่มีแนวทางและมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหารนี้ได้อย่างเด็ดขาด และเมื่อได้พิจารณาโดยละเอียดแล้วก็จะพบว่า การละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการกระทำรัฐประหารนั้นขัดต่อกฎบัตรสหประชาชาติ และกฎหมายระหว่างประเทศ (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน รวมถึงตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง) จึงมี

⁹¹⁶ Joseph Sany, and Aly Verjee, 'Countering Coups: How to Help Rebuild Democratic Rule' <<https://www.usip.org/publications/2022/02/countering-coups-how-help-rebuild-democratic-rule>> accessed 13 November 2024.

ความสำคัญอย่างยิ่งที่ประชาคมระหว่างประเทศ ต้องตระหนักถึงความร้ายแรงที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานและควรหาแนวทางและมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศในการแก้ไขและป้องกันมิให้เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหารอย่างทันทีทันใดและเด็ดขาด เพื่อให้การกระทำรัฐประหารหมดไปจากสังคมโลก

โดยที่สังคมโลกควรสร้างบรรทัดฐานระหว่างประเทศในฐานะที่เป็นหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดใหม่ (A New Jus Cogens Norm) ขึ้นมา โดยกำหนดให้มี “หลักการห้ามกระทำการรัฐประหาร” เนื่องจากเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงในฐานะที่เป็นหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดใหม่ ดังเช่น 8 หลักของกฎหมายบังคับเด็ดขาดของกฎหมายระหว่างประเทศ (โปรดดูบทที่ 2 หัวข้อ 2.4.5) ในอดีตที่ได้มีการดำเนินการในกรณีละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง โดยหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus Cogens) นี้ ได้มีการกล่าวถึงในบันทึกสรุปการประชุมของคณะกรรมการการต่อที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (YEARBOOK OF THE INTERNATIONAL LAW COMMISSION) นับตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1958 จนได้รับการพัฒนามาอย่างเป็นรูปธรรมจนถึงปัจจุบัน⁹¹⁷ โดยถูกบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรในลักษณะของสนธิสัญญาในอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 ข้อที่ 53 และ 64 ซึ่งมีการกล่าวถึงอย่างต่อเนื่องในการประชุมของคณะกรรมการการต่อที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ โดยครั้งล่าสุดคือเมื่อ ปี ค.ศ. 2019 Yearbooks of the International Law Commission Volume II (Part II)

สำหรับการ “สร้างบรรทัดฐานในฐานะหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดใหม่ (A New Jus Cogens Norm) เกี่ยวกับหลักการห้ามกระทำการรัฐประหารของกฎหมายระหว่างประเทศ” ขึ้นมา โดยสังคมโลกต้องดำเนินการพัฒนาการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อไม่ให้เกิดการทำรัฐประหารขึ้นอีกในสังคมโลก ด้วยโดยสังคมโลกต้องยอมรับความจริงว่า “การกระทำรัฐประหาร” เป็นสิ่งที่มีความร้ายแรงต่อมนุษยชาติและเกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน และเป็นหน้าที่ของสังคมโลกในการแก้ไขและป้องกันมิให้เกิดปัญหานี้อย่างทันทีทันใดและเด็ดขาดเพื่อให้การกระทำรัฐประหารหมดไปจากสังคมโลก โดยมาตรการของสังคมโลกที่ออกมาเกี่ยวกับเรื่องนี้จะต้องเป็นที่ได้รับการยอมรับ (Acceptance) และรับรอง (Recognition) จากประชาคมโลกและในทางระหว่างประเทศที่มี “ผลผูกพันและเป็นบรรทัดฐานที่ใช้บังคับกับทุกรัฐ” โดยที่รัฐใดรัฐหนึ่งไม่อาจล่วงละเมิดบรรทัดฐานนี้ได้ สำหรับเหตุและปัจจัยแห่งการสนับสนุนให้มีการสร้างบรรทัดฐานในฐานะหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดใหม่ (A New Jus Cogens Norm) เกี่ยวกับการห้ามกระทำรัฐประหารขึ้นมา นี้ ก็เนื่องจาก สภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำ

⁹¹⁷ International Law Commission. <https://legal.un.org/ilc/publications/yearbooks/1949_1959.shtml> accessed 13 May 2025.

รัฐประหารหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำรัฐประหารต่อการรัฐประหารทั่วโลกที่มีอย่างยาวนานกว่า ซึ่งหากพิจารณาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย (Legal Enforcement) เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารทั้ง 7 กรณี ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น พบว่า ไม่สามารถที่จะดำเนินคดีต่อกลุ่มผู้ทำรัฐประหารได้อย่างเด็ดขาด (ไม่ว่าจะใช้ทั้งกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศ) ตลอดช่วงระยะเวลาประมาณ 79 ปีนั้น มีการกระทำรัฐประหารที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนมากถึง 599 ครั้ง ซึ่งเมื่อนำมาเฉลี่ยจำนวนครั้งต่อปีแล้วพบว่าทุก 1 ปีจะมีการกระทำรัฐประหารที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนประมาณ 7-8 ครั้งต่อปี และพบว่า การทำรัฐประหารได้ก่อให้เกิดเหตุการณ์สูญเสียชีวิตของผู้คนเป็นจำนวนมาก โดยจากสถิติเฉพาะการเกิดเหตุการณ์สูญเสียชีวิตที่ร้ายแรงมากนั้นมีสูงถึง 61 ครั้ง (ประกอบด้วย ทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้จำนวน 14 ครั้ง ทวีปเอเชียจำนวน 13 ครั้ง ทวีปแอฟริกาจำนวน 31 ครั้ง และทวีปยุโรปจำนวน 3 ครั้ง) ที่ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเลวร้ายของการละเมิดสิทธิมนุษยชนและผลกระทบต่าง ๆ ที่ประชาชนทั้งหลายภายในประเทศและภายนอกประเทศเหล่านั้นได้รับผลอันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหารที่เกิดขึ้นในสังคมโลก จึงเห็นควรที่สังคมโลกต้องมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ใหม่ทางกฎหมายระหว่างประเทศ (A New Paradigm Shift in International Law) ให้มีครอบคลุมไปถึงการห้ามกระทำรัฐประหารในกฎหมายระหว่างประเทศ

ตารางที่ 5.3 เปรียบเทียบระยะเวลาของการเกิดเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง
(สู่การพัฒนาการเป็นหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด) 8 กรณี กับ การรัฐประหาร

ลำดับ ที่	เกิดเหตุการณ์การละเมิด สิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง 8 กรณี จนนำมาสู่การ ยอมรับในฐานะเป็นหลัก กฎหมายบังคับเด็ดขาด	รวม ระยะเวลา	กรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่าง ร้ายแรงอันเนื่องมาจากการกระทำ รัฐประหาร	รวม ระยะเวลา
1	กรณีการละเมิดมนุษยธรรม ระหว่างประเทศ	87 ปี	กรณีการปิดกั้นสื่อมวลชน	79 ปี (ค.ศ.
2	กรณีการก่ออาชญากรรมต่อ มนุษยชาติ	43 ปี	กรณีการระงับกิจกรรมการแสดงออกถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเรือน	1945 – ปัจจุบัน
3	กรณีการกำหนดเจตจำนง ของตนเอง	31 ปี	กรณีผลกระทบจากการก่อจลาจล	(ค.ศ. 2024)
4	กรณีการนำคนลงเป็นทาส	61 ปี	กรณีการใช้กำลังต่อพลเรือน	
5	กรณีการห้ามเลือกปฏิบัติทาง เชื้อชาติและการแบ่งแยกสีผิว	21 ปี	กรณีการระงับกิจกรรมทางการเมือง	
6	กรณีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์	56 ปี	กรณีการลักพาตัว การจับกุม หรือการ สังหารบุคคลสำคัญทางการเมือง	
7	กรณีการรุกราน	28 ปี	กรณีการยึดสถานที่สำคัญทางการเมือง	
8	กรณีการกระทำทารุณ	24 ปี		

บทที่ 6

สรุปและเสนอแนะ

6.1 สรุป

นับตั้งแต่มีการกำเนิดมนุษย์ขึ้นมาในโลกนี้มีเพียงแต่ธรรมชาติเท่านั้นที่อยู่ล้อมรอบมนุษย์ สิทธิตามธรรมชาติจึงเป็นสิ่งที่มิตัดตัวมาแต่กำเนิด มนุษย์จึงต่างต้องดิ้นรนเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอด ต่อมา เมื่อมนุษย์พัฒนาจากต่างฝ่ายต่างเอาตัวรอดมาเป็นการรวมกลุ่ม อยู่เป็นครอบครัว เป็นชนเผ่า เป็นรัฐ ตามลำดับ ความไม่เป็นธรรมก็เกิดขึ้นในระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวาย ความไม่สงบสุขจากการรัดเอาเปรียบ จนกระทั่งนำไปสู่ความรุนแรงอย่างป่าเถื่อนไม่มีมนุษยธรรม มนุษย์จึงตระหนักถึงความปลอดภัยจากการปกป้องคุ้มครองมนุษย์จึงได้พิจารณาถึงแนวความคิดเรื่อง สิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนมาตั้งแต่เกิด ถือเป็นสิทธิที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติในตัวมนุษย์ จากความคิดที่ว่ามนุษย์ทั้งหลายเกิดมาเสมอภาคเท่าเทียมกันเป็นสิทธิที่ไม่อาจโอนให้แก่กันได้และจะ ล่วงละเมิดมิได้เช่นกัน โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ยุคสมัย ดังต่อไปนี้

1. วิวัฒนาการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในยุคโบราณ (1) ยุคกรีก พบว่า เป็น ยุคที่เริ่มมีวัฒนธรรมทางความคิดอันเป็นบ่อเกิดของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยการใช้ หลักเหตุผลจนเป็นที่นับถือต่อมาว่าเป็นยุคแห่งการกำเนิดทางความคิดในด้านปรัชญานั้นคือกฎหมาย และความยุติธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ปัญญามีเหตุผลและความยุติธรรม ตามแนวความคิดว่าด้วยกฎหมาย ธรรมชาติด้านอุดมการณ์เชิงมนุษยธรรมที่ถือว่ามนุษย์ทุกคนอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน อันจะกล่าว ได้ว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาโดยเสรีและเสมอภาคกันตามธรรมชาติ ไม่มีใครต้องเกิดมาเป็นทาส โดยในยุค กรีกนี้มีนักปราชญ์คนสำคัญคือ โซคราตีส (Socrates) เพลโต (Plato) และอริสโตเติล (Aristotle) ได้ อธิบายถึงแนวความคิดในด้านกฎหมายและความยุติธรรม จนกระทั่งสำนักสโตอิกนำไปพัฒนาต่อจน กลายเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นรูปธรรม และ (2) ยุคโรมัน พบว่า นักปราชญ์นามว่า ชิเซโร (Cicero) หรือมีชื่อเต็มๆที่เรียกว่า มาร์คุส ทูลลิอุส ชิเซโร (Marcus Tullius Cicero) ได้นำเอาความคิดของ สำนักสโตอิกมาพัฒนาจนนำไปสู่ความคิดทางปรัชญาของตนเอง โดยพัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับ กฎหมายขึ้น หรือที่เรียกว่า เหตุผลสากล (Logos) ซึ่งจะก่อให้เกิดกฎเกณฑ์ชนิดหนึ่งขึ้นนั่นคือ กฎหมายนิรันดร์หรือกฎนิรันดร์ (Lex Aeterna) ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงย่อมเข้าถึงกฎหมายธรรมชาติได้ โดยการใช้เหตุผล และเหตุผลนี้เองที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ และผลประโยชน์ ร่วมกันของประชาชนคือมาตรวัดสำหรับรัฐที่ถูกต้อง หากปราศจากอำนาจในการจัดการการปกครอง

(imperium) มนุษยชาติย่อมไม่อาจดำรงอยู่ได้ โดยได้นำความคิดของอริสโตเติลที่กล่าวถึง “คุณธรรมและความยุติธรรม” ในลักษณะของหลักแห่งความเสมอภาค และพัฒนาต่อในเรื่องของแนวความคิดว่าด้วยกฎหมายธรรมชาติด้านอุดมการณ์เชิงมนุษยธรรมที่ถือว่ามนุษย์ทุกคนอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน อันจะกล่าวได้ว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาโดยเสรีและเสมอภาคกันตามธรรมชาติ

2. วิวัฒนาการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในยุคกลาง พบว่า ในยุคกลางนี้ สำนักหรือนักปราชญ์ที่มีความโดดเด่นเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คือ นักบุญ โทมัส อควีนาส (Saint Thomas Aquinas) ถึงแม้ในยุคนี้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจะไม่ได้รับการพัฒนามากนัก เนื่องจากในยุคนี้เชื่อว่ารัฐเป็นสถาบันทางสังคมที่ชั่วร้าย และประชาชนจึงหันมาเชื่อในพระเจ้า เพราะการที่ประชาชนถูกกดขี่ข่มเหงโดยกษัตริย์ที่ไร้คุณธรรม ทำให้มนุษย์เกิดความทุกข์จึงต้องให้พระเจ้าเป็นเจ้าต้องบำบัด ซึ่งถือเป็นความเชื่อที่ผิดจึงทำให้สิทธิมนุษยชนไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร จนกระทั่งช่วงยุคกลางตอนปลายหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้กลับมาพัฒนาอีกครั้งโดยนักบุญโธมัส อควีนาส ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการผสมผสานคำสอนทางศาสนาคริสต์เข้ากับปรัชญาที่ได้นำเอาปรัชญาของเพลโต (Plato) และอริสโตเติล (Aristotle) มาปรับใช้กับคำสอนทางเทววิทยาของศาสนาคริสต์ โดยการยกย่องให้เหตุผลเป็นสิ่งสำคัญเพื่อวางแนวความคิดที่ไม่ถือว่ารัฐเป็นสถาบันทางสังคมที่ชั่วร้ายอีกต่อไป รัฐถือเป็นสถาบันทางสังคมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และสังคมจะต้องมีการปกครอง โดยการออกกฎหมายมาควบคุมและวางกฎเกณฑ์ความประพฤติของมนุษย์ภายใต้กรอบของหลักความยุติธรรมตามกฎหมายของพระเจ้า ด้วยเหตุนี้ รัฐในฐานะเป็น ผู้ใช้อำนาจปกครองจึงมีพันธกรณีที่จะต้องบัญญัติกฎหมายที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมมนุษย์เท่านั้น ส่วนศาสนจักรเป็นคนละส่วนกับอาณาจักร การปกครองรัฐและการใช้ชีวิตในรัฐต้องอาศัยระเบียบที่ตราในรัฐนั้นคือ “กฎหมายของมนุษย์” (Human Law) ส่วนการดำรงชีวิตในศาสนจักรต้องอาศัยระเบียบปฏิบัติพิเศษดังที่เรียกว่า “กฎศักดิ์สิทธิ์” (Divine Law) ทั้งระเบียบหรือกฎหมายของศาสนจักรและอาณาจักรต้องอยู่ใต้กฎเกณฑ์เดียวกันซึ่งได้แก่ “กฎธรรมชาติ” (Natural Law) และ “กฎนิรันดร์” (Eternal Law)

3. วิวัฒนาการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในยุคสมัยใหม่ พบว่า ยุคสมัยใหม่นักปราชญ์ที่มีความโดดเด่นเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คือ ฌองฌัก รูสโซ (Jean-Jacques Rousseau) ที่เสนอแนวความคิดการเข้าทำสัญญาประชาคมหรือเรียกว่าทฤษฎีสัญญาประชาคม เมื่อ “ทุกคนควรมีเสรีภาพและไม่ควรเป็นรัฐที่มีใครต้องยอมอยู่ภายใต้บังคับของใคร” เพื่อยืนยันถึงสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ และยืนยันถึงหลักการปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน นั้นคือสิทธิมนุษยชนที่ถูกพัฒนาเป็นหลักประชาธิปไตยในปัจจุบัน โดยแนวความคิดดังกล่าวทำให้เกิดเหตุการณ์สำคัญที่มนุษย์ได้เริ่มตระหนักรู้และเรียกร้องถึงสิทธิของตนเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1679 ได้มีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอีก คือ “The Act of Habeas

Corpus” และมีการประกาศใช้กฎหมาย “The English Bill of Rights” เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1689 เหตุการณ์สำคัญต่อมาคือการประกาศอิสรภาพของอเมริกาอันสืบเนื่องมาจากการปกครองประเทศอาณานิคม คือประเทศอังกฤษกับดินแดนอาณานิคมของอังกฤษในทวีปอเมริกา มลรัฐอาณานิคมต่าง ๆ ได้มีการเคลื่อนไหวและชุมนุมกัน (First Continental Congress 1774) และกฎหมาย 13 ฉบับของอังกฤษที่ออกมานั้นละเมิดสิทธิของประชาชนชาวอาณานิคมซึ่งเป็นพลเมืองอังกฤษจึงเกิดความขัดแย้งจนในที่สุดรัฐบาลอังกฤษ สั่งปิดเมืองท่าอาณานิคมทุกแห่ง การต่อสู้ขยายตัวรุนแรงมากขึ้นจนถึง 13 มลรัฐอาณานิคม ตัดสินใจแยกตัวออกจากประเทศอังกฤษ โดยได้มอบให้ Thomas Jefferson ยกร่างคำประกาศ อิสรภาพ และได้ประกาศ The Declaration of Independence เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ. 1776 ในคำประกาศอิสรภาพได้ยืนยันถึงสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์และกล่าวซ้ำอีกครั้งในรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาขึ้นและได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 17 กันยายน ค.ศ. 1787 ในอารัมภบทของรัฐธรรมนูญได้รับรองหลักการใน The Declaration of Independence และแสดงวัตถุประสงค์ไว้ด้วยว่า “เราประชาชนแห่งสหรัฐเพื่อที่จะจัดตั้งสหภาพ ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อที่จะสถาปนาความยุติธรรม เพื่อที่จะประกันความสงบภายใน เพื่อที่จะทำให้ มั่นคงซึ่งเสรีภาพที่ได้รับมาแก่ตัวของเราเองและชนชั้นหลัง จึงได้บัญญัติและสถาปนารัฐธรรมนูญ ฉบับนี้ไว้สำหรับสหรัฐอเมริกา...” ซึ่งพอสรุปข้อความที่สำคัญ ดังเช่น การประกันเสรีภาพในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านศาสนา ด้านการพูด ด้านการโฆษณา ด้านการชุมนุมโดยสงบ และการยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ต่อรัฐบาล การตรวจค้นบุคคล เคหสถาน ทรัพย์สิน หรือเอกสารจะต้องมีหมายค้น จำกัดขอบเขตการใช้สิทธิมิให้ล่วงละเมิดต่อสิทธิของผู้อื่น เลิกการมีทาสและการบังคับใช้โดยไม่สมควร ยกเว้นเป็นการลงโทษตามกฎหมาย รวมถึงการให้ความเสมอภาคของประชาชนอเมริกัน ซึ่งแตกต่างกันในเรื่องเชื้อชาติ และ

4. วิวัฒนาการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในยุคปัจจุบัน พบว่า ปัจจุบันประชาคมโลกนำโดยองค์การสหประชาชาติได้ร่วมกันจัดทำ “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” (Universal Declaration of Human Rights) ขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักการในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระดับสากล ทั้งนี้ กลไกที่จะช่วยให้มีการจัดทำปฏิญญาฯ ฉบับนี้นั้นเกิดจากการที่องค์การสหประชาชาติจึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Committee on Human Rights) ขึ้น ใน ค.ศ. 1945 เพื่อทำการยกร่างกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ เกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชน โดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฉบับนี้ องค์การสหประชาชาติได้มีมติรับรอง เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948

จากการศึกษาวิวัฒนาการเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจนนำไปสู่แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหาร พบว่า ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองได้มีการนำแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนสมัยโบราณด้านสิทธิตามธรรมชาติที่ ฮิวโก โกรเชียส (Hugo Grotius) ได้อธิบายถึงหลักการแห่งเหตุผลตามธรรมชาติต่อจากอริสโตเติลกล่าวถึงสภาวะที่

สอดคล้องกับธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมอย่างมีเหตุผล สิ่งใดขัดแย้งกับความสงบในสังคมสิ่งนั้นย่อมไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรม ได้แก่

1. แนวความคิดจากลัทธิมนุษยนิยม (Humanism) จากคำนิยามดังกล่าวเราต้องเข้าใจในเชิงประวัติศาสตร์ว่า “Humanism” เป็นคำที่เกิดขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17-18 ซึ่งเป็นยุคแห่งการรู้แจ้ง (Enlightenment) ของยุโรป โดยใช้เรียกนักคิดกลุ่มหนึ่งในยุคนั้น แนวคิดที่เชื่อว่าคุณค่าในการดำรงอยู่ของมนุษย์ไม่ได้มาจากการค้นหาเจตจำนงของพระเจ้าและดำรงชีวิตในสอดคล้องกับเจตจำนงของพระองค์ แต่อยู่ที่การใช้เหตุผลอันเป็นศักยภาพของมนุษย์ในการค้นหาความจริงโดยตัวมนุษย์เองอันจะนำไปสู่การสร้างชีวิตและสังคมที่ดีของมนุษย์ แนวคิดที่เชื่อมั่นในศักดิ์ศรีและศักยภาพของความเป็นมนุษย์ในการแสวงหาความจริงนั้นเป็นแนวคิดที่มีมานานแล้วตั้งแต่สมัยโบราณ โสกราตีส เพลโต อริสโตเติล และ

2. แนวคิดอำนาจอธิปไตยของจอห์น ล็อก (JOHN LOCKS) เป็นนักปรัชญา ชาวอังกฤษ ในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 17 แนวคิดของล็อกที่เกี่ยวกับ “ผู้ปกครองที่ได้รับการยอมรับจากผู้ใต้ปกครอง” และสิทธิธรรมชาติของมนุษย์ที่เขาอธิบายว่าประกอบไปด้วย ชีวิต เสรีภาพ และ ทรัพย์สิน นั้นมีอิทธิพลอย่างมากต่อพัฒนาการทางปรัชญาการเมือง แนวคิดของเขาเป็นพื้นฐาน ของกฎหมายและรัฐบาลอเมริกัน แนวคิดอำนาจอธิปไตยของจอห์น ล็อก ได้ให้ความสำคัญถึงหลักของสิทธิของมนุษย์มากยิ่งขึ้นเพื่อปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐาน สิทธิอันเท่าเทียมกันของมนุษย์ และสนับสนุนสันติภาพ ซึ่งเป็นแนวคิดอำนาจอธิปไตยในยุคสมัยใหม่ที่เป็นที่ยืนยันถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมถึงแนวคิดการคุ้มครองจากการกระทำย่ำยีอำนาจและเผด็จการพัฒนาสู่การเป็นปณิธานสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน

ทั้งนี้ ตามทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหาร พบว่า (1) ทฤษฎีปัจเจกชนนิยม (Individualism) เป็นแนวคิดแบบมนุษยนิยมแบบหนึ่งที่มีมองว่าตัวบุคคลหนึ่งคนสำคัญเท่า ๆ กันอย่างเสมอภาค ไม่มีใครสูง ต่ำ ดีเลวไปกว่ากัน ความคิดเรื่องปัจเจกชนนิยมเกิดขึ้นในยุคกลางเชื่อมั่นในศักยภาพของความเป็นมนุษย์และเคารพเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง แนวคิดนี้เป็นรากฐานการปกครองแบบประชาธิปไตยเสรีนิยม และยังเป็นฐานคติแบบสิทธิมนุษยชนอีกด้วย เป็นทฤษฎีที่ถือว่าสิทธิของบุคคลแต่ละคนเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญเพราะบทเรียนในอดีตที่เกิดการกดขี่ข่มเหงจากชนชั้นปกครอง จึงเกิดแนวความคิดว่าควรให้รัฐหรือผู้ปกครองเข้ามาเกี่ยวข้องโดยมีอำนาจที่จำกัด ดังนี้ทำให้สิทธิธรรมชาติถูกกล่าวอ้างว่าเกิดขึ้นพร้อมกับการมีสภาพบุคคลและเห็นว่าสิทธิธรรมชาติอยู่ติดตัวกับมนุษย์ทุกคนและรัฐ หรือผู้ปกครองไม่ควรออกกฎหมายหรือระเบียบให้ขัดแย้งกับสิทธิที่ติดตัวมนุษย์ทุกคนมาแต่กำเนิด และ

ต่อมาทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้มีการพัฒนาเรื่อยมา และทางด้านสหภาพยุโรปก็เริ่มมีแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน โดยนักปราชญ์ชาวเบลเยียม นามว่า แฟรงค์ แวน ดูน

(Frank Van Dun) ได้สร้างรูปแบบของกฎธรรมชาติตามแนวคิดและจำกัดความของคำว่า สิทธิมนุษยชน (Human Rights) และ ฌองฌัก รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) เป็นผู้เสนอทฤษฎีสัญญาประชาคมที่สมบูรณ์และเป็นที่ยอมรับที่สุด โดยอาศัยหลักพื้นฐานจากกฎหมายธรรมชาติ ซึ่งสัญญาประชาคมที่ฌองฌัก รูสโซเสนอนั้นถือเป็นข้อตกลงระหว่างรัฐกับประชาชน โดยการที่รัฐเข้าทำสัญญาประชาคมกับประชาชนและสัญญาว่าจะทำหน้าที่รักษาความสงบและคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของทุกคน แต่เดิมทีสัญญาประชาคมได้ถูกกล่าวขึ้นโดย โทมัส ฮอบส์ และจอห์น ล็อก ทำให้เกิดการพัฒนาไปสู่ทฤษฎีสัญญาประชาคมที่มีความสมบูรณ์นำโดยฌองฌัก รูสโซ นั่นคือ (2) ทฤษฎีสัญญาประชาคม ตามแนวความคิดของฌองฌัก รูสโซ (Jean-Jacques Rousseau, 1712-1778) นั้นเห็นว่า ทุกคนต่างก็ไม่มีความปลอดภัย ไม่มีความมั่นคงในชีวิตและในเสรีภาพก็หมายความว่าทุกคนไม่มีหลักประกันที่แน่นอน เมื่อมนุษย์มีเสรีภาพตามธรรมชาติอย่างไม่จำกัด ทุกคนก็จะพยายามใช้เสรีภาพตามธรรมชาติของตนเองอย่างไร้ขอบเขตจนก่อให้เกิดความไม่มั่นคงในชีวิตของแต่ละคน จึงเป็นสถานการณ์ที่บังคับให้ทุก ๆ คนจำเป็นต้องมารวมตัวกันเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของทุก ๆ คน ในประชามณนั้นโดยการทำสัญญาประชาคมเพื่อเป็นหลักประกันว่ามนุษย์จะได้รับการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ดังที่รูสโซได้เขียนไว้ว่า “มนุษย์เกิด มามีเสรี แต่ทุกหนทุกแห่งเขาอยู่ในเครื่องพันธนาการ” ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ทุกคนต้องหันหน้าเข้าหากันทำข้อตกลงวางกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นขึ้นมา กฎเกณฑ์ดังกล่าวจึงเป็นกฎเกณฑ์ที่จำกัดการใช้เสรีภาพอย่างไร้ขอบเขตของทุกคน ดังนั้น เสรีภาพที่แท้จริงของรูสโซนั้น คือเสรีภาพที่เกิดขึ้นตามกฎเกณฑ์ของประชามณนั้น ๆ ซึ่งเรียกว่าเสรีภาพในฐานะพลเมือง (Civil Liberty) สัญญาประชาคมของรูสโซจึงเป็นสัญญาเชิงศีลธรรม (Le Contrat Moral) อันเป็นข้อผูกพันสองประการด้วยกัน คือ ประการแรกเป็นข้อผูกพันกับตนเอง และประการที่สองเป็นข้อผูกพันกับรัฐ

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีที่สำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหารในทางระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการรับรองรัฐบาลได้ถูกพัฒนาและกล่าวขึ้นเป็นครั้งแรกในโลกในปี ค.ศ. 1907 เกี่ยวกับทฤษฎีโทบาร์ (Tobar Doctrine) ซึ่งหลักการนี้ได้วางแนวทางสำคัญเกี่ยวกับการรับรองรัฐบาลไว้ และต่อมาในปี ค.ศ. 1930 ก็ได้เกิดทฤษฎีเอสตราดา (Estrada Doctrine) ขึ้นมาอีกซึ่งหลักการนี้ได้วางแนวทางสำคัญเกี่ยวกับการรับรองรัฐบาล เนื่องจากการรับรองรัฐบาลนั้นถือว่ามีความสำคัญต่อการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยกฎหมายระหว่างประเทศเองก็ไม่ได้กำหนดให้ต้องมีการรับรองรัฐบาลทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล เพราะการรับรองรัฐบาลเป็นการกระทำฝ่ายเดียวของรัฐในทางการเมืองระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม กรณีการรับรองรัฐบาลนี้จะทำให้เกิดปัญหาที่ต่อเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลโดยการใช้ความรุนแรงจากการปฏิวัติหรือการทำรัฐประหารที่ไม่เป็นไปตามวิถีทางรัฐธรรมนูญของรัฐบาลนั้น ไม่ได้หมายความว่ารัฐดังกล่าวจะมีสิทธิในทางกฎหมายระหว่างประเทศ โดยในปัจจุบันสังคมโลกมีแนวโน้มที่จะไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล

ที่มาจากกรียึดอำนาจโดยการทำรัฐประหารมากขึ้น เพราะการโค่นล้มรัฐบาลที่มาจากกระบวนการในทางประชาธิปไตยนั้นถือเป็นภัยคุกคามต่อสันติภาพความมั่นคงระหว่างประเทศ และเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง

1. ทฤษฎีโทบาร์ (Tobar Doctrine)

ทฤษฎีโทบาร์ (Tobar Doctrine) ได้รับการพัฒนามาจากหลักคำสอนโทบาร์ที่เผยแพร่โดย คาร์ลอส โทบาร์ (Carlos Tobar) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเอกวาดอร์ในขณะนั้น ในปี ค.ศ. 1907 เรียกอีกอย่างว่า “หลักคำสอนเรื่องการไม่ยอมรับ” หลักคำสอนของโทบาร์ระบุว่า “การยอมรับรัฐบาลควรได้รับก็ต่อเมื่อฝ่ายบริหารเข้ามามีอำนาจด้วยวิธีการประชาธิปไตยที่ชอบด้วยกฎหมาย” โดยไม่ได้ตัดสินจากการมีอำนาจควบคุมอย่างเด็ดขาด ซึ่งรัฐบาลที่เข้าสู่อำนาจด้วยวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือวิถีทางตามรัฐธรรมนูญไม่ควรได้รับการรับรอง และ

2. ทฤษฎีเอสตราดา (Estrada Doctrine)

ทฤษฎีเอสตราดา (Estrada Doctrine) เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1930 จากแนวความคิดของ Mr. Genaro Estrada รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาที่ได้กล่าวถึงทฤษฎีนี้ว่า “รัฐบาลที่ควรได้รับการรับรองจะต้องมีอำนาจในการรักษาความสงบของประเทศได้อย่างแท้จริงโดยไม่คำนึงว่ารัฐบาลนั้นจะเข้าสู่อำนาจด้วยวิธีการที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลภายในรัฐที่ได้รับการรับรองความเป็นรัฐแล้วเป็นกิจการภายในของรัฐนั้นจึงไม่ควรที่รัฐอื่นจะเข้าไปแทรกแซง” นโยบายนี้ตั้งอยู่บนหลักการไม่แทรกแซงและการตัดสินใจด้วยตนเองของทุกประเทศไม่อนุญาตให้รัฐประเมินความชอบธรรมของรัฐบาลของกันและกัน แต่อย่างไรก็ตาม หลักการดังกล่าวยังคงมีความคลุมเครืออยู่พอสมควร เนื่องจากทางของสหรัฐอเมริกาไม่ได้ให้คำอธิบายต่อทฤษฎีเอสตราดาอย่างชัดเจนเพียงพอทำให้มีความเห็นแบ่งออกเป็นสองฝ่ายนั้นคือฝ่ายที่สนับสนุนหลักการนี้เห็นว่าควรที่จะยกเลิกไม่ต้องการรับรองรัฐบาลเสียเลย ส่วนอีกฝ่ายต้องการให้หลักการนี้รวมเอาวิธีการให้การรับรองโดยปริยายและหลักการควบคุมอย่างอิสระเข้าด้วยกัน กล่าวคือหากรัฐบาลอื่น ๆ หนึ่งเฉยไม่คัดค้านและยังคงดำเนินการความสัมพันธ์ทางการทูตตามปกติ จะถือได้ว่าเป็นการให้การรับรองรัฐบาลใหม่โดยปริยาย

อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหารนั้นคือ

1. หลักเกณฑ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระดับสากล มีทั้งสิ้น 5 หลักเกณฑ์ ได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1976 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ค.ศ. 1976 อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ค.ศ. 1987 และ อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ค.ศ. 2010 และ

2. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหารระดับภูมิภาค มีทั้งสิ้น 2 หลัก ได้แก่

1) การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในยุโรป คือ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของยุโรป (European Convention on Human Rights) ในปี ค.ศ. 1950 และมีผลบังคับใช้ในเดือนกันยายน ปี ค.ศ. 1953 ถือได้ว่าคณะมนตรีแห่งยุโรปนั้นเป็นกลไกทั้งทางด้านการเมืองและมีจุดมุ่งหมายเพื่อประชาชนชาวยุโรปในการการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด จากการศึกษาการพัฒนาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหารพบว่าท่าทีของประชาคมยุโรปนั้นต่อต้านการรัฐประหารอย่างชัดเจน โดยได้มีการวางหลักการด้านการรับรองรัฐบาลขึ้น โดยรัฐบาลใหม่ที่จะได้รับการรับรองนั้นต้องเป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งตามวิถีประชาธิปไตยและต้องเคารพหลักนิติธรรม (Rule of Law) ในแนวทางปฏิบัติที่ชื่อว่า “The 1991 EC Guidelines on the Recognition of New States in Eastern Europe and the Soviet Union” ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าทางสหภาพยุโรปได้ตระหนักถึงการกระทำรัฐประหารนั้นเป็นสิ่งที่ผิดอย่างร้ายแรงและไม่เป็นตามหลักประชาธิปไตยอย่างแท้จริง การที่สหภาพยุโรปได้วางหลักการเช่นนี้เพื่อแสดงถึงจุดยืนในกระบวนการรับรองรัฐ และเพื่อเคารพบทบัญญัติของกฎบัตรสหประชาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับหลักนิติธรรม ประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชนถึงแม้ว่ายังมิได้รับการยอมรับเป็นการทั่วไปจากประชาคมระหว่างประเทศก็ตาม และ

2) การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในอาเซียน คือ มีการจัดทำกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) และปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอาเซียน (ASEAN Declaration on Human Rights) ที่ถือเป็นเอกสารฉบับแรกที่มีการลงนามรับรองในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 21 เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน ค.ศ. 2012 ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา หลักการสำคัญของปฏิญญาดังกล่าวได้ดำเนินการไปตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กฎบัตรสหประชาชาติ แผนปฏิบัติการเวียนนา และตราสารว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เพื่อเป็นการรับรองสิทธิของประชาชนทุกคนในประเทศที่เป็นภาคี ได้แก่ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Civil and Political Rights) เช่น สิทธิในการมีชีวิตเสรีภาพจากการเป็นทาส การถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายหรือต่ำช้า สิทธิในการได้รับสัญชาติ สิทธิที่จะไม่ถูกลงโทษซ้ำในความผิดอาญาเดียวกัน สิทธิในอิสรภาพทางความคิด มโนธรรมและศาสนา สิทธิในอิสรภาพแห่งความคิดเห็นและการแสดงออก เสรีภาพในการชุมนุมอย่างสันติ เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงสภาพปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารและหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการทำรัฐประหารในสังคมโลก โดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 สภาพปัญหาสำคัญ ประกอบด้วย

1. สภาพปัญหาสำคัญทางข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างในการก่อรัฐประหารที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 – ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024)) จากการศึกษาวิจัย พบว่า มี 6 สาเหตุหลักสำคัญที่ใช้เป็นเหตุผลในการกล่าวอ้างความชอบธรรมเพื่อกระทำการรัฐประหาร ได้แก่

- 1) อ้างการทุจริตคอร์รัปชัน
- 2) อ้างการบริหารงานของรัฐบาล
- 3) อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ
- 4) อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์
- 5) อ้างเรื่องชาติพันธุ์ และ/หรือ
- 6) อ้างความมั่นคงของประเทศ เป็นต้น

2. สภาพปัญหาสำคัญทางกฎหมายในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 – ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024))

จากการศึกษาวิจัย พบว่า เหตุการณ์ระหว่างการเกิดรัฐประหารขึ้นมี 7 กรณีด้วยกันที่ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งประกอบไปด้วย

- 1) การปิดกั้นสื่อมวลชน
- 2) ระงับกิจกรรมการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเรือน
- 3) ผลกระทบจากการก่อกบฏ
- 4) การใช้กำลังต่อพลเรือน
- 5) การระงับกิจกรรมทางการเมือง
- 6) การลักพาตัว การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมือง และ
- 7) การยึดสถานที่สำคัญทางการเมือง

3. สภาพปัญหาสำคัญทางปฏิบัติในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก (นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 – ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024))

1) ทวีปอเมริกาเหนือทั้งหมด 9 ประเทศ พบว่า การรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) รวมทั้งสิ้น 62 ครั้ง โดยแบ่งเป็น (1) มีความพยายามในการทำรัฐประหาร จำนวน 29 ครั้ง และ (2) มีการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 33 ครั้ง

2) ทวีปอเมริกาใต้ทั้งหมด 11 ประเทศ พบว่า การรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) รวมทั้งสิ้น 128 ครั้ง โดยแบ่งเป็น (1) มีความพยายามในการทำรัฐประหาร จำนวน 72 ครั้ง และ (2) มีการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวน 56 ครั้ง

3) ทวีปเอเชียทั้งหมด 28 ประเทศ พบว่า การรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามกระทำการรัฐประหารและ/หรือที่ประสบความสำเร็จในการทำรัฐประหารก็ตาม) รวมทั้งสิ้น 158 ครั้ง โดยแบ่งเป็น (1) มีความพยายามในการทำรัฐประหาร จำนวน 78 ครั้ง และ (2) มีการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 80 ครั้ง

4) ทวีปแอฟริกันทั้งหมด 46 ประเทศ พบว่า การรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามทำการรัฐประหารและที่ประสบความสำเร็จ) รวมทั้งสิ้น 220 ครั้ง โดยแบ่งเป็น (1) มีความพยายามในการทำรัฐประหาร จำนวน 113 ครั้ง และ (2) มีการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 107 ครั้ง และ

5) ทวีปยุโรปทั้งหมด 13 ประเทศ พบว่า การรัฐประหาร (ทั้งที่พยายามทำการรัฐประหารและที่ประสบความสำเร็จ) รวมทั้งสิ้น 31 ครั้ง โดยแบ่งเป็น (1) มีความพยายามในการทำรัฐประหาร จำนวน 15 ครั้ง และ (2) มีการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 16 ครั้ง

อย่างไรก็ตาม พบว่า ปัจจุบันสังคมโลกได้ประสบปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงที่เกิดจากการทำรัฐประหาร (the Coup d'état) ที่เกิดขึ้นจำนวนทั้งสิ้น 599 ครั้ง (การรัฐประหารที่ประสบผลสำเร็จจำนวน 292 ครั้ง และความพยายามทำรัฐประหารจำนวน 307 ครั้ง)

4. สภาพปัญหาสำคัญที่เป็นสาเหตุหรือปัจจัยหลักเกี่ยวกับผู้ให้การสนับสนุนการทำรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก

จากการศึกษาวิจัย พบว่า สภาพปัญหาเกี่ยวกับผู้ให้การสนับสนุนการทำรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชน สามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ประกอบด้วย

1) สภาพปัญหาเกี่ยวกับผู้ให้การสนับสนุนการทำรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลกช่วงยุคสงครามเย็น (Cold War)ที่กำลังดำเนินอยู่นั้น เมื่อเกิดเหตุการณ์ยึดอำนาจจากรัฐบาลภายในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเกิดขึ้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ได้มีการให้ความช่วยเหลือพันธมิตรของแต่ละฝ่าย (ทั้งฝ่ายโลกเสรีประชาธิปไตย และฝ่ายคอมมิวนิสต์) เพื่อให้การรับรองรัฐบาลหรือจากการทำรัฐประหารและ/หรือการสนับสนุนรัฐบาล ที่มาจากการทำรัฐประหาร ดังนี้ (1) การรับรองรัฐบาลหรือจากการทำรัฐประหาร และ (2) การสนับสนุนรัฐบาล ที่มาจากการทำรัฐประหาร ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเทศทั้งหลายที่ให้ (1) การรับรองรัฐบาล และ (2) การสนับสนุนรัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหาร (เกิดขึ้นทั้งก่อน และระหว่าง (อาจรวมถึงภายหลังการกระทำรัฐประหาร)) ที่มาจากการทำรัฐประหาร (Supporting government that came from the coup d'état or supporting the government from rebellion) นั้น ซึ่งพบว่าในช่วงยุคสงครามเย็นนั้นเกิดการทำการรัฐประหารขึ้นเป็นจำนวนมากจากการกระทำของบุคคล/กลุ่มบุคคลภายในประเทศที่ต้องการยึดอำนาจผ่านกระบวนการทำรัฐประหาร ซึ่งส่วนหนึ่งที่ประสบความสำเร็จนั้นมาจากการที่ได้รับความช่วยเหลือจากประเทศมหาอำนาจของโลกในขณะนั้นทั้ง

สหรัฐอเมริกา (ผู้นำฝ่ายโลกเสรีประชาธิปไตย) และสหภาพโซเวียต (ผู้นำฝ่ายคอมมิวนิสต์) ตามวิถีทางอุดมการณ์ ณ เวลานั้นที่ต้องการคงไว้ซึ่งอุดมการณ์ทางการเมืองเพื่อแย่งชิงประเทศพันธมิตรและ/หรือประเทศบริวารที่เอื้อประโยชน์ในทางการเมืองระหว่างประเทศให้กับตน โดยไม่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนแต่อย่างใด

2) สภาพปัญหาเกี่ยวกับผู้ให้การสนับสนุนการทำรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลกช่วงหลังยุคสงครามเย็นจนถึงปัจจุบัน (ค.ศ. 1992 ถึง ค.ศ. 2024) เมื่อสิ้นสุดยุคสงครามเย็นในปี ค.ศ. 1991 อันเนื่องมาจากการหมดอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์ของสหภาพโซเวียต ทำให้ประเทศพันธมิตรและ/หรือประเทศบริวารของสหภาพโซเวียต เช่น ประเทศในยุโรปตะวันออก ต่างได้แยกตัวออกเป็นประเทศอิสระปกครองตนเอง ซึ่งมีผลทำให้สหภาพโซเวียตได้ล่มสลายลง แต่ถึงแม้ว่า สงครามเย็นได้สิ้นสุดลงพบว่า เหตุการณ์ยึดอำนาจจากรัฐบาลภายในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก นั้นยังคงเกิดขึ้นอยู่อย่างต่อเนื่อง และยังคงมีการให้การรับรองรัฐบาล (Recognition of the governments) (ไม่ว่าจะโดยปริยายหรือโดยชัดแจ้ง) ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ต่อรัฐบาลที่มีอำนาจมาจากการทำรัฐประหารนั้นอยู่เช่นเดิม เพียงแต่การรับรองรัฐบาลดังกล่าวได้เปลี่ยนไปเนื่องจากในช่วงยุคสงครามเย็น (Cold War) การทำรัฐประหารถือเป็นการยึดอำนาจผ่านการใช้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการขยายพันธมิตรให้เป็นไปตามอุดมการณ์ทางการเมืองเพื่อให้การรับรองรัฐบาลที่มีอำนาจจากการทำรัฐประหาร

ทั้งนี้ จากการศึกษาวิจัย พบว่า สภาพปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารและหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการทำรัฐประหารในประเทศไทย เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุหรือปัจจัยในการก่อรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยทั้งสิ้น 13 ครั้ง ได้แก่

1. อ้างทุจริตคอร์รัปชัน จำนวน 3 ครั้ง
2. อ้างการบริหารงานของรัฐบาล จำนวน 10 ครั้ง
3. อ้างวิกฤตทางการเมืองและเศรษฐกิจ จำนวน 8 ครั้ง
4. อ้างเผด็จการคอมมิวนิสต์ จำนวน 6 ครั้ง และ
5. อ้างความมั่นคงของประเทศ จำนวน 12 ครั้ง

พบว่า กลุ่มคณะรัฐประหารมักใช้ข้ออ้างความมั่นคงของประเทศมากที่สุด และได้มีการอ้างถึงการบริหารงานของรัฐบาล (ที่มาจากการเลือกตั้งอย่างแท้จริงตามระบอบประชาธิปไตย) เพื่อให้การทำรัฐประหารนั้นประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ บทบาททางการเมืองของผู้นำในการกระทำรัฐประหารในประเทศไทยนับตั้งแต่ต้นจนถึงมีอำนาจที่วางแผนก่อการรัฐประหาร พบว่า ผู้นำการรัฐประหารเหล่านี้มาจากการดำรงตำแหน่งระดับสูงทางการเมืองทหาร และ/หรือเป็นบุคคลสำคัญทางการเมืองของการทำรัฐประหารครั้งก่อนที่สำเร็จ (ในฐานะที่ปรึกษา) ทั้งนี้ พบว่า ประเทศไทยได้เกิดการกระทำรัฐประหาร

ขึ้นตลอดระยะเวลา 91 ปี (นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 – พ.ศ. 2567) ภายหลังเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง พ.ศ. 2475 รวมทั้งสิ้น 13 ครั้ง ซึ่งการกระทำรัฐประหารนี้ ถือว่า “เป็นการกระทำที่ไม่เป็นไปตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7” และถือว่า “เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงต่อประชาชน” ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริงที่เป็นไปตามหลักการในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและเพื่อธำรงคงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตย

โดยต่อมาบุคคล/คณะบุคคลที่ทำการรัฐประหารจะทำการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ใช้อยู่ในขณะนั้นสูงถึง 8 ฉบับ นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 และมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475⁹¹⁸ ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทย ทั้งนี้ “การยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหาร” เป็นการแสดงให้เห็นว่าบุคคล/คณะบุคคลที่ทำการรัฐประหารนั้นไม่เคารพกฎและกติกาดำเนินการตามระบอบประชาธิปไตย และไม่เคารพสิทธิของปวงชนชาวไทยที่เกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

อีกทั้งยังมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากเหตุการณ์การกระทำรัฐประหารในประเทศไทยที่สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทในแต่ละเหตุการณ์ที่เกิดการทำการรัฐประหารขึ้นในประเทศไทย ได้แก่

1. การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในเนื้อตัวร่างกาย
2. การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับสิทธิพลเมือง
3. การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิทางการเมือง และ
4. การละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านเศรษฐกิจและสังคม

รวมถึง การนิรโทษกรรมการกระทำรัฐประหารนั้นก่อให้เกิดผล 2 ประการ ได้แก่

1. ทางการเมือง โดยใช้กลไกของการนิรโทษกรรมเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุดุติประสงค์ดังกล่าวเนื่องจากต้องการให้สภาวะการณ์ทางการเมืองเข้าสู่บรรยากาศที่ผ่อนคลายความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นหนึ่งในกลไกของการลดล้างความผิดในทางกฎหมายเพื่อยุติความขัดแย้งโดยไม่ต้องรอศาลพิพากษาที่ถูกนำไปใช้เอื้อประโยชน์แก่การรัฐประหารในการใช้เพื่อตอบสนองของผู้มีอำนาจ รวมถึงผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งรังแกจากผู้มีอำนาจ จากการศึกษาพบว่า การนิรโทษกรรมทางการเมืองเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์ (Restorative justice) และความสามัคคีระหว่างผู้ถูกระงับกับผู้กระทำความผิด และ

2. ทางกฎหมาย การที่คณะรัฐประหารออกการนิรโทษกรรม โดยการออกเป็นลักษณะ “ทางกฎหมาย” (เนื่องจากการกระทำรัฐประหารถือเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดินตามที่บัญญัติไว้ใน

⁹¹⁸ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เรื่องการเมืองการปกครองไทย, ‘รัฐธรรมนูญไทย’ <<https://parliament.museum.go.th/constitution.html>> สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2566.

รัฐธรรมนูญและกฎหมายอาญา) ให้ตนเองและผู้สนับสนุนให้พ้นจากความผิดโดยไม่สนใจความต้องการของประชาชนแต่อย่างใด โดยการออกเป็นพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงถึงการมีอำนาจของรัฐบาลิบัติจากการทำรัฐประหารที่กุมอำนาจไว้เหนือกว่าประชาชนที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริง ที่ซึ่งมักจะอ้างว่าการกระทำของคณะรัฐประหารนั้นเป็นไปเพื่อจัดความเสื่อมโทรม บำบัดความเดือดร้อนของประชาชนและเป็นการจรรโลงประเทศชาติให้มีการพัฒนา ซึ่งการปกครองประเทศของกลุ่มคณะรัฐประหารนั้นเปรียบเสมือนการปกครองแบบเผด็จการ เนื่องจากภายหลังการรัฐประหารสำเร็จจะทำการกุมอำนาจเบ็ดเสร็จแต่เพียงผู้เดียว และเพื่อใช้เป็น “สัญญา” (ของการมีอำนาจอธิปไตยโดยสมบูรณ์) ที่แสดงถึงอำนาจในการปกครองประเทศอย่างมีประสิทธิภาพของผู้ก่อการรัฐประหารที่กระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในของประเทศไทย ที่เหนือกว่ากลุ่มบุคคลทั้งหลายผู้ (ซึ่งมีสิทธิตามกฎหมาย) ทำการต่อต้านการทำรัฐประหาร ซึ่งในกรณีนี้จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีการออกทั้งพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดนิรโทษกรรมเพื่อใช้เป็นสัญญา (ของการมีอำนาจอธิปไตยโดยสมบูรณ์) ที่แสดงถึงอำนาจในการปกครองประเทศ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงรัฐธรรมนูญที่ถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ซึ่งผู้ที่มีอำนาจการจัดให้มีรัฐธรรมนูญ (Pouvoir Constituent) หรืออำนาจสูงสุดในการก่อตั้งองค์กรทางการเมือง ได้แก่ ประมุขของรัฐเป็นผู้จัดให้มี ผู้ก่อการปฏิวัติหรือรัฐประหารเป็นผู้จัดให้มี ราชาธิปไตยเป็นผู้จัดให้มี ประมุขของรัฐและราชาธิปไตยหรือคณะบุคคลมีอำนาจร่วมกันจัดให้มี และผู้มีอำนาจจากองค์กรภายนอกในฐานะผู้มีอำนาจจัดให้มี อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญที่ผู้ก่อการปฏิวัติหรือรัฐประหารเป็นผู้จัดให้มีเมื่อยึดอำนาจการปกครองสำเร็จในแต่ละครั้งของประเทศไทย โดยเริ่มแรกได้บัญญัติไว้ในธรรมนูญการปกครองแห่งอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519 ไว้ในมาตรา 29 ไว้ว่า “บรรดาการกระทำประกาศหรือคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน หรือการกระทำ ประกาศหรือคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินที่ได้กระทำประกาศหรือสั่งก่อนวันใช้รัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ที่เกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ไม่ว่าจะกระทำด้วยประการใดหรือเป็นในรูปใด และไม่ว่าจะกระทำ ประกาศหรือสั่งให้มีผลบังคับในทางนิติบัญญัติ ในทางบริหาร หรือในทางตุลาการให้ถือว่าการกระทำ ประกาศหรือคำสั่ง ตลอดจนการกระทำของผู้ปฏิบัติตามประกาศหรือคำสั่งนั้น เป็นการกระทำ ประกาศหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย” ที่ซึ่งผู้รับสนองธรรมนูญการปกครองแห่งอาณาจักรไทยฉบับนี้คือหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินนั้นคือพลเรือเอก สงัด ชลออยู่ ทำให้ต่อมาภายหลังการจัดตั้งธรรมนูญการปกครองและรัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักรไทยที่จัดขึ้นโดยคณะรัฐประหารนั้นเป็นไปตามแบบแผนถึงการบัญญัติการนิรโทษกรรมขึ้นมาจะเป็นในลักษณะเดียวกันทั้งสิ้น เช่น ธรรมนูญการปกครองแห่งอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2520 (มาตรา 32) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 (มาตรา 222) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม สภาพปัญหาสำคัญที่เป็นสาเหตุหรือปัจจัยหลักเกี่ยวกับผู้ให้การสนับสนุน การทำรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย หมายความว่ารวมถึง บุคคลทั้งที่เป็น บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล (เช่น หน่วยงานของรัฐ, สถาบันการศึกษา หรือ องค์กรภาคธุรกิจ ฯลฯ) ที่ได้รับประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งทั้งก่อน ระหว่างและภายหลังจากการทำรัฐประหาร ซึ่งเป็นการสร้างเครือข่าย (การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง) ทางวัฒนธรรมที่ยึดถืออำนาจนิยมเป็น ศูนย์กลาง เช่น ได้รับการแต่งตั้งจากคณะรัฐประหาร เพื่อให้เข้ามาบริหารประเทศชั่วคราวภายหลัง การรัฐประหารสำเร็จ เพื่อให้มีหน้าที่ทำการจัดการเลือกตั้งทั่วไป (ที่การเลือกตั้งจอมปลอม ซึ่งมีแต่ การทุจริตคอร์รัปชันและไม่สามารถตรวจสอบได้โดยประชาชนภายในประเทศ) ซึ่งประกอบด้วย บุคคลธรรมดา สถาบันการศึกษาเครือข่ายของกลุ่มคณะรัฐประหาร และองค์กรธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องของการยุบพรรคการเมืองที่ถือเป็น “การกระทำรัฐประหารสมัยใหม่ (the modern Coup d'état) หมายถึง การใช้ทั้งกำลังเพื่อเปลี่ยนแปลงและยึดอำนาจจากคณะรัฐบาลโดยฉับพลันและใช้ทั้ง กระบวนการทางกฎหมายและทางการเมือง รวมทั้ง กลุ่มผู้ให้การสนับสนุนรัฐประหาร เข้าจัดการกับ กลุ่มประชาชนผู้ยึดมั่นในระบบประชาธิปไตยในทุกรูปแบบต่อไปภายหลังสิ้นสุดการรัฐประหารและ/ หรือเตรียมการให้ดูเหมือนว่าบ้านเมืองมีการกลับเข้าสู่ภาวะปกติในการปกครองรูปแบบของ ประชาธิปไตยเพื่อที่จะให้ได้รับการยอมรับจากภายในประเทศและ/หรือระหว่างประเทศ เพื่อ ความยั่งยืนทางอำนาจเผด็จการของกลุ่มผู้กระทำรัฐประหารในทางการเมืองและการปกครองของ ประเทศ แต่มีใช้การล้มล้างระบอบการปกครองหรือทั้งรัฐ”

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนผ่านการร่าง กฎเกณฑ์ระหว่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชน ส่งผลให้เกิดปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 ปฏิญญาฯ ฉบับนี้ถือเป็นหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่ทั่วโลกให้การยอมรับในระดับสากลใน การเคารพสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และยังถือเป็นรากฐานที่สำคัญของกฎหมายจารีตระหว่าง ประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญที่สุดที่ประเทศต่าง ๆ ต้องเคารพต่อหลักการสิทธิมนุษยชนที่ได้ บัญญัติไว้ในปฏิญญาฯ ฉบับนี้ อย่างไรก็ตาม พบว่า ปัจจุบันสังคมโลกได้ประสบปัญหาการละเมิดสิทธิ มนุษยชนอย่างร้ายแรงที่เกิดจากการทำรัฐประหาร (the Coup d'état) ที่เกิดขึ้นจำนวนทั้งสิ้น 599 ครั้ง (การรัฐประหารที่ประสบผลสำเร็จจำนวน 292 ครั้ง และความพยายามทำรัฐประหารจำนวน 307 ครั้ง) ที่ซึ่งในแต่ละครั้งนั้นเป็นการโค่นล้มอำนาจการปกครองอย่างผิดกฎหมายด้วยวิธีการที่ กระหึ่มและรุนแรงโดยกลุ่มกบฏทหารหรือผู้สนับสนุน

จากการศึกษาสังคมโลก พบว่า เกิดการทำรัฐประหารจำนวน 106 ประเทศที่เกิดสถานการณ์ การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง (ทั้งที่พยายามและที่ประสบความสำเร็จ) ที่เกิดขึ้นจาก การกระทำรัฐประหารจากกรณีผลกระทบจากการก่อจลาจล การใช้กำลังต่อพลเรือน และการลักพาตัว

การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมืองที่ถือเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพในเนื้อตัวร่างกาย เสรีภาพในการมีชีวิต เสรีภาพจากการถูกทรมาน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ จึงถือเป็นภัยความรุนแรง (ทั้งก่อน ระหว่าง และภายหลัง) การทำรัฐประหารเนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดการทำรัฐประหารส่งผลให้มีประชาชน (รวมถึง พลเรือนหรือทางด้านทหารที่เคารพในประชาธิปไตย) ที่เสียชีวิตนั้นเกิดขึ้นจำนวน 61 ครั้ง (ประกอบด้วย ทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้จำนวน 14 ครั้ง ทวีปเอเชียจำนวน 13 ครั้ง ทวีปแอฟริกาจำนวน 31 ครั้ง และทวีปยุโรปจำนวน 3 ครั้ง) โดยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตและผู้ที่ได้รับบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ซึ่งบุคคลที่เสียชีวิตนั้น ได้แก่ ประชาชน ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี และบุคคลที่มีตำแหน่งสำคัญทางการเมืองหลายรายที่ต้องการรักษาไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น การทำรัฐประหารที่มีการกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนภายในประเทศ นับตั้งแต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบันซึ่งเป็นช่วงเวลาประมาณ 79 ปีนั้น มีการทำรัฐประหารจำนวนมากถึงประมาณ 599 ครั้ง (เป็นการทำรัฐประหารที่ประสบความสำเร็จจำนวน 292 ครั้ง และ เป็นความพยายามกระทำรัฐประหารจำนวน 307 ครั้ง) ซึ่งเมื่อนำมาหาค่าเฉลี่ยจำนวนครั้งต่อปีแล้วพบว่าทุก 1 ปีจะมีการกระทำรัฐประหารเกิดขึ้นสูงถึงจำนวนประมาณ 7-8 ครั้งต่อปีที่แสดงให้เห็นถึงความร้ายแรงและผลกระทบต่าง ๆ จากการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อประชาชนภายในประเทศที่เกิดจากการทำรัฐประหารของกลุ่มบุคคล/บุคคลที่ทำการรัฐประหาร รวมถึงประเทศที่ให้การสนับสนุนหรือรับรองรัฐบาลที่มาจากการทำรัฐประหารที่ถือเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การรัฐประหารประสบความสำเร็จ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความร้ายแรงที่เกิดจากการทำรัฐประหารที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งที่สังคมโลกไม่สามารถให้การช่วยเหลือด้านสิทธิมนุษยชนได้ ซึ่งแต่ละรัฐได้ลงนามในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ควรที่จะให้การเคารพและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้แก่ประชาชนภายในประเทศตามหลักสัญญาต้องได้รับปฏิบัติตาม (Pacta Sunt Servanda) ด้วยความสุจริต (Good Faith) ที่มีผลผูกพันที่ต้องปฏิบัติตามความตกลงระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนตามที่กำหนดไว้ในข้อ 26 ของอนุสัญญาเวียนนาว่าด้วยสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 ทำให้รัฐภาคีที่ได้ให้การลงนามต่ออนุสัญญานี้ไม่สามารถอ้างถึงอำนาจกฎหมายภายในของรัฐตนเพื่อไม่ปฏิบัติตามอนุสัญญาได้ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 27 ของอนุสัญญาเวียนนาว่าด้วยสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 ไว้ได้

6.2 ข้อเสนอแนะ

6.2.1 ข้อเสนอแนะระดับระหว่างประเทศ

ความร้ายแรงและผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนร้ายแรงอันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหารต่อประชาชนภายในประเทศทั่วโลกกว่า 105 ประเทศ จึงเห็นควรที่สังคมโลกต้องหามาตรการในทางระหว่างประเทศที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ (1) มาตรการเพื่อหยุดยั้งและป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงอันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหารและ (2) กรณีห้ามการรับรองรัฐบาลที่มาจากการกระทำรัฐประหาร ดังนี้

1. มาตรการเพื่อหยุดยั้งและป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงอันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหาร

1) เห็นควรที่ประชาคมโลกจะปรับปรุงแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหาร โดยการพัฒนาการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำรัฐประหารขึ้นอีกในสังคมโลกนั้นคือการ “สร้างบรรทัดฐานในฐานะหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดใหม่ (A New Jus Cogens Norm) เกี่ยวกับหลักการห้ามกระทำรัฐประหารของกฎหมายระหว่างประเทศ” ขึ้นมาโดยสังคมโลกต้องดำเนินการพัฒนาการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำรัฐประหารขึ้นอีกในสังคมโลก ด้วยโดยสังคมโลกต้องยอมรับความจริงว่า “การกระทำรัฐประหาร” เป็นสิ่งที่มีความร้ายแรงต่อมนุษยชาติและเกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน และเป็นหน้าที่ของสังคมโลกในการแก้ไขและป้องกันมิให้เกิดปัญหานี้อย่างทันท่วงทีและเด็ดขาดเพื่อทำให้การกระทำรัฐประหารหมดไปจากสังคมโลก โดยมาตรการของสังคมโลกที่ออกมาเกี่ยวกับเรื่องนี้นั้นต้องเป็นที่ได้รับการยอมรับ (Acceptance) และรับรอง (Recognition) จากประชาคมโลกและในทางระหว่างประเทศที่มี “ผลผูกพันและเป็นบรรทัดฐานที่ใช้บังคับกับทุกรัฐ” โดยที่รัฐใดรัฐหนึ่งไม่อาจล่วงละเมิดบรรทัดฐานนี้ได้ สำหรับเหตุและปัจจัยแห่งการสนับสนุนให้มีการสร้างบรรทัดฐานในฐานะหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดใหม่ (A New Jus Cogens Norm) เกี่ยวกับการห้ามกระทำรัฐประหารขึ้นมานี้ ก็เนื่องจาก สภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหารหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำรัฐประหารต่อการรัฐประหารทั่วโลกที่มีอย่างยาวนานกว่า ซึ่งหากพิจารณาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย (Legal Enforcement) เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารทั้ง 7 กรณีตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น พบว่า ไม่สามารถที่จะดำเนินคดีต่อกลุ่มผู้ทำรัฐประหารได้อย่างเด็ดขาด (ไม่ว่าจะใช้ทั้งกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศ) ตลอดช่วง

ระยะเวลาประมาณ 79 ปีนั้นมีการกระทำรัฐประหารที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนมากถึง 599 ครั้ง ซึ่งเมื่อนำมาเฉลี่ยจำนวนครั้งต่อปีแล้วพบว่าทุก 1 ปีจะมีการกระทำรัฐประหารที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนประมาณ 7-8 ครั้งต่อปี และพบว่า การทำรัฐประหารได้ก่อให้เกิดเหตุการณ์สูญเสียชีวิตของผู้คนเป็นจำนวนมาก โดยจากสถิติเฉพาะการเกิดเหตุการณ์สูญเสียชีวิตที่ร้ายแรงมากนั้นมีสูงถึง 61 ครั้ง (ประกอบด้วย ทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้จำนวน 14 ครั้ง ทวีปเอเชียจำนวน 13 ครั้ง ทวีปแอฟริกาจำนวน 31 ครั้ง และทวีปยุโรปจำนวน 3 ครั้ง) ที่ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเลวร้ายของการละเมิดสิทธิมนุษยชนและผลกระทบต่าง ๆ ที่ประชาชนทั้งหลายภายในประเทศและภายนอกประเทศเหล่านั้นได้รับผลอันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหารที่เกิดขึ้นในสังคมโลก จึงเห็นควรที่สังคมโลกต้องมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ใหม่ทางกฎหมายระหว่างประเทศ (A New Paradigm Shift in International Law) ให้มีกรอบคลุมไปถึงการห้ามกระทำรัฐประหารในกฎหมายระหว่างประเทศและ

2) จากแนวคิดอำนาจอธิปไตยของจอห์น ล็อก (JOHN LOCKS) ที่อำนาจสูงสุดในรัฐไม่ได้เป็นของกษัตริย์หรือผู้ปกครองโดยกำเนิด แต่เป็นของ “ประชาชน” ซึ่งเป็นผู้มอบอำนาจให้ผู้ปกครองผ่าน “สัญญาประชาคม (Social Contract)” ซึ่งเป็นการวางรากฐานให้การเมืองแบบประชาธิปไตยและหลักการของรัฐธรรมนูญสมัยใหม่ โดยเน้นว่า ประชาชนคือผู้ถืออำนาจสูงสุด รัฐมีหน้าที่รับใช้ประชาชน ไม่ใช่ปกครองประชาชนโดยไร้ขีดจำกัด ดังนั้น ตามแนวคิดอำนาจอธิปไตยของจอห์น ล็อก พิจารณาแล้วเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมให้ “การกระทำรัฐประหารและ/หรือการสนับสนุนการกระทำรัฐประหารนั้นถือเป็นการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง” ลงในตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

- ก. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
- ข. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทาง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
- ค. อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และ

ง. อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

โดยตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่กล่าวมาข้างต้นสามารถนำเอาแนวทางตามข้อ 100 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 (United Nations Convention on the Law of the Sea: UNCLOS) ที่ได้กำหนดให้ “รัฐทั้งปวงมีหน้าที่ร่วมมือกันอย่างเต็มที่ที่สุดในการปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด” ในทะเลหลวงและในบริเวณอื่นใดที่อยู่นอกเขตอำนาจของรัฐใด ๆ ทั้งสิ้น โดยถือเป็นภาระผูกพันทางกฎหมายระหว่างประเทศ (treaty obligation) ที่รัฐภาคีจะต้องปฏิบัติตาม และมีแนวโน้มพัฒนาไปสู่หลักของกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ (customary international law) ที่มีผลผูกพันแม้ต่อรัฐที่ไม่ได้เป็นภาคีของ

อนุสัญญาดังกล่าว มาปรับใช้เกี่ยวกับการปราบปรามการรัฐประหารและ/หรือการสนับสนุนการกระทำรัฐประหาร โดยเห็นควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหา ดังนี้ “รัฐทั้งปวงมีหน้าที่ร่วมมือกันอย่างเต็มที่ที่สุดในการปราบปรามการกระทำรัฐประหารและ/หรือการสนับสนุนการกระทำรัฐประหารในสังคมโลก” ลงในตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนดังกล่าวมาข้างต้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อกำหนดให้การกระทำรัฐประหารและ/หรือการสนับสนุนการกระทำรัฐประหารนั้น ถือว่าเป็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง และกระทบต่อหลักการประชาธิปไตย ความมั่นคง และสันติภาพระหว่างประเทศภายใต้อนุสัญญาดังกล่าว รัฐทั้งปวงจะต้องมีการผูกพันในการร่วมมือกันอย่างเต็มที่ที่สุดในการป้องกันและปราบปรามการรัฐประหารในทุกภูมิภาคของโลก โดยความร่วมมืออาจรวมถึงการดำเนินมาตรการทางการทูต เศรษฐกิจ และกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อยับยั้งการยึดอำนาจโดยมิชอบ ลดทอนการรับรองความชอบธรรมของรัฐบาลที่ได้อำนาจมาโดยมิชอบ และให้การสนับสนุนกระบวนการฟื้นฟูประชาธิปไตยในรัฐที่ได้รับผลกระทบ อย่างไรก็ตาม การแก้ไขเพิ่มเติมตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนนี้เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนชัดเจนตามกฎหมายระหว่างประเทศ โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐภาคีของตราสารดังกล่าว หรือผลักดันให้มีการพัฒนาแนวทางการตีความอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับบริบทของการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากการรัฐประหาร เพื่อให้มาตรการคุ้มครองมีความครอบคลุมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. กรณีห้ามการรับรองรัฐบาลที่มาจากการกระทำรัฐประหาร

1) จากแนวความคิดจากลัทธิมนุษยนิยม (Humanism) ที่เป็นการใช้เหตุผลอันเป็นศักยภาพของมนุษย์ในการค้นหาความจริงที่จะนำไปสู่การสร้างชีวิตและสังคมที่ดีของมนุษย์ตามกระบวนการจัดระเบียบสังคมเพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ดังนั้น จึงเห็นควรที่ประชาคมโลกควรเร่งดำเนินการให้

ก. จัดตั้งองค์กรกลางขึ้นมาใหม่ หรือ

ข. องค์กรสหประชาชาติ (ที่ให้การรับรองรัฐบาลผ่านการทำงานของสมัชชาใหญ่ฯ) ทำหน้าที่เป็นองค์กรกลางผ่านการใช้แนวทางการปฏิบัติร่วมกัน (Common Practice) เพื่อดำเนินการพิจารณาเกี่ยวกับการรับรองรัฐบาล โดยประชาคมโลกจะมอบอำนาจให้เป็นองค์กรที่มีอำนาจในการพิจารณาการรับรองรัฐบาลใหม่และมีผลผูกพันให้รัฐสมาชิกขององค์การระหว่างประเทศนั้นมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามมติขององค์กรกลางนั้น เพื่อรับรองว่ารัฐบาลใหม่นั้นเป็นรัฐบาลที่ชอบด้วยกฎหมายของรัฐ การดำเนินการดังกล่าวอาจเริ่มต้นผ่านกลไกระดับภูมิภาค ซึ่งสามารถทำหน้าที่เป็นแนวทางนำร่องในการพัฒนาหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เหมาะสม โดยมีตัวอย่างเช่น สหภาพยุโรป สหภาพแอฟริกา หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ซึ่งต่างมีบทบาทใน

ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนภายใต้บริบทเฉพาะของแต่ละภูมิภาค และ

2) จากทฤษฎีโทบาร์ (Tobar Doctrine) ที่ให้ “การยอมรับรัฐบาลควรได้รับก็ต่อเมื่อฝ่ายบริหารเข้ามามีอำนาจด้วยวิธีการประชาธิปไตยที่ชอบด้วยกฎหมาย” ดังนั้น เห็นควรจัดทำหลักเกณฑ์ที่เป็นแนวทางปฏิบัติระหว่างประเทศว่าด้วยการรับรองรัฐบาลให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศและกฎบัตรสหประชาชาติรวมทั้งข้อตกลงระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับวิถีประชาธิปไตยและหลักนิติธรรม ดังเช่น แนวทางปฏิบัติของสหภาพยุโรป ที่ให้รัฐต่าง ๆ มีหน้าที่ที่จะให้การรับรองรัฐบาลนั้นจะต้องมาโดยรัฐบาลที่ถูกต้องตามหลักประชาธิปไตยที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยแท้จริง เช่น สหภาพยุโรปได้มีออกแนวทางปฏิบัติเรื่องการรับรองรัฐบาล ที่ชื่อว่า “The 1991 EC Guidelines on the Recognition of New States in Eastern Europe and the Soviet Union ” และไม่ถูกลิดรอนสิทธิตามที่กำหนดไว้รัฐธรรมนูญของประเทศที่ทำการรัฐประหารเพื่อส่งผลให้เกิดการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้ เห็นควรกำหนดให้ประเทศใดก็ตามในสังคมโลกปัจจุบันที่ให้การรับรองรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหารนั้น มีฐานะเป็น “ผู้ให้การสนับสนุนการทำการรัฐประหาร” ที่ต้องมีความรับผิดชอบและมีความรับผิดชอบในทางระหว่างประเทศร่วมกับรัฐบาลที่มาจากการทำการรัฐประหารได้กระทำขึ้น เพื่อมิให้มีการใช้การรับรองรัฐบาลมาเป็นเครื่องมือต่อรองทางการเมืองระหว่างประเทศเพื่อประโยชน์ของตน แต่สร้างความเสียหายแก่ประชาชนภายในประเทศที่ได้เกิดการกระทำรัฐประหารนั้นและแก่สังคมโลก โดยการดำเนินการดังกล่าวอาจเริ่มต้นในรูปของการพัฒนาบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมในระดับภูมิภาคอย่างเป็นลำดับขั้น ซึ่งแนวทางเช่นนี้มีแนวโน้มที่จะได้รับการยอมรับจากรัฐสมาชิกมากยิ่งขึ้นเนื่องจากเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมและสะท้อนบริบทเฉพาะของแต่ละภูมิภาค

6.2.2 ข้อเสนอแนะของประเทศไทย

จากการที่ประเทศไทยในฐานะเป็นประเทศที่เกิดการกระทำรัฐประหารสูงถึง 13 ครั้ง (สูงเป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากประเทศโบลิเวีย) ทำให้ประเทศไทยผ่านเหตุการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงอันเนื่องมาจากการรัฐประหารมาเป็นระยะเวลานานที่ทำให้สิทธิมนุษยชน (สิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ เป็นต้น) ได้เสื่อมถอยลงกว่าที่ควรจะเป็น นับตั้งแต่ภายหลังเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยเพียง 1 ปี โดยได้เกิดการรัฐประหารการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2476 เป็นต้นมา จนถึงครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. 2557 เป็นระยะเวลา 81 ปี (ซึ่งแนวโน้มที่จะเกิดการกระทำรัฐประหารในประเทศไทยนั้น ตราบไคที่ยังไม่มีหลักการห้ามกระทำรัฐประหารของกฎหมายระหว่างประเทศในฐานะที่เป็นกฎหมายบังคับเด็ดขาดใหม่ที่ห้ามมิให้กระทำการรัฐประหาร เชื่อว่าการกระทำรัฐประหารในประเทศไทยในอนาคตก็ยังสามารถที่จะเกิดเหตุการณ์ซ้ำรอยขึ้นอีกเมื่อใดก็ได้ เพราะว่าบุคคล/กลุ่มบุคคลผู้มี

อำนาจทางการเมือง (ที่มาจากการกระทำรัฐประหารก็ตาม) จากการศึกษาพบว่า มักจะคำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ของตนและพวกพ้องมากกว่าผลประโยชน์ของประชาชนและไม่เคารพสิทธิมนุษยชนของประชาชนส่วนใหญ่แต่อย่างใด) ดังนั้น

1. เห็นควรที่ประเทศไทย ควรแสดงถึงความมุ่งมั่นในการร่วมมือกับประชาคมระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ได้เข้าร่วมเป็นรัฐภาคีสมาชิกของกฎบัตรสหประชาชาติ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน รวมถึงตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง 2) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทาง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม 3) อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่น ๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี และ 4) อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ

2. เห็นควรที่ประเทศไทย ควรให้ประชาชนภายในประเทศได้ตระหนักรู้ถึงปัญหาอันใหญ่หลวงของการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหาร โดยการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างเจตจำนงทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งเสริมการศึกษาและการสร้างความตระหนักรู้ด้านประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนถือเป็นนโยบายที่มีความเป็นไปได้สูงและควรได้รับการผลักดันอย่างเป็นระบบผ่านกลไกของภาครัฐ อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมถึงความร่วมมือกับองค์กรภาคประชาสังคม การดำเนินงานดังกล่าวควรครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ตลอดจนการรณรงค์ผ่านสื่อมวลชนและสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางความคิดให้แก่ประชาชนในการต่อต้านการรัฐประหารและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการธำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างยั่งยืนในระยะยาว

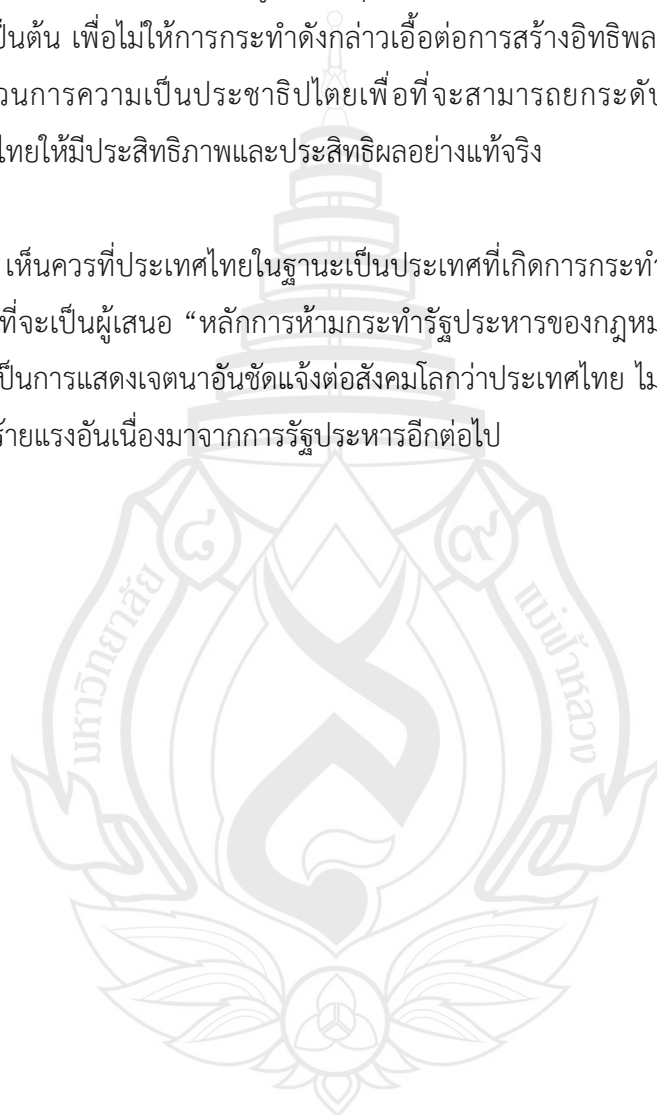
3. เห็นควรที่ประเทศไทย ควรส่งเสริมให้ภาครัฐพัฒนาและปฏิบัติตามหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างเคร่งครัด ควบคู่ไปกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญภายในประเทศ เพื่อไม่ให้มีช่องว่างทางกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีเจตนาจะยึดอำนาจและปกครองในลักษณะเผด็จการ ทั้งนี้ การผลักดันให้มีบทบัญญัติที่ชัดเจนในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและป้องกันการทำรัฐประหารยังคงเป็นเป้าหมายสำคัญในระยะยาวของการพัฒนาโครงสร้างทางรัฐธรรมนูญและประชาธิปไตยของประเทศ

4. เห็นควรที่ ประเทศไทย ควรยกระดับคุณภาพในการตรวจสอบการทุจริตภายในประเทศ โดยรัฐบาลและภาคการเมืองต้องแสดงออกเพื่อให้สาธารณชนเห็นอย่างชัดเจนว่า รัฐบาลได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการทุจริต เนื่องจากบุคคล/กลุ่มบุคคลผู้มีอำนาจทางการเมือง (ที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะรัฐประหาร เพื่อให้เข้ามาบริหารประเทศชั่วคราว

ภายหลังการรัฐประหารสำเร็จ เพื่อให้มีหน้าที่ทำการจัดการเลือกตั้งทั่วไป (ที่การเลือกตั้งจอมพลอม ซึ่งมีแต่การทุจริตคอร์รัปชันและไม่สามารถตรวจสอบได้โดยประชาชนภายในประเทศ)) มักจะคำนึงถึง แต่ผลประโยชน์ของตนและพวกพ้องมากกว่าผลประโยชน์ของประชาชนจนนำมาสู่ปัญหาคอร์รัปชันที่ ถือเป็นการแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างนักการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจ ดังนั้น จึงควร จะต้องมีการต่อต้านผ่านการสอดส่องดูแลการทุจริตคอร์รัปชัน ได้แก่ นักการเมืองภายในประเทศ องค์การอิสระ เป็นต้น เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำดังกล่าวเอื้อต่อการสร้างอิทธิพลของกลุ่มอำนาจเก่า และ ขัดขวางกระบวนการความเป็นประชาธิปไตยเพื่อที่จะสามารถยกระดับคุณภาพการตรวจสอบ ภายในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

และ

5. เห็นควรที่ประเทศไทยในฐานะเป็นประเทศที่เกิดการกระทำรัฐประหารสูงเป็นอันดับ 2 ของโลก ควรที่จะเป็นผู้เสนอ “หลักการห้ามกระทำรัฐประหารของกฎหมายระหว่างประเทศ” ต่อ สังคมโลก เพื่อเป็นการแสดงเจตนาอันชัดแจ้งต่อสังคมโลกว่าประเทศไทย ไม่สนับสนุนการละเมิดสิทธิ มนุษยชนอย่างร้ายแรงอันเนื่องมาจากการรัฐประหารอีกต่อไป

รายการอ้างอิง

หนังสือ

ภาษาไทย

เนตรนภา พุทธสุวรรณ, *การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนยุโรปตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ. 1950* (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2550).

โยสไตร์น กอร์เดอร์ (สายพิน ศุพุทธรมงคล ผู้แปล), *โลกของโซฟี: เส้นทางจินตนาการสู่ประวัติศาสตร์ปรัชญา* (คบไฟ 2561).

กองบรรณาธิการมติชน, พล.อ. สนธิ บุญยรัตกลิน ผบ.ทบ. “ม้ามืด” ผู้นำรัฐประหาร (มติชน 2550).

ขจิตถัย บุรุษพัฒน์, *การเมืองและพรรคการเมืองของไทยนับแต่ยุคแรกถึงปัจจุบัน* (โอเดียนสโตร์, 2511) 287-288.

คณะกรรมการอำนวยการจัดทำหนังสือประวัติผู้บัญชาการทหารสูงสุด, พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และประธานสภารักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการกองบัญชาการทหารสูงสุด 2534).

คณิน บุญสุวรรณ, *ปทานุกรมศัพท์รัฐสภาและการเมืองไทยฉบับสมบูรณ์* (บริษัทลาดา พับลิเคชั่น 2548) 15-16.

คนธธร เลิศนภาพงศ์, *ความหมาย “การทรมาน และการปฏิบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี”* (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2558).

จรัญ โฆษณานันท์, *สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน* (ปรัชญา กฎหมาย และความเป็นจริงทางสังคม) (พิมพ์ครั้งที่ 2, นิติธรรม 2556) 109.

จรัญ โฆษณานันท์, *สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน ปรัชญา กฎหมายและความเป็นจริงทางสังคม* (นิติธรรม 2545) 58.

จิ่ง จากส์ รุสโซ, *สัญญาประชาคม* (แปลและเรียบเรียงโดย จินดา จินตนเสรี, ศรีพรการพิมพ์ 2522).

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, *ประวัติศาสตร์การปฏิวัติอุตสาหกรรมเปรียบเทียบ* (สร้างสรรค์ 2536).

ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, *โหราศาสตร์กับการตัดสินใจในทางการเมืองของไทย* (สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2534).

ชัยอนันต์ สมุทวณิช, *อุดมการณ์ทางการเมือง* (สำนักพิมพ์บรรณกิจ 2523) 53.

ชาญชัย แสวงศักดิ์, *พัฒนาการของกฎหมายมหาชนในต่างประเทศและในประเทศไทย* (วิญญูชน 2538) 26.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, *ประวัติการเมืองไทย 2475-2500* (โรงพิมพ์เรือนแก้ว 2549) 18 และ 476.

- ชูเกียรติ น้อยฉิม, *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ* (เล่ม 2, โครงการทุนสนับสนุนการจัดทำตำราและหนังสือสถาบันวัฒนธรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง 2564), หน้า 129.
- ชูเกียรติ น้อยฉิม, *หนังสือคำอธิบายความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ* (เล่ม 1, โครงการทุนสนับสนุนการจัดทำตำราและหนังสือสถาบันวัฒนธรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มปป.).
- ดวงรัตน์ เล้าหัดทองษัฏริ, *การกบฏ ปฏิวัติ และรัฐประหาร ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ถึงปัจจุบัน* (สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 2537) 5.
- ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ, *กำเนิดและความเป็นมาของการปฏิวัติ* (วิภาษา 2556) 57-166.
- ธำรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์, “ข้ออ้าง” *การปฏิวัติ-รัฐประหาร* (มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 2550) 14-15.
- นันทนา กปิลกาญจน์, *ประวัติศาสตร์และอารยธรรมโลก ฉบับปรับปรุง* (พิมพ์ครั้งที่ 6, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2542).
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, *กฎหมายมหาชน เล่ม 1: วิวัฒนาการทางปรัชญาและลักษณะของกฎหมายมหาชนยุคต่าง ๆ* (พิมพ์ครั้งที่ 9, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2566) 50-80.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, *กฎหมายมหาชน เล่ม 3 ที่มาและนิติวิธี* (นิติธรรม 2538) 19.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, *คำอธิบายกฎหมายมหาชน* (เล่ม 1 พิมพ์ครั้งที่ 2, นิติธรรม 2537) 70.
- ประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์, *รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี (2475-2517)* (ช. ชุมชุมช่าง, 2517) 324-325.
- ปรีชา ช้างขวัญยืน, *ปรัชญาแห่งอุดมการณ์ทางการเมือง* (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2538) 136.
- ปรีดี เกษมทรัพย์, *เอกสารประกอบการศึกษาวิชานิติปรัชญา ชั้นปริญญาตรี ภาคสอง: บทนำทางประวัติศาสตร์* (มิตรนราการพิมพ์ 2526) 71-73.
- ปรีดี เกษมทรัพย์, *นิติปรัชญา* (พิมพ์ครั้งที่ 15, วิญญูชน 2560) 136-231.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร, *การต่อสู้ของทุนไทย 2* (มติชน 2549) 22.
- พรชัย เลื่อนฉวี, *กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง* (มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2550) 20.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), *กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนไปสู่ประชาธิปไตย* (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2543) 3.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), *รัฐกับพระพุทธศาสนา ถึงเวลาชำระล้างหรือยัง* (บริษัท สหธรรมิก จำกัด 2537) 14-15.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต), *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์* (มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย 2533).

พิทักษ์ เกลิมเตียรณ, *การเมืองระบบพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ* (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2526).

มานิตย์ จุมปา, *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540* (นิติธรรม 2541) 32.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์, *ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา* (อ่านกฎหมาย ในเครือสำนักพิมพ์อ่าน 2561) 271.

วันเพ็ญ บงกชสถิตย์, *ชีวิตและความคิดของนักปรัชญา* (เล่ม 2, มุลินีโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 2535) 252.

วาสนา นาน่วม, *สุจินดา คราประยูร กำเนิดและอวสาน* รสช. (พิมพ์ครั้งที่ 5, มติชน 2555) 193-194.

วิเชียร อินทะสี, *พลวัตความเป็นประชาธิปไตยในเกาหลีใต้: จากอำนาจนิยมสู่ประชาธิปไตยที่มั่นคง* (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2556).

ศราวณี ประทุมราช, *บรรณาธิการสิทธิมนุษยชน: รวบรวมสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่สำคัญ* (คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน (กปส) และมูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท (FES) 2544) 3-4.

สตีธร ธนานิธิโชติ, *การสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ: กรณีศึกษาเกาหลีใต้* (สถาบันพระปกเกล้า 2555).

สมชาย กษิติประดิษฐ์, *สิทธิมนุษยชน* (พิมพ์ครั้งที่ 5, มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2563) 224-229.

สมบัติ จันทรวงศ์, *มหาชนรัฐและประชาธิปไตย ความคิดทางการเมืองของอเมริกัน ค.ศ. 1776-1800* (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2529) 361.

สมบูรณ์ เสี่ยมบุตร, *กฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้กันในปัจจุบัน* (พิมพ์ครั้งที่ 3, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 2560) 418-419.

สมบูรณ์ ไพรินทร์, *บันทึกเหตุการณ์ทางการเมือง ตั้งแต่ 24 มิถุนายน 2475-25 ธันวาคม 2515* (อักษรเจริญทัศน์ 2516) 44-47.

สมภพ โทตระกิตย์, *คำสอนชั้นปริญญาตรีกฎหมายรัฐธรรมนูญ (ภาคหนึ่ง)* (เสียการพิมพ์ 2512).

สมยศ เชื้อไทย, *คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป* (เรือนแก้วการพิมพ์ 2535) 138.

สมยศ เชื้อไทย, *นิติปรัชญา* (พิมพ์ครั้งที่ 19, วิญญูชน 2559) 76-111.

หยุด แสงอุทัย, *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 21, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2560).

อนุสรณ์งานศพ, *ชีวประวัติสังัด ชลออยู่ (2458-2523) ผลงานสังัด ชลออยู่* (กรุงเทพการพิมพ์ 2524).

อภิชาติ สถิตนิรามัย, *รัฐไทยกับการปฏิรูปเศรษฐกิจ* (ฟ้าเดียวกัน 2556) 164.

ภาษาต่างประเทศ

- Abbott, E., *Haiti: A shattered nation* (Overlook Press 2011).
- Alexander, Martin S., Martin Evans, and John F. V. Keiger., *Algeria War and the French Army. 1954-62: Experience, Images, Testimonies* (Springer 2002).
- Alston, P., & Goodman, R., *International Human Rights* (Oxford University Press 2013).
- Altstadt, A. L., *The Azerbaijani Turks: Power and Identity under Russian Rule* (Hoover Institution Press 1992).
- André, B., *History of political instability in Benin: From independence to military rule* (Cambridge University Press 2015).
- Anthony Aust, *Handbook of International Law* (Cambridge University Press 2005).
- Bagnall, R. S., & Brodersen, K. (Eds.). *Law and Society in the Ancient World* (Cambridge University Press 1993).
- Balfour, S. (Ed.), *The Politics of Contemporary Spain* (Routledge 2005).
- Baron, S. W., 'A Social and Religious History of the Jews: High Middle Ages, 500–1200' (Columbia University Press 1976).
- Astriz, Carlos A., *A Postmodern of the Institution Military Regime in Peru* (edited by Constantine Panos Danopoulos, Routledge 1988).
- Atkins, G. P., & Wilson, L. A. *The Dominican Republic and the United States: From Imperialism to Transnationalism* (University of Georgia Press 1972).
- AVID HUME, *OF THE INDEPENDENCY OF PARLIAMENT* (1742), reprinted in *HUME: POLITICAL ESSAYS* 24 (Knud Haakonssen ed., 1994).
- Beccaria, C. (1764). *On crimes and punishments*. Cambridge University Press.
- Bellegarde-Smith, Patrick. *Dynastic Dictatorship: The Duvalier Years, 1957-1986 In Haitian History: New Perspectives* (edited by Alyssa Goldstein Sepinwall, Routledge, 2013).
- Bernstein and Green, *History of Civilization: Since 1648* (Littlefield Adams) 129-132.
- Bertrand Russell, *A History of Western Philosophy* (Simon and Schuster 1945).
- Bessler, J. D., *The Celebrated Marquis: An Italian Noble and the Making of the Modern World*. (Carolina Academic Press 2018).
- Biberaj, E., *Albania in transition: The rocky road to democracy* (Westview Press 1999).

- Boia, L. *Romania: Borderland of Europe* (Reaktion Books 2001).
- Borkowski, A., & du Plessis, P. *Textbook on Roman Law* (Oxford University Press 2010).
- Buddhadasa Bhikkhu, *Keys to Natural Truth* (Mental Health 1999).
- Burr, J. M., & Collins, R. O., *Africa's Thirty Years War: Libya, Chad, and the Sudan, 1963-1993* (Westview Press 1999).
- Bushnell, D., *The Making of Modern Colombia: A Nation in Spite of Itself* (University of California Press 1993).
- Cannon, B., *Hugo Chávez and the Bolivarian Revolution: Populism and Democracy in a Globalised Age* (Manchester University Press 2014).
- Cassirer, E., *The Philosophy of the Enlightenment* (Princeton University Press 2009).
- Charlick, R. D., *Burkina Faso: A history of the state and its development* (Lynne Rienner Publishers 1996).
- Chris Ingelse, *The UN Committee against Torture: An Assessment* (Kluwer Law International 2001).
- Chung, J., *The emergence of modern South Korea: Political development and international relations* (University of California Press 1991).
- Compare David Armstrong, Theo Farrell & Hélène Lambert, *International Law and International Relations 14-15* (2nd edn, Cambridge University Press 2012).
- Conaghan, C. M., *Restructuring Domination: Industrialists and the State in Ecuador* (University of Pittsburgh Press 1988).
- Conboy, K., & Morrison, J., *Feet to the Fire: CIA Covert Operations in Indonesia, 1957-1958* (Naval Institute Press 1999).
- D.J. Harris, *Cases and Materials on International Law*, 2nd ed. (London: Sweet & Maxwell, 1979), p.144.
- David A. Wilson, *Politics in Thailand* (Cornell University Press 1966) 11-13.
- David Boucher and Paul Kelly, *The Social Contract and its Critics: An Overview, in The Social Contract from Hobbes to Rawls 1* (Routledge, David Boucher & Paul Kelly eds. 1994).
- Derham, Michael, *Politics in Venezuela: Explaining Hugo Chavez* (Oxford: Peter Lang 2010).

- Diederich, Bernard, *Trujillo: The Death of the Dictator* (Maplewood, NJ: Waterfront Press 1990).
- Dodd, C. H, *The History and Politics of the Cyprus Conflict* (Palgrave Macmillan 1993).
- Doubleday, Laidi, Z, *The French Political System: Its Impact on Algeria and Beyond* (Cambridge University Press 1991)
- Douglass, F, *Narrative of the Life of Frederick Douglass, an American Slave* (Boston: Anti-Slavery Office 1845).
- Dulles, John Watson Foster, *Unrest in Brazil: Political-Military Crisis, 1955-1964* (Austin: University of Texas Press 1970).
- Dumay, Emmanuel, *The Era of Military Coups d'Etat: Haiti, 1986-1991* (Bloomington, IN: Xlibris Corporation 2011).
- E. P. Hennock, *The Origin of the Welfare State in England and Germany, 1850-1914: Social Policies Compared* (Cambridge University Press 2007).
- Ebrey, P. B., *Confucianism and Family Rituals in Imperial China: A Social History of Writing about Rites* (Princeton University Press 1991).
- Edward Luttwak, *Coup d'Etat* (Harvard University Press Cambridge, Massachusetts) 24.
- Edwin F. Stanton, *Brief Authority; Excursions of Common Man in an Uncommon World* (Robert Hale 1956).
- Englander, D., *Poverty and Poor Law Reform in Britain: From the Late Eighteenth Century to the Early Twentieth Century* (Routledge 1998).
- Ethan Putterman, Rousseau, *Law and the sovereignty of the people* (Cambridge University Press 200).
- Ewell Judith, *Venezuela: A Century of Change* (CA: Stanford University Press 1984).
- Ferro, S., *The Political History of Guinea-Bissau: A Struggle for Independence* (University of Cape Verde Press 2001).
- Finley, M. I., *Economy and Society in Ancient Greece* (Viking Press 1981).
- Fitch, John Samuel, *The Military Coup d'etat as a Political Process: Ecuador, 1948-1966* (MD: Johns Hopkins University Press 1977).

- Flexner, E., *Century of Struggle: The Woman's Rights Movement in the United States*.
 And Pugh, M. (2002). *The March of the Women: A Revisionist Analysis of the Campaign for Women's Suffrage, 1866–1914* (Oxford University Press 1996).
- Forrest and William George, *The Emergence of Greek Democracy* (McGraw-Hill 1979).
- Fraser, D., *The Evolution of the British Welfare State: A History of Social Policy since the Industrial Revolution* (Palgrave Macmillan 1984).
- Freeman, M., *Human Rights: An Interdisciplinary Approach* (3rd ed., Polity Press 2017).
- Gardner, J. F., *Being a Roman Citizen* (Routledge 1993).
- Garner, J., *Political Science and Government* (American book company 1935).
- Gary Scott Smith, *Samuel Adams: America's Puritan Revolutionary The Forgotten Founders on Religion and Public Life* ed. Daniel L. Dreisbach et al. (University of Notre Dame Press 2009).
- Goldwert Marvin, *Democracy, Militarism, and Nationalism in Argentina, 1930-1966: An Interpretation* (University of Texas Press 2014).
- Guimarães, F. A., *The Origins of the Angolan Civil War: Foreign Intervention and Domestic Political Conflict* (Palgrave Macmillan 2001).
- Gustave Le Bon, *The Psychology of Revolutions* (Batoche Books 2001).
- Haggerty, R. A., *The military and the state in Latin America: El Salvador in comparative perspective* (University of North Carolina Press 1991).
- Hague, W. *William Wilberforce: The Life of the Great Anti-Slave Trade Campaigner* (Harper Press 2007).
- Halliday, P. D., *Habeas Corpus: From England to Empire* (Harvard University Press 2010).
- Hamlin, C., *Public Health and Social Justice in the Age of Chadwick Britain, 1800-1854*. (Cambridge University Press 1998).
- Hampson, N. (1968). *The Enlightenment: An Evaluation of Its Assumptions, Attitudes, and Values*. Pelican Books. And Israel, J. (2011). *Democratic Enlightenment: Philosophy, Revolution, and Human Rights 1750-1790*. Oxford University Press.
- Israel
- Hannah Arendt, *On Revolution* (Penguin Books 1965).

- Hans J. Morgenthau, *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace* (Knopf 1968).
- Hatzivassiliou, Evanthis. *Greece and the Cold War: Front Line State, 1952-1967* (Routledge 2006).
- Hein, Jorge. *A Revolution Aborted: The Lessons of Grenada* (PA: University of Pittsburgh Press 1990).
- Herf, J. *The Jewish Enemy: Nazi Propaganda During World War II and the Holocaust* (Harvard University Press 2006).
- Hirsch, J. L., *Sierra Leone: Diamonds and the Struggle for Democracy* (Lynne Rienner Publishers 2001).
- Hochschild, A. *Bury the Chains: Prophets and Rebels in the Fight to Free an Empire's Slaves* (Houghton Mifflin Harcourt 2005).
- Hoefte Rosemarijn, *Suriname in the Long Twentieth Century: Domination, Contestation, Globalization* (Palgrave Macmillian 2013).
- Holt, P. M., & Daly, M. W., *A History of the Sudan: From the Coming of Islam to the Present Day* (Routledge 2000).
- Hootan Shambayati, *The Guardian of the Regime: The Turkish Constitutional Court in Comparative Perspective*, in *CONSTITUTIONAL POLITICS IN THE MIDDLE EAST* (Said Amir Arjomand ed., 2008)
- Horne, A. *A savage war of peace: Algeria 1954–1962* (New York Review Books 2006).
- Hudson, Rex A, *National Security. In Bolivia: A Country Study*, edited by Rex A. Hudson and Dennis Michael Hanratty (3rd ed., Area Handbook. Washington, DC: Library of Congress 1991).
- Hugo Grotius, *De Jure Belli Ac Pacis Libri Tres II* (Clarendon Press, Francis Kelsey trans., James B. Scott ed. 1925).
- Humphries, J. *Childhood and Child Labour in the British Industrial Revolution* (Cambridge University Press 2010).
- Hunt, L. *Inventing Human Rights: A History* (W.W. Norton & Company 2007).
- Ian Brownlie, *Principles of International Law* (Oxford University Press 1979).

- Immerman, R. H., *The CIA in Guatemala: The Foreign Policy of Intervention* (University of Texas Press 1982).
- Isaacs, Anita. *Military Rule and Transition in Ecuador, 1972-1992* (MacMillan 1993).
- J. Jeremy Wisnewski, *Understanding Torture* (Edinburgh University Press 2010).
- J. T. *The Philippine state and the politics of social movements* (University of California Press 1999).
- James Dunkerley, *Rebellion in the Veins: Political Struggle in Bolivia, 1952-1982* (Verso, 1984).
- Janssen, Roger. *In Search of a Path: An Analysis of the Foreign Policy of Suriname from 1975-1991* (Leiden: KITLV Press 2011).
- Jean-Marie Henckaerts, "History and Sources," in *The Oxford Guide to International Humanitarian Law*, (ed. Ben Saul, Dapo Akande, Oxford University Press, 2020).
- Jennings, F. *The Invasion of America: Indians, Colonialism, and the Cant of Conquest* (University of North Carolina Press 1975).
- John J. Chin, Joseph Wright, and David B. Carter, *HISTORICAL DICTIONARY OF MODERN COUP D'ETAT* (Rowman & Littlefield Publishers 2022).
- John K. Alexander, *Samuel Adams: The Life of an American Revolutionary* (Rowman & Littlefield 2011).
- Jose Maria Ruda, *International Law: Achievements and Prospects: The Law of Friendly Relations Between States: Recognition of States and Governments in Mohammed Bedjaoui* (ed.), (UNESCO and Dordrecht: Martinus Nijhoff 1991).
- Klarén, P. F, *Peru: Society and Nationhood in the Andes* (Oxford University Press 2011).
- Klein H. S, *A Concise History of Bolivia* (Cambridge University Press 2011),
- Klein, H. S. *Parties and Political Change in Bolivia: 1880–1952* (Cambridge University Press 1969).
- Knock, T. J. *To End All Wars: Woodrow Wilson and the Quest for a New World Order* (Oxford University Press 1992).
- Koffman Bennett Eugene, *The Argentine Military in Politics, 1961-1964* (University of Wisconsin Press 1965).

- Koster, Richard M., and Guillermo Sanchez, *In the Time of the Tyrants: Panama, 1968-1990* (Norton 1990).
- Kovács, A. *The 1956 revolution in Hungary: History, memory, and national identity* (Central European University Press 2006).
- LaFeber W, *The Panama Canal: The Crisis in Historical Perspective* (Oxford University Press 1990),
- Laidi, Z. *The French Political System: Its Impact on Algeria and Beyond* (Cambridge University Press 1991).
- Lambert, P. *The Regime of Alfredo Stroessner in Paraguay* (St. Martin's Press 1997).
- Lammy Betten, *EU law and human rights* (New York 1998).
- Lewis, P. H. *Paraguay Under Stroessner* (University of North Carolina Press 1980).
- Lindberg, D. C. *The Beginnings of Western Science: The European Scientific Tradition in Philosophical, Religious, and Institutional Context, Prehistory to A.D* (University of Chicago Press 1992).
- Lindenmeyer, K. (1997). *A Right to Childhood: The U.S. Children's Bureau and Child Welfare, 1912-46*. University of Illinois Press.
- Lipset, Seymour M. *Political Man* (Mercury Books 1964).
- Locke, J. *Two Treatises of Government* (Cambridge University Press 1689).
- Loveman, B. *Chile: The State and the Military* (Stanford University Press 1999).
- Malloy, J. M. *Bolivia: The Uncompleted Revolution* (University of Pittsburgh Press 1970).
- Maxwell, K. *The Making of Portuguese Democracy* (Cambridge University Press 1995).
- McClintock, C. *Peasant Cooperatives and Political Change in Peru* (Princeton University Press 1981).
- McGovern, M, *A Socialist Peace? Explaining the Absence of War in an African Country* (University of Chicago Press 2017).
- Meditz, Sandra W., and Dennis M. Hanratty, eds. *Panama: A Country Study*. 4th ed. *Area Handbooks Series* (Library of Congress 1989).
- Meyer, Harvey Kessler, and Jessie H. Meyer. *Historical Dictionary of Honduras Latin American Historical Dictionaries 25* (Metuchen, NJ: Scarecrow Press 1993).
- Montesquieu, C. de S. *The Spirit of the Laws* (Cambridge University Press 1748).

- Mora, Frank O., and Jerry Wilson Cooney, *Paraguay and the United States: Distant Allies* (University of Georgia Press 2010).
- Morales, Hector Alejandro Gramajo. *Political Transition in Guatemala, 1980-1990: A Perspective from Inside Guatemala's Army. In Democratic Transitions in Central America edited by Jorge I. Domínguez and Marc Lindenberg* (University Press of Florida 1997).
- Muehlenbeck, Philip *Czechoslovakia in Africa, 1945-1968* (Palgrave Macmillan 2015).
- Mutibwa, P. *Burundi: A political history* (East African Educational Publishers 1999).
- Neff, S. C. *War and the Law of Nations: A General History* (Cambridge University 2005).
- Neier, A. *The international human rights movement: A history* (Princeton University Press 2011).
- Nelson, Brian A. *The Silence and the Scorpion: The Coup against Chavez and the Making of Modern Venezuela* (Nation Books 2009).
- Nolutshungu, S. C. *Limits of Anarchy: Intervention and State Formation in Chad* (University of Virginia Press 1996).
- Norden, Deborah Lee. *Military Rebellion in Argentina: Between Coups and Consolidation* (University of Nebraska Press 1996).
- Nowak, M. U.N. *Covenant on Civil and Political Rights: CCPR Commentary (2nd ed.)* (Kehl: N.P. Engel 2005).
- Patterson, C. *The Family in Greek History* (Harvard University Press 1998).
- Pennington, K. *Innocent Until Proven Guilty: The Origins of a Legal Maxim* (Catholic University of America 2003).
- Pérez, L. A. Jr. *Cuba: Between Reform and Revolution (5th ed.)* (Oxford University Press 2014).
- Pual Chambers and Napisa Waitoolkiat, *KHAKI CAPITAL: The Political Economy of the Military in Southeast Asia* (NIAS Press 2017).
- Rapoport, David C, *Coup d' Etat: The View of the Man Firing Pistols Revolution* (Routledge 1966) 55.
- Rawson, B. *The Family in Ancient Rome: New Perspectives* (Cornell University Press. 1997).

- Robbon, Antonius, *Political Violence and Trauma in Argentina* (University of Pennsylvania Press 2005).
- ROBERT A. POTASH, *The Army & Politics in Argentina. Vol. 2, 1945-1962: Peron to Frondizi*. (Stanford University Press 1980).
- Robertson, David. *The Routledge Dictionary and of Politics* (3rd edn, Taylor and Francis 2004) 125.
- Rock D, *Authoritarian Argentina: The Nationalist Movement, Its History and Its Impact* (University of California Press 1993).
- Rock, D. *Argentina, 1516-1987: From Spanish Colonization to Alfonsín* (University of California Press 1987).
- Rodley, N., & Pollard, M. *The Treatment of Prisoners under International Law* (3rd ed.) (Oxford University Press 2009).
- Roorda, Eric Paul. *Historical Dictionary of the Dominican Republic. Historical Dictionaries of the Americas* (MD: Rowman & Littlefield 2016).
- Rudolph, James D. "Ecuador: Historical Setting." In *Ecuador: A Country Study*, edited by Dennis M. Hanratty, 3rd ed., 1-50. *Area Handbook Series* (Library of Congress, Federal Research Division 1991).
- S. E. John Milton and the Problem of Free Will, *In How Milton Works* (Harvard University Press 1997).
- Schirmer J, *The Guatemalan Military Project: A Violence Called Democracy* (University of Pennsylvania Press 1998).
- Schwarzmantel J, *The Routledge guides to Gramsci's prison notebooks* (Graphics, 2015).
- Sidel, J. T. *The Philippine state and the politics of social movements* (University of California Press 1999).
- Sigmund, P. E. *The Overthrow of Allende and the Politics of Chile, 1964-1976* (University of Pittsburgh Press 1977).
- Silver, B. J. *Forces of Labor: Workers' Movements and Globalization since 1870* (Cambridge University Press 2003).
- Siollun, M. *Oil, politics and violence: Nigeria's military coup culture (1966-1976)* (Algora Publishing 2009).

- Skidmore, T. E. *The Politics of Military Rule in Brazil, 1964-1985* (Oxford University Press 1988).
- Smith, S, *The Greek Coup of 1973: Military Dictatorship and the Collapse of Democracy* (Princeton University Press, 1997).
- Stearns, P. N. *The Industrial Revolution in World History* (Westview Press 2012).
- Stuart-Fox, M. *A history of Laos* (Cambridge University Press 1997).
- Suchlicki, Jaime. "Historical Setting." In *Cuba: A Country Study*, edited by Rex A. Hudson, 4th ed., 1-88. *Area Handbook Series* (Library of Congress, Federal Research Division 2002).
- Szusterman, Celia. *Frondizi and the Politics of Developmentalism in Argentina, 1955-1962* (Macmillan 1993).
- Thawatt Mokarapong, *History of the Thai Revolution* (Chalermnit, 1972).
- Tom Ginsburg and Tamir Moustafa, *Rule by Law: The Politics of Courts in Authoritarian Regimes* (Cambridge University Press 2008).
- Tripp, C, *A History of Iraq* (Cambridge University Press, 2007),
- Vasquez, George L. "Peru." In *The Political Role of the Military: An International Handbook*, edited by Constantine Panos Danopoulos and Cynthia Ann Watson, 338-360 (Greenwood 1996).
- Wagner, Maria Luise. "Historical Setting." In *Bolivia: A Country Study*, edited by Rex A. Hudson and Dennis Michael Hanratty, 3rd ed., 1-48. *Area Handbook* (Library of Congress 1991).
- William V. Wells, *The Life and Public Service of Samuel Adams* (vol. 2, Little, Brown, and Company 1865).
- Williams, Philip, and Knut Walter, *Militarization and Demilitarization in El Salvador's Transition to Democracy* (University of Pittsburgh Press 1997).
- Yossi Shain & Juan J. Linz, *Timing of First Democratic Elections* (SHAIN & LINZ 1996).

บทความ

ภาษาไทย

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, ‘การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจไทย และการเมืองไทยในระบอบชนาธิปไตย’ (2548) 2 วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ 93.

เพลินดา ตันรังสรรค์, ‘กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชน’ (2553) 3 จุลินิติ 54-62.

ไกรวิทย์ สุขวิน, ‘มอง ฌากส์ รูโซ: คีตกวีภายใต้คราบน้ำกปรักของการเมือง’ (2566) 2 วารสารดนตรีบ้านสมเด็จฯ 99-116, 102.

กมลินทร์ พินิจภูวดล, ‘บทบาทของสหภาพยุโรปในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในประเทศที่สาม: กรณีกลุ่มประเทศอาเซียน’ (2546) 2 วารสารยุโรปศึกษา 135.

ขวัญเรือน พันธุ์พิระพิชัย และพิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, ‘ความสัมพันธ์ระหว่างโหราศาสตร์กับการทำรัฐประหารในการเมืองไทย’ (2562) 2 วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ 144-145.

ณรงค์เดช สรุโฆษิต, กฎหมายคือคำสั่งคำบัญชาของรัฐธรรมนูญ, จุลินิติ 3, 6 (พฤศจิกายน - ธันวาคม 2549), 148-151.

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, ‘ตัดวงจรรัฐประหาร’ (2564) 1 วารสารมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 103-117, 107.

นพพล อาชามาส, ‘พินิจคำสั่ง “ห้ามมั่วสุมชุมนุมทางการเมือง” ของคณะรัฐประหารไทยในฐานะเครื่องมือการปราบปรามโดยรัฐ’ (2562) 2 วารสารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 12.

บุญวัฒน์ สว่างวงศ์, ‘พัฒนาการทางการเมืองและเส้นทางสู่ประชาธิปไตยของไทยและเกาหลีใต้ Political Development and the Road to Democracy between Thailand and South Korea’ (2559) วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา 62-74, 72.

ประสิทธิ์ เอกบุตร, ‘ศาลโลก (World Court)’ (2555) วารสารนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ 23 – 32.

พัชรภา ตันตราจิน, ‘กระบวนการเปลี่ยนผ่านจากระบอบเผด็จการทหาร ไปสู่ระบอบประชาธิปไตย และกระบวนการเปลี่ยนผ่าน จากการเมืองในหมู่ชนชั้นนำไปสู่การเมืองมวลชน: กรณีเปรียบเทียบประเทศสเปนกับประเทศไทย’ (2559) วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง 62.

รลักษ์ณ สงวนแก้ว, ‘สหภาพยุโรป: ชนกลุ่มน้อยกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์’ (2549) 1-2 วารสารยุโรปศึกษา 24.

วันชนก ยอดยิ่ง และชูเกียรติ น้อยนิม, ‘การรับรองรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหาร: กับการละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศตามสนธิสัญญาที่รัฐได้เข้าผูกพันเป็นภาคี’ (การประชุมวิชาการระดับชาติ “ธรรมศาสตร์ – นวัตกรรม” ครั้งที่ 8) 182-206.

สุมาลี บุญเรือง และพระอโณทัย กตปุณโญ (อุ้นเรือน), ‘การยุบพรรคการเมือง: การตัดสิทธิทางการเมืองของประชาชน’ (2546) 4 วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน 136.

อมร รักษาสัตย์, ‘เมืองไทยในมือมาร: ตอนตุลาการรัฐธรรมนูญ’ (2536) รพีสาร, ฉบับพิเศษ 83-95.

อุมาพร สังขะเลขา, ‘ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบประกาศและคำสั่งคณะรัฐประหารโดยองค์กรตุลาการ ศึกษากรณีรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557’ (2022) 12 วารสารวิชาการนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ภาษาต่างประเทศ

Ameringer, Charles D. ‘The Autentico Party and the Political Opposition in Cuba, 1952-57’ (1985) *Hispanic American Historical Review* 327-351.

Anderson, M. ‘The coup of 1948 and the rise of Syngman Rhee in South Korea’ (2015) *Asian History Journal* 32-48.

Andresen, M. ‘The Philippine military and the 1990 coup attempt: The failed conspiracy and its impact’ (2010) 2 *Asian Political Science Review* 59-82.

Anek Laothamatas, ‘Business and Politics in Thailand’ (1988) 4 *Asian Survey* 451-470.

Anselm Chidi Odinkalu, ‘Proposals for Review of the Rules of Procedure of the African Commission of Human and Peoples' Rights’ (1993) 3 *Human Rights Quarterly* 533-548.

Baburkin, Sergei, Andrew C. Danopoulos, Rita Giancalone, and Erika Moreno, ‘The 1992 Coup Attempts in Venezuela: Causes and Failure’ (1999) *Journal of Political and Military Sociology* 27 141.

Bellin, Eva, ‘Contingent democrats: industrialists, labor, and democratization in late-developing countries’ (2000) 2 *World Politics* 175-205.

Blaug, M., ‘The Myth of the Old Poor Law and the Making of the New’ (1963) 2 *Journal of Economic History*, 151-184.

Bowman, Kirk, and Scott Baker, ‘Noisy Regimes, Causal Processes, and Democratic Consolidation: The case of Costa Rica’ (2007) 2 *Latin Americanist* 50 23-57.

- Brana-Shute, Gary, 'Back to the Barracks? Five Years 'Revo' in Suriname' (1986) *Journal of the Interamerican Studies and World Affairs* 28 93-122.
- Caumartin, Corinne, 'depoliticisation in the Reform of the Panamanian Security Apparatus' (2007) *Journal of Latin America Studies* 107-132.
- Chauveau, J. P., 'The Central African Republic: The new authoritarianism and the politics of crisis' (2003) *3 African Studies Review* 33-51.
- Corkill, David., 'The politics of Military Government in Ecuador: The Rodriguez-Lara Regime, 1972-1976' (1977) *Bulletin of the Society for Latin American Studies*.
- Curtis Bell', 'Coup d'Etat Democracy' (2016) *9 Comparative Political Studies* 168.
- Danopoulos, Constantine P., and Konstantinos S. Skandalis, 'The Military and Its Role in Albania's Democratization' (2011) *3 Armed Forces & Society* 399-417.
- Demarest, Geoffrey, 'The Guatemalan Coup of 23 March 1982' (2003) *3 Small Wars and Insurgencies* 145-162.
- Doe, J., 'The 1949 Costa Rican Coup: A Study in Military Intervention' (1970) *3 Journal of Latin American Studies* 45-67.
- Ferreira G. M., 'Good governance and the failed state' (2008) *3 Comparative and International Law Journal of Southern Africa* 428-448.
- Hanratty, D., 'The politics of military intervention in Bolivia' (2001) *4 Journal of Latin American Studies* 520-543.
- Hartlyn, Jonathan, 'Military Governments and the Transition to Civilian Rule: The Colombian Experience of 1957-1958' (1984) *2 Journal of Interamerican Studies and World Affairs* 245-281.
- Hassan Nasir Mirbahar, 'Flawed Laws, Flawed Elections: Local Elections in Pakistan' (2019) *Election Law Journal* 1-15.
- Hoivik, Tord, and Solveig Aas, 'Demilitarization in Costa Rica: A Farewell to Arms?' (1981) *4 Journal of Peace Research* 333-350.
- Ignatius Yordan Nugraha, 'Human rights derogation during coup situations' (2018) *The International Journal of Human Rights* 198.
- J. 'The 1969 Bolivian Coup: A Study in Military Intervention' (1970) *3 Journal of Latin American Studies* 45-67.

- Jonathan M. Powell and Clayton L. Thyne, 'Global Instances of Coups from 1950 to 2010 A New Dataset' (2011) *Journal of Peace Research* 255.
- Kelly, George A. 'Algeria, the Army, and the Fifth Republic (1959-1961): A Scenario of Civil-Military Conflict' (1964) 3 *Political Science Quarterly* 335-359.
- Keogh, Dermot. 'The Myth of the Liberal Coup: The United States and the 15 October 1979 Coup in El Salvador' (1984) 2 *Millennium* 153-183.
- Legler Thomas, 'Learning the Hard Way: Defending Democracy in Honduras' (2010) 3 *International Journal* 601-618.
- Lehoucq Fabrice, 'Bolivia's Citizen Revolt' (2020) 3 *Journal of Democracy* 130-144.
- Lowenthal, Abraham F., 'The political Role of the Dominican Armed Forces: Note on the 1963 overthrow of Juan Bosch and on the 1965 Dominican 'Revolution'' (1973) 3 *Journal of Interamerican Studies and World Affairs* 355-362.
- Maia, E. 'Revolution and reaction in Portugal: The failed coup of 1962 and the coming of democracy' (2009) 2 *Journal of Modern Portuguese Studies* 189-213.
- Martin Heather, 'Coup-Proofing and Beyond: The Regime-Survival Strategies of Hugo Chavez' (2017) 2 *Latin American Policy* 249-262.
- Michael Anderson, 'Reconceptualizing Aggression' (2010) 60 *Duke Law Journal* 411-451.
- Mueller, D. C. 'Kenya: Political Stability and Transformation' (2019) 2 *African Politics Review* 40-56
- Penyak, Lee. 'Rios Montt and Guatemala's Military: The Politics of Puppetry' (1989) *Revista de Historia de America* 131-147.
- Perry, Michael J., 'Constitutional Rights as Human Rights: Freedom of Speech, Equal Protection, and the Right of Privacy' (2022) 4 *Wake Forest Law Review* 944-947.
- Rahman, S. 'Bangladesh in 2007: Democracy Interrupted, Political Manouvering, and Military Intervention' (2010) *Asian Survey* 177-183.,
- Remmer, Karen L. 'Neopatrimonialism: The Politics of Military Rule in Chile 1973-1987' (1989) 2 *Comparative Politics* 149-170.
- RICHARD P. CLAUD, 'The decline of human rights in the republic of the philippines: case study (1978) 1 *New York Law School Law Review* 201-224.

- Ruhl, J. M. 'Political Corruption in Central America: Assessment and Explanation' (1984) 4 *The Journal of Developing Areas* 445-457.
- Ruhl, J. M. 'Redefining Civil-Military Relations in Honduras' (1996) *Journal of Interamerican Studies and World Affairs* 33-66.
- Sharan Grewal and Yasser Kureshi, 'How to sell a Coup: Elections as Coup Legitimation' (2019) 4 *Journal of Conflict Resolution* 2019 4.
- Sieder, Rachel. 'Honduras: The Politics of Exception and Military Reformism (1972-1978)' (1995) *Journal of Latin American Studies* 99-127.
- Smith, A. 'Lesotho's Political Turmoil: The Ramaema Regime' (1972) 4 *African Political Review* 89-102.
- Spencer, H. 'Moroccan Politics and the Legacy of the 1971 Coup' (2009) 2 *Journal of North African Studies* 47-63.
- Terry, S. P. 'Burundi: From state to state collapse: The evolution of power in Burundi' (1999) 3 *African Studies Review* 47-70.
- Valenzuela, Arturo. 'Paraguay: The Coup That Didn't Happen' (1997) *Journal of Democracy* 8 43-55.
- Villagran de Leon, 'Thwarting the Guatemalan Coup' (1993) 4 *Journal of Democracy* 117-124.
- Walter, Knut, and Philip J. Williams, 'The Military and Democratization in El Salvador' (1993) *Journal of Interamerican Studies and World Affairs* 39-88.
- Warren, S. D., & Brandeis, L. D. 'The Right to Privacy' (1890) 5 *Harvard Law Review* 193-220.
- Welch Claude, 'Organization of African Unity and the Promotion of Human Rights' (1991) 4 *Journal of Modern African Studies* 535-555.
- Wibke Kristin Timmermann, 'Incitement in international criminal law' (2006) *International Review of the red cross* Volume 88 Number 864, 824.
- Williams Gary, 'Prelude to an Intervention: Grenada 1983' (1997) *Journal of Latin American Studies* 131-169.
- Xydis, Stephen G. *Coups and Countercoups in Greece, 1967-1973 (with Postscript)* (1974) 3 *Political Science Quarterly* 507-538.

วิทยานิพนธ์ การค้นคว้าอิสระ รายงานส่วนบุคคล

ภาษาไทย

เถลิงศักดิ์ เสนาคำ, 'รัฐประหาร: อำนาจ แรงจูงใจ และโอกาส' (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) สาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2561).

เนตรนภา พุทสุวรรณ, 'การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปตามอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ. 1950' (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ ธรรมศาสตร์ 2550).

เสริมศักดิ์ พงษ์พานิช, 'การสมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคการเมืองในประเทศไทย' (วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2519).

ไชยะ เทพา, 'การรัฐประหารในการเมืองไทย' (ดุซงึนินพนธ์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2559).

ศีกฤทธิ์ เรกะลาภ, 'การแทรกแซงทางการเมืองไทย: กรณีศึกษา รัฐประหาร 19 กันยายน 2549' (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2551).

จิรศักดิ์ ขำหุ่่น, 'พัฒนาการพรรคการเมืองไทยภายใต้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง 2498-2550' (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2559).

ฉันทนา ไกรสถิตย์, 'การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของประเทศไทย' (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2543).

ณรงค์ เหล่าธีระเชาวน์, 'หลักนิติธรรม' (เอกสารวิชาการส่วนบุคคลวิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สำนักงาน ศาลรัฐธรรมนูญ รุ่นที่ 1 2556).

นคร เสรีรักษ์, 'นักธุรกิจในการเมืองไทย การศึกษามูลเหตุจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง' (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2528).

ปิยะพร กลั่นทกพันธุ์, 'ความสัมพันธ์ของนายทุนนักธุรกิจกับการพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาจาก ประชาธิปไตยครึ่งใบ-พฤษภาทมิฬ 2535' (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2537).

ผุสดี จันทรเอี่ยม, 'ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทุนกับนักการเมืองไทย ในช่วง พ.ศ. 2544 - พ.ศ. 2551' (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2552) 43-45.

พิระวุฒิ สุวรรณประสิทธิ์, 'การศึกษาปัจจัยที่เข้าแทรกแซงการเมืองไทยโดยการรัฐประหารของทหาร ไทยระหว่าง พ.ศ.2500-2534' (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2540).

วรเดช วีระเวคิน, ‘ความจำเป็นในการรับรองรัฐบาลในกฎหมายระหว่างประเทศปัจจุบัน’ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2528) 7.

วิทยา นภาศิริกุลกิจ, ‘ระบบพรรคการเมืองไทย: ศึกษาเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างยุคก่อนการปฏิวัติ พ.ศ. 2501 กับสมัยปัจจุบัน’ (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาโท ภาค 2 ทางรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514) 82-83.

วิชญ์ อาณารัตย์, ‘เหตุผล/ข้ออ้างในการทำรัฐประหาร 19 กันยายน 2549’ (ภาคินพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2556).

วุฒิ ลิปตพัลลภ, ‘หลักสิทธิมนุษยชนกับประชาคมอาเซียน’ (เอกสารวิชาการส่วนบุคคลหลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 3 วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ).

สมัญญา รัตนนนท์, ‘การนิรโทษกรรมทางการเมืองในประวัติศาสตร์ร่วมสมัยของไทยหลัง พ.ศ. 2535’ (วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการปกครอง) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2559).

สิญา อุทัย, ‘นโยบายร่วมด้านการต่างประเทศของสหภาพยุโรปในประเด็นสิทธิมนุษยชนต่อประเทศที่สาม: กรณีศึกษาประเด็นสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยระหว่างปี ค.ศ. 2001 – 2007’ (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2552).

อนันต์ อริยะชัยพาณิชย์, ‘หลักสิทธิมนุษยชน เรื่อง มุมมองหลักสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย’ (เอกสารวิชาการส่วนบุคคล หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 2 วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ 2557).

ภาษาต่างประเทศ

Arceneaux, William, ‘The Venezuelan Experience: 1958 and the Patriotic Junta’ (Ph. D. thesis, Louisiana State University, Agricultural & Mechanical College 1969).

Berger, Susan Ann. “State and Agrarian Development: Guatemala (1931-1978).” (Ph. D. thesis, Columbia University 1986).

Gonzalez, Luis E., ‘Political Structures and the Prospects for Democracy in Uruguay’ (Ph. D. thesis, Yale University 1988).

Prachimdhit, S. ‘Contribution a l’Etude de la Nullite des Traites d’apres la Convention de Vienne de 1969’ (Ph.D. Thesis, Paris University 1972) 187.

บล็อกและเว็บไซต์

ภาษาไทย

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, ‘หลักความเสมอภาค’ <<http://www.public-law.net/publaw/view.aspx?id=657>> สืบค้นเมื่อ 31 ตุลาคม 2567.

เจติยา โกมลเปลิน, ‘การเปลี่ยนชื่อประเทศจาก “สยาม” เป็น “ไทย”’ <<https://parliament.museum.go.th/2564/ar64-siam-thai.html>> สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2567.

เฉลิมพล พลมุข, ‘ศานนากับรัฐประหาร’ <https://www.matichon.co.th/article/news_2585650> สืบค้นเมื่อ 22 มกราคม 2567.

เชษฐา ทองยิ่ง, ‘พิพิธภัณฑสถาน: การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร’ <<https://parliament.museum.go.th/2564/ar64-election-01.html>> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ สำนักวิชาการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, รัฐบาลพลัดถิ่น: สถานะตามกฎหมายระหว่างประเทศ, https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=49330 สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2567.

แดนชัย ไชวิเศษ, ‘สมาชิกวุฒิสภา 250 คนมาอย่างไรและทำอะไร’ <https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=43108> สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2567.

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, ‘ข้อสังเกตจากวิกฤตกฎอัยการศึกของเกาหลีใต้’ (มติชนออนไลน์, 11 ธันวาคม 2567) <https://www.matichon.co.th/article/news_4944851> สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2568.

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, ‘ปัจเจกชนนิยม’ <https://www.matichon.co.th/columnists/news_1721548> สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2565.

ไทยรัฐออนไลน์, ‘พม่าแจงเหตุที่ทิ้งระเบิด 80 ศพ’ (ไทยรัฐออนไลน์, 26 ตุลาคม 2565) <<https://www.thairath.co.th/news/foreign/2536173>> สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2565.

ไทยรัฐออนไลน์, ‘รัฐประหารพม่า ข้ำเติมความยากจน กระทบการค้าลงทุนลามไปทั่วอาเซียน’ (ไทยรัฐออนไลน์, 9 กุมภาพันธ์ 2564) <<https://www.thairath.co.th/scoop/world/2028427>> สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2565.

กรมอาเซียน, ‘แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน’ (2553) <http://www.mfa.go.th/asean/asean_web/media/Social_plan.pdf> สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2565.

- กล้า สมทวนิช, ‘อำนาจตุลาการกับอำนาจ “รัฐอธิปไตย” โดยผู้มาจากการทำรัฐประหาร: ศาลไทย รับรองความชอบธรรมของการรัฐประหารจริงหรือไม่? (ตอนจบ)’ <<https://pridi.or.th/th/content/2023/10/1722>> สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2567.
- กลุ่มงานคณะกรรมการพัฒนาการเมือง การสื่อสารมวลชน และการมีส่วนร่วมของประชาชน, ‘ฐานข้อมูลด้านกฎหมายเกี่ยวกับพรรคการเมือง’ <https://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/drive_politic/download/article/article_20190823170947.pdf> สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2567.
- กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กรมป่าไม้, ‘คู่มือการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม’ <<https://forestinfo.forest.go.th/Content/file/ParticipateManagementManual.pdf>> สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2567.
- กองบรรณาธิการ, ‘ทบทวนที่มาและอำนาจ ส.ว. 250 คน จะยกมือโหวตใครเป็นนายกฯ คนที่ 30’ <<https://plus.thairath.co.th/topic/speak/102633>> สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม 2567.
- กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม, ‘6 ตุลาคม 2519: เจ้าหน้าที่รัฐ “สังหารหมู่” นักศึกษากลางธรรมศาสตร์, ทหารฉวยโอกาสยึดอำนาจ’ <https://www.silpa-mag.com/this-day-in-history/article_3139> สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2566.
- กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม, ‘การลุกฮือ 8888 นักศึกษา-ประชาชน-พระในพม่า ร่วมขับไล่เผด็จการทหาร’ <https://www.silpa-mag.com/history/article_62398?utm_source=chatgpt> สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2568.
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ‘ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน’ <<http://lms.nhrc.or.th/ulib/document/Fulltext/F03988.pdf>> สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2565.
- จินดารัตน์ โพธิ์นอก, ‘สัญญาะ ตุลาคม 2557’ <<http://legacy.orst.go.th/?knowledgesno-ตุลาคม-๒๕๕๗>> สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2567.
- จุฑารัตน์ กุลตันกิจจา, ‘ประวัติศาสตร์การอุ้มหาย เริ่มจากรัฐประหาร และคงไม่จบด้วยคณะรัฐประหาร’ <<https://prachatai.com/journal/2020/06/88005>> สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2565.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, ‘14 ตุลา บันทึกประวัติศาสตร์’ <<https://pridi.or.th/th/content/2022/10/1291>> สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2567.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, ‘เกิดอะไรใน “14 ตุลาคม” ก่อนมาสู่ชัยชนะสำคัญของประชาชนลุกฮือต้าน คณาธิปไตย’ <https://www.silpa-mag.com/history/article_40175> สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2566.

ชาย ไชยชิต, นรนิติ เศรษฐบุตร และนิยม รัฐอมฤต, ‘การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 11 วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512’ <<https://shorturl.asia/QrScf>> สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2567.

ชูชาติ พุ่มเพ็ง, ‘วิกฤตการสู้รบในชูดาน: อำนาจ ทหาร และการเมือง’ <<https://prt.parliament.go.th/server/api/core/bitstreams/325f6447-3dfe-4707-a4eb-865b09b236c1/content>> สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2567.

ฐานข้อมูลการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า, ‘การมีส่วนร่วม’ <<http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การมีส่วนร่วม>> สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2567.

ณัฐพล ใจจริง, ‘รัฐประหาร พ.ศ. 2490: สถาบันพระปกเกล้า’ <<https://shorturl.asia/k3ygc>> สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2567.

ณัฐริกา ไซยชุมภู, ปิยะธิดา ปานพรม และปิ่นสุตา ศรีวิบูลย์, ‘เสรีภาพสื่อก่อนและหลังรัฐประหาร พ.ศ.2557’ <<https://law.mfu.ac.th/law-news/law-detail/detail/News/5585.html>> สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2567.

ถวิลวดี บุรีกุล, ‘หลักการเพื่อการบริหารรัฐกิจแนวใหม่’ (2546) 2 วารสารสถาบันพระปกเกล้า 14-25. ทำเนียบนายกรัฐมนตรี, <<https://www.thaigov.go.th/aboutus/history/primeminister/24>> สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2567.

ธนพนธ์ รงรอง, ‘จูเลียส ซีซาร์ (Julius Caesar)’ (With the old boy Blogger, 22 เมษายน 2554) <<http://withtheoldboy.blogspot.com/2011/04/julius-caesar.html>> สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2565.

ธนินทร พูนศรีสวัสดิ์, ‘ธานินทร กรัยวิเชียร’ <<https://shorturl.asia/SvJVg>> สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2567.

ฉันทพร บัวทอง ผู้สื่อข่าวบีบีซีไทย, ‘จอมพล ป.พิบูลสงคราม: 123 ปี ชาตกาล กับผลงานและเสียงวิจารณ์ นายกรัฐมนตรี ที่อยู่ในตำแหน่งนานที่สุด’ <<https://www.bbc.com/thai/thailand-53399231>> สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2567.

อัครศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, ‘การเมืองเรื่องยุบพรรคการเมือง’ <<https://www.the101.world/dissolution-of-political-party/>> สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม 2567.

อัครศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, ‘รัฐประหารครั้งแรก 1 เมษายน 2476 เปรียบการยุคแรกแบบ ‘Monocracy’ ’ <<https://www.the101.world/monocracy/>> สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2567.

ธิกานต์ ศรีนารา, 6 ตุลาคม 2519, <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=6_%E0%B8%95%E0%B8%B8%E0%B8%A5%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%A1_2519>

สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2567.

ธีรวัฒน์ ชูรัตน์, ‘รัฐประหารเพื่อปฏิรูปสื่อ...ปัจจุบันเป็นอย่างไร?’ <<https://theactive.net/read/15-years-and-shadow-of-a-coup-chavarong/>> สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2567.

นรนิติ เศรษฐบุตร และนิยม รัฐอมฤต, ‘23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534’ <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=23_%E0%B8%81%E0%B8%B8%E0%B8%A1%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%98%E0%B9%8C_%E0%B8%9E.%E0%B8%A8.> 2534 สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2567.

นรนิติ เศรษฐบุตร, ‘20 ตุลาคม พ.ศ. 2501’ <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=20_%E0%B8%95%E0%B8%B8%E0%B8%A5%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%A1_%E0%B8%9E.%E0%B8%A8.2501> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

นรนิติ เศรษฐบุตร, ‘6 เมษายน พ.ศ. 2491: สถาบันพระปกเกล้า’ <<https://shorturl.asia/D40aQ>> สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2567.

นริศ จรัสจรรยาวงศ์, ‘จอมพล ป. ถึภัย พ.ศ. 2500 บทอวสานผู้นำคณะราษฎรคนสุดท้าย’ <<https://www.the101.world/plaek-phibulsongkharm-asylum/>> สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2567.

นิพัทธ์ ทองเล็ก, ‘ตีแผ่ตำนานการค้าทาส 8 กันยายน 2565’ <<http://www.matichon.co.th>> สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2567.

นิพัทธ์ สระฉันทพงษ์, นายพจน์ สารสิน, <<https://shorturl.asia/xUlk6>> สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2567.

บรรเจิด สิงคะเนติ, ‘คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)’ <<https://shorturl.asia/UzYoN>> สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2567.

บันทึก 6 ตุลา, ‘โครงการ “บันทึก 6 ตุลา” Documentation of Oct 6’ <<https://doct6.com/>> สืบค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2567.

บ้านจอมยุทธ์, ‘การใช้เหตุผลแนวนุษย์นิยม’ <https://www.banjomuyut.com/library_2/extension-2/guidelines_for_the_rational_use_of_human_west/05.html> สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2565.

- บ้านจอมยุทธ, 'ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจลักษณะสำคัญของระบบเผด็จการเบ็ดเสร็จ' <https://www.baanjommyut.com/library_4/politics/09_10.html> สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2565.
- บุญเลิศ คชายุทธเดช, 'เสรีภาพสื่อ-เสรีภาพประชาชน อุปสรรคที่ขัดต่อเจตนารมณ์' <<https://shorturl.asia/7JdRh>> สืบค้นเมื่อ 26 มีนาคม 2567.
- ประชาไท, 'กองทัพพม่าทิ้งระเบิดใส่คอนเสิร์ต-ปิดกั้นพื้นที่เกิดเหตุในรัฐคะฉิ่น' (ประชาไท, 26 ตุลาคม 2565) <<https://prachatai.com/journal/2022/10/101149>> สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2565.
- ประชาไท, 'การยุบพรรคการเมืองเป็นสัญลักษณ์ของความถดถอยทางประชาธิปไตย' <<https://prachatai.com/journal/2020/03/86808>> สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม 2567.
- ประชาไท, 'ย้อนดูสถิติรัฐประหารทั่วโลกในรอบ 11 ปี พบยังมีความพยายามยึดอำนาจอยู่ แต่ส่วนใหญ่ไม่สำเร็จ' (ประชาไท, 22 กันยายน 2560) <<https://prachatai.com/journal/2017/09/73358>> สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2565.
- ประชาไท, 'รัฐบาลทหารพม่าพยายามแบน 'เฟซบุ๊ก-ยูทูบ' สร้างโซเชียลมีเดียตัวเอง' (ประชาไท, 8 เมษายน 2566) <<https://prachatai.com/journal/2023/04/103572>> สืบค้นเมื่อ 11 เมษายน 2566.
- ประชาไท, 'ความยุติธรรมระยะเปลี่ยนผ่าน: กรณีศึกษาประเทศอาร์เจนตินา 3 พฤศจิกายน 2553' <<https://prachatai.com/journal/2010/11/31728>> สืบค้นเมื่อ 11 เมษายน 2566.
- ประชาไท, รัฐประหาร 'บูร์กินาฟาโซ' 2 ครั้งในปีเดียว สะท้อนปัญหากลุ่มหัวรุนแรง-อิทธิพลรัสเซียและฝรั่งเศส, นำข้อมูลขึ้นเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2565, <https://prachatai.com/journal/2022/10/100871>> สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2566.
- ประชาไท, 'ศาลรัฐธรรมนูญไม่รับวินิจฉัยคำสั่งหัวหน้า คสช. 3/58 ขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่' <<https://prachatai.com/journal/2018/02/75623>> สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2566.
- ปริญญ์ เทวานฤมิตรกุล, 'รูปแบบการรับรองการกระทำรัฐประหาร 2490 – 2557' (สำนักข่าวอิศรา, 28 มิถุนายน 2565) <<https://www.isranews.org/article/isranews-article/109968-isranews-67.html>> สืบค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2565.
- ปิยบุตร แสงกนกกุล, 'ปฏิวัติฝรั่งเศส 1789: การจัดทำคำประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง' <<https://bit.ly/3ChvryD>> สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2566.
- รัฐบาลไทย, 'เกี่ยวกับรัฐบาล: ทำเนียบนายกรัฐมนตรี' <<https://www.thaigov.go.th/aboutus/history/primeminister/23>> สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2567.

ผาสุก พงษ์ไพจิตร, ‘ปฏิรูปการคอร์รัปชัน ต้องเริ่มที่ผู้นำ ทำได้ตลอดเวลา’ <https://tdri.or.th/2014/02/reform-corruption-pasuk/> สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2567.

ผู้จัดการออนไลน์, “รมต.ต่างประเทศสาธยายรัฐประชาชนจีน หรือ ‘มินอ่องหล่าย’ ให้คำมั่นสนับสนุนพม่าในเวทีระหว่างประเทศ”, MGR ONLINE, นำข้อมูลขึ้นเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2566, <https://mgronline.com/indochina/detail/9660000040884> สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2566.

พงษ์วัฒน์ บุญพิทักษ์ และสำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, <https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1728> สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2567.

พนารัตน์ มาศมณฑล, ‘กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560’ <<https://shorturl.asia/XcwxC>> สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2567.

พรรคก้าวหน้าไกล, ‘หลักสูตร วปอ. มีไว้ทำไม ???’ <<https://www.moveforwardparty.org/news/5478/>> สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2567.

พลอย ธรรมาภิรานนท์, ‘พลเรือนควบคุมทหาร:หนทางสู่ประชาธิปไตยที่มีเสถียรภาพ’ <<https://www.the101.world/civilian-control-of-the-military/>> สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2566.

พลิชฐ์ คงคุณากรกุล, ผู้นำ-ผู้แทนชาติในอาเซียนบรรลุ ‘ฉันทมติ 5 ข้อ’ เพื่อยุติความรุนแรงในเมียนมา และปูทางสู่การเจรจา, <https://thestandard.co/asean-reach-five-consensus-end-violence-in-myanmar/> สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2566.

ฟูอาดี้ พิศสุวรรณ, ‘บทเรียนประชาธิปไตยจากอาร์เจนตินา ต่อการก้าวผ่านจุดบอดการเมืองไทย’ <<https://thaipublica.org/2015/12/fuadi-3/>> สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2565.

พิพิธภัณฑ์รัฐสภา เล่าเรื่องการเมืองการปกครองไทย, ‘รัฐธรรมนูญไทย’ <<https://parliamentmuseum.go.th/constitution.html>> สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2566.

พิพิธภัณฑ์รัฐสภา, ‘รัฐธรรมนูญไทย’ <<https://parliamentmuseum.go.th/constitution/constitution-2-2475.html>> สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2567.

มติชน สุดสัปดาห์, ย้อนนาทีก่อน-หลัง “ตัวละครสำคัญ” ใน “รัฐประหาร 57” พล.อ.ประยุทธ์ เคยพูด-ทำ แต่งตั้งใครไว้บ้าง?, https://www.matichonweekly.com/column/article_307379 สืบค้นเมื่อ 23 เมษายน 2566.

- มติชนสุดสัปดาห์, ‘ชนชั้นกลางกับการเมืองบนท้องถนน ในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535’ <https://www.matichonweekly.com/column/article_553263> สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2566.
- มติชนออนไลน์, ‘ชุดานลุยประท้วง ด้านกองทัพยึดอำนาจ-ใช้กำลังรุนแรงปราบผู้ชุมนุม’ (มติชนออนไลน์, 30 ตุลาคม 2564) <https://www.matichon.co.th/foreign/news_3018140> สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2564.
- มนตรี กนกวารี, ‘การเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตย: บทเรียนจากสเปนและชิลี’ (เอกสารวิชาการส่วนบุคคล) <https://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=8841> สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2565.
- มนสิรา กาหลง, ‘On this day: 18 พฤษภาคม 2523 รำลึก ‘เหตุการณ์สังหารหมู่ควังจู’ ในวันที่เผด็จการเกาหลีสั่งฆ่าผู้เรียกร้องประชาธิปไตย’ (WAY 18 พฤษภาคม 2565) <<https://waymagazine.org/on-this-day-gwangju-uprising/>> สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2565
- มุนินทร์ พงศาปาน, ‘ประเทศไทยไม่ต้องการศาลรัฐธรรมนูญ’ <<https://www.the101.world/the-existence-of-the-constitutional-court/>> สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2567.
- มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, ‘ประวัติความเป็นมาของขบวนการสิทธิมนุษยชน’ (27 พฤษภาคม 2565) <<https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=32&chap=4&page=chap4.htm>> สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2565.
- มูลนิธิพลเอก สุนทร คงสมพงษ์ (พ.ศ. 2534), ‘ประวัติพลเอกสุนทร คงสมพงษ์’ <<https://kongsompong.or.th/history-sundhara/>> สืบค้นเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2567.
- ยุทธพร อิศรัชัย และบรรเจิด สิงคะเนติ, รัฐประหาร 2557 (คสช.), <[http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%A3_2557_\(%E0%B8%84%E0%B8%AA%E0%B8%8A\)](http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%A3_2557_(%E0%B8%84%E0%B8%AA%E0%B8%8A))> สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2567.
- รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จเร พันธุ์เปรื่อง, ‘ถนอม กิตติขจร (จอมพล)’ <<https://shorturl.asia/1pLf0>> สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2567.
- รัฐบาลไทย, ‘เกี่ยวกับรัฐบาล: ทำเนียบนายกรัฐมนตรี’ <<https://www.thaigov.go.th/aboutus/cabinet/detail/272>> สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2567.
- รุสมีนา เส้นติหย๊ะ, ‘รัฐประหารหมายถึง’ <<https://sites.google.com/site/sentiyah603/rathprahar-hmay-thung>> สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2565.

ลลิตา หาญวงษ์, 'เมื่อรัสเซียกลายเป็นเพื่อนสนิทของพม่า' (Matichon Online, 25 มิถุนายน 2564) <https://www.matichon.co.th/columnists/news_2791484> สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2566.

วัชรพร ยอดมิ่ง, 'อานันท์ ปันยารชุน' <<https://shorturl.asia/pvQqe>> สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2567.

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 'ความเป็นมา/ประวัติสถาบัน' <<https://bitly.ws/39wDL>> สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2567.

วิลาลินี สิทธิโสภณ, 'เหตุการณ์ ร.ศ. 130' <<https://shorturl.asia/dhq1w>> สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2567.

สมคิด เลิศไพฑูรย์, 'กฎหมายรัฐธรรมนูญ' <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.ubu.ac.th%2Fweb%2Ffiles_up%2F00032f2019072617120912.ppt&wdOrigin=BROWSELINK> สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2567.

สมชัย สุวรรณบรรณ, 'มหากฎบัตรแมกนาคาร์ตา: แปดศตวรรษของพัฒนาประชาธิปไตยของสหราชอาณาจักร' (BBC NEWS, 6 มิถุนายน 2560) <<https://www.bbc.com/thai/international-40165903>> สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2566.

สมชาย กษติประดิษฐ์, 'สิทธิมนุษยชน HUMAN RIGHTS LW 446' <<http://old-book.ru.ac.th/e-book/L/LW446%2847312%29/LW446.pdf>> สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2565.

สมชาย ปรีชาศิลปกุล, 'ตุลาการในรัฐประหาร 2490' <<https://www.the101.world/1947-coup/>> สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2567.

สมลักษณ์ ส่งสัมพันธ์, '19 กันยายน 2549: อดีตข้าราชการทำเนียบฯ เล่าเหตุการณ์ในนิวยอร์กเมื่อทักษิณรู้ว่าถูกรัฐประหาร' (BBC News ไทย, 18 กันยายน 2564) <<https://www.bbc.com/thai/58552609>> สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2567.

สาริต มนัสสุรกุล, 'สเปนบนทางแพร่ง 'ความทรงจำ': รัฐบาลฝ่ายซ้ายค้นหาสุสานหมู่ยุคเผด็จการ' (THE MOMENTUM, 21 กันยายน 2563) <<https://themomentum.co/law-on-democratic-memory-spain/>> สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2565.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 'ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 3 (1 เมษายน 2476 – 20 มิถุนายน 2476)' <https://www.soc.go.th/?page_id=5742> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 'ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 4 (24 มิถุนายน 2476 – 16 ธันวาคม 2476)' <https://www.soc.go.th/?page_id=5752> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 19 (11 พฤศจิกายน 2490 – 21 กุมภาพันธ์ 2491), https://www.soc.go.th/?page_id=5832 สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 20 (25 กุมภาพันธ์ 2491 – 8 เมษายน 2491) <https://www.soc.go.th/?page_id=5835> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 21 (15 เมษายน 2491 – 25 มิถุนายน 2492), https://www.soc.go.th/?page_id=5837 สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 22 (28 มิถุนายน 2492 – 29 พฤศจิกายน 2494) https://www.soc.go.th/?page_id=5840 สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 23 (29 พฤศจิกายน 2494 – 6 ธันวาคม 2494), https://www.soc.go.th/?page_id=5843 สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 24 (8 ธันวาคม 2494 – 24 มีนาคม 2495), https://www.soc.go.th/?page_id=5846 สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 25 (28 มีนาคม 2495 – 21 มีนาคม 2500), https://www.soc.go.th/?page_id=5849 สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 26 (31 มีนาคม 2500 – 16 กันยายน 2500), https://www.soc.go.th/?page_id=5853 สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 27 (23 กันยายน 2500 – 26 ธันวาคม 2500), https://www.soc.go.th/?page_id=5857 สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 28 (1 มกราคม 2501 – 20 ตุลาคม 2501), https://www.soc.go.th/?page_id=182 สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 39 (22 ตุลาคม 2519 – 20 ตุลาคม 2520), https://www.soc.go.th/?page_id=5925 สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 40 (12 พฤศจิกายน 2520 – 12 พฤษภาคม 2522), https://www.soc.go.th/?page_id=5927 สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 41 (24 พฤษภาคม 2522 – 3 มีนาคม 2523), https://www.soc.go.th/?page_id=5929 สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 47 (6 มีนาคม 2534 – 7 เมษายน 2535), https://www.soc.go.th/?page_id=5941 สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 48 (17 เมษายน 2535 – 10 มิถุนายน 2535), https://www.soc.go.th/?page_id=5943 สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.

- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 56 (8 ตุลาคม 2549 - 6 กุมภาพันธ์ 2551), https://www.soc.go.th/?page_id=5964 สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 61 (30 สิงหาคม 2557 - 24 สิงหาคม 2562), https://www.soc.go.th/?page_id=5978 สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย คณะที่ 62 (10 กรกฎาคม 2562 - 1 กันยายน 2566), https://www.soc.go.th/?page_id=13434 สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.
- สำนักเลขาธิการอาเซียน, ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน <<https://bit.ly/3BQyNsA>> สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.
- สำนักข่าวอิสรา, ‘ข้อถกเถียงทางกม. เสวนา “วิเคราะห์คดี ยุบพรรคอนาคตใหม่” กู้เงินความผิด ม. 66 โทษไม่ถึงยุบ!’ <<https://www.isranews.org/isranews-scoop/86054-money01-86054.html>> สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2567.
- สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ข้อมูลเกี่ยวกับคณะรัฐมนตรี, https://www.soc.go.th/?page_id=182 สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ‘สถานิติบัญญัติแห่งชาติ สมัชชาแห่งชาติและสภาร่างรัฐธรรมนูญ’ <https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=8510> สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2566.
- สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศประจำอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง, “องค์การแรงงาน ระหว่างประเทศ (ไอแอลโอ),” <<http://www.ilo.org>> สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2566.
- สุทธชัย ยิ้มประเสริฐ, ‘เหตุการณ์ 6 ตุลาฯ เกิดขึ้นได้อย่างไร’ <<https://doct6.com/learn-about/how>> สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2566.
- สุรพล ยะพรหม, ‘ความคิดทางการเมือง:ประชาธิปไตย ตามแนวคิดพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)’ <<https://www.mcu.ac.th/article/detail/14340>> สืบค้นเมื่อ 22 มกราคม 2567.
- องค์การแรงงานระหว่างประเทศ, “ILO คืออะไร ILO ทำอะไร” <https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-asia/-robangkok/documents/publication/wcms_098257.p> สืบค้นเมื่อ 22 มกราคม 2567.
- องค์การสหประชาชาติ United Nations (UN), ‘ข้อมูลพื้นฐานของต่างประเทศ’ <<https://bit.ly/3te9JrO>> สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2565.
- อรรถสิทธิ์ เมืองอินทร์, ‘การปฏิวัติในฮังการี ปี 1956’ <<https://prachatai.com/journal/2016/02/64122>> สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2568.

อาจารย์สอง Satit UP, ‘เอกสารประกอบการเรียนนักปรัชญา’ <http://www.satit.up.ac.th/BBC07/AboutStudent/Document/Hist_MedievalAge/pdf/E_The_Philosophist.pdf> สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2566.

อิทธิพล โคตะมี, ‘19 กันยายน 2549: รัฐประหารที่อยากจะคิดว่าจะเกิดขึ้น’ <<https://pridi.or.th/th/content/2021/09/836>> สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2567.

อิสรา วรรณสวาท, ‘วิวัฒนาการของกฎหมายอเมริกา’ <<http://www.oia.coj.go.th>> สืบค้นเมื่อ 8 กันยายน 2565

ภาษาต่างประเทศ

Africa Union, ‘Information of Africa Union-AU’ <<https://au.int/>> accessed 26 July 2023.

Akiner, S., & Barnes, C. ‘The Tajik civil war: Causes and dynamics. Accord’ <<https://www.c-r.org/accord/tajikistan/tajik-civil-war-causes-and-dynamics>> accessed 7 February 2025.

Alena Zhabina, “China in Post-coup Myanmar – Closer to Recognition, Further from Pauk-phaw”, PRIF BLOG, Published information 21 December 2021, <https://blog.prif.org/2021/12/21/china-in-post-coup-myanmar-closer-to-recognition-further-from-pauk-phaw/> accessed 9 July 2023.

Almengor, ‘Oscar Guillermo Pelaez. “The United States and Guatemala: The Force of a Myth.” ReVista: Harvard Review of Latin America’ <<https://archive.revista.drclas.harvard.edu/book/united-states-and-guatemala>> accessed 9 June 2024.

Amnesty international Thailand, ‘สิทธิมนุษยชนคืออะไร’ <<http://old.amnesty.or.th/our-work/human-rights-education/about>> สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2565.

Amnesty International, ‘Enforced Disappearances’ <<https://www.amnesty.org/en/what-we-do/enforced-disappearances/>> accessed 21 September 2022.

ANDREW KING, ‘Venezuela 2002: The coup heard around the world’ <<https://peoplesworld.org/article/venezuela-2002-the-coup-heard-around-the-world/>> accessed 16 February 2024.

Article 19, ‘What is freedom of expression?’ <<https://www.article19.org/what-is-freedom-of-expression/>>

Article 19, 'The state of freedom of expression around the world 2024'
<<https://www.globalexpressionreport.org/>> accessed 16 October 2024.

Association of Southeast Asian Nations, 'Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia (TAC)' <<https://asean.org/our-communities/asean-political-security-community/outward-looking-community/treaty-of-amity-and-cooperation-in-southeast-asia-tac/>> accessed 16 October 2024.

BBC NEWS ไทย, '14 ตุลาคม 2516: เปิดรายงานลับทูตอังกฤษว่าด้วย "การปฏิวัติเดือนตุลาคม"' <<https://www.bbc.com/thai/international-63241152>> สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2566.

BBC NEWS ไทย, '6 ปีรัฐประหาร: เปิดสถิติคดีการเมือง-ละเมิดสิทธิภายใต้ "ระบอบ คสช." จากยุคอำนาจนิยม ถึง อำนาจกลายรูป' <<https://www.bbc.com/thai/thailand-52755912>> สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2567.

BBC NEWS ไทย, 'พฤษภาทมิฬ: ครบรอบ 30 ปี เหตุสลายการชุมนุมประท้วงขับไล่ พล.อ. สุจินดา คราประยูร' <<https://www.bbc.com/thai/thailand-60963045>> สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2566.

BBC NEWS ไทย, 'รัฐประหารเมียนมา: กองทัพปิดเวลาประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินต่อไปอีก 6 เดือน อ้างเหตุวุ่นวายในประเทศ' <<https://www.bbc.com/thai/international-62378654>> สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2566.

BBC NEWS, 'รัฐประหารเมียนมา: การประหารชีวิตนักเคลื่อนไหวเพื่อ ปชต. คือ ผลงานล่าสุดของมิน อ่อง หล่าย' (BBC NEWS, 26 กรกฎาคม 2565) <<https://www.bbc.com/thai/international-62301918>> สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2565.

BBC NEWS, 'รัฐประหารเมียนมา: ทำไมต้องทำตอนนี้ แล้วจะเกิดอะไรขึ้นต่อไป' (BBC NEWS, 2 กุมภาพันธ์ 2564) <<https://www.bbc.com/thai/international-55885495>> สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2565.

BBC NEWS, 'รัฐประหารในชูดาน: เมื่อกองทัพไม่ยอมแบ่งปันอำนาจกับรัฐบาลพลเรือนอีกต่อไป' (BBC NEWS, 27 ตุลาคม 2564) <<https://www.bbc.com/thai/international-59060690>> สืบค้นเมื่อ 11 มกราคม 2565.

BBC NEWS, 'อนาคตใหม่: มติศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคอนาคตใหม่ ตัดสิทธิ กก.บห. 10 ปี' <<https://www.bbc.com/thai/thailand-51582581>> สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2567.

BBC NEWS, 'General Franco: Why did Spain have to move the tyrannical burial ground after 44 years of death' <<https://www.bbc.com/thai/international-50123933>> accessed 11 May 2025.

Britannica, 'coup d'état' <<https://www.britannica.com/topic/coup-detat>> accessed 27 May 2022.

CHRISTOPHER KLEIN, 'How Julius Caesar's Assassination Triggered the Fall of the Roman Republic' <https://www.history.com/news/julius-caesar-assassination-fall-roman-republic?fbclid=IwAR0ieR_S34qAwoRFN9zefXJA-22aY4pIVlpc65dK7aDvxRfwwEf1Hz2FcpA> accessed 26 December 2022.

Citizens Information, 'Charter of Fundamental Rights' <https://www.citizensinformation.ie/en/government_in_ireland/european_government/eu_law/charter_of_fundamental_rights.html> accessed 16 September 2022.

DAG HAMMARSKJOLD LIBRARY, 'Universal Declaration of Human Rights (1948): 30 Articles-30 Documents: Exhibit for the 75th Anniversary' <<https://shorturl.asia/xFpa9>> accessed 15 October 2024.

Department of International Organizations, Ministry of Foreign Affairs, 'Universal Declaration of Human Rights' <<https://humanrights.mfa.go.th/th/humanrights/obligation/index.php>> accessed 20 September 2022.

Derecho Internacional Público, 'Declaration on the 'Guidelines on the Recognition of New States in Eastern Europe and in the Soviet Union' <www.dipublico.org> accessed 18 September 2022

Edgar Bodenheimer, 'Jurisprudence' (1981) <https://legislativeportal.gov.bd/sites/default/files/files/legislativeportal.gov.bd/page/fe00706d_6ba2_43fa_9687_8d666d6d2a2d/79.%20Jurisprudence%20The%20Philosophy%20and%20Method%20of%20the%20Law.pdf> accessed 27 May 2022.

Emmaline Soken-Huberty, 'What Are Human Rights Violations' (Human Rights Careers) <<https://www.humanrightscareers.com/issues/what-are-human-rights-violations/>> accessed 23 May 2022.

Environmenrights.org, ‘right to liberty and security of person’ <<https://environment-rights.org/rights/right-to-liberty-and-security-of-person/>> accessed 13 October 2024.

Every CRS Report, ‘U.N. Convention Against Torture (CAT): Overview and Application to Interrogation Techniques’ <https://www.everycrsreport.com/reports/RL32438.html#_Toc252262897> 20 September 2022.

Financial times, ‘Burkina Faso calls Russia an ally amid fight against Sahel insurgents’ <<https://www.ft.com/content/96765db5-69b3-46ee-8601-15f41cf25211>> accessed 30 October 2023.

Global Justice Center, ‘เรียกร้องให้มีการคว่ำบาตรอาวุธระดับโลกในเมียนมาร์’ <<https://www.globaljusticecenter.net/th/joint-call-for-a-global-arms-embargo-on-myanmar/>> accessed 23 May 2025.

Humanium, ‘The principle of non-discrimination’ <<https://www.humanium.org/en/the-principle-of-non-discrimination/>> accessed 13 October 2024.

HUMAN WATCH <<http://www.hrw.org>> accessed 18 September 2022.

iLaw, ‘ย้อนดูกฎหมายนิรโทษกรรมของไทย 23 ฉบับ เว้นโทษให้คณะรัฐประหารไปแล้วถึง 11 ครั้ง’ <<https://ilaw.or.th/node/5982>> สืบค้นเมื่อ 19 เมษายน 2566.

iLaw, ‘รวมข้อมูล 250 ส.ว. แต่งตั้ง: กลไกหลักสืบทอดอำนาจจากยุค คสช.’ <<https://www.ilaw.or.th/articles/3711>> สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2567.

iLaw, ‘Q&A 10 เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับศาลทหาร’ <<https://www.ilaw.or.th/node/3118>> สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2566.

iLaw, ‘เปิดข้อเสนอหยุดวงจรรัฐประหาร เขียนกลไกห้ามล้มล้างระบอบประชาธิปไตยในรัฐธรรมนูญ ออกกฎหมายยกเลิกประกาศคำสั่งคณะรัฐประหาร’ <<https://www.ilaw.or.th/articles/6243>> สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2567.

iLaw, รู้จักศาลทหาร และข้อสังเกตเรื่องเขตอำนาจ, <<https://www.ilaw.or.th/node/3113>> สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2566.

iLaw, ‘สี่ปี คสช. ใช้มาตรา 44 + สนช. เข้ายึดองค์กรอิสระได้เบ็ดเสร็จตามใจ’ <<https://ilaw.or.th/node/4808>> สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2566.

INTERNATIONAL COVENANT ON CIVIL AND POLITICAL RIGHTS, <<https://treaties.un.org/doc/Publication/MTDSG/Volume%20I/Chapter%20IV/IV-4.en.pdf>> accessed 15 May 2025.

International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, <<https://treaties.un.org/doc/Publication/MTDSG/Volume%20I/Chapter%20IV/IV-3.en.pdf>> accessed 15 May 2025.

J.E. Luebering, 'Revolution' (Encyclopaedia Britannica, 2025) <<https://www.britannica.com/topic/revolution-politics>> accessed 14 April 2025.

Khaosod Online, 'กองทัพบุร์กินาฟาโซ "ยึดอำนาจ" ประธานาธิบดีทหาร-หลังเพิกถอนรัฐประหารต้นปี 65' (Khaosod Online, 1 ตุลาคม 2565) <https://www.khaosod.co.th/around-the-world-news/news_7294723> สืบค้นเมื่อ 19 ตุลาคม 2565.

Khaosod Online, 'บิก UN ชี้เลือกตั้งพม่าลงโลก เตือนโลกเมินรับรองเผด็จการสืบทอดอำนาจ' (Khaosod Online, 22 กันยายน 2565) <https://www.khaosod.co.th/around-the-world-news/news_7280227> สืบค้นเมื่อ 23 กันยายน 2565

Kellogg-Briand Pact. 1928, General Treaty for Renunciation of War as an Instrument of National Policy. <<https://history.state.gov/milestones/1921-1936/kellogg>> accessed 14 April 2025.

Mark John Sanchez, 'The People Power Revolution, Philippines 1986' <<https://origins.osu.edu/milestones/people-power-revolution-philippines-1986>> accessed 19 September 2024.

Matichon online, 'เปิดรายชื่อ วปอ. รุ่น 67 นักการเมือง ข้าราชการ บัณฑิตธุรกิจ ดบเท้าพริบ' <https://www.matichon.co.th/politics/news_4720012>

MATICHON ONLINE, 'สหรัฐ-อียู กังวลยุบก้าวไกล ชี้ลดรอน 14 ล้านเสียง ทำประชาธิปไตยไทยชะงัก' <https://www.matichon.co.th/politics/news_4724196> สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2567.

MATICHON ONLINE, 'อ.พรสันต์ ชี้นำคำวินิจฉัยศาล รธน. สะท้อนการขยายอำนาจจักรกฎหมายแนววิธีแก้' <https://www.matichon.co.th/politics/news_4738883> สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2567.

MATICHON ONLINE, กต. แจงยุบก้าวไกล เป็นอำนาจศาลตามรธน. แทรกแซงไม่ได้ ย้ำไทยยึดมั่น
ปชต.-กต.การระหว่างปท.... <https://www.matichon.co.th/foreign/news_4725992>
สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม 2567.

MCT DIGITAL, ‘17 พฤษภาคม 2535 - เริ่มต้นเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ’
<<https://www.mcot.net/view/ArwGIFvy>> สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2566.

MGR ONLINE, ศาสตราจารย์ ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช (86): รัฐประหาร 17 พฤศจิกายน 2514,
<https://mgronline.com/daily/detail/9650000091436> สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2567.

Mosszy, ‘ระบบเศรษฐกิจ’ (2556) <<http://mosszyeui.blogspot.com/>> สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม
2565.

OHCHR, ‘Illustrated Universal Declaration of Human Rights’ <<https://www.ohchr.org>>
accessed 13 October 2024.

OHCHR, ‘Universal Declaration of Human Rights at 70: Article 7’
<<https://www.ohchr.org>> accessed 13 October 2024.

PPTV Online, ‘ชาวชูดาน เดินนำลงถนนที่กรุงเทพฯ ต่อต้านกองทัพ’ (PPTV36HD, 31 ธันวาคม 2564)
<<https://www.pptvhd36.com/news/ต่างประเทศ/163612>> 14 กันยายน 2565.

Preventing and eliminating child, early and forced marriage (A/HRC/RES/24/23),
<<https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g13/180/20/pdf/g1318020.pdf>>
accessed 15 October 2024.

SAM MEDNICK, ‘After Burkina Faso ousts French, Russia’s Wagner may arrive’ (Ap news,
7 April 2023) <<https://apnews.com/article/burkina-faso-russia-wagner-jihadi-02d9235279f0991cddb6ad3ebb4d3e546>> accessed 30 October 2023.

Sanook, ‘รู้ก่อนแชร์ การปฏิบัติ กับ รัฐประหาร แตกต่างกันอย่างไร’ (Sanook, 22 พฤษภาคม
2557) <<https://www.sanook.com/news/1596605/>> สืบค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2565.

Sebastian Strangio, ‘China Steps Toward De Facto Recognition of Myanmar’s Junta’
(The diplomat, 7 June, 2021) <<https://thedi diplomat.com/2021/06/china-steps-toward-de-facto-recognition-of-myanmars-junta/>> accessed 9 July 2023.

Spring news, ‘Sudanese coup d’état 7 countries in 2021 with attempts to seize power
People protested’ (Spring news, 26 October 2021)
<<https://www.springnews.co.th/news/817493>> accessed 19 September 2022.

Springnews, ย้อนรอย 19 ก.ย. 2549 ทักษิณ ชินวัตร ถูกรัฐประหาร เปิดไทม์ไลน์เรียงเหตุการณ์, <https://www.springnews.co.th/news/hot-issue/843355> สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2567.

Thai PBS Digital Media, ‘เปิดลำดับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ 14 ตุลา 2516’ <<https://www.thaipbs.or.th/now/content/410>> สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2567.

Thai PBS Digital Media, รัฐประหาร "รัฐบาลทักษิณ" 19 กันยายน 2549 จากวันโค่นอำนาจ สู่วันคืนแผ่นดินเกิด, <https://www.thaipbs.or.th/now/content/340> สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2567.

THAI PBS, ‘เล่าเรื่องจากอดีตการเลือกตั้งในประเทศไทย’ <<https://www.thaipbs.or.th/news/content/325796>> สืบค้นเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2567.

Thai PBS, ‘วันนี้ในอดีต: 16 ปี ศาลตัดสินยุบพรรคไทยรักไทย’ <<https://www.thaipbs.or.th/now/content/176>> สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2567.

THAIPUBLICA, 22 ปี ศาลรัฐธรรมนูญ ยุบ 110 พรรค, <<https://thaipublica.org/2020/02/thailand-election-2562-85/>> สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2567.

The ASEAN Secretariat, ‘ASEAN POLITICAL-SECURITY COMMUNITY BLUEPRINT’ <https://asean.org/wp-content/uploads/2021/03/APSC_BluePrint.pdf> accessed 19 September 2022.

The ASEAN Secretariat, ‘ASEAN SOCIO-CULTURAL COMMUNITY (ASCC)’ <<https://asean.org/wp-content/uploads/2012/05/10.-Fact-Sheet-on-ASEAN-Socio-Cultural-Community-ASCC.pdf>> accessed 19 September 2022.

The Economist Intelligence Unit Limited 2023, ‘Democracy Index 2022.’ <<https://pages.eiu.com/rs/753-RIQ-438/images/DI-final-version-report.pdf>> accessed 25 December 2023.

The International Committee of the Red Cross, ‘Our mandate & mission’ <<https://www.icrc.org/en/who-we-are>> accessed 16 September 2022.

The MATTER, ‘ครบรอบ 49 ปี เหตุการณ์ 14 ตุลาฯ 2516 วันที่รัฐบาลทหารถูกไล่ลงจากอำนาจ แต่อาจไม่ใช่ “ชัยชนะของประชาชน”?’ (14 ตุลาคม 2022) <<https://thematter.co/brief/188117/188117>> สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2566.

THE STANDARD TEAM, ‘1 เมษายน 2524-กบฏยังเติร์กพยายามรัฐประหารรัฐบาล พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์’ (THE STANDARD, 11 เมษายน 2566) <<https://thestandard.co/onthisday01042524/>> สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2567.

THE STANDARD TEAM, 17 พฤศจิกายน 2514 – จอมพล ถนอม กิตติขจร ก่อการรัฐประหาร
ตนเอง, <<https://thestandard.co/onthisday17112514/>> สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน
2567.

THE STANDARD TEAM, 22 พฤษภาคม 2557 – คสช. ก่อรัฐประหารรัฐบาลเลือกตั้ง,
<<https://thestandard.co/onthisday22052557/>> สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2567.

THE STANDARD TEAM, 8 พฤศจิกายน 2490 – รัฐประหาร 2490 ปิดฉากบทบาทคณะราษฎร,
<<https://thestandard.co/onthisday08112490/>> สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2567.

The standard, ‘ประเทศที่เกิดรัฐประหารยึดอำนาจสำเร็จมากที่สุด นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 (ปี ค.ศ.
1901 ถึงปัจจุบัน)’ <[https://thestandard.co/most-coup-detat-country-since-
1901/](https://thestandard.co/most-coup-detat-country-since-1901/)> สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566.

The Unrepresented Nations and Peoples Organization (UNPO) Self-determination,
<<https://unpo.org/article/4957>> 16 September 2022.

Timeless History, ‘การตายของ จูเลียส ซีซาร์’ (8 ธันวาคม 2565) <[https://www.blockdit.com/posts/
6391bde4a747729096540404](https://www.blockdit.com/posts/6391bde4a747729096540404)> สืบค้นเมื่อ 26 ธันวาคม 2565.

TODAY | Writer, รำลึก 32 ปี เหตุการณ์ ‘พฤษภาทมิฬ’ <[https://workpointtoday.com/salute-
to-heroes/](https://workpointtoday.com/salute-to-heroes/)> สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2567.

Today writer, เผด็จการเมียนมาโจมตีคอนเสิร์ตคะฉิ่น ใช้เครื่องบิน 3 ลำถล่ม ตายพุ่ง 80 คน รุนแรง
ที่สุดนับตั้งแต่รัฐประหาร, <https://workpointtoday.com/myamar-kachin-attack/>
สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2566.

Today writer, อดีตฝ่ายค้านเมียนมาเผย อาจมีเลือกตั้งภายในปี 2025 หลัง กกต. รับรอง 36 พรรค
วันนี้, นำข้อมูลขึ้นเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2566, [https://workpointtoday.com/myanmar-
election-expected-2025/](https://workpointtoday.com/myanmar-election-expected-2025/)> สืบค้นเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2566.

UNHCR, ‘Convention relating to the Status of Refugees’ <<https://shorturl.asia/0DRS1>>
accessed 15 October 2024.

UNICEF Data: Monitoring the situation of children and women, ‘Child marriage’
<<https://data.unicef.org/topic/child-protection/child-marriage/>> accessed 15
October 2024.

United Nations and the Rule of Law, ‘Equality and Non-discrimination’
<[https://www.un.org/ruleoflaw/thematic-areas/human-rights/equality-and-
non-discrimination/](https://www.un.org/ruleoflaw/thematic-areas/human-rights/equality-and-non-discrimination/)> accessed 13 October 2024.

United Nations, 'Universal Declaration of Human Rights' <<https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>> accessed 20 September 2022.

United Nations Human Rights office of the high commissioner, 'World Conference on Human Rights' (Vienna, 1993) <<https://www.ohchr.org/en/about-us/history/vienna-declaration>> accessed 14 October 2024.

United Nations, 'International Covenant on Civil and Political Rights' <<https://treaties.un.org/doc/Publication/MTDSG/Volume%20I/Chapter%20IV/IV-4.en.pdf>> accessed 7 October 2024.

United Nations, 'Universal Declaration of Human Rights' (Dag Hammarskjöld Library) <<https://research.un.org/en/docs/humanrights/undhr>> accessed 19 September 2022.

United Nations, 'WHAT ARE HUMAN RIGHTS' <<https://www.ohchr.org/en/what-are-human-rights>> accessed 15 September 2022.

UNITED NATIONS, 'Report of the Special Rapporteur on the rights to freedom of peaceful assembly and of association, Maina Kiai' <<https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FHRC%2F20%2F27&Language=E&DeviceType=Desktop&LangRequested=False>> accessed 16 October 2024.

United Nations, 'Universal Declaration of Human Rights' <<https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>> accessed 20 September 2022.

WAYMAGAZINE, The coup d'état's promise: Do you remember? Do you remember the general?, <https://waymagazine-org.translate.goog/promissory-coups/?_x_tr_sl=th&_x_tr_tl=en&_x_tr_hl=en&_x_tr_pto=sc> 25 December 2023.

Work point today, 'เผด็จการเมียนมาโจมตีกองเสิร์ตคะฉิ่น ใช้เครื่องบิน 3 ลำถล่ม ตายพุ่ง 80 คน รุนแรงที่สุดนับตั้งแต่รัฐประหาร' (work point today, 25 ตุลาคม 2565) <<https://workpointtoday.com/myamar-kachin-attack/>> สืบค้นเมื่อ 27 ตุลาคม 2565.

Yiamyut Sutthichaya, 'วิเคราะห์: ปลด 'เศรษฐา' การเมืองไม่เปลี่ยนชั่ว - ศาล รธน. ยังทรงอำนาจ' <<https://www.voathai.com/a/analysis-on-post-political-formation-after-srettha-dismissed/7744546.html>> สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2567.

Yoonjung Seo, Gawon Bae, Mike Valerio and Jessie Yeung, 'South Korea's impeached president is removed from office, four months after declaring martial law' (CNN,

4 April 2025) <<https://edition.cnn.com/2025/04/03/asia/yoon-impeachment-verdict-south-korea-intl-hnk/index.html>> accessed 19 April 2025.

ZONE OF PEACE, FREEDOM AND NEUTRALITY DECLARATION Adopted by the Foreign Ministers at the Special ASEAN Foreign Ministers Meeting in Kuala Lumpur, Malaysia on 27 November 1971: <https://image.mfa.go.th/mfa/0/OcXc7u4THG/migrate_directory/other-20130527-163245-351392.pdf> 19 September 2022.

헌법학자회의, ‘보도자료 및 학술자료’ <<https://sites.google.com/view/2024krcon/보도-및-학술-자료>> accessed 19 April 2025.

เอกสารอื่น ๆ

ภาษาไทย

กจช. สร.0201.12/45 เรื่องการยึดอำนาจการปกครองเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2476 อ้างถึงใน เรื่องเดียวกัน, 326 - 327.

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ‘An Introduction to South Korea’s Constitutional System and Contemporary Constitutional Development โดย Professor Jeong In-Yu’ (มหาวิทยาลัยฯ 2568)

นิติศักดิ์ ศรีศิริพงศ์, “แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนในยุโรปและผลกระทบต่อประเทศไทย” เอกสารถอดคำบรรยายการสัมมนาความสัมพันธ์ไทย – ยุโรป (ศูนย์ยุโรปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, “ประวัติความเป็นมาของการค้ามนุษย์และสถานการณ์การค้ามนุษย์ ในประเทศไทย,” ในการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องค้ามนุษย์โรงแรมดุสิตไฮสแลนด์รีสอร์ท จังหวัด เชียงราย, (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ 2547) 23.

วิสุทธิ์ โพธิ์แท่น, ‘การปฏิวัติและสงครามปลดแอกประชาชน’ (คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2515) 5.

สำนักงานศาลปกครอง, ‘หลักความเสมอภาคและการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม’ (ศูนย์ศึกษาคดีปกครอง สำนักวิจัยและวิชาการ) 4.

ภาษาต่างประเทศ

Africa Research Bulletin, Gabon: Coup Attempt Fails, Africa Research Bulletin: Political, Social and Cultural Series 56(1), 22245A–22245B,

Africa Research Bulletin. (2019). Gabon: Coup Attempt Fails. Africa Research Bulletin: Political, Social and Cultural Series, 56(1), 22245A–22245B.

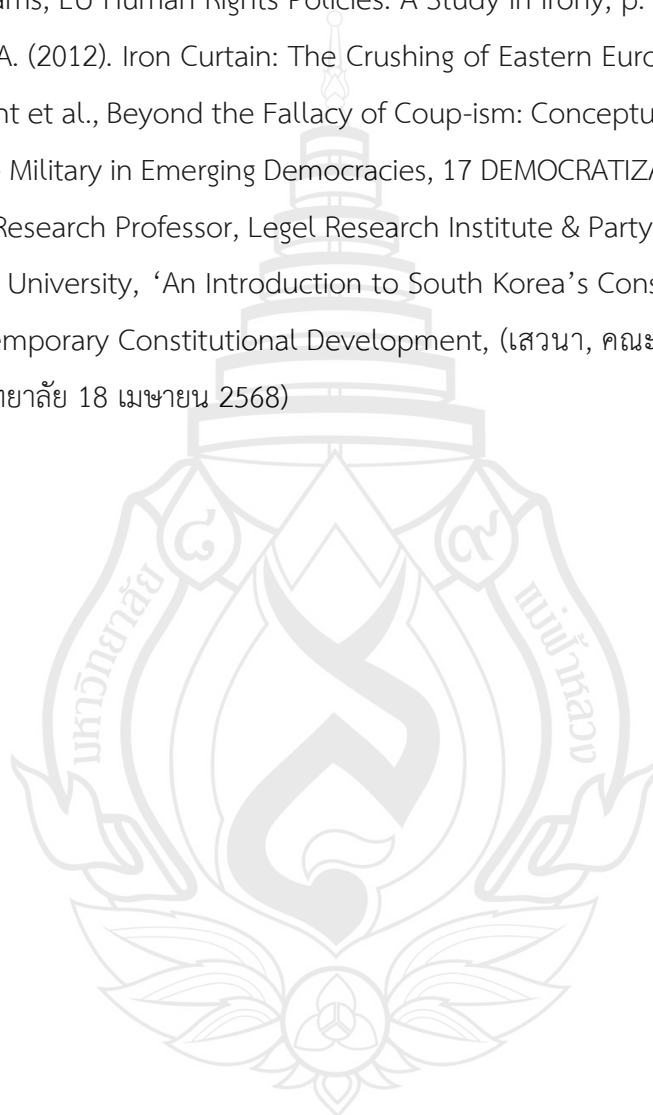
AMNESTY INTERNATIONAL, REPORT OF AN AMNESTY INTERNATIONAL MISSION TO THE REPUBLIC OF THE PHILIPPINES 20-27 (1976).

Andrew Williams, EU Human Rights Policies: A Study in Irony, p. 114

Applebaum, A. (2012). Iron Curtain: The Crushing of Eastern Europe, 1944-1956.

Aurel Croissant et al., Beyond the Fallacy of Coup-ism: Conceptualizing Civilian Control of the Military in Emerging Democracies, 17 DEMOCRATIZATION (2010) 950, 956.

Jeong In-Yu, Research Professor, Legal Research Institute & Party Law Research Center, Korea University, ‘An Introduction to South Korea’s Constitutional System and Contemporary Constitutional Development, (เสวนา, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 18 เมษายน 2568)

ภาคผนวก ก

องค์กรและตราสารด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและภูมิภาค

1. ระดับสากล

องค์การสหประชาชาติ

- 1) กฎบัตรสหประชาชาติ (UN CHARTER)
- 2) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UNHCR)
- 3) กองกำลังรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ (Mission des Nations Unies en République Centrafricaine: MINURCA)

2. ระดับภูมิภาค

ทวีปแอฟริกา

- 1) กฎบัตรแอฟริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและประชาชน (African Charter on Human and Peoples' Rights)
- 2) ประชาคมเศรษฐกิจแห่งรัฐแอฟริกาตะวันตก (The Economic Community of West African States: ECOWAS)
- 3) องค์การเอกภาพแอฟริกา (Organization of African Unity: OAU)
- 4) สหภาพแอฟริกา (AU)
- 5) คณะมนตรีสันติภาพและความมั่นคงแห่งสหภาพแอฟริกา (African Union Peace and Security Council)

ทวีปเอเชีย

- 1) กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter)
- 2) ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Declaration on Human Rights)

ทวีปยุโรป

- 1) อนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (European Convention on Human Rights)
- 2) ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป (European Court of Human Rights)

ทวีปอเมริกา

- 1) องค์การรัฐอเมริกัน (The Organization of American States: OAS)

ภาคผนวก ข

ตารางแสดงประเทศที่ให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ตารางที่ ข1 ประเทศที่ให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ทวีป	รายชื่อประเทศที่รับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
ทวีปแอฟริกา (Africa Region)	1.Algeria, 2.Angola, 3.Benin, 4.Botswana, 5.Burkina Faso, 6.Burundi, 7.Cameroon, 8.Cabo Verde, 9.Central African Republic, 10.Chad, 11.Comoros, 12.Congo, 13.Côte d'Ivoire, 14.Democratic Republic of the Congo, 15. Djibouti, 16.Egypt, 17.Equatorial Guinea, 18.Eritrea, 19.Eswatini, 20.Ethiopia, 21.Gabon, 22.Gambia, 23.Ghana, 24.Guinea, 25.Guinea-Bissau, 26.Kenya, 27.Lesotho, 28.Liberia, 29.Libya, 30.Madagascar, 31.Malawi, 32.Mali, 33.Mauritania, 34.Mauritius, 35.Morocco, 36.Mozambique, 37.Namibia, 38.Niger, 39.Nigeria, 40.Rwanda, 41.Sao Tome and Principe, 42.Senegal, 43.Seychelles, 44.Sierra Leone, 45.Somalia, 46.South Africa, 47.South Sudan, 48.Sudan, 49.Tanzania, 50.Togo, 51.Tunisia, 52.Uganda, 53.Zambia, 54.Zimbabwe
ทวีปอเมริกา (Americas Region)	<u>ทวีปอเมริกาเหนือ</u> 1.Antigua and Barbuda, 2. Bahamas, 3. Barbados, 4. Belize, 5.Canada, 6.Costa Rica, 7.Cuba, 8.Dominica, 9.Dominican Republic, 10.El Salvador, 11.Grenada, 12.Guatemala, 13.Haiti, 14.Honduras, 15.Jamaica, 16.Mexico, 17.Nicaragua, 18.Panama, 19.Saint Kitts and Nevis, 20.Saint Lucia, 21.Saint Vincent and the Grenadines, 22.United States of America <u>ทวีปอเมริกาใต้</u> 1.Argentina, 2. Bolivia, 3.Brazil, 4.Chile, 5.Colombia, 6.Ecuador, 7.Guyana, 8.Paraguay, 9.Peru, 10.Suriname, 11.Trinidad and Tobago, 12.Uruguay, 13.Venezuela

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ทวีป	รายชื่อประเทศที่รับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
ทวีปเอเชีย (Asia Pacific Region)	1.Afghanistan, 2. Armenia, 3.Azerbaijan, 4.Bahrain, 5.Bangladesh, 6.Bhutan, 7. Brunei, 8. Cambodia, 9. China, 10. Cyprus, 11. Georgia, 12. India, 13. Indonesia, 14.Iran, 15.Iraq, 16. Israel, 17. Japan, 18. Jordan, 19. Kazakhstan, 20. Kuwait, 21. Kyrgyzstan, 22. Laos, 23. Lebanon, 24. Malaysia, 25. Maldives, 26.Mongolia, 27.Myanmar, 28.Nepal, 29. North Korea, 30. Oman, 31.Palestine, 32.Philippines, 33.Qatar, 34.Saudi Arabia, 35. Singapore, 36.South Korea, 37.Sri Lanka, 38. Syria, 39. Tajikistan, 40.Thailand, 41.Timor-Leste, 42.Türkiye, 43.Turkmenistan, 44.United Arab Emirates, 45. Uzbekistan, 46.Vietnam, 47.Yemen
ทวีปออสเตรเลียและหมู่ เกาะในมหาสมุทร แปซิฟิก (ภูมิภาคโอเชียเนีย)	1. Australia, 2. Cook Islands, 3. Fiji, 4. Kiribati, 5.Marshall Islands, 6.Micronesia, 7.Nauru, 8.New Zealand, 9.Palau, 10.Papua New Guinea, 11.Samoa, 12.Solomon Islands, 13.Tonga, 14.Tuvalu, 15.Vanuatu
ทวีปยุโรป (Europe and Central Asia Region)	1.Albania, 2. Andorra, 3.Austria, 4.Belarus, 5.Belgium, 6.Bosnia and Herzegovina, 7.Bulgaria, 8.Croatia, 9.Czechia, 10.Denmark, 11.Estonia, 12. Finland, 13.France, 14.Germany, 19.Greece, 20.Hungary, 21.Iceland, 22.Italy, 23.Latvia, 24.Liechtenstein, 25.Lithuania, 26.Luxembourg, 27. Malta, 28.Moldova, 29.Monaco, 30.Montenegro, 31.Netherlands, 32. North Macedonia, 33.Norway, 34.Poland, 35.Portugal, 36.Romania, 37.Russian, 38.San Marino, 39.Serbia, 40.Slovakia, 41.Slovenia, 42.Spain, 43.Sweden, 44.Switzerland, 45.Ukraine, 46.United Kingdom 47.Vatican

ภาคผนวก ค

ตารางแสดงประเทศให้การรับรองในตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ
การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจากการทำรัฐประหาร

ตารางที่ ค1 ประเทศให้การรับรองในตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิ
มนุษยชนจากการทำรัฐประหาร

REGION	COUNTRY	ICCPR	ICESCR	CAT	CED
ทวีปแอฟริกา (Africa Region)	Algeria	✓ 12 Sep 1989	✓ 12 Sep 1989	✓ 12 Sep 1989	Signature 06 Feb 2007
	Angola	✓ 02 Oct 2019	✓ 10 Jan 1992	✓ 02 Oct 2019	Signature 24 Sep 2014
	Benin	✓ 12 Mar 1992	✓ 12 Mar 1992	✓ 12 Mar 1992	✓ 02 Nov 2017
	Botswana	✓ 08 Sep 2000	✗	✓ 08 Sep 2000	✗
	Burkina Faso	✓ 04 Jan 1999	✓ 04 Jan 1999	✓ 04 Jan 1999	✓ 03 Dec 2009
	Burundi	✓ 09 May 1990	✓ 09 May 1990	✓ 18 Feb 1993	Signature 06 Feb 2007
	Cameroon	✓ 27 Jun 1984	✓ 27 Jun 1984	✓ 19 Dec 1986	Signature 06 Feb 2007
	Cabo Verde	✓ 06 Aug 1993	✓ 06 Aug 1993	✓ 04 Jun 1992	✓ 20 Dec 2022
	Central African Republic	✓ 08 May 1981	✓ 08 May 1981	✓ 11 Oct 2016	✓ 11 Oct 2016
	Chad	✓ 09 Jun 1995	✓ 09 Jun 1995	✓ 09 Jun 1995	Signature 06 Feb 2007
	Comoros	Signature 25 Sep 2008	Signature 25 Sep 2008	✓ 25 May 2017	Signature 06 Feb 2007
	Congo	✓ 05 Oct 1983	✓ 05 Oct 1983	✓ 30 Jul 2003	Signature 06 Feb 2007
	Côte d'Ivoire	✓ 26 Mar 1992	✓ 26 Mar 1992	✓ 18 Dec 1995	✗
	Democratic Republic of the Congo	✓ 01 Nov 1976	✓ 01 Nov 1976	✓ 18 Mar 1996	✗
	Djibouti	✓ 05 Nov 2002	✓ 05 Nov 2002	✓ 05 Nov 2002	✗

ตารางที่ ค1 (ต่อ)

REGION	COUNTRY	ICCPR	ICESCR	CAT	CED
	Egypt	✓ 14 Jan 1982	✓ 14 Jan 1982	✓ 25 Jun 1986	✗
	Equatorial Guinea	✓ 25 Sep 1987	✓ 25 Sep 1987	✓ 08 Oct 2002	✗
	Eritrea	✓ 22 Jan 2002	✓ 17 Apr 2001	✓ 25 Sep 2014	✗
	Eswatini	✓ 26 Mar 2004	✓ 26 Mar 2004	✓ 26 Mar 2004	Signature 25 Sep 2007
	Ethiopia	✓ 11 Jun 1993	✓ 11 Jun 1993	✓ 14 Mar 1994	✗
	Gabon	✓ 21 Jan 1983	✓ 21 Jan 1983	✓ 08 Sep 2000	✓ 19 Jan 2011
	Gambia	✓ 28 Sep 2018	✓ 29 Dec 1978	✓ 28 Sep 2018	✓ 28 Sep 2018
	Ghana	✓ 07 Sep 2000	✓ 07 Sep 2000	✓ 07 Sep 2000	Signature 06 Feb 2007
	Guinea	✓ 24 Jan 1978	✓ 24 Jan 1978	✓ 10 Oct 1989	✗
	Guinea-Bissau	✓ 01 Nov 2010	✓ 02 Jul 1992	✓ 24 Sep 2013	Signature 24 Sep 2013
	Kenya	✓ 01 May 1972	✓ 01 May 1972	✓ 21 Feb 1997	Signature 06 Feb 2007
	Lesotho	✓ 09 Sep 1992	✓ 09 Sep 1992	✓ 12 Nov 2001	✓ 06 Dec 2013
	Liberia	✓ 22 Sep 2004	✓ 22 Sep 2004	✓ 22 Sep 2004	✗
	Libya	✓ 15 May 1970	✓ 15 May 1970	✓ 16 May 1989	✗
	Madagascar	✓ 21 Jun 1971	✓ 22 Sep 1971	✓ 13 Dec 2005	Signature 06 Feb 2007
	Malawi	✓ 22 Dec 1993	✓ 22 Dec 1993	✓ 11 Jun 1996	✓ 14 Jul 2017
	Mali	✓ 16 Jul 1974	✓ 16 Jul 1974	✓ 26 Feb 1999	✓ 01 Jul 2009
	Mauritania	✓ 17 Nov 2004	✓ 17 Nov 2004	✓ 17 Nov 2004	✓ 03 Oct 2012
	Mauritius	✓ 12 Dec 1973	✓ 12 Dec 1973	✓ 09 Dec 1992	✗
	Morocco	✓ 03 May 1979	✓ 03 May 1979	✓ 21 Jun 1993	✓ 14 May 2013

ตารางที่ ค1 (ต่อ)

REGION	COUNTRY	ICCPR	ICESCR	CAT	CED
	Mozambique	✓ 21 Jul 1993	✗	✓ 14 Sep 1999	Signature 24 Dec 2008
	Namibia	✓ 28 Nov 1994	✓ 28 Nov 1994	✓ 28 Nov 1994	✗
	Niger	✓ 07 Mar 1986	✓ 07 Mar 1986	✓ 05 Oct 1998	✓ 24 Jul 2015
	Nigeria	✓ 29 Jul 1993	✓ 29 Jul 1993	✓ 28 Jun 2001	✓ 27 Jul 2009
	Rwanda	✓ 16 Apr 1975	✓ 16 Apr 1975	✓ 15 Dec 2008	✗
	Sao Tome and Principe	✓ 10 Jan 2017	✓ 10 Jan 2017	✓ 10 Jan 2017	✗
	Senegal	✓ 13 Feb 1978	✓ 13 Feb 1978	✓ 21 Aug 1986	✓ 11 Dec 2008
	Seychelles	✓ 05 May 1992	✓ 05 May 1992	✓ 05 May 1992	✓ 18 Jan 2017
	Sierra Leone	✓ 23 Aug 1996	✓ 23 Aug 1996	✓ 25 Apr 2001	Signature 06 Feb 2007
	Somalia	✓ 24 Jan 1990	✓ 24 Jan 1990	✓ 24 Jan 1990	✗
	South Africa	✓ 10 Dec 1998	✓ 12 Jan 2015	✓ 10 Dec 1998	✗
	South Sudan	✗	✗	✓ 30 Apr 2015	✗
	Sudan	✓ 18 Mar 1986	✓ 18 Mar 1986	✓ 10 Aug 2021	✓ 10 Aug 2021
	Tanzania (United Republic of Tanzania)	✓ 11 Jun 1976	✓ 11 Jun 1976	✗	Signature 29 Sep 2008
	Togo	✓ 24 May 1984	✓ 24 May 1984	✓ 18 Nov 1987	✓ 21 Jul 2014
	Tunisia	✓ 18 Mar 1969	✓ 18 Mar 1969	✓ 23 Sep 1988	✓ 29 Jun 2011
	Uganda	✓ 21 Jun 1995	✓ 21 Jan 1987	✓ 03 Nov 1986	Signature 06 Feb 2007
	Zambia	✓ 10 Apr 1984	✓ 10 Apr 1984	✓ 07 Oct 1998	✓ 04 Apr 2011
	Zimbabwe	✓ 13 May 1991	✓ 13 May 1991	✗	✗

ตารางที่ ค1 (ต่อ)

REGION	COUNTRY	ICCPR	ICESCR	CAT	CED
ทวีปอเมริกา (Americas Region)	<u>ทวีปอเมริกา</u> <u>เหนือ</u>	✓	✓	✓	✗
	Antigua and Barbuda	03 Jul 2019	03 Jul 2019	19 Jul 1993	
	Bahamas	✓ 23 Dec 2008	✓ 23 Dec 2008	✓ 31 May 2018	✗
	Barbados	✓ 05 Jan 1973	✓ 05 Jan 1973	✗	✗
	Belize	✓ 10 Jun 1996	✓ 09 Mar 2015	✓ 17 Mar 1986	✓ 14 Aug 2015
	Canada	✓ 19 May 1976	✓ 19 May 1976	✓ 24 Jun 1987	✗
	Costa Rica	✓ 29 Nov 1968	✓ 29 Nov 1968	✓ 11 Nov 1993	✓ 16 Feb 2012
	Cuba	Signature 28 Feb 2008	Signature 28 Feb 2008	✓ 17 May 1995	✓ 02 Feb 2009
	Dominica	✓ 17 Jun 1993	✓ 17 Jun 1993	✗	✓ 13 May 2019
	Dominican Republic	✓ 04 Jan 1978	✓ 04 Jan 1978	✓ 24 Jan 2012	Signature 26 Sep 2018
	El Salvador	✓ 30 Nov 1979	✓ 30 Nov 1979	✓ 17 Jun 1996	✗
	Grenada	✓ 06 Sep 1991	✓ 06 Sep 1991	✓ 26 Sep 2019	Signature 06 Feb 2007
	Guatemala	✓ 05 May 1992	✓ 19 May 1988	✓ 05 Jan 1990	✗
	Haiti	✓ 06 Feb 1991	✓ 08 Oct 2013	Signature 16 Aug 2013	Signature 06 Feb 2007
	Honduras	✓ 25 Aug 1997	✓ 17 Feb 1981	✓ 05 Dec 1996	✓ 01 Apr 2008
	Jamaica	✓ 03 Oct 1975	✓ 03 Oct 1975	✗	✗
	Mexico	✓ 23 Mar 1981	✓ 23 Mar 1981	✓ 23 Jan 1986	✓ 18 Mar 2008
	Nicaragua	✓ 12 Mar 1980	✓ 12 Mar 1980	✓ 05 Jul 2005	✗
	Panama	✓ 08 Mar 1977	✓ 08 Mar 1977	✓ 24 Aug 1987	✓ 24 Jun 2011
	Saint Kitts and Nevis	✗	✗	✓ 21 Sep 2020	✗

ตารางที่ ค1 (ต่อ)

REGION	COUNTRY	ICCPR	ICESCR	CAT	CED
ทวีปอเมริกาใต้	Saint Lucia	Signature 22 Sep 2011	✗	✗	✗
	Saint Vincent and the Grenadines	✓ 09 Nov 1981	✓ 09 Nov 1981	✓ 01 Aug 2001	Signature 29 Mar 2010
	United States of America	✓ 08 Jun 1992	Signature 05 Oct 1977	✓ 21 Oct 1994	✗
	Argentina	✓ 08 Aug 1986	✓ 08 Aug 1986	✓ 24 Sep 1986	✓ 14 Dec 2007
	Bolivia	✓ 21 Jul 2013	✓ 12 Aug 1982	✓ 12 Apr 1999	✓ 17 Dec 2008
	Brazil	✓ 24 Jan 1992	✓ 24 Jan 1992	✓ 28 Sep 1989	✓ 29 Nov 2010
	Chile	✓ 10 Feb 1972	✓ 10 Feb 1972	✓ 30 Sep 1988	✓ 08 Dec 2009
	Colombia	✓ 29 Oct 1969	✓ 29 Oct 1969	✓ 08 Dec 1987	✓ 11 Jul 2012
	Ecuador	✓ 06 Mar 1969	✓ 06 Mar 1969	✓ 30 Mar 1988	✓ 20 Oct 2009
	Guyana	✓ 15 Feb 1977	✓ 15 Feb 1977	✓ 19 May 1988	✗
	Paraguay	✓ 10 Jun 1992	✓ 10 Jun 1992	✓ 12 Mar 1990	✓ 03 Aug 2010
	Peru	✓ 28 Apr 1978	✓ 28 Apr 1978	✓ 07 Jul 1988	✓ 26 Sep 2012
	Suriname	✓ 28 Apr 1978	✓ 28 Apr 1978	✓ 07 Jul 1988	✓ 26 Sep 2012
	Trinidad and Tobago	✓ 21 Dec 1978	✓ 08 Dec 1978	✗	✗
	Uruguay	✓ 01 Apr 1970	✓ 01 Apr 1970	✓ 24 Oct 1986	✓ 04 Mar 2009
	Venezuela	✓ 10 May 1978	✓ 10 May 1978	✓ 29 Jul 1991	Signature 21 Oct 2008
ทวีปเอเชีย (Asia Pacific Region)	Afghanistan	✓ 24 Jan 1983	✓ 24 Jan 1983	✓ 01 Apr 1987	✗
	Armenia	✓ 23 Jun 1993	✓ 13 Sep 1993	✓ 13 Sep 1993	✓ 24 Jan 2011
	Azerbaijan	✓ 13 Aug 1992	✓ 13 Aug 1992	✓ 16 Aug 1996	Signature 06 Feb 2007
	Bahrain	✓ 20 Sep 2006	✓ 27 Sep 2007	✓ 06 Mar 1998	✗

ตารางที่ ค1 (ต่อ)

REGION	COUNTRY	ICCPR	ICESCR	CAT	CED
	Bangladesh	✓ 06 Sep 2000	✓ 05 Oct 1998	✓ 05 Oct 1998	✗
	Bhutan	✗	✗	✗	✗
	Brunei	✗	✗	Signature 22 Sep 2015	✗
	Cambodia	✓ 26 May 1992	✓ 26 May 1992	✓ 15 Oct 1992	✓ 27 Jun 2013
	China	Signature 05 Oct 1998	✓ 27 Mar 2001	✓ 04 Oct 1988	✗
	Cyprus	✓ 02 Apr 1969	✓ 02 Apr 1969	✓ 18 Jul 1991	✗
	Georgia	✓ 03 May 1994	✓ 03 May 1994	✓ 26 Oct 1994	✗
	India	✓ 10 Apr 1979	✓ 10 Apr 1979	Signature 14 Oct 1997	Signature 06 Feb 2007
	Indonesia	✓ 23 Feb 2006	✓ 23 Feb 2006	✓ 28 Oct 1998	Signature 27 Sep 2010
	Iran	✓ 24 Jun 1975	✓ 24 Jun 1975	✗	✗
	Iraq	✓ 25 Jan 1971	✓ 25 Jan 1971	✓ 07 Jul 2011	✓ 23 Nov 2010
	Israel	✓ 03 Oct 1991	✓ 03 Oct 1991	✓ 03 Oct 1991	✗
	Japan	✓ 21 Jun 1979	✓ 21 Jun 1979	✓ 29 Jun 1999	✓ 23 Jul 2009
	Jordan	✓ 28 May 1975	✓ 28 May 1975	✓ 13 Nov 1991	✗
	Kazakhstan	✓ 24 Jan 2006	✓ 24 Jan 2006	✓ 26 Aug 1998	✓ 27 Feb 2009
	Kuwait	✓ 21 May 1996	✓ 21 May 1996	✓ 08 Mar 1996	✗
	Kyrgyzstan	✓ 07 Oct 1994	✓ 07 Oct 1994	✓ 05 Sep 1997	✗
	Laos	✓ 25 Sep 2009	✓ 13 Feb 2007	✓ 26 Sep 2012	Signature 29 Sep 2008
	Lebanon	✓ 03 Nov 1972	✓ 03 Nov 1972	✓ 05 Oct 2000	Signature 06 Feb 2007
	Malaysia	✗	✗	✗	✗
	Maldives	✓ 19 Sep 2006	✓ 19 Sep 2006	✓ 20 Apr 2004	Signature 06 Feb 2007

ตารางที่ ค1 (ต่อ)

REGION	COUNTRY	ICCPR	ICESCR	CAT	CED
	Mongolia	✓ 18 Nov 1974	✓ 18 Nov 1974	✓ 24 Jan 2002	✓ 12 Feb 2015
	Myanmar	✗	✓ 06 Oct 2017	✗	✗
	Nepal	✓ 14 May 1991	✓ 14 May 1991	✓ 14 May 1991	✗
	North Korea (Democratic People's Republic of Korea)	✓ 14 Sep 1981	✗	✓ 14 Sep 1981	✗
	Oman	✗	✓ 09 Jun 2020	✓ 09 Jun 2020	✓ 12 Jun 2020
	Palestine	✓ 02 Apr 2014	✓ 02 Apr 2014	✓ 02 Apr 2014	✓ 02 Apr 2014
	Philippines	✓ 23 Oct 1986	✓ 07 Jun 1974	✓ 18 Jun 1986	✗
	Qatar	✓ 21 May 2018	✓ 21 May 2018	✓ 11 Jan 2000	✗
	Saudi Arabia	✗	✗	✓ 23 Sep 1997	✗
	Singapore	✗	✗	✗	✗
	South Korea (Republic of Korea)	✓ 10 Apr 1990	✓ 10 Apr 1990	✓ 09 Jan 1995	✓ 04 Jan 2023
	Sri Lanka	✓ 11 Jun 1980	✓ 11 Jun 1980	✓ 03 Jan 1994	✓ 25 May 2016
	Syria	✓ 21 Apr 1969	✓ 21 Apr 1969	✓ 19 Aug 2004	✗
	Tajikistan	✓ 04 Jan 1999	✓ 04 Jan 1999	✓ 11 Jan 1995	✗
	Thailand	✓ 29 Oct 1996	✓ 05 Sep 1999	✓ 02 Oct 2007	Signature 09 Jan 2012
	Timor-Leste	✓ 18 Sep 2003	✓ 16 Apr 2003	✓ 16 Apr 2003	✗
	Türkiye	✓ 23 Sep 2003	✓ 23 Sep 2003	✓ 02 Aug 1988	✗
	Turkmenistan	✓ 01 May 1997	✓ 01 May 1997	✓ 25 Jun 1999	✗
	United Arab Emirates	✗	✗	✓ 19 Jul 2012	✗

ตารางที่ ค1 (ต่อ)

REGION	COUNTRY	ICCPR	ICESCR	CAT	CED
ทวีปยุโรป (Europe and Central Asia Region)	Uzbekistan	✓ 23 Dec 2008	✓ 28 Sep 1995	✓ 28 Sep 1995	✗
	Vietnam	✓ 24 Sep 1982	✓ 24 Sep 1982	✓ 05 Feb 2015	✗
	Yemen	✓ 09 Feb 1987	✓ 09 Feb 1987	✓ 05 Nov 1991	✗
	Albania	✓ 04 Oct 1991	✓ 04 Oct 1991	✓ 11 May 1994	✓ 08 Nov 2007
	Andorra	✓ 22 Sep 2006	✗	✓ 22 Sep 2006	✗
	Austria	✓ 10 Sep 1978	✓ 10 Sep 1978	✓ 29 Jul 1987	✓ 07 Jun 2012
	Belarus	✓ 12 Nov 1973	✓ 12 Nov 1973	✓ 13 Mar 1987	✗
	Belgium	✓ 21 Apr 1983	✓ 21 Apr 1983	✓ 25 Jun 1999	✓ 02 Jun 2011
	Bosnia and Herzegovina	✓ 01 Sep 1993	✓ 01 Sep 1993	✓ 01 Sep 1993	✓ 30 Mar 2012
	Bulgaria	✓ 21 Sep 1970	✓ 21 Sep 1970	✓ 16 Dec 1986	Signature 24 Sep 2008
	Croatia	✓ 12 Oct 1992	✓ 12 Oct 1992	✓ 12 Oct 1992	✓ 31 Jan 2022
	Czechia	✓ 22 Feb 1993 (d)	✓ 22 Feb 1993 (d)	✓ 22 Feb 1993 (d)	✓ 08 Feb 2017
	Denmark	✓ 06 Jan 1972	✓ 06 Jan 1972	✓ 27 May 1987	✓ 13 Jan 2022
	Estonia	✓ 21 Oct 1991	✓ 21 Oct 1991	✓ 21 Oct 1991	✗
	Finland	✓ 19 Aug 1975	✓ 19 Aug 1975	✓ 30 Aug 1989	✓ 24 Mar 2023
	France	✓ 04 Nov 1980	✓ 04 Nov 1980	✓ 18 Feb 1986	✓ 23 Sep 2008
	Germany	✓ 17 Dec 1973	✓ 17 Dec 1973	✓ 01 Oct 1990	✓ 24 Sep 2009
	Greece	✓ 05 May 1997	✓ 16 May 1985	✓ 06 Oct 1988	✓ 09 Jul 2015
	Hungary	✓ 17 Jan 1974	✓ 17 Jan 1974	✓ 15 Apr 1987	✗
	Iceland	✓ 22 Aug 1979	✓ 22 Aug 1979	✓ 23 Oct 1996	Signature 01 Oct 2008
	Italy	✓ 15 Sep 1978	✓ 15 Sep 1978	✓ 12 Jan 1989	✓ 08 Oct 2015

ตารางที่ ค1 (ต่อ)

REGION	COUNTRY	ICCPR	ICESCR	CAT	CED
	Latvia	✓ 14 Apr 1992	✓ 14 Apr 1992	✓ 14 Apr 1992	✗
	Liechtenstein	✓ 10 Dec 1998	✓ 10 Dec 1998	✓ 02 Nov 1990	Signature 01 Oct 2007
	Lithuania,	✓ 20 Nov 1991	✓ 20 Nov 1991	✓ 01 Feb 1996	✓ 14 Aug 2013
	Luxembourg	✓ 18 Aug 1983	✓ 18 Aug 1983	✓ 29 Sep 1987	✓ 01 Apr 2022
	Malta	✓ 13 Sep 1990	✓ 13 Sep 1990	✓ 13 Sep 1990	✓ 27 Mar 2015
	Moldova	✓ 26 Jan 1993	✓ 26 Jan 1993	✓ 28 Nov 1995	Signature 06 Feb 2007
	Monaco	✓ 28 Aug 1997	✓ 28 Aug 1997	✓ 06 Dec 1991	Signature 06 Feb 2007
	Montenegro	✓ 23 Oct 2006 (d)	✓ 23 Oct 2006 (d)	✓ 23 Oct 2006 (d)	✓ 20 Sep 2011
	Netherlands	✓ 11 Dec 1978	✓ 11 Dec 1978	✓ 21 Dec 1988	✓ 23 Mar 2011
	North Macedonia	✓ 18 Jan 1994 (d)	✓ 12 Dec 1994 (d)	✓ 12 Dec 1994 (d)	Signature 06 Feb 2007
	Norway	✓ 13 Sep 1972	✓ 13 Sep 1972	✓ 09 Jul 1986	✓ 22 Aug 2019
	Poland	✓ 18 Mar 1977	✓ 18 Mar 1977	✓ 26 Jul 1989	Signature 25 Jun 2013
	Portugal	✓ 15 Jun 1978	✓ 31 Jul 1978	✓ 09 Feb 1989	✓ 27 Jan 2014
	Romania	✓ 09 Dec 1974	✓ 09 Dec 1974	✓ 18 Dec 1990	Signature 03 Dec 2008
	Russian	✓ 16 Oct 1973	✓ 16 Oct 1973	✓ 03 Mar 1987	✗
	San Marino	✓ 18 Oct 1985	✓ 18 Oct 1985	✓ 27 Nov 2006	✗
	Serbia	✓ 12 Mar 2001 (d)	✓ 12 Mar 2001 (d)	✓ 12 Mar 2001 (d)	✓ 18 May 2011
	Slovakia	✓ 28 May 1993 (d)	✓ 28 May 1993 (d)	✓ 28 May 1993 (d)	✓ 15 Dec 2014
	Slovenia	✓ 06 Jul 1992 (d)	✓ 06 Jul 1992 (d)	✓ 16 Jul 1993	✓ 15 Dec 2021
	Spain	✓ 27 Apr 1977	✓ 27 Apr 1977	✓ 21 Oct 1987	✓ 24 Sep 2009

ตารางที่ ค1 (ต่อ)

REGION	COUNTRY	ICCPR	ICESCR	CAT	CED
ทวีปออสเตรเลีย และหมู่เกาะใน มหาสมุทร แปซิฟิก (ภูมิภาค โอเชียเนีย)	Sweden	✓ 06 Dec 1971	✓ 06 Dec 1971	✓ 08 Jan 1986	Signature 06 Feb 2007
	Switzerland	✓ 18 Jun 1992	✓ 18 Jun 1992	✓ 02 Dec 1986	✓ 02 Dec 2016
	Ukraine	✓ 12 Nov 1973	✓ 12 Nov 1973	✓ 24 Feb 1987	✓ 14 Aug 2015
	United Kingdom	✓ 20 May 1976	✓ 20 May 1976	✓ 08 Dec 1988	✗
	Vatican (Holy See)	✗	✗	✓ 26 Jun 2002	✗
	Australia	✓ 13 Aug 1980	✓ 10 Dec 1975	✓ 08 Aug 1989	✗
	Cook Islands	✗	✗	✗	✗
	Fiji	✓ 16 Aug 2018	✓ 16 Aug 2018	✓ 14 Mar 2016	✓ 19 Aug 2019
	Kiribati	✗	✗	✓ 22 Jul 2019	✗
	Marshall Islands	✓ 12 Mar 2018	✓ 12 Mar 2018	✓ 12 Mar 2018	✗
	Micronesia	✗	✗	✗	✗
	Nauru	Signature 12 Nov 2001	✗	✓ 26 Sep 2012	✗
	New Zealand	✓ 28 Dec 1978	✓ 28 Dec 1978	✓ 10 Dec 1989	✗
	Palau	Signature 20 Sep 2011	Signature 20 Sep 2011	Signature 20 Sep 2011	Signature 20 Sep 2011
	Papua New Guinea	✓ 21 Jul 2008	✓ 21 Jul 2008	✗	✗
	Samoa	✓ 15 Feb 2008	✗	✓ 28 Mar 2019	✓ 27 Nov 2012
	Solomon Islands	✗	✓ 17 Mar 1982 (d)	✗	✗
	Tonga	✗	✗	✗	✗
	Tuvalu	✗	✗	✗	✗
	Vanuatu	✓ 21 Nov 2008	✗	✓ 12 Jul 2011	Signature 06 Feb 2007

ภาคผนวก ง

ตารางแสดงสภาพปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลกอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหารและหรือการกระทำอื่นใดที่เป็นการสนับสนุนการกระทำรัฐประหาร
นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945-ปัจจุบัน

ตารางที่ ง1 ทวีปอเมริกาเหนือ (ATTEMPT)

AMERICA	ATTEMPT								
NORTH	19xx- 1947	1948- 1958	1959- 1969	1970- 1980	1981- 1990	1991- 2000	2001- 2010	2011- 2020	2021- 20xx
คอสตาริกา (Costa Rica)		I							
คิวบา (Cuba)		I							
โดมินีกัน (Dominican Republic)			II						
เอลซัลวาดอร์ (El Salvador)				I					
เกรเนดา (Grenada)					II				
กัวเตมาลา (Republic of Guatemala)		IIII	III		III				
เฮติ (Haïti)		I		I	III	I			
ฮอนดูรัส (Honduras)		I	I						
ปานามา (Panama)			I		III				
	0	8	7	2	11	1			
TOTAL					29				

ตารางที่ ง2 ทวีปอเมริกาเหนือ (SUCCESS)

AMERICA	SUCCESS								
NORTH	19xx- 1947	1948- 1958	1959- 1969	1970- 1980	1981- 1990	1991- 2000	2001- 2010	2011- 2020	2021- 20xx
คอสตาริกา (Costa Rica)									
คิวบา (Cuba)		I							
โดมินิกัน (Dominican Republic)			III						
เอลซัลวาดอร์ (El Salvador)		I	II	II					
เกรเนดา (Grenada)									
กัวเตมาลา (Republic of Guatemala)									
เฮติ (Haiti)	I	III							
ฮอนดูรัส (Honduras)		I	I	III				I	
ปานามา (Panama)		II	I		I				
		12	7	5	6	2	1		
TOTAL					33				

ตารางที่ 3 ทวีปอเมริกาใต้ (ATTEMPT)

AMERICA	ATTEMPT								
SOUTH	19xx- 1947	1948- 1958	1959- 1969	1970- 1980	1981- 1990	1991- 2000	2001- 2010	2011- 2020	2021- 20xx
อาร์เจนตินา (Argentina)		III	IIIIII	II					
โบลิเวีย (Bolivia)	I	IIIII	II	IIII	III				
บราซิล (Brazil)		I	II						
ชิลี (Chile)				I					
โคลอมเบีย (Colombia)		I							
เอกวาดอร์ (Ecuador)		III	I	I	I	I			
เปรู (Peru)		III					II		
ปารากวัย (Paraguay)	II	II					II		
ซูรินาม (Suriname)					I				
อุรุกวัย (Uruguay)									
เวเนซุเอลา (Venezuela)	III	IIII	IIIIII			II	I	I	
	4	25	19	9	6	7	1	1	
TOTAL					72				

ตารางที่ ๔4 ทวีปอเมริกาใต้ (SUCCESS)

AMERICA SOUTH		SUCCESS							
		19xx-1947							
		1948- 1958	1959- 1969	1970- 1980	1981- 1990	1991- 2000	2001- 2010	2011- 2020	2021- 20xx
อาร์เจนตินา (Argentina)		II	IIIIII	III	II				
โบลิเวีย (Bolivia)		II	II	IIIIII	I			I	
บราซิล (Brazil)		II	II						
ชิลี (Chile)				I					
โคลอมเบีย (Colombia)	II	II							
เอกวาดอร์ (Ecuador)			II	II					
เปรู (Peru)		I	III	I					
ปารากวัย (Paraguay)		IIII			I				
ซูรินาม (Suriname)				I	I				
อุรุกวัย (Uruguay)				II					
เวเนซุเอลา (Venezuela)	2	II							
TOTAL		56	16	16	5			1	

ตารางที่ 7 ทวีปแอฟริกา (ATTEMPT)

AFRICA	ATTEMPT								
	19xx- 1947	1948- 1958	1959- 1969	1970- 1980	1981- 1990	1991- 2000	2001- 2010	2011- 2020	2021- 20xx
แอลจีเรีย (Algeria)			II						
แองโกลา (Angola)				I					
เบนิน (Benin)			I	II					
บูร์กินาฟาโซ (Burkina Faso)								I	
บุรุนดี (Burundi)			I			III	II	I	
แคเมอรูน (Cameroon)				I	II	II	I		
ชาด (Chad)				III		II	II		
คอโมโรส (Comoros)					II	IIII			
โกตดิวัวร์ (Cote d'Ivoire)							II		
คองโก (Congo)			II	III		I			
ประชาธิปไตย คองโก (Democratic Republic of the Congo)			II			I	I		
จิบูตี (Djibouti)						I			
อาหรับอียิปต์ (Arab Republic of Egypt)		I	I	I	I				

ตารางที่ 7 (ต่อ)

AFRICA	ATTEMPT									
	19xx-	1948-	1959-	1970-	1981-	1991-	2001-	2011-	2021-	
	1947	1958	1969	1980	1990	2000	2010	2020	20xx	
อิเควทอเรียลกินี (Equatorial Guinea)			I							
ประชาธิปไตย เอธิโอเปีย (Ethiopia)			I		I					
กาบอง (Gabon)			I					I		
แกมเบีย (Gambia)					I	I		I		
กานา (Ghana)			I	I	II					
กินี (Guinea)					I	I				
กินี-บิสเซา (Guinea- Bissau)						I	II	I		
เคนยา (Kenya)					I					
เลโซโท (Lesotho)						I		I		
ไลบีเรีย (Liberia)										
สังคมนิยม ประชาชน อาหรับลิเบีย (The Great Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya)				I		I		III		

ตารางที่ ๗ (ต่อ)

AFRICA	ATTEMPT								
	19xx-	1948-	1959-	1970-	1981-	1991-	2001-	2011-	2021-
	1947	1958	1969	1980	1990	2000	2010	2020	20xx
ตูนิเซีย (Tunisia)									
ยูกันดา (Uganda)				IIII	I				
แซมเบีย (Zambia)					I	I			
ซิมบับเว (Zimbabwe)					I				
	0	1	18	28	19	23	14	10	0
TOTAL	113								

ตารางที่ ๘ ทวีปแอฟริกา (SUCCESS)

AFRICA	SUCCESS								
	19xx-	1948-	1959-	1970-	1981-	1991-	2001-	2011-	2021-
	1947	1958	1969	1980	1990	2000	2010	2020	20xx
แอลจีเรีย (Algeria)			II			I		I	
แองโกลา (Angola)									
เบนิน (Benin)			IIII	I					
บูร์กินาฟาโซ (Burkina Faso)			I	I	IIII			I	II
บูรุนดี (Burundi)			I	I	I	I			
แคเมอรูน (Cameroon)			I		I	I			
ชาด (Chad)				I					I

ตารางที่ ๖8 (ต่อ)

AFRICA	SUCCESS								
	19xx- 1947	1948- 1958	1959- 1969	1970- 1980	1981- 1990	1991- 2000	2001- 2010	2011- 2020	2021- 20xx
คอโมโรส (Comoros)						I			
โกตดิวัวร์ (Cote d'Ivoire)						II			
คองโก (Congo)			II	I					
ประชาธิปไตย คองโก (Democratic Republic of the Congo)			I						
จิบูตี (Djibouti)									
อาหรับอียิปต์ (Arab Republic of Egypt)		II						II	
อิเควทอเรียลกินี (Equatorial Guinea)					I				
ประชาธิปไตย เอธิโอเปีย (Ethiopia)				II					
กาบอง (Gabon)									I
แกมเบีย (Gambia)						I			
กานา (Ghana)			II	III	I				
กินี (Guinea)					I		I		I

ตารางที่ ๖8 (ต่อ)

AFRICA	SUCCESS								
	19xx- 1947	1948- 1958	1959- 1969	1970- 1980	1981- 1990	1991- 2000	2001- 2010	2011- 2020	2021- 20xx
กินี-บิสเซา (Guinea-Bissau)									
เคนยา (Kenya)									
เลโซโท (Lesotho)									
ไลบีเรีย (Liberia)									
สังคมนิยม ประชาชน อาหรับลิเบีย (The Great Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya)									
มาดากัสการ์ (Madagascar)									
มาลี (Mali)									
อิสลาม มอริเตเนีย (Mauritania)									
โมร็อกโก (Morocco)									
โมซัมบิก (Mozambique)									
ไนเจอร์ (Niger)									

ตารางที่ ๘ (ต่อ)

AFRICA	SUCCESS								
	19xx-	1948-	1959-	1970-	1981-	1991-	2001-	2011-	2021-
	1947	1958	1969	1980	1990	2000	2010	2020	20xx
ไนจีเรีย (Nigeria)			I	I	II				
รวันดา (Rwanda)				I		I			
เซเนกัล (Senegal)									
เซเชลส์ (Seychelles)				I					
เซียร์ราลีโอน (Sierra Leone)			III			III			
โซมาเลีย (Somalia)			I						
ซูดาน (Sudan)	I		II		II	I		I	I
สวาซิแลนด์ (Swaziland)					I				
โตโก (Togo)			I				I		
ตูนิเซีย (Tunisia)					I			I	
ยูกันดา (Uganda)				III	I				
แซมเบีย (Zambia)									
ซิมบับเว (Zimbabwe)								I	
TOTAL		3	25	22	17	16	7	10	7
					107				

ตารางที่ 10 ทวีปยุโรป (SUCCESS)

EUROPE	SUCCESS								
	19xx-	1948-	1959-	1970-	1981-	1991-	2001-	2011-	2021-
	1947	1958	1969	1980	1990	2000	2010	2020	20xx
แอลเบเนีย (Albania)									
บัลแกเรีย (Bulgaria)					I				
เชโกสโลวาเกีย (Czechoslovakia)		I	I						
ฝรั่งเศส (France)									
เยอรมนีตะวันออก (East Germany)				I	I				
กรีซ (Greece)				I					
ฮังการี (Hungary)									
มอนเตเนโกร (Montenegro)									
โปแลนด์ (Poland)		I							
โปรตุเกส (Portugal)					II				
โรมาเนีย (Romania)									
รัสเซีย (Russia)									
สเปน (Spain)									
		5	2	4	5	0	0	0	0
TOTAL					16				

ภาคผนวก จ

ตารางสรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับการอ้างเหตุผลการก่อรัฐประหาร

ตารางที่ จ1 ทวีปอเมริกาเหนือ

ประเทศ (รวบรวมทั้งพยายาม และก่อรัฐประหาร สำเร็จ)	ระดับ รัฐธรรมนูญ	อ้างการทุจริต คอร์รัปชัน	อ้างการ บริหารงานของ รัฐบาล	อ้างวิกฤตทาง การเมืองและ เศรษฐกิจ	อ้างเผด็จการ คอมมิวนิสต์	อ้างเรื่องชาติ พันธุ์	อ้างความมั่นคง ของประเทศ	ผู้สนับสนุนอย่าง ไม่เป็นทางการ (ประเทศ)
คอสตาริกา (Costa Rica)			✓		✓		✓	
คิวบา (Cuba)			✓	✓			✓	
โดมินิกัน (Dominican Republic)			✓	✓	✓		✓	
เอลซัลวาดอร์ (El Salvador)			✓		✓			สหรัฐอเมริกา (1962,1965)
เกรเนดา (Grenada)			✓					สหรัฐอเมริกา (1979)

ตารางที่ จ1 (ต่อ)

ประเทศ (รวบรวมทั้งพยายาม และก่อรัฐประหาร สำเร็จ)	ระดับ รัฐธรรมนูญ	อ้างการทุจริต คอร์รัปชัน	อ้างการ บริหารงานของ รัฐบาล	อ้างวิกฤตทาง การเมืองและ เศรษฐกิจ	อ้างเผด็จการ คอมมิวนิสต์	อ้างเรื่องชาติ พันธุ์	อ้างความมั่นคง ของประเทศ	ผู้สนับสนุนอย่าง ไม่เป็นทางการ (ประเทศ)
เกรเนดา (Grenada)			✓					สหรัฐอเมริกา (1979)
กัวเตมาลา (Guatemala)			✓	✓			✓	
เฮติ (Haïti)	✓ (1954)		✓					สหรัฐอเมริกา (1954)
	✓ (1963)							
	✓ (1982)							
ฮอนดูรัส (Honduras)	✓ (1988)	✓	✓		✓		✓	สหรัฐอเมริกา (1950,1991)
ปานามา (Panama)			✓				✓	
	✓ (1968)							เอกวาดอร์ (1951)

ตารางที่ จ2 ทวีปอเมริกาใต้

ประเทศ (รวบรวมทั้งพยายามและ ก่อรัฐประหารสำเร็จ)	ระบับ รัฐธรรมนูญ	อ้างการ ทุจริต คอร์รัปชัน	อ้างการ บริหารงานของ รัฐบาล	อ้างวิกฤตทาง การเมืองและ เศรษฐกิจ	อ้างเผด็จการ คอมมิวนิสต์	อ้างเรื่องชาติ พันธุ์	อ้างความมั่นคง ของประเทศ	ผู้สนับสนุนอย่าง ไม่เป็นทางการ (ประเทศ)
อาร์เจนตินา (Argentina)		✓	✓		✓		✓	สหรัฐอเมริกา (1976)
โบลิเวีย (Bolivia)		✓	✓		✓		✓	
บราซิล (Brazil)					✓			
ชิลี (Chile)			✓					
โคลอมเบีย (Colombia)		✓	✓	✓	✓			
เอกวาดอร์ (Ecuador)	✓ (1972)		✓					สหรัฐอเมริกา (1963)
ปารากวัย (Paraguay)			✓					สหรัฐอเมริกา (1989)
เปรู (Peru)			✓					
ซูรินาม (Suriname)			✓	✓				
อุรุกวัย (Uruguay)			✓					
เวเนซุเอลา (Venezuela)	✓ (1948) ✓ (1962)							

ตารางที่ จ3 ทวีปเอเชีย

ประเทศ (รวบรวมทั้งพยายามและก่อ รัฐประหารสำเร็จ)	ระดับ รัฐธรรมนูญ	อ้างการ ทุจริต คอร์รัปชั่น	อ้างการ บริหารงาน ของรัฐบาล	อ้างวิกฤตทาง การเมืองและ เศรษฐกิจ	อ้างเผด็จการ คอมมิวนิสต์	อ้างเรื่องชาติ พันธุ์	อ้างความมั่นคง ของประเทศ	ผู้สนับสนุนอย่าง ไม่เป็นทางการ (ประเทศ)
อัฟกานิสถาน (Afghanistan)			✓				✓	
อาร์เมเนีย (Armenia)			✓	✓			✓	
อาเซอร์ไบจาน (Azerbaijan)			✓				✓	
บังกลาเทศ (Bangladesh)			✓	✓	✓		✓	ประเทศรัสเซีย 1992
กัมพูชา (Cambodia)		✓	✓		✓		✓	
ไซปรัส (Cyprus)			✓				✓	
อินโดนีเซีย (Indonesia)			✓				✓	
อิหร่าน (Iran)			✓	✓			✓	
อิรัก (Iraq)			✓	✓			✓	
ลาว (Lao)			✓	✓	✓		✓	
เลบานอน (Lebanon)			✓					
มัลดีฟส์ (Maldives)			✓					
มองโกเลีย (Mongolia)		✓	✓					
เมียนมา (Myanmar)		✓	✓	✓		✓	✓	
เนปาล (Nepal)							✓	
โอมาน (Oman)			✓	✓			✓	

ตารางที่ จ3 (ต่อ)

ประเทศ (รวบรวมทั้งพยายามและก่อ รัฐประหารสำเร็จ)	ระบ รัฐธรรมนูญ	อ้างการ ทุจริต คอร์รัปชัน	อ้างการ บริหารงาน ของรัฐบาล	อ้างวิกฤตทาง การเมืองและ เศรษฐกิจ	อ้างเผด็จการ คอมมิวนิสต์	อ้างเรื่องชาติ พันธุ์	อ้างความ มั่นคงของ ประเทศ	ผู้สนับสนุนอย่างไม่ เป็นทางการ (ประเทศ)
ปากีสถาน (Pakistan)			✓				✓	
ฟิลิปปินส์ (Philippines)			✓	✓	✓		✓	
กาตาร์ (Qatar)			✓					
เวียดนาม (Vietnam)			✓				✓	
ซาอุดีอาระเบีย (Saudi Arabia)							✓	
เกาหลีใต้ (South Korea)			✓				✓	
ซีเรีย (Syria)			✓	✓	✓		✓	
ทาจิกิสถาน (Tajikistan)			✓				✓	สหรัฐ ฯ 1949
ตุรกี (Turkey)		✓	✓	✓			✓	
เยเมนเหนือ (North Yemen)		✓	✓			✓	✓	
เยเมนใต้ (South Yemen)			✓		✓		✓	

ตารางที่ จ4 ทวีปแอฟริกา

ประเทศ (รวบรวมทั้งพยายามและก่อ รัฐประหารสำเร็จ)	ระดับ รัฐธรรมนูญ	อ้างการทุจริต คอร์รัปชั่น	อ้างการ บริหารงาน ของรัฐบาล	อ้างวิกฤตทาง การเมืองและ เศรษฐกิจ	อ้างเผด็จการ คอมมิวนิสต์	อ้างเรื่องชาติ พันธุ์	อ้างความมั่นคง ของประเทศ	ผู้สนับสนุน อย่างไม่ เป็น ทางการ (ประเทศ)
แอลจีเรีย (Algeria)	✓ (1965)	-	✓	✓	-	-	-	
แองโกลา (Angola)	-	-	✓	✓	-	-	✓	ไม่พบข้อมูล
เบนิน (Benin)	✓ (1963)	✓	-	-	-	✓	-	ไม่พบข้อมูล
บูร์กินาฟาโซ (Burkina Faso)	✓ (1965) ✓ (1966) ✓ (2014) ✓ (2022)	✓	✓	✓	-	-	✓	-
บุรุนดี (Burundi)	✓ (1966) ✓ (1987)	-	✓	✓	-	-	✓	
แคเมอรูน (Cameroon)		-	✓	-	-	-	✓	

ตารางที่ จ4 (ต่อ)

ประเทศ (รวบรวมทั้งพยายามและก่อ รัฐประหารสำเร็จ)	ระบ รัฐธรรมนูญ	อ้างการ ทุจริต คอร์รัปชัน	อ้างการ บริหารงาน ของรัฐบาล	อ้างวิกฤตทาง การเมืองและ เศรษฐกิจ	อ้างเผด็จการ คอมมิวนิสต์	อ้างเรื่องชาติพันธุ์	อ้างความมั่นคง ของประเทศ	ผู้สนับสนุน อย่างไม่ เป็น ทางการ (ประเทศ)
แอฟริกากลาง (Central African Republic)	✓ (1966)	-	-	✓	-	✓	✓	ประเทศ ฝรั่งเศส
ชาด (Chad)	✓ (1981)	-	✓	✓	-	-	✓	ประเทศ ฝรั่งเศส
คอโมโรส (Comoros)	✓ (1999)	✓	✓	✓	-	-	✓	
โกตดิวัวร์ (Cote d'Ivoire)	✓ (1999)	-	-	-	-	-	-	ประเทศบูร์ กินาฟาโซ
คองโก (Republic of the Congo)	-	-	✓	-	✓	-	-	
คองโก (Democratic Republic of the Congo)	-	-	✓	-	-	-	✓	
จิบูตี (Djibouti)	-	✓	-	-	-	-	-	

ตารางที่ จ4 (ต่อ)

ประเทศ (รวบรวมทั้งพยายามและก่อ รัฐประหารสำเร็จ)	ระดับ รัฐธรรมนูญ	อำนาจ ทุจริต คอร์รัปชัน	อำนาจ บริหารงาน ของรัฐบาล	อำนาจ วิกฤตทาง การเมืองและ เศรษฐกิจ	อำนาจ เผด็จการ คอมมิวนิสต์	อำนาจ เรื่อง ชาติ พันธุ์	อำนาจ ความมั่นคงของ ประเทศ	ผู้สนับสนุนอย่างไม่ เป็นทางการ (ประเทศ)
อียิปต์ (Egypt)	✓ (2011) ✓ (2013)	-	-	-	✓		✓	สหรัฐอเมริกา (2011) (2013 ประณาม)
อิเควทอเรียลกินี (Equatorial Guinea)	-	-	✓	✓	-	-	✓	ประเทศโมร็อกโก และประเทศสเปน
เอธิโอเปีย (Ethiopia)	✓ (1974)	-	✓	✓	✓	-	✓	
กาบอง (Gabon)		-	✓	-	✓	-	✓	
แกมเบีย (Gambia)	✓ (1994)	✓	✓	-	✓	-	✓	
กานา (Ghana)	✓ (1972)	✓	✓	-	-	-	✓	
กินี (Guinea)	✓ (1984) ✓ (2008) ✓ (2021)	-	-	-	-	✓	✓	

ตารางที่ จ4 (ต่อ)

ประเทศ (รวบรวมทั้งพยายามและก่อ รัฐประหารสำเร็จ)	ระงับ รัฐธรรมนูญ	อ้างการ ทุจริต คอร์รัปชัน	อ้างการ บริหารงาน ของรัฐบาล	อ้างวิกฤตทาง การเมืองและ เศรษฐกิจ	อ้างเผด็จการ คอมมิวนิสต์	อ้างเรื่องชาติพันธุ์	อ้างความมั่นคง ของประเทศ	ผู้สนับสนุน อย่างไม่ เป็น ทางการ (ประเทศ)
กินี-บิสเซา (Guinea-Bissau)	-	-	✓	✓	✓	-	✓	
เคนยา (Kenya)		✓	✓	✓	-	-	✓	
เลโซโท (Lesotho)		✓	✓	-	-	-	-	
ไลบีเรีย (Liberia)		✓	✓	-	-	-	✓	
ลิเบีย (Libya)		-	✓	-	-	-	-	
มาดากัสการ์ (Madagascar)		-	✓	-	-	-	-	
มาลี (Mali)	✓ (1991)	-	✓	✓	-	-	✓	
มอริเตเนีย (Mauritania)	✓ (1978)	✓	✓	-	-	✓	✓	
โมร็อกโก (Morocco)		✓	✓	-	-	-	✓	
โมซัมบิก (Mozambique)		-	✓	-	-	-	-	
ไนเจอร์ (Niger)	✓ (1974)	✓	✓	-	-	-	✓	
	✓ (1996)							

ตารางที่ จ4 (ต่อ)

ประเทศ (รวบรวมทั้งพยายามและก่อ รัฐประหารสำเร็จ)	ระงับ รัฐธรรมนูญ	อ้างการ ทุจริต คอร์รัปชัน	อ้างการ บริหารงาน ของรัฐบาล	อ้างวิกฤตทาง การเมืองและ เศรษฐกิจ	อ้างเผด็จการ คอมมิวนิสต์	อ้างเรื่อง ชาติพันธุ์	อ้างความมั่นคง ของประเทศ	ผู้สนับสนุนอย่าง ไม่เป็นทางการ (ประเทศ)
ไนจีเรีย (Nigeria)	✓ (1966)	✓	✓	✓	-	-	✓	
รวันดา (Rwanda)		✓	-	-	-	✓		
เซาตูเมและปรินซิปี (Sao Tome and Principe)		✓	✓	-	-	-	✓	
เซเนกัล (Senegal)		-	✓	-	-	-	-	
เซเชลส์ (Seychelles)		-	-	-	-	-	-	สหราชอาณาจักร
เซียร์ราลีโอน (Sierra Leone)	✓ (1967)	✓	✓	✓	✓	✓	-	
โซมาเลีย (Somalia)	✓ (1969)	✓	-	-	-	-	✓	สหภาพโซเวียต
ซูดาน (Sudan)	✓ (1958) ✓ (1989)	✓	✓	✓			✓	ประเทศอียิปต์
สวาซิแลนด์ (Swaziland)		-	✓	-	-	-	-	
โตโก (Togo)		-	✓	-	-	-	-	
ตูนิเซีย (Tunisia)		-	✓	✓	-	-	✓	

ตารางที่ จ4 (ต่อ)

ประเทศ (รวบรวมทั้งพยายามและก่อ รัฐประหารสำเร็จ)	ระงับ รัฐธรรมนูญ	อ้างการ ทุจริต คอร์รัปชัน	อ้างการ บริหารงาน ของรัฐบาล	อ้างวิกฤตทาง การเมืองและ เศรษฐกิจ	อ้างเผด็จการ คอมมิวนิสต์	อ้างเรื่องชาติพันธุ์	อ้างความมั่นคง ของประเทศ	ผู้สนับสนุน อย่างไม่ เป็น ทางการ (ประเทศ)
ยูกันดา (Uganda)		-	✓	✓	-	-	✓	
แซมเบีย (Zambia)		-	✓	✓	✓	-	-	
ซิมบับเว (Zimbabwe)		✓	✓	-	-	-	-	

ตารางที่ จ5 ทวีปยุโรป

ประเทศ (รวบรวมทั้งพยายามและก่อ รัฐประหารสำเร็จ)	ระงับ รัฐธรรมนูญ	อ้างการ ทุจริต คอร์รัปชัน	อ้างการ บริหารงาน ของรัฐบาล	อ้างวิกฤตทาง การเมืองและ เศรษฐกิจ	อ้างเผด็จการ คอมมิวนิสต์	อ้างเรื่องชาติ พันธุ์	อ้างความมั่นคง ของประเทศ	ผู้สนับสนุนอย่าง ไม่เป็นทางการ (ประเทศ)
แอลเบเนีย (Albania)	-	-	-	✓	-	-	✓	
บัลแกเรีย (Bulgaria)	-	✓	✓	-	-	✓	-	ไม่พบข้อมูล
เชโกสโลวาเกีย (Czechoslovakia)	-	-	-	✓	-	-	✓	ไม่พบข้อมูล
ฝรั่งเศส (France)	-	-	-	-	-	-	-	สหภาพโซเวียต
เยอรมนีตะวันออก (East Germany)	-	-	-	-	-	-	✓	ไม่พบข้อมูล

ประเทศ (รวบรวมทั้งพยายามและก่อ รัฐประหารสำเร็จ)	ระงับ รัฐธรรมนูญ	อ้างการ ทุจริต คอร์รัปชัน	อ้างการ บริหารงาน ของรัฐบาล	การเมืองและ เศรษฐกิจ	คอมมิวนิสต์	พันธุ์	ของประเทศ	ไม่เป็นทางการ (ประเทศ)
กรีซ (Greece)	-	-	-	✓	-	-	-	ไม่พบข้อมูล

ตารางที่ จ5 (ต่อ)

ประเทศ (รวบรวมทั้งพยายามและก่อ รัฐประหารสำเร็จ)	ระงับ รัฐธรรมนูญ	อ้างการ ทุจริต คอร์รัปชัน	อ้างการ บริหารงาน ของรัฐบาล	อ้างวิกฤตทาง การเมืองและ เศรษฐกิจ	อ้างเผด็จการ คอมมิวนิสต์	อ้างเรื่องชาติ พันธุ์	อ้างความมั่นคง ของประเทศ	ผู้สนับสนุน อย่างไม่เป็น ทางการ (ประเทศ)
ฮังการี (Hungary)	-	-	✓	✓	-	-	-	ไม่พบข้อมูล
มอนเตเนโกร (Montenegro)	-	-	-	-	-	-	✓	สหภาพโซเวียต
โปแลนด์ (Poland)	-	-	✓	✓	-	-	-	ไม่พบข้อมูล
โปรตุเกส (Portugal)	-	-	✓	-	-	-	✓	สหภาพโซเวียต
โรมาเนีย (Romania)	-	-	✓	✓	-	-	-	ไม่พบข้อมูล
รัสเซีย (Russia)	-	-	✓	-	-	-	-	ไม่พบข้อมูล
สเปน (Spain)	-	-	✓	-	-	-	-	ไม่พบข้อมูล

ภาคผนวก ฉ

ตารางสภาพปัญหาสำคัญทางกฎหมายในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเนื่องมาจาก
การทำรัฐประหารที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมโลก
(นับตั้งแต่ ค.ศ. 1945 – ปัจจุบัน (ค.ศ. 2024))

ตารางที่ ฉ1 การปิดกั้นสื่อมวลชน

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
ทวีปอเมริกาเหนือ			
ปานามา (สำเร็จ)	11 ตุลาคม ค.ศ. 1968	จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการ บังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษ ผู้ทำการรัฐประหารโดยตรง เนื่องจากกองทัพได้เข้ามา ควบคุมโครงสร้างทางการเมือง ทั้งหมด	จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการ ดำเนินคดีจากประชาคมระหว่าง ประเทศ ต่อกลุ่มผู้ทำการรัฐประหาร เนื่องจากปานามาไม่ได้อยู่ในภาวะ สงคราม และรัฐบาลสหรัฐฯ ยังให้ การสนับสนุนทางอ้อมต่อรัฐบาล ของดอร์ริฮอส (กลุ่มผู้ทำ รัฐประหาร)
กัวเตมาลา (สำเร็จ)	27 มิถุนายน ค.ศ. 1983	จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการ บังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษ ผู้ทำการรัฐประหาร เนื่องจาก กองทัพเป็นผู้ควบคุมโครงสร้าง ทางการเมืองทั้งหมด ในช่วง เวลานั้น กัวเตมาลาอยู่ในภาวะ สงครามกลางเมือง	จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการ ดำเนินคดีจากประชาคมระหว่าง ประเทศต่อกลุ่มผู้ทำการรัฐประหารจึง นำไปสู่การปกครองของรัฐบาล ทหารที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างร้ายแรง

ตารางที่ ๑1 (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
ทวีปอเมริกาใต้			
อาร์เจนตินา (ล้มเหลว)	28 กันยายน ค.ศ. 1951	จากการศึกษา พบว่า ภายหลัง จากการรัฐประหารที่ล้มเหลว รัฐบาลเปรอนได้ดำเนินการดังนี้: (1) ผู้ที่มีส่วนร่วมในการพยายาม รัฐประหารถูกจับกุมและ ดำเนินคดีตามกฎหมายอาญา ภายในประเทศอาร์เจนตินา และ (2) รัฐบาลได้เพิ่มการ ควบคุมและเฝ้าระวังเพื่อป้องกัน การก่อกบฏในอนาคต	จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการ ดำเนินคดีจากประชาคมระหว่าง ประเทศต่อกลุ่มผู้ทำรัฐประหาร เนื่องจากรัฐบาลเปรอนได้ ดำเนินการตามกฎหมาย ภายในประเทศเพื่อจัดการกับผู้ ที่เกี่ยวข้อง โดยไม่มีการบังคับใช้ กฎหมายจากภายนอกประเทศ
โบลิเวีย (สำเร็จ)	1 พฤศจิกายน ค.ศ. 1979	จากการศึกษา พบว่า ไม่มีข้อมูล ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการดำเนินคดี หรือนิโทษกรรมต่อกลุ่มผู้ทำ การรัฐประหารครั้งนี้ เนื่องจาก รัฐบาลของกลุ่มผู้ทำการ รัฐประหารดำรงอยู่เพียง 16 วัน ก่อนที่จะถูกบีบให้ลาออกเมื่อ วันที่ 16 พฤศจิกายน ค.ศ. 1979	จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการ ดำเนินคดีจากประชาคมระหว่าง ประเทศต่อกลุ่มผู้ทำรัฐประหาร อย่างไรก็ตาม ประชาคมระหว่าง ประเทศได้มีการแสดงความกังวล ต่อสถานการณ์ในโบลิเวีย และ สนับสนุนการฟื้นฟูระบอบ ประชาธิปไตย
เปรู (สำเร็จ)	29 สิงหาคม ค.ศ. 1975	จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการ ดำเนินคดีหรือลงโทษผู้ที่ เกี่ยวข้องกับการรัฐประหาร เนื่องจากการเปลี่ยนแปลง อำนาจครั้งนี้เกิดขึ้นภายใน กองทัพและได้รับการยอมรับ จากสถาบันต่าง ๆ ภายในประเทศ โดยไม่มีการ ต่อต้านอย่างรุนแรง	จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการ ดำเนินคดีหรือลงโทษกลุ่มผู้ทำการ รัฐประหารครั้งนี้ โดยทาง ประชาคมระหว่างประเทศส่วนใหญ่ ยอมรับรัฐบาลใหม่ของเปรู และไม่มีการแทรกแซงหรือการ คว่ำบาตรใด ๆ ต่อประเทศ

ตารางที่ ๑1 (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
ทวีปเอเชีย			
ไชปรัส (สำเร็จ)	15 กรกฎาคม ค.ศ. 1974	จากการศึกษา พบว่า ภายหลัง การรัฐประหาร ประชาคม ระหว่างประเทศ รวมถึงองค์การ สหประชาชาติ ได้ประณามการ กระทำดังกล่าวว่าเป็นการ กระทำที่ผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับ การดำเนินคดีหรือลงโทษผู้ที่ เกี่ยวข้องกับการรัฐประหาร ภายในประเทศไชปรัส	จากการศึกษา พบว่า การ รัฐประหารในไชปรัสมีความ เกี่ยวข้องกับรัฐบาลทหารของกรีซ ในด้านการให้การสนับสนุนการทำ รัฐประหาร ซึ่งการรัฐประหารครั้ง นี้ได้รับการประณามจากประชาคม ระหว่างประเทศ
อิรัก (ล้มเหลว)	14 มิถุนายน ค.ศ. 1995	จากการศึกษา พบว่า ภายหลัง จากการกบฏถูกปราบปราม รัฐบาลซัดดัม ฮุสเซน ได้ ดำเนินการดังนี้: (1) ผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการพยายามรัฐประหารถูก จับกุม และหลายคนถูกประหาร ชีวิตและหรือได้รับโทษจำคุก และ (2) รัฐบาลได้เพิ่มการเฝ้า ระวังและควบคุมภายในกองทัพ และหน่วยงานความมั่นคง เพื่อ ป้องกันการกบฏในอนาคต	จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการ ดำเนินคดีหรือลงโทษต่อกลุ่มผู้ พยายามทำรัฐประหารครั้งนี้ เนื่องจากเป็นปัญหาภายในของ อิรัก และรัฐบาลของซัดดัม ฮุสเซน สามารถควบคุมสถานการณ์ได้

ตารางที่ ๑1 (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ
ทวีปแอฟริกา			
กินี (สำเร็จ)	3 เมษายน ค.ศ. 1984	จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษกลุ่มผู้ทำการรัฐประหาร เนื่องจากกองทัพได้เข้ามาควบคุมอำนาจและโครงสร้างทางการเมืองทั้งหมด โดยการประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญ ยุบสภาแห่งชาติ และห้ามกิจกรรมของพรรคการเมืองทั้งหมด อีกทั้งยังได้จัดตั้ง คณะกรรมการฟื้นฟูแห่งชาติ (Comité Militaire de Redressement National - CMRN) เพื่อบริหารประเทศ	จากการศึกษา พบว่า การรัฐประหารครั้งนี้ไม่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการจากหลายประเทศ อย่างไรก็ตาม ไม่มีการดำเนินคดีหรือลงโทษทางกฎหมายต่อกลุ่มผู้ทำการรัฐประหารจากองค์การระหว่างประเทศหรือประเทศอื่น ๆ
กาบอง (ล้มเหลว)	7 มกราคม ค.ศ. 2019	จากการศึกษา พบว่า ภายหลังจากการพยายามรัฐประหารที่ล้มเหลว รัฐบาลกาบองได้ดำเนินการดังนี้ (1) ทหารที่เกี่ยวข้องกับการพยายามรัฐประหารถูกจับกุมและดำเนินคดีตามกฎหมายของประเทศ และ (2) รัฐบาลได้เพิ่มการรักษาความปลอดภัยและเฝ้าระวังเพื่อป้องกันความพยายามก่อรัฐประหารในอนาคต	จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการดำเนินคดีหรือลงโทษต่อกลุ่มผู้พยายามทำรัฐประหารครั้งนี้ อย่างไรก็ตาม ทางประชาคมระหว่างประเทศได้แสดงความกังวลต่อสถานการณ์ในกาบอง และเรียกร้องให้ทุกฝ่ายเคารพหลักการประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ

ตารางที่ ๑1 (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ
ทวีปยุโรป			
เชโกสโลวาเกีย (สำเร็จ)	25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1948	จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษกลุ่มผู้ทำการรัฐประหาร เนื่องจากกองทัพได้เข้ามาควบคุมอำนาจและโครงสร้างทางการเมืองทั้งหมด โดยการ (1) กวาดล้างฝ่ายตรงข้าม เช่น นักการเมืองจากพรรคประชาธิปไตยและพรรคเสรีนิยม ถูกจับกุมหรือถูกกดดันให้ลาออก (2) จัดตั้งระบอบพรรคเดียว โดยทางเชโกสโลวาเกียกลายเป็นรัฐเผด็จการคอมมิวนิสต์ โดยพรรค KSČ เป็นพรรคการเมืองเดียวที่มีอำนาจ และ (3) การใช้กฎหมายควบคุมประชาชน โดยมีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อจำกัดเสรีภาพสื่อ การควบคุมสภาพแรงงาน และการจัดตั้งตำรวจลับ (StB) เพื่อปราบปรามฝ่ายต่อต้าน	จากการศึกษา พบว่า ขณะที่ทางประชาคมระหว่างประเทศไม่มีการบังคับใช้กฎหมายกับกลุ่มผู้ทำการรัฐประหารส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและ เป็นปัจจัยสำคัญในการแบ่งขั้วโลกในช่วงสงครามเย็น
ฝรั่งเศส (ล้มเหลว)	21 เมษายน ค.ศ. 1961	จากการศึกษา พบว่า เป็นการก่อการรัฐประหารที่เกิดขึ้นในช่วงที่ฝรั่งเศสกำลังต่อสู้ในสงครามแอลจีเรีย (1954-1962) โดยกลุ่มทหารที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายของประธานาธิบดี ชาร์ล เดอ โกล (Charles de Gaulle) ในการทำข้อตกลงทางการเมืองกับขบวนการอัลจีเรียที่เรียกร้องเอกราช ได้จัดการรัฐประหารขึ้นเพื่อ	จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการลงโทษหรือการแทรกแซงจากภายนอกโดยตรง แต่รัฐประหารนี้ทำให้ทางประเทศฝรั่งเศสต้องเผชิญกับการวิพากษ์วิจารณ์ประชาคมระหว่างประเทศที่ต่อต้านการปกครองแบบเผด็จการ

ตารางที่ ๑1 (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
		ล้มล้างรัฐบาลและเปลี่ยนแปลง นโยบายสงคราม ภายหลังจากที่ รัฐประหารล้มเหลวได้ดำเนินการ ดังนี้ (1) รัฐบาลฝรั่งเศสได้ ดำเนินการจับกุมทหารและ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวน มาก (2) หลายคนถูกดำเนินคดีใน ศาลทหารและถูกลงโทษด้วยโทษ จำคุกหรือประหารชีวิต และ (3) มี การใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อ รักษาความสงบภายในประเทศ รวมทั้งการยุบหน่วยทหารที่มี ความภักดีต่อการรัฐประหารและ เสริมความมั่นคงของรัฐบาล	
กรีซ (ล้มเหลว)	25 พฤศจิกายน ค.ศ. 1973	จากการศึกษา พบว่า ภายหลังจากที่รัฐประหารล้มเหลวได้ดำเนินการใช้มาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวดทั้งในการจับกุมผู้ที่เกี่ยวข้องและดำเนินคดีในศาลทหาร โดยข้อหาหลัก ได้แก่ การก่อการกบฏ, การทรยศชาติ และการกระทำที่ผิดรัฐธรรมนูญ	จากการศึกษา พบว่า (1) ได้รับการประณามจากหลายประเทศในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ซึ่งเห็นว่าการปกครองเผด็จการของประเทศกรีซไม่เป็นไปตามหลักการประชาธิปไตย การรัฐประหารทำให้กรีซตกอยู่ในความตึงเครียดทางการทูตกับหลายประเทศ โดยเฉพาะในยุโรป และ (2) ความกดดันจากต่างประเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ระบอบจuntas ต้องยุติลงในปี ค.ศ. 1974 โดยมีการฟื้นฟูระบอบประชาธิปไตยขึ้นอีกครั้ง ภายหลังจากเหตุการณ์ วิกฤตไซปรัส (Cyprus Crisis) ซึ่งส่งผลให้ประเทศกรีซเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองฟื้นฟูระบอบประชาธิปไตย

ตารางที่ ๑๒ การระงับกิจกรรมการส่งออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของพลเรือน

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
ทวีปอเมริกาเหนือ			
เอลซัลวาดอร์ (สำเร็จ)	25 มกราคม ค.ศ. 1961	จากการศึกษา พบว่า เนื่องจากการรัฐประหารจะไม่ประสบผลสำเร็จในระยะยาว กลุ่มผู้ทำรัฐประหารถูกจับกุม ถูกดำเนินคดีตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการก่อการกบฏหรือการทรยศต่อชาติ	จากการศึกษา พบว่า ได้รับการประณามจากองค์กรระหว่างประเทศและประชาคมระหว่างประเทศที่เห็นว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักประชาธิปไตย แม้ว่าจะไม่ได้มีการแทรกแซงโดยตรงจากประเทศต่าง ๆ แต่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ทำให้รัฐบาลที่ก่อรัฐประหารต้องเผชิญกับแรงกดดันจากภายนอก
ทวีปอเมริกาใต้			
โบลิเวีย (ล้มเหลว)	1 พฤศจิกายน ค.ศ. 1979	จากการศึกษา พบว่า ภายหลังจากที่ผู้ทำการรัฐประหารเข้ายึดอำนาจได้ไม่นาน กองกำลังประชาชนและขบวนการแรงงานได้ทำการประท้วงอย่างหนักจึงถูกบีบให้ลงจากอำนาจในเวลาเพียง 16 วัน และต้องส่งมอบอำนาจให้รัฐบาลพลเรือนส่งผลให้ผู้นำรัฐประหารบางคน ถูกจับกุมและดำเนินคดีในข้อหากบฏ หรือข้อหาล้มล้างรัฐบาลที่ชอบธรรมตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม บางส่วนของกลุ่มทหารที่เกี่ยวข้องไม่ได้ถูกลงโทษรุนแรง เนื่องจากยังคงมีอิทธิพลต่อการเมืองในเวลานั้น	จากการศึกษา พบว่า มีการประณามจากองค์การรัฐอเมริกัน (OAS) และประชาคมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่สนับสนุนประชาธิปไตย หลายประเทศในละตินอเมริกาและยุโรปแสดงความกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์ในโบลิเวีย และเรียกร้องให้มีการคืนอำนาจให้รัฐบาลพลเรือน และเกิดแรงกดดันทางด้านเศรษฐกิจ โดยบางประเทศชะลอการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและลดระดับความร่วมมือทางการค้าความช่วยเหลือจากองค์กรระหว่างประเทศ เช่น กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารโลก (World Bank) ถูกระงับชั่วคราวเพื่อต่อต้านรัฐบาลทหาร

ตารางที่ ๑๒ (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
ทวีปเอเชีย			
เมียนมา (สำเร็จ)	18 กันยายน ค.ศ. 1988	จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการ บังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษกลุ่ม ผู้ทำการรัฐประหาร เนื่องจาก กองทัพได้เข้ามาควบคุมอำนาจ และโครงสร้างทางการเมือง ทั้งหมด โดยการ (1) การจับกุม และดำเนินคดีต่อฝ่ายต่อต้านการ รัฐประหาร (2) การประกาศกฎ อัยการศึกและควบคุมสิทธิ พลเมือง และ (3) การเปลี่ยนแปลง กฎหมายเพื่อรักษาอำนาจ	จากการศึกษา (1) การรัฐประหาร และการละเมิดสิทธิมนุษยชนใน เมียนมา ถูกประณามอย่างรุนแรง จากสหประชาชาติ (UN), สหรัฐอเมริกา, สหภาพยุโรป และ องค์กรสิทธิมนุษยชน และ (2) สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปได้ใช้ มาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ เพื่อลงโทษรัฐบาลทหาร เหตุการณ์ ครั้งนี้เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างร้ายแรงเป็นเหตุให้ทางองค์กร พัฒนาเอกชน (NGOs) หลายแห่ง เรียกร้องให้มีการดำเนินคดีในศาล อาญาระหว่างประเทศ (ICC)
ทาจิกิสถาน	23 กันยายน ค.ศ. 1991 (สำเร็จ)	จากการศึกษา พบว่า ภายหลัง จากรัฐประหารไม่มีการบังคับใช้ กฎหมายเพื่อลงโทษกลุ่มผู้ทำการ รัฐประหาร เนื่องจากมีการเข้ายึด อำนาจจากการได้ดำรงตำแหน่ง เป็นประธานาธิบดี แต่อย่างไรก็ ตาม รัฐบาลนั้นก็ถูกโค่นล้มในปี ค.ศ. 1992 ซึ่งนำไปสู่สงคราม กลางเมืองทาจิกิสถาน	จากการศึกษา พบว่า การรัฐประหาร ครั้งนี้ได้รับการประณามจาก ประชาคมระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ไม่มีการดำเนินคดีหรือลงโทษ ทางกฎหมายต่อกลุ่มผู้ทำการ รัฐประหารจากองค์กรระหว่าง ประเทศ

ตารางที่ ๑๒ (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
ทวีปแอฟริกา	8 พฤษภาคม ค.ศ. 1992 (ล้มเหลว)	จากการศึกษา พบว่า สถานการณ์ รัฐประหารครั้งนี้ ถือเป็น จุดเริ่มต้นของ สงครามกลางเมือง ทาจิกิสถาน (ค.ศ. 1992 - ค.ศ. 1997) ซึ่งเป็นความขัดแย้งรุนแรง ระหว่างรัฐบาลและกลุ่มฝ่ายค้าน	จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการลงโทษ หรือการแทรกแซงจากภายนอก โดยตรง แต่อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ การรัฐประหารและสงครามกลาง เมืองได้รับความสนใจจากประชาคม ระหว่างประเทศ โดยมีความพยายาม ในการไกล่เกลี่ยและสนับสนุน กระบวนการสันติภาพจากองค์กร ระหว่างประเทศ
	กินี (สำเร็จ)	23 ธันวาคม ค.ศ. 2008	จากการศึกษา พบว่า (1) มีการ ประณามจากประชาคมระหว่าง ประเทศและทางองค์การระหว่าง ประเทศ สหภาพแอฟริกา (African Union) ได้ระงับสมาชิกภาพของกินี ขณะที่ ประชาคมเศรษฐกิจแห่งรัฐ แอฟริกาตะวันตก (ECOWAS) และ สหภาพยุโรป ได้กำหนดมาตรการ คว่ำบาตรต่อผู้นำทหารของประเทศ กินี และ (2) ทางองค์การ สหประชาชาติ ได้ จัดตั้ง คณะกรรมการสอบสวนพิเศษเพื่อ ตรวจสอบเหตุการณ์ความรุนแรงเมื่อ วันที่ 28 กันยายน ค.ศ. 2009 ซึ่ง นำไปสู่การเรียกร้องให้มีการ ดำเนินคดีกับผู้รับผิดชอบต่อการ ละเมิดสิทธิมนุษยชน

ตารางที่ ๑๒ (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
ทวีปยุโรป			
ฮังการี (การปฏิวัติ)	18 กรกฎาคม ค.ศ. 1956	จากการศึกษา พบว่า ภายหลัง จากที่รัฐประหารไม่มีการบังคับใช้ กฎหมายเพื่อลงโทษกลุ่มผู้ทำการ รัฐประหาร (การปฏิวัติ)	จากการศึกษา พบว่า มีการประณาม จากประชาคมประเทศและองค์กร ระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ไม่มี การดำเนินคดีทางกฎหมายระหว่าง ประเทศต่อผู้นำโซเวียตหรือฮังการี ในขณะนั้น อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ การปฏิวัติฮังการี ค.ศ. 1956 เป็น ตัวอย่างของการที่ประชาชนลุกขึ้น ต่อต้านการปกครองแบบเผด็จการ แม้ว่าการปฏิวัติจะถูกปราบปราม อย่างรุนแรง แต่ก็ยังเป็นสัญลักษณ์ของ ความปรารถนาสู่เสรีภาพและ ประชาธิปไตยของชาวฮังการี

ตารางที่ ๓3 ผลกระทบจากการก่อจลาจล

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
ทวีปอเมริกาเหนือ			
กัวเตมาลา	18 กรกฎาคม ค.ศ. 1949 (ล้มเหลว)	จากการศึกษา พบว่า ภายหลัง จากที่รัฐประหารล้มเหลวได้ ดำเนินการใช้มาตรการทาง กฎหมายจับกุมและดำเนินคดีกับ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพยายาม รัฐประหาร	จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการ ดำเนินคดีหรือลงโทษทางกฎหมายต่อ กลุ่มผู้ทำการรัฐประหารจาก ประชาคมระหว่างประเทศ
	18 กรกฎาคม ค.ศ. 1960 (ล้มเหลว)	จากการศึกษา พบว่า ภายหลัง จากการรัฐประหารล้มเหลว รัฐบาลได้ดำเนินการปราบปราม อย่างเข้มงวดต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง มี การจับกุมและดำเนินคดีกับ นายทหารและผู้สนับสนุนที่ถูก กล่าวหาว่ามีส่วนร่วมในการ พยายามรัฐประหาร หลายคนถูก จำคุกหรือถูกบังคับให้ลี้ภัย	จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการ ดำเนินคดีหรือลงโทษทางกฎหมายต่อ กลุ่มผู้ทำการรัฐประหารจาก ประชาคมระหว่างประเทศ
ฮอนดูรัส (สำเร็จ)	3 ตุลาคม ค.ศ. 1963	จากการศึกษา พบว่า ภายหลัง จากการรัฐประหารไม่มีการ บังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษกลุ่ม ผู้ทำการรัฐประหาร อีกทั้ง ประเทศฮอนดูรัสเข้าสู่ระบอบ เผด็จการทหารที่ยาวนาน โดย ยกเลิกรัฐธรรมนูญและประกาศ กฏอัยการศึกเพื่อปราบปรามฝ่าย ตรงข้าม รวมถึงนักการเมืองและ ประชาชนที่คัดค้านการ รัฐประหาร	จากการศึกษา พบว่า การรัฐประหาร ครั้งนี้ได้รับการประณามจาก ประชาคมระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ไม่มีการดำเนินคดีหรือลงโทษ ทางกฎหมายต่อผู้นำการรัฐประหาร จากภายนอกประเทศ

ตารางที่ ๓3 (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
ทวีปอเมริกาใต้			
อาร์เจนตินา (สำเร็จ)	16 มิถุนายน ค.ศ. 1955	จากการศึกษา พบว่า ภายหลังจาก การรัฐประหารมีการปราบปรามผู้ที่ เกี่ยวข้องกับการรัฐประหารอย่าง เข้มงวด โดยมีการจับกุมทหารและพล เรือนที่ถูกสงสัยว่ามีส่วนร่วมในการ วางแผนและดำเนินการโจมตี ซึ่งผู้ที่ ถูกจับกุมบางคนถูกนำตัวขึ้นศาล ทหารและได้รับโทษจำคุกและหรือ ประหารชีวิต ซึ่งพบว่า การรัฐประหาร ครั้งนี้ไม่มีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อ ลงโทษกลุ่มผู้ทำการรัฐประหาร	จากการศึกษา พบว่า การรัฐประหาร ครั้งนี้ได้รับการประณามจาก ประชาคมระหว่างประเทศ เนื่องจาก เกิดเหตุการณ์การโจมตีที่พลเรือน โย ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ จำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ไม่มีการ ดำเนินคดีหรือลงโทษทางกฎหมายต่อ กลุ่มผู้ทำการรัฐประหารจากภายนอก ประเทศ
โบลิเวีย	13 มิถุนายน ค.ศ. 1946 (สำเร็จ)	จากการศึกษา พบว่า เนื่องจาก ประธานาธิบดีถูกสังหารอย่าง โหดเหี้ยมทำให้การรัฐประหารสำเร็จ ซึ่งต่อมาไม่มีการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อลงโทษกลุ่มผู้ทำการรัฐประหาร	จากการศึกษา พบว่า การรัฐประหาร ครั้งนี้ได้รับการประณามจาก ประชาคมระหว่างประเทศเนื่องจากมี การสังหารประธานาธิบดีปิยาร์โรเอล อย่างไรก็ตาม ไม่มีการดำเนินคดีหรือ ลงโทษทางกฎหมายต่อกลุ่มผู้ทำการ รัฐประหารจากภายนอกประเทศ
	19 มีนาคม ค.ศ. 1960 (ล้มเหลว)	จากการศึกษา พบว่า ภายหลังจาก การรัฐประหารล้มเหลว รัฐบาลได้ ดำเนินการจับกุมทหารและพลเรือนที่ มีส่วนร่วมในการพยายามรัฐประหาร โดยผู้ที่ถูกจับกุมถูกนำตัวขึ้นศาลและ ดำเนินคดีในข้อหาบกฏและการ กระทำที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ซึ่งต่อมาไม่มีการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อลงโทษกลุ่มผู้ทำการรัฐประหาร	จากการศึกษา พบว่า มีการประณาม จากประชาคมระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ไม่มีการดำเนินคดีหรือ ลงโทษทางกฎหมายต่อกลุ่มผู้ทำการ รัฐประหารจากภายนอกประเทศ

ตารางที่ ๓3 (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
ชิลี (ลัมเหลว)	22 สิงหาคม ค.ศ. 1971 (สำเร็จ)	จากการศึกษา พบว่า การ รัฐประหารครั้งนี้ส่งผลให้โบลิเวีย เข้าสู่ระบอบเผด็จการทหารที่ ยาวนาน ซึ่งต่อมาไม่มีการบังคับ ใช้กฎหมายเพื่อลงโทษกลุ่มผู้ทำ การรัฐประหาร	จากการศึกษา พบว่า มีการประณาม จากประชาคมระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ไม่มีการดำเนินคดีหรือ ลงโทษทางกฎหมายต่อกลุ่มผู้ทำการ รัฐประหารจากภายนอกประเทศ
	29 มิถุนายน ค.ศ. 1973	จากการศึกษา พบว่า ภายหลัง จากการรัฐประหารลัมเหลว รัฐบาลได้ดำเนินการปราบปราม ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการก่อการ รัฐประหารอย่างเข้มงวด ซึ่ง ต่อมาไม่มีการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อลงโทษกลุ่มผู้ทำการ รัฐประหาร	จากการศึกษา พบว่า มีการประณาม จากประชาคมระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ไม่มีการดำเนินคดีหรือ ลงโทษทางกฎหมายต่อกลุ่มผู้ทำการ รัฐประหารจากภายนอกประเทศ
เอกวาดอร์ (ลัมเหลว)	13 มีนาคม ค.ศ. 1986	จากการศึกษา พบว่า ภายหลัง จากการรัฐประหารลัมเหลว รัฐบาลได้ดำเนินการจับกุมและ ดำเนินคดีตามกฎหมายกับผู้ เกี่ยวข้องกับการพยายาม รัฐประหารหรือการก่อความไม่ สงบภายใต้ศาลทหาร	จากการศึกษา พบว่า มีการประณาม จากประชาคมระหว่างประเทศ เนื่องจากการใช้ความรุนแรงหรือ การละเมิดหลักการประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม ไม่มีการดำเนินคดีหรือ ลงโทษทางกฎหมายต่อกลุ่มผู้ทำการ รัฐประหารจากภายนอกประเทศ
ปารากวัย	7 มีนาคม ค.ศ. 1947 (สำเร็จ)	จากการศึกษา พบว่า ภายหลัง จากการรัฐประหารไม่มีการ บังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษกลุ่ม ผู้ทำการรัฐประหาร	จากการศึกษา พบว่า มีการประณาม จากประชาคมระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ไม่มีการดำเนินคดีหรือ ลงโทษทางกฎหมายต่อกลุ่มผู้ทำการ รัฐประหารจากภายนอกประเทศ

ตารางที่ ๓ (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
เปรู	25 ตุลาคม ค.ศ. 1948 (สำเร็จ)	จากการศึกษา พบว่า ภายหลังจาก การรัฐประหารไม่มีการบังคับใช้ กฎหมายเพื่อลงโทษกลุ่มผู้ทำการ รัฐประหาร ทั้งนี้ มีการดำเนินการ จับกุม คမ်းซัง หรือประหารชีวิตกับ ผู้ที่ต่อต้านการรัฐประหาร	จากการศึกษา พบว่า การรัฐประหาร ครั้งนี้ได้รับการประณามจากหลาย ประเทศและองค์กรระหว่างประเทศที่ สนับสนุนระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม ไม่มีการดำเนินคดีหรือ ลงโทษทางกฎหมายต่อผู้นำการ รัฐประหาร
	5 พฤษภาคม ค.ศ. 1954 (สำเร็จ)	จากการศึกษา พบว่า ภายหลังจาก การรัฐประหารไม่มีการบังคับใช้ กฎหมายเพื่อลงโทษกลุ่มผู้ทำการ รัฐประหาร ทั้งนี้ มีการดำเนินการ ปราบปรามนักเคลื่อนไหว และ ประชาชนที่คัดค้านการรัฐประหาร	จากการศึกษา พบว่า การรัฐประหาร และการปกครองแบบเผด็จการได้รับ การประณามจากประชาคมระหว่าง ประเทศที่สนับสนุนระบอบ ประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม การ รัฐประหารครั้งนี้ไม่มีการดำเนินคดี หรือลงโทษทางกฎหมายจากทาง ประชาคมระหว่างประเทศ
	3 ตุลาคม ค.ศ. 1968 (สำเร็จ)	จากการศึกษา พบว่า ภายหลังจาก การรัฐประหารไม่มีการบังคับใช้ กฎหมายเพื่อลงโทษกลุ่มผู้ทำการ รัฐประหาร เนื่องจากมีการ ปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจทาง การเมืองทั้งหมด	จากการศึกษา พบว่า การรัฐประหาร และการปกครองแบบเผด็จการได้รับ การประณามจากประชาคมระหว่าง ประเทศที่สนับสนุนระบอบ ประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม การ รัฐประหารครั้งนี้ไม่มีการดำเนินคดี หรือลงโทษทางกฎหมายจากทาง ประชาคมระหว่างประเทศ
เวเนซุเอลา	1 มกราคม ค.ศ. 1958 (ล้มเหลว)	จากการศึกษา พบว่า ภายหลังจาก การรัฐประหารล้มเหลวทำให้ทาง ฝ่ายกองกำลังฝ่ายรัฐบาล ปราบปรามผู้ก่อการรัฐประหาร	จากการศึกษา พบว่า ความพยายาม รัฐประหารในครั้งนี้ได้รับการ ประณามจากประชาคมระหว่าง ประเทศ อย่างไรก็ตาม ไม่มีการ ดำเนินคดีหรือลงโทษทางกฎหมายต่อ กลุ่มผู้ก่อการรัฐประหารจาก ประชาคมระหว่างประเทศ

ตารางที่ ๑3 (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
ทวีปเอเชีย	4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1992 (ล้มเหลว)	จากการศึกษา พบว่า ภายหลังจาก การรัฐประหารล้มเหลวรัฐบาลได้ ดำเนินการจับกุมผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมดถูกนำตัวขึ้นศาลทหารและ ได้รับโทษจำคุกในข้อหาทกบฏต่อรัฐ	จากการศึกษา พบว่า ความพยายาม รัฐประหารในครั้งนี้ได้รับการ ประณามจากประชาคมระหว่าง ประเทศ อย่างไรก็ตาม ไม่มีการ ดำเนินคดีหรือลงโทษทางกฎหมายต่อ กลุ่มผู้ก่อการรัฐประหารจากภ ประชาคมระหว่างประเทศ
	27 พฤศจิกายน ค.ศ. 1992 (ล้มเหลว)	จากการศึกษา พบว่า ผู้เกี่ยวข้อง หลายร้อยคนถูกจับกุม และกองทัพ ถูกกวาดล้างเพื่อลดความเสี่ยงใน การก่อกบฏซ้ำ ซึ่งเป็นความ พยายามรัฐประหารครั้งที่ สอง ภายในปีเดียวกัน การรัฐประหาร ครั้งนี้ ล้มเหลว เช่นเดียวกับครั้ง แรก	จากการศึกษา พบว่า ความพยายาม รัฐประหารในครั้งนี้ได้รับการ ประณามจากประชาคมระหว่าง ประเทศ อย่างไรก็ตาม ไม่มีการ ดำเนินคดีหรือลงโทษทางกฎหมายต่อ กลุ่มผู้ก่อการรัฐประหารจาก ประชาคมระหว่างประเทศ ซึ่งการเกิด รัฐประหารถึงสองครั้งภายในปี เดียวกันทำให้เวเนซุเอลาถูกมองว่า เป็นประเทศที่มีความไม่แน่นอนทาง การเมือง
	อินโดนีเซีย 15 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1958 (ล้มเหลว)	จากการศึกษา พบว่า ผู้นำและ สมาชิกของกลุ่มรัฐประหาร (PRRI) หลายคนถูกจับกุมและดำเนินคดีใน ข้อหาทกบฏต่อรัฐ ซึ่งการปราบปราม ดำเนินไปจนถึง ปี ค.ศ. 1961 เมื่อ กลุ่ม PRRI ยอมจำนนอย่างเป็นทางการ โดยทางรัฐบาลได้ประกาศ กฎอัยการศึกในพื้นที่ที่เกิดการ กบฏเพื่อควบคุมสถานการณ์และ ป้องกันการแพร่กระจายของการก่อ การรัฐประหารไปยังพื้นที่อื่น	จากการศึกษา พบว่า ประชาคม ระหว่างประเทศได้ประณามการก่อ การรัฐประหารของกลุ่ม PRRI และ สนับสนุนความเป็นเอกภาพของ ประเทศอินโดนีเซีย อย่างไรก็ตาม ไม่ มีการดำเนินคดีหรือลงโทษทาง กฎหมายต่อกลุ่มผู้ก่อการรัฐประหาร

ตารางที่ ๓3 (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
ฟิลิปปินส์	4 ตุลาคม ค.ศ. 1990 (ล้มเหลว)	จากการศึกษา พบว่า ภายหลังจากการรัฐประหารล้มเหลวรัฐบาลได้ดำเนินการจับกุมและนำตัวขึ้นศาลทหารกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการก่อการรัฐประหารทำให้หลายคนถูกตัดสินจำคุกในข้อหากบฏและการก่อการร้าย	จากการศึกษา พบว่า ประชาคมระหว่างประเทศได้ประณามการก่อการรัฐประหาร อย่างไรก็ตาม ไม่พบการดำเนินคดี หรือลงโทษทางกฎหมายต่อกลุ่มผู้ก่อการรัฐประหาร
เกาหลีใต้	20 ตุลาคม ค.ศ. 1948 (ล้มเหลว)	จากการศึกษา พบว่า รัฐบาลของเกาหลีใต้ใช้กฎหมายทหารและการควบคุมกฏอัยการศึกในการจับกุมผู้นำที่เกี่ยวข้องกับการรัฐประหาร ซึ่งผู้ก่อการรัฐประหารถูกจับกุมและดำเนินคดีตามกฎหมายที่มีอยู่ในระบบทหาร	จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการดำเนินการตามกฎหมายจากประชาคมระหว่างประเทศในกรณีนี้ เนื่องจากเกาหลีใต้ยังคงได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐฯ ในระหว่างการก่อตั้งประเทศ
ทวีปแอฟริกา			
แอลจีเรีย	30 มิถุนายน ค.ศ. 1962 (สำเร็จ)	จากการศึกษา พบว่า ภายหลังจากการรัฐประหารไม่มีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษกลุ่มผู้ทำการรัฐประหาร เนื่องจากผู้นำการรัฐประหารได้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีต่อ	จากการศึกษา พบว่า ไม่พบข้อมูลปรากฏว่าทางประชาคมระหว่างประเทศได้ตอบสนองอย่างไรต่อการทำรัฐประหารครั้งนี้
เบนิน	29 พฤศจิกายน ค.ศ. 1965 (สำเร็จ)	จากการศึกษา พบว่า ภายหลังจากการรัฐประหารไม่มีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษกลุ่มผู้ทำการรัฐประหาร เนื่องจากผู้นำการรัฐประหารได้จับกุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการต่อต้านการรัฐประหาร	จากการศึกษา พบว่า การรัฐประหารครั้งนี้ไม่ทำให้เกิดการแทรกแซงจากประเทศต่าง ๆ หรือทางองค์การระหว่างประเทศมากนัก เนื่องจากอยู่ในช่วงหลังการได้รับเอกราชจากประเทศฝรั่งเศส ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ก็ยังคงให้การยอมรับรัฐบาลทหารใหม่ตามสถานการณ์ภายในของประเทศเบนินเอง

ตารางที่ ๑3 (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
บูร์กินาฟาโซ	4 สิงหาคม ค.ศ. 1983 (สำเร็จ)	จากการศึกษา พบว่า ภายหลังจาก การรัฐประหารระยะแรกไม่มีการ บังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษกลุ่ม ผู้ทำการรัฐประหาร เนื่องจากผู้นำ การรัฐประหารดำเนินการใช้อำนาจ รัฐประหารเพื่อควบคุมและปกครอง ประเทศตามความต้องการของทหาร ส่วนกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ ต่อต้านรัฐประหารถูกจับกุมหรือ ดำเนินการตามกฎหมายทหาร อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการ	จากการศึกษา พบว่า ระยะแรก การ รัฐประหารไม่ได้รับการแทรกแซงจาก องค์การระหว่างประเทศโดยตรง แต่ เมื่อการปฏิรูปและการเปลี่ยนแปลงใน ประเทศทำให้มีการวิจารณ์ในด้าน สิทธิมนุษยชนและการจำกัดเสรีภาพ ทำให้ทางประชาคมระหว่างประเทศ จึงเริ่มแสดงความกังวลเกี่ยวกับ สถานการณ์ทางการเมืองในประเทศ บูร์กินาฟาโซในระยะยาว
บูรุนดี	18 ตุลาคม ค.ศ. 1965 (สำเร็จ)	จากการศึกษา พบว่า ภายหลังจาก การรัฐประหารไม่มีการบังคับใช้ กฎหมายเพื่อลงโทษกลุ่มผู้ทำการ รัฐประหาร เนื่องจากผู้นำการ รัฐประหารดำเนินการจับกุม และลงโทษผู้ที่ต่อต้านการ รัฐประหาร รวมถึงการใช้กำลัง ทหารในการปราบปรามผู้ที่มีความ คิดเห็นทางการเมืองที่ขัดแย้งกับ รัฐบาลที่มาจากการรัฐประหาร	จากการศึกษา พบว่า การ วิพากษ์วิจารณ์จากประชาคมระหว่าง ประเทศ โดยเฉพาะจากองค์กร ระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ และกลุ่มประเทศแอฟริกา ที่ได้แสดง ความกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์ทาง การเมืองและการละเมิดสิทธิ มนุษยชนที่เกิดขึ้น ซึ่งภายหลังจาก การรัฐประหาร การตอบสนองจาก ประชาคมระหว่างประเทศเป็นการ คัดค้านการดำรงอยู่ของรัฐบาลทหาร และมีการเรียกร้องให้มีการฟื้นฟู ระบอบประชาธิปไตย
แอฟริกากลาง	15 พฤศจิกายน ค.ศ. 1996 (สำเร็จ)	จากการศึกษา พบว่า ภายหลังจาก การรัฐประหารไม่มีการบังคับใช้ กฎหมายเพื่อลงโทษกลุ่มผู้ทำการ รัฐประหาร เนื่องจากการยึดครอง อำนาจทางทหารส่งผลให้มีการ จับกุมและลงโทษผู้ที่ต่อต้านการ รัฐประหารและการใช้อำนาจของ	จากการศึกษา พบว่า ประเทศ แอฟริกากลางได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ จากประชาคมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะ จากสหภาพแอฟริกา (AU) และ สหประชาชาติ ที่ได้แสดงความกังวล เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนและ การสูญเสียเสรีภาพทางการเมืองใน

ตารางที่ ๓3 (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
		รัฐบาลทหารในการปราบปรามความ ขัดแย้งภายในประเทศ	ประเทศ และมีการส่งสัญญาณถึงการ ดำเนินการทางการเมืองที่กดดันให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในรัฐบาลทหาร รวมถึง การสนับสนุน กระบวนการฟื้นฟู ประชาธิปไตยภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม ตาม ไม่พบการดำเนินคดีหรือลงโทษ ทางกฎหมายต่อกลุ่มผู้ก่อการ รัฐประหาร
ชาด	13 เมษายน ค.ศ. 1975 (สำเร็จ)	จากการศึกษาพบว่า ภายหลังจาก การรัฐประหารไม่มีการบังคับใช้ กฎหมายเพื่อลงโทษกลุ่มผู้ทำการ รัฐประหาร อีกทั้งยังมีการ ดำเนินคดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ ต่อต้านการรัฐประหาร	จากการศึกษา พบว่า ได้รับการ วิพากษ์วิจารณ์จากประชาคมระหว่าง ประเทศ โดยเฉพาะจากสหประชาชาติ และองค์กรอื่น ๆ ที่มีความกังวล เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ ทางการเมืองที่ถูกจำกัด อย่างไรก็ตาม ในปี ค.ศ. 2013 มีการฟ้องร้องคดีต่อ ผู้นำการรัฐประหาร (Hissène Habré) ทำให้ในปี ค.ศ. 2016 ถูก ตัดสินลงโทษจากศาลในประเทศ เซเนกัลในข้อหาก่ออาชญากรรม สงครามและการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมถึงการใช้อำนาจรัฐในทางที่ผิด การตอบสนองนี้ถือเป็นกรณีสำคัญใน การบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ ในการจัดการกับการละเมิดสิทธิ มนุษยชนและการรัฐประหาร
	1 เมษายน ค.ศ. 1977 (ล้มเหลว)	จากการศึกษาพบว่า ภายหลังจาก การรัฐประหารรัฐบาลชาดได้ ดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศอย่างเข้มงวด โดย การจับกุมและดำเนินคดีกับผู้ เกี่ยวข้องกับการก่อการรัฐประหาร รวมถึงการเสริมสร้างมาตรการรักษา	จากการศึกษา พบว่า ประชาคม ระหว่างประเทศได้แสดงความกังวล ต่อสถานการณ์การละเมิดสิทธิ มนุษยชนในประเทศชาด โดยมีการ เรียกร้องให้มีการฟื้นฟูเสรีภาพ และการเคารพสิทธิมนุษยชน อย่างไร ก็ตาม การดำเนินการที่เป็นรูปธรรม

	ความปลอดภัยเพื่อป้องกันการก่อ การในอนาคต	เช่น การคว่ำบาตรหรือการแทรกแซง ทางทหาร ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างชัดเจนใน ช่วงเวลานั้น
13 ตุลาคม ค.ศ. 1991 (ล้มเหลว)	จากการศึกษา พบว่า ที่ผ่านมา รัฐบาลของ Déby พยายามสร้าง ความชอบธรรมผ่านการปฏิรูปทาง การเมือง (เนื่องจากได้รับอำนาจมา จากการทำรัฐประหารเช่นกัน) ซึ่ง ภายหลังจากความพยายามในการ รัฐประหารจึงได้ดำเนินการบังคับ ใช้กฎหมายภายในประเทศอย่าง เข้มงวด โดยการจับกุมและ ดำเนินคดีกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ ก่อการรัฐประหาร	จากการศึกษา พบว่า ประชาคม ระหว่างประเทศได้แสดงความกังวล ต่อความไม่มั่นคงทางการเมืองใน ประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน เรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชน
13 เมษายน ค.ศ. 2006 (ล้มเหลว)	จากการศึกษา พบว่า รัฐบาลได้ จับกุมผู้ซึ่งสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการ พยายามรัฐประหาร รวมถึง ผู้สนับสนุนและผู้ที่ถูกกล่าวหาว่า เป็นสายลับของกลุ่มกบฏ	จากการศึกษา พบว่า สหประชาชาติและ สหภาพแอฟริกาได้ออกแถลงการณ์ ประณามการใช้ ความรุนแรงและ เรียกร้องให้ทุกฝ่ายหันมาเจรจาเพื่อ หาทางออกอย่างสันติ และทางองค์กร ระหว่างประเทศได้พิจารณาการคว่ำ บาตรต่อกลุ่มที่สนับสนุนการพยายาม รัฐประหาร เพื่อกระตุ้นให้ยุติการใช้ความ รุนแรง ทั้งนี้ พบว่า ประชาคมระหว่าง ประเทศได้เรียกร้องให้รัฐบาลชาติ ปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนในการ ดำเนินคดีกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ พยายามรัฐประหาร นอกจากนี้ ยังมีการ เรียกร้องให้มีการเจรจาระหว่างรัฐบาล และกลุ่มกบฏเพื่อหาทางออกที่สันติ และยั่งยืนสำหรับความขัดแย้งใน ประเทศ

ตารางที่ ๑3 (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
โกตดิวัวร์	7 มกราคม ค.ศ. 2001 (ล้มเหลว)	จากการศึกษา พบว่า ทางรัฐบาล โกตดิวัวร์ได้ดำเนินการบังคับใช้ กฎหมายภายในประเทศอย่าง เข้มงวด โดยการจับกุมและ ดำเนินคดีกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ ก่อการรัฐประหาร รวมถึงการ เสริมสร้างมาตรการรักษาความ ปลอดภัยเพื่อป้องกันการก่อการใน อนาคต	จากการศึกษา พบว่า ประชาคม ระหว่างประเทศได้แสดงความกังวล ต่อความไม่มั่นคงทางการเมือง โดยมี การเรียกร้องให้มีการฟื้นฟูเสถียรภาพ และการเคารพสิทธิมนุษยชน อย่างไร ก็ตาม ไม่มีการดำเนินการบังคับใช้ กฎหมายจากภายนอกประเทศหรือ การลงโทษผู้ทำการรัฐประหาร
อาหรับอียิปต์	18 เมษายน ค.ศ. 1974 (ล้มเหลว)	จากการศึกษา พบว่า ทางรัฐบาลได้ ดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศอย่างเข้มงวด โดย การจับกุมและดำเนินคดีกับผู้ ที่เกี่ยวข้องกับการก่อการรัฐประหาร รวมถึงการเสริมสร้างมาตรการรักษา ความปลอดภัยเพื่อป้องกันการก่อ การในอนาคต	จากการศึกษา พบว่า ประชาคม ระหว่างประเทศได้แสดงความกังวล ต่อความไม่มั่นคงทางการเมือง โดยมี การเรียกร้องให้มีการฟื้นฟูเสถียรภาพ และการเคารพสิทธิมนุษยชน อย่างไร ก็ตาม ไม่มีการดำเนินการบังคับใช้ กฎหมายจากภายนอกประเทศหรือ การลงโทษผู้ทำการรัฐประหาร
กินี-บิสเซา	7 มิถุนายน ค.ศ. 1998 (สำเร็จ)	จากการศึกษา พบว่า ภายหลังจาก รัฐประหาร รัฐบาลที่มีอำนาจอย่าง ไม่ชอบธรรมได้พยายามใช้กฎหมาย ภายในเพื่อควบคุมสถานการณ์ โดย มีการจับกุมผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ ต่อต้านการรัฐประหาร ทั้งทหาร และพลเรือน ผู้ที่มีส่วนในการ ประท้วงรัฐบาลทหาร หรือผู้ที่มี ความเกี่ยวข้องกั บอดีต ประธานาธิบดีที่ถูกขับออกจาก ตำแหน่ง	จากการศึกษา พบว่า ไม่พบข้อมูลการ ดำเนินคดีต่อผู้ทำการรัฐประหาร แต่ อย่างไรก็ตาม พบว่า ทางด้าน ประชาคมระหว่างประเทศได้แสดง ความกังวลต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดย มีการคว่ำบาตรบางรูปแบบจาก องค์กรระหว่างประเทศ เช่น สหภาพ แอฟริกา และ ECOWAS (Economic Community of West African States) มีการเรียกร้องให้คืนอำนาจ ให้กับรัฐบาลที่ได้รับการเลือกตั้งโดย ทันที

ตารางที่ ๓3 (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
เคนยา	21 ตุลาคม ค.ศ. 2012 (สำเร็จ)	จากการศึกษา พบว่า ภายหลังการ รัฐประหาร รัฐบาลที่มีอำนาจอย่าง ไม่ชอบธรรมได้พยายามใช้กฎหมาย ภายในเพื่อควบคุมสถานการณ์ โดย มีการจับกุมผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ ต่อต้านการรัฐประหาร	จากการศึกษา พบว่า ภายหลังการ รัฐประหาร ประชาคมระหว่างประเทศ ได้มีการตอบสนองอย่างเร่งด่วนทั้งใน รูปแบบของการคว่ำบาตรทางการทูต และเศรษฐกิจ รวมถึงการข่มขู่ มาตรการทางกฎหมายในกรณี ที่รัฐบาลทหารไม่ยอมคืนอำนาจให้กับ รัฐบาลที่ได้รับการเลือกตั้ง อีกทั้ง พบว่า สหภาพแอฟริกา (African Union) และ ECOWAS (Economic Community of West African States) ได้แสดงความกังวลและ เรียกร้องให้คืนอำนาจให้กับรัฐบาลที่ ถูกเลือกตามกระบวนการ ประชาธิปไตยโดยทันที
	1 สิงหาคม ค.ศ. 1982 (ล้มเหลว)	จากการศึกษา พบว่า ทางรัฐบาลได้ ดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศอย่างเข้มงวดโดย การจับกุมและดำเนินคดีกับผู้ ที่เกี่ยวข้องกับการก่อการรัฐประหาร โดยทางรัฐบาลเคนยาได้บังคับใช้ กฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้อง กับความมั่นคงของชาติ และการ รักษาระเบียบ โดยกฎหมายหลักที่ นำมาใช้คือกฎหมายฉุกเฉิน และ กฎหมายทหาร	จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการ ดำเนินคดีจากประชาคมระหว่าง ประเทศต่อกลุ่มผู้ทำรัฐประหาร เนื่องจากรัฐบาลได้ดำเนินการตาม กฎหมายภายในประเทศเพื่อจัดการ กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยไม่มีการบังคับใช้ กฎหมายจากภายนอกประเทศ
โมร็อกโก	10 กรกฎาคม ค.ศ. 1971 (ล้มเหลว)	จากการศึกษา พบว่า ทางรัฐบาลได้ ดำเนินการบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ โดยมี การใช้ มาตรการทางกฎหมายเพื่อ ปราบปรามกลุ่มทหารกบฏ รวมถึงผู้	จากการศึกษา พบว่า องค์การ สหประชาชาติ (UN) และองค์การ ระหว่างประเทศอื่น ๆ ได้แสดงความ กังวลเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงและ การละเมิดสิทธิของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ ๓3 (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
		ที่เกี่ยวข้องกับการรัฐประหารถูกตั้ง ข้อหาในศาลทหาร ซึ่งหลายคนถูก ประหารชีวิตและ/หรือจำคุก	รวมถึงประเทศต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่ เรียกร้องให้รัฐบาลไม่รื้อโกกกลับสู่ ความสงบและปกป้องสิทธิมนุษยชนของ ประเทศ
เซียร์ราลีโอน	25 พฤษภาคม ค.ศ. 1997 (สำเร็จ)	จากการศึกษา พบว่า ภายหลังจาก การรัฐประหารไม่มีการบังคับใช้ กฎหมายเพื่อลงโทษกลุ่มผู้ทำการ รัฐประหาร อีกทั้งยังมี การ ดำเนินคดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ ต่อต้านการรัฐประหาร	จากการศึกษา พบว่า การบังคับใช้ กฎหมายภายนอก ได้แก่ (1) องค์การระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ (UN) และ สหภาพ แอฟริกา (AU) ได้ประณามการ รัฐประหารและเรียกร้องให้ฟื้นฟู รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง (2) ประชาคมเศรษฐกิจแห่งรัฐ แอฟริกาตะวันตก (ECOWAS) ได้ กำหนดมาตรการคว่ำบาตรทาง เศรษฐกิจต่อเซียร์ราลีโอนเพื่อ กดดันให้รัฐบาลทหารคืนอำนาจ และ (3) การแทรกแซงทางทหาร: ECOWAS ได้ส่งกองกำลัง ECOMOG เข้าแทรกแซงเพื่อฟื้นฟู ระเบียบและสนับสนุนการกลับมา ของรัฐบาลที่ถูกโค่นล้ม อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการฟื้นฟูรัฐบาล ที่มาจากการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1998 พบว่า มีการจัดตั้งศาลพิเศษ สำหรับเซียร์ราลีโอน (Special Court for Sierra Leone) เพื่อ พิจารณาคดีอาชญากรรมสงคราม

ตารางที่ ๓3 (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
			และอาชญากรรมต่อมนุษยชาติที่เกิดขึ้นในช่วงความขัดแย้งทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรัฐประหารบางส่วนถูกนำตัวขึ้นศาลดำเนินคดีและได้รับโทษจำคุกและ/หรือประหารชีวิตเนื่องจากก่ออาชญากรรมสงคราม ดังนั้น ถือได้ว่าการตอบสนองจากประชาคมระหว่างประเทศต่อการรัฐประหารในเซียร์ราลีโอนเป็นตัวอย่างของความร่วมมือระหว่างประเทศในการฟื้นฟูระบอบประชาธิปไตยและการปกป้องสิทธิมนุษยชน
ชูดาน	9 พฤศจิกายน ค.ศ. 1959 (ล้มเหลว)	จากการศึกษาพบว่า ทางรัฐบาลได้ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศ โดยมี การใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อปราบปรามกลุ่มทหารกบฏ	จากการศึกษา ไม่พบข้อมูลการบังคับใช้กฎหมายภายนอกกับกลุ่มผู้ทำการรัฐประหาร
ทวีปยุโรป แอลเบเนีย	12 กันยายน ค.ศ. 1998 (ล้มเหลว)	จากการศึกษาพบว่า ภายหลังจากเหตุการณ์ การทำรัฐประหารล้มเหลว รัฐบาลแอลเบเนียได้ดำเนินมาตรการทางกฎหมายเพื่อลงโทษกลุ่มที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการจับกุมผู้ก่อเหตุและการดำเนินคดีในข้อหาก่อความไม่สงบและพยายามล้มล้างรัฐบาล	จากการศึกษา พบว่า องค์การระหว่างประเทศ เช่น สหภาพยุโรป (EU) และ สหประชาชาติ (UN) ได้ออกแถลงการณ์สนับสนุนรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง และประณามการใช้ความรุนแรงของกลุ่มก่อการรัฐประหาร ซึ่งการดำเนินการลงโทษผู้ทำรัฐประหารขึ้นอยู่กับกระบวนการยุติธรรมภายในของประเทศแอลเบเนียเป็นหลัก

ตารางที่ ๓3 (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
บัลแกเรีย	10 พฤศจิกายน ค.ศ. 1989 (ปฏิวัติ)	จากการศึกษา พบว่า ไม่มีการ ลงโทษหรือการบังคับใช้กฎหมาย กับผู้ที่มีส่วนร่วมในการ เปลี่ยนแปลงนี้ เนื่องจาก รัฐประหารครั้งนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับ การกระทำที่ผิดกฎหมายหรือการ ใช้ความรุนแรง แต่เป็นการ ปรับเปลี่ยนการปกครองภายใน พรรคที่มีการดำเนินการอย่างเป็น ระเบียบ	จากการศึกษา ไม่พบข้อมูลการบังคับ ใช้กฎหมายภายนอกกับกลุ่มผู้ทำการ รัฐประหาร

ตารางที่ ๑๔ การใช้กำลังต่อพลเรือน

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
ทวีปแอฟริกา			
ซูดาน	25 ตุลาคม ค.ศ. 2021 (สำเร็จ)	จากการศึกษาภายหลังจากการรัฐประหารจนถึงปัจจุบัน พบว่าไม่มีการบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศที่สามารถลงโทษผู้นำกองทัพที่ทำการรัฐประหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ	จากการศึกษา พบว่า ประชาคมระหว่างประเทศ แม้ว่าจะมีการระงับความช่วยเหลือและการพิจารณามาตรการคว่ำบาตร แต่ยังไม่มีการดำเนินคดีทางกฎหมายต่อผู้นำกองทัพซูดาน
ทวีปยุโรป			
โปรตุเกส	25 เมษายน ค.ศ. 1974 (ปฏิวัติ)	จากการศึกษาภายหลังจากการรัฐประหาร พบว่า มีการจัดตั้งรัฐบาลเฉพาะกาลเพื่อเตรียมการเลือกตั้งและร่างรัฐธรรมนูญใหม่ การบังคับใช้กฎหมายมุ่งเน้นไปที่การฟื้นฟูระบอบประชาธิปไตยและการประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน ไม่มีการลงโทษอย่างรุนแรงต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง	จากการศึกษา พบว่า ประชาคมระหว่างประเทศตอบสนองต่อการปฏิวัติครั้งนี้ด้วยความสนใจและสนับสนุน หลายประเทศในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ยินดีกับการเปลี่ยนแปลงสู่ระบอบประชาธิปไตยในโปรตุเกส นอกจากนี้ การปฏิวัติยังส่งผลให้โปรตุเกสยุติสงครามอาณานิคมและให้เอกราชแก่ประเทศในแอฟริกาหลายประเทศ ซึ่งได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากประชาคมระหว่างประเทศ

ตารางที่ ๑5 การระงับกิจกรรมทางการเมือง (สิทธิการเลือกตั้ง)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
ทวีปอเมริกาเหนือ			
เอลซัลวาดอร์	15 ตุลาคม ค.ศ. 1979 (สำเร็จ)	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า คณะ รัฐประหาร/กลุ่มทหารเข้ามามี อำนาจปกครองทำให้ไม่มี การดำเนินคดีกับผู้ นำ รัฐประหาร	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า ทางองค์การ สหประชาชาติ (UN) ได้ประณาม การใช้ความรุนแรงของรัฐบาลใหม่ และเรียกร้องให้มีการเลือกตั้ง ประชาธิปไตย ประเทศละตินอเมริกาอื่น ๆ ซึ่งบาง ประเทศได้สนับสนุนการปฏิรูปของ รัฐบาลใหม่ แต่บางประเทศคัดค้าน การใช้อำนาจปราบปรามประชาชน
ฮอนดูรัส	ค.ศ. 1972 ค.ศ. 1975 และ ค.ศ. 1978 (สำเร็จ)	เกิดเหตุการณ์การทำรัฐประหาร อย่างต่อเนื่องทุกสามปีส่งผลให้ ประชาชนไม่ได้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ผู้นำบริหารประเทศตามระบอบ ประชาธิปไตยอย่างแท้จริง จาก การศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า ไม่มีการ ดำเนินคดีทางกฎหมายต่อผู้ทำ รัฐประหารทั้งสามครั้ง เนื่องจาก การเปลี่ยนแปลงอำนาจเกิดขึ้น ภายในกองทัพเอง และไม่ได้มี แรงกดดันจากประชาคมระหว่าง ประเทศให้ลงโทษกลุ่ม รัฐประหาร	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า ทางสหรัฐฯ สนับสนุนรัฐบาลทหารใหม่ เนื่องจากให้คำมั่นว่าจะคืน ประชาธิปไตย ส่วนองค์การรัฐ อเมริกัน (OAS) และ องค์การ สหประชาชาติ (UN) เรียกร้องให้มี การเลือกตั้งเสรี

ตารางที่ ๑5 (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
ทวีปอเมริกาใต้			
โบลิเวีย	26 กันยายน ค.ศ. 1969 (สำเร็จ)	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า ไม่มีข้อมูลที่ ชัดเจนเกี่ยวกับการลงโทษผู้ที่ เกี่ยวข้องกับการรัฐประหาร	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า การรัฐประหาร ครั้งนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จาก หลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่ สนับสนุนระบอบประชาธิปไตย อย่างใดก็ตาม ไม่มีการดำเนินการ ทางกฎหมายระหว่างประเทศที่ ชัดเจนต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ รัฐประหาร
บราซิล	31 สิงหาคม ค.ศ. 1969 (ล้มเหลว)	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า ทางรัฐบาลได้ ดำเนินการปราบปรามผู้ที่ เกี่ยวข้องอย่างเข้มงวด โดยมี การจับกุมและดำเนินคดีกับผู้ ต้องสงสัยในศาลทหาร	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า แม้ว่าจะมีการ วิพากษ์วิจารณ์การละเมิดสิทธิ มนุษยชนในบราซิล แต่ไม่มีการ ดำเนินการทางกฎหมายระหว่าง ประเทศที่ชัดเจนต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ความพยายามรัฐประหารครั้งนี้
ทวีปเอเชีย			
บังกลาเทศ	11 มกราคม ค.ศ. 2007 (สำเร็จ)	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า ไม่มีการ ลงโทษโดยตรงหรือการ ดำเนินคดีต่อกลุ่มที่ทำการ รัฐประหาร	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า ไม่มีการ ดำเนินการทางกฎหมายที่เป็น ทางการหรือการลงโทษที่ถูกกำหนด โดยองค์กรระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ หรือสหภาพยุโรป ต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในรัฐประหาร ครั้งนี้ ส่วนใหญ่การตอบสนองจาก ต่างประเทศจะเน้นไปที่ การ เรียกร้องให้มีการคืนสู่ระบอบ ประชาธิปไตยและการฟื้นฟูสิทธิ ประชาชน มากกว่าการลงโทษทาง กฎหมาย

ตารางที่ ๑5 (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
ทวีปแอฟริกา			
บูร์กินาฟาโซ	3 มกราคม ค.ศ. 1966 (สำเร็จ)	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า ไม่มีข้อมูลที่ ชัดเจนเกี่ยวกับการลงโทษผู้ที่ เกี่ยวข้องกับการรัฐประหาร	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า การรัฐประหาร ครั้งนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จาก หลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่ สนับสนุนระบอบประชาธิปไตย อย่างใดก็ตาม ไม่มีการดำเนินการ ทางกฎหมายระหว่างประเทศที่ ชัดเจนต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ รัฐประหาร บางประเทศได้ลดระดับ ความสัมพันธ์ทางการทูต ขณะที่ องค์การระหว่างประเทศบางแห่งได้ เรียกร้องให้มีการคืนสู่ระบอบ ประชาธิปไตย
เลโซโท	20 มกราคม ค.ศ. 1986 (สำเร็จ)	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า ไม่มีข้อมูลที่ ชัดเจนเกี่ยวกับการลงโทษผู้ที่ เกี่ยวข้องกับการรัฐประหาร	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า ไม่มีการลงโทษ อย่างเป็นทางการจากประชาคม ระหว่างประเทศต่อผู้ทำการ รัฐประหาร
ทวีปยุโรป			
ไม่พบข้อมูล			

ตารางที่ ๑๖ การลักพาตัว การจับกุม หรือการสังหารบุคคลสำคัญทางการเมือง

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
ทวีปอเมริกาเหนือ			
โดมินีกัน	25 เมษายน ค.ศ. 1965 (สำเร็จ)	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหารจนถึงปัจจุบัน พบว่า ไม่มี การบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ทำการ รัฐประหารภายในประเทศ เนื่องจาก ทางสหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุน	จากการศึกษา พบว่า ทางสหรัฐอเมริกา แสดงความกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์ใน สาธารณรัฐโดมินีกัน เนื่องจากเกรงว่า ความไม่สงบอาจนำไปสู่การขยายตัวของ ลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาค อีกทั้งยัง ได้รับการสนับสนุนจากองค์การรัฐ อเมริกัน (OAS)
เอลซัลวาดอร์	14 ธันวาคม ค.ศ. 1948 (สำเร็จ)	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหารจนถึงปัจจุบัน พบว่า ไม่มี การบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศ และมีการจับกุมและจำคุกผู้นำฝ่าย ค้านและนักเคลื่อนไหวที่ต่อต้าน รัฐบาล ซึ่งต่อมารัฐบาลใหม่ไม่ได้ ดำเนินการทางกฎหมายที่เข้มงวดต่อ ผู้ทำการรัฐประหาร เนื่องจากหลาย คนยังคงมีบทบาทสำคัญในรัฐบาล และกองทัพ	จากการศึกษา พบว่า ประชาคม ระหว่างประเทศมีการตอบสนองต่อ การรัฐประหารในเอลซัลวาดอร์อย่าง จำกัด องค์การรัฐอเมริกัน (OAS) ได้ แสดงความกังวลเกี่ยวกับการ เปลี่ยนแปลงทางการเมืองใน เอลซัลวาดอร์ แต่ไม่ได้ดำเนินการ ใด ๆ
ทวีปอเมริกาใต้			
โบลิเวีย	30 มิถุนายน ค.ศ. 1984 (ล้มเหลว)	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหารจนถึงปัจจุบัน พบว่า ไม่มีการบังคับใช้กฎหมายต่อ ผู้ทำการรัฐประหาร ภายในประเทศ เนื่องจากมีการ ใช้กฎหมายทหารเพื่อควบคุม ความมั่นคงภายในประเทศ	จากการศึกษา พบว่า การตอบสนองของ ประชาคมระหว่างประเทศต่อการ รัฐประหารในโบลิเวียค่อนข้าง หลากหลาย ดังนั้น สหรัฐอเมริกาให้การ สนับสนุนรัฐบาลทหารอย่างไม่เป็น ทางการ โดยเฉพาะในเรื่องของการต่อต้าน ลัทธิคอมมิวนิสต์ในละตินอเมริกา และ องค์การสหประชาชาติ (UN): แม้จะไม่ได้ มีการลงโทษอย่างชัดเจน แต่ สหประชาชาติก็ได้ออกมาประณามการ ละเมิดสิทธิมนุษยชนในช่วงหลังจากการ รัฐประหาร

ตารางที่ ๖๖ (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
ชิลี	11 กันยายน ค.ศ. 1973 (สำเร็จ)	จากการศึกษาภายหลังจากการรัฐประหารจนถึงปัจจุบัน พบว่าไม่มีการบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ทำการรัฐประหารภายในประเทศ โดยมีการจับกุมหรือสังหารผู้ที่ต่อต้านรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหารโดยไม่ผ่านกระบวนการทางกฎหมายที่ยุติธรรม การปฏิบัติการเช่นนี้มีผลต่อชีวิตของประชาชนชิลีหลายพันคนที่ถูกจับกุม บังคับให้หายตัวไป หรือถูกทรมาน	จากการศึกษา พบว่า ทางประชาคมระหว่างประเทศได้ตอบสนองต่อการรัฐประหารในชิลีอย่างแตกต่างกันไป ดังนี้ (1) สหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุนการรัฐประหารอย่างไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะในแง่ของการให้ความช่วยเหลือด้านการเงินและข้อมูลข่าวสารผ่านการมีส่วนร่วมของ CIA (Central Intelligence Agency) (2) องค์การระหว่างประเทศ หรือ องค์การรัฐอเมริกัน (OAS) ได้ ประณามการรัฐประหารในขั้นต้นแต่ไม่ได้ดำเนินการทางกฎหมายที่สำคัญ และ (3) บางประเทศในยุโรป เช่น ประเทศสวีเดนได้วิพากษ์วิจารณ์การรัฐประหารและการกระทำที่ต่อต้านสิทธิมนุษยชนในประเทศชิลี
ทวีปเอเชีย ฟิลิปปินส์	1 ธันวาคม ค.ศ. 1989 (ล้มเหลว)	โดยกลุ่มกบฏพยายามสังหารผู้นำทางทหารอย่างนายรามอน มอนตาโน (Ramon Montano) จากการศึกษาภายหลังจากการรัฐประหาร พบว่า รัฐบาลฟิลิปปินส์ได้ดำเนินการในด้านการลงโทษผู้ทำการรัฐประหาร	จากการศึกษา พบว่า ทางประชาคมระหว่างประเทศได้ตอบสนองต่อการรัฐประหาร ดังนี้ (1) สหรัฐอเมริกาเป็นพันธมิตรที่สำคัญของฟิลิปปินส์ สหรัฐฯ ได้ ประณามการรัฐประหารและเรียกร้องให้ผู้ทำการรัฐประหารยุติความพยายามในการยึดอำนาจ (2) สหภาพยุโรปมีการเรียกร้องให้รัฐบาลฟิลิปปินส์ดำเนินการทางกฎหมายกับผู้ทำการรัฐประหารอย่างโปร่งใส และเน้นการเคารพสิทธิมนุษยชนในกระบวนการทางกฎหมาย

ตารางที่ ๖๖ (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ
เกาหลีใต้	12 ธันวาคม ค.ศ. 1979 (สำเร็จ)	ขณะนั้นรัฐบาลของผู้นำทหาร นายพลชุง ชึง-ฮวา (General Chung Seung-hwa) หลังจากการลอบสังหารประธานาธิบดี ปัก ชุง-ฮี (President Park Chung-hee) จากการศึกษาภายหลังจากการรัฐประหารพบว่า รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งนำโดยชา ควัง-ฮีได้ดำเนินการทางกฎหมายกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรัฐประหารและการละเมิดสิทธิมนุษยชน	(3) ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียแสดงความกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์ในฟิลิปปินส์ และบางประเทศได้ออกแถลงการณ์ประณามการรัฐประหาร และ (4) องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้มีการส่งสัญญาณเตือนเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่อาจเกิดขึ้นจากการรัฐประหารและเรียกร้องให้รัฐบาลฟิลิปปินส์ใช้การยุติธรรมอย่างมีความเป็นธรรม
			จากการศึกษา พบว่า ทางประชาคมระหว่างประเทศได้ตอบสนองต่อการรัฐประหาร ดังนี้ (1) บางประเทศในเอเชียแสดงความกังวลเกี่ยวกับการรัฐประหารและการจำกัดเสรีภาพ แต่ส่วนใหญ่เลือกที่จะไม่แทรกแซงเรื่องภายในของประเทศเกาหลีใต้ และ (2) องค์การสหประชาชาติ (UN) ไม่เข้าไปแทรกแซงโดยตรง แต่แสดงความห่วงใยเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการปราบปรามอย่างรุนแรง
ทวีปแอฟริกา			
บูรุนดี	21 ตุลาคม ค.ศ. 1993 (ล้มเหลว)	เกิดการรัฐประหารขึ้นนำโดยชาวทุตซีได้บุกเข้าโจมตีทำเนียบประธานาธิบดี ทำให้ประธานาธิบดีเมลช็อร์ นดาดาเย ได้หลบหนีออกจากพระราชวังด้วยรถหุ้มเกราะ แต่ไม่กี่ชั่วโมงต่อมาถูกลอบสังหาร	จากการศึกษา พบว่า ทางประชาคมระหว่างประเทศได้ตอบสนองต่อการรัฐประหาร ดังนี้ (1) ประชาคมระหว่างประเทศได้ออกมาคัดค้านการรัฐประหารและเรียกร้องให้คืนอำนาจให้กับรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง และ (2) องค์การ

ตารางที่ ๖6 (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง
		ภายในประเทศ	ประเทศ
ไนจีเรีย	15 มกราคม ค.ศ. 1966 (สำเร็จ)	พร้อมกับเจ้าหน้าที่ระดับสูง ซึ่ง ภายหลังจากการรัฐประหารในปี ค.ศ. 1993 การใช้กฎหมาย ภายในเพื่อปราบปรามผู้ที่ เกี่ยวข้องกับการรัฐประหารและ การต่อต้านได้เกิดขึ้น โดยมีการ จับกุมผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ รัฐประหาร รวมถึงทหารและ นักการเมืองที่คัดค้านการ ปกครองของบุนยอยา ได้ถูก จับกุมและกักขัง โดยใช้กฎหมาย ทหารและกฎหมายฉุกเฉิน อีกทั้ง ยังมีการลอบสังหารและการ ใช้อำนาจทหารในการ ปราบปรามการเคลื่อนไหว ต่อต้านรัฐบาลใหม่ โดยมีการใช้ ทหารในการควบคุมความไม่สงบ ในประเทศ	สหประชาชาติได้แสดงความกังวล ต่อการรัฐประหารและผลกระทบที่ มีต่อเสถียรภาพของประเทศ
		จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า ไม่มีการ บังคับใช้กฎหมายต่อผู้ทำการ รัฐประหารภายในประเทศ เนื่องจากอำนาจการปกครองตก อยู่ในมือของคณะรัฐประหาร แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการ รัฐประหารจะประสบความสำเร็จในเบื้องต้น แต่ก็ถูก โค่นล้มในรัฐประหารครั้งที่สอง ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1966 ทำให้ผู้นำกลุ่มรัฐประหารชุด แรกหลายคนถูกประหารชีวิต หรือถูกขับไล่ออกจากประเทศ	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า องค์การ สหประชาชาติไม่ได้มีการดำเนิน มาตรการใด ๆ เนื่องจากเป็นช่วง สงครามเย็น และประเทศ มหาอำนาจตะวันตกไม่ได้ให้ ความสำคัญกับการเมืองไนจีเรียใน ขณะนั้น

ตารางที่ ๖6 (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
ทวีปยุโรป		โดยเฉพาะนายทหารอีกโบที่ เกี่ยวข้องกับการก่อการ รัฐประหารในเดือนมกราคม	
	โรมาเนีย 22 ธันวาคม ค.ศ. 1989 (สำเร็จ)	เกิดการรัฐประหารขึ้น โดยมี สังหารประธานาธิบดี นายนิโคเล เซา เซส คู (Nicolae Ceaușescu) จากการศึกษา ภายหลังจากการรัฐประหาร พบว่า ไม่มีการบังคับใช้กฎหมาย ต่อผู้ทำการ รัฐประหารภายในประเทศ เนื่องจาก ได้รับการยอมรับใน ฐานะรัฐบาลใหม่	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า (1) สหภาพโซ เวียตและยุโรปตะวันออก ไม่ได้เข้า แทรกแซง เพราะอยู่ในช่วงล่มสลาย ของสหภาพโซเวียต (2) สหรัฐอเมริกาและยุโรปตะวันตก สนับสนุนการเปลี่ยนผ่านของ โรมาเนียไปสู่ระบอบประชาธิปไตย และให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ หลังเหตุการณ์สงบ และ (3) สหประชาชาติและองค์การสิทธิ มนุษยชนมีการเรียกร้องให้มีการ สอบสวนการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ เกิดขึ้นระหว่างการปราบปราม ประชาชน

ตารางที่ ๗ การยึดสถานที่สำคัญทางการเมือง

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
ทวีปอเมริกาเหนือ			
คอสตาริกา	2 เมษายน ค.ศ. 1949 (สำเร็จ)	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า ไม่มีข้อมูลที่ ชัดเจนเกี่ยวกับการลงโทษผู้ที่ เกี่ยวข้องกับการรัฐประหารเอง	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า รัฐบาล ต่างประเทศหลายประเทศได้ ออกมาประณามการกระทำนี้ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศในทวีป อเมริกา ที่ส่วนใหญ่ได้แสดงท่าทีที่ ไม่เห็นด้วยกับการทำรัฐประหาร ของกลุ่มทหารในประเทศนี้ ซึ่ง ประชาคมระหว่างประเทศได้ใช้ วิธีการต่าง ๆ เช่น การคว่ำบาตร ทางเศรษฐกิจและการเรียกร้องให้ มีการคืนสถานะทางประชาธิปไตย
คิวบา	10 มีนาคม ค.ศ. 1952 (สำเร็จ)	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า ไม่มีการ ดำเนินคดีทางกฎหมาย เนื่องจากการควบคุมอำนาจ รัฐอย่างสมบูรณ์	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า หลายประเทศ ในละตินอเมริกาแสดงความกังวล ต่อ การละเมิดหลักการ ประชาธิปไตย แต่ไม่มีการ ดำเนินการที่เป็นรูปธรรมในการ คว่ำบาตรรัฐบาลใหม่
ทวีปอเมริกาใต้			
โบลิเวีย	11 เมษายน ค.ศ. 1952 (ปฏิวัติ)	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า ไม่มีการ ดำเนินคดีทางกฎหมายต่ออดีต ผู้นำรัฐบาลเผด็จการอย่างเป็นทางการ	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า ไม่มีการ ดำเนินการทางกฎหมายระหว่าง ประเทศที่ชัดเจนต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการปฏิวัติ อีกทั้ง สหรัฐฯ ได้ให้ การสนับสนุนทางเศรษฐกิจแก่ โบลิเวีย เพื่อป้องกันไม่ให้ประเทศ

ตารางที่ ๗ (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
			เข้าสู่ขอบเขตของคอมมิวนิสต์ และทางองค์การรัฐอเมริกัน (OAS) และประเทศอื่นๆ ในละติน อเมริกาให้การยอมรับรัฐบาลใหม่ ของ MNR
โคลอมเบีย	13 มิถุนายน ค.ศ. 1953 (สำเร็จ)	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า ไม่มีข้อมูลที่ ชัดเจนเกี่ยวกับการลงโทษผู้ที่ เกี่ยวข้องกับการรัฐประหารครั้ง นี้	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า การรัฐประหาร ครั้งนี้ไม่ได้รับการยอมรับอย่าง เป็นทางการจากประชาคม ระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ไม่ มีการดำเนินการทางกฎหมาย ระหว่างประเทศที่ชัดเจนต่อผู้ที่ เกี่ยวข้องกับการรัฐประหาร
ทวีปเอเชีย			
อาเซอร์ไบจาน	15 พฤษภาคม ค.ศ. 1992 (ล้มเหลว)	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า รัฐบาลได้ ดำเนินการจับกุมและดำเนินคดี กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีการตั้ง คณะกรรมการสอบสวนเพื่อ พิจารณาบทบาทของผู้ที่มีส่วน ร่วม	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า ไม่มีการ ดำเนินการทางกฎหมายที่ชัดเจน ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับความพยายาม รัฐประหารครั้งนี้ แม้ว่าประชาคม ระหว่างประเทศจะติดตาม สถานการณ์อย่างใกล้ชิด โดย หลายประเทศและองค์การระหว่าง ประเทศแสดงความกังวลต่อความ ไม่มั่นคงทางการเมืองใน อาเซอร์ไบจาน โดยเรียกร้องให้ทุก ฝ่ายแก้ไขปัญหผ่านวิธีการทาง การเมืองและสันติวิธี อย่างไรก็ตาม ไม่มีการแทรกแซงโดยตรง จากภายนอก

ตารางที่ ๗ (ต่อ)

ประเทศ	วัน/เดือน/ปี	การบังคับใช้กฎหมาย ภายในประเทศ	การบังคับใช้กฎหมายระหว่าง ประเทศ
ทวีปแอฟริกา			
แองโกลา	27 พฤษภาคม ค.ศ. 1977 (ล้มเหลว)	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า รัฐบาลของเน โตได้ดำเนินการปราบปรามอย่าง รุนแรง มีการจับกุมและประหาร ชีวิตผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเกี่ยวข้อง กับการรัฐประหารครั้งนี้ รวมถึง ผู้สนับสนุนของนิโต อัลเวส และผู้ ที่ถูกสงสัยว่าเป็นฝ่ายตรงข้ามทาง การเมือง	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า ไม่มี การ ดำเนินการทางกฎหมายโดยตรงต่อผู้ ที่เกี่ยวข้องกับความพยายาม รัฐประหารครั้งนี้ อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อ ความสัมพันธ์ระหว่างแองโกลากับ ประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะในบริบท ของสงครามเย็น
ซูดาน	27 ธันวาคม ค.ศ. 1966 (ล้มเหลว)	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า รัฐบาลของอับ บูตได้ดำเนินการปราบปรามผู้ที่ เกี่ยวข้องอย่างเข้มงวด มีการ จับกุมและดำเนินคดีทางทหารต่อ ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้สนับสนุน หรือมีส่วนร่วมในการรัฐประหาร	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า ไม่มี การ ดำเนินการทางกฎหมายที่ชัดเจนต่อ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับความพยายาม รัฐประหารครั้งนี้ ประชาคมระหว่าง ประเทศส่วนใหญ่ไม่ได้แทรกแซง หรือดำเนินการใด ๆ ต่อเหตุการณ์ ดังกล่าว
ทวีปยุโรป			
กรีซ	31 พฤษภาคม ค.ศ. 1951 (ล้มเหลว)	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า รัฐบาลของคูริ อาคิติสได้ดำเนินการปราบปรามผู้ ที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มงวด มีการ จับกุมและดำเนินคดีทางทหารต่อ ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้สนับสนุน หรือมีส่วนร่วมในการรัฐประหาร	จากการศึกษาภายหลังจากการ รัฐประหาร พบว่า ไม่มี การ ดำเนินการทางกฎหมายที่ชัดเจนต่อ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับความพยายาม รัฐประหารครั้งนี้ ประชาคมระหว่าง ประเทศส่วนใหญ่ไม่ได้แทรกแซง หรือดำเนินการใด ๆ ต่อเหตุการณ์ ดังกล่าว

ประวัติผู้ประพันธ์

ชื่อ

วันชนก ยอดยิ่ง

ประวัติการศึกษา

2563

นิติศาสตรบัณฑิต สาขานิติศาสตร์

สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

